Compendium theologice veritatis Auctoritate augustini

[illegible]

[illegible]

Rękopis i jego oprawę wyrestaurował introligator Jan Wyżga w r. 1939. I

Dodano nowe karty ochronne, nowe jest także przeszycie grzbietu (wykonane na wzór starego).

liber Collegij maioris

V

1

1275
CC VI w starej pargam
30 [illegible]
[illegible]

Compendium Theologicæ veritatis
et
Pronunciata de 7 peccatis
mortalibus v. Francisci de
Brega

Incipiunt rubrice primi libri theologice veritatis

Prologus

Veritatis theologice sublimitas cum sit superni splendoris radius illuminans intellectum et regalium deliciarum convivium reficiens affectum, de magnorum theologorum scriptis breve compendium colligere dignum duxi, quo et evitetur mater fastidij prolixitas et tamen ad investigandum plura via detur et occasio sapienti. Theologia enim scienciarum est princeps omnium et regina cui artes cetere tamquam pedissequae famulantur. ¶ Ista de natura rerum illa sola ad usum suum attingit de quibus sibi speculum fabricare valeat in quo aspiciat creatorem. ¶ Hec est sacra scienciarum que super omnem speculacionem philosophicam extollitur et dignitate ac utilitate omnibus anteferetur. ¶ Ipsa enim philosophia cum in naturale et racionale et morale distinguatur. ¶ Philosophia quidem naturalis licet doceat cognoscere creaturam non tamen creatorem. ¶ Racionalis vero licet doceat concludere hominibus non tamen diabolo. ¶ Et philosophia moralis licet doceat acquirere virtutes consuetudinales non tamen docet acquirere caritatem. ¶ Nostra vero philosophia scilicet veritas theologica hec omnia operatur. ¶ Docet enim deum cognoscere, diabolo resistere, caritati et caritatis insudare. ¶ Hec est divinorum pigmentorum apotheca delectabilis super mel et favum. ¶ Hec est thesaurus desiderabilis super aurum et lapidem preciosum. ¶ Hec fons misticus de loco voluptatis egrediens ecclesie militantis irrigans paradisum. ¶ Demum presens scriptum in vij libros et singulos in unoquoque materias rubricis proprijs consignavi. ¶ Primus est de natura deitatis. ¶ Secundus de operibus conditoris. ¶ Tercius de corruptela peccati. ¶ Quartus de humanitate. ¶ Quintus de sanctificacione graciarum. ¶ Sextus de virtute sacramentorum. ¶ Septimus de ultimis temporibus et de penis malorum ac premijs beatorum. ¶ Sicut igitur in hoc scripto deviavi peccator in quo ignorans feci, sibi vero recte processi laudetur gratia ihesu christi ad cuius honorem et beatissime matris eius presens eciam opusculum compilavi.

Quod deus est

Deum esse multis modis ostenditur. Hic enim sic de recta sententia loquitur comparacione rerum ad ipsum ...

indicat. Ista quoque predicant
creatorem clamat. Racio naturalis
dictat. Primo igitur deum esse fides
testatur quia fides katholica credit
deum. Credere in deum et credere
deo. Credere vero deum est credere
ipsum esse. Credere in deum est credendo
deo amare deum et credendo in eum
ire ac membris eius incorporari.
Credere autem deo est credere verbis
eius. Primum et tercium bonorum et ma-
lorum est, sed secundum bonorum tantum quia
credere deum et credere deo bonis et
malis commune est. Sed in deum credere
bonorum specialiter est. Itaque deus solus
scit esse perfectum. Illud enim perfectum est
cui nichil extra ipsum est. Deus enim
enim nobis aliquid quod de novo esse iam
preteritum vel quod futurum est. Divinum autem
esse eius totum simul sit perfectissimum
est. Et quod deum esse scriptura loquitur. Ps.
ab eterno et usque in seculum tu es
deus. Exodi [illegible] qui est misit me. Joh. dicitur
omnibus principalibus eorum quod deo
dicitur in omnibus esse quam est. Et ideo
deum esse comparato rerum ad ipsum
sta indicat tamquam verum eternum esse
deus qui scit verum esse ad ipsum com-
paratum nichil est. Immo deus suo
potenciali esse dat omnibus rebus esse
ita quod si se rebus subtraheret sicut de
nichilo facte sunt sic in nichilum
defluerent universa. Greg. Omnia
humana que iusta sunt quod pulchra
dei iusticie comparata et pulchritudini
nec iusta nec pulchra sunt omnino nec
sunt. Et Augustinus esse omnium est substancialis
deitatis sed sicut intellectus talis non
fecit. Et postea sicut dicit Anshelmus [illegible]

maxime scit esse quod maxime distat
alium esse quod scilicet non scit esse plus verum nec
esse plus non esse nec potest cogitari
non esse. Racio deum esse creaturam
clamat namque omnia suo modo
dicunt quod ipse fecit nos et non
ipsi nos, quod ipse est deus. Decor
nature quod omnia pulchra testantur
ipsum pulcherrimum dulcia dul-
cissimum sublimia altissimum
pura purissimum et sic de aliis
quod sicut deus in patria est speculum
in quo relucet creatura sic in
via cuncta creata sunt speculum
quo creator videtur. Apostolus videmus
nunc per speculum et in enigmate.
Et Rom. i invisibilia dei per ea que
facta sunt etc. Sexto deum esse
racio naturalis dictat que perfectum
in cognicionem esse pervenit.
Omne namque creatum indiget
alio ut sit et sic iterum alio sibi
sit et ita erit in infinitum procedere
vel erit ibi status vel pervenerit
ad aliud quod sit causatum. Status autem
non erit in rebus singulis. Ergo
oportet aliud esse primus et posterius se
ipso non erit in infinitum processus
quia universitas causatorum tota causata
est sive sit finita sive infinita
ergo indiget alio ut sit quod erit
extra universitatem causatorum et hic est
deus a quo fluunt omnia. Quod unus est deus
Unum deum esse ostenditur ipsius
auctoritate enim in deuteronomio videte
quod ego sum solus et non sit alius
preter me. Apostolus unus deus una
fides unum baptisma. Ricardus [illegible]
possit universitas est. Credere est

sp et bnus mi mch in se n se ht
sit vel sum e in quo nllus mus
e nllum in eo ad pt qd e. Idem
ondit et rte q siplex for deitat
si no eet eade in mio s qmta
bilis plib9 qthet. aquo addita
ad esse singlare et ita qponet
alti nc eet simplicissia q sllm
e qr in sumo bno nlla pt fici
abiecto cu sit omo siplex.
nõ Ro q bnm sluit put e punti
pin mu sic ds no quemt
illo m put couiit cu ente
sic ds poci9 quemt qua aliau
rei tate qr cu vnm sit i disu
in se et disu ab alijs. excepto
solo deo mch e in quo no inte
lligat aqua disio nl actual
nl potentialis Cu vnitas mus
aliqs de deo mch pont ut qdz
dicut s tm puat sm cu d
de9 bn9 intelligit q no e plcs
alig no e vnm tb9 mois
sz pluitate sm spes diuisas
sic angli et stelle no sut vnu
Sz inmutabilite s. q vn9 ho di
gm no sun9 e no eger no
duces no paup nl ppagatoe
s eand spem put vn9 ho plures
e in filijs qui ppagant ab eo
Sz ut pctor e in deo. Ad p
eu qrm hem9 in sibolo ana
sta h e sides catholica ut vnu
deu in trinitate et t. in v. vene
remur. Ad s pb q ipi pibnt tu aut
pmanes. Sz no expte al
teracom ht no in sba altatos

Jco pp siplici ditat nate
nc addi nl minui pt. Ad tto pb
ro ertt in te de9 recens. recens
e recent formatu nl natu.
Diuitate ta gna hom malo
mltiplicat sz ydolat pb q omns
dij gentium demonia. Ite mg
matici qui adtibuut vtutem
karactib9 et hmoi stultitijs
Jte carnales hoies nl q gulo
si tolut ventre. ut aps quo
de9 vent e et auar sp oia dili
gut pecuniam sup oia. aps aua
ricia e ydolo sruit9. Est itaq
in deo va vnitas pp siplicitate
i inmutabilitate et pp vnitat tate
solitudine qr sic vnitas anllo
descendit s oes plitas ab ea
desluit. sic deus anllo et omnia
ab ipo. Jte sic vnitas de se gi
gnit vnitate ita ds pr de se
genuit altm ut anasta dicat
altm i. silem sibi nl alte
ase i. filiu. Hc nom deus tpr
accipit s nalit adoptiue mi
cupatiue. Pmo no soli deo quet
Eo no queit bonis hoib9 qui
diuine bonitat pticipes sut p
grām ps Ego dixi dij estis. Tio
dij dur deali s solo noie qr rcs
nois sz ditat no quemt illis
Pmo in no ht ple hc nom de9
pse cu sit vn9 sol9 vere ds nc
vnitas recipit diffinitoz s sa
tio no ple ht. Q bnu soli pri me

Sicut vn9 deus e sic bnm
soli pncipm e q ondit
mltaphica rone. Pmo sic ei
si duo sit pncipia bnm sz summe

bonum & aliud summe malum aut
contrarium in existere posse aut non
Si non ergo alterum illorum erit eius
per aliud & ita non erunt duo princi
pia Si sic sed existere posse est bonum ma
lum aut plus esset malum si non
haberet aliud bonum ergo summe ma
lum non est ¶ Contra in talem errorem i
veniuntur quadruplex videlicet multitudo
ordo imperfectio et connexio ¶ Cum
quolibet istorum probatur unum tantum esse
principium ¶ Omnis enim multitudo
secundum dyonisium ab unitate trahit originem
ergo necesse est omnis multitudinis unum
principium esse ¶ Item omnis ordo cum
habeat prius et posterius oportet quod sit unum
habeat principium ¶ Item secundum boetium
omne imperfectum ab aliquo suppleatur
perfecto trahit originem et hoc est deus
unus ¶ Item omnis connexio diversorum
causam habet sue connexionis et coadunationis
ad unum & hoc est deus ¶ Item
summe si esset summe malum aliquo quia
mala sequeretur quod vel corpus esset
ab illo principio cum in eo fuerit
pene quod absurdum est dicere sic
patet expositio Sequitur expositio patet
quod deus est principium et summum et universa
lium principium tam ratione dignitatis tam
ratione antecessionis Capitulum primum est

Deum patrem esse per hoc ostenditur
quod cum deus sit potentissimus sapi
entissimus optimus potest scit et vult
se summe tam ratione qualitatis commu
nicare ¶ Hoc autem est altitudo maie
statis sue plenitudo enim divine ergo
deus pater ab eterno filium equalem
sibi genuit cum deitatem suam eam
communicavit ¶ Dicit etiam dyonisius
in ysa ¶ Si ego qui generationem

aliis tribuo ipse sterilis ero ¶ Item
multipliciter sunt dicti enim pater ab eter
na generatione ¶ Ysa. Generationem eius
quis enarrabit ¶ predestinatione
Ephe ¶ Gratia vobis et pax a deo patre
qui predestinavit vos in adoptionem
filiorum ¶ Creatione Deut 32 numquid
non ipse est pater tuus qui possedit et fe
cit et creavit te unde secundum corpus autem
secundum animam possidet secundum utrumque
redemptione Ysa ¶ Tu domine pater noster
et redemptor noster a seculo nomen tuum ¶
Sacramentali regeneratione 1 Petri
Benedictus deus et pater domini nostri Jesu Christi
qui regeneravit nos secundum ... institu
tione ¶ Joh. Dedit eis potestatem fili
os dei fieri his qui credunt in nomine eius
¶ Gratia adoptionis ¶ Ro. ¶ Accepistis
spiritum adoptionis filiorum dei in quo
clamamus abba pater ¶ Glorie colla
tione Gal ¶ Itaque iam non est
servus sed filius quod si filius et heres per deum
in propria dei opera enim nostra magis
sunt precium vite eterne meritoria
quod per nos ¶ Isti modi sunt personales
et ille modus soli patri convenit ¶
Ratione scilicet redemptionis non solum
effectus sed etiam permissionis exhibitionis
sunt etiam personalis et ille modus
soli filio convenit secundum quod modus
redemptionis fuit per mortem filii
Omnes alii modi tribus simul personis
conveniunt quia indivisa sunt opera
trinitatis in se licet aliquibus illorum
modorum conveniat alicui propter ap
propriationem ¶ Circa generationem
nota iiii propositiones in quibus
videri potest utrum essentia divina
generet vel generetur ¶ [illegible] essentia non
generat essentiam ¶ [illegible] essentia non generat

persona, tertia vero persona generat eam.
Quarta vero persona generat personam.
Harum compositionum tantum tribus pre-
ste sunt contraria. Dicitur enim in
theologia quod essentia divina nec generat
nec generatur. Dicendum tamen est quod pater
virtute essentie existentis in se generat
et quod filius per generationem generat esse-
ntiam sicut et spiritu sancto per proces-
sionem. Quare filius est
Cum sit correlativa pater et filius
comparasse rationes ostenditur filium
esse per quas et quomodo est patrem
esse. Contra inter omnes emanationes
perfectissima ratio est quia perfectius assimilat
genitum suo genitori quam emana-
tiones alie non faciunt. Cum igitur
copiosissimo fonti bonitatis com-
petat emanatio perfectissima constat
quod pater qui est fons bonitatis generat
filium equalem sibi cum generatis sue
plenitudinem maiestatis. De filius
sit dicta in altiloquio tanto de-
cet quod ipse dicitur sapientia quo dictata co-
gitantur sapientia qua cogitata
disponuntur. Verbum quia disposita
pronuntiantur. Lumen quo facta invitati-
lumine quo perfecta iniciata cla-
rescunt. Filius ergo dicitur sapientia patris
non quod pater sit sapiens sapientia
genita sed quod filium genuit cui
appropriatur sapientia. Unde pater dicitur omnia
fecisse in sapientia id est cum sapientia
que est filius. Cum enim indivisa sunt
opera trinitatis vel hoc proprio in nota-
tione in filio qui habet ipsum
habet a patre quod rebus creat generaliter
enim ita est quod quicquid habet persona
vel operatur vel est habet ab eo a quo est.

Generaliter autem filius sit a patre
non quod hoc proprio denique denotat
tamen efficaciam ut cum dicitur Christus
conceptus est de spiritu sancto. Quandoque materiam
tiam ut cum dicitur Christus natus est de vir-
gine. Quandoque interpretes essentie ut
cum dicitur filius natus est de patre. Quandoque
transmutationem ut cum dicitur corpus
Christi fit de pane. Quandoque ordinem
sed quod creata dicitur esse de nichilo. Quare
Imago triplex est. filius ymago patris
scilicet equalitatis unionis et representa-
tionis. Primo filius est ymago patris.
Secundo homo factus est ad ymaginem
Genesis faciamus hominem ad ymaginem tertio
mundus dicitur per speculum etc. Est
ymago non ad ymaginem sicut filius
et est ymago ad ymaginem
ut homo et angelus. Et est ad non
ymago sed ad ymaginem ut mundus
licet quandoque proprie non dicitur ymago sed ve-
stigium creatoris quia licet trinitatem
representet non tamen imitatur. Nec est
capax eius sicut homo. Est enim mundus
ad ymaginem dei factus quia deus
aliud exemplar non habuit
ad cuius similitudinem creaturas faceret
nisi seipsum. Est ymago genita
ut filius. Et est ymago creata ut
homo et angelus. Et est ymago facta
ut statua herculis que ipsum repre-
sentat. Solinus patet quod ut ad
ymaginem convenit creatori et
creaturam creatori quare quod filio
qui est ymago patris. Creature vero con-
venit tam corporali quam spirituali
quam creatura comparate. Proprie tamen loquendo
dicitur quod creatura corporalis est creatoris
vestigium. Unde apostolus invisibilia
dei per ea que facta sunt etc. ibi hoc

propter peccatum non est medium dispo-
nens in creaturam rationalem consideratam
in se secundum varietates in creatura est simili-
tudo creatoris quia non disponit ad
cognitionem creatoris vel minus perfectam
modum impedit cognitionem cum
inter creatorem et creaturam maior
sit dissimilitudo quam similitudo ¶
Creatura vero spiritualis dicitur creatoris
similitudo expressa cum singulis similitu-
dinibus dei et hoc ideo in angelo propter
naturae simplicitatem expressior est
similitudo ad deum quam in homine ¶
Creatura vero conformata dicitur y-
mago dei. Gen. faciamus hominem
ad ymaginem. et hoc ideo quia in homine inve-
niuntur plures trinitates quam in an-
gelo ¶ Secundum quosdam adhuc etiam potius
dicitur ymago trinitatis ¶ Filius dei
possidet triplicem excellentiam
sicut innuit apostolus ad Hebr.
cum sit splendor gloriae et figura
substantiae eius portans omnia verbo suo
virtutis. Respectu patris a quo
producitur sic est splendor paterne
gloriae ¶ Est enim velut quidam
fontalis radius in se manifestans
paternam gloriam ¶ Secundo respectu
spiritus sancti quem producit ex se sic est
figura substantiae patris. ¶ Est enim alia
persona ab ipso scilicet patre quae non
accepit spiritum sanctum a patre sicut filius
¶ Tertio respectu creaturae quae per eum
producuntur sic est portans omnia
verbo virtutis suae ¶ Ipse propterea dicitur filius
verbum patris quia perfecte loquitur boni-
tatem et summam patris liberalitatem
quod nihil libere voluit quod filio non
communicaret ¶ Est enim verbum eterna-

genitum temporaliter promissum a
prophetis et apostolis praedicatum ab
angelo incarnatum annunciatum
¶ Propter primum dicitur filius ymago
patris. Communiter enim tres personae
sunt equales in eternitate et
maiestate ac potestate tamen filius
potius dicitur ymago patris quam
spiritus sanctus quia non habet talem convenien-
tiam intellectus(?) cum patre ex eo quod
sicut a patre procedit filius sic et a
filio spiritus sanctus secundum alium sensum nullus
nec secundum rationem intelligendi respectu
huius relationem sunt extrinsece
existentes quia potius sunt ab ali-
quo ¶ Propter tertium dicitur filius per-
fectus ad eam(?). Nos autem potius
propter dei virtutem et dixi ¶ In-
venitur etiam ymago trinitatis in nobis
scilicet in memoria intelligentia in volun-
tate vel in mente notitia et
amore in quibus per ordinem pater
et filius et spiritus sanctus simulantur

Quod spiritus sanctus est

Emanatio
Amplius est in divinis una per modum
naturae et haec est generatio secundum quam
filius a patre est. Alia est per modum
voluntatis et haec dicitur processio appropria-
te. Ipsa vero dicitur spiratio secundum quam
spiritus sanctus est a patre et a filio ¶ Se-
cundo autem haec emanatio per modum
voluntatis dicitur quia spiritus sanctus amor
¶ Amor autem secundum voluntatem est proce-
dit autem spiritus sanctus a patre media-
te et immediate ¶ Mediate quia filius
ipsum spirat quia hoc habet a patre. Im-
mediate vero quia ipse pater ipsum
spirat.

Quod spiritus sanctus sit amor patris et filii

Spiritus sanctus amor dei est et hoc ...

effectualiter, formaliter et exemplariter.
¶ Effectualiter quidem spiritus sanctus amor
in quantum ipse cum patre et filio
unus est deus. Ipsi enim tres in
quantum sunt unum in essentia
diligunt se amore effectuali
qui appropriatur spiritui sancto. Formaliter vero
quidem spiritus sanctus est amor in quantum ipse
nexus patris et filii. Pater enim et
filius diligunt se amore ab eis
procedente qui non est pater nec
filius sed spiritus sanctus. ¶ Et de hoc
dicit Augustinus ¶ Est ineffabilis
quidam complexus in illa trinitate
non genitus sine genitore genitique sua-
vitas ingenti largitate perfundens
omnes creaturas pro captu earum. ¶ Ex-
emplariter autem quidem spiritus sanctus amor
quia amor gratuitus qui est in nobis
spiritus sanctus est non solum causa efficiens sed
etiam exemplar atque finis. Amor
enim est qui in nobis a spiritu sancto effi-
cienter et hoc in quantum spiritus sanctus est deus.
¶ Exemplariter autem est in nobis in quantum
ipse spiritus sanctus est procedens a patre et
a filio per modum amoris. Finaliter
est in nobis noster amor in quantum spiritus sanctus
sicut ad quem amor noster habet. Est enim pri-
mum bonum in quo tendit amor noster.
¶ Notandum quod amor qui est spiritus sanctus
ex modo procedendi est nexus sed propter
propriam processionem est distinctus propter
naturam vero divinae perfectionem est per in sup-
positum propter divinam vero simplicitatem
est ipse deus et summe bonum. Igitur spiritus
sanctus est amor quo pater et filius se dili-
gunt. Cum autem dicitur pater et filius
diligunt se spiritu sancto duplicatur ex

parte principii per quo sicut pater et filius dili-
gunt se spiritu sancto id est amore qui
est spiritus sanctus et similiter hoc est verum. ¶ Sicut enim
sicut pater et filius diligunt se a spiritu sancto
id est per spiritum vel per amorem qui est spiritus
sanctus et similiter hoc est falsum non est concedendum
quia non est ibi aliquid respectu cuius
[illegible] praepositio per dicat principium. ¶ Est
enim regula quod hoc praepositio per significat
dicat etiam principium respectu alicuius
posita in locutione sicut quando dicitur pater
operatur per filium creaturas. Ibi enim
notatur ratio principii in filio
respectu operis. Similiter hoc conceditur filius
operatur per patrem. Ibi ratio principii
notatur scilicet [illegible] in patre et
hoc duplici respectu scilicet filii et respectu
operis. Quod spiritus sanctus sit caritas et donum sanctorum est

Quoniam invenitur in scripturis sanctis quod
spiritus sanctus est caritas et donum quo
diligentur notandum est qualiter debeat hoc
intelligi et utrum spiritus sanctus sit ca-
ritas qua nos deum et proximum di-
ligimus. ¶ Unde notandum est quod amor sive
caritas tribus modis dicitur sicut [illegible] uno
modo effective sic absque dubio verum
est quod spiritus sanctus sicut est amor quo deum di-
ligimus quia spiritus sanctus est operatur in nobis habitum
et motum caritatis. Alio modo sumitur
exemplariter sic et spiritus sanctus est caritas
qua diligimus deum et proximum. Cari-
tas enim que est spiritus sanctus est exemplar no-
strae caritatis. Tertio modo sumitur cari-
tas formaliter per modum inhaerentiae
sicut caritas est virtus habitus in
alia qua diligimus deum et proximum
et secundum hunc modum spiritus sanctus non dicitur
caritas. ¶ Verumtamen est quod spiritus sanctus
dicitur cum datur eius donum quod spiritus sanctus

amor est et primum donum quo ceteris
aliud non datur sine priori. Item potest
corpus misticum est unum per amorem
Item ergo universale unum sit diver-
sis particularibus ergo quod membra corpo-
ris mistici uniantur uno amore
in causa quod si est spiritus sanctus. Item potest quia
secundum augustinum totum malum hominis est uti
fruendis et frui utendis constat quod
oppositum est totum bonum eius scilicet ad fru-
endum eo quo fruendum est requiritur
presencia fruibilis et esse dispositio
fruentis. Item unum requiritur presencia spiri-
tus et eius donum scilicet amor quo inhere-
atur ei. Item unum tamen ergo datur nobis spiritus
sanctus non incipit in novo loco sed
novo modo per productionem novi effectus
et novi respectus. Item quomodo caritas
se habet aliter ad spiritum sanctum quam pater
[illegible] quod et ipse dicitur aliter in caritate ex
qua pater quia est in ipsa ut in cogno-
scente et diligente ipsum quod non facit
pater. Item ex dictis patet quod in iusti-
ficatione dupliciter caritas nobis datur
scilicet caritas create et increata illa qua diligimus
et ista qua diligamur vel datur
nobis caritatis create qua diligimus
formaliter et increata qua diligimus
effective quia nos diligere ipse causat
Item Solvitur quod licet deus sit in
omnibus tamen non habetur ab omnibus
Item Missio spiritus sancti duplex est sicut et filii
una visibilis sicut apparuit super
christum in columba et super apostolos in lin-
guis igneis. Item alia invisibilis
qua mittitur in mentem ad sanctifican-
dum creaturam et ista missio fit ad
inhabitacionem creature racionalis sed
per graciam facit ad inhabitacionem [illegible]
in aliis. Item Eodem modo missio filii
duplex est scilicet visibilis ut in incarna-
tione et invisibilis ut est interna men-
tis illuminatio. Item Nota quod missio
filii et spiritus sancti inseparabilis est sed
dicitur filii cum mentis per graciam illu-
minatur ad deum cognoscendum. Item dicitur
spiritus sancti cum affectus accenditur ad
amandum. Item Sciendum quod solus
pater est mittens et non mitti. tamen
pater a nullo procedit nunquam mitti
dicitur sed quia filius et procedit et producit
ideo mittit et mittitur. Item spiritus sanctus vero
quia producitur eternaliter et non
producit nisi ex tempore ideo proprium est ipsius
mitti et non mittere nisi respectu
creature et non dicitur forte mittere
hominem assumptum. Item Solvitur patet quod
quod sunt mittere et exponendum. Item spiritus
sanctus mittit se et mittit filium et filius
mittit se ipsum id est intelligitur in-
carnatus est de virgine natus. Item Sciendum
autem est [illegible] quod mittere dicit auctorita-
tem productionis eterne. Item Quibus
modis datus sit spiritus sanctus in signis
visibilibus. Item Sciendum quod in igne ut
calefaceret frigidos et in linguis
ut doceret ignaros et in sonis ut
terreret rebelles. Item Apparuit
etiam in aliis temporibus signis scilicet in
nube tempore moysi ut ductor eius
in columpna nubis esset sicut legitur
in libro Exodi. Item Item in columba super
christum baptizatum ad ostendendam
gratie plenitudinem que in ipso erat. Item
Item in flatu post resurrectionem
ad designandam iustificationem affe-
ctus quia flatus ab interiori procedit
Item Datus est quater spiritus sanctus bis post
resurrectionem scilicet in terra propter dilectionem
proximi et de celo propter dilectionem

nota

dei ul datus e in terra ad relaxa-
da pcta alior. Joh. xx. Insuf-
flauit in eos et dixit accipite
spm s. q. re. pe. re. eis. Datus
e de celo in pentecosten ad robur
et ad opacom miracolor. Dedisti
omnibus ps ver. do. ce. fir. st quos
ad pnm. et spm a. eius. v. cor. quos
ad fim. Etia fuit collo sps s.
aplis sta an passione qui fuerat
baptizati. Ezech. cum baptismus
i mit ibi. Qui lotus e no i-
diget n ut pedes lauet. In sig-
pdcor tum ter iungit ho ad de-
signadum hat sps s. in unccom
scz in baptismo in gfirmacoe et
in morte. Quadruplice effcam
gscuti sut apli experiencia sps
sti s. p elogntiam in linguis p
audaciam in tormentis. tto efficaciam
in miraculis. Crito pdicacom
amicitie qr ps penthecosten. Nu-
qua pdrauerunt mortalit.
Acceperunt et nos valent spm s.
Specialiter qdei ad pgrandum
ut ipe baptizabit nos i spu
et in igne. Iste penitetes ad
psiacdum. Spe tu bo. do-
cet. Iste ipsi ad iustificandum. Ro.
Cum dedit pugn. sps ac. Item
bn ad fruendum ps. Venit co-
solari eam in te. Iste tribula-
ad cosolandum Ro. No accepistis
spm s. ic. zu in a. s accepistis
ac. Iste ignorates ad instrue-
du Ro. Joh. paclitus aut sps s.
ac. Quo tpe datus e sps s.
attendendum e. qr in die quinqua-
gesima ut onderz auctor esse
tps remissionis na an. iubileus

sunebat remissionem. Et hn ecc
in die duodena ut esset diebus re-
nouacois qui fuit creacionis.
Datus quoque fuit hora tercia
qr d. pm. hs in hora tercia p-
didisse gram hn gbenies fuit
q eade hora aplis mitteret. Itz
alia rone datus e hora tercia
s ut ondat q ecc nob hora t-
cia gra dei dat. Sunt cum tres
hore mortales scz gtro gfessio
et satisfacco. Ex hc noie sps
s. sciendum q pt ec taulocacio
omis ppy nois et tuc gueniut tm
in trc pnc in trinitate ul put
ille due dices supini diuisim
et sic glibz tu psonar e sps s.
multa ht noia. Dr cum sps s.
aspirando actiue eo q spiret.
Jo. iij. Sps ubi vult spirat.
Hic hnc modu hc nom spegne-
e omibus trbz psonis s spui sco
gueniut pappacom. Alio mo
dr sps aspirando passiue eo q
spiret et hc mo pprm e spui
s. q pcedit pmodu spiracois.
No solu qr sps s addit s. q
scus id e mudus ul firmus ul
sine terra. Ista no solu gue-
niut ei quo ad se s etia in co-
pacoe ad nos. Illa pgruum
sps s. apetus mundanu i bono
fundam atrennis separaui. Scus
qo e no solu in se s qr nos
scos facit ea scitate de qua dt
dixi. Scitas e ab omi i mdi-
cia libera et pfca et omo i mada-
ta pfca indicia. pterea sps scus
no nepos vitas et amplexatus
et ht qnt apat a pre cum et
filio. Iste dr domu altissimi

et hoc pertinet competit ad nos quia omne
datum optimum et omne donum perfectum
descendens est desursum. Iste dicitur fons bi-
vus quia septemplici rivo donorum
nobis fluit. Iste dicitur ignis quem
affectum accendit. Iste dicitur caritas
non solum quia amor est patris et filii
sed quia nos amatores facit. Item iste
dicitur spiritualis unccio quia omnes tribu-
laciones mundanas suaves facit
et iocundas secundum illud. In labore
requies in estu temperies etc.
Iste dicitur dextere dei digitus quia sicut
corporales res digito demonstrantur
ita per spiritum sanctum ondunt res spiritua-
les oculo spirituali. Item iste dicitur paracli-
tus quia consolaciones celestes mentibus
instillat. Item iste dicitur magister opti-
mus quia intellectum ad cognicionem dei
et sui ipsius illuminat.

De trinitate vitabis pericula

In trinitate nature divine sunt tres persone eternaliter
prima est antiqua. Item secunda progenitor
est a sola prima. Item tercia per generacionem
inspiracionem est a prima et a secunda.
Item istud tamen est sic quod trinitas personarum
non excludit ab eterno unitatem
simplicitatem immensitate eternitate in-
commutabilitatem. Hec racio probat hoc patet
quod qui credit deum non posse summe
communicare negaret in eo potenciam.
Qui credit eum hoc posse et velle sed
nescire negat in eo sapienciam. Cum
igitur pater potuit sciuit et voluit
se summe communicare hoc fecit eternali-
ter generando dilectum et dilectum hoc est
filium et spiritum sanctum. Quia bonum
est sui diffusivum ut ait dyonisius. Cum
tamen pater sit fons bonitatis emana-
cio erit ab ipso perfectissima que est
generacio erit eciam emanacio secundum

dyffusa que est per modum benignita-
tis et liberalitatis. Quia autem ema-
nacio amor est qui est spiritus sanctus. Item
a patre filioque procedens et tamen amor
est emanacio liberalitatem quia racio
primum donum est quod liberalitate procedit
cum sit donum intrinsecum et ipso da-
te in quo omnia alia dona donantur
ut beata trinitas in omnibus nobis innotescat.
Item ipsa enim patet in scripturis ordinantur
in figuris et relucet in creaturis.
Item primo in scripturis beata trinitas patet in
scripturis unde leo papa. Item credimus
scilicet trinitatem patrem et filium
et spiritum sanctum unum deum omnipotentem unius
substancie unius essencie unius potestatis.
Item ysaias audivit seraphim in-
ter dicencia. Sanctus sanctus sanctus in laude
trinitatis beate et semel in unitate in
singulis dicendo dominus deus sabaoth propter
commendacionem divine unitatis. Item
si non essent tres persone non diceret
in genesi faciamus hominem sed faciam
nec diceret ad ymaginem nostram sed
meam et iterum si non essent tres personae
in una substancia non diceret ad yma-
ginem sed ad ymagines. Item idem
ostendens ponit in persona dicitur
nos tribus nabis dyadem etc. tres scilicet
ponitur hic pronomen cum verbi singu-
lari et mutuat cum omnibus etc.
Item Iohannes a a a domine deus ecce
nescio loqui videte quia a triplica-
tur et in singulari dicitur domine deus
apostolus ex quo omnia per quem omnia
in quo omnia ipsi gloria. Item non hoc no[ta]
propositio ex dicit auctoritatem et esse
a nullo hoc autem patri convenit quia est
principium sine principio. Item hoc propositio
per notat operacionem sine medio
et esse ab alio unde propter hoc intellectum

filius qui est principium de principio. Item vo[?] ... in nostra generacione et ec ab aliis et propter ea spiritui sancto competit qui est generacio omnis boni. Item conditor beata trinitas in signum. Item signatur etiam per tres civitates iob. Item per tres digitos quibus appendunt moles terre. Item per tres civitates refugii equali spacio inter se distantes. Item per tria difficilia ad investigandum. Item per tres portas civitatis quas vidit ezechiel. Item relucet quod in creaturis vestigium beate trinitatis cognoscitur enim in magnitudine creaturarum potencia patris in dispositione sapiencia filii in ornatu bonitas spiritus sancti. Item in quolibet i dicens i veniens [?] trinitate speciem et utilitatem quorum primum patri secundum filio tercium spiritui sancto conveniunt. Item in sole videas suam essenciam splendorem et calorem in quibus patrem et filium et spiritum sanctum cognoscetis. Item in anima secundum memoriam intellectum et voluntatem considera patris trinitatem. Item in ierarchia celesti superiori deus est in tronis ut maiestas in cherubin ut veritas in seraphin ut caritas per que nota trinitas personarum. Item in virtutibus theologicis scilicet fide spe et caritate idem intellige. Item in tribus dotibus anime comprehensione cognitione dilectione similiter idem nota. Corporalis patet quod tam in creata spirituali quam corporali quam eciam exemplis composita beata trinitas cognoscitur tamen huiusmodi putantur [?] ... creator vestigium ... alii dicunt enim

similitudo et ad imaginem sicut supius dictum est in titulo quod filius ymago patris est. Item demum sciendum quod pluralitatem personarum in unitate essencie aut ipsam unitatem essencie in pluralitate personarum scrutari temeritas est et credere et cognoscere vita eterna est.

De multiplici trinitate. C

Multiplex invenitur trinitas in scripturis. Est enim trinitas increata que summa et ineffabilis est. Item alia est per quam homo cadit scilicet suggestio diaboli, delectacio sensualitatis et consensus racionalis quod tria signata sunt per serpentem mulierem et virum. Alia pa[rtim?] diabolica est in qua cadit scilicet ignorancia veri impotencia boni et concupiscencia mali. Tercia est per quam resurgit scilicet fides spes et caritas. Item est trinitas per quam anime gratia reparatur scilicet [illegible] que est in christo scilicet deitas anima et caro. Item est enim et alia per quam reparamur scilicet spiritus et aqua et sanguis. Spiritus in qua sanctificacionis aque ablucionis sanguinis redempcionis. Item dicit nobis Johannes in canonica sua epistola. Est quoque trinitas alia per quam ad gloriam reformamur ut sunt tres dotes anime cognitio dilectio apprehensio. Est preterea multiplex trinitas in creatura que est vestigium beatissime et increate trinitatis et de hoc habes in titulo de trinitate personarum et unitate essencie.

De equalitate personarum est.

Equalitas personarum in tribus consistit ut neque augeatur nam nullus precedit alium eternitate aut excedit magnitudine aut superat potestate. De equalitas ... tamen sit in

deo sic ondit' qr in istis insiorib'
tn sut s' sba qualitas qtitas
Igit' vnitas in sba cat yd'ptes
vnitas aut in qualitate cat silit'
tudine sz in qtitate cat eqlitem
Indiuis aut e eqlitas tm in
s' t'plice qtitatez put qtitas i deo
ee d' licz imppe p° s' qtitem
vtut' q e potetia alis in sm
quatitatez duratois que e etnitas
tcia in sm qtitatez magnitudinis
qua ipe e int oia et ext oia et
qua cotinet et locat oia Eqna
litas p° alit' in lins reb' ondit'
qm in creata tp' magtudo repit'
sz tpis dimesionis vtutis eqa
magtudo e in reb' inmrabilibz
tn e in corpib' tcia i spitibz
creatis istis reb' inoib' reduent
in creatore alia tria in quibus
tria psone sut equales videlicz
etnitas in oe magtudo i ine
sitate et vtus in posse Vn d't
g° q tata e eqlitas in trinitate
q s' aug° Mor e mai' ds
deo qua nng n' mai' onis qua
singli eadem q' sut psone dne
qr i diuinis no e pone n' dno ge
nea sz sbe 7 ideo ideo [illegible] vo
7 qlitas ibi tnsit in gen' sbe
sic equalitas 7 silitudo dui re
latoes s' sba qmis e reb' psonis
Relatoz aut e ppri sic sit re
g° nllo m' pr e p'or filio neqz
sim id qd e ad aliqz neqz s' id q
e qd absolu e Ide ondi' p' ex'
in nata qr splendor licz sit aple
tn soli eet tccm' si sol eet etng

Aput [illegible] [illegible] p'sona di[illegible]
grecos sut q° vocabla s' vsia e

vsiois ypostasis psopo Hec
aput latios cosspollet istis
qua' videlz eeni sba subsi
stetia psna Put qua thz e
dra vsia siue eem dt nam
ut humanitas Sba dt nam
[illegible] siue subsistes nate ut ho
ypostasis dt distiguibile no
tn distinctu prosopio dt di
stict' determinatu ppete ad dig
tatez ptinete ut petr' dn
sic [illegible] ptclares distincti s'
ppis qlitatib' Ista pr et filius
et sps s' sut ppis noib' Ideo
q ypostasis quoqz [illegible] dici
put' sic greci dixerut pr et
fili' et sps sut tres ypostasis
i tres res no indigetes alia
re ut sit consideruta igr eena
diua i se omo indisticta e p
ro inse disticta e sut ppeta
tib' Cosideruta aut eenaa
i psnis ul p° i eena mediu
modu tenet sz vnitate et di
stictoez 7 hc pz in apparatis que
omnib; psidis queniut s' ad vna
magis detiant' Nota q sepe no
sut' sba p eena ul qd eena
inig tnffert' ad sigficandum
p' m Tres sut distictoes p
sone p e ths p e ronalis
ne i diuina sba q' sut penes
nam rei sba e inds de s' vict
tal p e subsistes pse so
lu iuxta singlarez modu hec
sut' iuxta ethymio nois di
cu p° q' res pse vna tcia
e disticto magr ul sic p e ypo
stasi disticta ppete ad dignitatez

pertinentes. ¶ Respondendum est quod predicta quorum
pertinent ibi sunt opposita etiam ex per-
fectione sed essentia substantia subsistentia
persone differunt in creata re et nomine sed in
divinis differunt ratione.

De immensitate dei

Non est in deo quantitas dimensio-
nis sed virtutis. Nec ubique est deus
mole corporis sed presentia maiestatis
et per suum modum dicitur immensus. ¶ Et
non quod immensitas maior in deo compli-
catur scilicet infinitatem incomprehensibi-
litatem incircumscriptibilitatem eternitatem.
¶ Si enim consideratur et queritur deus
in se sic infinitus est. Papa Magnus dicit
etc. Si vero consideratur in comparatione
ad intellectum sic est incomprehensibilis.
Apostolus: O altitudo divitiarum sapientie et scientie. ¶ Si
in comparatione ad locum sic est incircum-
scriptibilis. Ambrosius: nec est circumscriptum
vel circumscriptum vel dimensum trinitatis
sed non loco clauditur, non estima-
tione concluditur, non etate variatur.
¶ Si consideratur in comparatione ad du-
rationem sic est eternus. Apostolus: Regi
autem seculorum immortali invisibili etc. ¶ De
hiis quorum dicendum est in sequentibus per
ordinem. ¶ Tenendum est igitur et iussi(?)
quod in deo non est proprie longitudo lati-
tudo nec sublimitas aut profundi-
tas sed hec methaphorice sunt in deo. ¶
Est enim in deo latitudo caritatis
qua nos ab errore revocat [illegible]
caritate etc. [illegible] etc. [illegible] atte-
nui. Et longitudo patientie qua
malos portat dissimulat namque
peccata hominum propter penitentiam. ¶ Est etiam
in eo sublimitas scilicet quod omnem
sensum superat. Apostolus: omnia nuda
et aperta sunt oculis eius. ¶ Est etiam
in eo profunditas iustitie qua peccatores dampnat
[illegible] male in ignem.

Potentiam De infinitate dei

Primo est deum infinitum esse quia cum
in deo idem sit potentia et essentia
patet quod essentia eius est infinita sicut
et potentia. ¶ Unde sic potentia dei non est ita
potentia in tot quin possit in plura
sic et essentia dei non est ita in ubi
quin possit esse in pluribus immo si
essent infiniti mundi et repleret. ¶
Contra deus tamen sit causa efficiens
et formalis et finalis. ¶ Sed nos
dicimus quod deus est in genere est efficacis
causa quod sit efficiens ut in genere
est causa formalis quod sit formalis
causa [illegible] non dicere tamen sit
causa finalis quod sit finita. Nullo modo
ergo deum est deum esse finitum sed
solum infinitum dicatur comple-
tum vel perfectum. ¶ Item explicatur
dicitur infinitum scilicet negative privative
contrarie sive disparate. ¶ Infinitum
negative dicitur per abnegationem
finibus et sic dicitur infinitum quod non
finitum vel id quod non finitum et hoc
modo infinitum est quod non est natum fi-
nire. ¶ Infinitum privative est quod
natum finiri non tamen finitur. ¶ In-
finitum contrarie est quod habet contrariam
dispositionem ad finiendum. ¶ Primo
modo essentia divina est infinita quia
non habet finem nec est nata finiri
[illegible] si dicatur infinitum tertio
modo. ¶ Si vero dicatur infinitum privative

sic no pt dici infinita qr no
e nata finiri ymo e finiens
oia ¶ Iste finis d² tpl² di
cit tmis a fine hic quitatis e
quatitia pote^a infinita qr e
divisible i infinitu 7 hic io qr i
quantitate no tmis in divisioe sic
nec i uno e tmis in additone
Alio m dr finis idem qd pfco
¶ Tercio m d² finis id pp qd unu
quodq ¶ P° m d's e i finitus no
sz quitates dimensiua que in eo
no e sz sz quitates virtuale que
i ipo e ¶ Ex qr in deo omnoda
e i divisio virtutis qr 7 ecn^e pt
ee infinitas virtutis qr eet sit
ecn^e ¶ Scdo m m d² infinita qr
caret pfcoe ¶ Tercio m malicie
pe infinit^m dr qr no e ordinata
ad fine De modo i̅c̅phensibli̅tͦ dei

Creator creatura cognosci
a no pt ad plenu i via ul
7 in patria qr i finiti nulla est
pporco ¶ Ecc° trinitas sibi soli
nota e 7 oi xo / Ber ¶ Nul
deo pnaq e 7 nl magis phensibilis
¶ Ecc° ncepe encipere pnaq
qui ee sine ¶ Hanc dni ee di
xeri deu no q illa sut qr
ille sz q ex ipo et p ipm 7 in
ipo st oia ¶ Est eni intelligecia
nra ad illa luce inaccessibilez
multo minq qua visq noctue
ul vespertilionis ad solem Ber
d² in dan ¶ Ambulas super
pennas ventorum hic e sup intel
ligencias vera angelicas ¶ Preter
ea qphendi² ds aliquo m psi
dez in via ¶ Aug° aspectibus huma
ne acies i valida i ta e pcellen

luce no figit^a ni p iusticiam fidei e
mdet² ad eam ¶ Ber / ita ds e i
irronabilibq cetur ut tn no ca
piat² ab ipis ar^onabilibz omnibz
capi pt p cogitacom sz ab oibq
capit² tn pamore ¶ Dicq g° qr
de deo sciri possq qr n sit no aut
qd sit ¶ Aug° intelligamq si qlite
bo^m si quite magnu si i digen
tia cultore sine situ psidetez
si hitu qtinetez oia si loco vbiq
totu si tpe sempiternu si mutacone
sui mutabilia facietez nich
qr paciencez ¶ Coprehendit² quoqz
deus p speciem p dignitate mitorum
i patria ¶ Aug° videbiq tuc ma
iestatis eem 7 vbiq qstp eo psp
cacq quo h̄ vixit purius 7 de
hic hemiq ex^m in mari qr se
offeret qde visu 7 tn sm am
bitu suu totu vidi no pt 7 hoc
e tam pp maris latitudinem qz pp
visus nri arctitatz sz sciac pporco
nabiliter ¶ G° tudem qr deu co
gnoscere i via no possq qr e visq
corlis ipedit² tpalit² p ptenc
bras p flam lucis p adiusione
rei visibilium ¶ Scdo m i pedit²
visq spualis eca cogitanq dei p°
p tenebras pcti ul erroris ¶ Jo
¶ Qui facit pctm in tenebris e
Scdo ad hic legit² moyses cor
velamen e sup co ¶ T° pflam
lucis h aut e qua qbus mentis²
etna sz nalia ex^m hent i li
gno putrido qr in nocte quadam
luce videt² hre sz cu dies ad
venerit nich e ¶ T° p adiu
sione rei visibilis sine qusitable

het sit qui quod spirito i(n)commutabili
bono rebus mutabilibus adhereret
talium oculis cum sit eger odiosum est
lux que puris est amabilis ¶ Deus
cognoscitur intus et extra. Intus dicitur
quod quoque passionibus quod pelucet dictum
est apud (Augustinus) eas homines et ceteri ¶ Negus per
rationem sive quadrivialis plures philosophi de
deo notitiam habuerunt (Apostolus) Invisi-
bilia dei per ea que facta sunt cognoscuntur
et Extra etiam cognoscitur scilicet per
creaturas (Apostolus) Videmus nunc per spe-
culum et in enigmate creaturam que sit in
speculum creatoris in patria ¶ Sic ergo
ipse deus erit speculum creature
in futuro in quo omnia videbimus que ad gau-
dium nostrum pertinebunt ¶ Item per
doctrinam ¶ (Apostolus) Fides ex auditu
auditus autem per verbum Christi ¶ Sicut
res cognoscuntur quinque auditu quinque
visu quinque gustu ¶ Sic quodam modo
deus cognoscitur auditu cognoscunt
deum qui verba dei audiunt et per
illud credunt ¶ Visu cognoscunt theo-
logi qui deum legunt in scripturis
et philosophi qui speculantur ipsum in na-
turis ¶ Gustu cognoscunt soli boni
(Psalmista) Gustate et videte quoniam suavis est dominus
et iste ultimus modus perfectissimus est et
certissimus (Dionysius) Dicit quod tribus modis co-
gnoscitur deus scilicet per ablationem sive
per abnegationem ut cum dicitur deus non
est hic vel illud ¶ Item per eminentiam
ut in creatura invenitur potentia attribuenda
est deo summa potentia et sic de aliis ¶
Item per causam effectus secundum quod veniunt
ad cognitionem cause vel cognitionem
motum ad cognitionem moventis

nota
Nota quod anima sensu percipit corpora
per se, et in tamen parte corporis ymma-
gine non corporum similitudines per se
abstractas a materia et absente
corpore ¶ Ratione autem corporum naturas
intellectum spiritum creatum ¶ Intelligentia
vero spiritum increatum ¶ Bonaventura preterea
quod cognoscibilia quedam sunt infra
rationem quedam iuxta quedam supra ¶ Infra
rationem sunt que sensu percipiuntur ut
alba nigra et hec ¶ Iuxta rationem
sunt que ratione percipiuntur ut verba
facta iusta vel iniusta ¶ Supra rationem
sunt que solum divina revelatione
comprehenduntur aut scripture auc-
toritate creduntur ut trinus est personis

Ubique deus ¶ De inmensitate et incircumscriptibilitate dei

Ubique est et tamen nusquam est quia nec abs-
est ulli loco nec ullo loco capitur
¶ Augustinus ¶ Deus est in mundo non inclu-
sus extra mundum non exclusus supra
mundum non elevatus infra mundum
non depressus ¶ Hugo Hugo de sancto Victore (?) propter quod deus
est intra omnia et hec que replet et ubi-
que est presens ¶ Item extra omnia est quia
omnia continet nec usquam valet coar-
tari ¶ Item non quod sit superpositus extra deus
ibi non actualem protensionem ad locum
sed potentialem quia est dei immensitas
que infinitos mundos posset replere
si essent vel ipse est super omnia quia
omnibus preest nec ad vim adequatur
vel infra omnia est quia cuncta sub
se continet et sine ipso nichil potest subsi-
stere ¶ Dicitur etiam quod deus est ubique ut
non indigeat rebus quod in eis sit
sed potius res sui indigent ut per
eum subsistant ¶ Deus enim ante
mundi constitutionem ubi fuit sicut nunc
est videlicet in se qui sibi sufficit
ipse ¶ Bonaventura autem quod est aliquid nota

in loco circumscriptiue et diffinitiue
ut corpus aliquid diffinitiue non
circumscriptiue ut angelus. aliquid nec
sic nec sic ut deus et hic est ideo
quia non includitur spacium ut cor-
neque psupponitur ut angelus. aliquid
eciam est in loco parti circumscriptiue
parti diffinitiue ut corpus xpi sub
sacramento quia est totum sub tota hostia
ita quod non excedit et secundum hoc est
ibi circumscriptiue ¶ Est quod sit sub
hostia quod non ubique et sic est ibi
quodammodo diffinitiue corpus christi licet
non sit ubique cum sit creata nec quod
eciam possit in hac creatura in pluribus
tamen locis est id est sub diuisis hostiis
et hoc est per unionem eius cum unita
sit aplius quam alia creatura scilicet
quod in locis pluribus possit esse ¶ Ex
predictis patet quod esse ubique simpliciter soli
deo conuenit creatori sed in uno loco
esse conuenit creature. In pluribus
uero locis esse et non ubique conuenit
no corpori ihesu christi ¶ Scito quod deus est multi-
pliciter in rebus. scilicet per naturam sic est ubique
posuit per naturalia et creaturalia. Item
per graciam sic est in bonis. Io qui
manet in me et ego in eo hic fert
fructum multum. Item per gloriam sic est in
racionabili ut ueritas in corruptibili
ut bonitas in irascibili ut pi-
etas. Item per unionem sic fuit in
utero uirginis unitus humane nature
¶ xpi et in sepulcro unitus carni
¶ et in inferno unitus anime ipsius. Item
secundum deus esse aliter per occultorum re-
uelacionem ¶ Gen. uere dominus est in loco
isto ¶ Item per uestigiorum excellen-
tiam repentacionem ¶ Et sic deus esse in
celo quia ibi maxime relucet sua
potencia et sapiencia ac bonitas uel
per naturam receptibilium ¶ Sic est filius in
patre pater in filio et spiritus sanctus in utroque
uel per mirabilium operacionem ¶ Exo. di-
gitus dei est hic uel per conseruacionem et
gubernacionem sic est in mundo. ¶ Deus est
in se ipso ut alpha et o scilicet id est ¶ Dic
uertitur erat cum pater cum nichil esset
¶ nunc ubi manet in se quia sibi sufficit
ipse ¶ Vel quod patet solucio communis questionis
simplicium qui querunt ubi deus
fuit antequam mundus esset uel ipse
est in mundo sicut rex in regno ¶
Ber. deus ubique regnat ubique
imperat ubique maiestas eius omnia
replet. complectitur uniuersa uel
in angelo est ut decor in qualitate ui-
tas et sic sapor in qualitate bonitas
uel in ecclesia est ut pater familias in
domo ¶ Mt. ecce uobiscum sum usque
ad consummacionem seculi uel in celestibus est
ut liberator animalis adiutor
in bonis et hoc est quod dicit Ber. ¶ Deus
est in creaturis mirabilis in hominibus
amabilis in angelis desiderabilis
in se ipso comprehensibilis in reprobis
intollerabilis uel in peruersis est ut
terror et horror. Aug. qui te
dimittit quo it nisi a te placato
ad te iratum. Scio enim manum dei
possimus effugere quia Ps. si ascendero
in celum tu es. Si uero dubitatur utrum
deus sit in diabolo ¶ Dicendum quod
licet sit noua quia apportat nat
puta fuit nature in hiis concedendum
est quod deus in sit ¶ Sunt et alia per
que intellige deformitates ut

spualis de quibus non e dubium quod de-
insit. insit a deo dicitur magis spiritus
e uel ad talem. deus e in anima
fideli sic sponsus in thalamo rex
in regno tres in castro uel sic
magister in scola fons in ortis
lux in tenebris uel sic thezaurus
in agro vinum in cellario carbun-
culus in auro uel sic in cartha
manu sigillum in cartha medicina
in apoteca uel sic cithara in con-
uiuio ymago in speculo mel in
fauo uel sic fructus in arbore
oleum in lapide lilium in conualle

Sicut **De eternitate dei**
deus ubique e nec tamen in aliquo
loco continetur sic et eternus e et tamen ipse
non mensuratur non enim competit ei
tempus presens preteritum nec futurum
nam tempus presens manens esse non habet
quia preterit. deus autem semper manet
idem enim esse non e accidens deo sed
subsistens ueritas et manens tamen
equaliter tempus preteritum non e nec habet
esse subsistens sed de deo dicitur in preteritum
pibunt tamen aut p. Eodem modo
tempus futurum non e sed expectatur deus
autem semper e unus incorruptus. Sola
monas e alpha et o. quod e principium
sine principio et finis sine fine. Vnde et
omnino simplex sit non habet in se princi-
pium concretatum quod e in corporalibus
Et autem sit eternitas secundum rem
Eadem quod ipse dicitur diuinitas sine
principio et sine fine et sine mutabilitate
Et sic gnet eternitas soli diuine
nature in qua e diuinitas inme-

sa. Eternitas vero secundum ethimologiam dicitur quasi
extra terminos quia totum caret ea ratione na-
li quod finali sed secundum diffinitionem boecij in
libro de consolatione. Eternitas e interminabilis
vite tota simul et perfecta possessio. Ad
huius difficilius intelligentiam notandum
quod quedam est eternalitas simpliciter
quia ex parte ante et ex parte post ut sunt
generabilia et corruptibilia. Ad quorum
differentiam ponitur interminabilis et bene
ponitur iste per abnegationem quia
simplicat et proprie dicta nullo nu-
mero [illegible] manifestatur quia primo
[illegible] aut [illegible] et hec e ratio
quia simplicissimum esse non potest in-
tellectus noster comprehendere. Et ideo
per negationes rerum que ab ipso re-
mouentur manuducatur intellectus
ad ea aliqualiter cognoscenda
Item in quibusdam e interminabilitas
vere sed non vite ut in corporibus ce-
lestibus ad quorum differentiam additur
vite. Vnde autem dicit augustinus conses-
sus dicitur hic in mortalitate. In
omni enim mutabili uita non nulla
mors e mutatio ipsa. quia facit
ad ea non esse quod prius erat. sicut
et homo qui nascitur quodam modo
incipit mori. In quibusdam e interminabi-
litas vite possessio. sed tamen cum insipientia
et infelicitate ut in demonibus et
in dampnatis ad quorum differentiam dicitur pos-
sessio. In tamen intellectu e iocundi-
tas felicitatis quia tunc possessio dicimus
rei habere dicitur quando ad libitum habetur
In quibusdam e interminabilis vite
possessio sed tamen non tota ut in homi-
nibus ante iudicium quorum beatitudo est

sm pte aie et no corpis ad q̄s
dcam poit' tota qr totu e no di
minutu vl cu mch e eo Jngs
dam e intimabilis posso tota
ut in anglis btis au indica in
qr sm suplam tota hnt z sil
tem et insaciabil vita s ty no
sil cu a'qua i eis sit successio re
uelacon et gaudior ad quor
dcam poit' sil ¶ Jngssa e in
timabilis vite posso tota sil sed
tu in pfta eo mo quo nob dias
pfcam nllo indigentes sic e i an
gelis z i hoib btis pz indica in
ad quor dcam addit' pfta i nllo
indigens ad sui bonu eo pz ex
pdca diffinicone q tres ponit ibi
condicoes q st i sufficiens separabiles abetnu
tate i cata q deus e scz i timabi
litas i insaciabilis vite posso ¶ Jte
i variabilitas ibi tota sil n e eni
i eo variable e s totu sil ¶ Jtem
simplicitas ibi pfta ¶ Jlld ei pfcm
e cui no e possibile a'q addica
pp' q sepat' deus ab oi corruptibile
pfm ab omi variabili pterea ab
oi cpposito ¶ Jgit' no ql illd qd
caret pn° z fine d' etnu ut deus
cui ee in eternu e ea q principi
hnt et fine caret dr ppetua
ut angli z hoies. que vo pricipiu
et fine hnt dr tpalia ut st cor
pora sicd vegetabilia z sensibilia
et bruta z cet'a

De i commutabilitate dei

Jst immutabilis e ds z i pmu
tabilis z i commutabilis Jnmu
tabilis qr no cadit i eu motus
actualis n augmenti loo ppa

¶ simplici dtatis nate n addi vl
minui pt qr sp e qd e ¶ Jte n
diminuitur aliquid deus & no
mutor ¶ vl n altaco ¶ Jaco a
p. q no tristit n e ze ¶ vl n sm
locu mutaco qr vbiqz pns est
ipsa celu z tra ee i pleo Jn p
mutabilis aut e qr no cadit i eu
motus spalis qui e de no ee ad ee
ut gno qr initiu no hnt n e e
qui e de ee ad no ee ut corrupco
qr fine no hebit ¶ Jllud no solu
i mch e vtibile qr e de mch ¶ est
z i commutabilis exces qz no cadit
in eu motus expsptacoe na soli
deo quiet i spacac quietu ee
sui boca ¶ stabilis qr manes
dab cuncta moueri sm de qn sat
a'qua vem no sit in ipso de imi
tato s i re cuta qp opat' opat
deus fecit pdicari subiisioz in
mue z morte cgcti ¶ aa nan
tes accidit in tibus no muta
de gslud q abetno secu habuit
s simas q i sptu ad ipa nega
hnt qr nimue subiitcoi erat
sm inita z cgcti aor ibbat
ppcab infiorces s h no i posue
rut nriri bz dme pote ¶ Jtem
tplr diffit' motus s nalis viole
tus z voluntar9 ¶ spalis e quo
nalit' tendunt res ad locu ppu
aictus aut violetus e qn cogunt'
res ee ex locu ppu ¶ ez motus
voluntari9 e ut in aialibs qn
crrut vl comedunt vl opant'
et i e motus medi9 e int motu
nalem z violetm qr ptim est
nalis s in q' voluntas cogit'
actu sic ca suo effectu ¶ Jte

est violentus quod secundum inquantum moventur membra contra motum suum naturalem propter quod etiam lassantur quam ex motu naturali numquam lassarentur. Igitur primo modo motus non est in deo sed naturalibus et hoc probatur per quatuor rationes. Prima est quia omnis motus naturalis est ad quietem et propter indigentiam ut dicit philosophus sed deus nullius eget. Secunda est cum sit ubique non habet necessitatem de loco ad locum moveri. Tercia est quia non est in eo gravitas vel levitas propter que sursum vel deorsum moveatur. Quarta est quia cum deus in se ipso semper maneat non habet necesse locum proprium et sibi naturalem querere sicut alie creature. Item secundo modo non movetur sed motu violento quia non fit ei violentia. Job [illegible] fortitudo queritur robustissimus est. Item tercio modo non movetur secundum motum voluntarium quia in operatione non lassatur ut animalia. [illegible] mens nostra est instabilis quia modo [illegible] modo [illegible] modo obliviscitur modo volumus modo diffusis cogitacionibus et affectionibus atque consiliis hinc illucque vagatur. Deus autem semper se habet equaliter et immobiliter. Item alius motus est circularis alius rectus alius obliquus. Circularis est corporum superiorum prout firmamentum movetur secundum firmamentum quod ut dicit philosophus solo secundum situm [illegible] est dicere quod non movetur ad locum sed in loco. Motus autem rectus est sursum vel deorsum sicut quod corpora inferiora moventur propter levitatem vel gravitatem. Motus obliquus est

[illegible] est ex circulari et recto unde quod reflectitur habet a motu circulari quod vero linealiter movetur habet a recto. Nullo istorum motuum movetur deus quia proprietates istorum motuum non conveniunt ei ut probavimus. Tamen dicere quod isti motus deo [illegible] insunt ut dicatur moveri motu circulari omnia regendo et gubernando. Item motu recto benefaciendo remunerando. [illegible] modo posset dici quod deus movetur motu naturali quo scilicet solita bonitate omnibus creaturis pro captu earum se communicant. Item motu violento quo peccatores dampnat. Item motu voluntario quo cuncta in esse conservat. [illegible] secundum [illegible] philosophi quo assignat motum accidentibus ad centrum et a centro [illegible] quomodo deus movetur ad centrum in incarnatione et a centro in ascensione et circa centrum in predicatione. Propter hoc [illegible] dicitur in libro Sapientie. Spiritus est immobilis et stabilis. Immobilis quia facit esse mobiles ad operandum et in bono perseverantes. Stabilis quia dat in bono perseverantiam vel mobilis in via stabilis in patria vel mobilis in activis stabilis in contemplativis vel mobilis in aliis spiritibus stabilis in se ipsa. [illegible] sedet super [illegible] [illegible] quod [illegible] quedam attribuuntur deo secundum realitatem et non [illegible] ut tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]

De simplicitate

Simplex est deus. Angelus et anima sicut different quia in deo idem est quod est et quo est. Hoc est perfecta simplicitas. [illegible] in

creata natura habeat contra diversitatem simplicitatis, ut non totum et totum alibi et alibi, modo et modo inveniatur in eadem. Simplex quod habet et quod est simplex et unus modo est. Sed in angelis et in anima differunt quod est et quo est, et ideo est ibi quedam alteritas et compositio, licet ibi non sit dimensio quantitatum vel numerus. In supercelesti est unitas, in celesti alteritas et subcelesti pluralitas. Simplex est itaque Deus in essentia, quia nec ei accidens esse potest, immo perfecta simplicitas est ibi, cum non sit ibi possibilis additio, quia quicquid in Deo est Deus est. Unde Boethius: Simplici deitatis nature nec addi nec minui potest, quia simplex est quod est cum ipso est sempiternum esse. Item solum idem est vivere et intelligere, sed tamen multiplex est in donis. Apostolus: Alii datur sermo sapientie etc. Iacobi: Omne datum optimum et omne donum perfectum. Item non est in Deo compositio partium integralium ut in domo, nec partium potentialium ut in anima, nec quantitativarum [illegible] ut in massa, nec materie et forme ut in corporibus, nec contrariarum qualitatum ut in mixtis. Item nec quod est et quo est ut in angelis, nec subiecti et accidentis ut in individuo, nec corporis, forme et materie ut in leone. Item de hiis. Deus nec partibus constat ut corpus, nec affectibus distat ut anima, nec forma subsistat ut omne formatum. Item Deum ipsum induit esse ratione, quia cum omne compositum posterius sit suis componentibus, ut prius quam sit prius eo quod primum est, primum non esse compositum. Item nullius compositum est tamen simplex. Deus igitur cum sit simplex non erit compositum. Unde unum non est fortius, sed fortius est non effectus, sed effecto est non compositum, sed simplex est.

De excellentia Dei

Divine dignitatis excellentia tanta est quod mentes hominum cogitantes deficiant, cum sit incomprehensibilis. Sensus enim non percipit, cum sit invisibilis. Lingua ipsum non explicat, cum sit ineffabilis. Tempus eum non mensurat, cum sit immutabilis. Locus eum non capit, cum sit incircumscriptibilis. Scriptura eum non explicat, cum sit inestimabilis. Mens eum non attingit, cum sit inaccessibilis. Desideria et vota transcendit, cum sit incomparabilis, et universa omnis creatura ad eum comparata defectum habet, quia infiniti ad finitum nulla est proportio. Item patet quod excellentia divina nullo eget, quia ipse est sufficiens bonum. Non enim indiget corpore ut sit, nec loco ut alicubi, nec tempore ut aliquando, nec causa ut aliunde, nec forma nec materia nec subiecto in quo subsistat vel cui assistat. Sunt et alia que divine maiestati soli conveniunt et nulli alii creature, in quibus excellentia sue dignitatis apparet. Sicut est esse omnipotentem, ubique omnipresentem, quod cognoscit omnia, omnia preterita et futura et omnia singularia actu solus cognoscit, ea que subsunt libero arbitrio et cogitationes hominum solus cognoscit semper. Item ad ipsum solum pertinet ubique presentem esse, de nichilo res creare, in instanti operari, in operatione quietum esse, miracula facientem. Item [illegible] equalibus creata facere quod vult homo

voluntatem tangere inicitu oculi
mortuos suscitare centum lepro
illabi peccata dimittere gratiam i
fundere i igne spectus corpus servare
Item quod tantum docet quod deo
petit ?altorem tamen excellencius
deo dicitur ut si in creatura est po
i deo sit summa potentia Item sapientia
in ipso sit summa sapientia et sic de
aliis bonis et huiusmodi dicitur de deo
in superlativo propter quod dicitur sapientissimus
potentissimus optimus altissimus pulc
herrimus dilectissimus misericordissimus
iustissimus perfectissimus amatissimus mi
rabilissimus desideratissimus ditissimus
veracissimus fidelissimus et sic de aliis
Item Augustinus in libro de trinitate oportet
ut summe summe et certa scire
atque intelligere et mori et corrum
pi imitarique non posse nec corpus
esse sed spiritum eius potentissimum iusti
ssimum speciosissimum optimum beatissimum
fateamur Item patet et per auctoritatem
[illegible] assignari quod bona sunt ex
cellencius in deo quam in creatura quia
sapientia est aliquid nobilius in creatura quam
in causato. Videmus enim quod aqua
purior est in fonte quam in rivo
calidior quam solis luciditates sunt in
ipso sole quam in aere et dulcedo
maior est in melle quam in mellito

Notiones De notionibus dei
sunt quinque videlicet paternitas
filiatio processio innascibilitas
communis spiratio prima est patris secunda
filii tertia spiritus sancti iiii patris quinta
patris et filii Ex quibus patet quod

tres notiones sunt patri due fi
lio una spiritui sancto Item tres pe no
tiones dicuntur simplices eo quod personas
faciunt et eas proprie distinguunt
et ille sole sunt tres unitates
tamen propter quod personae dicuntur tres
unde licet paternitas dicatur proprietas simplex
tamen patri paternitate unus est pater non
paternitate innascibilitate ipse et distinctus
ab aliis Item innascibilitas autem
est in patre et sunt privatio eo
quod ipse sit a nullo et tamen patrem
notificat sicut omnes insignia
per hoc ipsum distinguitur a signatis
Item similiter communis spiratio est una
notio et illa unitas est in patre
et filio et est distincta ab omni
alia notione Item notandum quod proprie
loquendo tres sunt proprietates personales
scilicet paternitas filiatio processio quia
personalis proprietas est quae uni soli personae
et ea ab omni alia re distinguunt Item
Relationes vero sunt quatuor quod una
est patris ad filium scilicet paternitas alia
est e converso scilicet filiatio tertia est
patris et filii ad spiritum sanctum communis
spiratio scilicet quarta est e converso scilicet
processio Item notiones autem sunt
quinque quibus relatio est notio
et praeterea innascibilitas quae pri
vat per privationem relationis
ad quod patrem Item notiones sunt
multa nomina dicuntur enim notiones
quia personas notificant dicuntur et distinctio
nes quia personas distinguunt
Item dicuntur relationes quia personae per
eas ad se invicem referuntur Item dicuntur

no

quorum proprietates quia proprie personis insunt
et nota regulas notionum nulla
notio de aliquo predicatur Item quelibet
notio est illius proprie cuius est Item quelibet
notio est essentia diuina et deus Item
omnes notiones sunt vna essentia
Item nulla notio est sine essentia
ut distinguentes esse quia ipse non distin-
guunt nec distinguntur Item notiones
supposite abstracte predicantur de essentia
sed supposite concrete non Unde bene dicitur
essentia est paternitas sed non dicitur essentia
est generans Item notio supponit pro proprietate
dignitate Item supposita notione non
supponitur persona quia ad quod conuenit notionem
quod non conuenit proprie conparatiue Item con-
uenit proprie distinguere sed pater distinguitur

De diuinis nominibus

Omne nomen quod de deo dicitur aut est essentiale aut
personale aut notionale Essentialium quedam
sunt substantiua ut deus deitas creator
et similia Item quedam non adiectiua
ut bonus eternus immensus et huiusmodi personalia
sunt ut pater et filius et spiritus sanctus Notiona-
lia sunt ut paternitas innascibilitas
et huiusmodi Item De hiis nominibus quedam nomina
essentialia substantiua et abstracta nullo modo
sunt apta ad supponendum pro persona Sub-
stantiua sunt hec essentia genuit essentiam
uel deitas deitatem sed concreta licet sint
essentialia tamen sunt apta ad supponendum
pro persona et hic per verba notionalia
uel pro pronomina notionales Unde vere
sunt hec deus genuit deum creator
genuit creatorem uel deus de deo Subiecti
de nominibus quedam media sunt ut lumen
de lumine Item hoc nomen sapientia licet

non sit abstractum tamen potest ex vsu sumi
quasi abstractum ut sapientia de sapientia
Item Essentialium aut abstractorum aut adiecti-
uorum quedam predicantur quasi essentiam
diuinam ut bonus et omnibus Item quedam
diuinam essentiam connotando principium
et finem durationem ut eternus uel
extra mensuram localis ut immensus
Item quedam principaliter significant diuinam
essentiam et connotant effectum in creatura
in actu ut creat iustificat uel
in habitu misericors uel in potentia ut
omnipotens Item Sunt quedam verba quorum
nec significata nec modus significandi
deo conuenit ut currere ambulare
Item quedam sunt quorum significatio conuenit
deo sed non modus significandi ut creare
Item Alia sunt quorum significatio et modus deo conuenit
ut patet in hoc verbo esse eum est
insit mere Item Nomina diuina quedam que
sunt perfectionis de deo vere dicuntur quedam
aut imperfectionis sunt aut non dicuntur
aut secundum assumptionem humane na-
ture uel translatiue Item diuina
sunt duo modi predicandi scilicet per modum
substantie et per modum relationis sed substantia
continet vnitatem et relatio multiplicat
trinitatem Item Nota quedam dicuntur de deo
secundum eternaliter ut dominus et misericors
que connotant effectum in creatura secundum
habitum Item quedam temporaliter ut creator
et misericors que connotant effectum
in actu quedam pluraliter ut persone quedam
singulariter ut deus Item quedam proprie
ut proprietates persone quedam appropriate
ut potentia et sapientia Item quedam positiue
ut iustus quedam priuatiue ut immo-
rtalis et huiusmodi magis proprie dicuntur de deo

qua positiua ¶ Quedam melius di-
citur de deo quod non sit quam quod sit ¶ Quedam
transsumptiue sicut symbolice dicuntur de deo sicut
ut agnus leo ¶ Quedam collectiue
ut trinitas trinus ¶ Quedam relatiue
ut equalis similis ¶ Quedam respec-
tiue ad creaturas ut creator re-
fugium et huiusmodi nomina non dicunt re-
lacionem dei ad deum sed dei ad deum
¶ Duo sunt principalia nomina dei scilicet qui
est et bonum quorum primum significat esse dei
absolutum in se et sic consideratur
ut infinitum. Secundum notatur esse
diuinum ut causa fecit enim deus omnia propter
bonitatem suam ¶ In theologia supponitur
quod per nomina essencialia ut deus di-
uinitas ponitur essencia nuda ¶ Supponitur
quis ut cum supponitur persona ¶ Supponitur
que ut cum supponitur notatur persona. per
neutrum genus dicitur substancia diuina per
masculinum persona. persona in neutro ¶
Ex hoc patet quod non dicitur in ypnocita-
ri unus pater cum filio quia pater et
filius non sunt unus in persona sed
unum in substancia unde magis cantan-
dum est unum patri cum filio

De ineffabilitate dei

Quod deus ineffabilis

Nichil digne dicitur de deo vel propri-
e dici potest propter eius excellenciam
Modo in pronomina de deo loquimur quia
nomina significant substanciam cum qualitate
et ita intelliguntur ibi compositio forme
cum materia que in deo non est nec per pro-
nomina quia demonstracio cadit ad de-
monstracionem non potest enim ibi esse
demonstracio ad sensum cum sit incorporeus
nec ad intellectum cum sit incogno-
scibilis ¶ Ergo quod huiusmodi pronomina

sed per se ¶ Ubi cadunt ad demonstra-
cionem causa erunt et similiter aduerbia quia
ibi est demonstracio ad fidem ¶ Nec
uerba que cum motu et forma
cum tempore sine causa agendi vel pa-
ciendi significant sed etiam non cadunt
in deum nec per participia cum sequuntur naturam
nominis et ubi nec prepositiones preter
ceteris quia non sunt subiectibiles
vel predicabiles ¶ Ex hoc patet quod
deum notificari non possumus per
diffinicionem sed qualitercumque per cir-
cumlocucionem secundum apostolum ex deo est de
ex quo omnia per quem omnia in quo omnia ¶
Deus est deus quo nichil melius co-
gitari potest ¶ Deus est deus uoluntatis
optime beniuolencia uirtus summe
eternum et immutabilis deus summa
beatitudo inuisibilis inaccessibilis
in se et in suis comprehensibilis et so-
lus immutabilis ¶ Multis modis
assignatur ad deo ¶ Primo per naturalem
racionem que dictat quod unus est deus
remunerator bonorum et punitor
malorum ¶ Secundo per fidem qua dicimus
deum esse unum in substancia et trinum in
personis ¶ Tercio per sacram scripturam
¶ Quarto per creaturas probabiles ¶ Quin-
to per exteriorem predicacionem ¶ Hiis duo-
bus modis hiis solis non est inte-
rendum nisi firmiter credunt ab
aliquo tamen predicatore ¶ Est enim ra-
cio quare assignatur deo aliquid quod sit
non est tamen per naturalem racionem vel per
fidem vel per sacram scripturam per-
sumit et peccat / Explicit [illegible]
liber [illegible] capitulum

Idee rerum et exemplar et rationes
sic in deo sunt quidem ipsum
tamen efficientem conformem effectum
Ut exemplar tamen formalem ideo
vero tamen finalem. Idea enim omnium
rerum est principium a quo sunt et forma et
exemplar ad cuius imitationem
sunt et finis ad quem sunt. Sed tamen secundum
aliquem differunt quia exemplar connotat
tali res. Idea vero in eam sunt eminenter
rationes et idee plures sunt quia
ista respectu rerum dicuntur. Sunt ita
quod idee quia connotant negationem cogno
scibilia autem distinguuntur in cogno
scitiva. Similiter et rationes in deo plures
sunt quia singula creata sunt propriis
rationibus absurdum est enim dicere
ut ait Augustinus equum ea ratione esse
conditum qua hominem. Sciendum est ergo quod
licet rationes in deo vel idee sint summa
veritas et summa lux et essentia
divina tamen plures rationes et idee
propter pluralitatem ydeatorum eius
exemplum in hiis in naturis. Videmus
enim quod omnes linee circuli conveniunt
in centro. Remote autem a centro diffe
runt ab invicem. Sunt autem idee
ut dicit Augustinus forme principa
les rerum que divina intelligencia
continentur. Sciendum est igitur quod sicut
in mente artificis prius est forma
rei quam opus producat sic idee
rerum ante mundi constitucionem in mente
creatoris erant. Ideo enim ex posse
aliquis in speculacionibus sed quod mundum
faceret consistit patet quod omnis creata

prius est in deo extitit quam in se
ipsa. Unde cum arbor per creationem
processit ab eo quasi ... in distan
cepit. Unde racionalis creatura ad ip
reddere debet cum prius coniuncta fuit
creata autem quod erat et sic perficitur
que metaphorice dicitur quod ipse deus sunt
et erat. Secundum autem ad locum unde ex
eunt flumina revertuntur. Res autem
prius sunt in deo. Unde dicitur vita in p
tant omnem hominem Jo. Quod factum est
in ipso vita erat. Idea dicitur et lux
que imputat omnem ut Augustinus
super Genesim ad litteram in deo sunt. Sed
lux autem ideo dicitur quia in deo non sunt
mala neque falsa. Idea est etiam
exemplar et liber vite et speculum
exemplar namque dicitur respectu rerum
ut eminencius de libro vite dicit Hugo
de sancto victore. Liber vite est omnium re
rum origo in temporalibus eterna
cognicio vita scripta indelebilis
inspectio desiderabilis doctrina fa
cilis sciencia dulcis profunditas
inperscrutabilis verba inenarrabilia
cum verbum sint omnia. Alia vero
moraliter loquendo metaphorice
est in deo sicut ramus in arbore
apis in flore navis in littore
cessus in thalamo thesaurus in
agro scriptura in libro obsessus
in castro auicula in nido piscis
... in suo ... stella in firma
mento ymago in speculo cera
in sigillo gemma in auro mel
in favo. De cappat divinis personis

Quam vis oia cēnlia oibꝫ
psonis equalit̄ queniat
appat̄ tn̄ pri po filio sapia
spui sto boitas ⁊ hec ē ꝑ exc
usione caralib intellibus. Ne
videlʒ pr̄ roe antiqitat̄ c̄dat̄
i potes ⁊ ne filiꝰ roe iuuetut̄
credat̄ insipiēs ⁊ ne sps s
rōne i petuositat̄ c̄dat̄ c̄del
hec id ptinet ad simpᵉˢ alia
ptinet ad sapientes s̄ po nalit̄
pcedit sapiaꝫ ⁊ vtꝙ bona vo
lutateꝫ. De attributis itaqꝫ
tpls duplʳ ē loqui. aut sm
ꝙ ra ꝯᶜ oino idē sūt nᶜ app
ant̄. aut sm rōm sic coru
qdaꝫ appant̄ qdā no. Itaqꝫ a
ppi no ē aliud qua spalit
attributo rōne alicuiꝰ ꝯformita
tis cū ꝓpo illiꝰ pᶜ sic hꝫ sili
tudieꝫ po cū cāᵗoe qui ē pinᵐ
ble ⁊ sapia cū vbo ⁊ boitas
cū amore. Eodem appelaom
hꝫ ꝯsuetudo scriptuaꝫ q̄ opa
maifestata poᶜ attribuit pri
sapie filio. boitas spui s. Tali
ē appaco hilaritat̄. Vnitas
ē in pre qꝛ no hꝫ i recepcōis
pnciᵐ. nᶜ pinᵐ eendi ab alio
Spes i ymagie .i. i vbo qua
sume pinᵐ vbꝰ i munē .i. i
spu s. qꝛ sume pficium ⁊ coi
catm. Illud p alia vba sic
i sinuat augꝰ. In pre vitas
In filio eqlitas. in spu s. vita
cū eqlitat̄ ꝯcordia. queīt at

pri vnitas qꝛ sic vitas an illo
descēdit ⁊ oīs plitas ab ea de
fluit. Sic dꝫ pr̄ an illo ⁊ alie
psone ab ipo sūt ꝯtra. Sicut
vnitas gignit vitate ita pr̄
de se gignit altm se s. filim
In filio vo dr̄ equalitas ⁊ eqt̄
pri no solū i po sapia ⁊ boi
tate s ecia i hᶜ qꝛ sic pr̄ dat
sua bonitate alti pᶜ sic ⁊ filiꝰ
In spu s. aut ē vnitas eqlitat̄
qꝛ ꝯnexio qui ē amor abox pr̄
et filiꝰ. Ite spta ē ꝯpato qꝛ
pre rato pncipādi ⁊ origi
nādi qꝛ sume pᵐ. In filio uo
ro exeplandi qꝛ sume pul
chru s i spu s. ro filacōi qꝛ
sume qꝛ sume pficium ⁊ bonū

Potencia dī. De potēcia dī xi

Duplx ē scʒ absoluta et
ordinata intelta uo pt ꝯᵒ mo
que no pt ꝯᵒ nī qꝛ no sūt sue
poᶜ q no ꝯfiunt igr̄ ut nuc
facē possꝫ. tn̄ facē ca ꝯgenca
⁊ sic facē ea possꝫ. Deus pt
oia oibꝫ mois qꝫ pt ꝓducē
no ēē in ēē ⁊ hᶜ p creacōm. Ite
pt ex i ꝯpleto facē ꝯpletum
⁊ hᶜ ꝑ appacōm. Ite pt mu
tac̄ vnu ꝯpletu in aliud ꝯple
tu vᶜ pꝫ i tnslacōe panis i
corpꝰ xpi. De tribꝫ dt augꝰ
demꝰ dō ad posse ⁊ nos intelli
ge. Na po dī appet i mūdi
inicio ac i medio ⁊ i fine. In
pnciᵒ qdē qꝛ res de nichiᵒ c̄a
uit. In medio aut qꝛ res ne

in mirabilia recitentur nisi sua
potentia continet. In fine vero quia
mortuos mira celeritate susci-
tabit apparet quod dei potentia in rebus spi-
ritualibus quia cum diabolus potestatem habet
in nobis commutandi spiritum et sathanas
angelis eius potestatem habet super hec et
insuper intellectum in mutando. Deus
habet potestatem non solum super res predicta
sed potest immutare voluntatem. Augustinus
Quia deus nos precepit ut velimus quod
facit ne frustra velimus. Licet
deus sit omnipotens tamen non attribuuntur ei
actus culpabiles ut mentiri et
male velle nec penales ut
metuere et dolere nec corporales ut
dormire comedere ambulare nisi
forte transumptive nec actus inqui-
etates eius qui possint esse tempora. Propter quod si
alicui competit actus divine potentie ut est fa-
cere miracula secundum hoc si convenit eius vir-
tuti ut est facere aliquid simul esse et
non esse vel quod preteritum sit et futurum.
Item si convenit eius bonitati ut damp-
nare peccatorem et salvare iudeum.
Deus mentiri et huiusmodi inconveniens
et nimium est impossibile apud
deum. Item ceterorum autem hic est quod quia
sit potentia dei perfectissima non est de
mente quod indigeret aliquo bono non potest
deficere peccando nec succumbere patie-
ndo nec egere subsidiis in paupertatibus
querendo ac per hoc nec culpabilia
nec penalia nec materialia. Credi-
tur quod deus potest omnia vel per se
vel per creaturas. Illa dico omnia que

posse est potentie posse. Sic autem id
scilicet quod posse peccare non est potentie
sed infirmitatis. Deus autem competit
perfectum esse posse et perfectum dici. Nota
Unde deus non peccat excessus
tamen secundum omnium pulchrorum et bonorum
omnimodum et perfectum posse firma et
valens tamen fortitudo. Unde
quod quidam operatores attribuuntur deo
secundum veritatem et non secundum rationem ut
comedere et cetera quidam secundum rationem et non
secundum talitatem ut iustificare creare quo-
dam nec sic nec sic attribuuntur ut
peccare. **De virtute miraculorum** no
Quoniam premissa potentiam sunt mi-
rabilia id de miraculis est
agendum. Augustinus illud notat mi-
raculum quod quid arduum vel insolitum
super spem vel facultatem admirantis
apparet. Aliud hic quod quod sit miraculum
quorum continet primum est quod sit arduum sed
est quod sit preter consuetum nature cursus
ordine fiat. Tertium est quod evidens
sit. Quartum quod sit ad fidei robora-
tionem. Sed si istorum quorum aliquod desit
minime potest dici non miraculum. Scito
quod quedam sunt supra naturam quedam contra
naturam quedam preter naturam. Supra naturam
sunt illa quibus non est simile in natura
nec etiam in potentia ut sit de virgine
parere. Contra naturam vero sunt que sunt
visu contraria et tamen amicia. Ad for-
mam ut sit de ceci illuminatione. Preter
naturam sunt que sunt ordine
simile et non tamen proprium ut est
in imitatione virgarum in serpentes quia
illud potuisset fieri fuisse ordine
nature per longam putrefactionem cum

ibi ec rones seminales. Secz
tn qz ibi no fuit pnm nate
miraclosm fiut. Sed qncqz
pducut ab agete sili succes
sive h attbuut nate et dr na
le. Sed qncqz pducut ab agente
dissili repente h attbuut
anglis et dr mirabile. Sed qncqz
pducat res ab agete dissili i
instati h attbuut deo et dicit
miraclm. Sed dicedm qz qncqz po
aqua et act9 ei9 e nalis sic
visi9 et vide. Sed qncqz po e inaclo
sa et act9 nalis ut qn ceci illu
iat9 videt. Sed qncqz vtrqz mira
closm sic ptus virginis. Sed scdo qz
miracla vl mira fiut qncqz tn
i mete ut stato solis et ei9 ret
tessio. Sed qncqz fiut i vegetabli
sic qn virga aaron floruit. Sed
qncqz i sensibli sic fuit i locutoe
asine ad balaam. Sed qncqz i e na
li sic fuit i amblatoe claudorz
auditoe surdorz suscitatoe mor
tuorz et ptu virginali. Sed stia9
qn ad sit miraclm. Nota di
ffenciaz int rones causales seia
les et nales. Sed Ro talis est
potecia passiua cate absqz oi
dispone ut soli in deo expectat
faciat qd vult sic fuit i ptu
virgis i thibz e simplr miraclm
Ratio aut seialis e po passia
cate sz cu dispone r mota tn
sic fuit in virgis de qnibz sta sut
sperores et hc sem fuit i instati
stata aut seaass sz no n paula
ti pologitz put scam vn pz qz

ea q fiut sm rnes seialos
pti sut nalia pti inaclosa
Racionalis aut po cu dispo
tone ppiqua sic pz i matia qn
e inolta dispone ut for reti
piat sm hut modm ro e nalis
i gnis seminato ad pducto segetis et hc
Oscit deus oia pnta nec e inaclm
et sil pste qz et i | De scia dei
mutablit pnt dico hc e ita
lipide ac si aucta ecent pnlit
existetia. Sed etia scit oia qz
videns se qui sibi pns e oma
videt pste qd qz cogito ei9 no
pt minui nec augeri sic et i
mutablr qui scit oia p natam
sui intellect9 qui e i mutablis
Dicedm go qz deus cognoscit
oia tpalia etnalit oia mu
tablia i mutablit futa pnta
alit et ia scia qui e i vbo qtinge
tia i essablit infallibilr. Depen
dencia i dependent cata i cate
alia ase i se et pse. Sed no diam
int sciam dei et angli et homis
qz ds scit oia sil. Sed videt ei mlta
vno i i scipo vn i visioe dei
no differt qd videt et phic mlz
qz videt se pse et i se videt oia
Sed xps aut s qz hoc scit oia q
scit ds s no ita lipide. Sed angls
no dei qforme ht intellectu
i illa qui scit sil vnis actu
scit et scia visiois scit. Ds licz
cstrat oia q scit ds s homo
vn soli scit actu qz licz vi
deat mlta illa tn no vidz vno

no

actu, sed multis scilicet per multas rerum
similitudines. ¶ Sapientia dei licet in se non
diversificetur, diversa tamen sortitur nomina.
¶ In comparatione enim sapientia dei cognoscentia
est possibilium secundum cognitionem sive scientiam. ¶ Item
in comparatione est cognoscentia omnium que sunt
in mundo secundum visionem. ¶ Item in comparatione est co-
gnoscentia eorum que ab ipso deo facienda
sunt secundum dispositionem, vel in comparatione est
cognoscentia premiandorum et hec est
predestinatio, vel in comparatione est cognoscen-
tia dampnandorum et hec reprobatio. ¶
Cognitio divina cum sit perfectissima cogno-
scit omnia distinctissime ab omnibus differen-
tiis que rebus sunt et presentia futura
sicut esse futura et preterita preterita et
bona probanda mala quam reprobanda.
¶ Sic autem scire voluit qualiter cogno-
scat mala. ¶ Nota quod contingit
aliquid cognosci duplex aut per speciem
propriam aut per speciem alienam. Primo modo
cognoscitur habitus, secundo modo privatio,
vel primo modo cognoscitur lux, secundo modo
tenebre. ¶ Eodem modo deus etiam primo modo
cognoscit bonum, secundo malum sive per speciem
oppositi habitus. ¶ Unde deus quod deus cognoscit
scit bonum per bonitatem medium sive per essentiam
propriam, mala vero quasi duplici medio,
¶ scilicet per essentiam suam cognoscit habitum
oppositum malicie et illo habitu me-
diante ut est in ipso deo cognoscente co-
gnoscit eius defectum et ideo secundum mala
aliquid cognoscere. De predestinatione

Predestinationis diffinitiones assignantur
quatuor. Prima Augustini [illegible] prima est pre-
destinatio preparatio beneficiorum dei. ¶ Secunda
est predestinatio preordinatio alicuius
ad gratiam. Tertia est predestinatio propositum
miserendi. Quarta est predestinatio preparatio
gratie in presenti et gloria in futuro. ¶ In
prima diffinitione notatur divina precognitio.
¶ In secunda electio. ¶ In tertia voluntas.
¶ In quarta dicto in fine predestina-
tionis cum effectibus eius [illegible] effectus
notatos in nomine predestinationis [illegible]
lis autem est ille qui predestinatur.
¶ Formalis est modus vel ordo predestinationis
quia primo datur gratia postea gloria. Causa
finalis est ut simus sancti et immaculati.
¶ Nota quatuor inter se [illegible] quatuor post
apostolum scilicet vocationem, iustificationem,
predestinationem, magnificationem. Quia voca-
tio retrahit a malo, iustificatio re- no
spicit in meritis bonum gratie, predestinatio
gratie bonum respicit ¶ finale. ¶ Magni-
ficatio non est bonum gloriae future vel
sicut quod predestinatio gratiam preparat. ¶
vocatio gratiam offert, iustificatio
illam confert, sed magnificatio eam per-
gratias multiplicat. ¶ Ordinem [illegible] no
destinatio non infert [illegible] necessitatem
sic [illegible] deus scit si [illegible] quie-
scit hodie vel non [illegible] a te
[illegible] potestatem comedendi et manum
ad os porrigendi. ¶ Nam si predestinatio
[illegible] necessitatem induceret vel imponeret
nulla sequerentur inconvenientia. ¶ Pri-
mum [illegible] proponerentur bonis premia
et malis supplicia. ¶ Iniuste re-
munerarentur boni vel punirentur
mali in malorum [illegible] sed [illegible] cur
esset nec separandi [illegible] nec suppli-
tandi nulla [illegible] esset. ¶ Evangia-
re [illegible] libertas arbitrii quod se habet ad
utrumque sicut bona facientes essent
laudabiles nec mali vituperabiles.
¶ [illegible] tamen quod [illegible] sit [illegible] no

sit necitate eueniet quia cognitum est
ita diuinitus est futura et est ibi necitas
consequentie non consequentis etiam eius exemplum
boecij in libro de consolatione dicit enim vi-
det aliquis sedentem rotam necesse est
quod ille faciat rotam ut visus eius
est causa illius scientis sic deus prouidet
mala istius opera nec tamen est causa quod
ille male operetur. Dominum tamen sciat
sic prouisum esse. Que sunt pagine
libri vite. Diuina est prouidentia iusti-
ciam quod potest quis delere alia dispositio
no eterne de qua nullus delebit. Quidam
est inter prescientiam et prescientiam quia
predestinatio est precognitio bonorum cum
causalitate eorum dei sed prescientia est precog-
nicio malorum sine causalitate que
post residet penes liberum arbitrium
Quia sed contra quod predestinatio ora-
tionibus iuuatur non est sic intelligendum
quod temporale cruisset eternum sed quantum
ad effectum predestinationis iuuat oratio
scilicet quantum ad gratiam et gloriam quod per
illa bene cooperatur liberum arbi-
trium predestinationi. Quia dominus sic deus
aliquos saluandos prouidet sic et modum
quo saluari debeat propter quod stultus
est qui dicit volo facere quod placuerit
quia si saluari debeo saluabor
si dampnari debeo dampnabor
no sicut iustus esset infirmus qui diceret
volo comedere et bibere quod placuerit
et si curari debeo curabor et si
mori debeo moriar. Sicut enim in-
utiles essent medicine. Tamen sic deus
permittit liberum arbitrium quod se habet
ad utrumque in malum tamen non per-

mittit nisi iuste. Quia sicut parentibus
parcitur nulli facit iniuriam cum
quos deus malos dampnat et reprobat
operatur sed iusticiam qui bonos predestinat
agit secundum gratiam et misericordiam quam non ex-
cludit iusticia. De prescientia et reprobatione

Reprobatio est ut dicit augustinus prescientia
iniquitatis quorundam et preparatio dap-
nationis eorundem. Unde nota quod in rep-
robatione tria sunt. Unum est prouisio iniquitatis
ab eterno. Aliud est obduratio in sub-
tractione gratie in presenti. Tercium preparatio
pene eterne in futuro. Sicut econuerso
predestinatione sunt tria contraria predictis
in hoc est differentia quod prescientia preparat gloriam
sed placitum sed reprobatio preparat penam
secundum exigentiam meritorum. De obdura-
tione sciendum quod tripliciter dicitur. Ad similitu-
dinem obdurationis in corporibus. Duri-
ties autem corporum sequitur triplex
proprietas. Prima est in habitabilitas ad
suscipiendum impressionem. Secundum est
stabilitas ad permanendum. Tercia
motus dicitur obdurari cor triplicatur
primo enim per inhabilitatem ad suscipi-
endam gratiam. Secundo in persistentia ad
digressionem ad peccatum. Tercio in prebe-
llione diuinarum inspirationum et ma-
datorum. De voluntate dei

Voluntas dei est duplex. Est voluntas
beneplaciti et hec dicitur antecedens
quia sepe non expletur et consequens
numquam manet inexpleta. Voluntas
beneplaciti dei que est recta et effi-
cax et irreprehensibilis est summum quia
est recta nullus est reatus nisi conforme-
tur ei. Tercio quia est efficax nichil sine
illa potest effici nichil contra illa potest
dici per nullum potest impediri. Tercio quia

est et irreprehensibilis vel precipit
aut permittit nisi iuste vel agit vel
consulit nisi bonum ¶ Signa beneplaciti
sunt quinque videlicet preceptum prohibitio
consilium permissio et operatio. Sicut pre-
ceptum potest dici sicut quod se habet ut signum sed
cont ultra duo scilicet permissione et
operationem. michi potest sic quod se habet ut
in presenti esse et quod presens est non potest sic
¶ De istis signis nota quod preceptum dicit
obligationem ad faciendum bonum ¶ Pro-
hibitio notat obligationem ad vitan-
dum malum ¶ Consilium dicitur fortiter nam
pena secundum ius quod consulitur si fiat
affert premium si non fiat affert sup-
plicium. permissio dicitur pronacionem cohi-
bitionibus ¶ Et est signum divine voluntatis
non respectu mali quod permittitur ¶ Sed
respectu boni quod ex malo permisso fit
non enim deus permittit malum si non ex
eo bonum eliciat ut patet in temptatio-
nibus diaboli quia sanctis prosunt multiplicatur
¶ propterea si non esset malum non esset
in bono pulchritudo absoluta. Sunt vero
propter cogitationem ad malum clarum conclu-
dit operatio notat factionem non fac-
tionem in re propter restituere ad caritatem
¶ Ad conformitatem voluntatis nostre addu-
cendum quod si hac attendimus in forma
volendi tunc si volumus habere meritum
in operibus oportet quod se conformet
ei in forma volendi ¶ Si autem queritur
utrum absolute tenentur. Ad hoc
dicendum est conformitas in actu ad
quia non tenemur in hac caritate
et non tunc sic pro tempore et loco ut quando
quis cogitat deum tenetur tunc quando cogi-
tat de bonitate tenetur eum diligere
¶ Est autem conformitas in habitu ad quia
non tenetur quis in quantum bonitatem actu
de recogitat quia tunc tenetur se
ad caritatem opponere. De caritate
aut in volito ¶ Sciendum quod voluntate
sensualitatis non tenemur conformari vo-
luntati divine nec in volito neque in modo volen-
di sed voluntate rationis deliberativa
tenemur deo conformari in volito quia
constat nobis deum absolute velle
et requirit nos velle ¶ Si vero non
requirit nos quamvis bonum sit in se
non vult deus nos id velle unde
non tenemur velle sicut si scio deum
velle mortem patris mei non possem
eius vitam velle et laborare ad hoc
quod vult me non velle deus pro
consilium voluntate quod condonata non
tenetur deus conformari ut quando pluit
vellem quod non plueret si deus vellet
quod volendo condonaliter non distor-
deremus a voluntate dei quia hic non
est velle simpliciter id quod deus non vult
simpliciter et absolute ut similitudo commu-
nicationis quando aliquis mutat quando
mutata mutatur ut tenemur velle
¶ Conformitas divine voluntatis quam
dicit nisi simpliciter potest considerari secundum similitu-
dinem quatuor causarum ¶ Primo secundum
causam materialem ut quando idem est voli-
tum quod se habet ut in causa quod est actus
voluntatis et ideo ista conformitas
est secundum quid tamen et non simpliciter quia esse
simpliciter non est autem ¶ Secundo non accipitur
conformitas secundum causam efficientem ut
quando quis vult hoc quod deus vult eum
velle quia deus habet voluntatem in eo

fecit. Deus enim unumquodque
in bonum ordinat et hoc vult nos
velle. Tertio secundum tamen finale ut
quia quod in gloriam dei sua facta ordi-
nat propter quam et deus fecit omnia et in
hiis in nobis specialiter consistit confor-
mitas. Quarto secundum tamen formaliter ut
scilicet ex caritate velit quod quia vult
ut deus ex caritate vult omnia et
in isto consistit perfecta conformitas ut
videlicet actus voluntatis nostre tanto sit
divine voluntati conformior quanto est
perfectior et melior. Ex predictis col-
ligere quod plena conformitas ad deum
comprehendit iiii^or. Primo ut velimus
quod deus vult. Secundo ut velimus quod deus vult
velle. Tertio ut velimus propter quod vult.
Quarto ut velimus eo modo quo vult. Sed
conformitas est triplex. Primo si confor-
metur deo in volito tamen sicut fecit mali
conformes deo erant in morte christi.
Secundo si conformetur quod in voluto et in
fine sed non in modo ut quia non fit ex
caritate. Tertio quod conformetur in volito
et in modo sed non in fine ut cum aliquis
facit bonum tamen retorquet intentionem

Iusticia De iusticia dei

Iusticia tribus modis sumitur. Primo quia red-
ditur quod meruit. Secundo modo quia
promissum solvitur. Tertio quia in presentem
prestatur. Primo modo remuneratio bonorum
et pena reproborum dicitur opus iusticie.
Secundo incarnatio christi est opus
iusticie quia promissum hic prestatur. Tertio
dicitur opus iusticie quia deus peccatorem
iustificat cum se ad gratiam humili-
at. Sacerdos quod nunc est. Isto quod in

omnibus operibus dei invenitur iusticia
et misericordia aperta. Et iusticia quandoque
est occulta et misericordia aperta ut in iu-
stificatione in peccatis et in primo adventu
christi. Aliquando utraque est occulta ut
in tribulatione quorundam iustorum et
innocentium sicut fuit in Iob. Et
in infirmitate parvulorum. Aliquando a-
est econverso scilicet aperta misericordia et occulta
iusticia ut in punitione parvulorum
sine baptismo decedentium et in secundo
adventu christi. Aliquando utraque
est aperta ut in remuneratione iustorum
et dampnatione reproborum quia illos
remunerat super meritum istos punit
citra condignum quod est nunc secundum utrumque
retribuit secundum merita hic est in bonis
bona malis mala quod est iusticie.
Tribus sententie qua iusticia punitur
homo pro peccato momentaneo eternaliter
videtur. Primo dicitur Ysaias: vermis eorum
non morietur et ignis eorum non
extinguetur. Quartum ibunt in progeni-
em et usque in eternum non videbunt
lumen. Item iste maledicti in ignem
eternum etc. Ipse descendit sicut
in secula seculorum. Secundo omnibus videtur
quod si homo peccavit in suo eterno mi-
to punietur in eterno dei. Tertio iste in
ignis eterna est scilicet macula pec-
cati ergo et pena. Iste peccatum
contra illum est qui infinitus est ergo
et pena esse infinita sed hic non
potest esse acerbitate sed ergo quod
fiat diuturnitate. Iste cum homo peccat
servat in infinitum quidam in quantum naturale
et naturali et concupiscentia quam finitum

pponit i finita illa qd' indica
re istis ad h(ab)endo et vltra appe
tendo. q(uonia)m q(uan)ta dz ee pena i
fita. Jte mala uo(lun)tatis replicans
et(er)na e(st) g(radu)o et pena. Vnde ex(empl)m
ide q(uod) bendico momentanea d(e)l(ect)
ius possidendo ppetuu(m) ul' volu(n)
tatio momentanea cecitate ppe
tua(m) infert ul' ca(us)a i fornicam
t(em)palib(us) detento e(st) ppetua uel
timor lese maiestatis t(em)pale e(st)
fuit(us) ppetua. Jte effossio oculo(rum)
momentanea cecitate ppetua
infert opa(tu)r. ul' poto vene
ni momentanea morte opa(tur)
ppetua. Dic(it) aug(ustinus) q(uod) d(eu)s reddet
mala p(ro) malis et h(oc) no(n) e(st) p(e)cc(atu)m
p(ro) iustitia q(uonia)m iust(us) e(st). ul' redd(it)
bona p(ro) mal(is) h(oc) e(st) g(rati)a i
iustis q(uonia)m bon(us) e(st). ul' reddit
bo(na) p(ro) bonis h(oc) e(st) g(rati)a p(ro) g(rati)a
q(uonia)m bo(nus) et iust(us) e(st). Nu(n)q(uam) aut(em) re
ddet mala p(ro) bonis q(uonia)m iust(us) no(n)
e(st). Aliquis punit(ur) i p(ro)pr(i)o p(ro)p(ter) se ip(su)m
ut sc(ilicet) p(e)cc(atu)m i eo p(un)itu(m) p(ur)get.
Jo. Ecce sanus factus es et c(etera). ul' ut
p(ro) p(e)cc(atu)m ppetuo caveat(ur) ta(m)q(uam) h(ic)
sc(ilicet) q(ui) a i fut(ur)o. ¶ Ex(em)p(lu)m h(ab)et(ur) i
h(er)ode ul' ut culpa declinet(ur)
ut i paulo Cor(inthios). Ne magnitudo
reue(lationum) ex(tollat) et c(etera). ul' ut gl(ori)a m(eritu)m
fut(ur)o d(e)t(ur). Act(us). Oportet nos p(er)
multas t(ri)bul(ationes) et c(etera). Jnp(ro)p(er)iis quib(us)
tam(en) exercet d(eu)s iustitiam i duab(us)
p(ro)prietatib(us) mi(sericordi)a(m). ¶ Merito punit(ur)
q(ui) p(ro)p(ter) d(eu)m f(acit) ut gl(ori)ficet(ur).
Jo. Neq(ue) h(ic) p(eccavit) neq(ue) p(arentes) eius s(ed) ut
gl(ori)ficet(ur) d(eu)s. Bexto(?) p(ro)p(ter) exe(m)plu(m)
f(acit) ut edificet(ur) sic p(ri)mu(m) et
i noctib(us) p(ri)mi ne videat(ur) m(ali)
q(ui) venieb(ant) pecc(at)orib(us) si q(ui)b(us) reb(e)l
lant(ur) iusto d(e)i iudicio p(ri)mi(ti)
ul' q(ui) (con)cessis abutunt(ur) ut aq(ui)
ul' no(n) (con)cessa recipe conat(ur)
ut luasser. Sexta d(e)i
Misericordia h(abe)t(ur) i(n) p(ri)mo ex d(e)i
(con)tra(rio)(?) mo(r)tib(us) p(ri)mo d(icitu)r mi(sericordi)a q(ua)si
miseria(m) cordis dicens s(ed) ac
cip(it)ur i(n) a(n)te(?) acc(ep)to te(rtio) (ecclesia)(?) no(n) i
diget mi(sericordi)a q(ui)a i eis nulla e(st)
mi(sericordi)a s(ed) h(abe)t modu(m) mi(sericordi)a solu(m)
m(od)o e(st) in t(er)ra. ¶ Sc(dm)o m(od)o d(icitu)r q(ua)si
mittes scor(?) su(per) cordis rigore
sic accipi(tu)r ibi mi(sericordi)a et veritas
ob(viaverunt) s(ibi). Na(m) veritas s(ed) rigore
p(ro)cedit s(ed) mi(sericordi)a no(n) h(abe)t rigore
remanens sup(er) veritu(m) et pu(n)
mes(?) cit (con)dignu(m). ¶ Et h(oc) e(st) mi(sericordi)a
i celo et i i(n)f(er)no. ¶ T(er)cio m(od)o d(icitu)r
mi(sericordi)a q(ui)a mi(sericordi)a s(er)vat te rigore
corda sic mi(sericordi)a maxime e(st)
in celo. ¶ Lic(et) sc(ilicet) d(eu)s sit iust(us) sic
et misericors t(ame)n d(icitu)r ei ppri(u)m
miserere pocius q(ua)m iustu(m) e(ss)e
q(uia) n(on) requirit(ur) ad (con)plend(u)m
op(us) mi(sericordi)e n(isi) bo(ni)tas. ¶ Sed ad
(con)plend(u)m op(us) iustic(ie) requirit(ur)
etia(m) ad excipie(n)d(um)(?) s(ecundu)m exi
gencia(m) m(er)itor(um). ¶ Ca(usa) d(e)i p(ro)p(ter)
i effectib(us) b(e)n(e)ficior(um) d(e)d(it) e(ni)m
reb(us) v(er)ba(?) (con)mittendo ta(m)
p(e)cc(a)ti reatu(m) q(ua)m p(e)cc(a)ti s(er)uilis
¶ Dic q(ui)b(us) d(e) nob(is) p(ro)b(at)(?) Ex(em)p(lu)m ppi
ciat(ur) o(mn)ib(us) i isto. vi(delicet) q(uod) ad
p(ro)p(ri)u(m) cu(m) sanat o(mn)es i fi(ni)q(ue)

ad finem Item largit' iustis graciam
faciendo scz virtut' habitum et virtutis
motum ut per ipsam faciat hominem deo
gratum ac vita eterna dignum
et per finem augeat' eius meritum de-
hinc diebus post etiam coronat te
nia quo ad prima insultoribus
quo ad finem et loq' de corona grē
Item offert sibi gratiam et hic dr' q-
mit i spe tandem i re et delicys
post etiam replet i bonis desideri9
quo ad prim9 renouat ut aq. in
t. quo ad finem Item deus exorma
placat peccatores expectat be-
nigne reuocat / vlasti dissi
mulat / humiliat / pecius liberat
igratis liberalit' donat / data
multiplicat / multiplicata conseruat
i celo premiat Item exorma
deus peccatores ad se redeunte hila
rit' suscipit ad primam corre-
mallit offensaz tota dimittit
i mare post remissione non me
mit Item exorma dat deus ad
uersa ut peccata pigeat dat prospera
ut ad amorem prouocet dat su
pera ut meritum cumulet dat p
cepta ut premio ditet Item ex
ima errantes ad se reducit
reducentes ad se conuertit. cade
tes erigit stantes cadere non
desinunt prmittentes i gloriam in
troducit i eterna Rubrice secundi libri

Incipit secundus
liber qui est
de creatione rerum in capitulum
De rerum creatione

Secundum bonitatem ep^x e efflu
xio p(ro)ducionem p(er)spiracionem
p(ro)ducionem ¶ Due porres emana
tones sunt ab eterno trina e ex
tpe sequuntur ... e agend ... nt
creat ... facere dicta e q(uod)
res exiit i ee de nichilo p(ro)creat
cred exit i ee de aliq(u)o faciente
al(iqu)o de ypa sua p(ro)gnatos ¶ facere
aut e operari de materia aliena
¶ deus e rerum ca ep^x s(ed) effica
cius & exemplar & finalis s(ed) nullo
m(odo) ...lis ¶ ... opa dei & creatur(e)
e dicta q(uod) de operat(ur) i instanti an
gelus aut repete s(ed) na paula
ti p(ri)a rerum p(r)inc(ipi)a sunt adeo i me(dia)te
¶ effectus n(on) ... sunt ab ipso
mediate na & ... i me(dia)te ...
aut e adeo me(dia)te tm ¶ Circa ...
...tom q(uo)r(um) erant errores ¶ ...
...m dicebat ... eternum ¶ alij di
cebant ... fcm s(ed) ...
...e p(r)in(cipi)um et na ee de nichilo
¶ Alij dicebant deum superiores ca
usas p(ro)ducxisse s(ed) inferiores
p ministerium angelorum ¶ Alij pone
bant duo p(r)in(cipi)a sic manichei
s(cilicet) ... summe bonum & aliud summe
malum dicentes corruptibilia p(ri)ncipio
malo · hos errores excludit omnes
moyses ... tm ... a p(rinci)pio s(ed)
ibi e ... creavit ... qui dic
... tm ... celum & terram ¶
¶ ... e etiam q(uod) de ... creavit
sil ... aliqua nova spes ...
... quia ... non fecit vel instit...

sit nova ... vel i ... specialis
¶ ... p(ro)pter i ... naturalis introducunt(ur)
i ee & ... ¶ deus dic(itu)r sex
... ut ... vel ab ope
sit ... & ... species ...
... corporibus vero vi ... dicit ...
no illis debe(re) intelli ordinem
tpis s(ed) nature q(uod) dicit omnia sil tpe
fuisse creata facta et disposita et
suis spebus distincta ¶ Alij dicunt omnia
sil creata ee i materia s(ed) non i tali
forma sic i diebus sequentibus ap
paruit & h(oc) opus magis ... s(ed)
p(ri)ma magis ... ¶ deus enim
... operat(ur) aliquando ... q(uod) fecit
me(dia)te natura & ... fuit successive
Aliq(uan)d(o) fecit i me(dia)te p(er) se ut creat(ur)
... gratiam i ... &
& talia fiunt ... i instanti & p(er)fecte
et complete ¶ ... q(uod) deus primor
diales res non p(ro)duxit mediate
natura · s(ed) i me(dia)te p(er) se videt(ur) q(uod)
i instanti fecit eas et p(er)fectas et
completas tam i materia quam i forma
¶ Consequenter sunt q(uo)r(um) hec prim
tie rerum creature celum empireum
angeli materia mundi & tempus De di

Creatura ep^x e(st) sic(ut) creature i generali
... corporal(is) tm ut celum ... spiritu
alis tm ut angeli · composita tm
ex hijs ut homo ¶ corporal(is) non ...
distinguit(ur) in corpora lucida ut sunt
sydera & opaca ut e terra et
metalla et h(uius)mo(d)i ... perspicua
sive dyaphana ut aer & aq(ua)
... que ... sunt ee tm ut la·

pides quedam vivunt ut arbores quedam
sentiunt ut animalia quedam intelligunt
ut angeli. Distinguitur etiam mundus
archetipus id est deus et dicitur ab archos
quod est princeps et typos quod est figura quia
ipse est exemplar mundi sensibilis. Et
est mundus qui dicitur macrocosmus id est ma-
ior mundus ut hic est mundus visibilis.
Tercius est mundus qui dicitur microcosmus
id est minor mundus ut est homo. Et de hijs
tribus dicitur Jo. In mundo erat. Erat primus
et mundus per ipsum factus. Erat secundus
et mundus eum non cognovit. Erat tercius.
Item est mundus elementaris et elementa-
tum et quinta essencia. Elementum est primum
componibilium et non compositum ut
nec terra nec aer nec ignis nec aqua
purum est elementum apud nos et super
quia ita mutuo se commiscent et maxime
in ea parte ubi se contingunt. Elementatum
est quodlibet corpus compositum ex quatuor elementis.
Quinta vero essencia est corpus per se distinctum
ab omnibus elementis et elementatis tam in
materia quam in forma tam in natura quam in
virtute non habens in se contrarietatem unde
nec tamen corruptionibus. Opera sex dierum
que Moyses distinxit moraliter
sic habent. Consignavit enim de terra informis
creatio ipsius iustificacionem firmamenti
operatio bonorum impositio confirmacionem
aquarum congregatio cordis animarum.
Ordinatio perfecto vero hoc operacionis
piscium et avium fortis statu accio-
nibus et contemplacionibus hominis plasma-
to rationibus intencionibus. Post
ista sex sequitur septima dies requies

eternitatis. Est locus summus id est celum
ubi sola leticia et est infimus id est
infernus ubi sola tristicia et est medius
id est mundus in quo sunt simul sperancia
et in summa timencia. Primus ergo
asinino corruit et in imo detrusus
est quia reparandus non erat. Secundus
asinino non cecidit et in medio collo-
catus est ut esset locus ad quem ascenderet
per iusticiam vel descenderet per culpam.
Item hugo de sancto victore. Sed quod aliquis
est locus in quo solum et summe bonum
est scilicet celum aliud in quo solum et summum
malum est scilicet infernus aliud in quo solum
malum est sed non summum ut purgatorium
aliud in quo bonum et malum est secundum
meritum summum ut mundus. Distinctio orbium
Corporalis tam celestium quam elementarium
mundi machina tota consistat in duo-
bus scilicet in natura celesti et in natura elementa-
ri. Celestis autem distinguitur in tres ce-
los principales scilicet empireum cristal-
linum et firmamentum. Sub firmamentum
sunt quod est celum stellatum continentur vii
orbes vii planetarum qui sunt saturnus
Jupiter mars sol venus mercurius
luna. Nona autem celi cristallinum
sive aqueum intelligitur in parte prima
... quod supra planetas est in nobilibus
orbes quorum superior est primum mobile
istorum orbium quod est nona quod omnes
movetur excepto celo empireo
quod quietum est et stata ... elementarium in quatuor
species principales scilicet ignis aeris
terre et aque. Prima ignis ...
... scilicet supremum quod vocatur
igneum et medium et infimum

quod vocatur olimpus. ¶ Aer similiter habet
tria interstitia, scilicet supremum quod vocatur
ethereum, et medium aereum, et infimum quod dicitur
aereum. Et in infimo est calor et lux
propter solis propinquitatem. ¶ Similiter est et in
infimis propter radiorum repercussi-
onem aeream. ¶ In medio autem intersti-
tio aeris quod non potest pertingere repercussio
radiorum est frigiditas et obscu-
ritas, in hoc demones habitant,
qui deiecti sunt in hunc aerem cali-
ginosum, ibi et fiunt tempestates, to-
nitrua, grandines, nives et similia. ¶ Ex
hiis colligitur xvii orbes terram et
aquam ambientes, quorum omnes preter celum
beatorum. ¶ Istas autem excellit celum
trinitatis ipse deus qui est in omnibus
et super omnia. ¶ Distantia dictorum orbium
et planetarum a terra usque ad lunam
sunt miliaria xv dc et hec sunt
stadia xxvi. A luna usque ad mer-
curium vero dccc xii et semisse. ¶
A mercurio usque ad venerem tantum. A
venere usque ad solem ccccc et
a sole usque ad martem sunt miliaria
xv dc xxv. A marte usque ad io-
vem vii dccc xii. ¶ A iove usque ad
saturnum tantum. A saturno usque ad firma-
mentum iiii cccc et ¶ Et sic summa
que a terra usque ad celum stellatum sunt
miliaria c ix ccc lxxxvi.

De natura celorum et superiorum corporum

Celum est corpus primum natura simplicissimum, essentia
subtilissimum, incorruptibilitate solidissimum,
quantitate maximum, qualitate lucidum,
diaphonitate perspicuum, materia
purissimum, figura sphericum, locali situ
supremum. ¶ Amplitudine continentia in se
aliorum continentium. ¶ Iste propter tres ta-
celum continent empireum quod primo
mobili. Et post hoc celum empireum
motu est exemptum, beatorum spirituum habi-
taculum. ¶ Celo autem cristallino spacialiter
coniungitur quod est motu velocissimum ac
in inferiora virtutum influxivum. ¶ Secun-
dum dicendum est de firmamento quod proxime
coniungitur ei desuper dictis propter hoc et in-
super aquarum diffusivum ac stel-
lis decoratum. ¶ Corpora celestium di-
cuntur in luciditatem ac diaphonitatem nature.
Corpus lucens est sol qui solus inter
sidera lucet. ¶ Et non lucida sunt
stelle que lumen suum de sole mu-
tuant. ¶ Corpora non diaphana sunt
omnes spere celestes. ¶ Iste spere ce-
lestes tamen moventur, non mutant
locum, sed moventur in locis suis. ¶ Cor-
pora influunt in inferiora virtute
motiva, vegetativa, sensitiva
ac omnium generabilium productiva. ¶ Iste
licet careant qualitatibus elementaribus,
non enim sunt calida vel frigida,
sicca vel humida, tamen ista causant in
inferioribus. Verum tamen non influunt su-
per liberum arbitrium nec habent virtutem
immutandi hominis potestatem, licet bene in-
mutent ac disponunt complexionem
hominis, que potestatem non habet cogere
sed sic magis et minus in diversis hominibus
in climate. ¶ Operantur etiam corpora superi-
ora distinctionem signorum dierum scilicet noctium
solem et distinctionem mensium per motum
lune ac distinctionem annorum per motum
solis in obliquo atque distinctionem temporum

sm̃ diuersum cẽsum planetarum dista
ciam et cursum ascensum et descensum
retrogradacionem et statum | De natura
Q stelle sup stellarum in gñ
ne in firmamento figuntur et cum
illo semper mouentur | nimium sunt purissime
signa speciei quantitate maiore certa appa-
rencia pure · qualitate lucide radiorum
diffusiue ¶ quanto nos obscurior-
tato plus sui manifestate in presencia
solis sui luminis claritatem serenitate
tempestatis in serenitatis quantitate sin-
darum nauigacium directiue · quanto
quantiores tanto in gñ luciores
sunt singule apparentes ut patet in ga-
laxia qualitate et quantitate druit et v
tute ¶ Gallaxia est multitudo p
uarum stellarum contiguarum illi loco
celi ubi diffunditur lumine solis
¶ Eclipsis fit cum se soli luna sub
ponit ut tenebras nobis efficiat
no ¶ Nota quod omnes stelle eclipsantur
et hic uel aplanetis · planete quia
dicuntur retrograde · quia progressiue
quia stacionarie ponunt in eclip
sibus sunt diuersimode mouentur ¶ p-
lanete sunt sydera inter celum et terram
erratica firmamento contrarium est hec age
cia est sicut quod habent ab influxu primi
mobilis mouentur directe sed in suo proprio
mouentur oblique non scintillat sin-
guli suos colores habent et cum colores
aliorum ingrediuntur etiam illorum par
ticipat qualitate cum sole mu
tates occultantur quanto terre propiores
tanto celos habent breuiores quanto sunt
altiores tanto celos eorum cursus naturalis
videtur tardior corpus eorum non est
perspicua sed opaca ¶ Alioquin non
eclipsaret se | De luce
Lux est ut ait philosophus actus lucidi
secundum quod lucidum · Unde sciendum quod
lux est qualitas actiua corporis luci
di sicut calor ignis ¶ Lux quidem dat
coloribus esse intencionale in forte
sicut intellectus agens fantasmatibus
esse intellectuale ¶ Ipsa est medium
diffundens omnia que de celis in nos descen
dunt ¶ Ipsa innituat corporis non
lucens alucido ¶ Ipsa est ut ait
frater philosophus celi presencia malefactorum
inimica nauigancium directiua celestis
nectibus faciens omnium rerum ¶ Lux
ut ait augustinus rectum habet incessu
et nullo modo incedit periculum corporibus
rebus forma et decore tribuit
et absque illa cuncta sunt ignota
et abscondita ¶ Motus eius est subitus
quia sine mora replet omnia hec in super
ficie uniuersi corporis non se perfundit
sed in corpore diaphano ¶ Unde secundum
corporis grossitudinem uel subtilitatem
magis et minus participatur · lux enim
sine diminucione sui ubique se diff
undit plures propter luces lucas licet
super de sole que illi conueniunt
in quantum lucet sed quod lux vocatur in
corpore luminoso ¶ lumine principium est in
lucido transparenti Splendor autem
in denso tercio et color proprie est in
corpore opaco | De planetis in spe
Quilibet enim est nobis notissimus sigi
dus et sicut est hic intelligant

in effectu sit in aliis planetis. Et ex benignitate eius calor solis remittitur ex quiete eius cum Iove clarus efficitur. Cum naturaliter sit pallidus, nocivus est et ipso dominante fetus nascitur mortificatus aut debilis. Plus nocet retrocedendo quam procedendo. Moratur circa in quolibet signo 30 mensibus ex quo sequitur quod cursum suum complet in xxx annis. Et Iupiter est clarus quia adiscit lactis calidus in qualitatibus bene est temperatus quia calidus et humidus in superiore parte sue absidis temperat maliciam Saturni. Et cum ascenderit ecliptice statim concipit palorem licet sit clarus in quolibet signo moratur per annum et ita complet cursum suum in xii annis. Mars calidus est et siccus et ideo nocivus ex proprietatibus sed homines irritat ad bellum ex interpositione Veneris et Iovis eius nocivitas reprimitur. Et igneus apparet et radiosus in quolibet signo moratur xl diebus.

Sol dicitur octies maior terra secundum sententiam Ptolomei est c. xl. in maior terra calidus et luminosus eclipsi patitur cum est orbi nube celatur solus propter lucem quia nulli sideri magis competit unde et nomen accipit. Et stellas illuminat et cum eas per presentiam suam appetita lumine privat medius est planetarum odiosus regis orbis formabilis est per sua tempora distinguit loca in mundis non inquinatur terram consolidat gelu dissolvit flores apparere facit fructus maturat. Et corpora diaphana penetrat non coinquinatur. Visus retundit vapores elevat emisperia universa perlustrat propinquus nobis estatem facit, recedens vero hyemem facit. Et oculus est mundi in quolibet moratur signo 30 diebus et x minutibus et x horis cursum anni perficit proprio motu. Secundum dic perficit motu primi mobilis. Venus est benefica calidus et humidus maliciam martis temperat. Semper comitatur solem. Secundum quod precedit lucifer dicitur quod precedit hesper. Colore habet candentem et refulgentem electrum speciem inter sidera plus splendet, complet cursum suum ccc et xlviii diebus. Mercurius semper cum sole graditur numquam ab eo amplius quam xv gradibus distans colore habet radiatum raro propter vicinitatem solis cernitur eloquentia subponere agis dicitur dominari / et preesse seminibus cursum complet 30 diebus. Luna nocte illuminat lumine mutat augmentum patitur et detrimentum in fine est inter planetas eclipsim patitur et efficit maculas habet propter commixtionem eius cum inferioribus. Et circa terminata mundi apparet ex ea pars eius illuminata a nobis absconditur. Et regia celi appellatur quia sol tanquam medius planetarum participat proprietates omnium et vadit ad lunam cum lumine suo transmittit. Et corpora vero luna quamque a sole recipit influit. Sed quod prima tantum modo

virtutes planetarum recipit immo regina celi vocatur. Quibus visis patet quod cum luna accedit optime scias late quod tunc virtutes planetarum in floribus influunt colligere frigida et humida est. Sole presente minuitur sed eundem sequens crescit et ab eo elongatur. Accessus et recessus maris perpetratur. Signa zodiaci globus inscripta percurrit. **De natura quatuor elementorum**

Ignis consumit et memeat in similitudinem suam sibi appropinquantia convertit motu sursum descendit ad circumferentiam. Ardet et lucet in materia aliena et non in sua sphera. Quia fortia reducit ad superiora quod resolvit terram in aquam, aquam in aerem etc. Mollificat dura etiam indurat mollia. Subtiliat ut patet in resolutione glaciei et consumit lutum sed depurat in auro et corporibus sic etiam que consumit fugere facit partes ut patet in aceto et petrarum congelatis acetis dissolvit. Sed ignis in sphera sua non lucet quod compactus non est sed subtilis enim corpus diaphanum lucet sed postea est illuminabile. Si enim autem ignis in sphera sua compactus esset eclipsaret omnes stellas que super ipsum sunt. Ignis vero sic lucet apud nos propter materiam ordinatam in qua est et sic patet quod una candela opposita alteri umbram facit. **A**er est subtilis mollis prestans pro inspirationem calorem cordis temperatus decoratur volatilibus locus in possessionem mansio spirituum et est alterabilis levis et subtilis atque causa quod non lucet sicut nec aqua corpus diaphanum sed est illuminabilis.

Aqua super celos elevatur pro stabilis decoratur tempestatibus sternitur omnes fontes et flumina ad mare continuatur ad locum unde venit revertitur. Item prebet aquam in fontem volatilibus ornamentum et vegetabilibus nutrimentum. Optime tabilis vinis aliens sed commentatio ipsius. Aqua est corpus diaphanum omnibus est communis in cristallum congelatur terre in nubibus cadit prodest purgat ortos irrigat febricitantes sua frigiditate et humiditate delectat manes vehit lumine recipit ad suum principium revertit loca vasa subit. Item lapides cavat ignem extinguit. Item olim in diluvium purgavit in mari rubro populo dei cessit. Dilatatione Christi filius et Christus vinum mutavit de ipsa baptismi natam ordinatur. Item terra inter elementa est infima nigra magis depressa ponderosa et crudelis. Item celestibus aliis excedit acta. Mater fructuum radix plantarum. Mater civitatum edificiorum fundamentum desertorum receptaculum. Machine mundialis centrum concludit a se in fine frigida sicca opaca corporis hominem materia format metalla terrestris centrum motum et vaporibus inclusis convertit herbis ac floribus ac arboribus decoratur.

tm ea motu celari cu sideribus
celu volunt i hoibus et in metis
talitat hor terre quedam competunt secundum
se sui · quedam secundum situ quedam secundum co-
tentu que secundum ornatu que secundum utilitate
Cometes de impressionibus aeris
aliquando appareat quod stella non est tamen
aliud quam vapor inflamatus ex vi-
cinitate ignis habens comas lucis fu-
sit et di- significare mutaciones regni
aut bella vel pestilencias Coro-
na est albus circulus qui quandoque apparet
circa sole et luna et stellas alias
et ait ex reliquis nubium pla-
netarum radijs attactus et illuminatur
Talis etiam circulus signum est serenita-
tis ¶ Casus supra est scilicet ascendens et
descendens ascendens fit ex partibus
vaporis inflamati in supremo ae-
ris quod videtur ascendere sic evolaret
scintille de forte cum modo non descendens
est ignis retentus in nube qui cum ex-
pellitur obviante nube frigida et ca-
dit continue propter quod videtur quod stella
cadens longa que relinquit vestigia
caudas post se ¶ Nubes fiunt quando virtu-
te solis extrahuntur vapores de aquis
et paludibus ac locis humidis et
feruntur sursum Nebula est id
quod ex nubibus aquis pluentibus re-
linquitur et ideo nebula secundum ar. leve si-
gnum est serenitatis Caligo est
vapor tenebrosus quem vulgus appel-
lat nebula ille vapor elevatus
prius quam gultatur in nubes vel
in pluviam deprimitur et manet
iuxta terra Ros est ros est id quod
descendit ex vapore puro et in descen-

sione sua tardatur in partes minu-
tas Pluvia est aqua desce-
dens de nubibus resoluta velo-
citate sua sine descensione et
sic guttati Pruina est ex
vapore rigido quod congelatur antequam
ex ipso resolvatur aqua Nix
generatur in nube calida cuius continue
congelatio fit simul cum conversione in aquam
et ideo partes eius non spissantur Gran-
do generatur ex nube calidis-
sima virtute solis multum eleva-
ta que prius postquam in aquam resol-
vitur tunc demum in medio interstitio
aeris congelatur Tonitruum est
sonus vaporis fracti egredientis de
nube humida Yris est lumen
solis receptum in nube concava
et aquosa ac soli ex paradiso opposita
Glacies est aqua congelata
Ventus est vapor partes aeris
venti sunt quatuor principales scilicet
subsolanus ab oriente spirans
habens a dextris vulturnum desicca-
tem et a sinistris eurum nubem
generantem ¶ Iste a meridie est
auster calidus qui flamam gignit
et pluvias largas habens a dex-
tris affricum calidum et a sinistris
notum temperatum qui de s. pestilen-
cias inducentes ¶ Iste a septentrio-
ne est aquilo frigidus habens a dex-
tris circiam nives facientes et
ex radice a sinistris borea nu-
bes constringentes ac pluvias pro-
hibentes ¶ Iste ab occidente est ze-
phirus flores producens habens a dextris

tracti tempestates et pluvias ac tonitrua generante ex sinistris signorum in oriente. Nubila sunt serena in India frequenter. Turbo est ventus de nube egrediens in seipsum reflexus vel duo venti lateraliter occurrentes et se seque mutuo orbiculariter involventes.

Terre motus est vapor conclusus extractus de profundo terre non potens exire propter superficie terre illius soliditatem. Eius concavitatibus in interioribus gravitatibus terra gaudet.

Tempus est. De tempore

Tempus est mensura motus primi mobilis ex quo sic patet quod sicut est tempus et non in celo sed sua spera quia sub quo mutantur omnia et non ibi. Habet enim nunc est yemps nunc estas nunc pax nunc discordia nunc tranquillitas nunc tempestas. Mutabilitas rerum mundi in hoc quod ea quibus mundus perpetue amplectitur sapientia et prius in oriente ceperunt et rerum habitacionem usque ad occidentem pervenerunt in signum quia omnia tendunt ad occasum. Ista studium sapientie cepit in egipto. postea fuit in grecia postea Rome deinde in francia et in anglia. Similiter regna fuerunt primo in oriente. postea in grecia postea amplius apud romanos nunc potestas imperii residet in germania propter hoc comparat Jacobus vitam nostram et que mutabilia vapori ys... puro et baculo arundineo et liberrimo aque delabenti. Adam est mensura temporis et evum est eternitatis nam tempus habet principium et finem. Evum autem principium sed non finem. Eternitas autem vero neutrum quia est mensura dei increata.

Iste sunt etates mundi. prima est ab adam usque ad noe habens iuxta hebreos annos mille dc lvi sed iuxta lxx interpretes ii ccxlii. Secunda est a noe usque ad abraham habens annos iuxta hebreos ccxcii sed secundum septuaginta m lxxii. Tercia ab abraham usque ad david iuxta hebreos dccccxlii sed secundum septuaginta iii c xx. Quarta est a david usque ad transmigrationem babilonis habens annos secundum hebreos cccclxxxiii. Quinta est a transmigratione usque ad christum habens annos secundum hebreos d ic sed secundum septuaginta d lxxx. Igitur ab exordio mundi usque ad christum habemus annos secundum hebreos prescripte beato Jeronimo iii dcclii sed secundum septuaginta quos ecclesia sequitur v d iiii. Eusebius quem origines secutus est multum usque in regionibus numerat annos v c xcix quos pene omnes latini secuntur. Sexta etas est a christo usque ad finem mundi. Septima quiescentium et currit cum sexta. Octava est resurgentium porro secundum hebreos in prima etate mundi sunt generationes x. In secunda x. In tercia xv. In quarta xiiii. Quinta autem generatio multiplicata xiiii. post In quinta xiiii. Etates hominis sunt sex. prima est infancia a nativitate usque ad annos vii. Secunda est puericia usque ad annos xiiii. Tercia est a xv anno

usque ad adolescentiam. Quarta est iu-
ventus usque ad l. Quinta est senium
a l° usque ad lxxx. Sexta est decre-
pita ab anno l quousque lxxx quousque vita
Dies dominicus
finiatur. Dignitas diei dominice vero
in hoc quod fuit prima dierum. Iste non de-
cret ultima dies. Iste nox illam
non succedet. Iste celum et terra in
ea creata sunt. Iste angelus in ea
quoque est creatus. Iste precepta sunt
in ea filiis israel mandata sunt de
origine. Iste christus in ea natus est. Iste
christus in ea resurrexit. Iste spiritus sanctus
datus est apostolis. Iste in ea omnes re-
surgemus atque iudicabimur. Iste
in ea consummabimur perpetuo in laude
dei et cetera. De angelis [illegible]

Angelus est secundum Damascenum substantia intellectua-
lis semper mobilis arbitrio libe-
ra incorporea deo ministrans immor-
talitatem suscipiens secundum gratiam non
naturam. Causa ponitur in hac diffinitione
propter et ponitur ad differentiam anima-
lis. Intellectualis vero substantia quelibet
incorporea est ex eo quod est in quo
est intellectualis dicitur propter quia rationalis
quia ratio est virtus collativa cause et
causati et econtrario. Intellectus autem
de ratione sua non habet collationem sed
est sine inquisitione et compositione et
econtrario competit nature magis simplici
perfecte ut est angelus. Quod vero addit
semper mobilis, nec minus simpliciter, scilicet bonis
semper mobilis non dico de loco ad
locum secundum mobilitas dicitur hic triplex
variabilitas in angelo scilicet nature intelli-

gentie et voluntatis mobilitatem non
habet nature quia esse eius variabile est et in nichilum
nisi manu omnipotentie dei contineatur
natura. Unde dicit angelus mobilitatem
habet intelligentie quia licet in angelo
non sit universalitas intelligentie
quo ad statum cogitationis in verbo cum
dei forme habet intellectum. Cuius dispositionem
non potest tamen in eo ad cogitationem re-
in propria natura esse successitudo in-
telligentie quo ad discendum et hoc est quod
augustinus dicit esse creatum habens in-
tellectum intellectum. Unde psalmus est
in voluntate mobilis est angelus quia non
semper vult hoc et idem. Iste potest dici semper
mobilis motu dilectionis arbitrio
libero. Hoc non dicitur propter deflexionem
ad bonum. Inde ut et ad malum
propter liberam electionem voluntatis quam voluit.
Unde angelus bonus semper eligit libere
bonum et angelus malus libere et
sine coactione eligit malum.
Incorpore non quod angelus habet propter
talem corporis non naturam scilicet in loco
quam. Cum enim corpus sit in loco circum-
scriptive et diffinitive angelus tamen
est diffinitive in loco. Deo ministrans
ministerium potest hic propterque ob-
sequio secundum quem modum tamen assiste-
ntes quod ministrantes quam esse ministrant.
Cum mortalitatem suscipiens secundum
gratiam non naturam quia redacti in ni-
chilum nisi propter consummationem re-
tinentur. Angelo attribuunt quoniam
essentie subtilitas in intelligentie perspi-
cacitas liberi arbitrii facultas

distinctio plus in primis tribus quenit tum angelo. In quarto non quia anima non est prima habz et alia tum angelus scilicet virtuositate in operando officiositate in infundendo in mutabilitate per electionem sive in bono sive in malo. Dicitur quarto assignatur inter animam et angelum prima est penes rationem naturale quia anima est unibilis corpori et acta separata angelus. Secunda est penes rationem longitudinis vel distancie quia anima rationalis est sed angelus intellectualis anima vero apprehendit in querendo et ostendendo angelus autem intuendo. Tercia assignatur penes rationem metaphisicam vel separatam a materia et motu quia angelus non habet passibilitates nisi respectu superiorum. Alia vero etiam respectu inferiorum sensibilium quia immutatur a sensibilibus. Quarta est penes rationem theologicam quia anima vertibilis est a bono in malum et econverso angelus vero non quia manet in eo ad quod se convertit sive bonum sit illud sive malum. Angeli sunt similes in eo quia immortales invisibiles indissolubiles simplices distincti plus incommutabiles alii nature sed dissimiles sunt in donis nature et gratie propterea dicit Dionysius quia in natura spirituali creata alius est etiam quo ad virtus quo ad operationem. **De distinctione ierarchia**

Ierarchiarum triplex est distinctio scilicet supercelestis celestis et subcelestis. Supercelestis est in tribus personis ut quidam dixerunt et male quia secundum Dionysium ierarchia dicit ordinem et ille absolute non est in tribus personis scilicet ordo nature. Celestis est in ordinibus angelicis. Subcelestis in omnibus statibus corporeis. Ierarchia celestis dividitur in superiorem mediam et inferiorem. Superior continet tres ordines scilicet seraphin cherubin thronos quorum primi considerant dei bonitatem secundi veritatem tercii equitatem. Iste in primis dicitur ardens ut caritas. In secundis noscit ut veritas. In tercijs sedet ut equitas. Media continet dominationes principatus potestates. Primi officia agunt angelorum. Secundi preceptis capitibus presunt populorum. Ultimi cohercent potestates demonum. Iste in primis dominatur ut maiestas. In secundis regit ut principatus. In ultimis tenetur ut salus. Inferior ierarchia similiter continet tres ordines scilicet virtutes archangelos et angelos. Ad quorum primos pertinet miraculorum operatio. Ad secundos secretorum revelatio. Ad tercios humane custodie sollicitudo. Iste in primis deus operatur ut virtus. In secundis revelat ut lux. In tercijs nutrit ut inspirans. Et sic dicta sunt secundum Gregorium sed secundum Dionysium virtutes sunt medius ordo secunde ierarchie et principatus primus ordo tercie ierarchie. Et attenduntur quia in qualibet tum ierarchiarum premissarum notatur trinitas personarum divinarum ut patet in celesti ierarchia tam superiori quam media quam inferiori. **De proprietate angelorum**

Angeli s(ecundu)m ysidor(um) spiritualis sba
ncti sunt an(te) omnem creaturam cre
ati na(tura) mutabiles c(on)diti sed
i(n) contemplatione i(n)mutabiles f(ac)ti
non i(m)passibiles mente c(on)n(atu)rales
felicitate securi sunt a(n)te p(ro)stituti
iussu mundum regunt missi cor
pora sumunt acta celestibus c(om)mo
rant(ur). B(er)n(ardus) de cons(ideratione). Inuestige(mu)s
inuestigabiles et p(ri)mo s(un)t e(ss)e pote(n)
tes gloriosos beatos distinctos in
p(er)sonis dispositos in dignitatibus ab
initio statutos in ordine suo in
mortali(tate) preciosos mente pu
ros affectu benignos religio
ne pios unanimitate i(n)d(i)uiduos
pace securos in diuinis laudibus
et obsequiis debitos. Item s(ecundu)m B(er)n(ardum). In
angelis e(st) dignitas creationis. gr(ati)a
confirmationis. amor caritatis. uisio
ueritatis. Et est in angelis puritas
sic super d(ictu)m e(st) etc. subtilitas
i(n)telligentie p(er)spicacitas liberi
arbitrii facilitas. agilitas
uoluntas p(ro)mpte ad obedient(iam)
maiores sunt (con)fratres p(er)sunt mino
res sunt uero s(u)bsunt qui ad ex
teriora exeunt ab i(n)teriori contemp
latione non recedunt. Omnes u(ir)
tute inferiores superiores participat
nec ergo qui excellunt in na(tura) p(re)
cellunt a gr(ati)a et i(n) gl(ori)a in eodem
ordine e(ss)e dicunt(ur) illi re alijs di
gniores. Duplicem h(abe)nt visiones
s(cilicet) matutina(m) et vespertina(m) illumina
tiones quas a superioribus recipiunt
alijs tribuunt etc.

Proprium de p(ro)prietatibus et officijs / singulorum ordinum
est seraphin in amore dei ar
dere et alios ad incendium diui
amoris p(ro)mouere et deum ordi
nate diligendo. Forma(m) tribuunt. Et
ipsi in mente deo c(on)iungunt(ur) et ideo
p(ri)mo et s(ecundu)m p(er)fectos p(er)sonas in ipsos opera
tes theophaniae referunt(ur). Et ad
a(m)ore qui excitant a(n)i(m)a(m) no(n) dubitant
Cherubin p(ri)mo et p(ri)ncipaliter relucet
diuin(us) luminis radio per quod uniuersi(s)
p(ro) ueritati i(n)gerunt. Et horum offi
cium e(st) p(ro)mouere homines ad diuina(m)
cognitionem ac perfectius diuini luce(m)
q(uod) plenitudo sci(enti)e sunt q(ui) suscipiunt alijs
inferioribus c(om)municando transfundunt.
Troni diuinis eo q(uod) in eis desede(t)
et iudicia sua p(er) eos decernat.
In his ergo precipue relucet
rectitudo diuini iudicij. Dominationes q(ue)
uirtute dei quam super se recipiunt
ad inferiores transfundunt. Et domina
tiones diuine qui ceteris angelis do
minant(ur) absque oppressione sunt
liberi et nulli inferiori subiacent.
Et horum officium e(st) s(ecundu)m G(regorium) in bello
spirituali instruere qualiter opor
tet placationis officium exercere et
qualiter debeant spiritus dominari
et horum etiam officium e(st) s(ecundu)m dyo(nysium)
timore filiali deposito in deum
mouere et incessanter ei famula
ri. Et principatus subditus an
gelis p(re)sunt et eos ad ministerium
diuinum explendum disponunt ad
hos pertinet s(ecundu)m dyo(nysium) uniuersale regim(en)

demum regni vel gentis diversarum
ad similitudinem custodum quorum eorum
est secundum Gregorium docere homines exhibere
reverentiam dominis quos secundum condi-
tionem suorum est etiam promovere homines
ut non propter utilitatem propriam sed propter solius
dei amorem et honorem faciant iusti-
tiam. ¶ Potestatibus secundum ysidorum
virtutes adverse subiecte sunt ne
mundo tantum noceant quantum cupiunt.
Horum officium est secundum Gregorium illos qui
in certamine desudant confortare ne
regnum spirituale amittant defendere
et secundum dionysium ad ipsos spectat angelos
inferiores quantum possibile est divine
potestati conformare. ¶ Virtutes sunt in-
fatigabiles ad exequendum facien-
dorum et robusti ad preceptorum mu-
nera. ¶ Horum officium est secundum dionysium do-
cere prelatos ut fideliter et perseveran-
ter id quod ad officium prelationis perti-
net exequantur et ipsorum onera
sustineant patienter. ¶ Per istos
fiunt mirabilia et virtus faciendi
miracula prestitis conceditur. ¶ Archan-
geli summi nuntii nuncupantur et
summa nuntiant. Horum officium
est secundum Gregorium de illis que pertinent
ad promotionem fidei ut de nativitate
Christi et de festis eius homines expedire
et demones ab hominibus removere
secundum dionysium prophetias revelare. Isti
illuminatores quas a superioribus suscipi-
unt inferioribus annuntiant et per
eosdem nobis. ¶ Angeli sunt in dispositione

celesti ultimi et hominibus magis
propinqui. ¶ Angelus est nomen officii
non nature. Isti minora nuntiant
et homines ad divinam cognitionem du-
cunt ut iuste vivant instruunt. ¶
Cum sint sursum ascendunt per [illegible]
et in se ipsis firmantur per custodiam
sui ac subiectorum propter deum ad auxi-
lium proximi. ¶ Nos autem assimilari de-
bemus seraphim per caritatem, che-
rubim per cognitionem, thronis per equi-
tatem, dominationibus spiritu carnem
subiugando, principatibus reveren-
tiam viris maioribus exhibendo,
potestatibus temptationibus diabolicis resi-
stendo, vel assimilari virtutibus per
compassionem, archangelis per in-
structionem, angelis per obsequia exhibendo.

Angeli. De cognitione et motu angelorum

Angeli cognitionem habent matutinam.
Hec est cognitio in verbo eterno. Item
vespertinam in cognitione rerum in se.
Item meridianam in aperta dei
visione. ¶ Est et alia cognitio
angelica per quam maiores illuminant
minores quia per divinas theoph-
anias perceperunt. ¶ Theophania
vero est ostensio aliquorum cognoscibilium
de deo per illuminationem de deo provenientem
et hec potest esse vel in simplici vel facie
ad faciem. ¶ Nota quod angeli cog-
nitionem rerum in propria natura cognoscunt pla-
sibilem habitu non autem actu etiam my-
sterium incarnationis et passionis Christi sciverunt
angeli statim facti sed non omnes
circumstantias comprehendunt quamquam angeli

cognoscunt ⁊ nota sunt ꝓpinqua
q̄ cogito nō ē expressꝰ ſ ꝑ in
tellectum ¶ Statꝰ angli tꝑꝛ ē
ſ̄ i nocte qre ⁊ glīe dis̄m
Itē motꝰ anglor̄ tplex ſ ꝉo
ſ dupom̄ ſ circular̄ rectꝰ ⁊ obli
qꝰ ¶ Circular̄ ab eade ī ide
⁊ cīa idē cont̄a i mobile. hunc
motū hūt angli q̄ i metē re
cipiunt illuīacoēs a deo ⁊ p illas
reuītunt ad deū. ¶ Istud quērit
supiori ierarchie tm̄. ¶ Item mo
tū recto mouent q̄n pcedunt ad
prouidenciam subiectoꝝ et ite oia tu
scutes ⁊ ibi ſi nō reuītunt ab
eade ī ide ſ de vno ad aliū.
¶ Itē i anglis ē motꝰ obliqꝰ qn
cogitoꝝ inferiorꝝ qꝰ puidet rescur
tunt i deū prīmū ⁊ sine puleri
bonū ¶ Nō tam mt̄ assistere
⁊ ministrare q̄ assistere ē faciem
dei contēplari sic assistunt boni
angli ¶ Itē assistē ē i mediate
recipe illuīacoēs a deo sic assi
stunt tm̄ tres pmi ordies ¶ Itē
assistē ē ꝓpinquare deo ⁊ ēē ꝯueniē
ce missioni ad extine sic assi
stunt qꝛ pmi ordies ¶ Ministrare
vō ē mīciare p ip̄is optime
vel opari ſ officiū. ¶ Et ei mi
stim mīcīj ⁊ officīj ¶ Item tā
ē cīa motū anglor̄ tēbꝰ mōis
¶ Dicebat ei qdā ph̄i q̄ ange
li nūq̄ mouerent ſ mouent
spās ⁊ volūtes hoīm ¶ Itē di
xerut qdā q̄ angls sit i pl̄ibꝰ
locis ⁊ cīa vbiq̄ voluerit

¶ Itē aliȷ dixerunt q̄ angls sic
venit de sine spacīj q̄ nō trāsit
media ſ transilit ¶ Illud quoq̄
ꝑmittendū nō ē q̄ vnꝰ qꝰ
ordo a deo denoīat q̄ idē in suoꝝ
ordine ſ excellentissꝰ accepit
in munē De platonibꝰ anglor̄

Dicunt qdā angli regioibꝰ
ꝑut dr̄ i dan. principes grecor̄
⁊ principes psarꝝ ⁊c̄. ¶ Dicunt vō
ꝑsunt eccīs ꝓpt anglos ep̄i
ecce scribe ¶ Itē aliȷ ꝑsunt ꝑsois
vt dr̄. Angls petri credebatr
ad hostiū stare ¶ Dicunt etiā
spc̄ maligni dm̄. vnaꝯ p̄o
vn vocatr ad spc̄ luxurie vl
supbie ⁊ hꝰ. ¶ Vtrū aūt pla
tones pmaneat vl q̄ cesset
pꝰ hanc vita ¶ Dicendū ierar
chie stabunt ſ q̄m ad distanciā
btitudīs ⁊ q̄m ad gradū dig
nitatis ⁊ nobilitatꝛ dōm ꝯstituti
ac nate cessabunt aūt platoēs
anglice ſ. hoīes ⁊ anglos quo
ad actū regiminis ſ gubnatoꝝ
mūdi ⁊ elcōꝝ ſ viā ad patriā
¶ Placo aūt i demonibꝰ qꝰ ad
officiū i sultandi ⁊ irridendi
ſ q̄ vnꝰ puocat aliū i mali
ciā nō destrueꝛ q̄m ad mali
ciā ⁊ naturā ¶ Cessabit aūt eoꝝ
placo quo ad officiū teptandi
eos qui sunt i via ¶ In hoīb
etiā platoēs euacuabunt q̄
nō erit decani centuriones
chiarche ⁊ hꝰ ¶ In natur
alē cessabit placo q̄ supiora

non movebuntur tunc in gloria sicut modo. De confirmatione angelorum

Confirmationem habent angeli in actibus suis ex natura et gratia et gloria in bonum vel in malum ex natura quia natura spiritualis tantum semel vertibilis est scilicet ex bonitate unius cum alio statu, preterquam in anima que dum est in corpore potest mutari sepius de bono in malum et econverso, soluta vero non. Damascenus autem est ratio quia natura spiritualis propter simplicitatem tota se convertit ad id quod eligit quod non facit natura unita corpori cum reflexione. Ex gratia similiter habent confirmationem quia si aliquid convertit stabili eterno vinculo comprehendens illa connexio permanet. Sed angeli colligati sunt stabili eterno scilicet deo et hoc vinculo indissolubili caritatis. Apostolus: Caritas nunquam excidit. Ex gloria quoque habent confirmationem quia cum deum videant per gloriam cuius est forma completiva angelici desiderii non vagantur extra ipsum ut querant quicquam illo melius vel desiderabilius atque iocundius. Ricardus: Ei in caritatis inhesit quod possit vos a fonte dulcedinis avertere. Damascenus: Sciendum est itaque quod angeli boni exhibitate arbitrii ad deum stati conversi sunt per gratiam et gloriam in voluntate confirmati fideles ac felices effecti atque lumine illuminati ut non solum cognoscerent res in proprio genere sed etiam in arte hoc est in verbo. Ricardus: Receperunt in super perfectorum a virtute speratia sine exigentia illa assumpto corpore sine aliis atque perfectorum in virtute contemplata quam contemplationi militet nisi deum cernit. De custodibus angelorum

Angeli nobis ad custodiam deputati tenent nos stantes ne cadamus, cadentes nos adiuvant ut surgamus, nec unquam nos deserunt etiam peccantes quem semper sit parati auxiliari si velimus. Hoc tamen fallit in obstinatis quorum custodia desistit angelus. Angelus actualiter paratus est tamen cum custodire si velit redire quia simus et prius nunquam deseritur hic ex toto ab angelis. Ratio quod Christus habet deputatum angelum sicut et habuit unum antichristus. Certum licet propter nimiam obstinationem suam non sit reversurus ad promotorem tamen habebit ad actionem. Effectus tamen angelice custodie multiplex est. Primus est in perdurata boni et actores prevenendi remanet ex eo. Ipsa angelum precessorem qui eiciat Iebuseum. Secundus est temptationes mitigare. Daniel: Angelus domini descendit in fornacem. Tercius est contra hostes visibiles adiuvare. Quartus candidus vidit castra angelorum. Quintus orationes nostras et orationes deo presentare et pro nobis orare. Tobias: Cum orabas cum lacrimis ego obtuli orationem tuam domino etc. Sextus mala ondere. Tho. c° singulis ducatum et reducta. Septimus est ut in agendis docere. Zacharie primo: De angelo qui instruxit eum fabris. Septimus

c se ipm̄ et alia secreta reuelare
Thob. 12o sic raphael anglus dictus
c apertis excitare dicens ij. Surge
beloat et longus ad fluore vexit
Act 12 Surge gaudiis eum restat tibi
via. Daniel 9 c consolari. Thob. forti
mo esto i proximo c ut adeo curati
veniretis de pete a capac. Judicum
dixit anglus qui pls istr. cur. si fecit
scis. Dno. dicis ptatas quidam ac-
te ne tm noce valeat quam vel-
let. Thob. qualiter anglus asmodeum
ligavit. angli sunt nobis prop-
ter p a prop ruine sue reparationem
spirites em saluandi intrabunt lo-
cu cadentium anglorum. Ite propter
miti ceutalis cumulationem quod
augetur i eis usque ad die iudicium.
Ite prop amorem erga nos demon-
strationem. Dyon 9 attribuit anglis
tres actus. s. purgare illuminare per-
ficere. purgant itaque angli amoue-
do fantasmata que i pediunt illumina-
tionem quam anglus intendit facere i nob
Deinde ea remouet abaia scilicet ligno-
rantiam et mbila fantasiam ac
falsas opiones phicatas. Tum
reuelationem quam ... Illuminat vero
tam tempore s. ad prem ut ps qui mani-
festat aliquid i assumpto corpore et hac
ptatem dyalus hit. Ite ad intellectum
ac talis illuminatio solum pertinet c
nota respondeo aut quod anglus non illuminat
intellectum efficiendo cogitationem i eum
quia non pt i intellectum nouam speciem
creare nec habitu noui luminis creare sed
nec eius i tenorem quod vult quare tamen
ta requirit ut intellectus in ad
intelligat s. species qua cogitat et
intencio qua cognitum intellectus
sup speciem. Illuminat anglus in-
tellectum nrm excitando et dispo-
nendo et lumine suum i nob transfun-
do. efficit em ut dum c in fantasia
transmutationem specierum comprehendendo
et videndo secundum exigentiam rei quam
vult reuelare. Ite irradiat lu-
me intellectus sui sup illas ut
moueat intellectum nrm et et pla
subtiliora videri pnt i lumine
duplicato. Ite excitat i tenorem
aie aliquo motu ut cognitat se si
illa fantasmata abstrahendo ab
aliis perficiant eciam i pmonet
ad melius verum aut anglus intra
de possit affectum hunanum. Nota quod
hic explicat pt intelligi s. efficie-
do ul mouendo ul excitando et ad
inuando. primo non solum deus i flamare
pt affectum. 2o eo modo pt anglus
affectum nrm incedere. Gradeus ysthemius
extremum i natis quod primo non lignis acce-
dit ligna. 2o non ligna accedunt
ignem. Dem c mens i mittere cogi-
tationes et i tendere et motem illuminare
quod cogitationes i mittere c ut ait
beda. Sunt tamen et facere cogitationes
quod mouere c cogitationes iam factas
i flamare. Illuminare vero c dare
reuelationem de aliquo occulto intel-
ligibili. De locutionibus anglorum.
Verbum tempore. c mentis oris
et operis. verbum mentis
loquitur deus anglis et econuerso. Ite deus
aie et econuerso. Ite dyalus deo cum 9

tn intencio sed si latere non pt
verbum aut oris loq[ui] homo homi in
corpore assumpto sed verbo aptis loq[ui]
non sicut dyabolus et angelus dyabolus de
locucione angelorum quod angelus loq[ui]
deo tum in motu admiracionis
exquisite exsurgit. vel tunc affec-
tus suos ei pandat quos tunc enim non
latere minime dubitat. angelus
vero loq[ui] angelo mentis spes con-
dendo mediante illuminacione quadam
spirituali irradiate ab ipso. Item
angelus facit ad cortem angelo que
sic intelligat quod autem non intelligat
et sic locuntur omnes ordines superiores ad inferio-
res in se et econverso. Item loq[ui] an-
gelus angelo per commictionem divini luminis
ipsum instruendo sic non locuntur deo
oibus non. ita sed tamen superiores inferio-
ribus deficiunt que pertinent theo-
phanias precipiunt. loq[ui] aut an-
gelus homini dupliciter. primo modo verbo vo-
cali in assumpto corpore sed tunc sic
non profert sonum in organis ani-
malibus sed naturam ita ut aerem in
mutat modum quemadmodum est in
voce naturali. Sed non audit nisi
ab illo ad quod ordinatur. et est sicut
in apparicionibus angelorum quos quidam
videt et alii eis propinqui non vident
ut apparet in eliseo et puero eius.
Dicit tamen aliquis quod angelus nunquam
apparuit vel apparet aut loq[ui] homini
in subiecta forma sed intencionem
sive similitudines ponit in oculo eius
vel intencionem ponit in aure hominis
eius et ibi recipit sensus omnis

illas spes ac si dixisset pervenit
ad ymaginacionem post hec ad intellectum
et hec vero quod angelus secundum apparet vel lo-
qui homini. Secundo modo loq[ui] homini an-
gelus per impressionem rerum sensibilium
in instinctu ymaginacionis et sic
loq[ui] vigilantibus et dormientibus
Item loquitur angelus dyabolus spes
sui intellectus ei sicut aliqua illumina-
cione ordinando. Item loq[ui] dyabolus homini
dupliciter. scilicet quando sensum in mutando
et hoc vel ymaginacione aliter rei imprime-
do in sentiendo sensus. vel obiciendo
sensui similitudinem alicuius rei. secundo modo
loq[ui] dyabolus homini per impressionem rerum
sensibilium instrumento ymaginis. et
hoc facit quando vigilantibus quando dor-
mientibus et immittit cogitaciones mali
cogitacionem vero mala non pt in
mitte quod tamen possum mala facit. Est
et locucio anime quod anima loq[ui] deo
per desiderium eius affectiones nudas sed
dei occulta et aperta. anima similiter
angelo sed hoc per voces corporis quas
non percipit angelus sicut et alia se-
nsibilia. Sed anima exuta in corpore
aliqua spirituali potestate loquendi non in
diget ad angelos sed habebit contra
ta corpore. Item anima loq[ui] dyabolo
quod similitudines affectionum a primis
sensibus eligit eas. De spiritualibus

De nominibus angelorum

De michael et gabriel et raphael
qui hec sunt nomina propria archangelorum
horum et eorum interpretaciones et aliorum
sunt quaedam sed eorum propria sunt quod eius
horum nomina interpretaciones quaerunt

excellencius ¶ Michael interpreta-
tus ut deus hic est de ordine principa-
tuum et attribuitur ei quod fuerit prepo-
situs paradisi id est ecclesie sicut olim fuit
princeps sinagoge ¶ Iste de fre[?] mias
in paradisi ut hic mathias et glosa
defecat quia alii ¶ Iste pugnare
cum dracone id est dyabolo legitur in apocalipsi
¶ Iste veniet in adiutorium populo dei
Gabriel interpretatur fortitudo dei
hic est de ordine archangelorum a mi-
to quod magna nunciat Rapha-
el interpretatur medicina dei et est de or-
dine archangelorum quod una personam
custodiunt

Omnes angelos fecit deus bonos
non tamen summos sed medios inter
sionem bonum et malum bonum commu-
tabile quod est creata ita quod si converterentur
ad amandum quod erat super se asce-
derent super statum gracie et gloriam ¶ Si
non converterentur ad bonum commutabile
quod fuit infra se reverterentur in ma-
lum culpe hic ipso et pene quod non
est defectus peti[?] sine detrimento iusticie

Quatuor dyaboli De casu demonis
fuit duplex scilicet spiritualis et localis
¶ Spiritualis quod quod cecidit de natura
puritate de libero arbitrio ad non
flexibilitatem de luce ad tenebras
scilicet in ignorantiam de in noticia
in culpa de felicitate in pena de vi-
sione in adiutorium ¶ Post casum eius status
est in penitentes et obstinatus in malo
et obtenebratus amaro et depravatus
in bono et infirmatus in virtute et ex-

clusus ad contemplacionem. pugna vo-
cius in impietatis ipsi est ad homines
adiu et in invidiam sive toto conamine
mitatur ad eius subversionem perpetra-
cionem multiplicem De loci casu

Quatuor sub eadem dyaboli demonis
fuit in infernum vel in aerem ca-
liginosum qui est in medio inter stacio
aer ¶ corruit ¶ Demones enim
non sunt in superiori parte aeris ne
lumine gaudeant nec sunt in parte in-
feriori ne nimis gravant nos semper
¶ Non notandum est quod in demonibus
est tamen conversio scilicet nam officium
et penitum et nature quidem quedam locus
summus scilicet celum in quo tamen in loco
congruo sunt creati sed post modum in-
nata si stetissent perficiendi ¶ Offi-
cio non quod hic extendi hoc quedam
locus medius id est aer caliginosus
sibi et sat propriam sunt nobis ad
temptandum et tamen non habent lumine
ad gaudendum ¶ Ex peccato quedam
locus infimus id est infernus vel post fi-
nem mundi cum cessat eorum officium
descendent simul in infernum ¶ Dicunt
quidam quod angelus ceciderit secunda die
sed communior est opinio quod prima die su-
bito post creationem suam ceciderit ¶ Di-
cunt quod decimus angelorum ceciderit
sed hic non dicitur quod x fuerunt ordines
angelorum sed quod tot de singulis ordi-
nibus ceciderunt quot poterant facere
chorum unum De restauracione ruine angelorum

Angelorum ruina restaurabitur glorie
per saluandos. dicit autem augustinus quod

tot homes saluabunt' qt demo
nes ceciderunt ¶ gg. Et q
tot homes saluabunt' q angli
psliterint ¶ Dixerunt eciam qda
q duo pietes erunt i celo s. vnus
homi & alius angelorum & q ruu
na angelorum restaurabitur p
virgines & de alio piete tot e
runt saluadi qt in alio piete
virgines sunt & angeli Quod peccatum

Utrum peccatum angeli dya sit
sit irremissible aut irremissible
sicut' plure r'nes ¶ pa e q
s ang'm nullo suggerente pecat
is nullo reparante resurgit ¶ Ha
ro q s damus qt di formem
intellectum peccauit quanto at nobilior
e cognito tanto peior e error ¶ Pri
mus ei stetes vo de sui ac ¶ Tercia
e s. eius dam angelus no est
susceptibilis pnie bni n veie
¶ Quarta qr i dya extincta est
sinderesis q in adbsi pinotonem
¶ Quinta qr na spualis tn semel
vtiblis eo q se tota gutat q
ho no sitat qr caro sp repugnat
spui ¶ Status angeli mali tpe
e ut pate potit expedit pm
sz notare s culpe tam pene
& misere De potestatibus demonum

Demones sunt spc i pui huai
gnis inimi mete r'nales
i nequicia subtiles/nocendi cupidi
psupbia tumidi. sp i fraude
noui i mutat sps i quat assaus

¶ Vigilantes tbat. dormientes p
sompnia i qetat morbos iferunt
tepestates gitat. i lucas angelos
se transforunt. sp insim sunt seta
ptantes ¶ ydolis s' diuini cultum
vsurpat. sp bois dnari appetunt
magice artes p eos sunt. homs
ad ex cetan dant' sp simi homs
insidia' tpha acuie sic viget
demones. po sbtilitate ne & hr p
cognitem vesptina ¶ Tho expicta
tpm ¶ Tco reuelacoe supnorum
spirituum. po in intellunt naha
pncia ¶ Scdo in naha sutu' ¶ Tcio
in cognoscunt ecia voluntaria ¶
q multipr' noia' dya p q & ppe
tates sue cognscunt' ¶ Vocatur ei
dya q intptat' defluens qr
defluxit i corruit spualit lo
calit sic dcm e ¶ Erctr q int
ptat' dya clausus ergastulo
& hc quecit s' qr no pmitti tm
quatm vellet nocere ¶ po s ethym
sr dya i adya q e duo & bol
q e morsellus qr duo accidit sz
corpus & ancha ¶ Itr vocat' demon
i sanguieus & hc pp peccatum ul sa
ens qr viget tpha scia sic
dcm e ¶ Itr belial q intpta'
absq iugo ul absz deo qr ppo
sse pugnat qt eu cui deberet
ee subiectus ¶ Itr beelzebub q
intpr' vir muscarum i. diarum
peccatum q reliquerit vnu spo
su xpm ¶ It sathanas i adu

sacr9 petr9 adiuscti9 ur. dyas
c. q. q. de. xc. ¶ Ite behemoth
i. bestia q fac[i]at hoies bestiales
Ite leviathan i. additamentum quia
q peccata peccatis cumulat. Demilap[?]

D yal9 nact. lesione demonu
Demilap? quia p[er]nolentia ?
quia corpus ledendo sic fecit iob.
Quia mei9 membra ligando sicut
c[?] in obsessis et ppt hoc dat[ur] puul
angl[u]s bon9 ne dya9 i hiis ledat
eos vel occidat. Ite nocet p[er] im
pressione ymagi[n]is mala suggeren
do vel p[er] commotionem sanguinis ad p[e]c
catu[m] accendendo vel sp[iritu]s9 exteriores
p[er]turbationi[bus] flagellis decipiendo
Delusis et fallib[us]. dt [?] q dya9
aut opp[ri]mendo rapit aut i[n]sidi
ando cumulat. ¶ Aut suadendo
blandit[ur]. aut minstrando terret aut
despiciendo frangit aut p[ro]mittendo
decipit. ¶ Dya9 decipit hoies
q[uatu]or modis. p[rim]o mo suadendo bonum
s[ed] hoc ppt malu[m] ut cum hoi i[n]stabi
li suadet ingressu[m] religionis ppt
hoc ut p[ost]9 modu[m] apostatet. ¶ [Secund]o
suadendo malu[m] sub sp[eci]e boni ut
p[ro]ferre[n]t p[ro]bris alicuius vel alti9
persuadib[us]. ¶ T[er]cio dissuadendo bonum
tamq[uam] nocivum ut cum p[ro]bo viro
religionis ingressu[m] ne deinc[e]ps
peniteat et confundat[ur] egrediens
vel qu[an]do dissuadet alicui orationem vel
elemosynam ne p[ro]p[ter] hoc incurrat humanam
gloriam. ¶ Q[uar]to dissuadendo malu[m]

ut vitat ad peius ut q[uan]do sua
det p[ar]ticula[m] i[n] victu et sompno
ut i[n] discreta indurat abstinenciam
q[uo]d peius e[st]. ¶ Impedit[ur] dya9 i[n] ef
fectu malicie sue multis mo[dis]
Quia p[er] terminu[m] sue p[otes]tati i[m]posi
tum a deo. ¶ Ite quia p[er] resistentiam
bonoru[m] sp[irit]uum. h[abe]t e[nim] q[ui]l[ibe]t duos
duos anglos vnu[m] s[cilicet] bonu[m] ad
custodiendum alium malu[m] ad exer
citiu[m]. ¶ Ite p[ro]p[ter] arbitriu[m] hois no[n]
consencientis. ¶ Ite ppt peti quia
ab hoiacione[m] q[uan]do demones nobili
oris nature p[e]c[c]ata vilia detesta[n]t[ur].
¶ Ite ppt cautela obmitt[un]t quia
mala facere ut peius fiat. Ver
mo no[n] vexat excitatos ut
sinat tales nimis timeat. ¶
Ite ex victis te[m]ptandi minuat[ur]
i[n] dya[bol]o q[uan]do vincat[ur] diu[er]se opio
nes sunt. ¶ Dicunt enim q[ui]dam q[uo]d
supatus i[n] uno vicio ip[s]um victoriis
no[n] possit temptare amplius de
eode[m] vicio s[ed] ali9 dya9 p[otes]t. Alii
dicunt q[uo]d supatus i[n] uno vicio in
eius de illo vicio possit amplius
temptare. ¶ Origenes d[icit] q[uo]d supatus
ab vno nemine possit temptare
de ceto. ¶ Data e[st] demonib[us] p[otes]tas
extendi magicas artes multi
plica r[ati]one p[rim]o ad fallendum
fallaces sic egyptios et ipsos ma
gos. vn[de] etia[m] q[uo]d ipsi p[otes]tatem
modu[m] actiu[m] s[ed] q[uo]d dema[n]do p[otes]t
sicut. ¶ [Secund]o ad monend[u]m fideles
ne s[ibi] tale p[er] magos desiderent

tu videat etiam malos sit(?) hominis
eo ad probandum et exercendum paci-
entiam sanctorum **De lucifero specialiter**

De lucifero sciendum quod fuit de sup-
remo ordine superiori et celeste-
rio ac in illo ordine superiore
gradum tenuit cui tamquam princi-
pi de singulis ordinibus magna
multitudo adhesit quos secum omnes
traxit. Lucifer dictus est quia pre
ceteris luxit sue quoque pulcritudinis
eum consideratio excecavit. primum
hominem temptavit et vicit. Christum tem-
ptavit et victus est potestatem tunc amisit
quam ultimis temporibus recuperabit
sicut legatus in fine solvetur. Pec-
catum luciferi fuit quod se et suum
privatum bonum dilexit. excecatus
de altitudine sua presumpsit ac
propriam excellentiam ambivit. quod pec-
catum fuit ex se non ab alio. Et si-
milis deo esse voluit. Et talis cum
posset cuiusque gratia apponeret voluit
de similitudine non quidem imitationis
sed potestate subditos habere voluit
et nulli subiectus esse contempnit **contra**

Post **de anima quid sit et diffi-**
nitio corpoream et incorpoream
dominum est de natura utriusque composita sed
primo ex parte mentis secundo ex parte cor-
poris. Tertio ex parte totius hominis. De
anima igitur videndum est primo quid sit secundum
distinctionem porro aliquando stat diffinitive
ut spiritus. Et aliquando ut anima
aliquando ut spiritus et anima. Inquantum
igitur anima nostra ut spiritus diffinitur ab
augustino in libro de motu cordis
Anima est substantia incorporea intellectualis
illuminationis a primo vita revelatione
percepta cessit diffinitione cognos-
sitivus quod spiritus habens qui est anima
inter omnes creaturas in mente post an-
gelos illuminationis sit divine perceptivus
Anima vero inquantum anima diffinitur a re-
gno. Anima est substantia incorporea regens
corpus Ex hac diffinitione habemus quod
anima est quasi corporis motor et rector
Item anima inquantum anima diffinitur ab apho
in libro de anima Anima est endelechia
corporis organici phisici potentia vitam
habentis Endelechia dicitur secundum actus
primus sive perfectio ex hac diffinitione
habetur quod anima est unibilis corpori non
cuiuscumque sed soli organico et phisico id est
naturaliter ad suscipiendum animam rationalem
disposito Anima etiam inquantum spiritus
et anima diffinitur ab augustino sic. Anima
est omnium similitudo. Hec diffinitio data
est per comparationem anime ad creaturas
anima enim ex sua natura apta suscipere
formas omnium rerum corporalium et spiritua-
lium similitudines est apta quasi
alia de se ipsa est talis anima est
divi(?) forte spiraculum vite Hec diffinitio
sumitur agens ij. et datur secundum comparationem
comparatur ad deum per virtutem ducere
seminali propagatione. Sed dando creare
creando infundit et infundendo creat
Item secundum diffinit animam anima
est intellectualis spiritus ad beatitudinem

i se & in corpore ordinatus h dest
pro dat in relatione aie sz quod
non separata beatificatur i se sicut
angelus ymo & i corpe glorificato
ipius beatitudo ampliatur /
Quid sit **Quid sit aia secundum nomen**
Quia secundum verum diuisa videtur phi
losophos sentisse / plato eni dic
tam se esse mouentem / zeno dixit
eam numerum se mouentem / aristoteles
endelechiam / pitagoras armo
niam / ypocras spiritum tenuem / va
rius lucem / democritus spiritum i sin
datum / ypocras ignem vigore
parmenides dixit eam esse ex terra
& igne / Inter diuersitates has nos
sequimur dicta sanctorum & katholicorum
magistrorum dicentes quod aia est spiritualis
substantia & rationalis ad viuificandum
corpus humanum / damascenus aia
creata est i quantum aia penitus
& in persona quantum ad scientiam & virtutem
perfecta tamen est quantum ad potentias
naturales / et quod i corporea est sensu
non est subiecta nec secundum dimensionem
extensiua / quantitates non habet aia
ut dicit augustinus non diffusiua sed
presentiua & virtuale & quod simplex
est aia ideo neque augmenti neque
detrimenti est susceptiua quod nec
i corpore maiore maior nec mino
ri minor reperitur / quod dicit augustinus
altitudo quam potentiarum i aia
non potest maiorentes i aie nata
secundum multiplicitates efficiunt / aia est
est vita prescientia per memoriam
intelligentiam & voluntatem ad yma
ginem dei facta capax virtutis
uel viciorum susceptibilis pene
uel premii / arbitrio libera potes
tatibus & virtutibus ac affectibus de
corata corporum potens fugere et
talem passibilis est & mutabilis
ideo magna est quo capax est
eternitatis / ideo recta quod appe
tens boni / ideo bona quod particeps
bonitatis **Quid sit aia secundum nomen**
Anima dicitur i quantum animatum
sine corpus viuificat / mens
i quantum recolit / animus dum vul
tus dum racioni iudicat / spiritus
dum spirat uel quod spiritualis natura
habet / sensus dum sentit / memoria
dum recordatur / voluntas dum con
sentit / hec nomina diuisa sunt aie
non propter esse non plures / sed propter effectu
um & operacionum multiplicitates
dicitur et aia aba quod est ere et
menes quod est sanguis eo quod sit
sine sanguine uel aba & menos
quod est tenuie eo quod pna vi
ta tribuat **De triplici Anima**
Actus aie triplex est scilicet vege
tare sentire & ratiocinari &
secundum hec diffiniuntur aie per triplex
s. vegetabilis sensibilis & rationalis
De quibus dicit ambrosius quod aia ve
getabilis appetit esse sensibil
bene esse rationalis autem optime
esse & ideo numquam quiescit quousque optime

cõiugat ¶ ppt hc tm̄ amor
i deu movet tanq ad rect'
ut i ipso sūme delectet ¶ Et he
pote i duis sbiect' iij. aie
pnt dici ¶ aia vegetabilis est
aia i platis sensibilis i brut'
rōnalis i hoib; In hoīe aut
pdc̄e tres aīe sut vna eēn-
-tia ƀ differut i potētys nc obstat
q i hoie successiue ac duis
tpib; manifestant ¶ hc ei e
auctate fortia q rōnablit'
pus disponit ad vita q ad
sm et pus ad sm q ad rōz
¶ pstinu eu na no i saltu ƀ
paulati et successiue opet'
¶ Cū aut aia rōnalis i fudi'
corpi tūc pdc̄e pote pmo
i fundit' et no hnt actones
suas de i corpe auctute fortia
ƀ ab ipa aia ¶ aia q duas
pmas potēcias s. vegetabile
et sesibile exercet tm̄ in corpe
¶ Etia no hc exuta eēa corē
¶ aia vegetabilis et sesibilis no
debz dici i hoie aia ƀ potēcia
sive vegetabilis aia dicenda
e aia sesibilis ƀ po. ¶ aia aut
vegetabilis i vegetabili dr
aia pro po. De potēcijs aie ve-

Anima vegetabil(is) / getabilis
tres ht vires s. gnatiuā
nutritiuā augmētatiuā ¶ pa e

ad cōseruatōez spēi ¶ hec e ad cōfir-
matōez i dīdui ¶ tcia e ad pfcōz
sbiecti. Vtuti aut nutritiue quor
deseruiut s. vtus appetitiua que
assumit necia i nutrimēto ¶ Re-
tentiua que alim̄ ta diu re-
tinet i vno loco donec debita
recipiat alteratiōem ¶ Dige-
stiua q separat cōueniens ab i-
cōvenienti i alimēto ¶ Expu-
lsiua q expellit q supfluū
e i nutrimēto ƀ aia hab oes
e appetitiua / De potēcijs anime

Anima sesibilis / sensibilis
Duplex ht potēciā s. apphē-
siua et motiuā apphēsiua
dividit' in apphēsiuā de foris
et apphēsiua deītus ¶ Vires
apphēsiue de foris st v. sēsus
pticulares siue exteriores s.
visus auditus etc. Vires aut ap-
phēsiue deītus sut qnqz
pote i interiores aie sesibilis
q st sēsus cōis ymaginatio. esti-
matio fātasia. memoria ¶ Quā-
dut pipatetici oms istas vi-
res organicas ee et q p in-
strumenta corporalia suas opa-
tiones pficiat eo q sit eēa
pticularia tm ¶ Oīs ei for-
pticulare fit i matia a q e qui-
for sit ei matia accepta e
vniusal ¶ Similis e etia q
apat' intellect' ista facile

est virtus in sensibus particularibus quoniam illi non apprehendunt nisi sensibilia presencia. De virtutibus autem interioribus que sunt ymaginatio, estimatio, fantasia dicendum est quoniam in illis omnibus est apprehensio forme singularis secundum situm spacium et liniamenta et quantitates. Omnes ille potencie passive sunt et patiuntur a formis et in organis que sunt propria cognitive sensibilibus. Tercio dicendum quod nulla potencia apprehensiva sensibilis retinet id quod apprehendit, non quod una apprehendit alia retinet.

Notandum etiam quod alia est virtus que bene retinet et alia que bene recipit. Illa que bene tenet perficitur sicco, sed illa que bene recipit perficitur humido.

De sensibus particularibus

Sensus particulares sunt quinque scilicet visus, auditus, gustus, odoratus et tactus, qui etiam in multis conveniunt et in multis differunt. Conveniunt enim quia quilibet sensus in hoc quod est virtus passive sentiens et non recipientes non extra mittentes. Sensibile positum super sensum non sentitur. Omnes sensus sunt perceptibiles singularium non universalium. Ad quos sensus extenduntur nervi duplices: unus ad sentiendum, alter ad motum voluntarium. Item in omni sensu oportet esse proportionem sensibilis ad sensum quia in mediis delectantur et in extremis corrumpuntur. Item ad sentiendum oportet esse obiectum prius et medium deferens et organum sanum atque conveniens et anime intencio actualis. Omnes sensus unam habent originem scilicet spiritum quemadmodum a quo veniunt actiones quasi linee quedam exeunt. Differunt et sensus particulares in multis, sicut quilibet habet speciale instrumentum. Differunt etiam in obiectis. Differunt etiam medio distancie quia tactus et gustus habent medium ex intrinsecum, alii extrinsecum. Differunt apprehendendi velocitate quia visus altissime et remota apprehendit. Differunt situ quia visus est supremus, post auditus, deinde alii secundum ordinem. Differunt utilitate quia gustus et tactus maxime sunt necessarii ad conservacionem individui et etiam speciei. Gustus enim discernit cibum quo fruatur animal an nocivus, et tactus discernit sua obiecta sive calidum, frigidum et huiusmodi ut animal declinet extrema talium qualitatum ne corrupcionem inferat. Differunt etiam generalitate quia tactus generalior est cum non habeat organum determinatum licet in omnibus membris sit. Differunt impressionum retencione, unde sensus enim grossiores fortius retinent suas impressiones sicut patet in tactu. Nota quod videmus no
visu et oculos non differunt nam visu

videmus effective sive formaliter sed
oculo videmus instrumentaliter. ¶ Eo-
dem modo dicendum est de auditu gustu
ceterisque sensibus. ¶ Quoniam alienatur
a sensibus tempore corporis in sompno sed
in extasi magis in morte maxime

De sensu communi

Sensus
communis est potencia que omnium sensuum
particularium obiecta comprehendit. ¶
Omnes enim sensus exteriores a sensu
communi velud a centro particulariter ex-
eunt et sensitivorum suorum spiritues
ad sensum communem redeunt quo me-
diante de singulorum proprietatibus iudicat
et discernit. ¶ Unde sicut dicitur quod sensus
communis est fons ex quo omnes fontes oriuntur
sensus et ad quem omnis motus sensibi-
lium refertur sic ad ultimum finem
circumferencie propter hoc in corpore sensus est et
centrum in quo communis est. ¶ Singulariter ca-
pitis est habet recipere rerum species si-
ne tamen materia presente. ¶ Singulariter
autem communis est habet duo operari unum
est iudicium sensibilium per quod nos
apprehendimus nos videre quando videmus
et audire quando audimus et sic de aliis.
¶ Et enim hoc iudicium non esset in anima-
libus non satis utile esset videre et
audire et secundum alios sensus app-
rehendere. ¶ Secundum est propria sensata com-
parare dicendo unum esse dulce et
aliud esse dulcius et hoc non sensus
communis habet quia ad ipsum referuntur
omnium exteriorum sensuum sensata. ¶ Habet
vero anteriori parte cerebri ponitur in
loco ubi terminantur nervi sensitivi que
sensitivum qui locus medie est et huius

De ymaginativa

Virtus ymaginativa
Virtus ymaginativa est potencia apprehensiva
in qua ymagines rerum sensibilium
reservantur et ultra plus abstrahit quam
sensus quia sensus non accipit formam
nisi presente re. ¶ Ista autem reservat
formam eciam re absente. ¶ In hoc
eciam ymaginatio differt a sensu communi quia
presencia rei exterius indiget sicut
sensus particularis. ¶ Ista vero thesaurus
formarum vocatur quia in ea sicut
in archa est forme a particularibus sensi-
bus recepte retinentur. ¶ Hec potencia
residet in anteriori parte cerebri
sicut et sensus communis sed post illum locum
ubi sensus communis ponitur et habet maiorem
et duraciones ex frigiditate cerebri
permanentes ubi et ymaginativa
retinet impressiones a sensu communi
receptas.

De estimativa

Estimativa virtus est que for-
mas acquisitas intenciones elicit que
a sensu non percipiuntur sed quia ovis
fugit lupum et lupus invadit nature
suo hoc autem non posset fieri nisi lupus
haberet cognicionem huius individui et quod
hoc individuum esset nature cuius et ovis
apprehendit lupum sibi nocivum. ¶ Ista
vero sentiri non potest per sensum. ¶ Estima-
tiva differt ab ymaginativa quia yma-
ginativa solum retinet formas appre-
hensivas per sensum communem et ymaginativa
sola non sequitur effectus mne vel

tstitie ul fuga ul i secucio ad
estimatoz at stati seqt^r cp^lz istoz
von sic intellectus practicus se ht ad
speculatiuu ita se ht estimatiua
ad ymaginatiua & ppt^r hc estia
tiua no pemt^s apphensiua est
s motiua pq ht determinat ad qp mo
ui debeat aial & aq^o fuge Cu
em at aial mouet^r ad cibu capt^m
ymagiacoe tibi ee i aiali s ym
agio no solu mouet ymo app
hendit capt^z igit^r aialia habe
estiacom qua moueat^r Officiu
igit^r estimatiue e apphende in
tentoes no qde rone s natue
vn no apphendit cp sit silogism^9
ul nom aut vbu s diciacaz como
du ul incomodu sit Eciu e hec
virtus i p^a pte medie cellule
cebri pomt^r q calida e exmo
tu mlti spe ad apm Ce^r ta^m

De fantasia

Fantasia e pot^a
coponens ymagies cu inten
toib^9 & intecones cu intentoib^9
copont itaq^z fatasia ymagines
cu ymagib^z ut e apphende aiad
ee albu & magnu ul diuisas
for^{as}|sicut p^z i oie q apphendit
de nato suo ee pbendu libera
& alienu repellendu Itm copone^r
ul fuge ciuidas Et copont ecia
ymagies cu intentoib^z cu ap
phendit ouis forma lupina
ee fugiendaz Et copont q^z inte
toes cu i^{te}cioib^z ut p^z i oie q^z
q apphendit de nato suo ee p
bendu^m libera & alienu repelle
dum Et fantasia maior ht
cogitacio q pt hre i aia sesibili
p^t hac em no solu scit pntia
s ecia pterita & i futu p^t hac
em qdaz aialia faciut s^r casas
decibo puidet s^r i longiq^m p
hac ecia de illo scit q sit ide
& de alio q sit aliud & s^r de o
code quo sua ^{a}pfert pmod^m
affirmatois & negatois Et p^s hac
videm^9 ecia aialia ad elige
& ad ad refuge ad electom
aut refutacom pexigit^r
scia & discrco io nulli dixerut
qp fatasia e ad rone s dia^9
no ee viz aie sesibilis s aiqm
silem Et h a vulgo vocat^r cogitac^o
i hoie cu th qpe cogitatie sit
rone fatasia opat^r i sopno
sic i vigilia Et aut i sop
nis res videnti^r ee pntes hic
no e io qr sit reuisio ad ff^m
cinem Ista potecia qu ciuncta
e roni sic e i hoie tuc acci
pit agedi ul opandi regi
m a rone s qr ro diuisifica^r
s diuisitate cor^s de qb^9 roca
nato sit io opacoes fatasie
multiplicat^r i hoie vbi de vbi
aut fatasia no e cu rone
pnt e in brutis tunc s solu
scz istrumet^u natue & qr na

vno m̄ e in brutibꝰ spez suaz
io gcepto fantasie opat i talibꝰ
vno m Inde e q ois brutu
facit vno m̄ modu suu Quare
rut pha qdā q i e vtutes in
brutis poꝰ agunt quā agunt
s i hoie poꝰ agit q agant
q bruta mouet s impetu
et s i pulsu appetitꝰ nalis
motꝰ aut hnam reglant s
regim roīs ¶ Respondem q me
lancolici et i sim et amentes hnt
mltas fantasias s hc no est
ex illustratoe que sit p ymagi
gnaoz rez sensibiliu s ex opa
ssoibꝰ nate et gfusione spuuz
ascendentium ad cebrꝝ et caput
turbancium ¶ Tales ei spes dimissaꝝ
ymaginatonum i volutoes faciunt
et gnant horribiles visioes et
gceptoes ¶ Brevem pta q bta
tirꝰ recipiut i fluxioes pmi
motoris qua hoies sic p3 in
forica q dn cibu colligit nisi
tres dies no pluit et gallus
cantu suu p tpe variat q mu
tatoez aue ex i fluxioe pmi
motoris psciunt ¶ Ingeniu h
e ro qm hoies mltu occupa
tio gceptoes suas gsendo et po
nendo ac dicendo q i fluxioz
pmi motoris no pcipiut sic
bruta q no sic occupat i suis
gceptibus ut s i ab opat s tris

dem me ¶ Ista vis s. fantasie plc
ꝝ q i pedit intellectu eo q nimis
occupat aiaz gpositoe et dsisoe
ymaginum no solu acceptaꝝ
a sensibꝰ s etiā fictaꝝ chymere
aut a pedit intellectu qn alys de
relictis et diuinis ei i pmit et
hc e ro q gceptines intellis ita
frequent no sunt silles ymaginacoibꝰ
et fictoibꝰ fantasie ¶ Fantasia
po i medio medie cellule ce
bri tamq centrꝝ int ymaginoz et
memorativā q fantasia gtuit se
ta s. fores qs accipt ymaginatiuaz
p sensum q s intentoes qs reser
vat memoria et tunc illas fores
et intentoes dividit aut gponit

De memoria

Memoria e
repositoꝝ pceptoꝝ Reservat
ei memoria intentoes pcesta oz
a singulis rez chatas ¶ Qua p
memoriaz mediantibꝰ rebꝰ se
sibilibꝰ redit i spas res sensi
biles que no sunt ext opaz et
pp hc oz actu memorie dnas
prede opatoes qꝝ vna e hac
re receptu et hc e opatō sssz
qms et i hc memoria i caput ¶ Ita
e hc ce gsuatū apud nos q
sit p ymaginatiuā ꝯ etiā q
an memoriaz qnedā vbꝰ opet
que ex s. gib rez distat rez
intentoes singlares ¶ In hoc
aut differt ymaginō et memoria

q̄ ista q̄suat spēs reꝝ & q̄suat
intētōes spēꝝ. Et vidēt q̄ q̄ me-
moria differt a rem̄iscētia q̄
memoria distīcte & distīcte rūert
tur ad res q̄ponēdo intētōes
distīctas cū ymaginacōib;. Re
miscētia aūt sīt recordatio est
motus q̄ī interptus & abscessus
p obliuione & ē cū collacōne
tpīs & loci sl'. Remiscētia eīn
motus nō ē sinsitiis sed tatū ex
plib; principijs cōstantib; ideo
tm̄ ē ppē remiscibilitas cū
sit prius multoꝝ quib; incorratoꝝ
Cū eī p memoriā fiat reꝝ app-
hensio q̄ vide reb' q̄ntus in se fu-
erunt ul' aliis sensib' tangūte-
p; q̄ si q̄s reī solūt ē oblitus
nō pt p memoriā re se recorda-
ri oblituꝝ. sed si oblitus ē ipte
tūt p id q̄d remasit pt re-mi-
sci se q̄ns scinisse ul' p collōnē
remiscētie pt etiā ad id q̄d
oblitus fuat redire cū eius adiu
torio q̄d remasit memorie. A-
lia ē etia dīra int' memoriā
& remiscētiā q̄ memoriā pti-
cipat multa aīalia sed remiscē-
tia solius hōis ē q̄ remiscētia
ē q̄dā inuestigatio q̄ sīt ordīa
tōe rōnis nō ē aut sīt delibatōe
p que anteceds ordiat' ad q̄sequēs
Sanc cū q̄s remisci voluit ea

q̄ n iū q̄ p[illegible] sz p intellectū
apphendit. Sic ei fuit q̄ sicut
memoria nō reseruat sz intellectus
q̄uertit se sup ea que sūt apud
se & ea reduāt ad actu q̄ sūt
in habitu. Iste aūt habitus manet
actualit' apud intellctm possi-
bile qui ē locus spēꝝ vniūsa-
liu. Vnde & vniūsalia quib; spe-
culata remanet apud ipm tā-
q̄ i loco sue q̄ruacōis etiā quā
actu illa nō q̄siderat. Intellectus
aūt possibilis ad hāt spēs q̄s
sic hēt apud se q̄uertit & ab eis
auertit q̄n voluit. Vltio nōnd'
q̄ memoria pōnit i posteriori p-
te cerebri qui locus ē siccus pp
neruos motiuos q̄ oriunt' ex
ipso cerebro. De vi sensibili motiua

Sequitur de vi sensibili motiua
q̄ mouet' quāq; spualiter
quāq; corpaliter. Vn dē appe-
titiua & diuidit' i q̄cupiscibile et
irascibilem. Per q̄s appetit aīal bonū
ul' i surgit cont' malū. Ab-
sentib' vō bonis q̄cupiscibili & ira-
scibili oriuntur q̄tuor affectūs s. gau-
diū spēs dolor & timor. Etiā
si pns ē de quo irascimur dolem'
si absens ē timem'. Sensuali-
tas etiā vīs ē aīe sensibilis mo-
tiue & ad id mouet ad q̄d co-
cupiscib' & irascib'. Sensualis
eīn sed appetit q̄ delectabilia sūt

corpi ac nocma refugit. Di
ffert tn̄ spualitas ccupiscibi-
lis et irascibilis qr spualitas mag
cungit corpi et sit i brutis
ita et i hoie nlla lege stri
git qm sp i appetitu reru ad
corpus ptinenciu moueat. Et
ccupisci et irasci cungunt
rom et pt sit in hoie refrenari
rone ac regunt virtutibz q
i ipis sidunt. Est tpancia
i ccupiscibili et fortitudo i ira
scibili sic de alijs. Tercium q vis
motiua sensibilis mouet corpa
lit sic diuit i virtute nalem
et vitale et aialez. Quaru pa
ht sit i epate scda i corde tcia
i capite ut i pxio pricipio
tn̄ pximu prius e tact. Virtus
eni nalis e motiua humoru vi
talis e motiua pulsuu aia
lis e motiua mebrorum. Dicas
g° q virtus nalis e motiua
humor mediatibz arterijs q radi
cant in capite sm galienu
sm p arle radicat i corde et
hc pp spm nalez. Est aut sps
nalis subtil et aerm i corde
vi caloris gnat ex sanguine
ad singla mebra i pellit
ex quo corpus viuificat. Virtus
vital e motiua pulsuu me-
diatibus arterijs que radicant
i corde. Sps ac vital e idem
qd dico i spa sm differunt vir
tute qr et nalis e sm hc par
tias ad mebra corpis se dif
fudes viuificat ipm corpus
tanq mistru. Virtus aialis e
motiua mebrorum mediatibz ner
uis q radicant in capite et hc
p spm aialez. Est aut spus
aialis idem q nalis et vitalis
sm aialis dr cu ad cerebrum deue
nerit. Est tn̄ subtilior p ner
uos ad organa sciendi dirigi
ad sensus et motus sm locu exim ge
nerat i cere aialis. Et a simi
li res istas demiq stuci e q
cu virtutes aiales i tendut
tut nales remittu. pp hc
i hoie dedito studio et medita
coibz minus opat virtus nutritiua
et gnatiua et augmentatiua. Ex
quo pz q ccupia carnis do
mat i viro studioso ut ait
Jo. Ama scriaz scipturaz et
carnis vicia no amabis. Ite pt
ea qm virtutes aiales remit
tut nales intendut sic pz
in sopno qui describit ee qes v
tutu aialium cu itencoe nalium

Tria sut de potencijs anime racionalis

In aia ut ait phus sut hitus po
et passiones et potencie. quidam sut in
nate. Et hitus sut acqsiti ul i sup
passioes sut illate ul i nate. Et
hitus ei sut acqsiti ut pz i scia

⁊ vtute pollitica ¶ sia exsreq
ti studio acqrit hō sciam ⁊ ex
frequti bn agē fit hō bo⁹ bo͞i
vtut⁹ pollitice ¶ Sūt ⁊ hit⁹ qn̄
nō p acq̄sitom̄ s̄ p infusiones
sicut scia fuit i salōe ⁊ vtu
tes theologice cōferūt⁹ cottidie
puulis i bap^mo ⁊ vāa pe͞i
tentib⁹ i iustificacōe ⁊ exerci
b⁹ nō ꝯnant⁹ tales hit⁹ sed
pos ꝯius exercitalib⁹ hit⁹ elici
unt⁹ boni act⁹ expo^tacys ¶ In
i hitib⁹ acq̄sit seqnt⁹ ꝙles st̄
act⁹ tles sūt ⁊ hit⁹ s̄ i hitib⁹
i fusis ē ꝯ̄rium s̄ ꝙles st̄ hit⁹
tales st̄ ⁊ act⁹ ¶ Est tn̄ ve͞r
ꝙ hit⁹ acquisiti sic ꝯnant⁹
p act⁹ ita ⁊ ꝯnant⁹ p actōes
s̄ nō ꝯncitatiās i ꝙt^m tales
passiōes aut sūt illate ab ex
tinseco vocat aut phs ipas
ꝯceptcōes obiectorꝫ passiones
¶ Sūnnt⁹ ⁊ alit⁹ passiōes ut
dicat⁹ affectōes sic st̄ timor
dolor spes gaudi^m

De diuisione
potenciarum

N unc ad diuisioꝫ
nīe nr̄ di potē^arꝫ accedā⁹
phs dicit pm̄u⁹ aīe potēcias
i cognitiuā ⁊ motiuā quas
theolog⁹ appellat intellcm̄ et
affectū ¶ Prm̄ aut affectm̄ i tllit
volūtē ¶ Potē^a vº aīe tn̄
sc̄ intellect⁹ sīu ē apphensiua

⁊ sc̄ volūtas cū ē motiua ¶ Iste q̄
dē st̄ aīe viītes sepate a cor^e
ut velle ⁊ i tellige s̄ q̄s aīa
nō vtit⁹ cor^i s̄ vtit⁹ vtute
cor^e ut fātasia q sic se ht̄
ad intellcm̄ sic color ad visū
ut dicit phs ¶ Alia vº sūt vīt⁹
i sepabiles a cor^e ut vegeta^les
et sēsi^les ⁊ q^m ad sēc^m ⁊ q^m
ad opacōm̄ s̄ i racōe sepant⁹
ille vīr⁹ a corpe q^m ad esse
ciaꝫ licꝫ aīa opacōes corꝫ
exēre nō possit ext̄ corp⁹ ¶ In
brut vº siplr̄ pent q^m ad
utrūqꝫ ¶ Iste aīa q̄dāꝫ potēcias
ht̄ ꝯmes cū brut ut ē sēsu
alitas sēs⁹ ꝑticlar ꝯ sēs⁹ ꝯmis
ymagi^o estima^o memoria ¶ Qua
dāꝫ aut ht̄ nō ꝯmes cū aliis
ut ē racō ꝙ intellect⁹ ⁊ sim⁹
¶ Iste aīa vīr⁹ ht̄ q̄dā q ad se
ut ē racō vo^tas libe͞r debitū
¶ Corupsida lꝫ q̄b⁹ corpi pmi
scet⁹ ut vīr⁹ nalis vital aīa
lis de q̄b⁹ dcm̄ ē ē ¶ Ex iam
dcis pꝫ ꝙ potē^e q̄dāꝫ st̄ orga
nice q̄dāꝫ nō ¶ Ex pdcis collige
qnā racōnalis oēs potēcias
ht̄ aīe vegeta^le ⁊ sensi^le s̄ nō
m q^m racōnal ¶ Ve͞r m q^m racō
nalis addit intellcm̄ ⁊ libe͞r
arbitriū ⁊ sim⁹ ⁊ hc ē ꝙ dt̄
ꝯꝯꝯ ¶ Oīs iq̄d ētate ad hō lꝫ

sicut namque homo convenit esse cum lapidibus
vivere cum arboribus sentire cum anima
libus intelligere cum angelis. Quod
quia eius virtutes aut voluntates sunt
naturae inferiores sunt et superiores
nobiliores et perfectiores. Ut ex praedictis hoc ma
nifestum est quod omnes virtutes quibus
communicamus cum brutis sunt in specie aliter
sunt in nobis et in brutis. **De potentiis cognitivis**

Quatuor assi
gnantur differentiae virtuti intellectivae.
Prima assignatur secundum differentiam naturae sic
dividitur intellectus in agentem et passi
bilem. Secunda assignatur secundum differentiam
obiecti et sic dividitur intellectus in
speculativum et practicum. Tertia assi
gnatur secundum differentiam dignitatis sic divi
ditur ratio in partem superiorem et inferiorem.
Quarta sumitur differentia secundum quod comparatur
ad actum et sic dividitur intellectus in
habitum et in actum. In habitu quidem
cum possit intelligere cum vult. In
actu vero cum actualiter ad intelli
gibile se convertit. Differentia vero intel
lectus in essentiam et eius quam dicitur adep
tus sumitur secundum maiorem et minorem
perfectionem ipsius intellectus passibilis.
Cum enim intellectus passibilis recipit
species cum lumine intellectus agentis
vocatur intellectus intellectus in actu
et habitu. Cum autem intellectus recipit
perfecte lumine intellectus agentis
secundum formalem conversionem tunc dicitur intellectus
adeptus. Diligenter autem notandum
est quod omnes differentiae intellectus iam praedictae
sumuntur et secundum habitum vel secundum actum
vel secundum modum intelligendi et nulla
sumitur secundum divisionem potentiae cognitivae
nisi prima tantum secundum quod dividitur intellectus in a
gentem et passibilem. **De modis co-
gnoscendi res**

Res cognoscit aliter
deus aliter homo. Ipsum quidem aliter
per intellectum deus cognoscit et aliter
creatus. Intellectus enim divinus cognoscit
res per species sive creaturas quae sunt similitu
do rei. Sed intellectus humanus co
gnoscit res per species abstractas
a rebus particularibus per sensum. Sensus
cognitivus non solum quod sensus cog
noscit res praesente obiecto et tamen cum
appendiciis materiae ita intellectus
cognoscit sine appendiciis materiae
sub intentione sua. Alia vero per
intelligentiam aliqualiter attingit. Omnia
cognoscit etiam deum supra se et se in se
et angelos iuxta se et quod quod ambi
tu caeli continetur infra se. Quinta
ad sit modus cognoscendi dicimus
ratio quod intellectus humanus non cog *nota*
noscit deum per abstractionem sicut alias
res et huius ratio est quia similitudo abstrac
ta simplicior est illo a quo fit ab
stractio. Deus autem nichil est simplicius.
Alia ratio est quia in abstractione oportet
esse particulare et universale. Par
ticulare quidem a quo fiat abstractio
universale autem quod ipsum abstractum

sed intellectus hominis tardius in deum co-
gnoscitur. igitur dico sit naturali cog-
nitione quam intellectus passibilis in
formatus sive intellectus agentis
quod est similitudo prime lucis in hac
similitudine cognoscit lumine quod
est deus. ¶ Secundo dicendum praeterea quod prius
cognoscimus particularia sed per intellec-
tum universalia et quando intellectus
se convertit ad particulare ut ipsum
apprehendat tunc similitudo abstracta
a particulari erit universalis et non
particularis. ¶ Contra nihil venit in intellec-
tum nisi prius per sensum et fit duobus modis
vel simpliciter vel per accidens. ¶ Duplicatur
quando ut cum intelligimus sensibilia
prius per sensum apprehensa per acciden-
tia ut cum intelligimus insensibilia
per speciem. ¶ Secundum etiam quando
est ad rem per cognitionem et intellectum
venire et quando est in re iam intellectus
uniri quod tunc cognito prius venit
in intellectum sicut deum est. ¶ Et licet cum in-
tellectus rem iam apprehendit tunc
delectatur et negotiatur et illa esset
sine sensibus inmaterialis. ¶ Ad intelligen-
dum ista plenius notandum quod verborum
verum est scilicet quod particularia cognita
per universalia et econverso per universalia
cognoscuntur particularia. ¶ Ista sic
patet quod dupliciter est universale unum
scilicet prout est abstractum et aliud confusum
singularibus sed quod est in particulari. ¶ Dicimus
igitur quod ad cognitionem universalis

abstracti venimus in particularia
sicut patet in principiis in quibus prius opera-
sensitiva quam intellectiva quia prius
cognoscimus particularia per sensum
et postea universalia per intellectum.
¶ Sic etiam philosophi invenerunt mo-
dum argumentandi per inductionem
quia ex multis propositionibus parti-
cularibus unam concluserunt univer-
sale hoc modo. ¶ Sortes est animal
Plato est animal Cicero est animal ergo
omnis homo est animal. ¶ Quando est in
universali confuso quam particulare uni-
versale venimus in cognitionem particula-
rium sicut patet quando videmus homines
a remotis tunc enim non cognoscimus
nisi sub corporea substantia sed postea per-
motum cognoscitur esse animal deinde vero
magis appropinquat cognoscitur esse ho-
minem cognoscitur esse. ¶ Secundo quod sed
plures plura scire possumus sed unum
solum intelligere quia scire dicit habitum
per quem scimus plura. ¶ Intelligere autem
dicit actum qui non potest in intellectu esse
duplicatus. ¶ Intellectus enim ad unum
solum se potest actualiter convertere. ¶ Hoc
sic patet quando quis agit diversos actus
interius simul uno tempore unus erit in-
tellectus et alius in [illegible] sive
consuetudinis. ¶ Verbi gratia alius dicit ho-
ras et cum horis convertit considera-
bus vel numerat denarios unum
illorum scilicet quod est consuetudinalis est
actus intellectus sed secundum scilicet dicere horas
est [illegible] actus sicut etiam animal

bruta in regimine intellectus vadit ad domum ad quam sepe iuit. Est non quod ad intellectum rei non requiritur presencia rei intelligibilis sed presencia similitudinis eius tamen quia res non cognoscitur per essentiam sed per similitudinem etc. Et tamen est quod intellectus apprehendit remota sicut propinqua.

De intellectu agente et passibili

Nunc de intellectu agente et passibili specialiter est dicendum. Intellectus igitur agens est qui abstrahit species ab ymaginatione seu fantasia et irradiatione sua universales ac imponit intellectui passibili sicut sit ad visum corporeum requiritur lux abstrahens intentiones colorum a similitudinibus coloratis et ponit eas in aere non quod secundum essentiam sed secundum intentiones in similitudines sic intellectus agens qui est lux anime ponit species abstractas a fantasia in intellectu passibili non quod actualiter sed secundum intentionem. Item nota quod inter ymaginationes et intellectum passibilem sit potentia media que abstrahit scilicet intellectus agens sed quod inter communem sensum et ymaginationem non sit potentia media que abstrahat. Et est ratio quia sensus communis et ymaginatio sunt eiusdem scilicet anime sensibilis. Sed ymaginatio et intellectus sensibilis non sunt potentie eiusdem speciei quoniam alia est potentia anime sensibilis alia anime rationalis. Intellectus autem passibilis dicitur quia potest recipere tales species sed nondum suscepit eas. Et eius exemplum est tabula nuda habens capacitatem ut ad hec capiat. Sane vero cum intellectus passibilis tales species recipit tunc sic habebis super bona intellectus in effectu vel habitu. Cum vero illustratur multitudine specierum sensibilium tunc est intellectus adeptus. Contingit autem iste species remaneat in intellectu passibili vel contingit ad eas fiat per reminiscentiam que ipso habet super memoria. Porro intellectus agens et passibilis dicuntur sicut lux et illuminatum. Item sicut dicit philosophus intellectus agentis est omnia facere sed intellectus passibilis est omnia fieri.

De intellectu speculativo et practico

Sequitur de intellectu speculativo et practico qui ambo in cognitione consistunt sed in hoc differunt quod intellectus speculativus cognoscit verum in ratione veri. Intellectus practicus autem cognoscit bonum in ratione boni. Et speculativus intellectus vocatur cognitio speculativa sed practicus dicitur cognitio affectiva. Item finis speculativi est veritas finis autem practici est opus. Item per speculativum recte intelligimus sed per practicum bene vivimus. Intellectus practicus vocatur operativus quia dicitur a praxis quod est operatio. Et intellectus practicus

dicit^r in sinderesim et ronem Ra
cio at dicit^r i pte supiore et
inferiore deq^s porcionem dictum est
Racio vis **De racione et ptibus eius**
Re aie no solu cogitativa sed
eciam motiva Racio at cu iudicat
ad ee bonum vel malu et ibi sistit
tunc dr cogitativa Si at procedit
amplius et iudicat bonum ee ut fi
at sic e motiva Si no adhuc
ultius procedit et no solu iudicat
ee bonum ut fiat s ecia ide appe
tit sic dr liberum arbitriu quia
liberum arbitriu apphendit ronem
et voluntatem secundo se ht ad bonum
ptractare et dr in pte supiore
et inferiore Supior pt dinis
et eternis intendit Inferior aute
de transitoriis iudicat et ea dispo
nit Pte supior pt rones acci
pit p leges divinas ut hoc est
faciendum qz honestu e vel qz expe
dit rei publice Pt supior pt
ronis dr vis qli usque ad contep
lacionem eternorum se extendit Dr et tn
ab intellia qz intelligencia nego
ciat^r i eternis p modum i tuicois
racio at no sic s cgnoscendo r racio
nando Differt aut racio i a
mo ab itellu quia intellectus ap
phendit ee rei absolute racio
at cu collacione unius ad alterum
Inferior vo pt ronis dr intelligen
cia qz eterna rebus temporalibus usa^r quia
ta e sensibilis et sepe allicit^r
ab ea unde ei sp porrigi pom
i illecebra viciorum **De potenciis
Utrum motivas aie motivis**
Uaie ronalis talis e divisio
Dicitur ei vis motiva i impativam
et consiliativam et affirmativam et consilia
tive sil et affirmativa Vis impativa
e liberum arbitriu et sinderesis co
siliativa e ipa racio q dicit^r
i pte supiori et inferiori Vis
affirmativa e voluntas q dr i thelesi
et bulisi Vis q sil consilia
tiva e et estimativa ipe intellectus pc
ticus **De voluntate**
Inter vires potes pio dictum e
de voluntate q inter motivas
e pcipua cu sit generalis motor
omnium virium Cu ei intellectus
apphendit ad ut bonum volu
tas impat inferioribus affectibus
ipis organis sic e visu ad
videndum auditu ad audiendum
aliis sensibus Similit i motu
locali voluntas ipat virtuti anali
et virtuti anali q e in nervis et
musculis et ita movet ad a
bulandum vel ad eundum et adhuc
similia Et sciendum ii potencys
aie vegetative a quibus voluntas
suu impium no exercet s
tia n et gnatia et augmenta
tia no s in arbitriu s na-
opant^r Voluntas ei i duas ptes

dicitur sunt in thelesim et bulisim
.i. in voluntatem naturalem et deliberativam libe-
rativam quarum prima scilicet voluntas naturalis
dicitur per synderesim. Secunda vero scilicet
deliberativa proprie et stricte rationabi-
lium est tantum. Unde licet Damascenus dicit esse
etiam brutorum in proprie vero et quasi me-
taphorice. Dicit etiam esse velle hu-
manum voluntas. Secundo non supposita scilicet competit
est rationabilium proprie voluntas dicitur.
Tercio non competit esse voluntas brutorum
vocatur proprie desiderium. Quarto non
competit esse voluntas deliberativa humana vo-
luntate appetitus. Tamen potest nulla
liberior est quam voluntas quia nec
obligatur organo sicut estimatio
et ymaginatio. Et ideo non cogitur obiec-
to sicut intellectus cogitur. Ubi
vires est affixe organis in
mutatur notitia in mutato or-
gano quibus omnibus voluntas caret.
Unde ait Augustinus quod nichil adeo
in nostra potestate est sicut voluntas. Sed
ait sic solvitur quod voluntas non
cogatur sicut intellectus. Secundo hoc
est ratio quia etiam ipsum non ita bonum
est quod non aliquid in personis habeat.
Tercio aliquid ita verum est quod intellectus sali-
tatis sit ut patet in hac propositione
quolibet totum est maius sua parte. Sed con-
trariis cogitur intellectus asse-
tire. Sed voluntas nullo modo tanto
cogitur adherere. Sed voluntas nostra
mediam cogitur per ordinatum appe-
titum pro veritas quam habet ho-
minem et allicit ut bonum incommutabile
in commutabile et rebus muta-
bilibus adhereat. Sed in hominis tota
libertas quam dicit Augustinus. Omne
peccatum adeo est voluntarium quod si non
est voluntarium non est peccatum. De

Synderesis est vis. Synderesis
que super naturam est figitur in superio-
ribus naturaliter movens et stimulans
ad bonum ac abhorrens malum
et in istis numquam errat. Nota quod primum
synderesim est peccare. Preterea etiam
quod synderesis non extinguitur tota-
liter etiam in dampnatis et in reprobatis
remanet cum illis actus eius.
Synderesis enim in quantum ad instinctum
boni et quantum ad displicentiam ma-
li culpe absolute considerata ex-
tincta est in dampnatis et reprobatis. Primum
vero quod culpa consideratur comparatur
ad penam sic in illis non est ex-
tincta synderesis et secundum hunc modum
eius penam ignis vermis eorum non
morietur. Remanet igitur displicentiam
mali in tollerantiam ad penam.

Hec nomina. De conscientia

Conscientia comparatur ab hac propositione
cum et habet nomen scientia. Secundum conscientia
dicitur quod cum scientia et sic habet conscientia est

hitus nalis no soli cognites
s; etia mots Inclinat ei aia
ad psequtom boi & figa ma-
li Alio m° dt ostia acceptoez
expte romis qp notat i hac
ppone cu/ p° g° mo pnt co
stia includit sciam i se ht
se sic supius & guigit sindesi
& sp e vita. Sco m guigit
mag rom & sic ht se sic msius
ht mo recapit erroez & ostia
toem Vt ostia ei cu ptem
fiori ht p usari cia pticlaia
i qbus sepe gtingt error sic
pz i sigillo ostie i quo sindesis
sis ppomt maioez sic nllm
malu e faciedm. Ro assmt
minorez s. ht e malu ostia
gcludit ergo no e faciedm
cta pmia no e error/ ctia sras
gnz e error & exsht e scitas
i gclusioe Canceda e ostia
nimis larga & ctia nimis
stcta/ scia pa gnat psupcoez
ctia despacioez Vte pa dt se-
pe malu bom/ scia ca bom
malu ote pa sepe saluat
dapnandm. ctia sepe dapn-
at saluadm. Tcio qp aliud
e ostia ad timor ostie tm
ei ostia e quqs finalit in-
dicat ad ve faciedm ul indi
candm. Cant tlez ostiaz falce
ctia sit erronea petiz e
s; gt timore ostie falce no
e sp petiz qz tlis timor
no sp e ex dictia sindrece-
comis p qd iudicet se tenere
ad aliqd ve faciedm ul iu-
dicandm/ s; exco uacillat
mt dubias rones qd sit me-
lius & qd teneat pocius cu tn
no obmittet qd qd facit ee
placitu dine volunti. de ostia
qs sticedm ex quo petitu respi-
cit quqz pnit qnz sutm sua
ostia actat de ptito e termiat
de pnti & prauet de futo. op
tita naqz respicit ut qn co
stie metez dicit qd de ostia
e repehendit sic e de malo
gmisso ul bono obmisso/ pm-
cia qz ctia respicit gt dicedo
eis quos psciaz habui g
oppoitm. scita qz respicit
ut qn mstruit & stimulat
metez ad ea faciedm ucl
vitandm ad que ipa ostia
iudicat nos tenel. qz aut
ostia se extendat ut dcm e
ta ad scita qna ad faciedm
pt colligi ex diffiticoibus ostie
q tles sut dt qdsh. dam. Co
scia e lex intellcus mi Ba
silius dt ca ve r rconale i
dicatoium. Diffiticones magra

lebs sui ¶ Costia est sui ipius
¶ Itē ḡstia ē habitꝰ aīī agēdoꝝ
ꝛ nō agēdoꝝ ¶ It ḡstia ē hitꝰ
boni ꝛ mali discretꝰ ¶ It ḡstia
ē credulitas ad aliquid faciendum
uel nō faciendum cū deliberatiōe
certa ¶ Error ḡstie ꝓ mad-
tat ꝑ ex ignorancia qn̄ sciꝰ ne
scit q̄s q̄d eligendum sit uel decli
nandum ¶ De tali errore psal-
mꝰ ignorem ꝰ q̄d agē debeamꝰ
h̄c solū h̄emꝰ residuū ut oclos
nr̄os dirigamꝰ ad te ¶ Scd̄o ex
negligencia ut cū q̄s negli
git ḡstias distutē uel si ne
scit expediē negligit tunc
ab aliis q̄rē ¶ Tercio ex suꝑbia
ut cū q̄s nō humiliat intellectū
suū s̄ ut melioribꝰ ꝛ sapien
ciōribꝰ uelit cr̄de ḡt q̄d apꝰ ¶
captiuates omnē ītellctum ī
obsequium xp̄i h̄c ē dicē q̄d q̄lz
ī credendis plꝰ h̄t ḡscie fidei
q̄ua s̄ua ꝛ ī agendis plꝰ debet
credē aliis q̄ua s̄ ¶ Quarto ex
singlarite qn̄ h̄o sensum sequens
ꝓpriū nō ḡfort se aliis nec sequit
uias q̄mes bonoꝝ ¶ De h̄mōi q̄ꝛ
extrēma tastroꝝ / ḡsupsit igit
¶ Qūto ex affctu ī cardiato q̄
sepe inclinat ḡstiam ad id
q̄d h̄o tūc appetit ꝛ sic fallat

eā astia rectitudine declinare
¶ Beꝫ ꝓst āme iudiciū cū rēb
tū sperūt ī affctū ¶ Sexto ex
pusillamite qua q̄s timet
nō timenda ꝓ seq̄ꝛ rtm iudi-
ciū rōnis / ysa Dicite pusilla
ḡsoꝛ ꝛ nō tim ¶ Septio ex p
plexiōe qua h̄o se crēdit inter-
duo pcta positū ēe aq̄ꝛ alterum
sit ī possile declinaē ¶ Sed scie
q̄d ꝑplexitas mētis ē simplicit
p̄t cum ēē ꝑplexꝰ ꝓ q̄d ē er-
roneaꝫ ḡstiaꝫ qua deposita erit
liberatꝰ ¶ Octauo g° ex h̄milite
ꝛ cordis puritate / greg° Bonaꝝ
mentium ē ibi culpāꝫ agnoscē
ubi culpa nō ē ¶ Error p̄mꝰ
vij modis acceptꝰ rep̄hensibl
ē ¶ Octauꝰ uō in laudabilis ē
ymo nec error dici debꝫ ꝓ h̄u
lis snoꝝ destinꝫ recognitio dū
nō nō sit nimia / De opacoibꝫ

aīe

Asiuma ꝓ diuisas / aīe
potēas mltas ꝛ diuisas
h̄t opacōes ipa nō cognoscit
uīn p intellctū speculatiū asser
tat boꝝ p intellctū p̄ctīcū di
scernit ḡsendo uel bonū ꝛ ma
lū uīn ꝛ falsū prōmeꝫ distinct
sil ꝛ eligit / p liberꝝ arbitriū
ḡsistit p bonꝫ ī uenit mediū
p igenīu. stimulat ad bonū
p synderesi / alia ēe ī actibꝫ suis

sit ordine nat'q; ss'' pcipit y
mag' r'e pntat cogitatio for't
ingenii investigat r'o indi
cat memoria s'uat intellige'a
cophendit z. ad contemplatoz addu
cit. ¶ aia ptea cognoscit r'es
pntes p ss'm ¶ absentes vo p'y
mag'o r'es at i matiales p
sui pntia' i se metipa· hac
se ipaz p reflexione sui ipi'
sup se. ¶ h'nt etia alios act'
i aia ptinentes ad corp' sicut
e negare ptute nales; sen
tire ptute aiale; z vivificare
ptute vitale. de q'b' omnib;
dcm e sup. De q'ntitate anime

Asia tn sit siplex no hit q'
ntitez dimensiua; s; v'tuale;
vn pz q aia s; ee' no e i toto
corpe s; i pte cor'is de viata z
ty v'tute i fluit toti corpi z
ad h' ponit caladi' ex'ly i
aranea que i medio tele sue
resides sentit q'lz motu su
i t'mi' su ext'mi' i tela sicut
tal' n'i aia i cent' cordis
existes sesu distesione totu
corp' & vnitu viuificat sen
sificat atq; movet. Ret cont
siplicit'z ei q tres dur aie
s· vege'e sensi'lis i'nal cuu'
expssa e intellige'a· zua q';.
licz sip'x sit tn s; boe'ty diff

i ro q r' z q° e sic z angl's
z ee q tutu r' q oia diffe
runt s; ronj vniu'sal z ptclar
Asiaz ee / De i mortalite aie
i mortale aucte ondit'
z rone s' i lib° Sap' ¶ iustor'
aie i manu dei sut q'r' spes
illor' i mortali'te plena e
¶ qte i oro'n' q'rit hoies mor
te z no i uenient / t gig lo
q' finalis in fin ubi mors
sp viuit sic finis icipt z de
ficit de sicie nescit. ¶ it ¶ Ioh
¶ xiii ma· c'e· iii· z bi r'e
ondit' etia i mortalitas
aie p' r'ones ¶ oi's corpis cat'
ex q'iure'te nichil aut e quod
sbe aie q'riret ¶ ptea aia ca
pax e btitudis ¶ deus at ut
dit aug' i genti libtate re
plet oms creatuas pcaptu
ra'; g° offert aie btitudie; ¶
¶ ad btitudine' spectat vita p
petua ¶ ptea si aia moret'
cu corpe ho no timet' mor
tu' sic nc lupus nc canis mor
tu' g° relinq' aliquid vinet
p' morte hois q timet' ¶ pt
ea tn de iust' sit habuit
iusti primu mali pena s;
no hic sit i hoc modo cu mali
videat' florere ¶ ducut ei in
bonis dies suos· boi nc tribulati

3

q° fiet

q' fieret alibi h' at no pt ee
nisi aia sit i mortal. ppterea
ds fecit aiam ad ymaginem
z silitudine sua q ds e i mortal
e q° z aia De libero arbitrio

Liberu arbitriu ut ait aug
est facultas ronis z vo
luntas qua eligit bom gracia as
sistente malu vo gra desiste
te. In hac diffinicoe ponit
ratio z voluntas. ratio qde ut
gsiliarius voluntas at ut impa
tor sa ratio dt illud ee bom
ul malu. volutas aut dt fiat
fiat. Isto qp libertas liberi ar
bitrij e libera ratione sufficiet
nulla ei ratio extior e cau
sa sufficies ut aliqs fiat licz
qz sit efficacs ut pz i martirib
qui coacti sut negare xm ptor
menta qui m hoc voluntas coac
ta voluntas e ut ait aug. cu
vo pctor trahit agra tuc destitur
libertas arbitrij qr cecus ul clau
dus i fouea cadens no fit h'
illo i vita. libtas arbitrij tpl'
est sparatiue apto amissa
pa e nature sa gre tcia glie
pte pa e malor z bnor sa e
tm m bnor. tcia e i celo re
gnancium. Ex hijs pz qp libertas
bnatorz e nolle ul velle pctare
z ecia no posse pctare z eti posse
no peccare libtas vo pcie e nol
le z no posse pcare nc posse
peccare. Ex pz q° qp liberu arbitriu
liberu e in bonis qua i mal
qr i bonis e tm m siruis in
fice in malis at e siruis infic
z poti q i pcta eit liber minu
qm ois talis siruus destructur
Isto qp licz ds no possit male
facere z silit angelus z aie
bone tn e in eis liberu arbi
triu qp bonu eligut z malu
refugiant no ex compulsiua nece
s liberā volutate. Econtra dm
i demonis qp ht liberu arbitriu
bom tn sp respuit z malum
eligit q hoc no facit ratio vo
lunta i eo q volutaria obstina
tio. Liberu arbitriu ht se i qbs
dam differet ad bonum z ad ma
lu ut i pmis parentib an lap
sum. In qbsda pls se ht ad bom no
ut i regeneratis ps bapm
In qbsda pls se ht ad bonu q
ad malu ut i sficatis i utero
In qbsda se ht neutro ad
bonu ut i gfirmatis sic fuit
bta virgo ps conceptum filij

Homo De natura corporis humani
grece antropos dr qsi arbor
i usa ht eni se caput cu capil
lis ad modu radicis brachia
vo cu cruribus sut qsi ramis
Solus enia ho est logi z latin

corpis. Colo[r] etiã hõ e erecti
corpis & spũs racio sup[er]ior est
sz nalis & mortal[is]. Nalis qde
e qr i aialibus fundat i capite
matia terra de pmes & desit
calor eriges q nõ e in hõie.
Est & rõ mortalis. Sz rectitudo
nature corpalis attestat[ur] rec-
titudinez mentis sursu tendentis
ad celestia. Attencia aīe
trãsmutat corp[us] qr fõr delecta-
bilis ymaginatio monet corp[us]
sic & istabilis & io dt auicenna
qr multum tristis ac lepra tim-
ens erit an lepros[us] fit & eq
qr corpis passioes redundat
i aie tribulacoez sic pz i sopno.
Iste ptes corpis humani hnt
similitudinez totius mundi qr tanta
e distantia int[er] extremitates
duorum longorum digitorum utriusque
manus quanta e a vertice capitis
usque ad planta pedis. Sic
tanta e distantia a zenith ca-
pitis ad oppositum tropicum
i celo quanta e ab oriente i occi-
dente. Corpus humanum vero q[ua]tuor
elementis e compositum. Appet enim
terra i ossibus & carne. Aqua
vero i humoribus i sanguine fleg-
mate colera melancolia. Iste
aer continet[ur] i pulmone & hoc
pz qr semper i motu e na pulmo
ventilabrum cordis e ne nimio
calore dissoluat[ur]. Et ignis co-
tinet[ur] i corde & io inferius est
latu & superius acutu qr flam-
mas retinet. Membra corpis
triplicia st. Quedam ei radica-
lia quedam ut cerebrum cor cerebrum
genitalia nit que pra ta st
de esse individui. In quibus ut
supradictum e sedes hnt spiritus na-
turalis vitalis aialis. Et membra
genitalia sunt ad conservacoz
spei. Alia st membra deser-
vientia ut vene artie & ner-
vi p que deferunt[ur] ille triplices
spiritus ut dicitur. Tercio sunt
membra officialia sicut manus
& pedes & huiusmoi. Sunt igit[ur]
membra tam officialia ordinata
ut mutuo sibi deserviant. Nam
superiora i inferioribus administrant
gubernacoz ut pz i oculis. Et
inferiora prebent superioribus supp-
ortacoz ut i pedibus & i cruri-
bus qui pondus totiu aliorum me-
mbrorum sustinent. Et media
i pciunt[ur] ut scilicet defensionem
& necessariorum conservacoz ut pz i ma-
nibus & in brachiis. Item me-
mbra sic st ordinata ut mu-
tuo sibi condoleat. Si enim unu
dolet membrorum condolet oia
membra & hoc propter connexionem
& colligantiaz. Item sic ordinata
sunt ut unu membrorum i principalis

se exponat p alio ut pz i capi
te pcius defensioe alia mebra
pichis se exponit ¶ It qn v'y
mebroꝝ deficit alia defcm ei9
supplet vn vide9 aliqs carē
tes maib9 cu pedib9 comede
7 alios carētes / maib9 cu / pe
dib9 cu maib9 ¶ Ite magis dolor
i vno mebro moriēs sētit i
alio sētit no sentiē ¶ It meb
quoꝝ mot9 sub ē libo arbitrio
ta pmpta fuat obedienciam
ut mr impi'm volūtis 7 execu
cōm opis qi nlla moru videat
7 hac obedienciā vide9 fuare oclm
i videdo / signaz i loqndo os m
comededo man9 i opando 7 hm9

D ispise / De phisonomia

D e mebroꝝ disposicoēs fiat te
phisonoie diusos affctus ac
mores idicat m hoie no qr ista
signa neccitates i ponat m homne
morib9 homn fondent i inclina
cōm nate q tn retineri pt fre
no rōnis ¶ Seqm igr i hc tcta
tu magnos hmi9 artis auctoēs
s. arl'es auicenaz ostaci'm phi
lone luxu 7 palemone inci
pientes a oplexioib9 ¶ Ite me
lancolicos quies 7 tristes dicim9
sanguineos hoꝝ opposita videm9
fore ¶ It colerici iracūdes sūt ad
iras 7 flegmatici pigri sūt
7 sopnolenti ¶ phisonomi sexꝰ

ē qr masculin9 aim9 vehemes
ē ad ipetꝰ studios9 7 aiosus
femie aūt misericordes st et
timide / capilli molles 7 rari
ebes i geniū pborant ¶ It capil
li crispi pnūciant timidū et
lucri cupidū ¶ It capilli depssi
nimiu 7 sluti i mnetes fe..
declant aimu 7 hs ocordat
capitis uestim capillata ¶ Ite
capilli flaui 7 crassi albi in
dicat i docilēs ¶ Capilli vero
semigri si sit moderate tenu
es bonos idicat mores 7 bnaz
hois opsicoēz ¶ Caput nimis
magnū stolidū i dicat ¶ Capt
aūt globosū breue ē sn sapia
7 memoria ¶ It caput humile
supius 7 qr planū i sollertie
7 dissolucoēis dat i dicu'm / ob
longū aliqntulū 7 malleo si
le hoiem cautū prouidū indicat 7
pudentē ¶ frons augusta nimi'm
i docile 7 uortice indicat ¶ la
ta uo puitate signat discrecois
ul rotunda designat iracundiaz
¶ Ite humilis 7 demissa signat
verecūdiam 7 no admitteretem
cpia. frons aūt quadrata
7 moderata magnitudis mag'
sapie 7 magnanimitatis ē idicium
¶ Supcilia arcualia q vtriqz
usqz ad cornu nasi ptingunt
signat subtile 7 studiosū in
opib9 suis oib9 ¶ Si aūt ibide

toent ipse homez et paz sapie
tez demerunt. Ocli uo de tuosi
tate declinat ad tpora et ad
gibositez genaz signt negli
getez. Et si alia si sit longoz
et multoz piloz signt fez et
magna meditatez. Ocli qui
tanq gutule nitore nitidi re
lucet mores coporos idicat
qui valde movetur ocli ut mo
trat ni quiescat signt ma
la revolui ia i aio s no du
ce ppetrata. Oculi glauci
splendore tn micates signt
audacie et pugile ad mali
cia. Ocli nigri tremetes et
obscuri designt vini potato
res et i ptinacia veneris. Ocli
parve nigri signt i becillem
et sn vtute aim et lucri avi
dum. Nn aut guttule rube
tes aliqtulu ibi sunt et cu ni
gre appent signt aim ple
et iust et i cremiosu. Ubi at
i nigris oclis guttule vehe
met rube et aliq tendut
ad qrrata et circa sunt pallide
qrz glauce et ocli qui scri
ces ambiut pupillas sunt
sanguinolenti et sunt magni ocli
et mior pupille moveatur
ut monetur palpebra tlis
i qua ocli signt aim q cuy
extendit more fer. Que quid

ei nefariu cogitat pt tali
bus oclis penetrabile e nec
ocia a domesticis concubunt
sanguine. Ocli nimiu pmi
netes rubicundi et pui li
gua declarat effrenata et
corpus instabile. Ocli acuti
i mcetes si sint humidi idicant
hoiem sudicu ac in agendis
veloce et prudu. Ocli qui fre
quet clauduntur atq reserantur
timidi ac i becille declarat.
Ocli multe apticis signt stul
ticia i verecundiz. Ei at multe
clausure sunt mobile et i consta
tez signt i oibz fctis suis. A
aures pmintes et valde ma
gne signt stoliditez et gar
rulitate et i pericia. Oz ulde
parve malignitatis sint idicia
Aures nimiu rotunde indo
ciles signt. Aures ablonge
et augste i medie sig sunt aures
aures iacentes et sup cap applic
tate pigricia designt. Bene
esse signt ignavia et mole
ciaz. Nimiu at tenues ma
lignitez. Bene rotude i in
die arguunt. Aperte patule
clearitatis et fortitudinis sunt
idicium. Longe uo tenues mo
bilitatis et levitatis signum hnt
Narm at ps q iuxta frontez
e si no linali s egli linea
descendit ... signu est ac

ostinaciam demonstrat et prudenciam
et nares in ore desubito surri-
gentes assignatur. Oris vultus cum
plenus est et grossus ignaros et volu-
ptatibus deditum signat. Vultus
dependens cogitatorem subdolum
indicat. Labia tenuia in ore
maiori et labium superius coequatum
sibi exhibent superius magnanimum
indicant et forte. Tenuia non la-
bia pueri oris indecentie animi
vel vsitum indicant. Labia non
soluta ab ore aliquantulum depe-
dent nichil de merito demonstrant nam
asinus et antiquos equus hec signum
in veniunt. Os prominens conveniunt tam
vultibus mulierum quam criminis
effeminatis. Os quod vltra modum
dilatatur voracitatem indicat et
in mitem et impium. Talis enim oris
et lectus maximus monstrare con-
venit. Vultus plixum aliquantu-
lum minus et tenuidum pre-
indicat. Qui pulchre et bene ne-
tum habent in mitem sunt et habent in
videns: hos enim plato ad hypoteres
referebat vtilis enim metum in
consuetudinem sunt ad atque quod
accidens. Vultus si longe in ap-
lyon videatur dolum assuetum
ostendit. Vox existens similis voci
omnium ac capra stultam
est indicium. Omnium ac in modum animum

vocem intendunt defficili sunt
leves. Vox tenuis et que lugu-
bris est indicat et suspiciosum
est vox in term in nares ita
ut nares consonet mendaces
sunt et malivoli ac malis
aliorum gaudentes. Cervix
longa et tenuis significat eum qui
maligna meditatur. Rotunda
cervix probat virtutem eius et corporis
humilitatem. Cervix brevis in-
dicium eius qui cum tenuitate
audax est. Cervix minime erecta
insolentem et gulosum [illegible]. Pectus
quod multis carnibus est onustum
indociles indicat et ignaros.
Corpus quod longius est quam venter pru-
dentes indicat. Pectus cum nim-
ia innnicitate pilorum tegatur significat
homines instabiles et animi subitarum
gerentes ac proterve. Eum autem
pectus capillos profert mores
signat. Humeri tenues et quod
in actione eriguntur sunt in studiosum
demonstrant homines. Brachia quorum
in tantum plixitate extenduntur
ut erecto corpore extremitas
medii digiti applicet ad
genu liberalitatem forte animositatem
designat quod digitorum abiles
ostendit homines et fortes. Eum ac
plixitas eius ad femur descendit
vel parum vltra declarat homines
malivolos et malorum alienis

gaudentes. Manus nimium breves
et exigue furtos denunciant
et fatuitates. Crasse manus et
digitos manus ultra modum de-
clarant tyrannidem insidiosi et
furtum. Manus in torte et tenues
loquaces significant et voraces. Un-
gues albi et plani molles
ac tenues et obrubentes et bene
perlucidi optimum ingenium indicant.
Ungues inflexi et cum ipsis con-
tes significant et rapaces. Ungues
breves nimium declarant malignum.
Digiti collecti et globati a-
varum dicunt et malignum. Digiti
parvi et tenues stultum denunciant.
Digiti vero parvi et crassi in medio
significant et audaciam. Palma te-
nua et angusta et depressa
timiditatem indicat. Palma
referta carnibus et dura
ostendit hominem indocilem sive ex
ad rustinas secundum platonem referuntur.
Pes erectus que sub genu est
et vocatur sura que plena est
et grauida in parte inferiori hominem
significat et in posteriorem. Molles sine
efficacitatis assignat. Pedes
crassi et breves valde infirmi-
tatem indicant hominem nimium plexi
ad homines dolosi referuntur. Pe-
des parte tenues et breves pro-
dunt hominem malignum. Colorum

longis passibus incedit magni-
animus esse solet et efficaces. Qui
celerat incedendo se comprimit
et vultum deducat atque totum
corpus comprehendat significat timi-
dum et parvum et inutilem. Qui breves
passus habet et ipsos accelerat
malignus esse dicitur ac imbecillis.
Color autem niger inutilem esse
indicat. Color albus rubens
fortes et animosos ostendit. Color
vehementer albus cum palore
defectum virtutis signat et omnia
incitoria flegmaticis. Color igneus
lucentibus oculis ad insaniam
deriget. Color medius inter
album et nigrum qui declinat in
primum si est clarus ostendit bone
ingenii bonum et bonorum morum.

Generaliter **regule generales phisonomie**
tenendum est quod membra que
in proportione sunt naturali quo ad figuram
colorem quantitatem sit motum
indicant bonam mentem virtutem
naturalem. Membra vero que perversa
sunt figura quantitate situ motuque
taliter perversam mentem indicant.
Propterea dicebat plato quod quorum
est similitudo animalium aliquorum in
formis est tales homines etiam
talium habent mores. Respondimus
insuper complexionum propria signa morum
naturalium mores hominum cognoscuntur. no

no tn imposuit necti tez sed
ondidit inclinatom natenc
sp demitat desfus hom sed
frecpt et phabilit ¶ Iste pp sig
de quibus dtm e no stati psen
diy e iudicium qr forte signu
e pactiades et no pnatiz et
forte iudicium e p gtraria co
suetudine ul freno ronibus te
net ¶ Un narrat aglees qd
discipuli ypocratis pictam
philemonis excellenti phiso
mo ymaginē inuserut · qui
pnunciauit de ipo qd oet hn
te luxiosus illis at indigna
tibus et clpam philemone qd
de optimo viro iudicasset retu
lerunt ypocrati qui gfessus e
philemone viru iudicasset
ex amore phie et honestate
dixit se gcupias cordis sui vi
cisse et accepisse pstudium qd
nate fnecit denegatu ¶ Se
mper secundum qd signa exteriora
no referunt nisi ad eas passio
nes que nalit insunt hoi sic
e ira gcupia et hmoi no aut
ad eas que sunt aie solius sic
e musica geometria et silia
nō ¶ Secundum qz qd in oclis pncipa
lit gsistit ois psto phisonomie
et si oclorum iudicium cosmat
ceterorum mebrorum iudicium tuc
cta dixit ee loxus ut at co
rrant tuc pualet iudicia
oclorum pp qd oms phisonomi
affirmant oclum ee vexillum
cu cordis De tota homine
Postq expeditu e de hoie
p expte corpis et aie sunc
dicendum e de ipo put gpoitum
e ex vtroq vbi spalit notat
dei potentia qr nas tā distictas
gunxit i vna pnaz natam
videlz corpeam que maxie
distat in pdicatis sbe ¶ Potea
cu eet vna cata que hebat
mtas cognitões p intellem
ut angelus et alia q hebat
cognicom sensus pssium ut
qlz aial brutu · si debuit
cata pp pfcom vniuersitatis
q hic cognicoe duplici eet
pdita ut lege possit i libro
scpto int9 et foris hic e in
creatoe et ope suo ¶ Somta
e alia corpi mltiplici rōe
lic; sepata dignior videtur
¶ pa ratio e ut pgiunctoem
tā disparium nal erigeremur
ad spandum vnicom
que eit int deum et anima et spm
incarnatu ¶ Alia e ut dia s
uccdo deo in corpe manus
meritu heat qr vbi maior
pugna ul maior victoria
sic ¶ pp gsequens maior co
na ¶ difficultas eni opibus mltum

valet ad efficaciam mendi-
ce cia rō pp oplemētum vulsi
tu ei sicut dom e q̄dm ecc cū
tūa pue spualis q̄dam pue
pue corpalis zuenmes sunt
ctiam mixta pti s spualez
pti corpalez ❡ Qrta rō e qr
sic bnu valet ad fructu pme
sic p⁹ p morte valebit ad co
nuacōz stole dupli te qr no
solu aia s̄ & corp⁹ pmiabi
dote sua ❡ Qnita rō e qr homo
ex defcib₃ mltaz ht mām hu
liacoib ❡ Qn illud huiliacio
i medio tui ❡ Sic at aia ex
zunctōe ad corp⁹ plūa bona
zseqt sic & mlta zthit i co
modi ❡ Ēps̄ pti origialis
i qnacione Job ❡ oīs pt facē
mdm de m mdo zcaptu
sc. Sic̄ pcandi pnitate Gen
pm sc ss⁹ hois ad malu
ab adolescētia sua ❡ Sco bn
opandi difficltate qui qp
agd pig hoie tusum & ec
te totu ❡ Tcio mtllus
hebetudiez ❡ Sap corp⁹ qd
corpit aggrauat aiaz ❡ Qr
rto zrinua i pugnacōm
Gall caro zcupiscit ad
usus spm ❡ Sexto curaz sol
licitudiez aug ❡ Sedito nob ne
ce sc. a. ne q. ma. n. cor
u ❡ Septio mise mltiplex

Job ho nat⁹ de mlre bre
vite ❡ Octao zsle zetar dacoz zliaz
n no pap̄s zpdiu i cor
pe detinem pp hc ap⁹ cu
piebat dissolui & ee cu x.

De ppetatib⁹ hois

Proprietates hois sc i te distīne mter
honestu & tpe ion ecia solu
hois e honestu zseq cu oia
bruta no n vtilia & delec
bilia zsequa ❡ passiones
ordinac ad limite rōnis
❡ Sup mdm p intellctm ele
uari & io si aliqn qs pas
sesione i terris se mdo a flore
secit ia qr honoe huanitat
exuit⁹ pptes accipit bestie
ut dicat si p zcupiscia corpis
p ira cams p rapina leo
& sic de alijs qz plato simias
in zpacoes. aiciaz hre s
ome gen⁹ aiaic & i hoc
differt ho a brutis q no hnt
aiaic spem nisi que e de
lectōnis & nutrior & huj⁹
❡ Intellctualib₃ theorematib⁹
speclari & delectari in talib⁹
hendari i tpi ppetto ppt
qs i emedables dm i be
ndi qr i aq mutati st ad mo
honoe pprma nam assume
tes psoe ce aial zugale
eo qz legib⁹ ordinatas fa
ciat honestas nuptias ❡ Ciuile

aial ee qr distribuco b a te
colratacoes 7 sedea 7 pugn
pstatis ht 7 bebantatib; or-
dinat ¶ disciplme ee pcep-
tibile ppt roinb bsu aial
ee asuetu¶na pp cuulitate
ee al risibile ee aialogla-
bile pp pstat gaudendi roes
que soli otingut hoi esse
incretasm .i. inmorez in-
dm eo qr ois creatr aliquid
ht ho .s. ee cu lapidib; bege-
tari cu arborib; intellige-
cu anglis ¶ Condupla na
ee opoitm .s. corli 7 spuali
creaturar ee dignissima re
aial ronale 7 morle ¶
humana fragilitas i hoc co-
sistit qr i homine e assiduita-
tas deficiendi ¶ In possibilitas
stuendi facilitas cadendi. di-
fficultas resurgendi. vtili-
tas nascendi. incertitudo mo-
riendi. Defectus humanus est
qr qr hems 7 insup ante
te possus. ¶ In hoie qr est
moriendi necitas sic fuit
i ada ul i nata sic e i nob
ul assupta sic fuit i xpo

¶ Divina de pmis ptib9
D boitas volens omitare bom
suu alys fecit natam rona-
bile que simul bom intelliget

intelligendo amaret amado
possideret possidedo btu eet
ffecit at deus pm hoiez form
do corps eis pmustm anglorz
dilimo tre 7 ag damaste-
no 7 ispirauit i faciem eis
spiraclm vite hoc e aiam
creat qua corpi fco vniuit
ffacts at e ho ad ymagiez
dei i nalib; 7 adsilitudiez
in gratuitis ¶ Dr at ho factus
ad .s. ymagiez di plus qr an-
gls qr quenietias ht homo
cu deo nts 7 eet qr non
ht angls ¶ nts ei ht que
meuaz s mooriaz intellam
7 voluntez sic angls ¶ Sed
uo queciam ht qr no ht
angels rna sic apre filis
dc ab hoie ho eiusde nate
¶ ptea sic plats e oim i
suo vniuso. sic ho oim i suo
vniuso ¶ Ite sic ds vbiqz e sic
aia vbiqz e suo habitabili
i. i core no oidez p ocm s
p potetias qr ¶ Dignitas
huana e in hoc qr ds fecit
hoiez. rone sapietez vita
i nocetem. dimo potentem
¶ pm notaz in hoc qr factus e ho
ad dei ymagiem dm qr
ad silitudiez ¶ Scdm qr ppositus
e ho aiatib; 7 alys creatis

que oia sibi fuiunt ¶ Ex his
nota q voluntati bonorum hominum
non solum subditur creatura sed etiam
ipse deus ¶ Ipsorum voluntate tenetur
se facere ¶ Iste angeli qui deputantur
homini ad custodiam ¶ Iste
demones qui dantur ad exercicium
bonorum ¶ Iste homines boni qui
fuit socii tribulacionum ¶ Iste homines
mali qui homines bonos
permouent magis persequendo
quam possit facere fauendo
¶ Corpus tale dedit deus primo
homini quod anime esset subiectum ut
esset obtemperans sine rebellione
esset et propagabile sine libidine
esset vegetabile sine mortale esset
eciam proporcionabile quantum ad complexionem
equale esset quoad anime
conformitatem ut sicut anima innocens
erat et tamen poterat peccare sic
corpus erat impassibile ut tamen
mortalitate posset incurrere
et tamen poterat mori et non mori
poterat etiam habere sufficientiam
et indigentiam poterat obtemperare
et rebellare et hec fuit racione
nature defectiue ex nichilo
create non propter humanam conformacionem
fuit tamen corpus ita conditum
ut in eo esset nulla pugna
rebellionis nulla pruritas libidinis
nulla diminucio vigoris
nulla corrupcio mortis ¶ Hec autem
immortalitas corporis ad
principaliter fuit ab anima ¶ Hec
ab ipsa fluxit a corpore ergo ex eo
postea sit adisponente ¶ Aliquo
modo ab fonte sic augeta te
¶ A regimine vero prudencie dominie
sit ab intus conseruate et extus
protegente ¶ Effectus est itaque homo
absque omni culpa et inscia
non ad culpam fomitis sine
incitamentum ¶ In super datum
est ei quadruplex adiutorium
vnum est ad recte volendum quod
conscientia ¶ Secundum est ad minuendum
contra malum et stimulandum ad
bonum quod est synderesis ¶ Tercium fuit
sciencia illuminans intellectum ad
cognoscendum scilicet deum sui se
ipsum et mundum istum qui sensus
fuerat proprium ¶ Quartum fuit
caritas accendens affectum ad
diligendum deum super omnia et proximum
sicut se ipsum ¶ Prima
duo pertinet ad perfectionem naturalem
¶ Alia duo ad perfectionem gratuitam
quorum vnum fuit gratie gratis
date scilicet sciencia reliquum gratum
facientis ¶ Accepit homo triplicem
oculum scilicet carnis quo videret mundum
et racionis quo videret animum
et contemplacionis quo videret
deum et sic oculo carnis videt
homo que sunt extra se oculo racionis

que sut intra te ¶ De illo ctepla-
tonis que sut sup se ¶ Noti-
ciam enim dei hūit eius spem
quādā meliora spe nobis co
teplabat no tn ita excelle-
ter ut in patria nec ita ut
i enigmate ut nos i via ¶
Res etiā scitus nouit qr oia
aiantibz noia imposuit ¶
Noticia qz sui hūit qua q̄-
lis sctus fuit sciuit et quid
age ul caue debuit intellex
ffuit quoqz sine penalitatibz
qr nec esuriuit nec sitiuit et
frigus nec estus labor aut
infirmitas eū no lesit nec
morte expectauit qr sine cs
cat ad gliam transferendus he
stibz no eguisset et nudus he-
tudias no sensisset ¶ Notat
i eo quo ad deformitate me-
broz no erubuisset ceptus
fuisset sine pudore ptus sine do-
lore motus mebroz subiec-
ti fuisset voluntati

De preceptis sibi datis

Factū adā
deus i paradisū transtulit
et ibi de costis dormientis eua
sibi socia formauit ¶ Que nec
fecit de capite ut viro dña-
ret nec de pede viri ne co-
tempnet sz de late ut cor-
similem pbaret ¶ Duplex
bonū deus illis pparauit unū
tpale aliud eternū pmu

dedit sine pmisit ¶ Ideo duplex
preceptū pro hoc hūit unū ne
ad custodiendū bonū datum
Aliud disciplie ad pmerendū
bonū pmissū et hec no potat
meri mens qua ppriam
obedienciam ¶ Nā tūc vnū qn
preceptū ex se solo obligat
et no ex alia ca etiā tale
sz preceptū disciplie quia
pprium dicitur quāta sit v-
tus obediencie Vnū et preceptū
disciplie fuit qr vitare
lignū vite no suadebat na
sed disciplina ¶ Preceptum
vo nature duplex fuit vnū
de cōseruatōe i diuiduu ut ibi
de omi ligno padisi come-
de ¶ Inter que ligna fuit i
medio padisi spāli nobat
lignū vite sic dm abesstu
qr culpa pmoz parentū
debebat cōtinue uegetare
¶ Aliud fuit preceptū nature
ppagacōe spēi ut illud
Crescite et multiplicamini ¶
Sz preceptū disciplie no
qr aliqd phibet qr malū
e (Glosa) no fuit tn facie
aliquid qr occasio mali
erat no uitare omo Et
plato multa phibet pt
que tn no sūt expssa
in sua i sua regla ad

ypbratom obedie et tale fuit
preceptu de ligno vite/
Homo p(ro)d(u)c(tu)s/ de paradyso
fulci͡s auxilys accepit
locu padisi terrestris et habi
tatom tranquilla fuit aut
locus ut ait Ydam exulta
tonis vniuse p(ro)mptuariu
qui tra excelsior positus
est et tempato ac purissimo
aere tranfulget plantis sp
floridis domat(us) bonis odie
plen(us) nullu ii(n)(n)abile i(n)h(ab)itat
Postea h(abe)t(ur) Gen q(uod) a d(omi)no pa
disus plantat(ur) fonte quod(r)
quad(r)a capita irrigat(ur) lig(n)o
vite ac sua decorat(ur) cheru
rubi et flameu gladiu cu
stodit(ur) Nota q(uod) insup nulle
sunt ibi tepestates due q(uia)
ibi sunt yemes et due esta
tes et bis fructificat ibi ar
bores estate in vtraq(ue) solsticio
h(abe)t hyeme et i(n) vtroq(ue) equinoccio
h(abe)t estate Huius aut r(ati)o e(st) q(uia)
paradis(us) sub circlo equinocciali
situs e(st) Et sp(eci)al(ite)r h(abe)t equinocc(iu)m
Ista de casu primi homi(nis)
Lig(atur) dyal(is) felicitati/ mi(seri)s
primi hominis inp(ro)p(ri)e s(er)pentis
ip(s)am mulie(re)m tamq(ua)m fragilio
rem aggredit(ur) temptandam
quia in r(ati)one dubitate

(?)inet factas instabat et vnacu
illa vi(r) illa(m) medite deic
cit p(ro)cessit q(uo)d sic (?) q(uo)d s(cilicet)
p(re)cepit vob(is) d(eu)s (?) assendo
nequaq(ua)m moriemini Et co
cias (com)mittend(o) ericis sicut dii
scientes boni et mali Pro
cessus iste fuit maxie vsu
tie q(uia) p(ro)cessit expiendo i(m)
pellendo et alliciendo Expi
enciam ei accepit i(n) interroga(tio)e
dicendo In pulit in assertone
Allexit in p(ro)missione Alle
xit vero dyal(is) mulierem p(ro)p(te)r
appetibile s(cilicet) p(ro)s(c)iam que
e(st) appetibilis racoi p(ro)p(ter) excel
lenciam ad modu(m) dei q(ui) est
appetibilis racioi(na)li p(ro)p(ter) sua
uitate ligni q(uo)d e(st) appetibil(e)
concupiscibili Igit(ur) vir p(ro)pat(er)
q(uia) lignu vetitu gustauit
vin et pena accepit ut in
sudore vult(us) sui pane ve
sceret(ur) Mulier aut i(n) duo
b(us) peccauit na(m) superbiuit et
vetitu comedit vin et suppli
ce maledictom accep(it) s(cilicet)
sub viri p(ot)estate eris et hoc
p(ro)p(ter) pecc(atu)m superbie et in dolore
paries p(ro)p(ter) fi(liu)m Dyal(is) v(er)o in
s(er)pente q(ue) plicat peccauit In
vidit mentiv(i)t e(st) decepit vn

ppp p^m dcm e cie Sup p^o
tus tuu gradieris ppp s^z
ei tra comedes ppp s tam
dr ei ipa cteret cap^t tuu
Scie voluerit qs cors pl^s
pctauit s vir ut mlier
Secundum q qm ad aliqua
pl^s pctauit mlier et qt^m
ad aliqua ipe vir Ittam
mlier pl^s pctauit q^a ad
peiorem finis intencoez vo
luit ei si sit ds Sed vir
intendebat no ctistare deli
cias suas Jtem mlier pctau^t
in plures q^z in deu i se et i
pximu^m Jtem mlier dapnos^s
pctauit q^z plures maledic
nes accepit vir at plus
pctauit q^t^m ad origine q^z
cta stia ffit vir qtauit
qo maiori i gtitudie Vel ut
q^z mlti cur de hoiez fecit
qui pctare posset sz ad h^c assi
gnat^z plures rones prima
e ut ondat^z dei pote^a qui
sol^s mutiblis e Oes aut
cata^z mutablis Scda e
ut declaret^z dei sapia qui
de malo scit elice bo^m q no
potuit si n ds cratam fecisset
mutablem in malu Tcia ut
maifestaret^z dei clemencia
qua xpus p mortez suam
hoiem pctu liberat^t Qrta
ut ondat^z dei iusticia q no
solu reddit bois pmia et
malis supplicia Qnta ut
ho no sit peior^e qdicois q^z
alie crature qbus omib; deus
sit libertate amistrat ut
eas pprijs motib^z sinat gu
bnare vn et hoiem ar^bitro ppo
relique debuit Sexta
e laus huana laus e ei
fuit iusti qui potuit trans
gdi et no e tns Septia
e decor vniusi q^z opposita
iuxta se posita mag elu
cescunt ita mali bonos a
mendant ad i bitee cpati
Octa rō e q^z boni exercita^z
et pbant^z p malos Adam
et eua p^s pctatu de padiso
expulsi sunt sic lucifer de
celo et in hac valle misie
habitantes facti st mortales
sia sicut in celo e posse
no mori Sic i infno sp
no mori Holyts p^z q pm^s
stat^z hominis fuit i nocencie
p^s gre tcius culpe q^z tus
pnie Qrtus glie Du ei
in ardmate erexit se sup
se cecidit insabilit^z infra
se s a statu innocencie
et gre in statu culpe et mi
sie ffit q^z factus e i obediens

suo superiori iusto iudicio dei
fcm ē ut sibi fiet ī obediēs
sui inferius 7 maxie tm inc
bcia· vtuti gnatie desmecia

De ordine teptacois

Ordo teptacoīs qui fiūt ī pīs
pntibꝰ 7 ī nob cplet ¶ Nam
sicut spens ibi suggessit
mulier· delectata ē vir· comedit
sic in nob ꝑ qz· dyalꝰ gerit
spentis officium ¶ Sensualitas
vo mulieris 7 racio viri tenet
locū pssim ul dicās ꝑ augm
¶ Suggestio spentis ē pmꝰ
motꝰ ex fomite comestio· ijᵒ
mulieris delectacio cogitacoīs
ꝑ pmissiōe ptem racoīs ¶ Sed
comestio viri ē gsēsꝰ superior
ptis racoīs ¶ Io licet ei tn̄ ſ
suggestione delectacom 7 co
ssm homo in teptacom duc
qr teptacio p suggestione in
choat ꝑ p delectacom pgdit
pgssum at gsumat ¶ Sunt at
alia tn̄ p que qs in teptacoe
detinet ſ opus prm 7 con
suetudo ac desperacio ¶ Sciendum
qd teptacio ē tplex pma est
a dyalo ul p modu suggestio
nis ul p modu afflictionis
¶ Scda ē amdo qui voluptate
ac vanitate alliciat psecutoꝝ
frangit ¶ Tcia ē carnis que
p sensualitate ac fomite ad

pctm ipellit· quibꝰ cu ro
gsenciēs pficit pctm ¶ Due
teptacoīs pme spēs ſ dyali
7 mūdi sūt ex nob 7 nō sūt
pctm· vn aug' teptacio
nō ē pctm ꝑ materia exercēde
vtutis ¶ Tcius modꝰ tepta
di ē intra nob 7 ē pctm
pcl veniale qn pmꝰ motꝰ
ē tm ꝑ mortale si gsensꝰ
aduenerit ¶ Contra pdictas tep
tacones dedit nob deus tria
remedia quia cont dyalum
hemꝰ spūs angelicos qui ad
bonum nos stimulat 7 contra
insultꝰ dyali nos defendut
¶ Ite cont mdm hemꝰ exempla
scoꝝ quos nc alliciebat blan
dimenta mudi nc terrebat sup
plicia ¶ Ite cont carne hemꝰ
bona nalia ſ synderesi ul vni
uersalia ¶ Hemꝰ etia gtunta
ſ caritate tpanciaꝫ 7 hꝰ quibꝫ
carnis vicia mortificatꝰ ¶ Est
aut dcti teptacoīs que ē a
dyalo 7 carne teptacones ē
que a dyalo sūt sepe oriut
pt racom ut nup saciatꝰ fame
paciat 7 pꝰ longa dormicoꝫ
sopno pgravet ¶ Teptacoes
vo que sūt a carne frequet
surgūt pp necitātē ꝑ inordinatum
excrescūt ī in sfluitate
ut sitibꝰ pꝰ ieiunia ī mod
rate appetit ul ī comededo

mesura et modus non tenetur
Temptacio multiplex est gradus est
probacionis hec est a deo sicut quod dominus
temptavit abraham ¶ Secunda
explicacionis hec est ab homine ¶ Tercia
precipitacionis hec est a dyabolo qui
temptavit primos parentes fit quandoque
de delectacionibus hec est a carne quandoque
de concupiscenciis hec est ab omnibus ¶ Tempta
tionum quatuor sunt species prima est aperta
et hec fit de laboribus et conflictibus
et persecucionibus ¶ Secunda est vana
et oritur de prosperitatibus spiritualibus
ut cum quis de virtutibus suggestionibus
gloriatur ¶ Tercia est dubia
ut cum quis ambigit quid certum de
aliqua re tenere debeat unde accidit
ut quod segnior ad bonum consequendum
reddatur cum id quod agit bonum
esse dubitatur et promptior fit ad
malum cum malum esse nescitur
¶ Quarta est cum fraudulencia ut
cum se dyabolus in angelum lucis
transfigurat sub specie scilicet virtutum
inducens vicium hoc fit quando
suadendo honestatem inducit
superbiam vel cum suadendo districtum
obsequium inducit nimium corporis
incommodum vel suadendo iustum
iudicium inducit crudelitatem vel
suadendo iniuriam inducit remis
sionem vel negligenciam vel sua
dendo largitatem inducit prodiga
litatem et sic de aliis ¶ In libro ut

periculosum est periculum non videre
primum appellat propter timorem
nocturnum per noctem enim adversi
tas designatur secundum appellat
sagittam volantem in die quia per
diem prosperitas significatur ¶ Tercium ap
pellat negocium perambulans
in tenebris et hoc propter dubium per
plexitatis ¶ Quartum vocat de
monium meridianum unde dicitur
non tu ait nocte sed nec meridie
dicitur ancora perambulans in te ab
met ¶ De hiis quatuor generibus temp
tacionum idem ait super aspidem
quo ad primum et basiliscum quo ad
secundum conculcabis leonem quo ad tercium
et draconem quo ad quartum ¶ Propter
predictas decepciones dyaboli non
sunt circa licita facienda et
hoc in quinque casibus primus si
suadeat dyabolus ipsi aliquod bonum
non est faciendum quo videamus
suis consiliis consentire unde christus
ipso suadente noluit panem
de lapidibus facere quod cum ipsum
bonum fuisset ¶ Secundum si aliquod
bonum opponatur contra legem dei
non est faciendum unde machabei
nolebant comedere carnes quas
tempore necessitatis licuisset comede
re ¶ Tercio cum bonum fit cum scan
dalo aliorum ¶ Corinthios ad partitiones
scribit et loquitur de ydola
tria ¶ Quartum est cum bonum
fit propter ostentacionem ¶ Iob dicitur

lat⁹ sīu in ¶ virtu⁹ i pedit
obediam supiorib' cplz ppt
mādatū plati malū nūqz
faciedm pt tn̄ bonm aliqn
ppt obedientiā intmitti deme
dia cont̄ teptacones st̄ meo
rra dinee passionib ¶ mortifi
cacō carnis. vtile exaciū
declinacō occasionm. declia
cio pricipij temptacionū

Expliciat scd's lib' Rubrice
tcij libri incipiūt

De malo in genere

Malū triplex ē videlz
culpe pene dapni qd
apponit̄ triplici bono
s. honesto delectabili & utili sīa
culpe oppoit̄ honestū pene
opponit̄ delectabile dapno uti
le ¶ Malū ē vile in stib mo
dis. pmo psua ordinacoem
q² ppt vilificacōm ponit̄ in
loco infiori i vilissitate rer
sm bn ordinat̄ sic & ordina
ponit̄ diab⁹ in īfno & fur
in patibulo ¶ Scd'o m̄ ē vile
ppt sua coaccōm ¶ amaritudo
ei costile rugit hoiem rete.
de apto ¶ Je arguet me ma
licia tua & auisio tua me
pa. ¶ Je vide qz malū & a
marū ē delinque te dn̄m d.
t ¶ Tcio ē vile ppt ipis mali
csideracom ¶ Hoco. n. qz ho
malū videt inhit' despicit
q² sic homo naliť bonm appe
tit ita naliť horret malū
& fugit

De pctī diffinitōe

Post malū in gñe sequit̄
de malo culpe in specie
diffit̄ at pctm intib mois
pmo sic ab aug⁰ pctm ē vo
luntas retinendi ul sequēdi qz
iusticia vetat ¶ Scd'o ab aug⁰
sic pctm ē dcm ul fcm ul
ccupitū ct lege dei ¶ Tcio ab
ambro pctm ē puaco legis
dine & celestiū inobedia
pceptor ¶ Qrto sic ab aug⁰

pctm e sp̄to i 9mutabili bo
no reb9 mutabilibz adhere
diffinitio ista datur s tam efficac
tez ista sm cam mlez . Tcia
s tam forlez . Qrta s tam
finales . In qrta diffinic notat
q in pcto duo sut . s . auersio
a cātore et 9uersio ad cātura
qrt p9 e q̄ forle . s . q̄ in
se et in actone no e pctm
r̄one 9uersiois si no sistat in
cātura . s r̄one auersionis i qua
e deformitas et corept9 . Tercio
aut r̄one 9uersionis no sit
pctm principalit pz q pt
st vecialit qnqz ut qnqz qs
in cātura pl9 debito delectat
s tn mag cta deu . Qrto qnqz pt
ab delectari in cātura et sine
om pcto ut cu delectatio nalis
e tn s q visu delectat i videt
gust9 i dulci et sic de aliis
cotidie9 pt cciā qs i cātura
delectari mitorie qn sez ad
deu refert vn ps delectasti
me do in f . t . s tue sint
delectatio pmotu no p passioe

Tenendu . Qd sit pctm s re
ic de pcto q no sit sba
ul res aliqua s defectus et corr
ptela Dz pctm n̄ ip tn
p° ip defcm q pctm no
e res aliqua nalis s corpo

bom . Scd° ip effcm q pctm
annichilat hoiem et deficere fat
a vo ee . Tercio ip defcm quia
vile fat hoiez et i signu pri
io . Circa pdicta tn sciend
q act9 e acto . act9 hit9 act9
reat9 . pcti act9 ad e sed
qn no amplius fit ee desinit
et sn gra . s pcti hit9 qui
relinqr ex actibus malibet
ade et remanet mt9m et
sine gra cessatibus actibz
et p9 infusa gra ac pcti
remissione . pcti bo reat9
su macula s rem mch e
et tn defert etiam no prio
Su dispositiois s purationis
sic tritatio mebri defert
corp9 et maculat . Dicit au
Aug9 qpsic abstinencia
nlla sba e et tn expta corp9
languet ita pctm no e
aliqua sba et exco tn natu
ale corrupit et sp ledit p
delet p gm . Secundum pba
q pctm qnqz transit ab actu
et remanet reatu sic pctm
actuale qnz e cog° ut cu
pctm transit reatu et remanz
actu sic ps i pcto origina
li p9 bapm . Tercio nqz transit
actu sil et reatu sic pctm
actuale p9 pniam . Qrto nqz

nō

remanet actu et reatu sic
originale ante baptismum. Nota

Peccatum quid sit peccatum secundum

Peccatum secundum quod habet multa nomina vocatur enim
macula et hoc ymaginem de-
format. Item reatus quantum ad eternam
penam obligat. Item pollucio
et hoc quantum ad colagine contrac-
tam ex terrena delectacione. Item
vocatur pena et in hoc peccatum
respicit primum hominis in quo nostra
natura sunt corrupta. Item offen-
sa et hoc quia contra deum est. Item
vocatur delictum et hoc secundum quod est
recessus a dignitate gracie habi-
te. Item vocatur culpa et hoc
prout respicit penam. Item pre-
varicacio et hoc in quantum manda-
tum dei respuit. Item vocatur
vicium id est defectus bonorum naturalium.
Item vocatur peccatum prout aversio
sit ad bonum incommutabile. Item
vocatur scelus propter iniuria dei
magna. Item vocatur nephas
prout est illicitum persone perpetrati.
Item vocatur crimen prout actacione
dignum et pena.

De peccato originale

Quamvis peccatum sit contrarium
omni bono tamen secundum se habet non
in bono nec ortum habet nisi a bono
quod quidem bonum est liberum arbitrium
ac voluntas in qua est peccatum
sicut in propria origine et in qua
est sic in proprio subiecto voluntas
est igitur causa peccati. Non dico causa sufficiens
efficiens sed deficiens voluntas
secundum quod habet respectum ad summum
principium aliquo est sed ad deum non
est nata elicere ex se nisi bonum
sed secundum quod habet respectum ad primum ex
quo est quod est mecum cum ipsa volun-
tas sit ex nichilo tendit ad
defectum. Si ergo velimus scire unde
sit formaliter dicemus quod ex absen-
cia debiti sive boni speciei modi
et ordinis. Et si velimus scire
unde sit originaliter dicemus quod a
voluntate sive libero arbitrio.

De progressu peccati nota quod peccatum
inchoatur in cogitacione procedit
et crescit in delectacione perficitur
in consensu. Circa progressum peccati
sciendum et notandum quod quedam an-
tecedunt ipsum peccatum quedam sequuntur
quedam comitantur. Peccatum antecedunt
aliqua ex parte aversionis aliqua
ex parte conversionis. Ex parte aver-
sionis antecedunt ipsum peccatum
ista: contemptus, obmissio, in-
gratitudo, inobediencia, prevari-
cacio. Illa vero que peccatum an-
tecedunt ex parte conversionis sunt hec:
cogitacio, libido, concupiscencia, de-
lectacio, pulsio, intencio. Alia
sunt que peccatum sequuntur sicut est ma-
cula id est deformacio ymaginis
dei et reatus id est obligacio ad

pena eterna ¶ Sunt adhuc a
lia que peccatum committitur ut
sunt peccatoris circumstancie que peccatum
aggravant vel diminuunt ex
ponitur in hoc versu ¶ Quis quid ubi
quibus auxiliis cur quomodo quando ¶ Aliquando
deputatur etiam illa que est de
genere bonorum quedam in principio quedam
in medio quedam in fine et hoc per
malam intentionem vel per neglii
gentiam vel per vanam gloriam. Unum
peccatum dicitur maius alio multis
modis causalitate ut peccatum luci
feri vel qualitate ut peccatum ade
vel difficultate remittendi sicut
peccatum in spiritum sanctum vel periculo
sicut peccatum ignorantie vel inse
parabilitate ut peccatum cupiditatis
vel proximitate ut peccatum carnis
vel offensione ut peccatum ydola
trie vel expugnandi difficultate
ut superbia vel motus celeritate
ut ira ¶ Circa peccati quantitatem
nota quod multum est peccatum bonum opus
facto nisi in hiis que non mutant
naturam peccatorum non mutat genus peccati
sed quantitatem auget De divisione

Divisio peccatorum multiplex ¶ Peccati
alia est enim secundum causam efficien
tem per se. ut hoc peccatum aliud
est ex impotencia ¶ Aliud ex ignoran
tia aliud ex malicia ¶
Alia sunt secundum causam efficientem
ratione annexi secundum quod sunt hec

divisio peccatorum aut ex amore
male accendente ¶ Aliud ex
timore male humiliante ¶ Hoc
est dicere quod hoc vult potius peccatum
committere quam amato carere aut
malum quod timet incurrere ¶ Su
muntur etiam peccatorum divisiones
secundum causam materialem ut supplicatur
cum quod peccata in sunt hec divisio
peccatum aut cordis aut oris aut
operis ¶ Et hoc peccatum aut cogi
tationis aut locutionis aut operis
hoc in sunt hoc peccatum aliud
est in deum aut in se ipsum aut
in proximum ¶ In deum dicitur peccari
sic contra patrem aut in patrem aut
in filium aut in spiritum sanctum ¶ Aliis
tribus modis peccatur in deum scilicet
male presumendo de deo sen
tiendo contra blasphemando contra
scelerata indigne tractando ¶ Alio
modo peccat quis in deum scilicet ipsum
temptando et hoc fit tripliciter quia
quandoque quis temptat dei potentiam
ut qui signa petit ¶ Et quandoque
dei iustitiam ut cum portandus
ferrum vel duellum vel aliquid in
dicia querit ¶ Et quandoque dei in ma
ut cum quis bonitatem dei ex
aminans committit se stultus
periculis ¶ In se ipsum peccat quis
tribus modis videlicet necessaria
subtrahendo contra superflue ea
sumendo contra vel graviter
quippiam aggrediendo ¶ In

pxim͞ etia pᵉtat qͥs ꝓplicat
s. pximo sua aufendo Item
sua bᵉ in nᶜᶜᵃ ᵗᵉ no ꝯmcado
ꝯt malo exeplo in pctm͞ i͞ᵐ
thendo Diuiunt² pcta di-
siones pctoꝝ ꝑ cam forte
et hᶜ tribꝫ modis qm ul ꝑm
qualiteꝫ ul ꝑ quatiteꝫ ul ꝑm
relacom. Sm͞ qlitꝫ siut²
h diuisio pctᵐ alᵈ ē ꝯmissi
alᵈ i ꝯtī. qꝫ ꝑᵐ ē ꝑuari-
caco preptoꝝ negatiuoꝝ
Sᵐ vᵒ ē ꝑuaricaco preptoꝝ
affirmatiuoꝝ Ite pdctm pctm
dupl̄r ē cont duas ptes
iustie que st̄ declinare a ma-
lo et facere bonu. Et alia di-
sio siut² ꝑ qlitꝫ sic pctoꝝ
quedā st̄ carnalia qdam
spualia. Sꝫ carnalia ma-
ioris st̄ infamie spualia
vᵒ maioris culpe. Sm͞ qn-
titꝫ siut² h dio pctoꝝ alᵈ
mortale alᵈ veniale quoꝝ
ꝑᵐ dr̄ auisio ꝑm vᵒ cor-
dinaco. Cum mortale pctm
ē auisio volus ab i ꝯmuta-
bili bno et ꝯuisio volis ad
bonu ꝯmutabile. Sꝫ venia-
le ē maior voluptatis in
creata tñ debita tn. Sm͞ rela-
com siut² h dio. pctoꝝ
alᵈ. origiale alᵈ actuale
Vltio siut² diuisio pctoꝝ
ꝑm cam finale et hᶜ dupl̄r

qꝫ ul ꝑ ꝑm appetibile ul
ꝑ actu hois appetetis Sm͞
appetibile siut h dio. Om͞e
qd ē, in mdo alᵈ ē ꝯcupia
carnis alᵈ ē ꝯcupia oculoꝝ
alᵈ ē supbia vite. Pᵐ ꝑm
ē appetitꝰ voluptatis ꝑ appe-
titꝰ diuiciaꝝ ul diciaꝝ
ul appetitꝰ honoꝝ. ꝑ actu
hois appetetis diuidit² pctm
i vij vicia capitalia scꝫ
supbia i vidiaꝫ iram acciadi-
aꝫ auariciaꝫ gula luxuriaꝫ
Nō q. v. sut ꝯnā opeꝝ
sia qdaꝫ sut mala i se ut
illa que ꝑ sui nam st̄ ma-
la. Et pnt tn ꝑ aliq̄ ꝯcustā-
ciam si bna sic homicidiu
Secūda st̄ mala ꝑ se ut illa
que ꝑ nllaꝫ ꝯcustāciaꝫ pnt
si bona sic ē odire deū ul
fornicari et huiꝰ. Tercia st̄ bo-
na ꝑ se ut que st̄ bna ex ꝯne
et tn pnt si mala ex ꝯcu-
stacia sicut dare elham ꝓp
vana gliam. Quarta st̄ bona
ꝑ se ut que ꝑ nllaꝫ ꝯcustan-
ciaꝫ pnt si mala sic dilige
deu ex caritate. Quīta sut
media ut q nᶜ bona nᶜ ma-
la st̄ pnt tn ul bo ul ma-
la si sic ē moue pede sine
deliberacōe ul ꝯmedere cu
De effectu pcāti
Multa mala facit pctm homi

nõ
nõ

ante morte et in morte et post
morte. In morte petm
operatur sicut spiritualia vulnerat
ut signatur in illo qui incidit
in latrones quia in multis obscu-
ratur vi. et affectus tabescit
in operatione gratuitis spoliat.
Dispersi sunt lapides sanctuarii
sic aut aliquis bonum peccat in
una operatione que quasi peccando
mortificat alias similiter dubita-
bunt sic qui corporali morte
moritur quasi fratres et propinqui in
bonis eius succedunt. Post mortem
mandat corruptionem. Denigrata est
super carbones facies. Post ad penam
obligat eterna. Unde quaeritur de
terrore. Osee xiii. Item consciam
amaritat ut vide quia ma-
lum et amarum est. Item insensibilem
reddit. Unde videbatur eis qui
ludens loqui. Vile habens
in carne submergendo quia non
sentit in collo lapidem ut in
aquam ovis naue peccatum.
Et maius accidit quia beata vita
a deo priuat. Regum. Saul irruit
in gladium suum. Est non quia
petm veniale disponit ad mor-
tem mortale vero infert mor-
tem per obstinationem detinet in mor-
te. Et ad alia peccata trahit
exiit homo in cainum qui
confessus ait per occasionem fratricidii

sum. Vide hic de ysidoro peccatum quod
per penitentiam non deletur mox
suo pondere ad aliud trahit.
Homo hec insignia egressus
de vita et curia intercepitur
est agnus et dina egressa ut
videret homines regionis illius
corrupta est et sic virginitatem
amisit et iudas xpm tra-
didit. Et post adulterium david
secutus est homicidium et sic patet quod
petm est pena pena peti
est petm ei quod ipse est culpa dicitur
precedentis peti pena et ita
dicitur aliquid simul culpa et pena. Sed
culpa dicitur ratione actionis pena
vero ratione passionis quia culpa
quod facimus pena vero quod patimur.
Licet igitur omnis culpa sit a no-
bis non tamen omnis pena est
a nobis. Immo quedam est a nobis
tota. Item dixi a deo inflicta
Item a primis parentibus contracta
sicut quia enim qui facit quod non
debet iustum est pati quod debet
Et omnis pena iusta est et
divina providentia. Item dicit vero
petm nascitur ex alio sicut
appetitus superbia quia vult
omnibus preesse dolet si aliquis ei
equatur et sic de cecitate nascitur
invidia. Invidus vero quia de feli-
citate nascitur ei cum in inde
ira ex qua nascitur ira et sic
ira cum non potest se vindicare

tristatur ideo ex ea nascitur accidia. Accidia vero consolationem querens facit avariciam. Avaricia vero quia in temporalibus tendit per magis excercere gulam. Gula vero propter ventris repletionem de facili spumat in libidine et ita generat luxuriam. Est peccatum bona que fuit infructuosa reddit et quantum ad nutrimentum et quantum ad premium. Sicut ramus precisus ab arbore non profert fructum sed arescit et habilitatur ad incendium. De talibus dicitur Deut. Maledictus eris ingrediens et egrediens. Secundum etiam mortalem ad orandum, quia talium oratio non est meritoria, immo dicit Aug. quod si tales surgunt sicut te includunt peccatis in se divinam gratiam excludunt quia ira in eis perfectam habitat exhortatione et infimilitat quia in peccatore est ignis avaricie, fetor luxurie, tenebre ignorancie, vermis conscientie, sitis concupiscentie, demones pessimi et hiis vacuum tandem homines relinquunt. Item terra erat inanis et vacua et nito quia mundo adherentes fugiunt verba veritatis eo quod relinquunt fontem vite et venam aquarum vivarum ac paludibus turbidis se saciant. Ut fallendo decipit sic lignum putridum de nocte lucet et sic esca in hamo piscem decipit. Ut stultum

homines deminuit quia peccando quibus se opprimendo imponit et ligat super dorsum suum tremendo colligit et illi sunt quos cum ipsis sunt cum torquebit. Aug.: Stultum est in tali statu vivere in quo quis non auderet mori. Decipitur quod peccatum in morte aggravat hominem quia in morte privatur homo omni solacio sensibilium que dilexit cibo potu amicis rebus sive rege. Ipse privatur corpore quod nunquam in tali forma recipiet immo vellet habere sic quod primordia parte corrosum est vermibus quod stupebit anima peccatoris quando corpus resumendum videbit. Turbabitur in morte peccator quando videbit conspectum demonum ad animam. Crisostomus: Omnibus enim eius apparet in tercia. Postremo videndum est qualiter peccatum premat hominem post mortem confessione habita ex opprobrio de immunditie. Propheta: revelabo pudenda tua in fa ... t. Opprobrium ipsum audiet in iudicio. Mt. Esurivi et non dedistis michi manducare. Rege et luce privabitur sicut ligatis manibus et pedibus proicietur in tenebras exteriores. Ibi non habebit ei tantus iste regem eterna etc. Suffragiis ecclesie non gaudebit. Quibus vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur. In infinitum perpetuatur. Homo

de lapide molari q̄ p̄icit an
gel9 in apotu i mare d. hᶜ
i petu mitte² babilon i infn
num adeo et clas oib9 bonis
sepabit². Sᵗ Iste maledicti
i igne eternu penitedi ca
det. Ie. transijt estas finita e
messis. omnis spes iure pta
det² ijs no remanebit testa
ut portet² igniculs s. caritat
de medijs aut hauriet² paru
lique desouea s. dine iure
Sic itaqꝫ pctu noicet in
peto consisteti et in peto
morieti. Sit q° multiplicat
nocet etiā pctu ipm desen
ti et de illo penitēti q2 gliaz
pfte i nocētie nuq̄ recupa
bit. Sit eni corrupta de ceto
vgo no erit ita semel pctas
nuq̄ se no pcasse no gaude
bit. Istud mltis exeplis on²
na post sanacoem vulneris
sp manet cicatrix. Ite q̄ sel
fuerat² sp fur- dr-. Ite dom9
e dom9 dilapidati de ceto
pt dici. It symo q̄ do9 ale
pra mundauit p9 emdacom
tn sp vocabat² symo lepos9
It tepl9m qd reedificatu fuit
p9 destrucoem p̄mi nllo mo fuit
sile in pulchtu ne teplo p̄ori
It pctm ad pena tpalez ob
ligat. vn no exibit inde
donᶜ reddat nouissim qdra
tez. It regnu celoꝝ no intbit
donᶜ lignu fenu stipulam
i pena petaꝝ tā mortaliu
quā venialiu que a pnti
soluta no e cremet. q' aglia
retardit q̄ figuratu ē i ab
salon qui p9 quā pri reco
aliatus fuit mansit tn duob9
annis q̄ faciē illi9 no vidit
ul tā diu differt² q̄t aglia
q̄usqꝫ fiet sine oi macula sic
erat in bapᵐᵒ. Ite tps ami
ssu et pmiu qd s' gquerere
potuit cu pmio nuqꝫ re
cupabᵗ. Ie. qui vedit aliquid
aū id qd vendidt no reuitet²
It obstuzat oclm cogitaois
et hᶜ p sciara spiritualiu q̄
ipm excaueat ut figt²
i tobia et p trabe que in09
erat Aug9. oclis ogrebo
diosa e lux sic noctuis et
vespertilioib9. Ili hᶜ no deq
dam ceco que dns luz illu
minauat no tn stati pfte
vidit s vidit hoies p9 q̄ ar
bores ambulates. Affem re
dit tepidu sic i pede vulne
ratus et sanatus claudicat et
arbor mota de loco suo ad
vtutis amittit. Vn dictu
e lyn p9 pctm spmas et tri
ger- et ceni e spenti sup
pt9 t. q̄ fastidiu boi ge
nerat. Exo. dia mi n na
si- ti- y- le. Aug9 palato
no sano pena e panis q̄

ssimo e suauis. Jt dyu' dese p9
qua gust9 fuit. pl9 valebat
malu mobilitu qua bonu
i solitu ad bonu opandum
i pedit. Gen bui. loth respi
ces ret' uisa e in statuam
salis. s. qd stilem facat terr
Ibid. Insudore pieb s. filios
suos ope ad resistend'm
teptacoib9 s. debilitat Judith
Sapson p9 crin abscisione
amisit vires 7 arbor lesa
pscauit cita9 deciat' uento
Effusore minuit caritatis sic
eclipsis solis diu p9 modu
nocet tre p eo q modico tpe
s' vt9 radios solis sbtrhit'
Psalmus senuerit 7 tu ope
rret' vestib9 no calefiebat
7 aqua calorē ignis ul mi
nuit ul extinguit. Dolorē
7 timorē decreto sp insugit
dolorē qdē q: cti9 e de ppetta
culpa timorē at q: cti9 no
e de veia. Aug9 penitens
sp doleat 7 de dolore gau
deat 7 no sp doluisse se do
leat. Jt peccm corrupit ptas
liberi arbitri duplr. s. in
agendo 7 suscipiendo. In
agendo qdē q: no pt sp
face qd cupit ul vitare quod
nocet In suscipiendo at q:
gram stabile no pt susci
pe in hac vita. Jt corrupit'

racio dupr' s. quat'm ad libe
ratio iudicij int' bonu et
malu Jt quat'm ad libe
racom osilij int' expedies
7 in expedies. Jt corrupit'
affectus dupr' ul in ordine
ul i m° q: nc sp ē ordiats
nc sp moderats. pccm nocz
multis s. ipi facienti. pt p'
tatu meu cont' me e sp.
Jt nocet hijs qui st' i pur
gatorio quib no pnt pctores
iuuare tu efficac' sicut
si ecent in gra. Jt nocet
ipis dapnatis. 7 hoc p'mo
qm quantoīs qto em plures
sut in infno tato maior hor
ror 7 pena. Fallit em i
infno h9 r'a Solaciu' est
miseror socios hre penaz
Jt nocet saluatis 7 hoc p'mo
du abstitoīs na ex osorcio
7 sacietate glorificator
habet' gaudiu accidenta
le. Jt demones nocet ipis bnato
rib9 tu p eo q ctates cor
tont' demones minuit' in
illis qui pctm perpetruit tu
p eo q aliqs co° corrupt
7 scandalizat. Multa mala
facit venuit homi exceo q
i pctm alqs p pmam sua
reuertit reuadunat omnu
ē q hō fit ipotencior ad resur

gendu ¶ Ebre Inpossibile e eos
qui semel illuiati st et gustaue
runt donu celeste et pticipes st
effecti sps s gustauerunt nichi
los bo verbu dei virtutes q seli
beti et plapsi st renouari
rursus ad pniam ¶ iii e q vi
cium fortificat ad i pugnandum
¶ Augs dese loqt plus nichi va
lebat malu i oblitu qua bo
i solitu ¶ Tcim e q culpa sit
difficilior ad remittendum ¶ que
o qua vilis facta es nimis iterans
vias tuas hn. dicit volns quod
iterat tardius sanat ¶ Quartum
e q deus sit difficilior ad
placandum iii Re de semey q
ad pma peticoem i uenit mi
sericordia eo tn pacto q staret
i ierlm s qui scdario peccauit
sn vlla mia occisus e ¶ Quintu
e q dyabls e difficilior ad ex
pellendum Luc Tunc assumet
vii sps neq se et i g. ihā. ibi.
et fiunt il pe p ¶ Sequit de cor
rupcoe spei mor et ordis ¶ Sm

nā nota q bonitas naliu cpata
ad mat q speciosit facit dici
spes s mag cpata ad opus
q modificat dr cpata vo ad
fine s. ad deu ad q ordiat m
dr ordo ¶ Alia corrupcio spei
e dissilitudo aie ad deu na
spes aie silitudo dei ¶ Corrupcio
no mor e diminucio extinsioe
vitual siue infinacio potencie
que exigit e q aia no suste
tatur esta spualr gustando
qm suauis e dns ¶ Corrupcio
at ordis e in aia cu aspts
et affectus de corpe e ad caritat
ext nalez situ cu eni ea q
sut qi capt aie sursu st ad
deu i nali situ et ordie sut
alioqn ho erit qi eursus ¶ Alit
puacio spei e deformitas siue
carencia debite rectitudis volu
tatis Rectitudo aut volutatis
e ut no declinet a sinis ext
mis s. a deo pnci et a deo fine
ut videlz oia que ht a deo pn
cipio referat erga ad deu fine
Cu vo s qd ht qs attribuit aut
ponit aliu fine q deu cui
e ¶ Ita puacio mor excessiue
ppe volutatis s. cu volt ad dime
ptati gtinuu ¶ Est puacio ordis
e aursio volutatis a deo et co
uersio ipius ad catur ¶ Et alit cre
ata racoalis ul asitmo bono
e sm triplicas cause hitudiez
s. efficientis cause et forlis et fina
lis et ideo nata e agere opa
pia a deo et s. deu et ppt deum
et ht sm modu spem et ordine
s. iustitu s qm racoalis cre
ata facta sunt potuit defice
m suis operacoibus ut s opa
cones sue no erunt a deo vt

phc no sm deu nc pp deu hoc
at e pp ipi9 moi spei & ordis
corruptiui De pcto origiali

Expedito de pcto in gne dem
est de pcto in spe & po de
origmali pcto p3 hc de actua-
li pcto. Lz igit' aia no sit
extducte tn origmal culpa
ab aia ad trasit ad aias postio
mediate carne p ocupia3 gna
ta ita q sic ab aia pirate i
fecta fuit caro & pna effecta
ad libidine ita semata sic
thens infectoru viciat aia3
Ideo quo p3 pctm origiale e
in carne & i aia s3 in carne
vali- & origmalit i aia de
forlit & taq in sbo. Sola ei
aia susceptiv e vtutis et
vicij & tn sic dcm e expoit
toe ipi9 corp9 sicut illud vi
au sic qn cadit qb in lutu
fedat' & maclat'. Talis at
infecto no tm e pena s3 et
culpa. Spal vo culpa que ma
cla e delet' in bapmo pena
at que fomes appella' siue
pcandi pmtas remanet pos
bapm. Si em curat' i bapmo
culpa qm ad reatu dapna
tois etne tn remanet ipa
pena qm ad tactu & motu
ocupie tn qua nos optet
q diu viuim9 pugnare.

Ro extinguit' ocupia pgin
q tn extinguit in homine
aliq9 q dico pp btam virgine
in qua fuit extincta i ocep
toe filij pgra3 singlarem
Ideo pdtis p3 q psona corrupit
natam & eq9 na corrupta corrupit
psona na p pctm pmi hois
corrupta e huana nata s3 na
sit corrupta corrupt' aliat p at no
Ro at q corrpto pne e reats
metis. Corrupto vo nate e
infecto carnis put e pita
ad aliu3 carne. Demu3 nllo
m debz imputare deo infecto
aie lz ea creado infudat &
vniat cu carne infecta qm
ordinatissim fuit in huana
na ut gnaret' ita q gnita
ppagaret' & q p pcto puni-
ret'. Non sic in odicoe fruats
e ordo sapie & in ppagitoe
fruat' ordo nate. Sic in
punitoe debuit fruari ordo
iustie & ita p3 q no e cont
dina3 eqtate tn ad posteros
culpa trasmittit'. Dicedu3 g9
q origmalis culpe trasfusio
no e a deo nc e a nata gnita
s3 a vicio pmi hois ppetto
& hc e q ait Aug9 q pctm
origiale no trasmittit ad
posteros ppagdo s3 libido.
Sic ei gnits e ho ut spbpect

corpori et corpus subiceret spiritui quia
sicut ille obediret suo conditori
et econverso si spiritus non obediret deo
iusto iudicio corpus incipit ei
rebellare. Sic ergo si adam
vixisset corpus spiritui obediens ei
fuisset et tale ad posteros trans-
mitteret sicut adam ex quo peccavit
et caro eius facta est ei rebellis
oportet quod tale ad posteros trans-
mittat et quod deus secundum institucionem
primam primo vide corpori animam infundat
ex quo patet quod peccatum eius est cau-
sa originalis peccati in filiis
sed tamen hoc intelligas in genere
cause efficientis. Omnes per concu-
piscentiam nati nascimur filii ire
propter quod merito in nobis multiplicem de-
fectum tam corporis quam anime ad quos
subsequitur pena mortis et pena
carentie divine visionis et amis-
sionis glorie celestis non solum in
adultis verum etiam in pueris
non baptizatis quorum pena mi-
tissima inter ceteras punitur quia
sola pena dampni habent sine
pena sensus. Originale pec-
catum sic curatur in parte per bap-
tismum quod infideles liberos qui
curati sunt transmittunt in plenum
peccatum originale sicut videmus
circumcisus generat filium cum preputio
et granum mundum seminatum procreat

granum cum palea et hoc est racio
quia homo generat filium non secundum quod
curatus est in mente sed secundum quod cor-
ruptus est in carne non secundum quod
spiritualis sed secundum quod carnalis nomina
Originale De peccato originali secundum
O peccatum habet multa nomina et hoc
multiplici racione vel causa. Secundum enim
quod originale peccatum comparatur ad
animam vocatur infirmitas quia
reddit animam impotentem ad re-
sistendum motibus. Item feditas
quia per ipsum anima maculatur. Item
pravitas propter continuam inclinacionem
appetitus ad malum. Item corrup-
cio quia ducit ad inhabile id est ad
peccatum. Item vicium quia est diminu-
cio bonorum naturalium. Item languor-
nalte quia durat in natura corrup-
ta. Item est etiam nomina secundum quod com-
paratur ad corpus. Primo vocatur
lex carnis eo quod legi divine
contraria sit inflictum. Item lex
membrorum quia movet organa
ad copulacionem concupiscentie. Item ty-
rannus propter dominacionem quia viole-
tiam in ipsa concupiscentia. Item
fomes quia sicut cineres ignem ita
per ipsum fovetur peccatum in carne
secundum actum nutritive et generative.
Item stimulus carnis quia stimulat
carnem ad pravos motus et etiam
ad consensum. Item est quam nova put

spectatur ad actus delectabiles secundum hoc
vocatur concupiscentia que sonat vi-
tium in actu prout est in adultis. Item
Item concupiscibilitas que sonat vicium
in potentia prout est in parvulis. Sic
nomen secundum quod spectatur ad primum hominem
aliquo trahitur. Sic vocatur origina-
le peccatum quod est carentia debite
iustitie. **De peccato originali secundum nomen**

De primis motibus

Quoniam peccatum aliquando sit actuale aliquando
contractum ipsum peccatum actuale
sumitur a primis motibus ortum
Sicut enim sciendum quod in statu innocen-
tie non movetur sensualitas nisi
secundum motum rationis. Unde in statu homo
non poterat in eo etiam esse peccatum
veniale. Nunc autem quia sensualitas
rationi repugnat ideo per primos motus
nature homines contrahere peccatum ve-
niale. Et primi motus particulariter
et sigillatim possunt declinari tamen
nullo modo possunt caveri quia sic sunt
peccata quod sunt pene peccati et ideo mi-
to (?) sunt venialia quia sicut ipso sunt
digna venia. Et primus motus sic
describitur quod est motus sensibilitatis
secundum impulsum fomitis in pecuniose te-
dens ad fruitionem (?) alicuius delecta-
bilis. Et duplex motus distinguitur
quantum spectat ad presentem materiam
scilicet primo primus qui est naturalis et secundo pri-
mus qui est sensualitatis. Cum igitur
loquitur de primis quod sunt peccata in-
telligendum est de secundo primis que
sunt sensualitatis quia primo primi non

sunt peccata cum sint naturales et preve-
nientes motus rationis quia patet per hoc quod non
sequuntur imaginationes sed solum in-
naturalem qualitatem actionem. Motus
autem secundo primi sunt peccata quia sunt
motus inordinati in genere morum
quia patet per hoc quod tales motus sunt
sensualitatis veniale quod subiciantur
talibus dominio
voluntatis. Et voluntas autem est principium
moralium sicut habetur in VII me-
thaphisice. Et hic est quod ibi primus
genus moris incipit ubi primum
dominium voluntatis invenitur. Hic autem
est in sensualitate. Et similiter quamvis propter
rationem predictam sit in sensualitate
peccatum tamen hic non est mortale
sed tantummodo veniale quia voluntas
non habet dominium completum super
primos motus qui sunt sensua-
litatis ut in illis actibus qui
ex imperio voluntatis procedunt
procedunt sed habet in eis dominium in-
completum sicut est in illis actibus
qui non ex imperio rationis pro-
cedunt. Et tamen voluntas tales
motus sensualitatis impedire po-
terit et ideo sunt peccatum veniale. Primi
quod motus sensualitati ascribuntur
quia talium motuum principium est
sensualitas et fomes. Et dicen-
dum igitur quod primi motus sunt peccata
sunt peccata venialia triplici
ratione primo quia movet ad illa

tu ¶ Quarto quia sunt quedam non volunta
ria non per se sed quia sunt dictum est
non impediuntur a voluntate vel per
precedentem apprehensionem ¶ Tercio
per delectacionem annexam ei. Si
cut per delectacionem anima coniungitur
carnalibus obtenebratur et peioratur
sic cum coniungitur deo illuminatur
et melioratur ¶ Nota quod homo
pronior est ad malum quam ad bonum
multis de causis. Primo quia sicut dicit
apostolus Sap. ix ¶ Corpus quod corrumpitur
aggravat animam et cetera. Et sic inclinat
ad malum et non eriget ad bonum.
Secundo quia sicut dicit Augustinus plus
valet malum in oblitum quam bonum
in solitum ¶ Tercio quia naturaliter
facilius est descendere quam ascendere
et unusquisque magis tenet deorsum quam
sursum ¶ Quarto quia inclinatur
ad malum quia presens est sed finis
virtutum absens est ¶ Quinto delectabi
lia apprehensa per sensum sunt pri
ma gaudia quae de necessitate mo
vent concupiscentiam ¶ Sexto quia plures
circumstancie requiruntur ad bonum
quam ad malum ¶ Sexto quia tendis
ad non esse proprium scilicet ad nichilum
¶ Septimo quia fomes qui movet
ad malum semper manet nobiscum et gla
dius quo quis mus semper exit nobiscum
¶ Octavo quia virtutes que sunt active
ad diligendum temporalia sed passive

et militis ad celestia que sunt gracie
et glorie quia non possunt habere virtutes
per modum acquisitionis sed per modum
recepcionis Unde malum possumus
facere per nos sed bonum non possumus
facere nisi per gratiam adiuvantem

De morosa delectatione et eius consensu in peccatum

Delectatio carnalis morosa
mortale peccatum est sed nulla de
morosa nisi cum expressu est
unde intellige hic mora tempus sed
consensu ¶ Circa primum quia delecta
tio si sit citra consensum veniale
peccatum est ¶ Tercio ubi consensus precedit
voluntas ita quod vult mentis in
delectacione voluptatem nec tamen
vult in opus procedere talis con
sensus est mortalia computandus
quod maxime debet in
telligi in peccatis carnalibus
¶ Verumtamen iste consensus in illece
bras duplex est quia consensus
in illecebras aliquando est sensus non
per prohibitam deliberationem sed
ex sola cogitacione / Sensus / rationis
quam precedit appetitus sensualitatis
in primo motu / Talis autem
consensus dicitur surrepcio et est pecca
tum veniale ¶ Alius consensus est de
liberacione motuum qui est
ex deliberatione rationis et iste
est peccatum mortale ut dictum est
¶ Tercio dicitur iste consentit deliberatione

que sit p̄ r̄ones d̄nas h̄c m̄
q̄ ome lege d̄i p̄hibitum
est vitand̄m tu̅c d̄r̄ct̄ ee
p̄ctm in sup̄iori p̄te r̄onis
s̄ si d̄liberac̄o sit p̄ h̄nan̄ s
r̄ones h̄c mo ¶ Om̄e i quo
cust̄edit̄ mediu̅ v̄tutis e
vitand̄m tu̅c d̄r̄c p̄ctm ee
i inf̄iori p̄te r̄onis ¶ Ad hu̅c
p̄cedit ꝯs̄s̄ v̄lti̅s q̄n s̄ p̄pot
op̄s ꝯsumac̄ tu̅c volu̅tas
p̄s̄to ꝯputat̄ ecia si facultas
d̄sit p̄ficiēdi op̄s ip̄m ¶ Ex
no ꝯseq̄t̄ ꝯs̄s̄ et op̄s eius
que d̄na lege s̄t p̄hibita
p̄ctm e mortale ꝯsumatu
¶ Ex p̄dc̄is collige d̄stinc̄om
q̄ d̄lc̄ac̄io dup̄x e· s̄· n̄alis
et volu̅taria ¶ In d̄lc̄ac̄one
p̄ue n̄ali n̄c e m̄itu nec
d̄mitu / volu̅taria dup̄lex
e q̄ alia e incultoe alia
in cultiua ¶ d̄lc̄ac̄io q̄ in cu̅l-
tore e b̄o e d̄ qua p̄s ¶
Memor fui d̄i et d̄l· sum e̅
¶ Ne at in cu̅lta e dup̄x e
q̄dā no e p̄p d̄m et h̄ bona
e si sumt̄ d̄lc̄ac̄io ꝓ ope
r̄onis no p̄ passioe d̄ qua
p̄s d̄lc̄asti me i f̄ t ¶ Ac̄e
d̄i e cont̄ d̄m et h̄ sili dup̄x
e q̄ q̄dā e ꝯt d̄m et h̄c e
p̄ctm veiale q̄dā e tot d̄m
et h̄c e p̄ctm mortale /
Peccatum / De p̄cc̄o veniali
P veniale inor̄ s̄ e culpe
na in p̄uulis p̄s bap̄m ¶ p̄o
surgu̅t veialia p̄s h̄ mor-
talia ¶ Veniale at p̄ctm
e ut dic̄ Aug̅s q̄ homi̅em
vsq̄z reatu̅ p̄p̄etue mortis
no g̅uat s̄ pena m̄et̄ ut
sit facile indulget̄ p̄ctm
veiale s̄p̄ e a nolu̅te ad h̄c
mouēte ul p̄mittēte s̄ no
cohibēte ¶ p̄ctm aliq̄d est
veiale t̄bus m̄ois ¶ p̄o modo
ex gn̄e sic v̄bu ociosu̅ e
veiale p̄ctm ¶ Sc̄o ex eu̅ctu
s̄ q̄ p̄ p̄ p̄mas d̄ mortali fit
veiale ¶ T̄cio ex c̄a ut q̄n
fiut q̄dā ex infirm̄te vel
ignorācia que lic̄ sint
q̄z mortalia tn̄ d̄n̄r veia
lia s̄u remissibilia ex con
p̄ac̄oe ad p̄ctm q̄ fit ex
c̄ta malicia q̄ e irremi- no
sible ¶ Sc̄d̄m q̄ veiale
p̄ctm nu̅q̄ p̄t fi̅ mortale
et h̄c n̄c q̄m ad reatu nec
q̄m ad maclaz ¶ Rac̄o hu̅s
q̄ nlla res p̄t m̄utare sp̄ez
suaz ¶ p̄ctm at veiale et
mortale s̄t d̄u̅se sp̄es p̄cti
s̄m t̄n alct̄s q̄m ex se est
d̄ gn̄e veiale p̄t fi mor-
le q̄tuor m̄ois ¶ p̄o ex ꝯtra

qr qd qp sit cont' gstiaz errone
am et lm9 e racto qr tn in
pcto duo sit .s. ausio et cousio
penes pm indicat' pctm qm
ausio adeo e qn forte et gusio
ad ctiaz qn matiale ¶ Cu ue
go leuac talamu dextra vidca'
leue ul indiffens tn qn fit co
tra gstiaz pctm e. qr spont'
hom i gmutale et ita fit au
sio adultore ¶ Et expliceta
vm aug9 nllm pctm adeo
veiale qp no fiat mortale
du placet ¶ Tco ex dispone qr
frequet plapsu i vemalia di
spont' ho ad mortale et sm
hc intelligit' illud Gg9 vitasti
grandia caue ne obruaris
arena. hoc dt qr sepe de pctis
minimis vemt' ad magna sic
de modica scintilla qnz surgit
magn9 ignis puer. Qui
minima negligit paulatim
defluit ¶ Qrto ex pgressu qr
qn insurgit vemalle si non
phibet' posset pgredi usqz
no ad mortale ¶ Qto qr ipm veia
le in sba fiat mortale sed
qr ex ipo acts nalit' fieret
pgrediendo mortale ¶ Istud
pz in primis motib9 qr int
veialia gputant' sz qn delec
tado qualescat in tm qp co
ss9 accedit iam pctm e mor
no tale ¶ Qrta e int mortale
pctm et veiale qr pctm mor
le e libido sine voluptas
i cultua sup deu ul eq deo
¶ Recty ei ordo e ut hom i
gmutable pferat' gmutali
et honestu utili et volutas di
int volutati et ro sesuali ¶
Qrn ille ordo pturt' tuc p
catu mortale gmittit ¶ Ut
ad posset ee ul viue sine
pcto veiali du e in hac vita
videndu m e ¶ Ad qd dicendm
si loqm de tota vita hoins no qd
qui ia puenit ad etate adul
tam de excelleti et spali g
est qp talis sine pcto vemali
e ¶ Hic dt beus aug9 dc de
bta virgine ¶ Si at loqm de
aliqua ptcla vite ptis sic
ee ad pt sine veiali pcto
¶ Istud pz p exm qr nauta
pt singla foramina nauis
obstrue i mo. ut aq nusqz
intret vn caritas pfcm ee
no facit qp pctm veiale no
adueniat sz facit qp no du
ret queadmo m cammi9 igis
no silat ut gutta aq sibi
no apponat' silat tn ut ap
poitu cito9 extinguat' p
fca em caritas stati insla
mult homnez ut de pcto do
leat et peniteat qd no fa
cit caritas impfca vn i
impfcis aggant' multa
veialia pque sit ad postea

tom maior dispositio alius

Effectus de effectu pcti ven

Effectus pcti venialis multiplex est
primus quia ad penam obligat na
dicitur veniale a d pecise obligat
ad penam eternam vel purgatorii
vel penitentis satisfactionis vel alique
illarum penarum quantum quis foret
ecce petis satisfaciat homo
levius quam si forma purgatorii
pmetur quantum quis foret in bo in
fini puniretur per veniali quamvis si
quia eternaliter si cum mortali
et veniali decesserit Ideo est
dicitur quod mensura vini que
valet in uno loco vi denari
os si ducatur ulterius valet tantum
solidum et si ducatur ad huc
ulterius valet duos solidos
Pena tamen illata in inferno pro
veniali in comparabiliter maior est
quam illata vivi pro mortali quod
tamen solet dici quod pena illata
in inferno pro mortali est sic
linea in purgatorio illata
pro veniali in puncti est sicut
punctus unum sicut quam sunt in
in proportionabilia ita inter pe
nas predictas est magna differentia
Secundus effectus est quod pctm
veniale animam maculat et
ponitur tale ideo aliquam ei
denigratur aliqua ymago
depicta in tantum ut videri non
possit aliquam vero sic obscuratur
ut videri quidem possit sed non
plene distincte et ideo propter talem
dicunt dicitur quod quod veniale ob
scurat mortale obtenebrat
de macula nota ista dicitur quod
in salvandis omne pctm venia
le deletur in penitentia aliquam sua
li quantum ad culpam et non quantum
ad penam immo illa solvetur
in purgatorio quod delet at gra
finalis pctm veniale in ipsa
dissolutione corporis et aie ex
virtute complexionis et sui sta
tus quamvis non sit motus contritionis
directus ad illud quod tamen hoc
intelligitur verbum Augustinum qui
dicit quod in purgatorio pt ee ab
solutio a pena et non a culpa
hic ab antiquis dicitur esse quod est in
quantum tenetur quod pctm veniale
hic deseritur a multis etiam
quantum ad culpam et in purga
torio purgantur quia deus dicit
de quibusdam petis quod non remit
tuntur nec hic nec in futuro
Respondet quod venialia
remittuntur in futuro quod si in
telligatur quantum ad penam tunc ex
posito quod nulla est quia etiam
mortalia quantum ad penam purga
que hic soluta non est et tertius
quod minuit fervore caritatis

pmi

sic aqua in igne proiecta lz
ignē nō extinguat fuorē
tn̄ illius tēpat. Quartus ē qd
p'mitas ptas tue i bonis lassat⁹ sic
qui ponit⁹ onus sup equū minus
eit pmptus ad ambland̄ū. Quin-
tus ē qd retardat aīam quia
hō qui decedit et statī posset
euolare ꝓpter venialia post mortē
coget⁹ ad tps in purgatorio ex
pectare anteq̄ ei ab aliquo facies
dei videbit⁹ donec psoluat
minimū quadrantē venialiū pec
catorū. Oportet enim qd ita mun-
dum ee an introitū padisi
sic fuit in innocētia baptis
mali. Sextus ē qd bona glie
celestis diminuit non quidem
illa que ia debent⁹ et que
ia hemus ibi pmitta repo-
sita s; que debent⁹ si venialia
nō fuerint quia medio tpe pos
set aliqua bō si qui illa
fuit. Septimo post pctūlorū
venialiū oportet nos opera
quedā querere ad absolutionē
horū debitorū pro quibus nobis de
beret esse cumulus etiam p-
mij. Septimus effectus ē qd
venialiū sepe fit occasio
peccatorū mortaliū et hoc quatuor
modis sicut hic sup titulo p
ximo/ vbi dr qd ex se est
veniale pt fieri mortale quatuor modis

Hoc ē caua singlariter atten
dendū qd sic ad remissionē
mortalis pcti exigitur detes-
tio actus peccandi tam volunte
in posteꝝ abstinendi. Sic qd
pctm veniale in pntī non
dimittitur nisi et actu et proposito
deseratur. **De vij vicijs capitalibus**

Peccatoꝝ mortalibus in gnē

Plurium vnū ē initium dup
x radix triplex fomes sep
tiforme caput vnū initiū
scilicet superbia iuxta illud
Initium omis pcti ē superbia
Duplex vero radix ē s. timor
male humilians et amor ma
le accendens. Timor ad oīs
ortū hīt ab amore nullus enim
timet aliquid perdere nisi qd amat
ad hoc. Triplex pcti fomes
ē s. illa que sunt in mundo/ hoc
ē cupia carnis/ concupia
oculorū et superbia vite. Sep
tiforme caput s. invidia. ira.
accidia. gula. luxuria. Sunt
que sunt quedā spualia duo
vero carnalia. Sufficientia
enim horū vicioꝝ sic pt colli
gi. voluntas nra duobus
modis deordinat. Vel quia
appetit non appetendū vel
quia refugit qd non ē refugiendū
Primi primo modo vel ē melius
et ē vana gloria vel exterius
sic ē auaritia vel infimus

et sic delectabile est. Et id delectabile
aut est ad conservacionem individui et
sic est alimentum quod appetitur
inordinate a gula aut est ad
conservacionem speciei et sic est coitus
qui appetitur a luxuria. Si aut
voluntas discordat quia refugit
quod non est ei refugiendum et hoc potest tri-
pliciter. Aut enim refugit secundum
prius instinctum racionalis et sic
est invidia aut secundum instinctum
irascibilis et sic est ira aut secundum
instinctum concupiscibilis et sic est
accidia. Ex hiis patet quod quatuor sunt
principia appetibilia et tres
sunt vitates secundum quatuor instinctum
et fuga. Ideo tantum sunt vii capitalia
peccata. Patet que dicta sunt
quomodo publice se vendunt ut que
dicte sunt quomodo vero sub quadam
specie boni palliata decipiunt.
Tercio quomodo dicit superbia nihil
volo preesse ut possim prodesse.
Ira dicit non debent illata mala
tolerari ne consuescat inferri.
Invidia dicit aliis bonum non cupio
ne in successibus eleventur. Ac-
cidia dicit adhibet in laboribus
in peccato ne indiscrecio exagitatur.
Avaricia dicit adhibet sit multa
congreganda ne propter inopiam
committatur furtum vel rapina.
Gula dicit adhibet est corpus cibis
et potibus delicatioribus nutri-
endum ut sit forcius domino ad servien-
dum. Luxuria dicit ad tempus deus concessit
ad libitum vivere et postea forcius
penitere. Septem vicia vii be-
stiis comparantur. Vana gloria com-
paratur leoni. Invidia canem.
Ira lupo. Accidia asino.
Avaricia ericio. Luxuria
porco. Gula urso. Et alio modo
comparantur vii vicia vii infirmitatibus.
Vana gloria inflacioni. Invidia
lepre. Ira frenesi. Accidia
litargie. Avaricia ydropi-
si. Luxuria febri. Gula epilep-
sie. Septem vicia Christi passio-
ne curantur. Capitis incli-
nacio curat superbiam.
Oracio pro inimicis iram. Apercio la-
teris invidiam. Comportacio crucis
accidiam. Denudacio ipsius pro-
corporis cum mente discipulis
vestium divisionibus. Hoc omnia cu-
rat avariciam. Flagellacio
luxuriam. Potacio fellis gulam.

Nunc dicendum de superbia

Nunc dicendum est de vii capitalibus viciis
in specie et primo de superbia que est
inicium omnium viciorum. Est autem
superbia ut dicit Augustinus perverse
celsitudinis appetitus. Unde sic
dicit Augustinus aut Superbia omnibus
invidet scilicet superioribus quia illis
non equatur inferioribus ne ei
equentur paribus quia ei equantur.
Superbia dicitur inicium omnis peccati
triplici racione primo propter causam quia in

venit in oi pcto qr i om
pcto i venit^r 9tept9 Vei q
e gdus ca pcti ¶ Iste aut con
tept9 e exclusio caritatis que
i oi pcto e vbi ppomit^r bom
9mutale bono i 9mutali
qr sic sn caritate alie vtu
tes mrt sut sic sn supbia
et vgilia vicia nichil
st ¶ Abstrahe supbia et ha
bebis gram qr supbis deus
resistit humilib9 aut dat
gram ¶ Conexu^m ei hudi mi
ch e exceptm q geauu q
qr p^m fuit pctor h^c em
pcat dyals in celo et p^m9
homo in padiso ¶ Tas quia
exeo nascut^r alia vicia
f pus et posti9 ul media ul
i medie sic het^r sup def
fectu vicior ¶ Est aut int^r
supbia et vana gliaz dria
qr licz vtbiqz sit appetitus
ppe excellencie tn supb9 ap
appet e magn9 nil ¶ Sed
vane glori9 appetit i ore
alior appare e plaude ex
¶ Dividit pcti sunt radices
inicia siue ca aliorum pctorum
f diusis respectib9 ¶ Supbia
em d^r inici^m ppter tres rona
les tas o eniatas / libido vero
d^r ca omis pcti sic aut au
g9 et h^c ppter delectatom carnale

que i ordiate trahit aiam et
avertit a sumo bono ¶ Est ei
libido i ppa voluntas qua
movet^r aia ronalis ad h^c
q delect^r in creatura ¶ Cupidi
tas etia d^r radix omnium ma
lor sic d^r aps9 et h^c ppter
eande cam sic libido ¶ Est
em cupiditas ex amore i
ordinato inclinate ad crea
tura ¶ luxuria etia d^r p^m
¶ Cassianum radix ois pcti
qr carnales delectaciones
sut nob nales ad nalia et
p^m sui9 et difficult^r resistit
¶ Inanis glie st vij filie
f grg ¶ p^a e in obediencia
vane glori9 ei i nullo vult
videri inferior q fiet si fa
ceret mandatu^m ¶ Sc^a e contencio
qr vult vince cu clamore
et p h^c appere ¶ Tcia e iac
tancia qua q^s enarrat bo
na sua ut laudabilis appeat
¶ Quarta e ypocrisis que 9ut
bonis inferioribus appere ¶
Quinta e ptinacia que
scdm sciat malu ul dictu
defendit ne errasse videt^r
¶ Sexta e discordia que cont^r
ome dcm sunt ul assunt
g^tra ppter vanam gliam
¶ Septia e novitatum psump
tio qua q^s nova ul dicit
ul i venit ut laudet ¶ Qua^or

sunt species superbie quas assignat
gregorius super Job. Prima est cum homo
a se ipso estimat bonum habere quod
habet. Secunda si desuper datum credit
credit et pro suis tamen meritis ac-
cepisse putat. Tertia cum iac-
tat se habere quod non habet. Quarta
est cum ceteris despectis singula-
riter vult videri. Per primam et secundam
speciem iniuriatur homo deo in se
quia per primam ponit se hominem totalem causam
sui boni sed in secunda ponit se causam
principalem. Tertia vero specie
iniuriatur homo deo in hoc quod iac-
tat se habere quod non habet. In quarta
autem iniuriatur deo et proximo.
Gradus superbie secundum Bernardum sunt
xii qui sunt curiositas, mentis
levitas, inepta letitia, iac-
tantia, singularitas, arrog-
antia, presumptio, peccatorum defen-
sio, simulata confessio, rebel-
lio, libertas, peccandi consuetudo.
Per illos istorum sic describitur homo
per superbiam sic iniuriatur deo
et homini cui debet esse par
et homini cui debet esse inferior.
Decem primi gradus determinantur
secundum iniuriam proximi cui debet esse
par. Quarta autem alii secundum iniuriam
que fit ipsi superiori. Due
ultime determinantur proprie quantum ad
iniuriam que deo in medietate
fit. Hec ratio dicitur quia et in-
feriores gradus in deum redun-
dant secundum medietatem proximo.
Gradus ut notatur quod sit
amor progressus ad malius
primus igitur malus est secundus peior
et sic ascendendo in veniendo
quod ultimus est pessimus. Unde iniu-
ria que est respectu paris est
minor. Illa vero que est respectu
superioris maior. Sed illa que
est respectu dei est maxima propter
quod et isti gradus totaliter or-
dinantur. Superbia multa
mala facit. Primo quia quod dei
est usurpat scilicet gloriam. Ysaias: gloriam
meam alteri non dabo. In boni-
s enim operibus que facimus duo
sunt videlicet honor et utilitas
sed primum sibi deus reservat aliud
nobis tribuit. Unde debemus deo
sua parte relinquere si nostra
parte noluimus spoliari. Secundo solus
pastor virtutes impugnat.
Superbia enim quasi turris baby-
lonica que usque ad celos id est ad cele-
stes virtutes debebat pertingere.
Augustinus: Superbia etiam bonis
moribus insidiatur ut pereat.
Unde superbia est inexpugna-
bilis sicut castrum in alto monte
situm. Tertio gratiam dei hominem
denudat. Petrus: Superbis
deus resistit et cetera. Rom. ... mo-
tes gel. ... et cetera. Unde ...

nam quem xpu no e humili re
ceptiuu ß gratiam qr to
hoiez deo puat ¶ hugo de
s. vict ¶ Superbia aufert
m deu i iuidia pximu ira
meipm ¶ Ite supbia e deo
odibilis. eccli x. tri sunt que
odit dns ¶ pauperem supbu
diuite mendacem. sene stultum
¶ Deu impugnat qr vexillu
inici sui i. dyali ponit in
corde suo / et deponit vexil
lu xpi s. crce quam sp debet
homo portare s. illud ¶ Qui
vult venire p9 me ac ¶ Ite
dyals hoiem assilat ¶ Ipse ei
dyal9 rex e sup omes filios
supbie. Om sit dns aut de
ciuitate ¶ In hc cognoscitur
o qr me e disci. si di hi
abiuicez ¶ Sic dyal9 dice
pt de supbia ¶ In hc cog
scut omes qr me e di. si
discordes fueritis ¶ Hominem
stultu demonstrat qr an
cillam ornat et dnam nu
dam relinqt ¶ Ite qr mag
pmodico vendit i. eternum
premiu p humana laude ¶ Ite
qr credit se posse cu sup
bia illuc attinge ut dixi9
ia v. exiens dyal9 no po
tuit cu supbia remanere

¶ Ite supbia deiecit qr sta
dentes in altu defacili
cadunt et qui se eleuat su
bstis his humilibus facile
caput ledit ¶ De inuidia

Inuidia e ut ait augs
odiu felicitatis aliene
ul sm ciostiz dam. ¶ Inuidia
e tristicia de alienis bonis
dr al inuidia qr n videt
qr no pt vide bona alior
bn displicencia boni que
e i alio pt notari p
missione meliorem ul repti
cere sic volt. ¶ Gen. dt ¶ Er
qd mete fugim9 i gestu
actib vix vide9 ¶ Quinq ht
filias s. gg. i. moralia ¶ Prima
e odiu qd e velle malu
alicui et bonu nolle ¶ Sca
e exultatio in aduersis
pxi ¶ Tercia susurratio que
e detractio latens ¶ Quarta
detractio h at sit in apto
inuidit qr melior appere
illo cui detrahit ¶ Inui
dia mlta mala facit
de hinc cecat qr vide bo
pxi no pt sic i avibus co
put noctue et vespertiliom
¶ Augs actib cyris ociosa
e luxo que pinus e ama
bilis ¶ ac vita morit ggg

parvis vitam fortem roborat
puulorum necat vinum in vidus co-
patur febricitanti cui etiam boni
cibi sunt contrarii deo contrariatur quia
tam bonus est deus ut aut Au-
gustinus quod etiam de malis bona
eliciat sed econverso isti tam ma-
li sunt quod de bonis mala elici-
at ¶ Iste divina bonitas omnia
sua comitat isti vero non ¶ Deo
deus placet bonum hominis ac ma-
lum displicet isti aut sed contra
¶ Ite invidi bonum gratie et nature
putant venenum sicut omnia munda mundis
sic istis omnia sunt immunda et sic
boni convertunt in bonum ma-
la ita invidi convertunt in
malum vinum tales convertunt ar-
gentum in cuprum gemmas in
lutum granum in palea · vinum
in aquam mel in fel · diem
in noctem gaudium in mero-
rem · rosas in paliuros · balsa-
mum in sterquilinium / electuarium
in venenum / hominem facit male-
dictum et in ys(aia) ve qui dicunt
bonum malum etc. ¶ Ite invidia
stultum efficit ¶ Simius enim er-
rat qui sibi volt revera oculum
erui unum quod et alii oculis vinus
eruatur sic facit invidus duplex
quod plus quod aliis invidet sibi ma-
gis nocet ¶ aut torquendo ledit

¶ Bonum vtrna invidi in omnibus
civitatibus aures et oculos ha-
bent ut videndo et audiendo
de aliorum prosperitatibus torqueantur
¶ Proximum fraudulenter decipit
vim invidus comparatur eam qui
blanditur in facie et mordet
a tergo ¶ Ite assimilatur iude qui
osculo xpm tradidit ¶ Ite
hominem perdo · homo qui ledit homines
qui eum numquam molestaverunt

De ira peccato capitali

Ira est ut
aut Augustinus blasfemia libi-
do enim Cassiodorus ¶ Ira est
motus animi concitatus ad penam
sic est diffinitio penarum non per
zelum de qua hic est agendum
¶ Ira quoque duplex hic est scilicet
ex nature et ex mortis peccatum
quod discordat ab optimo hoc
est mortale quod veniale est
peccatum vero hic est nature ira non
est peccatum · ratione puer passi-
onis primo pena · sed cum habet
dat quandam actionem per quam de-
cordat homines ¶ et quando ad deum
et quando ad proximum ita est pec-
catum · volt enim expetere vic
vindictam quam non debet vel
ex odio expetere vel vindicare
sub modo constituto ¶ Vel aut q°
teneatur quod remittere in in-
iuriam inimico petenti ¶
Nota distinctionem quod ex in no

iuria solet oriri tu pm
e vindicator in affectu b m ra
toris signum i effectu tcm
e actio qz i iuriatez q pm
tenet stati remitte quilz
vel si no rogetur b m tenet
remitte veniam veritat pe
titi i pato emedatt sm
facultate sua tcm no te
netur remitte Si uo stare
nolueit vel ille cui facta
e iuria debeat amiciciam
quere Ba dm q duplex
e debitum pm e necitatis sine
quo no e salus b m e pfecto
nis qm illd pm debitu no
tenetur qs recociliatoz quere
b io sic dt Criso q talis
debet recociliacom quere
ut duplice corona cosequatur
una qz i iurias passus est
altam qz prior roguit deus
ponit tres gradus circa restitu
ire cu dt Omnis qui irasci
tur fri suo reus e iudicio qui
at dixit racha reus e co
cilio qui aut dixit fatue
reus e iehene ignis de
quibus dr q ubi sunt gradus
culpe sunt 7 ordo sine dm
ic ira in sn voce iudicio ira
cu voce cocilio ira cu smoe
cotuelie iehene igne ma
cipatur b m augm ei i po

e ira tm i so ira cu voce i
tto ira 7 voce 7 cu expres
sio ira affectibz Dicit aute
glo q iudicium e sine discu
ssio cocilium sine diffinicio
iehena ignis sine execucio
reddendm q redde malu
p malo est seruilitatis sic
fecit Joab qui interfecit ab
ner p interfectom fris
sui asahel b redde malu
p bono peruersitatis e sicut
fecit iudas tradendo dnm
redde bom p bono eqtatis
e sic fecit assuerus qui mar
dochem honorauit Redde
aut malo bom p malo e p
fectionis sic fecit stephanus
qui p inimicis orauit. ffilie
ire b qs sut in pa e rixa
h e iudaz volutas ira
iudicandi i iuria filetium
pcedens b ia e timor meus
h e iudicandi ira fugiens
adiseante p estimatis i
iniuriatis 3a contumelia
que e volutas se vindicatis
i exaltando hore pincipem
ad aliorum auris puenire
4ta i dignacio q e volutas
se vindicatis p signum mole
stie corporis declarant 5o
blasphe q e volutas se vindi
candi palpebrum de ul scelus
expbroc mala 6ta clamor
q e volutas se indicatis

illatum ex ira veniunt multa
mala hospitibus spiritus sancti exhibentur
quia Dum ira animum pulsat sancto
spiritui hospicium suum exhibet. Talis
sit in pace sicut est locus dei
sit in discordia locus dyabo-
li Tales etiam sunt incendiarii
domus dei quia psalmus incendemus igne s.
Unde isti similes sunt draconi qui
emittit ignem ex ore quia sed
dei est et usurpat sibi vindictam
qui ait michi vindictam et ego
retribuam. Talis facit se iudi-
cem et deum vult esse tortorem
sicut dicit Augustinus dicit ei malum
in oracionibus suis Domine occide
malum inimicum meum sed
Respondet deus Omne verum ambo
ei est malum ymmo talis vult
esse actor et iudex in eadem
causa stultum se demonstrat qui pro-
ter suum gladium tunsione diminu-
tit ut lederet tunicam inimici
ymmo si sapiens faceret primus
de seipso iudicaret neminem
super pectum actus ira sua
per iudicium assimulatur lima
purgationibus gaudet in rubigine
de purgationibus adversitates.
enim que ipsum debent a peccato
mundare per impatientiam mag-
nificat et fornax mutat
eius argentum in cuprum
et flagellum ex signo facit
paleam. Dura in medico
sinapis exprobabit tunc ei deus
in passibus quia vexati nudos sunt
et non compassus es michi quia semper
est istis qui non solum nudos
non vestiunt sed spoliant vesti-
tos vellum mundi carnem et
spiritualem contra se instaurant sed
sapientes sedent innocentes que
fecit iam per malicies que iam
nunc iste mala faciunt commu-
tatorum quam consenti palam hoc
fame dat tunica innocentie
Remedia vero sunt silencium obstina-
to quia dum defecerit ligna
extinguetur ignis postea
sicut ex collisione duorum cor-
porum elicitur ignis sic ex
amoris verbis aliquis sedatur
ira quia Qui cohibet eius fran-
git iram. Primo diversus rixi et
quando cave qui cane auribus
apprehendit sic hic aliene
rixe se immiscet. Dominice pas-
sionis consideratio quia quicumque pas-
sionem domini ad memoriam revo-
caverit nichil adeo durum quod non
equanimiter tolleret sic significatur verum
ubi respiciens serpentem ene-
um sanabatur quia primum tolle-
re de magis signis deum conside-
ratio primum minuit virum
flagelli et De Accidia

Accidia est de virtutu lau
dabili operacio virtusque hominis
languida deiectio Item alia di
ffinicio Accidia est diffidencia
de propriis viribus in auxilio dei in
plendi ardua Duo nomina sunt
huius vicii scilicet tristicia et accidia
horum autem nominum hec est racio quia
in isto peccato est auersio a spirituali bo
no quod estimatur graue sicut est in
ieiunare et vigilare et orare huius
dicitur tristicia Est eciam ibi quies
ad carnalium scilicet ad quietem quam estim
atur leuius et racione huius dicitur
accidia Patet ex hiis quod hoc
vicium prout vocatur tristicia oppo
nitur leticie spirituali que est in
operacione spirituali Et prout accidi
a opponitur fortitudini que con
sistit in aggrediendis arduis et
sustinendis aduersis Accidia
vocatur ab acedine quia peccatum
habet acediam tedium de omni spirituali
operacione Accidia secundum Gregorium vi
habet filias Prima vocatur mali
cia que secundum Augustinum voluntas
machinandi malum alicui
Cum enim quis inrritatur alicui tunc
irritatur et per consequens tristatur Secunda
desperacio que diffidencia nutrit
mater est diffidencie primitorum ex
quo iterum oritur tristicia Tercia
pusillanimitas que nascitur ex
diffidencia prudencie ex consi de

racione proprie infirmitatis et operis
arduitatis Quarta rancor
quod est inveteratum odium sicut enim
ex caritate sunt opera bona
ex quibus est confirmacio caritatis
ita econtra est accidia Vel ac
cidia vero vetustas ire Quin
ta torpor circa precepta et
quedam in sensualitas propter quod ho
mo non potest induci ad execucionem
mandatorum dei Sexta euaga
cio mentis circa illicita Hec
autem euagacio cuique est periculo
sa et tamen habet materias et se
quitur omnibus viciis Quinque
est generalis et mentalis et hec est
proprie euagacio accidie quia
absorptus tristicia non habens
in se unde delectetur euagatur
ad omnia que inveniens delectaciones Ecce
accidia multa mala ue
niunt preceptum deo neglig
Unde Ieremias Considerate vultum tuum re
Maledictus mentitur Exemplum de
ficu cui maledixit dominus
quia folia tantum habuit Dispar
accidiis carnalibus Exemplum in cor
poribus in celestibus sicut in sole
et luna que cottidie mane
surgunt et perficiunt cursum suum
Item patet in corporibus in celestibus
sicut sunt arbores et herbe
que licet in hyeme nuda sunt
in virtute fuerunt et tempore suo re

Deut ad co suecta ¶ Jd ondit
in sensiblib[us] p[ro]u[erbiorum] vad ad
formicam o piger . p[er]ciosum
t[em]p[u]s p[er]dit q[ui] e[st] p[re]ciosius e[st]
q[uia] i[n] vna hora posset q[ui]s optime
v[er]itaz et gr[ati]am et gl[ori]az et ti[bi]
p[ri]m[u]m b[ea]n[t]. Nichil vil[iu]s repu
tat[ur] q[uam] t[em]p[u]s q[uia] d[i]cu[n]t ho[m]i[n]es
ociosi ve[n]ite deducam[us] t[em]p[u]s
¶ Sp[irit]uale lucr[um] negligit
q[uia] q[uo]n[iam] no[n] i[n] mundu[m] intrat[ur]
p[ro]p[ter] q[uo]d no[n] h[ab]ebit p[ro]u[erbiorum]. p[ro]p[ter]
frig[us] piger . arare noluit
¶ materia menta virtutu[m] colligit
p[ro]u[erbiorum] ¶ p[er] ag[rum] ho[m]i[n]is pigri
tra[n]siui et ecce totu[m] reple
uerant vrtice cooperuerant
no superficies ei[us] spine ¶ no[n]
q[uia] aqua corrupit[ur] quiete et
ferru[m] co[n]trahit rubiginem et
porc[us] mactandus p[er]mittit[ur]
in q[ui]ete pinguescere ¶ Roru[m]
d[i]yal[ogus] ¶ p[ro]bat q[uia] ho ocios[us] e[st]
q[ua]si p[ro]tinu[s] ad .... yal[ogus] et olla
tepidam musce insidet q[uam]
feruente[m] fugiu[n]t ¶ Tepta
tionib[us] p[ate]t vt legit[ur] in col
lationib[us] p[at]rum q[uia] monach[u]m
ociosu[m] vn[us] demon pulsat
innumeri ¶ Est eni[m] ociosus
q[ua]si v[er]bis absq[ue] numeroz ....
bitu[m] et q[ua]si sig[nu]m posit[u]m ad
sagitta[m] ¶ Morte p[ro]uenit quia
volt mente et no[n] seminare
sic catt[us] qui libent[er] pisces
comedit s[ed] eos no[n] libent[er]
capit ¶ Sen[eca] ¶ Incertu[m] e[st] q[uo] loco
mors te expectat id tu in[i]a[m]
i[n] o[mn]i loco exspecta . Furem
s[ub]dictez p[er]iecte no[n] repell[it]
q[ua]si mors fur e[st] et cottidie
vnu[m] assem tollit i[d] [est] vnu[m]
diem ¶ ... Ocii facit itaq[ue]
p[er] sp[irit]u[m] qua hora fur ve[nit]
¶ Receptaculu[m] sordiu[m] se facit
vn ¶ Omni[um] teptation[um] senti
na e[st] ociu[m] ¶ p[ro]p[ter] q[uo]d ei ocia
sio luxurie e[st] ¶ R[eg]. ¶ Factum
e[st] eo t[em]p[o]re quo reges solet
ad bella procedere ¶ Jte ocia
sio e[st] nugaru[m] ¶ act[uum] athe
nienses ad inq[u]isitu[m] vacabat
et qui nichil aliud die ad noui
audire cupiebat ¶ Jte ocio
e[st] curiositatu[m] ¶ actuu[m] ¶ Di
scut circue domos ¶ Stulti
cia ondit q[uia] tonitru[um] audi
ens no[n] surgit ¶ Tonauit
ad vi[ta] in ... et i[n] p[re]dicacione
tonab[i]t etia[m] in die iudicii
¶ Jte stult[us] e[st] qui i[n] mundi
cias de celo no[n] eicit ¶ Stul
te eire p[ri]m[u]m tra d. o. t
¶ Ad celestia venire negli
git q[uia] vix q[ui]s ad locu[m] p[er]
uenit q[uo]d vi[a]m pede mouet no

hõie et aliu[m] p[er]s amicicie. et illi
quor[um] mor[um] pes est s[e]c[undu]m intellect[um]
et no[n] pes affect[us] cu[m] t[ame]n sit af
fectib[us] ambulandu[m]. Predicar[e]

Avaricia e[st] ut ait tul[lius] ta[m]
tulis i[n]moderat[us] amor
h[abe]ndi. Item avaricia e[st] s[ecundu]m Bn
quarumlibet re[rum] insaciabilis
et inhonesta cupido. Avaricia
s[ecundu]m ap[osto]l[u]m d[icitu]r ydolor[um] s[er]vit[us] quia
homo avar[us] exhibet cultum
q[uo]d debet cultori s[cilicet] fide[m] spem
et dilectionem. Hec eni[m] avar[us] ex
hibet pecunie que de t[er]ra tollit[ur]
quia natura infima ordinat[ur].
Item d[icitu]r in ec[clesiastic]o q[uod] avaro nich[il] e[st]
scelestius et h[oc] p[ro]p[ter] quatuor. Pri[m]o
q[ui]a o[mn]ia fere scelera p[er] ava-
riciam p[er]petrant[ur] ut furta
homicidia p[er]iuria et h[uius]m[od]i. Secundo q[uia]
contra lege[m] e[st] nature. Luc[e] q[ue]
cumq[ue] voletis ut faciant vobis
ho[m]i[n]es etc. Tercio q[uia] contra legem
scripta[m] e[st]. Luc[e]. Estote misericor-
des et p[ate]r v[este]r etc. Quarto q[uia] contra
lege[m] universale[m] que e[st] i[n] o[mn]ib[us]
reb[us] que co[m]pellunt sed [con]ve[n]ie[n]t[er] si[mu]l
av[ar]us v[er]o q[uas]i captivas detinet
res ne se co[m]municare posset. Utr[um]
aut[em] cuiq[ue] liceat thezaurizare
no[ta] d[ic]it Ansolatinus q[uod] thezauri
zare e[st] ex affectu avaricie ab
sq[ue] o[mn]i intencione necessitatis p[ro]p[ri]e vel
aliene et h[oc] mo[do] thezaurizare

o[mn]ib[us] e[st] p[ro]hibitu[m]. Alio modo
thezaurizare e[st] ex p[ro]videncia
et h[oc] v[e]l co[n]sideracione necessitatis
p[ro]p[ri]e v[e]l aliene et sic co[n]ced[it]
p[ar]entib[us] secularib[us] ob necessitate[m]
filior[um] educandor[um] v[e]l filiar[um]
co[n]iugio tradendar[um] no[n] aut[em] ad su
ccedend[um] s[ecundu]m co[n]suetu[m] mo[dum] et sta
tu[m] p[er]sone. Vel e[st] thezaurizare
ex co[n]sideracione publice ne
cessitatis s[cilicet] regni defende[n]
di v[e]l cult[us] dei ampliandi.
Sic co[n]cessu[m] e[st] regib[us] theza
urizare. Prelatis v[er]o eccl[esi]as
p[ro]p[ri]e nunq[uam] thezaurizare licet n[is]i
pecunia[m] tene[n]t intencione[m] fun
di. Ambro[sius]. Aur[um] h[ab]et eccl[esi]a
no[n] ut s[er]vet s[ed] ut erog[et].
Ex p[re]d[ic]tis p[atet] q[uod] duplex p[otes]t
e[ss]e amor pecunie siue t[em]p[or]a
liu[m] v[e]l r[ati]o[n]e necessarij v[e]l r[ati]o[n]e
sup[er]flui. Pri[mu]m p[ro]hibet
d[omin]us p[re]dica[n]te sollicitudine[m]
s[ecundu]m p[ro]hibet thezauri[zare]
Avaricia facit multa ma
la. Pri[m]o q[uia] a d[e]o maledicit[ur]
aug[ustinus] maledict[us] dispensa-
tor avar[us] cu[m] larg[us] est
d[omi]n[u]s s[em]p[er] erga eos. Avaro ta[m]
tu[m] e[st] q[uod] h[ab]et q[uam] q[uod] no[n] h[ab]et. Secu[n]
l[u]s mercator e[st] qui regnu[m]
celor[um] ymo ip[su]m x[rist]um vendit
p[ro] paucis denarijs et i[n] hoc
sepe peior e[st] avar[us] homo
q[uam] ip[s]e iudas qui p[ro] xxx de-

narys p^m bendidit iste aut
meditu pro(prio) denario Corpus
euiscerat quia ditie acquirit
cu(m) labore possidet(ur) cu(m) ti-
more amittit(ur) cu(m) dolore Un(de)
ipsi laborant et alij labores
eor(um) intrant s(cilicet) fures vel ra-
ptores vel etiam mali filij Isti
sunt siles aranee que faci-
endo tela(m) p(ro) capiendo musca(m)
se ipsam euiscerat mortem
suffocat Aug(ustinus) Nausea
qui fugis et plubus amp-
lecteris Un(de) socies massa
argenti piaces dixit mer-
gam te ne mergas me
Inquinat Exo(dus) filij isr(ae)l fue-
bant in luto et latere Excecat
exo(dus) in thobia qui fuit ex
cecatus stercore hyrundinu(m)
Cor dilatat Un(de) diuicie
comparant(ur) spine Insaciabilis
e(st) Un(de) compat(ur) sitito percusso
et inferno qui nunq(uam) dicit suffi(cit)
et mari cui o(mn)ia flumina in
fluunt et tamen non redundant
et ydropico Filie auaricie
sunt s(ecundu)m Gg. viij q(uod) obdurat
cordis que fit obmittendo
elemosinam Ista filia vocat
ysidorus inhumanitatem Item
violencia que fit nocendo alicui
palam per aliquam mala(m) qua(m)
vocat ysidorus rapinam.
Tercia in occulto hec est appe-
titus lucri Quarta fraudem
inuenit quia sepe inuadit in
emptionem vel vendicionem
Quinta fallacia que fit publi-
ce decipientis in occulto
Sexta furtum quod est deceptio
proximi et hoc in precia illis
qui decipit Septima periurium
que est ueritas decepto qui fit
in absencia decepti De
Gula est ut aut gula
Aug(ustinus) Immoderata ci-
bi auiditas Item gula est
vorax edacitas nature fini-
bus non contenta Quinque modis
peccatur circa gulam ut dicit Gg.
Primo cum quis horam comedendi
preuenit et hoc fit quando in potatione
expectandi tempus debitum Secundo
cum quis querit cibaria preciosa
et delicata de quibus ouidius
Est virtus placitis abstinuisse
bonis Unde contra fecit
diues ille qui epulabatur coti-
die splendide Tercio quando quis mensuram
excedit in modum comedendo
Circumspectio est aut quod virtus est
medium et mensura debita
hoc alius est excessus Unde
mensura non consistit in cibi
quantitate sed in comedentis
qualitate Unde tamen qui sunt
ieiunio recompensat per
modum immensitate superflua

quod est hic aliud quam dicere duos
obulos pro uno denario Tercio
qui nimis ardenter et festine
quis comedit Sicut canis visis
cibis & gaupia i. vacca est
Quarto qui nimis studiose quis
cibaria sua preparat Unde Seneca
dicto sapores non fames excitat
appetitum In omnibus istis sume
da sunt non que voluptas
sed que querit necessitas Conti
ngit etiam peccatum esse circa dimi
nucioni cibi sicut circa superflu
itatem Filie gule sunt quinque
secundum gregorium videlicet scurrilitas quia
gula mouet ad verba scurri
lia et alia verba inania In
epta leticia i. lascivia car
nis siue gustus corporis i. ordinatus
lascivia mentis dormitantis
multiloquium detractio vituperi
a et alia verba nimia In
mundicia enim solet prouenire
ex gula ut est vomitus et eruc
taciones fetide ac luxuria
ebitudo mentis i. subuersio
rationis Gula duo complectitur
comessacionem et ebrietatem pre
cipue parsimonia opponitur co
messacioni sobrietates vero
ebrietati Gula nocet multi
pliciter Paradiso priuat hominem
exemplum in adam Spiritualia bona
perdit exemplum in esau qui pro vno ven

didit primogenita Dyabolo
domum preparat exemplum in ewangelio
Mitte nos in porcos Vermi
cum se armat Pro. Qui
delicate nutrit se seruum sen
tiet eum contumacem Luxuriam
inducit exemplum de loth Homi
cidia perficit exemplum in Jo. bap
tista qui in conuiuio periit
Inducit mortem nature pro
pter epulam multi perierunt
Unde quicumque hora cene ex
eo mors mea Inducit mor
tem culpe Apostolus vidua viuens
in delicijs viua mortua est
Inducit mortem gehenne
Luce diues epulo sepultus
est in inferno Remedia gu
le sunt quatuor Primum est spiritualium
ciborum frequens sumpcio Mat
thei non in solo pane viuit ho
Secundum sunt carnis nostre conside
racio Jeronimus Facile contempnit
omnia qui se semper cogitat mo
riturum Tercium eterne cene
meditacio Luce homo quidam
fecit cenam magnam iiij fami
lis xpi et suorum passio Tre
Recordare paupertatis mee ab
sinthii et fellis De luxuria

Luxuria est ex immundis
desiderijs veniens lub
rica mentis et carnis prostitu
cio Contra luxuriam est libidino
se voluptatis appetitus et

intelligas hic appetitum qui
e ex consensu rationis quod talis appe-
titus e mortale peccatum Ideo circa
mortale peccatum qui ratio non co-
hibet huiusmodi appetitum cum pos-
set Item luxurie sunt octo species Prima
e fornicatio que e soluti cum
soluta / soluta Secunda e meretri-
cium quod fit scilicet per vagam
libidinem cum diversis personis
vel cum publice venali corpore
Tertia adulterium quo coniuga-
lis thorus violatur Quarta
stuprum quo virginalis integri-
tas corrumpitur Quinta sacrile-
gium quo continentia deo sacrata
leditur ut in religiosis et in
clericis in sacris ordinibus
constitutis in hiis qui emisert
votum continencie Sexta incestus
quo vinculum consanguinitatis
vel affinitatis vel compatrini-
tatis rumpitur Septima peccatum
contra naturam sicut sodomia
quo naturalis usus coeundi per-
na vertitur Secundum et tertium quod adulterium
e contra speciem ad quod naturam
generis Octava e libidinosus
tactus Primo in omne peccatum
mortale contra naturam e quia
in rationali creatura remurmurat
sinderesis quod omne peccatum Et
secundo in peccatum sodomie e contra naturam

quia non solum in homine sed etiam in
brutis cum diversi sexus in co-
itu conveniunt Item si aliquo modo
fit contra naturam e generis octava
e libidinosus tactus coniugalis
qui multiplicatur accipit Co-
itus enim coniugalis alius e
licitus alius fragilis alius
fragilis impetuosus Licitus ex-
plicatur ut quando causa prolis fit
ad cultum dei vel causa redde-
ndi debitum vel causa fornicationis
vitande non in se sed in coniuge
Primus e pietatis secundus iu-
sticie Tertius cautele et in hiis
non dicitur esse peccatum Fragilis
e quando fit causa delectationis et tunc
distinguitur quia si amor illius
delectationis preponitur deo mortale
peccatum e si non preponitur venia-
le Impetuosus e qui ex
sola libidine pueniens metas
honestatis et rationis transce-
dit Ordo fit quinque modis Primo
cum saciande libidinis promere-
tricias blandicias Secundo cum
fit contra naturalem modum Tertio
cum fit tempore prohibito Quinta
cum accedit ad pregnantem
vicinam partui vel in fluxu
menstruo e simile luxurie
tamen fit in ipsa e ceteris
membris quia sanguis i ex pe

luxurie tota ro absorbet ¶
Quarta e in osideratio mortis
s. et infirmitatis i costancia
s. ad cogitandum et desiderandum
mit illud mit istud ¶ Tercia
amor sui s. quo ab deside
rat longa vita ad hoc ut
expleat volu[n]tatem sua ¶ Quinta
papitudo quia qb pcipita
tur ad peccandum expones
se periculo mortis ppter luxuriam
saciendam ¶ Sexta affectus pn
tis sclj s. appetitus honor
divitiarum sanctitatis fortitudinis
et honor propter que luxuriosus fi
nem sui consequitur ¶ Septima
e desperatio futuri secli que
e diffidentia glie ut heme
cosequende et h e filia luxurie
osumate ¶ Luxuria noctet
multiplicat. Ideo e gtuchosa
qr templu eius inquinat ¶ De
moribus cplacita / Job. behe
moth dormit in locis humi
tibus ¶ Dubiatio ppo nocua
Aps. qui at fornicatur in
corpus suum peccat ¶ Proximum
scandalizat ¶ Osee facti estis
speculato et rethe expasum
sup motem thabor ¶ Aiam
ppriam dapnat ij Re. Non
recedet gladius ins de domo
tua q[uia] dr ad dd ppter bersa
bee volissimo dyo se subi
cat. s. cor in sanguinem ¶ Gn
Quare obedisti voci vxo
ris plus quam mee maledicta
terra et cetera ¶ vinum infatuat ¶ Osee
vinum et mulier auferunt cor
Remedia luxurie sunt occones
fuge Job. Pepigi fedus
cum oculis meis et cetera ¶ Gon ¶ Qui
tangit picem i quinatur ab ea et cetera ¶ Cum
erum tangit ea. q. apphen
dit scorpione ¶ Mortis ex
tima cogitatio ¶ Gen. ffili
mcordare novissima tua et
met. no p. ¶ Dese no posu
me s. an oclos habere quia
david cecidit stissimus ¶ Sa
lomon sapientissimus sapson
fortissimus frequenter se oc
cupare ¶ Jo. ppter opus ad
facito ut de te tc ¶ Literno
demanderum. ¶ Exem. hic genus de
mo. no ci. n i orde et ie
iunio ¶ Temptacom i pn
resiste ¶ Gen. Ipsa oteret
caput tuum ¶ Sermo vij vicia

Omnia / sunt mortalia ul venialia

Oportet peta quibus sep
sit peta no tn sep st mor
talia ¶ Sed videndum qn vinum
cp sit mortale ut venia
le ¶ Vana glia igitur ex
gne e demaleis qr genus

opib' sunt ex obiecto. Secundu
aut ꝑ scdm non ē obiectu mo
rtalis pcti. Et venialis
tm̄ tn vana laus sit huius
pcti obiectu pȝ qꝛ non est ꝓ
mortale pctm. Erit tn va-
na gl'ia mortalis duplicit'
ꝑ rone finis ꝓpt' qꝛ laus ap
petit'. Opus naqȝ tale q'le
ē illd ꝓp q' appetit'. Item
no opis in quo laus q'rit'. Cir
ca p'm g'o dicm quadrupli-
ci fine laus appetit'. Primo
ad vitandu malu infirmie
sic samuel se laudavit i
Regum. Scdo ꝓp vtilitate aliqua
spualē ut ē gl'ia dei vel
edificatio pximi sic pau
lus se comendavit ij ad Cor. Tercio
ꝓp lucrū avaricie sic phari
sei qui devorant domos vi
duarū orantes longa oronē
Mt. xxiij. Quarto ꝓp delec
tacōe venialis pcti sic quando
quis laudari vult eo qꝛ veri
ilit in laude delectari. Primu
ē prudentie ꝑ ē caritatis dei
vel pximi. Tertiu ē pctm
mortale et illud intelligendum
qm̄ mortale ponit' sibi
alicui opib'. Quartu ē veniale.
Et quo ꝑa ca quando vana
gl'ia sit pctm mortale ꝑ rone

opis ꝓp quod laus q'rit' hoc
aut sit tripliciter qꝛ laus
quandoqȝ q'rit' ꝓpa illicita
quandoqȝ ꝑ opa ex se indiffen
cia. quandoqȝ ꝓpa virtutu
Si p'o mō sic ē tale pctm
quale est illud illicitum
opus siue mortale vel venia
le. Si scdo mō sic ē veniale
pctm ut ē lucre divitias vel
vestes preciosas cū ill'o usu ta
liu mandat q'b' i vana glo
ria Dicit tn si talia deb sē
sint ordinata ut sit occasio
mortalis pcti. Tertiu qꝛ nisi
ē ornata mulierib ꝓpata
ad capiendas aīas vel si
factu illud ē illicitu ex ꝓ
hibicōe superioris ut tornea
menta et huior sic sunt pctm
mortalia. Si tertio mō ē si
laus quat' ꝓpa virtutu
hoc ē dupli qꝛ vel appeti
tꝰ laudis adiungit' opi vir
tutu tanqm̄ incidens sic
contingit in eventu vel ꝑ di
tacōe quandoqȝ et tunc ē veniale
vel laus ē finis p'ncipalit'
ꝑsitꝰ opi virtutis opanti
ita qꝛ ibi constituit finem
ultimu et sic ē mortale qꝛ
tunc inheret ei ut fini ultio
Nota qꝛ mag' ē pctm
gl'iari de bonis spualib' quam

de temporalibus quia minus habent mo
tiuum eo quod minus apparent
exemplo quia temporalia ¶ Invidia
ex suo genere est mortale peccatum
quia cum invidia secundum remigium sit
dolor de alieno bono contrariatur
directe caritati que non emula
tur sed cogaudet veritati ¶ Corollarium
caritati vero mortaliter est contrarium
non mortale peccatum ¶ Tamen illud
quod ex genere est mortale peccatum potest
esse veniale inquantum vel potest in primo
motu consistit vel ex sua imperfec
cione ¶ Dolor ergo de alieno bo
no est quadruplex quia vel primus
motus exonatu vehemens sic
quedam naliter invidia sunt et hoc
nullum peccatum est cum nullo modo
sit in potestate nostra vel est secundus
primus motus qui secundum appetitus sensitivus
deliberacione completa tali pa
ssione afficitur et sic est venia
le peccatum vel actus voluntatis
cum deliberacione et hoc est morta
le peccatum vel thit per intencione
extra sua racionem ¶ Dolor ergo
ut quando de alieno bono dolor
surgit ex causa bona sic quando
dolet aliquis de bono temporali
alterius quia videt redundare in
detrimentum alicuius sive vel in
detrimentum communitatis et talis
dolor bonus est quia magis bonum

est magis appetendum ¶ Secundum
ergo quod pro dolore boni comprehenditur
gaudium de malo quod ei accide
re contingit ¶ Ira ex suo genere est peccatum
mortale quia secundum ¶ Cassiodorum Ira
est motus animi conceptus ad penam
provocare inferendam ¶ Talis autem
motus contrariatur caritati que
non irritatur nec cogitat ma
lum .j. Cor. ¶ Ira igitur vel dic
ira zeli que detestacio vicii
et hec non est peccatum sed est perfeccionis
signum potest esse per hunc modum
sed iracundia quibus sic dicit glosa super
hunc locum psalmi ¶ Irascimini et no
lite peccare ¶ Corollarium est magis homo penitentes
non irascens sed vel secundum remissi
one affectus contra proximum propter
quod non dolet de malo proximi nec
gaudet de bono eius licet etiam
non doleat de bono nec gau
deat de malo sed est indifferens
ei et sic non est mortale sed est
imperfeccio caritatis ¶ Vel fiat
actuale in proximum absque
appetitu ¶ Vindicte ¶ Et talis
motus etiam deliberatus est
veniale peccatum quia habet incom
pletum racionem ¶ Ire sicut
patet ex supradicta diffinicione
¶ Vel fiat in proximum cum ap
petitu vindicte et hec complicat
fit ¶ Corollarium ei habet ania est sic

m melancolicis in quibus sepe
phim grime mordet natu
ra quod sepe sunt tribulati et sic nullum
est peccatum cum sit motus natura
lis Secundo est sub appetitu
non deliberato et tunc est veniale sic
illud primum motus ¶ Tertio est cum
plene deliberatum tunc mortale
peccatum ¶ Accidia est ex genere veni
ale quia secundum Augustinum Accidia est
tedium sed non oportet quod tale
sit scilicet diminutionem servoris caritatis
in quo consistit esse veniale ¶ Iste
ergo tedium vel est motus naturalis et
sic est nullum peccatum vel est motus
appetitus contristati de opere spiritu
ali laborioso et sic est veniale quam
vis etiam appetitus ille sit de
liberatus quia consensus in veniale non
est nisi veniale ¶ Accidia vero secundum quod
dictum est ex genere et per se veniale
est et hoc tedium redundat in ob
missione eorum que sunt necessaria
saluti et tunc est mortale ¶ Si
autem tedium illud ex obmissione
et difficultate aggrediendi bonum du
cit ad desperationem tunc iam acce
dit ad peccatum in spiritum sanctum
¶ Et si tedium illud ita crescit quod
ducat in odium et in tedium vite
in tantum quod inicit sibi manus
tunc iam similis est iude qui
laqueo se suspendit ¶ Avaricia
est secundum Tullium inmoderatus
amor habendi hoc igitur consistit
in appetendo vel in acquirendo
vel in retinendo ¶ Et primo modo
hoc quinque modis ¶ Primo quod appe
tit alienum appetitu com
pleto qui procederet in opus
si esset facultas sic est morta
le peccatum ¶ Secundo quia appetit il
licita voluntate completa ut si
alius in dignus conatur beneficium
ecclesiasticum adipisci sic iterum
est mortale ¶ Tertio si appetit
talia sive sit aliena sive
illicita cum voluntate conditiona
ta scilicet si posset habere sine offensa
dei vel in iuria proximi et tunc
vel nullum vel veniale est sive
tale conditionem actualiter ad
dat sive habitualiter ¶ Quarto inte
dat ¶ Quarto si superflue appetit
habere superflua et hoc appeti
tu suffocante meritum caritatis
sui et constituente finem
hoc est peccatum mortale ¶ Quinto
si superfluo amore inheret
temporalibus tamen infra dei amo
rem hoc est veniale ¶ Si autem ava
ricia consistat in acquirendo
hoc est triplex quia vel acquirit
res iniuste quocumque modo et sic
est mortale vel acquirit res
temporales opus aut arte aut
officium quod per se mortale peccatum
est vel acquirit talia per opera
illicita hoc est veniale ut cum

aliquis verba iocosa proponit ad
risum salva tamen honestate et
hoc est veniale nisi ob propter delectationem
dissolutionis totaliter dedit se talibus
tunc est mortale. Dicitur autem propter de-
lectationem quia si ob propter necessitatem
proprie vite sustentationis vel acquireret
cum alia arte lucrosa nesci-
ret non reputarem eum in sta-
tu dampnandorum. ¶ Si autem au-
aricia consistat in retinendo
hoc potest esse quinque modis. primo quia
retinet stricte ea que resti-
tuere tenetur et dicitur retinendi
vel est mortale peccatum. ¶ Secundo quia
retinet ea que ad necessitatem
sua pertinet et suorum vel ad
conservationem status sui et suorum
secundum decet sua honestate vel di-
gnitate hoc non est peccatum ¶ Tertio
quia retinet superflua respectu
utriusque vel dictorum et hoc tempore ex-
treme necessitatis aliorum sic est
peccatum mortale ¶ Quarto quia
retinet superflua extra tempora ex-
treme necessitatem ex insatiabili
cupiditate. ¶ Sic est mortale peccatum
precipue autem signum talis a-
ppetitus est quod quis potius res pu-
trescere sinit apud se quam velit
dispenset aliis ¶ Quinto quia re-
tinet superflua quando ex in-
ordinato amore temporalium peccat

modicum deficeret a medio lar-
gitatis salvo tamen statu utriusque
sic est veniale ¶ Secundum quam a-
varicia ex genere est mortale pec-
catum quia ab apostolo ydolatrie
comparatur non quod sit de specie illius
peccati cum non habeat actum eius
sed quia ad simile facit ydolatre
secundum preferendo creaturam potius quam
creatori. ¶ Gula est ex genere
veniale peccatum quia appetitus
comedendi ex sua ratione non
subiacet divine voluntatis ¶ Gu-
la est immoderatus appetitus
comedendi quod potest esse quinque
modis ¶ Primo si ibi est solus appe-
titus cibi et hoc nunquam est peccatum
nec est delectatio ciborum consequens
peccatum nisi ordinatur super
defectum sibi contrarium hec enim
pure sunt naturalia in quibus
nec est meritum nec demeritum. ¶ Secundo
si appetitum necessitatis adiun-
gitur appetitus delectationis
et voluptatis in cibis hoc est veni-
ale peccatum ¶ Tertio si est ibi trans-
gressio precepti ut cum aliquis
sine necessitate solvit ieiunium
ecclesie vel quando religiosus come-
dit carnes cum hoc in suo or-
dine sit prohibitum sub precep-
to sic est peccatum mortale ¶ Quar-
to si appetitus comedendi sit cum
libidine ut quando nimio vel sensuali

affcu in bet delectacioi cibi
et hoc e morle pctm ¶ Secundo
si ducat in consuetudinem tale
que faciat totam vitam hominis
delectacoibus his deputari hoc
tn venialia sunt morli pctō
¶ Tercia ebrietatis ab aplo
int mortalia computat ¶
Ebrietas tn quinqz e veniale
pctm ut qn vlt necitas qs
accipit sn mensuram tn perp
tibilem ¶ Sed ho exgit quis
in mensuram perceptibilem sn rom
vn ordinatam / cl perceptibilem ad
discernendum et hoc in tali me
sura ex qua exuitur status
mentis effrenata libidine
cum hoc deo preponit tunc peccat
mortaliter ¶ Si qs at aliu
inebriat ita s. i vinibus eu
ut intendat statum eius euite
et hoc faciat i eius nocumentum
tunc peccat mortaliter qr ma
gis aufert ei qz si auferret
ei aliqd tpale qr vsum rōis
tollit ei ¶ Luxuria ex suo ge
ne e mortale pctm qa
e contra id preceptum ¶ No me
chaberis ¶ Concupia luxurie
distinguitur a quinqz modos
¶ Primus e cu concupia consistit
in pº motu rōnis et sic e
veniale pctm ¶ Scdus e cu co
sensus consistit in delectacoem licz

no procedit in opus et sic e
mortale pctm ¶ Tercius est
cu consistit etia in opus et
sic itez e morle pctm ¶
Quartus modus e cu concupia
que no solu tenet corde
sed etia pascit visu et sic
itez e morle qr ut qui
viderit mulierem ad concupiscen
dum eā et cetera / hic tn no
e intelligendum sed ca plene co
sentie libidini ¶ Sed at dr
ad concupiscendum eā ponitur
qr si qs videt mulierem ut
re pulcritatz et no procederet
voluntas tunc pctm ul nullum hic
pctm ul solu pctm curio
sitatis ¶ Quintus modus i multi
loquio e ut cu qs mulierz
pectat ul pp libidinem habz
cu ea familiaritates collo
quorum et e morle pctm et
talis signis precedentibus quanto
magis p talia libido accen
ditur pp imminam approxima
tam ad ignem ¶ Secundum vo
qd tange no e pctm sicut
tange cu bona intencoe
sed expenitur sed tange ex
libidine ul osculari ad se
no pertinetes pctm e mor
le ¶ Septimus modus e cu co
cupia procedit in opus hoc
¶ Sextus modus vocatur ab aplo turpi
tudo glo ut i amplexibus et
osculis hic e etiam morle pctm

ccia constat esse mortale. Constat
autem quod est duobus modis. Primus
motus generalis et multe quantum
primi motus in generali sunt esse
mortale peccatum nisi per ceteram
[illegible] excusetur
sed non semper in multa quantum post
consentiri non semper corrupta est
in multa sunt in generali. Et
de hac materia require
titulo proximo ubi agitur
de speciebus luxurie. De peccato in spiritum sanctum. B.

Quamvis omne peccatum generaliter
sit contra patrem et filium et spiritum sanctum
appropriate tamen dicitur peccatum aliquod
esse in patrem, aliquod in filium, aliquod
quod in spiritum sanctum. In patrem enim
peccatur ex impotentia; in fi-
lium ex ignorantia; in spiritum
sanctum ex malicia. Hec est quando
voluntas potest et scit resistere ali-
cui malo et tamen ex sola ma-
licia illud eligit. Peccatum in
spiritum sanctum procedit ex voluntate
liberi arbitrii et directe im-
pugnat gratiam spiritus sancti et ideo non
habet colorem excusationis quia quan-
tum est de se dirimit. Impugnat
enim media et remedia per que
habet fieri remissio peccati. Peccatum
in spiritum sanctum dicitur irremissi-
bile in hoc seculo et in futuro. Non
quod dimitti non possit sed quia
aut vix in hoc seculo quantum ad
culpam. Unde quia non legitur
sibi dimissum, propter quod dicitur ir-
remissibile. Sic in Melchise-
dech sine patre dicitur esse quia non
legitur de eius patre. Unde quia
adversatur fonti remissionis
scilicet spiritui sancto. Unde propter impotentiam
remissionis habens quia vix potest
se separare [illegible] quod tanta
moles peccati premit. [illegible]
quod accipitur hic nomen irre-
missibile tripliciter scilicet negative
ut quod nullo modo potest remitti hoc
modo peccatum angeli et dampna-
torum est irremissibile. Item
privative ut quod non habet congruen-
tiam ex parte sui remitti de-
beat licet ex largitate dei
possit omne peccatum remitti.
hoc modo quodlibet peccatum mortale
est irremissibile. Item contrarie
quod habet aliquam culpam contrariam
dispositioni ad remittendum. Hoc
modo peccatum in spiritum sanctum est
irremissibile quia contrariatur
gratie remittenti peccatum et hoc
per desperationem vel per presumptionem
vel alias species huius peccati. Sex
autem sunt species peccati in spiritum
sanctum: desperatio, presumptio, im-
pugnatio veritatis agnite,
invidentia fraterne caritatis, obstinatio

a at dispositio in se
eo cui remittit

obstinacio final' in pnia ¶
hor(um) mis sic accipit' In re
missione tn sunt videl(icet) ipe
remittes et ille cui remitti(tur)
In ipo remittete duo s(un)t s(cilicet)
mia et iusticia cont(ra) p(ri)m(u)m e
desp(er)acio c(on)t(ra) s(ecundu)m p(re)sump(ci)o In eo
cui remittit' duo s(un)t s(cilicet) dolor
de c(om)misso et p(ro)posit(u)m de no co
mittedo c(on)t(ra) p(ri)m(u)m e obstinacio
cont(ra) s(ecundu)m e final' in pnia ¶
Ite disposicio remittedi i
eo cui remittit' duplex e
s(cilicet) cognicio veri et amor bo(ni)
c(on)t(ra) ista p(ri)m(u)m e impugnacio ve
ritatis agnite c(on)t(ra) s(ecundu)m e in
videcia gr(aci)e frne ¶ de final'
in pnia nota q(uod) p(ec)c(a)t(u)m facit co
tinuacionem pcti usq(ue) ad fine
sic in oi pcto in q(u)o q(ui)s decedit
est final' in pnia negatiue
alr(iter) put e vna spes pcti i
sp(iritu)m s(anctum) s(cilicet) q(uod) hit sunt' c(on)t(ra)(r)(iu)m
p(ro)posit(u)m s(em)p p(ec)candi Pctor(um)
P(ec)catia Enumeracio
cordis h(ec) s(un)t cogitacio
delectacio c(on)sens(us) desideri(u)m ma
li volutas p(ro)posit(u)m infidelitas
i(n)deuocio p(re)sumpcio desp(er)acio
timor mille humilians (m)or
male attendens suspicio i
vidia ira odiu timere hu
lit' exultacio in ad(uer)sis p(ro)x(im)i
c(on)tempt(us) pauper(um) vl pctor(um) p(ro)p(ter)

attempto p(re)sidia affectus
pnitum terr(e)nal(ium) i cepta
leticia stli t(ri)sticia i pacia
supbia auaricia p(er)plexi
tas obstinacio malicia te
diu bo(ni) acidia inco(n)stacia
inpnia dolor q(uia) no facit
amplius mali yppocrisis acce
platedi timor displicete
verecudia de bono ope(re) ¶ Amor
p(ri)uat(us) s(e)n(su)s singlaris ambi
cio dignitatu vana gl(ori)a
de donis nate vl fortitudie
vl gr(aci)e verecudia de paupi
bus amicis c(on)tempt(us) di mom
cion(u)m i ma ¶ Contra ois
sunt h(ec) de verbu iuracio piu
rui blasphemia nom d(omi)ni
irreuerent' assume veritate
impugnac(i)o dei de auara
et aliis instrue c(on)t(ra) deu m
muare irreuent' h(ono)rabs
dice detraccio adulacio
mediaci(u)m vitupi(u)m male
dicco infamacio c(on)tencio
c(om)minacio impugnacio verita
tis agnite impugnacio
caritatis fr(atr)ne seminacio di
scordie p(er)iurio falsu testi(moniu)m
mala c(on)silia derisio c(on)tradic
cio obediencie in utere frau
bna in ecclis placitare ¶
ad ira hoiem p(ro)uocare
rep(re)hende i aliq(uo)d q(uo)d ipe fu(it)

vaniloquium multiloquium stulti
loquium proferre verba ociosa ul super-
flua ul auosa · iactancia
laborum pollicitacio · peccatorum defen
sio · clamor · risus cachinacio
turpiloquium · lenocinium · cantare
cantilenas seculares · in diuino
officio magis studere vocem
frangere qua deuote psallere
murmurare · verba scurrilia
proferre i iusta ca aduocare
malum quendare ⁊ peccata
operis sunt hec · Gula luxuria
ebrietas · sacrilegium · sortile
gium · simonia violacio dierum
sollempnium · indigne comunicare ·
votorum fraccio · apostasia ·
dissolucio in officio diuino scan
dalizare sive exemplo malo
proximum corrumpere · ledere bonum
ul in rebus ul in persona ul in
famia · furtum · rapina · vsura
decepcio · ludus · vendicio iusti
cie · exacciones ac theolo
nea i iusta · auscultare
mala · ioculatoribus dare
· neria vel sisthe · superflua
sumere ult vires opprianja-
godi · consuetudo peccandi · re
cidiuacio · simulacio · tenere
officium ad quod non sufficit
ul quod sit pato no agit · to
rizare · novitates in venire
minoribus rebellare · mortis

opprimere · delinquere visu audi
tu · olfactu tactu gustu
luctu · venibus · inutibus man
datis · septem sacramentis · vanitatis
aggrauates admittere que sunt
tempus locus modus numerus persona ·
mora · sciencia · etas · temptacionem
prevenire se ipsum ad peccandum
cogere ⁊ peccata obmissionis
sunt hec de deo omnino cogitare ipsum
non timere · ul amare · gracias
de beneficiis non agere · opera que
quis facit ad ipsum non refer
re · de peccatis suis debet non dolere
ad graciam recipiendam se pre no
parare · graciam acceptam non
vti nec eam custodire · ad inspi
racionem diuinam se non conuertere ·
voluntatem suam voluntati diuine
non conformare · ad orationes
sermones non audire · decimas
debitas obmittere ea que tenetur
ex voto ul precepto ul offi
cio negligere · Communionem
ul confessionem semel in anno
non expetere · parentes non
honorare · se ipsum non cognoscere
et reprehendere · consciam negli
gere · occasiones et ppetaciones
fugere temptacionibus non resistere ·
primas in uiciis negligere
facere · ea que statim facienda
sunt differre · bonis proximi non

cgaudere 7 malis ei9 no co
dolere · i iniurias no remittere
fide proximo no suadere 7 beneficiis
ei9 no respondere delinquentes
no corrigere · lites no sedare
ignorantes no instruere afflic
tos no consolari admonitionibus
no acquiescere

Incipiunt rubrice capitula libri

Sequitur de salutacione angelica capitulum primum

Sicut deus rerum est principium
effectivum in creacione sic
7 defectivum i redempcione et
perfectivum i retribucione. Cum
sic pater omnia creavit per filium
in tantum sic omnia creavit 7 re
novavit per filium incarnatum
porro etiam in incarnacione
xpi talis fuit ordo. Sa
lutacio angelica visio vir
ginea. Sanctificacio materna
concepcio divina de quibus nunc
est agendum. Missus est gabriel
angelus ad beatam virginem
qui fuit de ordine archan
gelorum. Cui ad se apparuit
visione corporali et ipius ei
loquebatur locucione spirituali.
Ad istud nobile sacramentum
mittus debuit esse angelus
propter tria primo propter cognicionem vir
ginitatis ad naturam angelicam
Secundo propter ordinem reparacionis huma
ne quia sicut ibi venit diabolus
in serpente ad mulierem ita de
venit hic per angelum ad virgi
nem 7 sic ex opposito medi
cina respondeat morbo 7
reparacio lapsui ac reme
dia nocumento. Tercio quia sicut
illa gracia sive reparacio nature
humane sic fuit 7 ruine
angelice. Unde quoniam beneficio virginis
nata dignum debuit ministe
rio angelico nunciari salutacio beate

vgins in tres ptes ¶ pma
pte incepit angels cu dix
¶ Aue gra plena dns te
b. t. in mlie. Scda subiux
elizabeth cu ait ¶ Et bndi
ctus fruct ve. t. ¶ Tcia appo
suit eccia s. nom maria
ut i reuerencia marie nom
het. na maria no e de tex
tu ¶ Ista salutatio gmenda
bilis e in qua or ¶ pmo ppt
auctore qr missus e angls
a deo ¶ Scdo ppt nuciu no ea
ho dignus fuit hc nunciare
si angls nc qlis angls sed
gabriel ¶ Tcio abca q salu
tat. qr virgo nc qlibz virgo s
maria ¶ qrto a bipso saluta
di mo qui i dictat i nocta
am vgis cu dr aue ul gin
cosinacois cu dr gra plena
¶ Iste excellencia conceptois cu
dr dns tecu ¶ Iste puilegium
progatiue singlaris cu dr
bndicta tu i mu ¶ Saluta
tones queda i ueniut op
tatiue salutis ¶ Et xvj Salue
rex eterna gre Aps gra
uo et pax. ecda gaudiy
Thobie gaudium tibi sp sit
etcia bndictois Ruth y Bn
dicat te ds ¶ h ut salutacio

angli ex oibus oflata vide
retinet em salutacoz cu
dicitur ¶ aue ul gracia cu dr
gra plena ul gaudium
cu dr dns tecu ul bndiccoz
cu dr bndic tu i mu ¶ pt
ea i hac salutacoe notat
tplex progatiua vgis glo
se s ncte cu dr ¶ aue gre
cu dr gra plena glie
cu dr bndic tu i mulie
Nota demuz vi i mangli
ca salutacoe po qr reuen
ter btam vgine salutauit
cu dixit Aue q. p. dns te
Scdo qua extellet gmenda
ubi bndic t. i mlie Tcio
qua dulat cosortauit i
Ne timeas maria ¶ qrto
qua diliget legacom sua
copleuit ibi ¶ Ecce ocipies
et pies filiu ¶ qnto q ele
gunt modu exposuit ibi
Sps scus sr ueiet i te et c
Sexto qua queniet plem
nasticam descripsit ibi ¶ Ideo
qd et qd nasce ex te s. uo
filius dei De misione vginea

Duos legi s dyalogos in
scriptura int euam et dyam
quo mors ccludebat ¶ Alter
int mariam et archangelm
q vita ceciebat ¶ vide aut

ta que fecit bta virgo i salu
tatoe angli s. deliberatoem
qr cogitabat qlis eet ista
salutato Interrogacoem qr
querebat quo fiet istud | Cosen
su qr Rndit ecce ancilla
dni. Nec a deliberatoe fuit
subita sic eua. Nec interro
gando fuit dubia sic zach
arias Nec i cosenciendo
tarda sic sara In respon
one gestus bte virgis qr verba
i verecs q qr virtutes male
resolet | Aliud est vite qr e
obedientie pmpte ancilla
dni qr e humilitatis pfecte
fiat m qr e caritatis in
flamate | Quartum verbu tuu
qr e fidei indubitate | Sep
te verba locuta e quartum vn
no sunt. Primum fili qr fecisti
nob sic Scdm quecumqz dix
erit vob facite. Tertiu salu
tauit elizabeth | Quartu
quo fiet istud qr virum non
cognosco | Septu ecce ancilla
dni fiat m s v t. Septim
magnificat aia dnm. Verbu
primum fuit pietatis Scdm casti
tatis Tertiu instructionis
Quartu consolatois Quintum
sapientiis Sextu humili tis
Septimu ordinis et grarum
actois Et no qr verba om

sunt breuia pt solum vna
Sanctificatoe virginis mat
Sanctificatio
matna triplex e Prima
e comunis qr fit p sacramenta
Scda spualis que fit p grm
sps sci Tercia spualissima ut
que fit p gram singularem
prima remouet culpam et co
fert gram. remanet tn fo
mes et pronitas ad pctm et
talis e in baptizatis Scda
remouet culpam peccandi mor
talit et talis fuit sctificatio Jo
hanis baptiste i vtero. Tercia
Tertia remouet culpam ori
ginalem et pronitate ad pecca
tum tam venialia qr mortalia
et talis fuit i bta virgine | Et
scdm quid licet gra sctifica
tois i vtero qm ad eem
maior qr gra sacramental
tn qm ad aliquos effectus
maior e ista qr baptismus
imprimit karactem et aptat
aiam regim et habili
tat hoiem ad alia sacramenta
quod mod facit sctificatio ex
utero exorta Verum tn gra
sctificatois i vtero precellit
in hoc gratiam baptismalem
qr talis sctificatus no pt
peccare mortalit et adueniam
minus inclinat eu fomes

No

pp q̄ mortal ꝛ paucorum ven
ialia omittat ꝛ talis gr̄a
fuit i Johanne baptista et io
ne i ventre gr̄az dei recepet
fugit hominu̅ societate ꝛ ar
tissimā in se p̄mam tenuit ne
leui saltē maculare vitā sa
poss̄ ꝓbatz ig̃ q̄ i sctificatōe
in vtero ꝯfert̄ gr̄a media
me gr̄az sacramētales ꝛ ꝯm
plene ꝯfirmacōis in p̄tria
que h̄t ꝯ quietū fine vltim̄
talis cōfirmacōm e̅ni p̄fectam
tm̄ ꝑtinet. p̄ᵐ e̅ in sepa
bilis vnicō r̄omis ad deu̅
2ᵐ e̅ inꝑflexibilis subiec
cō inferiorū potēciaꝝ anime
sub imperio r̄omis. Tertiū in
discontinualis ꝯu̅s̄io actual
tocius hōis in deu̅ q̄ homo
s̄ma dulcedine affectus ex
toto corde ꝛ ex tota aīa ꝛ
ex omib' virib' semp actu
tendit in deu̅ ꝛ in ꝯtemplacōe
in quo relucet deus. ꝓpm hōi
h̄t gr̄az sctificacōis simplī
nt, s. nullus qui eius p̄ticeps
fuit possit p̄ccare mortalit
2ᵐ sicut beata virgo ꝛ iohes
euangelista ꝯquā sit dt. Augᵘˢ
Tertiū at no p̄t ꝯueniē gr̄e
medie eo q̄ h̄c ex s̄titucōe
dei c̄cluset que tm̄ e̅ in
p̄tria. Tertiū sunt sctifica
cōnes matris dei. Prima fuit
sctificacō in vtero ꝯ ꝛ h̄ h̄uit
effectus tres s. originalis cul
pe expulcōm ꝛ gr̄e infusio
ne ꝛ fomitis ligatz restr
cōm q̄ no poss̄ in aliq̄d
p̄cm ducē licz tn̄ ipe
fomes manet s̄m eēm.
2ᵃ sctificacō fuit i spūs
sci obumbracōe ꝛ filij dei cō
cepcōne que t̄ib' p̄miss̄
duo superaddidit s. omnodaz
fomitis extinctōz ꝛ cōfirma
cōm in bono ita q̄ q̄ p̄us
tm̄ poterat no p̄ccare ꝓpa
no poss̄ p̄ccare h̄os duos
effectus expressit angelus
Luc. i. Spūs sctūs sup̄ ue
niet. p̄ᵐ ad p̄ᵐ ꝛ vtus
altissimi obumbrabit t̄
q̄uātū ad 2ᵐ. Ista ꝯfirma
cō vō no fuit liberi arbi
trij ablacō s̄ eius p̄fectaz
ꝯplecō. Postea spūs sctūs
supuenit in ea no solū ad
sctificandum s̄ etiā ad fe
cundandum tm̄ s̄ vtute
virgo ꝯcepit virgo pepit ꝛ
p' partū virgo p̄mansit.
Tertia sctificacō fuit i ha
bitacōe q̄ nouē mensib'
i ventro eius mansit ꝛ hec
omib' p̄oribus duob' effectus

addidit bonus fuit quod omnes
dispositiones fomitis sublate
sunt sicut quando morbus curatus
est adhuc manet medium
reliquie curande. Tertius fuit
dedicatio ad divina ita quod
etiam luceat visibus inducens
sensu interioralibus eam aptare
esse impossibile quia tunc non so-
lum mens sed et corpus luce di-
vinitatis resplenduit ut signatum
est Eze xl iiii. Ex predictis col-
ligitur quod fomes et persona et
naturam inficit persona quidem
quia ad malum pronam facit
ac inniscat ad peccandum.
Naturam vero quia carne insi-
cit prout est prima ad carnem
alteram. Sed beata virgo in prima
sanctificatione que fuit in utero
mundata fuit ab originali
peccato inquantum fomes respi-
cit personam suam quia mens in
persona sua purgandum erat.
Sed in secunda vero sanctificatione
que fuit quando spiritus sanctus supervenit
in eam purgata fuit a fomite
prout ipse fomes naturam respiciat
in operatione ad prolem propag-
andam cum ipse nature sed
ope spiritus sancti. Remotus enim fuit
cendit propter quod postea ab ea sepa-
randi in corpus christi inclusibil
fuit sicut nec mater. Nota

nota

similiter ex predictis et ex sequentibus
quod beata virgo in prima sanctificatione
excellebat puritate qua
fuit ante peccatum primorum parentum
excellebat angelos quando illi
non essent prout in primo statu sic
non desistent sed beata virgo perfi-
cere potuit in merito et non de-
ficere. Puritas fuit gloriosior
matris dei in qua nulla cre-
atura super potuit comparari quia prima
est puritas sanctificationis in u-
tero. Omnis enim rationalis cre-
ature puritas vel est nature
ut in angelis vel est gratie dive-
rsis ut fuit innocentia sta-
tus primi hominis vel est gratie gra-
tum facientis et ista
etiam maior est aliis omnibus
bonis. Tamen in illa specie gratie
matris fuit suprema puritas
quia vincit puritatem omnis creature.
Puritas secunda est puritas in nati-
vitate in vita in qua similiter ex-
cellit quia beata virgo vixit sine
peccato et sic oportuit esse
maiorem gratie quia non solum na-
turam ipsius perficeat sed eam super
legem corrupte nature ex-
tolleret. Tertia est puritas vir-
ginee castitatis in qua ex-
cellit et angelos et homines
et angelos quidem quia sicut Ieronimus. Hoc

cernunt puritate castitatis
qd in anglis e necitas nale
Iste excellit int hoies quia
pm exeplar fuit hmoi inte
gritatis pt adducet regi
v ps ea pne eius off tibi
Ptea ondit ista alia rone
qr suma e hec puritas que
potis pt sui sexu qz gr in
pati qz possit violari et tlis
fuit virginitas dne nre que
grandiu in nris hit cu virgi
tate honore et ion pma sile
visa e nc hre septez Tercia
e puritas sctificacois ex dsi
neacione spus sci et pmaa di
in qua sili excellit omez
creaturam Cu eni ee matrem
dei sit dignitas supior q
creature pure gnare pt ne
cesse e grtiam ad hc dispo
nentem ee maiore oi grcia
pure creature Optet ergo pui
legium sctificacois sue i hac
pte omez sctificacois excede
alior

De concepcione sancta

Mox ut virgo btissima asse
nsu anglo pbuit sepo si
in h ubi t spus scs supea
venit ac filiu dei concepit
hic at tu sic fuit tpe no
na tuc impleta st pam
bula figure et pmissa
scptare ac desideria pphar

pp qz adventus eius xpi di
plenitudo tpis Conac at
xpt nc pus nc pos venit
inste sit rone pa e ut
ordine vniusi no turbaret
singula naqz fuit suis
tpibus quato mag i ma
xio di ope s filij dei in
carnacoe Secunda ne fides et
spes expmissa in carnaa
cone pirret si eni tardas
sset venire cottidie decreuis
set et tepuisset Tercio pus ve
nire no fuit nece qr no
pfecit medicina spualis
sn affctu recipientis Quarta
ut supme infirmitatis cul
pe i mediate succedet me
liorico sic sumu acute
stati sequit crisis et similiter
Terna ut ho de lege nali
et scpta pus gincet ut aut
Augus qr si nc stati venisset
dicet ho qz p legem na
lem saluari potuit et se
suu credet adventu
Quint dice potuit de lege
scpta Sexto qpto qz nc sic
saluari potuit tu omes
ad inferos descendebat tuc
venit tpe qz tuc erat tpe
miserendi eius Septima ut
sic pmus ho fuit oditus

sexta die ad totius mundi con-
plementum sic deus homo fieret in
sexta etate ad totius creature
perfectionem ¶ Sexta enim etas ap-
ta est ad exercitium sapientie ad
remissionem culpe ad initium
vite eterne et ad transitum de
statu miserie ad statum glo-
rie et ista natiuitas in sexta
etate racione perfectionis senarii
¶ Sexta quia Christus non debuit
venire in principio temporis cum
aduentus Christi nimis fuisset
festinus nec in fine vltimo quia
tunc fuisset nimis tardus sed
decebat saluatorem inter
tempus morbi et tempus iudicii
introducere tempus remedii
¶ Septima racio quia decebat duc-
torem peccatorum se tunc ondere
cum esset oportunitas currendi
ad brauium hoc est ad finem
temporum et tamen ante terminum ut
per timorem iudicii stimulati
per spem premii attracti et per
exempli perfectionem alacriter
sequerentur possemusque efficaciter
ducere iter ¶ Octaua racio quia
decebat meditatorem omnium
membrorum suorum precedere ipsum
precedentem ¶ Incarna-
tionem Christi multe figure
precesserunt et prophetie de quibus
aliquas assignemus ¶ Abraham
descendit in egiptum ut pe-
regrinaretur ibi lapis preciss[us]
est de monte sine manibus fflu-
uius egrediebatur de loco vo-
luptatis ad irrigandum pa-
radisum ¶ Sapiencia edificauit
sibi domum ex . co . sep . Ethi-
fecit sibi salomon de ebore gran-
dem ¶ Nouum faciet deus
super terram . femina circumdabit
virum ¶ Jonas in mare pro-
icitur et mare sedatur ¶ Stil-
labunt montes dulcedinem de ste-
di in ortum in ut vide po-
mum ¶ Vellus gedeonis ro-
rificatur ¶ Machina formabitur
in vrna aurea ¶ Virga aa-
ron floret flos de radice
eius ascendet ¶ Emittitur co-
lumba de archa noe mittitur
lignum in aquas marach
paradisus plantatur moyses
ponitur in fiscella scirpeam
¶ Affer induit Joseph tunica
polimita ¶ In sole posuit
tabernaculum suum . dominus virtutum
fuit in uetere hominum de terra
promissionis mittitur Joseph
¶ Rorabis forum in syon filii po-
¶ Emittit agnum deus . ¶ Rorate
celi desuper et nubes pluant iustum
dicit deus super nubem leuem ascen-
det et intrabit egiptum ¶ Gemma

cae bucli in ornamento aui
Simul i unu di et paup
ego pmus et nouissis De
caritate ppetua di t i at
te nu attrahit Samuel i
lacu leonu Suppet i ca
Dr mino q̃tuor filie filio, um
bra descedit i orologio acha
z p x gradibus Ignis app
et in rubo no cbureus
De sole nube tegum
tis Sol lucidius sole et
hc descendet pe amplissimo
celo eg eius pubu igi
Percribu Ronebi ccrius
Pigi i carnatu xpi
sta e hum̃am gnis repato
no qr aliter saluari non
poterit sz qr nllus alius mo
dus fuit ita cgruus ipi re
patori et repabli ac re
patoni Congruebat m q
iste modus repatori qr de
cebat ondere sua potẽtiam
sapiam et bonitatem Ostendit
potenciam qr cuiuge extrema
sume distancie hc e crea
tore et creatura Magna
em fuit potencia i cuiuc
cone disparium eltarum melior
in cuiuctoe illorum id spm
creatu marie in cuiuctoe
istorum om ad spm i cre
atu vbi et maxia e dis

paritas Ostendit vo sapiam
qr qr ad psonam tocius simu
si fiet cuiuctio pmi ru sol
tio hc e vbu dei qd est
om pmu et humane nate
que in opib sex dierum fuit
om creaturarum Ostend etia
beniuolencia qr qr auctor rerum
cuiungere se uoluit rebus
creatis et h benignitas magis
fuit in cuiuctoe sua oib
reb p pncu melior qr
cuiuctiuit se hoi et pse
qs cuiib singlorum i unite
psone fuit etia iste mos
cgruissimus ipi repabli qr
p pctm ho cecidit i in
firmitate ignoranciam et
malicia p que i ceptus
fuit e ad uirtute diuinam
imitanda et ueritatem cogno
scendam et ad bonitatem dilige
dam Ideo dei ho fcus est
p qd reddit se hoi imita
bile et cgnoscibile et ama
bile Fuit sile iste cgruen
tissimus nre repatoi quo
dos in sermo suo peru
erteret [illegible] sua Deu
et alie rones que fuit
cuienies deu in carnari
pria qr prudencia ab
stulit nob deu vn cuieniens

fuit ut repator redderet nob
deu Secu qr humilitas deca
it eu s no potuit humiliari
usq ad penas i nata dna
oportuit g° qr i alia Tcia
ut pphas ad implet ys
Ecce ego qui loqbar ecce
assu Tabacuk appebit i
fine 7 no me. si mo fe
ce vt deret potius vince
piusticia qua p potenciaz
qstal pp bicimodi i queri
ens qr si deus i carnari
no potuit ul noluit ul
nesciuit videt in eo esse
i potencia ul ignorancia
ul i vidia q absit Quar
ta ut tanta eet humilitas
i redeptoe quanta fuit su
pbia in prevaricatoe qr
supbia tanta fuit ut homo
vellet ee ut deus vnde
humilitas tanta debuit ee
ut deus fiet ho Sexta
ut nrm amore excita
ret 7 nram spem eriget
Septia ut vox nimia
de vtute nob daret in for
visibili 7 humani Sexus
opa trinitatis sit i divisa
ita qr qd qs opat vna
psona opet et alia tn

sol filius accepit carne 7
no pr ul sps scs 7 hemus
sile in rebus domcellis in
ductibus tria ipas de
quibus pt dici qr qd sclat
vna sclat 7 alia vna
tn sola induit Sexto in
carn e qr opus incarna
tonis quodq attbuit pri
ut ibi ecce venit plem
tudo tpis in quo misit
deus filium suu Secundo
attbuit filio ut ibi exiui
a pre 7 veni in m Tercio
attbuit spui sto ut d
in simbolo qui conceptus e
de spu sto s h io dm qr
ops in carnatois fuit ma
xime potencie sapie et
bonitatis que tribus psonis
attbuit Sut at multe
rones quare filius incar
natus fuit 7 no pr ul
sps scs Pma ut per eandem
sapiam que mdm condider
at repararet Secunda ut q fi
lius e in dinitate eet 7
filius in huanitate Tcia ne
ibi eet pr 7 filius si pr
de hoie nascet Quarta qr
qsena mittebatur qui
est ab alieno qr qui est

a nullo ¶ Tercia propter confirmacionem
hereditatis nobis promisse ne
de possemus patri dicere: Domine
tu habes filium tuum competit here-
ditatis quam homini promisisti.
¶ Quarta ut patris quod ondeo²
nos caritas Jo. ¶ Sic deus
dilexit mundum ut filium et c.
¶ Septima ut ondet² quod deus
pater nichil habet quod non sit nobis
paratus dare cum filium suum ¶
¶ Octava ut sicut filius dei est homo
sicut sit homo sicut filius dei
¶ Apostolus Cum sit deus filium suum
ut adoptionem filiorum dei re-
¶ Nona ut esset occasio salu-
tis qui fuit occasio ruine
quod homo appetendo scientiam diuinam
que filio appropriatur cecidit ¶
¶ Decima quod ymago debuit per
ymaginem reparari ¶ Undecima
quod sicut verbum mentis mediante
grossiori natura emittitur sen-
sibiliter sic verbum eternum per
assumpcionem nostre nature
¶ xii quod medium inter personas
debuit esse mediator dei et
hominum ¶ xiii quod sapiencia pre-
reparare debuit appetitorem
sapiencie ¶ Gen. Eritis sicut dii
scientes bonum et malum ¶ xiiii
quod decentissime quia

humilitas cum sapiencia ¶ Prover.
Ubi humilitas ibi sapiencia
Unde filius dei precipue decu-
it in carne nasci ¶ xv quod yde-
e sunt in dei sapiencia que filio
dei appropriatur ¶ Unde cum singule
ydee singulorum sint esse tunc
demum omnia sunt perfecta et comple-
ta cum per unionem ad suum
primum redierunt ¶ xvi quod
si pater fuisset in carne natus
tunc nulla persona fuisset
sine principio ¶ xvii quod op-
tuit in carne nasci ~~t~~ nullam
personam tamquam servabile supp-
licitere incarnatam nisi assump-
ta scilicet magis decuit filium
supplicitere patri quam ¶
¶ Octavadecima quod si spiritus sanctus
fuisset in carne natus tunc
duo essent filii ¶ Nonadecima
quod nullum magis decet re-
ducere hominem ad similitudinem cog-
nicionis quam verbum quod se pre-
cedit quod est invisibile carni
sic et verbum vocis ¶ xx
quod nullum magis decet redu-
cere hominem in filiacionem ad-
optiuam quam filium naturalem

Nota De incarnatione Christi
Nota reparacione omnium decens
erat ut sicut quisque tunc de-

Incarnacionis

tplici Ier'archa s. diuina
angelica et humana. Vn in
mistio angeli sunt quasi us
angeli mittantur et ysgis
gcapietas ac ubi deci in
carne assumeretis. Cum
filius in mundum mittitur non sit
loci mutacio sed nature huma
ne assumpcio quia ipsius mit
ti e esse ubi prius fuit sed
aliter in esse quam prius fuit
et sic alteritas non e ex parte
eius qui e cui sit immuta
bilis ex parte eius in quo e quia
vnitur nature carnis. Vn mu
tacio non sit ex parte sui sed
ex parte suscepti. Ceterum i loci
mutacione exigitur non esse
quod ubi prius erat sed nunc hec
est in filii missione quia prius
in incarnacionem fuit i pre
sencia. Xpc assumpsit
naturam nostram cuiusque moris
s. misericordie. Apostolus sed mi
sericordiam suam salvos nos fecit. Vtiliter
s. pro salute nostra. Ps. opera
tus e in medio terre. Sa
pienter quia assumpsit bonum
nature reprobando malum
culpe. Ys. butirum et mel

co. ut sciat reprobare malum
et eligere bonum. Fortiter quia sic
suscepit naturam nostram quod nu
quam deposuit eam quia post mor
tem vnita fuit diuinitas
carni et in sepulcro
et anime in inferno. Ymnus ablue
quia coniuncta fuit in incarnacione
summum et ymum hoc e deus et
limus. Vbi caro factum est
quicumque modis s. sed carne quia
sed veritate carnis quasi vere
languores nostros ipse tulit
pro carne quia post operacionem
carnis. Mt. et ytl. cum enim i ca
natum e de spiritu sancto est
Super carne quia mutis in
non exigentibus. Apostolus non
ex operibus iusticie que fecimus nos
Capere carne quia ad salutatem
carne. Sicut christum ad fide
les efficacie licet omnium ad
omnes sufficiencie. Luc. Vo
catum e nomen eius Ihesus
i salvator. Ipse enim sal
vum faciet. Carne quia ad ma
iore dampnacionem infidelium
Vn si non venissem et c. Ops
assumpcionis nostre nature
non dicacio sed incarna
nonalis cum in assignioni

res consueuit nominari ¶ Hec autem
est propter multas rationes scilicet ut
expressior fiat nominatio et ut
profundior explicetur signa
tio misterii et quia nobis magis
nota caro nostra et ut maior
exprimatur similitudo eo quod
magis distat a deo caro quam
anima. **De unione et natura assumpta**

Sicut in deitate una est
essentia et tres persone
ita in xpo e conuerso scilicet una
persona et tres essentie scilicet deitas
anima et caro. Hec est etiam no
ua et antiqua quia deitas est
eterna sed anima noua est quia in
assumptione creata, caro vero
antiqua quia ab adam propag
ata et hec sed natiuitas deitatis
est generatio sed anime vero creatio
et sed carnis factio. Unio fuit
triplex in xpo scilicet deitatis ad
animam et eius quoque ad carnem et anime ad car
nem et eius quoque. ¶ Due prime unio
nes semper manserunt tercia se
parata fuit in morte. Unio
quoque deitatis ad humanam naturam
non est in unitate nature sed persone
non dico persone humane sed
diuine hec est non assumpte sed
assumentis non persone tamen
liberi sed solius verbi ¶ Non enim

possibile est quod diuina natura
coniungatur cum alia sicut pars
ad constitutionem tercii uel quod
ipsa transeat in aliam uel
alia in ipsam propter simplici
tatem et unitatem ipsius perfe
ctissimam propter hoc deitas et
humanitas non uniuntur in
unitate nature sed persone et
hoc intellexit ille in symbolo
Athanasii ubi dicit ¶ Nam
sicut anima rationalis et caro
unus est homo ita deus et homo
unus est xpus ¶ Ibi namque po
situr similitudo quantum ad unitatem
persone et non nature quia caro
et anima differunt in homine
quantum ad essentiam constituunt
tamen unam personam ¶ Eodem
modo deitas et humanitas
xpi est diuersa et tamen est una
persona et quia diuina natura
in illo supposito potest subsistere
potest quia in greca ypostasi
idest unio illa non potest
esse in persona hominis sed dei et
propterea deus in una per
sonam suam fecit se ipsum
supponi humane nature
unitum est ibi personalitas
et unitas personalis scilicet
excepte assumentis ¶ Ad

esse nature persone triplex di-
stinctio exigitur scilicet singulari-
tatis et naturalis incommunicabilitatis
ac excellentie sive dignitatis
propter primum nullum universale est
persona / propter secundum anima non est persona
secundum propter tertium Christus secundum quod homo est
non est persona. Exclusis per hec que
sit vera vel falsa inter has
quatuor propositiones. Prima persona per-
sonam assumpsit. Secunda natura
personam assumpsit. Tertia natura
naturam assumpsit. Quarta per-
sona naturam assumpsit. Prime
due simpliciter sunt false. Tertia
uno modo est falsa alio modo vera.
Si enim sumatur natura prout
est communis tribus personis sic est
falsa. Si non sumatur natura
prout est in persona filii sic
est vera. Quarta propositio simp-
liciter est vera. Ad intellige-
ntiam primorum nota quod fuerunt
tres oppiniones de incar-
natione Christi. Prima dicebat
quod filius dei assumpsit hominem.
Secunda dicebat quod assumpsit
naturam humanam. Tertia dice-
bat quod assumpsit hominem ut
vestem. Prima opinio non sustinetur
in scolis nec presuppositionem

quia ponit quod in Christo sit due
persone quod est falsum. Secunda communis
est et celebris et ponit hoc scilicet
quod Christus est unum salva licet sit
aliquid secundum quod homo est. Tertia ponit
quod assumens non est assumptum.
Item quod ille homo divina est eternus
et econverso. Item quod omnis proprietas
filii dei inest illi et econverso. Ter-
tia opinio tanquam heretica repro-
batur quia ponit non esse duas
naturas in una persona Christi
et quod due substantie humane nature
non personalitate filii dei sed extrin-
secus se habent ad ipsam. Di-
cimus ergo quod tanta est unio
ibi ut quicquid dicitur de filio dei
dicatur de filio hominis et econverso
hiis tamen exceptis in quibus
exprimitur unio vel clauditur
negatio. Si enim sit vocabu-
lum in quo aliqua repugnan-
tia includitur sicut est venire
in carnem incarnari assumere assu-
mi in quibus includitur respectus
unionis. Cum enim nature ad alterutrum
tunc non tenet predicta regula.
Similiter non tenet cum vocabu-
lum includitur negatio alicuius
oppositum alteri non competit
sicut incipere esse creatura et similia

nō Nota q xpe loqdo ꝯposito
e corpm queticcis e cor
pis & aie unio e smena
tue ad hnam, tn n poit
pcas qnqz preliq° ernqz
stat⁹ sunt pmu hois & de
quolibz statu attep⁹ xpt
aliqd ⁊ pmi⁹ stat⁹ fuit i
notetie de q° attep⁹ i imu
nitate pcti ⁊ s⁹ gre de
quo attepit plenitudine
gre ⁊ tci⁹ culpe de q° ac
cepit regpensaltom pene
erit⁹ sunt pme de quo
attepit passione doloris
& fstacie ⁊ erit⁹ glie de
quo attepit plenu frui
tom ⁊ corp⁹ xpi f uim
formatu fuit de sangine
bte vgis no ex aterne na
ve matr e f phos tm in
uatiz insive sed de re
vtute formatu que actie
materiam formet e pris
et no matr ⁊ cu g° bta
vgo ꝯpetilite mris vere
gtat optet q matiaz co
tuleit que f natam sit ma
tia queniet hnam cor
pis & tu vginale mtegs

tate no polluit ⁊ talis
at matia no e caro qma
phs d q id q° e actu pt
no e matia gnatoms
tn no sit potentia totu ⁊
cab at actu e pt unde
no e matia gnatonis
tale q° no fuit semen
femeum q hic putati
vginis no queiebat ex
ecia f phm e natu ad
gnatoz q mires aque
gcipiut sine semnatone
⁊ talis g° matia fuit sa
gnis q ille f phm est
et in nob matia gnatio
nis ⁊ et ut d aps ad
Ro. ex fcus ei ex scie
dauid intelligens in est
originali no matialit
⁊ sibi at formata in bta
vgine no fuit expte ca
nali f ex vtute altissi
Achissis Utilitas maiorum xpi
Ap ppetim ppaz excelle
ciaz metis at dei auci
cia & i notetiaz ⁊ hc aut
repari optuit p consilia
siluatori ⁊ excellenciam
ei repare no potuimus

n̄ p reparatoēz excellētissīm
q2 si p merā creatāz re
pāti cem⁹ tūc opteret
nos ēē subiectos illi crea
ture Innocētia q̄z reacquirī
nō potāt n̄ p satisfactore
sufficientissimū qui videlz
deus eēt et homo Deus q̄d sa
tisface posset pro omnibz ho
mō deo(?) cōgrue a(?)dz qui peccat
Ille nāqz cōgrue satisfecit
qui pt et dz sz nō pt n̄
deus nec dz n̄ ho Iustitia
sibi reformari nō potāt
n̄ p mediatore cōueniē
tissimū qui scz vtrqz cōsortes
eēt et vtrqz parti amicus hō
uō xpo cōuenit q̄ ē deus simil
p diuinitatē et homo p hūanitatē
Venit enim deus i mūdū nr̄a
tāq̄ dn̄s ad suos ut eos
corrigeret / tāq̄ mgr̄ ad di
scipulos ut eos instrueret /
tāq̄ medicus ad egros
ut eos sanaret Qui p̄m̄
ondit de potestate ipē sa
piaz pctūn bonitatē cuā
tur fruct⁹ diuine i tabna
culis assignat Nullus dicēs
manna de celo descendit
gaudeat esurientes de vi
nea celi botrus erupit
Gaudeat sicientes Con
cessu ē gaudeat egro
tantes lapis sū manibs
de māte pcisus ē Contremeat
negligentes, xpo hoi plu
res actus cōuenīt nob
multū salutiferi pp q̄d
diuisis rebus nālib⁹ et
artificialibus cōpat̄ Ipe
nāqz vocat dr̄ caput ppt
sēsum et motū spūalez q2
membris suis influit Ter
tia mediator q2 pticipat
ppetates hūane nāte et diuine
et io efficaciter int̄ deū pa
trez et nos potit media
re Confirmāmentū pp fide
que i nob illūiat intellectū
hostiū pp caritatez quā psi
cit affectū Pastor inq̄ūm
cōmeat nos eccīe psecutore
pticipatoz hostia q̄ soluit
obligatoz cōtracta p pctm
originale et etiā p pctā
actualia Sacerdos q2
ipē se rogat ipē se ex
audit Ipe siuis rogat
se deū et ipē deus exaudit
se hoiez via i ex° vita
in pmio Ite bonis enuat
qua(?) utilitates ad virtutē

dites venit medicus ad egros
redemptor ad venditos ad
errantes via ad mortuos
vita. Sunt adhuc multe
utilitates in incarnacione xpi
quia deus factus est homo ut homo fieret
deus. dns factus est servus ut
fieret servus dns. Deus descendit
ad terras descendit ut homo
de terris ad celos ascenderet
Deus factus est filius hominis ut
homo fieret filius dei. Immortalis
factus est mortalis ut mortales
fierent immortales. Dives
dns factus est pauper ut pau
peres fierent divites. Obscur
ata est lux ut nos illumina
ret. esurivit panis ut
nos refficeret. sitivit fons
ut nos inebriaret. contristata
est leticia ut nos letificaret
pavebat fiducia ut nos
confortaret. lassata est virtus
ut nos iterum ad celos
erigeret. *De incarnacione christi in*

Excellebat / *incarnacionem xpi*
Eam incarnacio xpi nostram
exceptione in pluribus quod
quod apparet quia ibi natura perdidit
sua iura. Invenimus enim
ibi multa tamen excepte ma
tris quia excepte complis quia

etiam excepte mortis quia non fuit
sub via naturali sed potentia virtu
tis infinite que spiritus est
dei. Capta igitur fuit in
mente que sub virilis fuit sine
pudore secunda sine gravamine
gestacionis sine dolore puer
peri. Ubi portavit stella so
lem palmes vitem rivus
fontem filia patrem cultura
cultorem. Fuit enim quasi filia
mater patris ac filia plus
fuit quam ipse posterior contento
minor. quia tamen virgo fuit et
cum deo filium quem habuit
maledictionem legis evasit
ubi maledicte fuerunt virgines
et coniugate. Virgines quidem
que non genuerunt. Coniuga
te non quia in dolore pepererunt
sed utrumque beata virgo evasit
quia virgo genuit et dolorem
non sensit. Aug⁹ speculum
non rupit radius solis
integritatem virginis ingressus
aut egressus divinitatis non
patitur. Fuit tamen debi
lia quia fuit in ipsa quia in
instanti fuit ibi sanguinis
separacio consolidacio figuracio
animacio deificacio et quia ista

no sunt successiue pz ex
scriptura que ¶ femina circu
dabit virum quod cetera vir
tute agentis spatio sui temporis
cum subito operari ¶ Tertius at
membra xpi corporis sunt
in qua conceptione completa et
perfecta usque ad diem susceptionis
ipsorum tamen distinctio secundum augustinum
tamen parua sunt et tenuia quod
humano visui vix possent subi
ci quia in talis sunt in ad
corpus quia alius conceptus
tamen formatur quam infra xl
ta augeri potuisset in vtero
vn madacosm sunt quod in
ta puro corpore accepta sunt
quia ¶ Quartus factum sunt io ut
conceptio xpi complete ad tempus
manendi in vtero non esset
conceptum more dissimilis quant
ea ab instanti conceptionis
sciunt circa etc secundum quod bo ¶ Iste
infirmitate perfecta sunt eius
circa sunt quam ille non so
lum sunt viator secundum etiam co
mprehensor ¶ Et modus sunt ab
omni peccato et plenus omni gratia
et virtute sunt quod preter in
celis et in terra interius secundum
preter sine matre et in terra

sine patre ¶ Iste primo circa na
tionem ipse deus factus est
finitus. eternus factus est tempora
lis. immensus factus est paruulus
sit summus imus incompre
hensibilis sit localis sit supra
compositus dicit augustinus videtur
inuisibilis palpatur impas
sibilis immortalis occiditur
Ut augustinus dicit nec excogitare
potuisset ut portaretur
manibus femineis portator om
nibus panis angelorum alletur
virtus celorum infirmaretur vi
ta omnium moreretur. Hec quinto non
sunt quia sicut in diuinis est trinitas
personarum in vnitate substantie sic
in xpo est trinitas naturarum in
vnitate persone quia sicut in
diuinis proprietates personas non
distinguunt essentiam ¶ Sic in xpo
proprietates naturas non distin
guunt personam ¶ Demum in car
nacione xpi sunt mirabilis
exemplo quia cum tres modi
producendi hominem precessissent
¶ Primus videlicet nec de viro
nec de muliere sic in adam
¶ Secundus de viro sine muliere ¶
¶ Tertius de viro et muliere sicut
in omnibus conceptis naturaliter
¶ ad complementum vniuersi decuit

quartum modum introduci ut
s. homo de muliere fieret sine viro
per virtutem operacionis summi in
concepcione qua filius dei sine coitu
virtus in natura infusa materia
naturam virtus in natura materiam
ministravit virtus infusa
ad unitatem verbi purificando
aptavit aptacione dico co
gruente virtus in terrata su
bito perfecit quod natura non po
tuit successive De nativitate domini

Nativitas xpi triplex
est s. divina humana et
tercia prima est ex patre secunda
est ex matre tercia fit in mente
de patre nascitur eternaliter
de matre temporaliter in mente
spiritualiter et iste tres nati
vitates fiunt per tres status
que sunt in xpo s. deitas ca
ro et spiritus deitas ex patre
nascitur deus ex matre
nascitur caro in mente na
scitur spiritus scilicet per graciam ex
patre nascitur semper ex ma
tre nascitur semel in mente
nascitur sepe primam nativita
tem divinam xpus habet patrem
sine matre secundam humanam habet
matrem sine patre terciam
nativitatem habet patrem et matrem
[illegible]

in ecclesia habet tres nativitates
xpi representat ecclesia in die
nativitatis eius primam s. divinam
in missa que cantatur in noc
te est nocte quia nativitas nobis
occulta unde generationem eius
quis enarrabit secundam re
presentat in missa que cantatur
in aurora quia nativitas huma
na xpi fuit occulta partim
manifesta partim occulta quidem
quantum ad modum manifesta
quantum ad factum terciam in missa
que cantatur in die quia na
tivitas gratuita est mani
festa in qua xpus per affectum
concipitur per effectum nascitur
per perfectum nutritur unde a timo
re tuo concepimus et peperimus
spiritum salutis [illegible]
de generatione habet in libro primo
[illegible] de humana concepcione
est [illegible] itaque quod [illegible]
[illegible] apparuit
[illegible] omnibus hominibus erudiens [illegible] — no
nativitas xpi gloriosa
in gratia nobis [illegible] manifesta
exhibita apparuit enim
gratia gloriosa quia dei salva
toris nostri copiosa quia
omnibus hominibus fructuosa

qua erudiet nos et iste
fructus natiuitatis xpi dupl*ex*
est s*cilicet* r*espectu* p*rese*ntis t*em*p*or*is et futu*ri*
Iste r*espectu* t*em*p*or*is p*rese*ntis iter*um* du*-*
plex e*st* p*ri*mo fructus p*ri*mus e*st*
declinatio mali ibi ut ab
negantes i*m*pietatem quo ad
malum q*uo*d e*st* cont*ra* fide*m* et
s*e*cularia desideria quo ad
malum q*uo*d e*st* cont*ra* bonos mo*-*
res S*ecund*us fructus e*st* op*er*atio
boni ibi sobrie quo ad
nos iuste quo ad p*ro*ximu*m*
pie quo ad deu*m* Iste r*espectu*
futuri t*em*p*or*is dupl*ex* e*st* fructus
p*ri*mus quo adq*ui*rit*ur* q*uo*d q*ui*
notat*ur* ibi exp*e*ctantes beata*m*
spem Sec*undus* quo adq*ui*rit*ur* i*n* fine
t*em*poris ibi adue*n*tu*m* glorie
magni dei sal*uatoris* n*ostri* ihesu xpi
Apparuit i*n* natiuitate xpi beni*-*
gnitas et humanitas salua*-*
toris de s*u*p*er*no latibulo
s*cilicet* de sinu patris i*n* quo celaba*tur*
de umbra legis in q*u*a figura*-*
bat*ur* de uentre i*n* quo forma*tur*
Ipse nam*que* agnus soluit
signacula libri signati
Natiuitas xpi fuit utilis
honestas iocunda Ad uti*-*
litate*m* salutis ho*m*i*n*is uocatis
ingeniis n*ost*ris eius ihesum q*uia* saluu*m*
fa*cie*t po*pulum* suu*m* Certe a forti*-*
tudine tortoris ab i*n*manitate
languoris a detencione car*-*
nis a subiugacione hostis
Ad honestatis partu*m* u*ir*ginis
u*ir*go n*on* e*st* que ge*n*erat deus
est qui ge*n*erat*ur* spes suus
e*st* qui ge*n*eratam op*er*at*ur* Ad
iocunditate*m* natiuitate dei et ho*min*is
Gauisi s*un*t qui ea*m* p*rae*sse*-*
runt ut abraha qui ex*-*
ultauit die*m* d*omi*ni ut uideret
Item qui secut*ur* ap*osto*l*us* Gau*-*
dete in d*omi*no s*em*p*er* Item qui
p*rese*ntes erant ut angeli de*-*
cantantes et pastores ui*-*
dentes et homines cu*m* in brachiis su*-*
scipientes amplexabant et symeon
Et maxime u*ir*go cu*m* ge*n*era*-*
ret lucem Exultauit sp*iritu*s
meus i*n* deo sal*utari* Contulit i*n*
natiuitate deo beata u*ir*go nobis
fructu*m* q*ui* fuit seminatus
in conceptione germinauit
i*n* natiuitate collectus e*st* in
pannos in uolucione ad
domum allatus in purifica*-*
cione flagellatus i*n* stipite
uerberatus in falsorum testiu*m*
accusatione c*on*molitus in

passione carnis comedit i
cottidiana eucha(ristie) sustep
tione & in celesti fruitione ¶
Ista itaque virgo e(st) terra quam x(rist)um
roraverunt ipsa nubes que x(ristu)m
pluit ipsa terra que salua
torem germinavit ¶ In nativitate
do(min)i fuit beata virgo terra de
limo e(st) formatus verus adam
terra de qua ortus e(st) vitis
terra de qua fructus sublimis
terra bona in quam semen
cecidit terra fluens lacte
& melle terra germinans herba
virentem terra de qua egrediens
fons irrigavit superficiem terre

Circumcisio De circumcisione d(omi)ni

Circumcisionem accepit x(ristu)s multi
plici ratione ¶ p(ri)mo ut legem
quam dedit aliis & ipse com
pleret ¶ Secundo ut ostenderet
quod ceremonialibus adeo ad que
non tenebatur se subiecit
ipse namque d(omi)n(u)s legis fuit
¶ Tercio ut sanguinem suum pro nobis
non solum in etate virili sed
etiam infancie funderet ¶ Quar
to ut nos circumcideremus for(er)e
spiritualiter docere(t) ¶ Quinto
ut hereticos confunderet qui dixe
runt eum non verum corpus sed
fantasticum habuisse ¶ Sexto

ut iudeis satisfaceret quia sta
scandalizati fuissent si circumcisio
nem non accepisset ¶ Septimo
ut legem veterem approbaret
que usque ad ipsum fuit sancta
et legalia non sunt mortua sed ...
fuit in passione d(omi)ni vi
va post passionem d(omi)ni mor
tua sed post quam claruit vi
tiis ewangelii p(ro)m(ul)g(atu)m si sepul
ta Circumcidit ¶ Circumcidit ihesus
non solum circumcisione legali
sed etiam circumcisione spirituali
de circumcisione d(omi)ni quadr
uplicem assignare ¶ Primo
circumcidit eum pater in nostre
paupertatis cultello ¶ Secundo
circumciderunt eum parentes cor
tinuo die cultello legis
¶ Tercio circumcidit se ipsum in di
vina cultello humilitatis
¶ Quarto circumciderunt eum
iudei in passione cultello
crucis & h(uius) p(ro)m(u)ltiplicatores py
lati ¶ Circumcidit etiam ihesus
in suis quadruplices primos
peccatores qui auferunt
annos & famam ¶ Secundo p(er)
raptores qui auferunt
bona temporalia ¶ Tercio phe
ticos qui auferunt anim(as)

Scito ptirianos qui aufe-
rũt corp⁹ ¶ Circumcisio uera
spualis duplex ē pma
mentis in pnti a culpa ¶
Scd'a corpis in futo a pena
pma signata ē p circumcisione
i egipto ⁊ hc signat s in
cipiencium a magis cultello
iusticie ¶ Iste pficiencium as-
siduis cultello iusticie et dic
iste pfectoꝝ a maiis cultello
castitatis pfectoꝝ ¶ Scd'a signata
ē p circumcisione factaꝫ i tra
pmissionis i galgal et in
acta 2ᵒ iterum p pmaꝫ homo
circumcidetur ab oi miseria ¶
Ex quo pꝫ q efficacior est
nra circumcisio spualis qua
iudeoꝝ carnal qr illoꝝ
circumcisio licꝫ pctm origina-
le tulerit tn padisi ianua
no apperuit s nra utrumq
facit ¶ In hac materia duo
nob tangunt ¶ pmū ē xpi
humilitas in circumcisione ¶ Scd'm
ē ei⁹ sublimitas i nois
impositione uocatum ē nomen
nom ei⁹ ihs ¶ Dignitas h⁹
nois ē multiplex est enim
eterno conceptu ut dr ¶ Unde

ab antiq̄ pfiguratũ ys. i. io
sue apphis desideratum
nos nom tuum in desiderio
aie ¶ Castis approbatū sa-
lomois oraculum a deo noia-
tū ¶ Ap⁹ dedit illi nom
q ē sup omne nom ¶ Ab
anglo pnunciatū ut legitur
in luc ¶ A bta virgine p
dicatū luc sctm nom
ei⁹ ab aplis magnifica-
tū act. cōbat apli gau-
dē q. s. q. d. h. st pro te
A martiribus testificatū
p noie isto passi st ¶ A co
fessoribꝫ collaudatū ps
laudate pui dnm. A sol
ortu usq ad occasum lau-
castis virginibus pgustatum
⁊ oleū effusū nom tuum
Ber. ihs ē mel i ore me-
los in aure iubilus i corde
ab oib⁹ scis exaltatū
ps exaltate dom in te
ex. ¶ Ite pe ¶ Nō ē aliud
nom sb celo in q̄ nos
opteat saluos fi ¶ In hoc
noie ihs st ii. lxx que
pnt ee inicia istaꝝ
dictionum ¶ Claritatis men-
tium eternitas uirtutum
Sanitas languentium

vbitas egenti^m saciectas
esurienci^m h^t nom ihus
tpl^e queit xpo s rone ne
ut qui ex d^ma na c'at sa
luator ¶ salucte huana
na fiet saluator misteris
et vedicaret e' nom salua
tois ¶ racoe decetie quia
decuit ut ex re nom h^ret
vm qr saluat a pcco a dyal^e
et ab info · mito nome
h^t illi bnfico ggente^r roe
efficacie qr x^c nos sua
passioe saluauit

De bap^mo xpi

In bap^mo dni
Inotat^r xpi humilitas
nota^r in q^ra ^p^s qr ueit
ihe s saluati dator salu
tis et no indiges salute
s^o qr ad iordane v^r cultor
eltox sbicuit se huili de
mto aque ¶ ^cto qr ad io
hnez s dns ad suu rex
ad sutifex sol ad lucifex
¶ ^cto qr ueit ut baptiza
ret^r ubi co s fons a uno
plem v^e a stella / auctor
baptm bap^m instro
vtilitas nota^r in q^ra q
cta x^m bap^tu euenerit
p^o qr x^c qfestim cu bap^s

fuit ascedit de aq p quod
nota^r in nob g^re infusio
s^o em p baptm libertatis
a culpa descedit ad uitu
tes ¶ e^s aptu e celu p
q^d nota^r hois p^s bap^m
descendetis euolicio ¶ ^cto
descedit sps sicut corpali
spe sic columba i ^pty p
q^d no^r q^d bap^ms facit ho
iem sps sci tepl^m ¶ ^cto
uox pris s^ca e hic e filis
ms dilcs in q^o nota^r q^d p
bap^m de filio ire fit filis
g^re ¶ In bap^mo xpi no
ta^r similia bap^m in
s baptizas baptizand^s
materia for intencio bap
tizas fuit iohnes i q^o nob
mist^r status desig^t ¶ bap
tizat^s fuit xpc s ierm
bap^m qsecratus qr qtat
tu sue mu^dissime carnis
vim regnatiu dedit aq^e
¶ materia fuit aq^a mag
queniens et omb ccie li
q^oribs ad bap^m in exi
stes ¶ fforma nota^r p te
sta^m trinitas fuit p^r in
uoce filis in carne sps
scs in columba ¶ Intencio co

sequitur secundum vocem ei ut
aut patris note sunt cause que
sunt in via passionum. Paterne vocis
patris que audita est in bap
tismo Christi notantur quatuor digni
tates et excellentie eiusdem
domini nostri Ihesu Christi. ¶ Cum enim
dicitur hic est commendatur Christus a
veritate essentie quia solus deus vere habet
esse. ¶ Nomine esse absolute est accidens
aut secundum suam materiam ut dicit Boetius.
¶ Cum dicitur filius meus commen
datur a similitudinis paterne con
venientia ex eo namque dicitur
quod sit ut ille persona quod dicitur filius
est ymago patris per rationes quas
quere super spiritus sancti persona rationem quia
habes supra in primo libro. ¶ Cum di
citur meus commendatur a fide in deitate
dicitur enim meus id est in consubstantialis.
¶ Cum dicitur dilectus commendatur
amoris benivolentia. ¶ Io.
pater diligit filium suum et omnia
que habet dedit in manu eius.
¶ Cum dicitur in quo mihi bene complacuit
¶ commendatur a plenitudine complacen
tie. Sed nota quod placitum est
quedam voluntas bene complacui
tui id est tu spiritu sancto in filio
secundum naturam assumptam congrui

Post hec **De plenitudine gratie Christi**
considerandum est ubi in

carnatum quantum ad plen
itudinem carismatum spiritualium
que sunt plenitudo gratie in affectu
et plenitudo sapientie in intellectu
aut plenitudo virtutis in opere
et effectu. ¶ Circa primum tenendum
est quod in Christo a sua conceptione
fuit plenitudo gratie quantum ad
gratiam persone singularis et quantum
ad gratiam capitis et quantum ad
gratiam unionis. Et hec triplex
est gratia eadem in essentia sed differen
ter in effectu. ¶ Gratia enim sin
gularis persone est gratia vir
tualis qua habuit virtutes plenissime
et perfectissime excepta spe
et fide quas virtutes non habuit
sed id quod est in patria succe
dit quia fidei succedit cognitio
spei non succedit comprehensio
rei. ¶ Dicendum autem quod perfecta
gratia persone singularis ex
uberavit in Christo ita quod non
fluit in membra corporis sui
ministrans sensum et motum spiritua
lem secundum fontalem plenitudinem
omnis gratie in ipso habitantis
dicitur gratia capitis. ¶ Unde notandum
quod Christus secundum utramque naturam
dicitur caput ecclesie quia non solum
in quantum deus sed etiam in quantum
homo sensum et motum spiritus. ¶ Et

q̄ in omnibus qui adherent ei
vel per fidem et caritatem vel per
fidei sacramentum in quantum deus
auctoritate summa in quantum homo influ-
it ea per modum meriti et
istud meritum quod non solum ex
congruo sed etiam ex condigno in-
uterit membris gratiam hic
habuit excellentiam [?] ad illum ¶
Ex predictis colligere quod xpus
in quantum homo dicitur caput ecclesie
triplici ratione ¶ Primo propter influ-
entiam gratie sicut dictum est ¶ Secundo
propter conformitatem nature quam habet
caput ad membra quia licet
xpus excellat membra sua
quantum ad naturam divinitatis tamen
conformis est illis in natura
humanitatis ¶ Tercio dicitur caput
methaphorice quia sicut corpus
xpi verum constat ex purissimis
membris ita corpus eius misti-
cum ex puris fidelibus nam
de plenitudine eius accipiunt
omnes [?] qui et spe qui ad
eum accedunt vel per fidem et caritatem
vel per fidei sacramentum ¶ Tale vero [?]
xpus secundum quod homo dicitur caput secundum propter
naturalem conformitatem quam habet caput
ad totum corpus nam sicut cor-
pus xpi naturale constat ex puris-

sis membris ita corpus eius
misticum ex purissimis fidelibus
¶ Postea sciendum quod eadem gratia
persone singularis habilitavit
humanam naturam xpi ad unionem
verbi ut videlicet digna esset
verbi tanta celsitudine ¶ Vocatur
gratia unionis pro qua ipse xpus
non tantum felicitate glorie ¶ Verum
etiam adoratione latrie dignus
fuit verum est secundum quod ibi est constru-
ctio transitiva cum dicitur gratia
unionis tunc ei quod est gratia
aliud est unio secundum secundum quod est con-
structio intransitiva ut sit
sensus gratia unionis id est unio huma-
ne nature ad divinam nam que
gratis et sine meritis data est
humanitati xpi ¶ Et differt gratia
unionis a gratia persone [?] et a gratia
capitis sicut differt unio a gratia
habituali propter hoc dicitur in Johanne
quod spiritus sanctus datus est ei non
ad mensuram quod dupliciter ex-
ponitur ¶ Primo sic non ad men-
suram id est totaliter et non parti-
culariter et quidquid potuit ei
dari de spiritu sancto deus dedit
ei ¶ Secundo sic ad mensuram
id est sic apportionatum ad spiritum aliorum
hominum ¶ Et hoc quod dicitur Johanne 1 ple-
num gratie et veritate Nota quod

mltiplex distinguitur plem
tudo prima est sufficiencie que
in quolibet iusto recipitur ¶ Secunda
est copie que fuit in apostolis
Actuum ij° repleti sunt omnes
hec fuit in stephano ¶ Actuum
Stephanus autem plenus gracia
¶ Tercia est vniuersitatis que in
ecclesia cui nullum donum deest
Quarta excellencie que fuit in
beata virgine que omnes sanctos ex
cedebat in gracia eius ¶ Unde
omnes gracia vite et luce Aue
gracia plena ¶ Quinta superefficientie
lucencie que fuit in xpo quo ad
plenitudinem fontis et virtutis ¶ Circa
innocenciam xpi hic sciendum
quod fuit in immunitate omnis culpe
et quantum ad actum et quantum ad
posse quia nec peccauit nec pecca
re potuit nec contraxit peccatum
originale ex eo quod patre
carnali non habuit nec a matre
contraxit peccatum quia concepit quam spiritus
sanctus a fomite totaliter libe
rauit Complectitur de sapiencia
Sicut fuit omnis plenitu
do gracie ita etiam omnis
plenitudo sapiencie non solum
spiritualis ad cognicionem ¶ Verum
etiam quantum ad modus et ad
diuersis cognoscendi qui sunt
quinque ¶ Primus est cognicio spiri
tualis experte diuinitatis
hic modo cognoscit omnia simul
sub finita et infinita quia apud
deum omnis infinitas est finita ¶
Deus enim videt multa vno
in inspectu vnde non differt
ibi quod vidit et per quod videt
quia videt se ipsum et in se videt
omnia non solum que fecit sed eciam
que facere potest que sunt infinita
¶ Secundus modus est cognicio spiritua
lis et sensualitatis experte
carnis et iste modus est cogni
cio per experienciam quo xpus non
sciuit omnia simul quia ipsius non est
perceptiuus eorum nisi post
iecti presenciam ¶ Tercius modus
est spiritualis experte mentis
et iste triplex fuit secundum triplicem
peregrinacionem et gloriam ¶ Primo nam
est iste modus cognoscendi
quo in xpus cognouit omnia
que spectant ad vniuersi con
stitucionem sed longe excelle
cius quam adam erat existens
in natura instituta ¶ Secundus
modus est peregrinacionis quia hoc
modo xpus cognoscit omnia
que spectant ad humani generis
redempcionem longe tamen ex
cellencius quam ab homine vel ab
angelo ¶ Tercio ei solum xpo
sunt sciencia plenitudinis in natura

ut ada et angeli sed etiam per
habitum infusum ut sancti ~~et an~~
~~geli~~ per gratiam illuminati co-
gnitionem. Sed non habuit per-
habitum acquisitum quia per
impositionem in eo non fuit. ¶
Tertius est per gloriam. hec enim xps
cognovit omnia simul que co-
gnitione actuali infinita vero
non nisi cognitione habituali
vel successive. ¶ Alia enim xpi
per gloriam comprehensionis capie-
bat quantumque capere potuit
non tamen simul infinita ¶ Sec-
undum quartus quo per res super- habuit
cognoscit mittere se vel ab
ipso artifice vel ab illo arti-
fice complente utique non cog-
nouit xps res primo in propria
deitatis ¶ Secundo non per gloriam co-
mprehensionis patet experimenta
quoque dicere cognitionibus quia in illo
erat ¶ per primum enim modum
habuit cognitionem ut deus per primum
ut homo et per tertium ut viator
per quartum ut illuminatus per quin-
tum ut comprehensor. ¶ Ceteris
primum utrumque nam deus lux
quod in deitate illuminat intima
mentis et per humanitatem in-
format exterius vita et h...
temporis in mirabili predicacio-

bus et exemplis et primo est po-
tentie secundo sapientie tertium bonitatis
¶ Nota potentia quod scientia xpi hominis
licet perfectissima est omnis scientiabiliter
creatae quia nichil habet ad infinitum
tum deificum creato vel actualiter
patentiam ¶ Preterea cum non
possit aliquid ignorare propter
unionem ad verbum tamen quia anima
xpi creata est non scientia est
eius ita perfecta sit deus quamvis
sciat omnia que deus scit et
secundum hoc proficiebat etate et
sapientia coram deo et hominibus ¶ Sed non est
intelligendum quod ipse profe-
cerit quia ab instanti conce-
ptionis sapientia plenus fuit sed
preterea in aliis qui doctrina
sua et exemplo profecerunt
et hec coram deo id est ad gloriam
dei et hominibus id est ad utilitatem
hominum proficiebat tamen in ipsis
ipse etiam cognitione experime-
ntali et sensuali quia didicit
secundum apostolum ex hiis que passus
est obedientiam. De merito

Simul fuit xps (xpi)
viator et comprehensor ab
instanti conceptionis sue ex
tunc enim cepit mereri et
sic fuerunt alii in quantum
viator non in quantum com-
prehensor perfecto et plenitudo

xpi no in istis ¶ 2º quia ad
eu qui merebat quia no tantu
erat ho sed eciam deus ¶ 3º quo ad tpe
quo merebat quia ab instanti co
ceptionis usque ad horam mortis
¶ 4to quantum ad id pro quo merebat
quia per excellentissimam perfectissimam caritatem
et perexcellentissime virtut
¶ 5to quantum ad eu cui merebat
quia non tantum sibi sed eciam nobis omnibus
ex operibus suis que procedebat
ex libero arbitrio meruit sibi
vitam eternam iam habitam et nobis
habendam ¶ 6to quantum ad id quod
merebat nobis quia graciam et veni
am et gloriam ostendit quod tan-
tus et aptam ianue celesti
am in incarnacionem xpi dyab
lus tenuit manu attinente et
manu impellente attinente
dico potest ad culpam ¶ Im
pellente sive obstaculo ad lim
bum sed xpus prima manu suo
merito debilitavit secundam vero
penitus amputavit ¶ Igitur
merito xpi radicata sunt omnia
merita nostra sive satisfactoria
pene sive meritoria vite eterne
quia nunc ab offensa creatoris
digni sumus absolvimur
in meritis suis per quod est
dignum sumus asseque non primum
tum hominis dei ¶ Sexto quantum
ad id quod merebat et quia licet
non meretur glorificacionem
mentis quam habebat iam mere-
uit tamen hoc sibi humiliter passio
nibus videlicet accelerationem
resurrectionis glorificacionem suo no
minis dignitate iudicarie
potestatis sicut ait Apostolus xpus
factus est pro nobis obediens usque
ad mortem et sequitur propter quod
eciam deus exaltavit quo ad primum
et dedit illi nomen quod est super
omne nomen quo ad secundum ut in
nomine ihesu omne genu flectatur
celestium et infernorum quo ad tercium
¶ Septimo quantum ad modum quo
merebat ¶ Dicitur enim aliquis me
reri tripliciter scilicet de indebito fa
ciendo debitum vel de debito
magis debitum vel debito
venis faciendo debitum ¶ Primis
duobus modis meruit nobis
et non sibi quia non poterat sibi
facere de indebito debitum vel
debito magis debitum cum
a principio fuit sanctissimus nec
in sanctitate poterat proficere
¶ Tercio modo sibi meruit quia
bonum gloriae quod sibi fuit de-

bitum alio modo permitum bone
actionis meruit ei vita
etiam ut habitam et nobis
prehendit. De voluntate xpi

Voluntas duplex in xpo fuit
scilicet creata et increata ut dic
tum est supra in primo libro de vo
luntate xpi et increata. Vo
luntas autem xpi creata duplex
erat scilicet rationis et sensualitatis.
Voluntate rationis ut ratio est
conformabat se in omnibus volun
tati increate. Sed voluntate rationis
ut natura est et voluntate sensua
litatis voluit aliqua propria que
non voluit voluntate rationis
ut ratio est scilicet non mori et
in hoc iste voluntates non sibi
contrarie fuerunt licet volita con
traria fuerint quia per voluntatem
divinam xpc quod iustum erat
voluit. Voluntas rationis
obedientialis voluntas car
nis nam vere potest dici quod
aliquid velle est licitum rationi
quod non est licitum sensualitati
sic in xpo fuit velle non
mori. Erunt autem volun
tas non moriendi fuerit ir
rationabilis sensualitate fuit tamen

occasionaliter ratione quia
sic voluit xpc sicut in
horribile veniens in yma
ginatione et in estimatione
quas rationabiliter mortem re
fugit. Xpc autem voluit
propter nostram instructionem sic
ratione sensualiter advertat
et exemplum sic sicut patet tunc licet
hec petitio fuit tam sensua
litatis quam rationis. Sed sensuali
tatis fuit tamquam assumentis
rationis autem tamquam proponentis
et hoc xpc fecit voluit
ad triplicem instructionem. Prima
est ut sciat quod non esse peccatum
ex sensualitate velle quod est
contrarium divine voluntati.
Secunda est ut martires xpi
non desperent si mortem
horreant cum etiam domini
filius exhorruit. Tertia
est ut discamus divine
parere supponendo voluntatem
nostram voluntati divine et hoc
notatur in conditione apposita
scilicet si fieri potest et ibi verbum tamen
non sicut ego volo. De ... quod assumpsit xpc

Non solum xpc assumpsit
humanam naturam sed etiam

defectus cũa naz q̊s videlicz
xpm decuit assume̾ vnde
cũ pene sit cẽitatis vtu
tis pfc̃e et testificatez hũa
ne nate̾ no sihate assũp
sit penalitates tã corpa
les q̃ spũales q̄ r̃ spiritut
nñm nraz in gm sit fame
et siti in absentia alimenti
t̃facia et timore in pñcia
nocumenti et h̾ ut ẽ calor
et frigus lassitudo et ẽ nec
tñ omis defectus corpales
assũpsit sicut ẽ defect h
egritudinum mltaꝝ ꝯ nc
omis spũales sic st̃ pctm
ignorantia rebellio carnis
ad spm. Postea cũ nllus
i nocens debz pena i vitꝰ
sustine̾. Cũ h̾ cet q̃t or
dine dine xps sic pena
litates suscep̃t ut cũ pa
ti no posset i vite qũa
passio sua nc fuit ꝯtra
volũtez deitatis nec q̃t
volũtatez r̃onis licz fuit
cont̃ volũtez sensualitatis et
carnis. Dicitꝰ etc q̃ xps
ve̾ timuit et ve̾ doluit
et ve̾ tristis fuit pnt ista
notat passione no s̃m
q̃ sequũt passioez. Diff̃t
ut ppassio a passione
q̃ tũc affecto d̃r ppassio
qn aĩa sic afficit̃ q̃ ot
ulũ nichil t̃bat. Passio
no qn ita fort̃ ẽ q̃ occũ
mentis t̃bat et facit a r̃c
titudine ul fidei ꝯtempla
tõe decliña̾ et tũc r̃one
ledit̃ et patit̃. Non dr̃ ut
ista duo sic dispositio et
habitus. **De passione xpi**

Ostã passione dñi co
mendamꝰ in ope paciẽ
tiaz insupabilez. In mo
do humilitatis admirabilez. In cã
ritate inestimabilez.
Circa opꝰ nota q̃ xpus
sustinuit in tactu clauoꝝ
asꝑitez in auditu obꝑbroꝝ
ꝯfusione in odoratu spu
toꝝ feditate in gustu
fellis et aceti amaritudinem
in oculis lacrimaꝝ effusioez
in corde timorez. De mo
patiendi h̾ tenendum est q̃
xps passꝰ ẽ in passione
sensuali q̃ s̃m omĩa me
bra corpis. Ns vidimꝰ
cũ no ha. spez neq̃ de
cte de passione alterius

tre. Quos omnes quod cūsitt p
affuit aut passio xpi ma
xia tu rone intensionis
ppter optima disponez xpi
pacientis tu pp honorē eius
excellenciam. Honorabilis si
qsidit pl[us] ledit et pap
ue int suos. qsute hūius e
eius passio pp ipius vtuositez
quia vilis hō de morte dole
nō solet ut fortitudo sua tnt
sine heat. qsute passione ig
nominiosa ut vidimus eu despe
tu et nō. ui h at ignoma
attendit in patibulo crucis
quod fuit suppliciu pessimor[um]
et in qsorcio iniquor[um] s. latrn
cu quibus erat deputatus .
Curat et xpus passione ge
nali infectione vniusale
passione acerba libidinem
passione ignominiosa sup
bie presumptionem. et in ui pas
sionibus attendit caritas ma
xima qua nos liberavit ab
inferno dando nobis veniam
qua mundū renovavit largi
endo gratiam qua celum appe
ruit ostendo gloriam. et hec
ta nota in titulo crucis
circa pp p'm s. ihs qpter

p'm nazarenus pp t'm rex
iudeor[um]. Crist's quinqz vi
cibus sanguine suu fudit
p'mus semel mortuus. in cir
cumcisione in oratione i cena
tōe in flagellatione in ciuci fi
xione in lancea tōe. pp p'm
docem p'ma albicē pp s'm
mentis angustiat psalu
te nra tenē. pp t'm auez
nra virtutibus ornaē pp q'rt'm
carne nra. pp q'nt'm me
bra nra mandatis s. liga
re. pp vi'm volneratu cor
in dei amore hre. Postmo
quia ille passiones nō attige
bat in xpo diuinaz natura
s3 humanā io in morte xpi
scā e diuisio aie a carr
ne ut cu salua eet vnio
cū carnibus q aie cu di
uitate. Hec erat sacrm e
quod xpus si passus nō fuiss
tn semo defecisset qm p
turbabat ad cognitionem huma
ne nrē in se qsiderate
sn vnione s3 in pprate vni
te nrē fuit ul sic defi
cē ul nō desicē. De effectu

Effectus xpi passionis xpi
passionis multiplex
est pz in hijs vsibus

¶ Passio debilitat s. virtute
demonum ¶ Job. xli. i hamo
capiet leviathan ¶ Spoliat
s. infirni vas voca nom
eius spolia detrahe. ¶ In sacr
s. xpi pe. ps. passus est
pvo. ve. xpm vn xps e
qsi liber positus in pulpito
crucis. vbi distimus obedienci-
am paciencia humilitatem cari-
tatem ¶ Disce at spaliter
quo se habuit in tempo quo
tenebatur vn ber. Stetit
ihs coram preside inclinato
vultu placato sermone raro
voce submissa declinis i
ferri aspectibus paratus ad
opprobria et adulteria p
mptus ¶ Honorat s. imita
tores suos ¶ Hest. Sic ho-
norabitur quem rex voluit ho-
norare ¶ Exitat s. ad pu
gnam spiritualem Mach. os-
tendit elephantis sangui-
ne ¶ Inflamat s. ad dili
gendum vn ber. ¶ Super omnia
te in reddit amabilem o bo-
ne ihu calix quem bibisti
opus redemptionis nre Re-
parat s. ruina angelorum
¶ Ipse enim xps lapis e angula-
ris qui facit vtraque vnum pa-
cem dat int deum et hominem
int hominem et angelum inter
hominem et hominem ¶ Eius q i tempe
nri a diabolo f. e regia ¶ Ex-
armat qt mdm s. carne
et dyam vn sigt p clipeu
q levavit iosue contra hay
¶ Sanat s. mentis vulnera
¶ Nam aspicientes eneum serpe
tem sanabatur ¶ Vivificat
spualiter ¶ Apoc. ¶ Fui enim
mortuus sum ¶ Aug. mor-
tuus e vnicus ne maneret
vnicus ¶ Dulcat s. p mare his
sch. Exo. de virga moysi ¶
Dulcorat Exo. de ligno
misso in aqas marath ¶ Ob
vmbrat cum ¶ Sub umbra
illius q de se ¶ Clauspu re-
novat vas ¶ Altius e ppt
scelera mea ¶ Reserat s. celu
vas debit claves dd. in
cruce sup humerus eius ¶ Il-
luminat ¶ Vn crux e qui cum
delabra tabnaculi ¶ Est thob
illuminatus pfel pisitis ¶ Or-
nat vn dixit sca agnes
et sanguis eius ornavit ge-
nas ¶ Cristus passione sua
ornat dyam q ligatur inf-
ni q spoliavit morte q

supauit mundum quod contempsit
supplicium quod ptulit telum
quod apperuit. passio xpi tol
lit septem vicia. tollit enim
superbiam capitis inclinatio
Cupiditatem quia videbatur titulum crucis
fugere in quo scriptum erat
rex iudeorum. Invidiam bra
chiorum extensio quasi ad am
plexum invitans. Avari
ciam multorum erogatio que
in passione dedit vel tradi
dit. Bn disce xpiane quantum
debeas diligere xpm qui
tantum dedit nobis carnem suam
ad manducandum in cibum et
sanguinem in potum etiam in
precium. Aqua lateris in
lavacrum. vestem crucifixoribus
corpus discipulis matrem Io
hanni. Acediam tollit fe
stinacio ad passionem. Iram
mollis responsio. Gulam fell
et aceti potacio. luxuriam
lateris vulneracio. In redemp
cione nostra fuit gratia mira
bilis primo ex parte matris
quia caritas dei vidit quod nec
paupertas nec propria po
testas nos redimere compet
ea fratrem nostrum se fecit naturam

nostram assumendo et preciumque de
dit sanguinem pro nobis fundendo
Sum pro semine et non in quo
nunquam non habens aurum et pau
per sum ego. sed precium non habens
Secundo ex parte redimentis qui
cum liberare nos posset ex
potencia fecit hoc potius ex
miseria ut ad amorem nos
astringeret et ut iusticie sue
satisfaceret. Tercio ex parte re
dempti qui obprimebatur ter
ribus servitute et detinebatur
in carcere. Quartum quod primum ma
gnum erat ut filius servus
fieret quod servus fieret liber
Secundum magnum fuit quod
dominus ad carcerem servi descen
dit ut servus exiret. Quarto
ex parte iusticie quod nulla in
iusticia dictabat ut innocens
puniretur pro reo. Quinto ex
parte excellencie domine quia
maius erat quod in paradisum
ponebatur propria voluntate
alteram. Sexto ex parte pre
diti si enim deus redemisset
nos sine adhuc ad gravis
tenemur nunc autem redemit
nos anima et corpore et vita

ut mich hor sibi subiciemus
¶ Circa passione dni nota
vij suauitates capit in
clinacoez ad osclm i signu
nre recociliacois ¶ brachi
or extensione ad ample
xu in signu receptois in
grarz de pcto redeuntib la
tis apcone p effusione p
cij nre redeptois et ablu
cois exiuit ei sanguis
et aqua ¶ clauor i mani
bz et pedibz affixioe ppt
incorrcaz nre recordacois
ys ¶ n pt obliuisci mlier
filiu suu et mf ego tn no
obliuis tui ¶ corpis denu
dacoe in ex^m nre gfessiois
que s debz ee nuda ¶ cru
cis portacoe in ex^m nre
imitacois ¶ corone spinee
i positoe in signu nre glorifi
cacois ¶ de effcu passiois
dni Aug ait p redepto
ris nri morte de tenebr
ad luce de morte ad vita
de corrupcoe ad incorrup
de exilio ad priaz de luc
tu ad gaudiu de tra ad
celeste regnu vocati sus
¶ Ite aug dt q xpc fuit
sacerdos p que recociliati
sus fuit sacrificiu q reco

ciliati sus fuit tepl in
quo recociliati sus fuit
deus cui recociliati sus
¶ Crist fuit mediator
poli iudaici et gentilis et
sic dr lapis angularis
Ite homin et angelor et s
hc dr pacificus Ite di et
homi et s hc dr redeptor
Bn ad vlt debuit facere
et no fecit absoluit vict
illuminat cecu redimit
erronen recociliat reu
Ite aug ait ecce p im
pio pietas flagellat p
stulto sapia illudit p
mendace veritas necat
dapnat iustia p iniquo
iniquitat afficit p crudeli
gminsero replet singlaris
aceto inebriat felle dul
cedo morit vita p mor
tua xpc p infirmitate
nra medicinas in se ac
cepit curauit nos pdie
tz ieiunauit xl die
bus psudore qn fuit e
sudor eius sicut sanguis
gutte p minucione qn cla
uis et lancea vulneratus
est p pocione qn gustauit
acetu cu felle mixtu p

emplastrum qui facies eius
est sputis illita per electua
rium qui corpus eius et sagne
sum dedit in cena discipulis
Nota De cruce xpi
Crux xpi nota h. est supplicium
quo nullum maius tererco
nes omnes qui turis p. nullum
dicto maius exeo quod passus
est ipse iustus pro iniustis ex
iniustis causis subi iniustis
iudicibus et iniustis penis
obprobrium in quo nullum vi
lius ¶ Sap. morte turpis
sima condempnemus eum ¶ Crux
quo nullum
sic quere est sicut venit et
pn pelig sic et redemp
cio pelig ¶ Crux xpi in quo
nullum confundi est ¶ Ephes. ut po
ssitis comprehendere cum omnibus sanctis
que latitudo sit longitudo subli
mitas profundum quod exposuit
augustinus de cruce ¶ Ex in quo nullum
prestius quam per. xps passus
est pro nobis ¶ Crux in litis
rebus comparatur ipsa enim est cla
uis celi vectis archa na
uis maris arbor damni
palma fructum salomonis
baculus iacob quo iordanem
transiuit speculum imitacionis
scala ascensionis ¶ Item

quo leuiathan capitur tor
cular quo xpi sanguis expri
mitur ¶ cythara qua demon sau
lis compescitur ¶ palus in quo ser
pens eneus suspendit th
au quo frontes fidelium sig
nantur candelabrum quo tabernacu
lum illuminatur lignum et aquas
marath dulcoratas virga
moysi per mare rubrum dei
populum duces gladius quo
golias decapitatus vexi
llum ad pugnam spiritualem
conuenientes ¶ kathedra disci
pulos xpi erudientes equus ad
inimicos honorantes clipeus
iosue baculus in pugnantes li
ber iusticia profundi continens
altare oblacionem acceptis
sima recipiens ¶ Septem verba
xps in cruce protulit ¶ Primum
ignosce illis etc. ¶ Secundum hodie
mecum eris in paradiso ¶ Tercium
mulier ecce filius tuus ¶ Quar
tum sicio ¶ Quintum hely hely
hely lamazabatani ¶ Sextum
pater in manus tuas commendo spiritum
meum ¶ Septimum consummatum
est ¶ Primum pro dolentem dolentem
iniurias dimitte. per primum
petentes exaudire ¶ Per tercium
parentes honorare ¶ Per quartum

salute mea desiderare p
quitu in necessitatibus ad deu
clamare p vim auxiliu
meum in deo ponere p vim
vita mea fine debito co
sumare. Quatuor brachia
crucis signat quatuor virtutes
quibus extendi debet interior homo
inferior. Signat enim pars
superior celi terrestris inferior hu
militate a dextris obedientiam
a sinistris pacientiam. Item
quatuor brachiis crucis notatur
quatuor beneficia crucis. Erigit
enim pars superior lumine cele
stis apertoris inferior inferni
destructor a dextris gratie
collator a sinistris peccatorum
remissione. Quatuor lig
na crucis fuit sic dicit magister
in historia pes namque crucis
de cedro. Stipes de cypresso
transversale de palma tab
ula de oliva. Signat
autem cedrus altitudine con
templationis. Cypressus fama
bone opinionis palma fruc
tum iustitie. Oliva lenita
tem *de descensu christi ad inferos*

a Anima christi post mortem
descendit ad infernum sine
ad libitum ad liberatorem eorum

qui membra christi existe
tes debebant solo transferri. Duo
alius enim suu manus in cru
extendit in quo mali mortis
debebat mundo consistit in alijs
potestatem. Alia causa quare
christus descendit ad inferos
est ut tantus esset descensus quanti
sunt liberandorum casus. Primus
ei sic in statera libertatis de
bitum sunt positus ut possit
ad vitam ascendere vel ad
mortem descendere prout vellet
sed peccato peccato sit alterum
brachium statere pondus e
pe depressum est ut esset in
imo inferni. Alterum vero in
summo celi. Vero at descen
deret brachium depressum et ascen
deret aliud brachium. Descendit
ergo deus usque ad infernum ut
hominem captivum elevaret
usque ad celum. Tertia causa
est quare christus descendit ad in
fernum sicut sit huius status
humane mundi per penitentiam
corporale ita mortuus esset
humane inferni per unitatis
maiestate. Quarta causa
est ut ibi christus hic exegerit
perfectam quam passione sua

de descensu christi ad inferos

meruerint per sufficientiam
Dico etiam meruit per passionem
satisfactoriam et idonee captivorum
et ideo quod dico sufficit in descensu
suo ad inferos quia per satisfactionem
soluta sunt vincula captivi
tatis per captivum etiam idonee
sua est illustratio quia carcer
eorum per lucem exteriorem libe
ravit etiam Christus illos qui multi
sunt capaces esse poterant
sicut fuerunt sancti patres qui non
propter reatum pene sed tantum propter
reatum nature detinebantur
Dampnati etiam huius meriti
capaces esse non poterant
8 nec sunt neque parvuli a limbo eo
quod de corpore Christi non sunt passi
de vel possideri sacramentum Ad 3m
dicendum quod anima Christi post tempus mor
tis sive cum sanctis patribus in
limbo fuit unde et latroni fuit
tantum dominus dixit Hodie mec
um eris in paradiso et nunc paradisus
vocatur ibi dei fruitio quia per
actum passionis tam ipse latro
quam alii qui erant in limbo
viderunt deum per essentiam Ad 4m quod
infernum Christus descendit sicut
nota voluerit Quantum ad 5m dicendum tibi est
quod non infernum sunt duplex
scilicet pro pena et pro loco pene
Quantum ad primum modum dicitur quod demones

nes infernum secundum partem quod iste
partes inferni sunt pro loco pe
ne sunt infernus quadruplex scilicet
inferior ubi est infernus dampnatorum
natorum in quo est pena sensus
et dampni et tenebre interiores
et exteriores in absentia gratie
Supra istum est limbus puerorum
ibi est pena dampni et non
sensus et non sunt ibi tenebre in
teriores et exteriores supra hunc
locum est purgatorium in quo
est pena sensus et dampni ad tempus
et sunt ibi tenebre exteriores
et non interiores quia gratiam habent
Supremus locus inferni est
limbus sanctorum patrum ubi fuit
pena dampni et non sensus et
fuerunt ibi exteriores sed non
tenebre privationis gratie ad
hunc locum Christus descendit
et suos inde liberavit et sic
infernum morsu momordit
quia partem abstulit partem re
liquit mortem vero quam adhuc et
tot deus penitus destruxit
sicut dicitur in Osee O ero
mors tua o mors morsus
tuus ero inferne hunc quia locum
sinus abrahe dicebatur quia
abraham ibi fuit sed nunc
celum empireum est sinus abrahe

he qr ibi ca est ab baz ca
nllo pctorz lacorz e tnsitus
ad aliu in dextro ad qitu
hc e de purgatorio ad lib.m
scorz prim expdits quae
cantus libea dicas omy fi
de de pe infin et sep cla
qr nisnus ibi sunt p purg
gatorio sic et ibi sunt pro
libo cn sr xps ad infe
ros descendisse ul infinu de
struxisse expdits collige
qr xps mortuus e in corpe
descendit ad inferos in ai
ma et surrexit in btiq adi
tendu ecs qr xps i illo tri
duo tots fuit a sepulcro
tpus totu qr tots dicit p
sona totu i illo nam si
lit xn qr cu homo aie
cu corpe faciat hoiez xps
in illo tpus no fuit homo
s aia et caro vnita tuc
cent cu vbo De resurrectoe

Xps tua die q. i xpi
surrexit a mortuis re
sumedo corpus no tale gle
ius hunt s in passile et i
mortale Caro ei xpi q
in natiuitate floruit i pas
sioe decidit p gloriaz r.ne

refloruit tuc renouatu e
sic aqle iuuets xpi tuc
leo sum catulu suscitauit
tuc fenix reuixt tuc sic
dr in cte. affigulus exerde
luto fcaci vasis fecit a
uas sic placuit oculis suis
tuc ionas de uentre ceti
illesus exiuit tuc vestitu
e candelabrum auro tuc
suscitatu e tabnaclm dd
qd cecadit. tuc refulsit sol
qd prius erat in nubilo. tuc
renustatu e gnu frumeti
qr cadet in tra mortuu
fuat. tuc cuus resumpsit
carma. tuc sapson tulit
portas cu postibus. tuc io
seph eductus de carce carce
et qstituit dns in egypto
tuc cecus sactus cdat
leticia Nos pbauit rro
ne ee vera ptestes qui
no mentiut. pmt videns
et angels. dixit mlieri
cyhm quit na. eru no
e hic Iste pbauit prim
cos quaz validissim in te
stimoni ait et quida de
custodibus veneriut
ad ciuitate et nuciauert
pncipi sac. oia q facta

fuiant sit pbauit ea no
arte magica ee ficta 7
hec p comestione sit pbauit
ea ee no fatasti corpis
7 hec ptactu sit pbauit ea
in vero corpe ee fctum q°
passus e 7 hec possessionem
cicatricu sit pbauit ea in
corpe glorificato vnito di
uiti 7 hec pingressu ianuis
clausis cpbauit ergo deo re
surrectos sua multis appari
tionibz appuit ei sps ipa
die resurrectionis quinques s. mari
e mag° Jo. xx. mulieribus
ut ultio cpetro s. no in
nemt° mod9 luce i fine
duabus discipulis i emaus
discipulis ianuis clausis
qn thomas no fuit cu eis
Jo. xx. sit appuit inter
resurreccione et ascensioz quinques
s. thome cu alijs Jo. xx
ad mare tyberiadis Jo. xx
in mote tabor ut ultio
ut qn qn comedit cu
discipulis Luce i fine 7 ut
qn mote oliueti qn ascen
dit fuit ult° 7 1° aut agl
tis de causis surrexit deus
sz ut scripturas impleret

Qn ei dixit dns ecce asce
dimus ierosolimam 7 c. subiungit
die tercia resurget ut nos
ad resurgendum spualiter p
uocaret qr sepe c ut se
deat fuius qn corru eo sur
git dns ut fidelium resurrecione
ipse pbaret ut potenciam
sue deitatis ondet qr mor
tuos viuificare no e ops
nature s potencie diuine. Ratio
ne in e resurrexit de pnacione
ad hitum ut nos ad quep
ned in eterna padipiscenda
tali glia ciaret c Resur
rexit xpc veloriter qr etiam
die ua sit ianuis clausis
ad discipulos intrauit sicut
salua virginitate de vtero matris
exiuit natus c sit cu mor
tuum nc petra in qua ia
cuit nc multu custodia
potuit retine. Intelligit
qr in corpe 7 in aia c sotia
liter qr multa corpa sco
qui dor. ric c Specialiter ap
xps resurrexit ex mor
ua no morietur c Sed sur
gendum e nobis spualiter sic
7 eiusdem modis surgemus in
die iudicij corporaliter c Resur
reccio xpi e ca 7 signa nre

resurrectionis spiritualis. Causa est dicto motiva et hec duplex quia una motiva est in comparatione magna. In consideramus gloriam resurrectionis movemur ad surgendum in novitate vite. Est alia motiva in consideratione dilectionis patris qui pater dat resurrectionem filio movetur amore filii faciat cum eo multos milites. Figura vero fuit quod sicut Christus resurrexit in novitate vite ita et nos in novitate vite ambulemus. Item sicut diem resurrectionis Christi precessit dies mortis in passione in parasceve et dies quietis in sabbato sepulti ita nostram gloriosam resurrectionem precedat in nobis mortificatio viciorum et quies contemplacionis eternorum.

no Nota quod sicut duplex est mors scilicet anime per culpam et corporis per extinctionem, ita duplex est resurrectio scilicet anime per gratiam et corporis per gloriam. Et sicut anime mors tulit mortem corporis sic habetur in Genesi ita resurrectio anime tulit resurrectionem corporis gloriosam. Et secundum quod quidam resuscitati ficte sicut Samuel qui licet vere Sauli apparuit ut dicitur cetera tamen non

[illegible] gloriam [illegible] suis sicut rex qui facit filium suum militem movetur

vere resuscitatus fuit ut quidam dicunt. Secunda in presente sicut Lazarus iterum moriturus. Tertia perfecte sicut Christus iterum victurus et prima resurrectio fuit confusione sine primam ypocritarum. Secunda confusionem recidivacionibus. Tertia cum gloria cum perseverantiam.

De Ascensione Christi

Differentia est inter ascensionem et assumptionem et evolationem. Quia ascensio pertinet ad Christum, assumptio ad beatam virginem, evolatio ad alios sanctos. Ratio huius est quia ascensio fit propria virtute ascendentis, assumptio autem virtute Christi assumentis quia filius specialiter obsequitur matri, evolatio vero fit ministerio angelorum. Alia est differentia quia locus evolantium est distinctio chororum, locus autem assumpte virginis est super choros, locus vero Christi ascendentis est ultra locum assumpte virginis. Circa ascensionem Christi sunt consideranda septem que colliguntur in officio de assumptione ascensione. Prima est quod videntibus illis id est discipulis elevatus est ut scilicet veniendi

desiderium ad ipsum excitaret
i eis ¶ Tercium est quod nubes susce
cum ab oculis eo ¶ Pro umbrarum
nubis signatur quod ipsum videre
in altari non possumus in hac morta
li corpore ¶ Quartum est quod ma
nus eleuauit ad manus
per duo scilicet ut patri nos offerret
et ut inimicos manu retineret
puniret ¶ Quintum est quod benedixit
eis ut tot hoste inimicet et
bonis celestibus augeret ¶ Sextum
est quod ascendit in iubilatione quod
refertur ad uoce iocunditatis
redemptorum ascendentium cum eo
qui prius uoce lacrimabili cla
mauerant in portis inferni
¶ Undecimo descende quod christus in
te ¶ Sextum est quod ascendit in
uoce tube et hoc refertur ad
sonum predicationis apostolorum qui
sonus fuit eis tunc in uictus
dicente domino ¶ Euntes in mundum
uniuersum etc ¶ Exiuit in omnem
terram exitus sonus eorum ¶ Septimum
est quod ascendens in alta captiuam duxit
captiuitatem id est captiuos in captiuita
tate inferni quos secum victor
eduxit ¶ Octauum est quod
dedit dona hominibus quod omnia
bona nostra de sursum sunt sicut christus
ascendit hodie prima dono habuit
ex dicto 1 ¶ Decimum tercium et
quartum ex fine eius sicut
¶ Ut vidimus et vidimus ex parte sicut vidimus
et videmus ex parte ¶ Ascendit christus
regressus ad celum multiplex scilicet
tamquam bonus obediens completa
obediencia quam ad patrem tamquam
bonus mediator facta pace
et concordia quos ad homines terra
quam strenuus pugnator contra
demones ¶ Ascendit christus plu
ribus de causis scilicet ad ostendendum per
laborem quo fatigatus fuit
xxxiii annis nos deseruiens
¶ Ad intendendum pro nobis
pro quibus taliter laborauit Bernardus
¶ Securum accessum habes ad deum
o homo ubi habes filium media
torem et matrem intercedentem
filius ostendit patri latus et vul
nera mater ostendit filio pectus
et ubera ibi nulla potest esse
repulsa ubi tot occurrunt
amoris insignia ¶ Christus
ergo optimus aduocatus est
quod tot habet linguas quot vul
nera pro nobis suscepit ad
conquirendum de inimicis pro quibus
uires suas in utilitate expendit
nos in vacuum laboraui ¶ Item
ascendit christus ut nobis locum
pararet ¶ Ego vado parare uobis locum
ut fiduciam in ipsum sperandi
nobis tribueret ut in temporale
possessionem eterne hereditatis
nos mitteret ¶ Ut spiritum sanctum

mittet Jo xv ¶ Et ei no abic
pia no ue. ad nos at St
desiderium meum adse eheet
Cum eghe me ps te ut
bia nob celi ondet. qz luc
eduxit pm ds discipulos
suos foris ciuitatē ī betha
nia ut ipa eductoe cogno
scent hic se no hre mane
tē ciuitatē ¶ Et at ī betha
nia eduxit eos que domus
obedie interptat signt popa
obedie nos iustitutos esse ce ad
lestia ¶ qz hc iuste fecit
eos in monte oliueti ut p
motez intelligat emmentia
sps ī conteplatoe ¶ Polinas
ait pugnissimi peccatoris
deuotio ¶ Vlti9 vo ps ista no
restat nisi solus die ī celu
exaltatus at fuit xps cepli
¶ Intra p mte mitu ¶ Sup
tra petris suspendium sup
celos passionis iubilu
¶ Ascensio xpi fuit anglis mi
rabilis ps ¶ Ecc e iste qui
venit de edomis ¶ Demoi
bz terribilis ¶ Et nos fuit tm
gaudium 7 inidus ti9 de
nob. qz sut vba philistym
qui vociferabat filij isrl
su ad ducet artha fedit
desilo in cast ut peaz sinu
adiutoriu scent in plio
hoibz salutare sic sup pz
ex multiplici fructu asce
sione xpi ¶ Ascedit xput
multiplicat ¶ patet qz vide
tibz illis eleuatus e potet
qz ei manibz ferebat ¶ Gau
dent qz ī iubilacoe ascendit
¶ Dicent qz sualbz timebi
regendebat ¶ homi 7 anglos
no ast dico qz ibi fuunt in
adiutorium cuitatis & iij ob
sequium dignitatis hoies quoqz
dico illos qz de infer liberat
7 qui ps iiii ne usqz ad a
scensione mortui sut dimus
saluadorz ut pgacoe blti9
indigentes ¶ Clemet qz biuīt
xit eis xps no stati ps iiiim
ascedit tplici rone ¶ pa e
qz differenda fuit ascensio ut
multiplicat pbaret iio ut
sz ī act ¶ In mltis argu
ap eis p d xl ¶ Scda ut
paciam nrm informaz
qua inarde debemus exspimmit
exspectare sic agricola no sta
ti ps seminatoz metit sed
fructum maturitez exspectat
¶ Tcia pp discipulos osolacoz
bz sz glo aliter ¶ Et sic xl
fuit hore mortis xp ita
xl diebz cu eis cuisatus
e ps iiii ne qz osolaco dina

cxcedit ésticia hnanaz Nō
q xpo qnenit descende de
celo tm m̄ ꝯ nām dinam
q deus illuc venire dr̄ vbi
spali affctu appet ꝟ ascen
de' conuenit ei ppe ꝟm hnaz
nām q ꝯ illaz solu in mu
tat ꝗ no ꝯ nāz dinam

De ascēsiōe xpi

Ascendes
xps celū sedet ad dexterā
dei pris oipotentis ¶ dns i tel
ligit pro dextera ¶ pmo e eq
litas maiestatis ad q xps
sedet ꝯ ditate ¶ de dexta dr̄
ad ebre taile hems potist
te qui cosedit in dexta ma
iestatis i excelsis ¶ 2m q in
tlligit pro dextā bona glie
potiora in qbus xps sedet ꝯ
hnanitez qm colllatu e ei
ado q q potuit ꝗ lic
ab instati cōceptois sil ca
cepit bna gre ꝗ glē in
aia eadē tn bna fuit in
ascesione manifestata et
in loco agentia cōpleta ¶ de
hac de dexta dr̄ ii collo iiio
¶ Si cōsurrexistis cū xpo q̄rite vbi
xps e i dexta d se ibi dc
glo q sursu vbi sedet xps
sut potiora bna gre ꝗ glē
ditis go ꝗ ascēsio xpi fuit
ta ad locu q ad dignitate
¶ ꝗ nqpti gō fuit ad locum
sit ascedit sup oms celos
usq ad dignissimu lo-
cu celi empirei sīt ad
altissima ei ꝯ pte eo q
noblissio corpi xpi con-
gruit talis locus ¶ Nō dicedum
e q corpus xpi sit oblatū
ad illu locu ꝟ q s' locus
ille sit ꝯ cōgentia deputa
tus ¶ ꝗ nqpti ul ascesio fuit
ad dignitate sic sedet ad
dexterā pris no tn q° ad
situ qui pri no cōpetit ꝟ
q° ad excellentiaz duplicem
sic dcm e q pro dextez in
tllit ul eqlitas maiestatis
q cōpetit xpo ꝯ dignitate ul
pfco pnm q sibi cōpetit ꝯ
hnanitez ¶ Secundu q̄
no e q cū reḡnu cū regna
tez xpm ad dextez pris se
dete ¶ Stephanus at vidit
ad dextez dei stante q nos
credis cū regnatez ꝗ cōste
tez q notat in sessioe ꝟ ste
phanus in tribulacōe posit
fuit cū pugnatore ꝗ suste
ptore vn vidit cū stante
ṅita gō dr̄ sede ad dextez
dei sede gde q laborunt
¶ xps in laboribus sui anime

ad dexteraz aut qr dum fuit i
sinistris adversitatis ipos afflic
tos sit et humili se minus di
co dr qr p9 abiectoz mito
secum de gl'a vn qui se ex
hu exalt' Explicit quartus lib'

Incipiunt rubrice quinti libri

Prologus incipit quinti libri

Quemadmodum de celis non descendit per essentiam sua immutabilem sed per influentiam ab ipso manantem ita nec spus rationalis elevatur supra se per situm locale sed per habitum seu formam donum nempe est spui rationali si debet esse dignus eterne beatitudinis qr participes fiat influentie spiritualis

De origine gr'e

Ad bonum gr'e non potest quis per se advenire cum non sit hic sed limites sed influentia largitatis divine qr creatura rationalis creata persona deficibilitate suo principio indiget semper ut sit in esse nature sic ideo primum per suam bonitatem influere non cessat rationali creature vitam spiritualem ut bene sit in esse gr'e quam hec non potest sine largitione unde fuit inexcusabilis est homo si gr'am gratum facientem non recepit qr quantum est de parte sua semper presto est liberum arbitrium excitare et movere eum si intus est sicut admonitioni consentire et hoc est quod in se est

facie quo sco potit ho gram
gratu facietez hre qr h'e
ad gram gtu faciete se p
parare ¶ Cu nus cu gra dei
heat dei dono efficiete tn no
sn libeo arbito gseciete qr
sic dic Aug' qui creavit te sn
te no iustificabit te sn te ¶ Igr
gra gtu facies e alibz sed
aliter et alit' est ei ad effica
cete ... gtis dilla liberi ar-
bitri excitate et manete li
beo ar-bito gsenciete ¶ Cu nus
liberu ar-bitriu no possit gram
gram efficere in hoie pt tn
se ad hc habilitare et pparare q
heat ¶ Sicut ads no pt domu
illuminare pt tn appire fe
nestram quo sco sol intrat
et domu illuminat ¶ Et at dico
de libero ar-bito gseciente i
telligere de adultis qr in puu
lis sufficit fides et sacrm
ecce et meritu xpi et excu
sat in po sui ¶ Dicendu
at qr habilitas sine ppacio
ad gram tplex est s. effi
ciet fortis malis. ops a
deo est ¶ Opa ... gtis
dilta ¶ Tcia a nob ¶ Alia na
qr ht facilitez et instria co
gnoscendi et diligendi deum

ex na qr no ht cogitoz vita
tis et ordinez dilcois n exi
gra ¶ Ad opa bna tn nos
incitat s nalta q scripta
e in corde hois ¶ Concurit
ut faciat no ho et Racio
q dt. ca ee delectabilia vti
lia honesta ¶ Sci q dic
principium ee deo qr sume
bonus q ccia dt principium p
pris qr dr filius qr dr ymago
qr in btitu e spas ¶ Gra no
dat ei qui se no habilitat
et de hc multa exepla hes
s in illo q manu ad lar-
gitate no extendit qr deus
qm ipse e dat oibus afflue
ter ¶ In illo qui oculos
lume claudit cu tn deus
faciat oriri sole suu sup
bonos et malos ¶ In illo
qui fonte recipies fudit
uas sursu erigit qr deus
sic dic Aug' Ingente
libtate ac bitate replet
omes creaturas pcaptu cap
¶ In illo q domu sua erigit
spinis ne ingrediatur cuius
Ipe nos de sp stat ad hostiu
et pulsat ¶ In illo q zizani
am in agro suo no extir
pat pp qd fructus in suo

agro esse no pnt ul psite
In illo qui ligna igni sub
trahit qr tunc ignis deficit
In illo qui ob ad sumendum m
tibu negligit qr tunc de m
to pure sive mori ¶ In illo
qui tpe pugne arma picit
qr talis sepe capit' et occid'
ul vulnerat' ¶ In illo q re
mos no movet in tpe tepe
statis qr tlis sepe mergit'
¶ In illo qui existes i egri
tudie medico no qr dicit
¶ Gra nob adeo pcedit sicut
a sole radius sic semen
a radice sic mel a flore
sic vinus a fote sic ymago
ab artifice s exepli intius
et sicutz expti. **De tplici g'**

Gracia dr tplex po gra
tis et sic gra e adiuto
rium diuin' altis ptis i pe
sim et indifferent' ad qucuq
actu ¶ Sine hs adiutorio
gre michil possum facere
ymo nc in re durare ¶ Sco
dr gra spalis et tlis gra
dr ptis data s donu quo
se ho ppat ad suscipiendu
sps sti donu hs n gre
recuptac liber arbitri
a malis et excitac ad bonu

Sine qua nullus facit suffi
cient qm in se e qz se pparet
ad salutem ¶ Tco dr gra ppe
s donu altu diuinitus ad me
rendu qr qd donu gra gtu
facies appellat' ¶ Sn ista
gra nullus pt mereri nc in
bono psite nc ad gliam
pueniie ¶ Ista tplex gra
sunt' exponit aplus dicit aut
Gra dei sum id qd sum ecce
pma et gra ei9 i me va no
fuit ecce sca Sz gra ei9
sp i me manet ecce tcia
¶ Et pma dr gra gtis
datus ut e dd ¶ Et gra g'
signu ut e pphia et ptas
faciedi miracla ¶ Gra
gtu facies distig' in opa
tez et coopante ¶ Gra opas
dr pueniens et incipies
ac deliberans qr pctm ex
pellit ¶ Gra coopans dr
subsequs et psiciens ac ad
iuvans qr liber arbitriu ad
iuvat et ei coopat' in
merito ¶ Multiplicat' disti
guit' bon e n bon per
cem et hc e dd Sn nemo
bon9 n solus ¶ Est ecia bonu
ppartcipacoz et id distig'
in bom gre ¶ Et e bom nc

Vn Aug. omne quod est in quantum est bonum est. Vn videtur quod triplex est bonum in genere. Quod est in obiecto sicut est elemosina quia ibi est actus in debita materia etiam si desit scire circumstantia. Est bonum ex circumstantia sicut quando est in genere bonum est ex genere vestitur debitis circumstanciis sicut est dare elemosinam indigenti tempore debito ex compassione et huiusmodi. Est bonum virtutum quod est quando accedit operi perfecto ex parte operantis quod est perfectus mentis bene constitute. Est bonum meritorium quando accedit ipsi operi debiti finis intencio super motum naturalem. Est bonum quod est bonum remunerationis eterne. De effectu

Effectus gratie est gratie.
Quod excitat liberum arbitrium ad bonum cogitandum et sanat ipsum mutando affectum ipsum et corroborat perseverando. Est gratia finem boni reconciliat a peccato quod liberat et penam eternam in temporalem commutat. Est gratia opera mortua mortificata facit et bona per peccatum amissa restituit atque stabulum in palatium convertit. Est per gratiam efficitur anima sponsa christi filia regis et templum spiritus sancti. Est quod ipsam purgat illuminat et perficit. Est gratia mentem elevat deo assimilat et sponsa consolatio cibat. No quod quamvis virtutes connexa sunt in anima cum gratia non tamen habent effectum suum tam cito sicut gratia quamvis effectus gratie est gratuitum facere deo et facere dignum vita eterna et huiusmodi effectus statim in est pueris post baptismum. Sed non est ita de effectu virtutum sed propter impotentiam nec agentis pueri eius non est habilis ad actus voluntarios. Virtutis autem effectus est elicere actum voluntarium et hoc de potentia et hic effectus non statim est in pueris post baptismum. Vn sciendum quod triplex est perfectio. Prima est gratie et tamen esse gratuitum. Secunda virtutis et tamen bonum actum. Tertia est operis virtutis et tamen meritum. Prima perfectio perficit animam potentias. Secunda perficit anime potentias. Tertia etiam perficit ipsos actus. De

Nunc de virtutibus qualiter et agendum et primo virtutum quod sit virtus. Virtus est ut ait Aug.

no

q

b

q

bna qualitas mentis qua
bn viuit q nlls male vtr
q sol9 ds opat Et h diff
datr in opatoe ad agente
Et h aug9 vts e habitus
mentis bn gstitute h datr
in opatoe ad sbiectm i qd
e vte Et phs vts e habitus
volutari9 i medio gsistes
quo ad nos termiata roe pt
sapiens dtriaut Het diffi
cio datr in opatoe ad actiu
tm q e Et phs vts est
dispositio pfti q ad optimm
q dat h opatoez ad fine
Et ysidorq vts e cu bnts
mte dtrez vite rto mox
pietas cultq ditat hoz
bonis etne btitudis mitu
h diffico datr a opatoe
ad effcm Et diffo aug9
sic expo vts e bona
qlis 7 sic por qlitas p
gnē Bona no dr ad dram
malaz qlitu vice Qr q
bna qm abono do dat 7 ho
nos tm inhitat 7 bnos fat
7 ad bna pducit Qr mentis
ponit ad dram qlitu que
st in corpe Bna bne b
uit por ad dram quali
tatu quibs rte vtitur
Nc e Qr Qna nlls male
vtit ponit ad dram qli
tatu qbs bn 7 male vti
possum Et qr sol9 ds i hōie
opat ponit ad dram vitu
tu cardinalu q hnt p
acqsicoez Et ta alia diffin
icones aug9 Et scdm e q
qn por habit9 mentis bn
gstitute ht fit ad silitu
dinez regni q tnc bn coi
stituit qn rte gsulit 7
bn opat iuste obedit Eo
dē m bn nistituta e mes
si rato rte gsulit si uo
lutas bn opat i opat et
si sesualitas debito modo
obtpat Et Ethimologia
vtut h e Qr vts n dr q
mt mts 7 h mt gsistit in
aggssioe arduoz 7 i tol
leracia adusitaz 7 i absti
necia placitoz Et vts
dr q vincit luces Et Iste
vts dr q vires trices Iste
vts q viribs nitet Iste
vts dr q virtuti De distinccoe virtutu
Omni vts i me
dio gsistat iste
medium e inter tres sagē
dis mr sup 7 cir medium
Et pos Ronable sit obseqm
vrm Inhendis inr sup

flum et indigenciam pu[er]o d[omi]ni
iniciabat et pan[em] ne de indi[gen]cia
sustinendis s[ed] in[ter] elevari
in p[ro]speris et deici in adv[er]sis
ad sin[istram] nec declinaret dext[er]am
et ad sinistram ¶ Multiplex
e[st] p[er]fecta s[cilicet] sufficiencie ¶ Hanc
om[ne]s h[ab]ent ep[is]c[op]i et ali[i] te
¶ Ordinis hanc e[st] p[er]pe[tu]am
cun[ctis] ¶ Religionis hanc
e[st] renunciare o[mn]ibus pla
centibus ad hoc p[er]tinet animi
pone[re] pro o[mn]ibus suis ¶ Beati
tudinis hanc e[st] p[er]mo
rte in desiderio et vita in
pacia ¶ Vas p[re]ciosum tene[tur]
quib[us] ad ult[er]ius no[n] valet
ne[c] ¶ Et ad tres medias
tenet[ur] aliqui vocantur ¶ Et
ap[er]it[ur] in multis rebus s[cilicet] auro
etc[etera] Aur[um] p[ro]bat fornax
in thezauro ¶ Simile est
regnum celorum the[sauro] abscondito
¶ Gemmis etc[etera] ¶ Ut vas
aureum solidum orn[atum] om[n]i la
pide p[re]cioso cecidit
fort[iter] in bello et in ti[mor]e bel
Arboribus ¶ Omnis arbor
bona fructus bonos facit De
h[oc] dicit de o[mn]i arbor
sapie[n]te p[er]timore seminat[ur]
p[er] gr[ati]am irrigat[ur] p[er] fidem

radicat[ur] p[er] devotionem germinat
p[er] spem dei in crescit p[er] cari[tatem]
roborat[ur] p[er] spem virescit p[er]
c[on]templacione[m] frondet p[er] o[mn]i
p[er]misia floret p[er] virtute[m] fruc
tificat p[er] paciencia[m] maturescit
fit p[er] morte[m] carpit[ur] floribus
¶ Cant[icorum] Fulcite me floribus
Sponsus ¶ Cant[icorum] Fons ortorum
pu[teus] aquarum vi[ven]cium ¶ Gemmis
¶ Omne vie eius vie pulchre
et o[mn]es semite eius pa[cifi]ce
stib[us] ¶ Ps[almus] Astitit regina
a dext[ri]s tuis in ve[stitu] deaur[ato] ¶ Ste
llis ¶ Baruch stelle lum[en]
dederunt pigmentis ¶ Cant[icorum]
que est ista que ascendit sicut vir
gula ¶ Cibarius Cibus meus
est tibi ut fa[ciam] alias opere
assumet penas sit tolli
be ¶ Tres sunt qualitates bo
ne virtutis que sunt ¶ Accepta
tionis remitto actum
multiplicis in bo[no] delectatio
pri[mu]m ipsam virtute[m] radice
firmat ¶ Secundum quod floribus de
corat ¶ Tercium sapiencie fructum
delectat ¶ Filii p[ri]mum e[st] q[uod]
ad consumacione[m] virtutum q[uod] o[mn]i
ista cernit s[cilicet] disposicio spiri
tualis dicit informans ope
racio p[er] omnibus p[ri]mum conans

Virtutes **De equalitate virtutum** omnibus in eodem homine sunt equales licet inter se distincte sint et proprias habent excellencias et tamen equalitatis in multis consistit equales namque sunt virtutes primo quo ad essentiam quia omnis virtus simplex est. Secundo quantum ad equalem radicationem in anima secundum quod in ipsis est. Tertio quantum ad relationem ad eundem finem quia omnes propter deum operantur. Quarto quantum ad equalem effectum quia equaliter faciunt dignum vita eterna. Quinto quantum ad equalem facilitatem ad actus suos quantum in ipsis est non impediantur. Sunt virtutes equales secundum predictos modos et modis ita sunt inequales aliis modis. Primo quantum ad usum quia virtutes sunt sicut arma. Sed non miles utitur equaliter pugnare cum duobus generibus armorum quia habet unum melius quo pugnat cum illis que frequentius usitavit sic est de virtutibus. Secundo quantum ad auctionem quia secundum hoc maior virtutibus omnibus est caritas tamen virtus potest esse maior alia secundum aliquam proprietatem quam habet vel secundum aliquem effectum. Tertio quantum ad favorem quia una virtus alia facilius operatur. Quarto quantum est quia alie virtus non est equalis sibi ipsi. Et resistunt ei virtutes multis modis scilicet quantum ad intensionem quantum ad radicationem quantum ad potenciam virtutis quantum ad maiorem expressionem dine similitudinis quantum ad diuturniorem permanentiam. Et prima notandum est quod consistere una virtute consistunt omnes et habet exemplum in cythara in qua si debet esse debita proportio sonorum necesse est ut qui una corda tenditur et omnes tenduntur ne in armonia fiat dissonantia. Secundo unde at polleat ad usum unius virtutis amplius quam alterius multe sunt rationes. Prima est quia Deo sic placet qui est dator virtutis. Secunda est natura complexionis quia magis est consona operibus unius quam alterius. Tertia est usitatio quia si magis exercitatur circa unam virtutem quam circa aliam. Quarta est quia minus impugnatur a vicio contrario illi virtuti. Quinta quia maiorem

ht discretioz in opib[us] bonis
virtutis quam alteri[us] qlib[et] enim
virtus ht suas ppas rones
¶ Septa e difficultas status
q[uia] cu de nouo qs giutit lig
beat maiorem caritate quam
alius qui diu fuit i caritate
no e tn ita expeditus ad
vinsigendum sic ille qui
religat pctoz que adhuc
inherent ¶ magnitudini sue
reuide debz magtudo virtut
et ht multiplici rone s[ecundu]m rone
exepli diuin Jo plenu
gra et vi hu quotes i ope
et s[er]mo act ¶ cepit ihs facere
et docere ¶ Rone exepli an
gelici quia qto pls cognoscit
tanto pls diligit ¶ Rone
exepli hman Mt qui at
docuit et fecit hic magn[us] vocabit[ur]
Rone exepli nalis qm lux
et calor in sole pporconant[ur]
¶ Rone obligationis lu[ce] cui pls
comittit[ur] ab eo pls exigit[ur]
Rone pene declinacionis lu
fius sci no diu sui et non
faciens uapulabit mult[is] titulo

Onexe de connexione v
Sibi sit coordinate q[uod] vir-
tutes ita q[uod] q[ui] vnam ht heat
omes ¶ pa ro e largitatis

dei dantis qui no dat vnam
sine alia ¶ 2a e ro q[uia] sic
vnu mebru indiget alio
sic e in virtutib[us] ¶ 3a ro e
q[uia] sic in cithara si vna corda
defuit no erit armonia p
fecta ita nec in aia ¶ pfecta
no est spualis melodia
ni omes assit virtutes ¶ 4ta
ro e q[uia] contra singula vicia
sunt alique virtutes vn omes
oportet he[re] virtutes ut oia
vicia que i pugnet ¶ Sicut
sic miles mudi no e expe
ditus nisi oia arma heat
ita nec miles xpi si aliq
vi[rtu]s defuit ¶ Qnta ro est
q[uia] sic stelle et planete sup
in speris sunt sic ita virtutes
oz ee in aia ¶ Sexta ro
e q[uia] aia e qsi uas auri
ornatu oi lapide pcioso
i virtutib[us] ¶ Septia e q[uia]
aia e sic ornatus nobilis
cui no deest decor alicui[us]
floris vl arboris ¶ Octa
e q[uia] aia e sic apotheca
cui no deest medicina ali
cuius pigmenti vl radices
¶ Sed q[uo] de connexione virtutu
dca sunt intelli debet de virtu
tib[us] gratuitis que omes cono

ad habitus sunt connexe sic quo ad
actus incitatiuos sunt equales
¶ Et licet simul sunt virtutes
tamen aliqua dicuntur matres virtutum
non quod habitus virtutis generet habitum
virtutis sed motus motum sic dicit
b' lectio inquit parit cogitationem
cognitio amorem amor spem
spes fiduciam familiaritatem
familiaritas fiduciam fiducia
facile impetrationem ¶ Item insunt
mater iiij^or dicuntur esse matres
virtutum scilicet fides origine quia
ex motibus fidei surgunt motus
aliarum virtutum caritas com-
munitate prudentia et regi-
mine humilitas conseruatione ¶ Vicia
vero non sunt connexa sicut vir-
tutes ¶ Ratio huius est quia vicia
non sunt in nobis ex operibus nostris
que dissimilia sunt ¶ Virtutes autem
theologice non sunt in nobis per ac-
quisitionem sed per infusionem ¶
Alia ratio est quia vicia sunt oppo-
sita ad invicem sicut avari-
cia et prodigalitas quod non
est in virtutibus De commendatione virtutum

Virtus commendabilis primo ra-
tione efficacie quia deus est
operans eum ut dicit Augustinus
solus deus in homine operatur ergo

aca mili magis quia non insi-
biles in sanitate non sunt de
bonis naturalibus et fortunis quia
talia pluit deus super iustos
et iniustos ¶ Secundo ratione fe-
licitatis quia decor est spiritualis ¶ pro-
omnis gloria eius filie regis ab
intus ¶ Tercio ratione finali
Augustinus premium virtutis est ipse
qui virtutem dedit ¶ Virtus est bona
multipliciter primo in se quia sit aut
Augustinus virtus est bona qualitas
mentis ¶ Nondum quod bo est no
possibile que propinqua est cau-
tati h ait inscribi cautem
est quod vicia ¶ ... in operatione
eb ¶ Optimum est gratia stu-
dere ¶ Secundo in operatione quia bonum
facit opus hominis quod non esset
meritorium nisi ex virtute prece-
deret Gregorius Nichil habet viridita-
tis ramus boni operis nisi ma-
neat in radice caritatis
¶ Tercio in commutatione quia
de lupo facit agnum et te-
nebras convertit in lucem ¶
malum enim culpe commutat
in bonum gratie et malum pe-
ne mutat in bonum glorie quia
surgit in conclusione ... in bonum

Quinto distinctione quia per virtutes distinguntur filii dei a filiis dyaboli. Jo. In hoc cognoscimus quod non est dei. Sexto in exemplificatione quia omnes sancti splenduerunt virtutibus. In quo commendamus in abel innocentiam. In Abraham obedientiam. In ioseph continentiam. In moyse mansuetudinem. In david humilitatem et sic de aliis. Laudabilis est virtus propter multa. Primo quia magne dignitatis. Non est ei doctorem habuit. Non illud dicitur anime quia mitis sum et humilis corde. Secundo magne sublimitatis. Cuius virtus est una de suis altissimis de suis radicibus. Tertio magne iocunditatis. Prov. Cum custodieris illis retribues multa. Quarto magne utilitatis hoc est utrum quod sit penna sive brevis. Quinto quod sit primo sunt virtutes. Sexto magne securitatis. Cuius habet. Deum sapiencia et ut omnia tua in te posita esse dicas. Commendabile est studium virtutum studio scientie. Ratione exempli quia sancti sic fecerunt. Ratione auctoritatis. Apostolus non in sermone est regnum

dei sed in virtute. Ratione effectus quia virtus adeo insidit scientiam prestandam acquirit. Ratione finis quia virtutis finis est gloria et non scientie. Ratione obiecti quia virtutis obiectum est bonum. Scientie vero verum. Ratione materie quia virtus non est nisi in filiis dei. Scientia non semper. Ratione securitatis quia securius est vere bonum quam peritum. Ratione honestatis quia melior est gloria sequi bonum quam a... Ratione vitandi mali quia primi parentes si extendissent manum ad lignum vite sicut ad lignum scientie non incurrissent tot mala in se et in posteros. De merito virtutum

Virtutis gaudium precellit gaudium mundi. In iugitate. Augustinus. Secreta mea quia iugae... Eorum gaudium impropere quasi instare puncti sic dicit. Job. In prima de consideratione. Bernardus. Mundus gestit in floribus quam in luto contingente gloria... Elatus cum de his que digna sunt gaudium mundi deridemus. In salubritate. Basilius. Nichil utilius in vita hominibus. Equalia in paribus extrema gaudii

lucet' occupat ¶ In libertate
aps In libtati vocati
estis h' pctor at ligatus est
funib' pctor' s' vinc' qsor
ps funes pctor' eius. st
me ¶ In diuina pncialitate
dmnus. Tale bonu e ut ne
mi cu desenti bn sit ¶
Nō ctrm i mal' ut' opa
merit multip'. s' i celo cu
bi facit. Qui regnu celor'
bn patit' et bo. et ill'
¶ In modo q' custod' bonu
ne obumbrat igne ccupie
c et ne inqiat' in aqs volup
tat' et ne mqnet luto m
cmiette et ne latet' i spinis
auaricie ¶ In corde huano
q' vulneratu sanat i qua
tu mortat mortuu viuifi
cat excecatu illuiat ¶
In i fino q' ignis infnal
no pt lede' vtuosu sic n'
igs mlib' salamandram
vt' racionable; illuiat ad
cognitom vi ccupiscibilem
ccitat' ad amore boni ccupi
scibile; cfortat ad detesta
cio malu ¶ Sit vt' deo as
silat q' pri putuis
vigore ¶ Filio at pnita
tis splendore ff spu sto
pcaritat' fuore ¶ Angli

ssorc ¶ In carne pt' car
ne viue natr' e anglice
no humane ¶ Regente orat
iocundat sublenat hono
rat sanat viuificat ab
at ditat mdit ¶ Sit vtus
mala pcita expellit
pncia i purgt asitis p
muit ¶ Sit vt' bn i sti
tuit metes. Dilem do homi
efficit. Fructu tel merita
qua piny adnuct tpalia
suste disponit que u se
st mdit bona facat Sic
ca que dita st declant nob
effus vtutu gnales ita
sut eo singlaru vtutu
effus aliq spales sicut
e q humilitas do subicit
pma redmat. iusticia de
fnat. obedia odmat pa
cia pdmat pseueracia
m triumat puitas augt
caritas do vnit · De quib' q
causis mitu
Meritu boni
bon opis e efficacia
ad optinedu id q non
het vel hend' iusticis q
het ¶ Vn pmitu de non
debito sit debitu et ppn
debitu sit mag debitu
sic 7 ex dit eqm q m
les no meruit ¶ Fr pusu

eqm met eqm cuisez iam
situ ¶ Ad mtellis pcta
sciedm q triplex distiguit
meritu ggrui digni et
cdigni ¶ meritu ggrui e
pqd disponit sbiectu ut
possit recipe gram froz
sine instic Vsq notat
dispoitio matie s cn qs
facit qd in se e ¶ meritu
digni dr ydoneitas opan
tis ad assequdm id qd me
r ¶ meritu cdigni dicat
eqlitez miti ad remuna
toez ¶ dico at eqlitez no
arismetica s geometrica
et no qntt s pporcois et
id pz q ds sp remunat sup
meritu sic punit cit co
digm ¶ bn no e int me
ritu et pmi eqlit qti
tas s pporco q apd deu
no e iusticia cmutatia
iustic fori qua dat bn
pmis pcio ul bina
pum pcio cpsolido ¶
Justia vo distributia est
pum qua distribuit dona
s pporcom ad mitu et ista
e apd dm ¶ Ips bns eqz
qp vn ac s s labor ¶
Sicedm go q nllbs met

pas graz mito digni uel
mito cdigni s tm in mi
to ggrui ¶ Stilit exi
stes i caritate no pt alti
meri pma gram mito co
digni s mito digni et
mito ggri ¶ pt at existes
i gra meri s augmet
gre et pseqit mito digni
et mito ggrui put ista
supius exposita st ¶ Psiti
tres mo meri gnalit
bent sm si aly i bemut
ad cosice tres redditi put
Cu go dr bta virgo me
ruit portare xpm mte
llr e capatie i mer
uit q ipa poti portare
debuit q alia ¶ Et mali
sm meri tpalia q nllm
bom irremuatu sit nllm
malu i punitu ¶ Ex dr
i yse q opa i morli fca
no sut dirte bna cu
no sit i forma cilitate
q g opa tn aliqud
boni hnt. Et go mpetat
ee bo et alicq dat peis
¶ ut quqz meret graz co
dicionalit q pauper mi
sn optinet bnficiu dign
sius pribz q pu octo

fuit elya. ¶ Ut satis ipse
sint initu vel dicitur felix ec-
pa q tale meruit habere
receptore ibi non pomit
meruit prorogebat. ¶

Quantus ei nullus **meatum**

Omeatur prima gratia sit
dim e pt tn se habilitate
ad gratiam faciendo quod in se est
quia nulli talium gratia denegatur
¶ Hec aut non est ex merito di-
gni vel condigni sed congrui ¶ Her
no quantitas multo magis est
ex parte boni si gratiam co-
ferentis quam ex parte hominis se
ad gratiam habilitantis quia in
preparatione ad gratiam et eam
infusione gratie quia se habet
aia ad modum materie
¶ Ipse non dicitur ut primum movens
et efficiens. Alia ratione patet
quia ista quantitas magis est ad-
quam ab homine quia habilitatio que
ex parte hominis est solum modo dis-
locum sine merito quod salva
iusticia possit aliquam confe-
re gratiam ¶ Tum anima in meria fiet
sine iusticie si tali daret
gratia in quo ad hunc eet obex
gratie. i. peccati voluntas ¶
sufficiens ing habilitatio ad

gratiam est si facit homo quod in se
est ¶ Facere aut quod in se est
tum complectitur. scilicet ut homo actum
peccati et voluntatem peccandi de-
serat et teneatur in bonum ut
est sibi possibile ¶ Ulto quod de-
meritum vel demeritum acquiritur
in ista vita. ¶ ut non bonum facere
sed bene facere est laudabile non
ei vbis sed actibus merentur

Opera **de operibus meritoriis**

Omeritoria tollit ut aqua
et tollit libero arbitrio licet
principaliter acquiratur quia gratia
comparatur ad liberum arbitrium
sic sessor ad equum sic enim
sessor dirigit equum ita gratia
dirigit liberum arbitrium in ex-
ercitio virtutum per nos enim ma-
lum facere possumus sed non bonum
¶ Ad efficaciam merendi tum
valet primum est difficultas
operis quia patet in martirio Secundum
promptitudo voluntatis apostolus
hylarem datorem diligit deus tertium
magnitudo caritatis ¶ Tum n
caritas est pos constituaris
quia oua in templo erit pon-
derabit ¶ Ad hoc ut quod aliquod
opus sit meritorium tum requi-
ritur primo quod ipsum opus stat

in caritate ¶ Dicit opera que
sunt extra caritatem mortua
sunt sicut carbo extinctus ¶ Ergo
quod fiat ex caritate meritum
cum sunt que tamen non sunt meri-
toria ex eo quod non sunt ex
caritate quia non referuntur
ad finem suum ¶ Tertio quod sit
ipsum opus ad bonum referibile
Et ideo dico quia mala non possunt
bona intentione fieri alioquin
sequeretur absurditas quod idem
opus esset meritorium et demerito-
rium ¶ Valet tamen differentia in meritorum
ex parte hominis secundum [illegible] hoc
est alia ¶ Est liberum arbitrium
vel intentio sine finis huius
[illegible] ¶ Concurrunt tria ex parte dei
scilicet gratia actus caritatis et gratia
que reddit subiectum deo
gratum ¶ Unus autem habilitat
liberum arbitrium caritas vero
intentionem dirigit ad finem de-
bitum ¶ Dicit enim magister quod me-
ritum consistit penes liberum
arbitrium similiter quod facit ad
meritum sed non sufficit penes
virtutem formaliter. Hic dicit quia
ex virtute tamquam ex forma procedit
motus et [illegible] de potentia
¶ ¶ Penes motum virtutis esse-
actualiter est meritum quia penes
ipsum est penes gratiam efficaci-
tas Hic dicit quia sine gratia nullus
motus est meritorius penes
opus instrumentaliter ¶ Hic dicit quia
opus exterius est quia tamen instrumenta-
liter ipsius meriti ¶ Non [illegible] nota
quod non meremur sine gratia neque
passionibus neque per passiones
neque viribus nature ¶ Dicat
enim philosophus [illegible] neque boni nec
mali sumus nec in virtute Augustinus
¶ Nemo in virtute [illegible] etiam
si bonum facit est quod facit neque
libero arbitrio ligato [illegible] quod
ei non habet usum rationis et liberum
arbitrium id est non meritum vel
demeritum sicut sunt insensibiles
dormientes in sompno [illegible]
[illegible] [illegible] meritum

Quia meritum vel demeritum
[illegible] sine actione [illegible]
[illegible] non nota regulas [illegible]
in ¶ ¶ Ex fine [illegible] actus ma-
lus et bonus ¶ Malus actus non
fit ex fine bono ¶ Bona inten-
tio multos actus informat ¶ Ut
si aliquis intendit bonum soli
[illegible] [illegible] ita quod totti
[illegible] [illegible] [illegible]
si quisque sui oblivisc(itur) et
non defert [illegible] alicui vel

aliquando deviatores tum donatio
e meritoria propter priorem intentionem
finis sub fine petit quod ponere
¶ Ubi gratia quis intendit ire
ad forum ad hoc intendit ut emat
aliquas medicinas ad hoc emit
eas ut curetur ab infirmitate
ad hoc curari desiderat ut
deo melius famulet ¶ In isto
precedentes voluntates omnes sunt
meritorie propter ultimam ¶ Sic vel
tum non fine omnis precedentes
voluntates iudicantur bone vel
male dummodo fines faciendi quis
unus non sit ad alium referibi
lis unde ¶ Aliquis intendit ire
ad unam dominam ad hoc intendit
ut luxurietur ad hoc vult luxu
riari ut samor fiat ad hoc
vult esse sanus ut deo famulat
iste finis est ultimus ista vo
luntates que est luxuriari non
informat sed potius excusa illa
voluntas ista intentionem de
facit quia una intentio per
ista plures deprimit volunta
tes ¶ Non quod actio corporalis
potest referri ad finem spiritualem
sicut in penitentia refertur ad
deum ¶ Actio autem spiritualis ut
predicatio non potest referri ad
finem temporalem etiam si id tempora
le referatur ad deum et hoc est
quod dicit ¶ Augustinus debemus pre
dicare ut evangelizemus non manducemus
non evangelizare ut man
ducemus ¶ Sed autem in actionibus
finis proximus ponatur deus
et finis ultimus temporale periculosissimum
est ¶ Unde autem licet constituere
duos fines scilicet temporalem et eterna
lem ut ius quod eternum sit finis
ultimus De effectu meriti
Opera bona sunt meritoria tri
plicis vite eterne augmenti
gratie remissionis pene primum
itaque scilicet premium substantiale vite
eterne ¶ Respondet radici operis
id est caritati ¶ premium vero accen
tale respondet generi operis sicut
est augmentum gratie quia operibus
super erogationis meretur magis
augmentum gratie quam aliis
operibus ¶ Remissio autem pene
respondet penalitati operis unde
opera que magis sunt penalia
magis sunt meritoria remissi
onis pene ¶ Est enim ratio theo
logica quod pena pene re
solutoria est ¶ Illo nota quod
tota vis merendi sita est in
et etiam alia consistat in carita
te non tamen totus effectus quia meren

no vsa

di effectus gsiderat ec petr
magtu9 opis sit pz i me
rito remissionis pene q
no solu gsistit i caritate
s ec in opib9 penalib9 ꝛ
hm9 ex iii bernh9 i x° qu
meruit nob xpo aptom ian
ue padisi cu effcu ¶ hec
at mitu no cat i sola ca
ritate s ecia i caritate
ꝛ i excellecia opis .i. i
sua passioe ¶ Bnd9 q de
primo spali met hoc tm
uno corpe ¶ qm pmille
manete radice eade ꝛ no
existente ualet at cor h9
ad multa alia vn' b' ¶ So-
tudit .s. metez stabilit
.s. vtutes auget .s. mitu
accentalis primi ptta re
mittit .s. qm ad pena que
ia dimissa q° ad reatu
debilitat .s. fomite ¶ Re
mouet .s. attendi exitat
.s. hoiez in ascesione bo
atz repellit .s. teptacoes
dyali ¶ Ro q p'az graz
nllis pt meri ppe ꝛ hoi
multiplici rone ¶ pa qr
illis no ht radm merendi
.i. graz ¶ Ia stat9 idigta-

te qr pccor no e dignus
pane q° uescat ¶ 2a qr
nllis9 hoie ips9 placz deo
n' ipe placeat prius un
dr in Gen q d's prius respe
xit ad abel qua ad mu-
nera ei9 ¶ 3a nalit ante
sit ca sui effcm Eic ꝛ g
pcedit oe mitu cu ipa
sit ca mitor ¶ 4a ipa em
auget volu tes in ag puet
ut velim9 ¶ Sexta ut d
dm e p bm vsu ei9 et
mito gdignu met augeri
i vita ut aucta mereat ꝛ
pfici a pria ꝛ hec ad eius
e graz infude auge et
pfice s tepalioz vo tis
me ¶ Sta sic dd e prius
gre fontale pri' m isti-
di sic ipe psq e pri' m
augeri p modu i fimu-
tis ¶ Sra no p modum
meiti ꝛ dignitatis sic libez
arbitu p graz met mi
to gdigni . augmetu gre
i statu in statu fine sic
et met mito gdigni ipi9
gplemetu in statu patrie
¶ Et at ex gdigno mea
in vita etna multe sut

cause ¶ quinta e efficatiua
doni spūs sci cooperantis
i nīto ¶ Sexta vitat ſi p
mittet ¶ Tercia psuasibili
tas liberi arbitrii cōsenciētis
et finalit pseuerātis ¶ Quar
ta difficultas stat⁹ mendi
cantis dignitas xpi veri capi
tis influentis q̄ cōglorifi
catur ꝫ ın suis mēbris
¶ Sexta liberalitas retri
buentis q̄ nō decz pua
reddere ¶ Septima e obsequi
fidelit et obtemꝑantis Octaua
nobilitas opis q̄ ex caritate
procedit qd tm pondēat i
cōspectu iudicis q̄tum amor
ex quo procedit et io pt suf
ficiēt vi sūmo bono remu
nerari ¶ Opa que nō
sunt ex caritate licz nō ua
leant ad vitā eternā valent
tn ad alia multa · vn
v̄ aptat cor · s · ad suscep
tōm gr̄e ¶ Diminuit pena
s · illā que debet̄ si non
facet illud nō dat illā q
ia debet̄ et dat bōa tēp̄
tpalia ¶ Occupat s · ne
sit hō mīs ociosus · assue
fit s · ad bonum opandum ¶

declīat s · mētez · cōiungit
s · fīmite · arcet s · fluxū
pctī ¶ vlt̄o sciēdū q̄ nullum
bonū erit irremunātū
et nullum malū i punitū

Virtu De virtutibus theologicis v ge
tes s̄ macrobiū qudā
sūt politice quedā purgato
rie quedā purgati ai · quedā
exemplares · p̄mas docz salon
i pū ¶ scdas i ca° ¶ tercias
i ctīn ¶ quartas i dēo locz s
Politice nāqz dicunt s q̄
regunt vitā hūanam q° ad
opa exteriora et s q̄ pug
nant cōt̄ vicia ¶ Purgatorie
dicunt s q̄ sūt ia i victoria
vicioꝝ · et respiciunt pcīu in
teriorē pcīu exteriorē ¶ Purga
ti ai dicunt · qui ia deuictis
vicijs possessorie virtutū cōsistit
et illo in surgentibus motibus
pmis ¶ Exemplares dicunt q
i mēte diuina cōsistūt ¶ Nam
ydee virtutū in deo sūt et ipe
virtut̄ rex omi e exemplar
Ceterū dicit virtutes i in
tellectuales et cōsuetudinales
Intellectuales at dicit in
sophiam · i · sapiaz et in
telligentiā et fronesim · i ·
prudentiaz spēs et hec tria ordinant

nes ad deu qr sophia re
git affcm intelligecia
uo intellcm · s sciencia ut
q prudencia ei sps reg
tagitacoes et affcones ¶
virtutes vo consuetudinales
dirigit i honestate et libera
litate et hec duo ordinant
nos ad homines qr honestas
ordinat hominem quo ad seipm
liberalitas aut quo ad pro
ximum ¶ Et phia moralis
dividit i ethicam yconomicam
et politicam ¶ Harum pa mo
res quo ad seipm instruit
scda familiam disponit · tcia
urbes et regna regit ¶
Circa virtutes hic tenendum
e qr cu sit gra gratificans
alium ¶ Non tn virtutes sunt
quibus huma vita regitur
tres qd theologice et quor
cardinales ¶ Et licz hee vir
tutes sit gratuite · p in
formacoem gracie · pnt tn
informes fi et perfici itm
in forma · p primam adveniem
ete · g q e virtutu ut hori
go finis et forma ¶ De
hic lege sola caritas cari
tas excipit q i formis

ee no potuit sic certe virtu
tes cu ipa sit virtutu for
¶ Ma tn habitus aliarum virtu
tum habeat sn gra et cari
tate in quibus consistit vita
virtutu tunc sunt i formes
cu at gra supvenit tunc
formaliter et decora aut do
sunt acceptabiles · Sm vir
tutes informes sunt sicut
colores in tenebris et sic car
bones extincti et ramum ar
di et sic ale mortue et sic
aurum obscuratum et sicut
gemme queste i pluteis · ego
virtutes forte sunt sic colo
res i luce visibiles quidem
et aspectui complacentes · et sic
carbones ardentes et sicut
ramum virentes · et sic ale
vivientes et sic aurum fulgens
et sic gemme vitis ancten
decorates ¶ Dra e inter
virtutes et precepta et dona
et fructus et beatitudines qr
virtutes potencias disponunt
precepta opa respiciunt
¶ Dona opibus facilitem ad
dunt · fructus gustum sapo
re apponunt spiritualem · beati
tudines ipi virtuti premium

sine vic' sī p'ric gingūt
Alia ē d'a q2 v'tutib9
bn opām dōnis opām
expedite btitudib9 opām
pfte fructib9 v'tm. Dr̄a v'

Differentia v'tutū car̄liū & theo
v'tutū cardinaliū &
theologicar̄. hec ē q2 v'tutes
theologice monet i fine
s3 cardinales monet ad
ea que sūt ad fine. Alia
d'a ē q2 v'tutū theologi
car̄ finis & obiectū ē ipe
de9. Cardinaliū v'tutū
finis ē deus & nō obiectū
ipe. Itē v'tutes theologice
sūt p infusionē, cardina
les nō p acq'sitionē. Itē v'tu
tes theologice monet ad opa
exteriorib9 amore n'ali.
Itē v'tutes theologice attendunt
q'm ad act9 interiores car
dinales nō q'm ad opa ex
teriora. Itē theologice nō sūt
sn̄ donis, cardinales nō sine
donis h'ri pnt. Itē theologice
sūt distīcte actiū i p'ximū.
Itē theologicis sic ē q' hit9 ge
nerat act9, s3 i cardinali
b9 ē eq'uso q2 ibi act9 gnāt
hit9 s3 q' dicit p'hs ꝯna

les inqt sūt act9 tales sūt hit9.

Anima de v'tutib9 theologic
rationalis q'm ad superio
rē ptē i q'ua gsistit ymago
trinitatis rectificari hēt p tres
tres v'tutes theologicas. Cū
sit ymago creatoris gsistit
i trinitate habituū tn̄ bi
tate gre p̄fcē aut tres
hit9 v'tutū ita sūt i su
ma trinitate s'm appropria
tiōes psonis ita q' fides dirigt
i summe v'm credendo & asse
ntiendo. Spes v'o i summe
arduū i intendo & expecta
do. Caritas i summe bonū
desiderando & amando. Vtu
tes theologice dicūt aut semel
tpr̄. Primo s' act9 ipos. Na
fides facit deo assētire, sp
es deo gfidē, caritas facit
deū diligē. Et9 dicūt rōe
obiecti. Nā fides ē in ra
tionali, spes i irascibili,
caritas in ꝯcupiscibili. Itē
dicūt rōe obiti. Nā fides
est tca v'm, spes circa ar
duū, caritas circa bonū. Itē
rōne effectus. Nā fides
in pn̄ti deū seq'r, spes in
tēda p̄sequitur, caritas
p̄senti amplexatur certo

dicunt racione cognoscimus quod per fidem deus cognoscitur ut veritas per speciem habetur ut eternitas per caritatem diligitur ut bonitas. De fide

Fides secundum apostolum est substancia rerum sperandarum argumentum non apparencium. In hac diffinicione fides dicitur substancia id est fundamentum substans edificio spirituali quod est gracia et gloria. Sperandarum fides facit ut equaliter res sperandas in nobis subsistere per graciam et faciet tandem per gloriam vel ideo fides fundamentum gracie et glorie quia ipsa est primus habitus virtutum primus dico non tempore sed natura. Rerum sperandarum dicitur quia fides presencium facit in nobis subsistere res sperandas. Argumentum dicitur id est arguens mentem quia fides inclinat intellectum ad credendum ea que non apparent. Propter hoc dicitur fides pariens argumentum cuius conclusio quia fides probat de non apparentibus quod sit et non probatur. Item apparencium dicitur quia fides sua luce et virtute manifestat ea que non apparent tam preterita quam presencia quam etiam futura. Preterita quia secundum apostolum fide intelligimus aptata esse secula. Comparacio vero sit ut Augustinus: Demus multa deos aliquid per se posse et nos intelligere non posse. Futura autem quia per fidem credimus resurrectionem mortuorum et huiusmodi. Fides dicitur multipliciter: scilicet habitus infusus virtute illuminans mentem ad credendum. Actus fide purificans corda eorum. Credulitas a formis contrarie fides sine operibus mortua est. Actus fidei Augustinus: fides est credere quod non vides. Facilitas credendi. Matthei: Non inveni tantam fidem in Israel. De muliere fidei dicit: O mulier magna est fides tua. Articuli fidei sunt in symbolo. Anastasii: Hec est fides katholica ut etc. Et sic uti sciencia in alia sciencia quedam sunt antecedencia ut suppositiones, quedam non sequencia ut conclusiones. Quedam ut quasi media ut propositiones probantes. Ita in doctrina fidei quedam sunt ad modum suppositionum ut ea que sunt de iure naturali sicut non esse fornicandum vel fornicacio

nes ee merle pctm ¶ se
dis ad modu cclusionum ut
diaz in baptismo lanari et
alia scelera ¶ Octa ad mo
dum ppositionum ut sunt arti
culi fidei ¶ Nono q fides e qi
media int opiniom et sciaz
qr opinio se ht ad vnā pte
cdictois cu formidine alti
ptis ¶ fides at se ht ad
vnā pte cdtonis sn formidi
ne reliq et sn oi cognic
at pmedia notia vñ scia
e notior et ita pz q fides
pticipat cu vtraq ¶ Ad fidi
pfectom ptinet vij p^m e
qr sit pime vitati i nyxa
sit fides moysi q se negat
filiu filie pharaonis mag
eligens affligi cu pplo dei
q tpalis pcti here iocuditez
¶ Scdm e q sit caritate forta
sic marie magdalene q fides
salua fecit et cui dimissa sunt
p mlta qr dil mlt ¶ Tertium
q sit devotoe funda sic illius
mulieris cui dixit dns o mul
ier mag e fi t ¶ quartu
q sit bonis opibus pbata sic
fides cornely ¶ Quintu q sit
fortitudine roborata sic fides
stephi laurentij et alior mar
tirz qui pro fide fortes facti sut
in bello ¶ Sextum q sit obe
dia decorata sic fides abrahe
¶ Septimum q sit humilitate fb
iecta sic fides bte virgis q
dixit ecce an dni et c. Nota
q fides mag aucti i mitur
q ronem qr s tyg fides no
ht mutu cui humana rco
pbet experimentum intellr suffi
cies ¶ Decimus n fides ronibus
fmet tn nc talibus nc etia
experimentis sensibli dz qt cre
de ht fide sic pz in eucha ¶
vbi visus gustus tactus et olfc
dic ee pane et vinu s fides
dic ee corpus xpi et sangui
ne ¶ Vn Augs Ad intellc
i q debes roni qd credimus
debes aucti qd opinam
debes errori ¶ Vno q dupx
e cognitio dei. s. nalis
et accidetalis ¶ Nalis cog
io dupx e. s. an pctm qa
tc cognoscebat dm apte
in creaturis ¶ Alt ps pctm et
ht e p speculu et i enigma
te accidetalis u cognitio
tplex e ¶ pa acqsita per rco
nales quam huerut phi
et dr scia ¶ Scda e q ht
testimonys scripturaz et mi
raculorum et h cognitio dr fides

n

in formis. ¶ tertio quia habetur per in
fusionem gratie et hoc modo fides
formata et perfecta cognitionem infere
tur anime que veritati propinquior est
et secundum omnia. ¶ Unde convenienter
ea ponitur ante omnes cognitio
nes actuales ad minus quo
ad actum. ¶ Cum ergo alie cogni
nes veniunt in animam tunc fi
des tamquam velocior preoccu
pat mentem omnium. ¶ Cum fides
sit de non apparentibus et diffi
cile sit credita credere necessaria
ergo fuit ad hoc ut firmiter
crederentur veritates. ¶ Primum est
illustrans veritatis animam
elevans. ¶ Secundum est certificatio
aucteritatis animam firmans quorum
primum est per fidem. ¶ Secundum
per scripturarum
auctoritatem et per sanctorum sententias
edita. ¶ Auctoritas gratia perficit
fundamentum fidei et fides as
sentit auctoritati. ¶ Veritas non per
primum est propter quod et splendor et
lumen dicitur quia mentem per fidem
illuminat et veritate perfecti
na ondit. ¶ Sciendum quod sciendum
quod una est tamen fides tam in
preteritis quam in futuris quam eadem
in futuris licet magis clara
sit in eis et explicata qui
secuntur Christum quam in viis qui preces

serunt eius adventum. Sic novum
testamentum est clarius quam vetus.
¶ Quod enim nos credimus esse
factum antiqui patres credebant
esse futurum exceptis illis
articulis qui adhuc restant
complendi. Sic est resurrectio mortuorum
et iudicium extremum et remu
neratio bonorum et punicio
reproborum. De effectu fidei

Fides multa bona operatur in
homine et salvat. Unde dicitur
est animae magis necessaria. Fides te
salvum fecit. ¶ Mentem purgat. Unde dicitur
fide purificans corda vestra
Actus Apostolorum. ¶ Pugnat. Hebraeos. Sancti
per fidem vicerunt regna. ¶ Posta
lata impetrat. ¶ Sciendum omnibus
magis est fit tibi sicut credidisti. ¶ Possessionem
tuam dicit apostolus tu autem in fide
stas. ¶ Temporalia contempnit. Hebraeos
fide Moyses grandis factus
est negavit se esse. ¶ Iustifi
cat. Apostolus credidit Abraham
deo et reputatum est ei ad iustitiam. ¶ Beatificat
Iohannes quia vidisti me Thoma
credidisti. Beati qui non viderunt. ¶ Super
fundamentum fidei edificat
anima contemplationis quia qui con
templatur sine fide quasi qui intuetur
videre solem sine oculis. ¶ Credere
argumentum praedicationis quia qui
praedicat sine fide non loquitur

eu qui s deu e fidele fimo
ne ¶ Edificat pciosos lapides
bonor operum qr q bn opat
sin fide e sic qui fac struc
turaz sup arenam ¶ Sunt alii edi
ficant lignum .i. amore ar
dencium tpalium ¶ alii fenum
.i. finitam delectacionem carna
lium ¶ alii stipulam .i. ociosor
vbor et oper minimor Isti
qmvis salvatur mito fundamenti
sic tn qr p ignem quo exuretur
edificium non consumen tolto
fundamento ¶ Fides ht qsdam
effectus essenciales et pncipa
les ut e facere filios dei et fa
cere dignos vita etna et fa
cere siles deo et pticipare cum
celestibus pter sine infidelitas
et isti effect sunt ...; alios
ht effectus voluntarios et secun
darios ut e credere et diligere opa
aliar virtutum et impare oibz
suo modo et isti effectus liberi
arbitrii sunt De Articulis fidei

Vnde respondetur ad XII
q symbolum condiderunt tunc
articuli sunt XII ad numerum XII
aplor Sed ut considerem q
radicaliter sunt credenda tunc
articuli sunt XIIII quor spectant
VII ad deitatem et VII ad xpi

humanitatem. Et hec significata sunt
i VII stellis ¶ Et in VII cande
labris aureis i quor medio
filius hois ambulabat ¶
Sunt igr VII articuli fidei
q ptinet ad deitatem
¶ Primus e unum deum ee qui
nata ibi credo i deum
¶ Secundus e patrem ee deum ibi
patrem oipotentem ¶ Tercius
filium ee deum ibi et i ihm xpm
¶ Quartus spm sctm ee deum ibi
credo i spm sctm ¶ Et pz
q pti quor articuli sunt
de unitate dine essencie
et trinitate psonar ¶ Quintus
e credere remissionem peccator
hiis qui sunt in ecclia r extra
ecciam extra quam fit ... re p
¶ Sextus e credere resurrectionem mor
tuor r carnis resurrectionem
¶ Septimus e bonor remunera
cionem credere sub quo cphen
ditur et malor punicio
ibi vitam eternam et isti tres
ulti ad deitatem ptinent
qr virtute deitatis fit peccator
remissio q e aie vivifi
cacio et corpum resurrectio atq
corpus sicut et aie glorificacio
¶ Alii VII articuli qui p
tinet ad xpi humanitatem

Primus e crede filiu dei ee conceptu
de spu sco ¶ Scds e filiu dei natu
ex maria virgine ibi nats ex ma-
ria vgie ¶ Tercius e filiu di p
nob mortuu in cce ibi passus
sb pon· pilato cru· mortu & se
¶ Quartus e crede filiu dei descendi-
sse ad iferos fm aiam ibi desce
dit ad inferna ¶ Quintus filiu di
resurrexisse ibi tercia die resur-
rexit a mor· ¶ Sextus crede ascendisse
ad pris equaliter ibi ascendit ad
ce· se ad dex· de· p· oi ¶ Septi-
filiu dei iudicaturu bonos et
malos ibi inde venturus e iu-
di & mor· ¶ Isti viii articli col
ligunt in simbolo qd apli ediderunt·
articulu & pm & fm de deitate
posuit petrus andreas tercium
bartls quartum· Symon quintum
thadeus vi^m mathias vii^m
ite pm articulu de humanitate xpi
posuit iacobus maior & ecia
fm Johnes tercium ¶ thomas quartum
mathes quintum iacobus minor
vi^m philippus vii^m ¶ Tria sunt
simbola pm aplorum ¶ Scdm nicen-
um quali ¶ Tercium anastasii quorum
factu e ad fidei instructoz ¶ Scdm
ad fidei explanacoem ¶ Tercium
ad fidei defensione ¶ Nota qd aliud
est crede deu aliud i deu aliud
crede deo ¶ Crede deu e
crede ipm ee crede at i deu
e credendo amare eu & credendo
in eu ire ac membris eius incor-
parari ¶ Crede vo deo e crede vbis
eius ¶ Sequitur de spe

Spes e certa expectacio future
beatitudis ex dei gra &

meritis pris precedentibus pueniens
In hac diffone no sumitur certitu
do demrracois in qua plene
vim pti consentit s certitudo opi-
nois in qua vim pti consentitur
qd rde pbari videtur nc tn oio
s cu formidine ¶ Primus aut ex-
pectacois causa principalis e gra
dei & no nra merita & opera
nra meritoria no excluduntur dei
¶ Sine meritis tn sperare aliquid
no e spes sit aut qruus s psup·
In predicta diffone diffinitur motus
spei & no vtus s vtus spei diffinitur
sit ¶ Spes e audacia mentis
de largitate dei accepta bndi-
cta etna p bona merita ¶
Int fide & spem talis e dra
fides enim de preteritis e & futuris
¶ Spes aut de futuris tm e· fi-
des e de bonis & malis· spes
at de bonis tm e· fides e de bo-
nis tam sibi quam aliis ¶ Spes
at de bonis sibi tm· conveniut
in hoc qd tam fides qm spes de i-
nvisibilibus e ¶ Certitudo spei ex
trbus oritur scz ex divina largitate
experiencia meritorum ex pgrusta de
cetnorum ¶ Nota qd spes put e vi-
atorum sic e cu certitudie opio-
nis sic dcm e ¶ Spes aut eorum
qui sunt i purgatorio & q fuunt
in lymbo e cu certitudie scie
vn deficiat aliquo mo a spe
spe dca ¶ Spes vo q fuit in
stephano qui vidit celos ap-
tos & que fuit in paulo qui
dixit ¶ Ego cui cre· &c & que
fuit in adam an pcm fuit

fuit cu(m) c(er)titudi(n)e visio(n)is in
stic debilior e(st) qua(m) i(n) celo vn(de)
sic supra spes adhuc min(us)
e(st) ip(s)e d(e)i / ex h(is) p(atet) q(uod) in
p(at)ria no(n) e(st) spes q(ui)a beatitudo
e(st) o(mn)i(u)m bono(rum) s(tatus) tota poss(essi)o
vn(de) ibi nich(il) e(st) q(uod) sp(er)ere(tur) et h(ec)
s(an)c(t)is adhuc sit futura r(ati)o(n)e corp(or)um
s(ecundu)m r(ati)o(n)e(m) t(ame)n p(rese)ns e(st) p(er) cognitio(ne)m
Spes aut(em) sic futu(ru)m respiciat
q(uod) p(ri)uat ea(m) p(rese)ntia rei qua(m)
cognitio(n)is p(ro)ut spes ip(s)e sunt
Tempus e(st) spes s(cilicet) suspirij et
p(ri)ncip(io) auctus. p(er) pone(n)da
e(st) in s(an)c(t)is. Gl(os)a in solo d(e)o est
et h(ec) e(st) t(ri)plex s(cilicet) venie. p(salmus) In
te d(omi)ne speraui no(n) (con)fundar
me(n)s. Gr(ati)e. ps(almus) Sp(er)ante aut(em)
in d(omi)no mi(sericordi)a circu(m)dabit. Gl(ori)e. p(ro)u(erbia)
eum sp(er)at in deo saluabit(ur)
Effectus d(e)i e(st) m(u)ltiplex a(m)bu-
lato(r)e liberat ps(almus) In te spe-
rau(er)u(n)t ... et li(berasti) eos de
susanna et daniele. Confor-
mat ... pueros in fi-
lios ... dei ... mat(re) eo(rum)
spirans bono a(n)i(m)o fer(e)bat p(ro)p(ter)
spem qua(m) h(ab)ebat i(n) d(omi)no
Ad de(um) eleuat ps(almus) eum sp(er)at
in d(omi)no mutat forti(tudi)nez asse-
pe(n)t ut aq(ui)le ... Saluat ps(almus)
ps(almus) eum saluat s(ecundu)m m(isericordi)a(m) Spa(tio)
...a ... ps(almus) Oc(u)li o(mn)i(u)m
in te spe(ra)nt et tu das esca(m) ill(or)um i(n)
te(m)p(or)e op(ortun)o. Spes (com)par(atur) m(u)lti-
(pli)c(ite)r. e(st) galea. thes(sa)l(onicenses) et ga-

lea spe(s) salut(is). anchora. ad
heb(reos). cuna sic anchora h(abe)m(us)
a(n)i(m)e tuta(m) et firma(m) / ... ana
ps(almus) Sp(er)ans i(n) d(omi)no no(n) i(n)firma-
bor. Gemma p(ro)u(erbia). Gemma g(ra)tis-
si(m)a exp(ec)tatio p(ro)stolat(ionis). Co(n)so-
lac(i)o(nem) heb(reos) ut fortissim(u)m
solaci(u)m h(ab)eam(us) qui (con)fugi(mus)
ad tenenda(m) p(ro)posita(m) spe(m) nob(is)
Clauis glo(sa) sup(er) ... ps(almus). Sp(er)a
i(n) d(omi)no p(ro)p(ter) merit(um) ... ad ma-
gn(u)m illud q(uo)d credit lig(nu)m vite
Gap(itulum). Ci tolho cor. pal(ma)
spes mor(tis) p(ro)l(oqui)t. De Caritate
Karitas s(ecundu)m ap(osto)l(u)m diffi(ni)t(ur)
sic. Caritas e(st) finis p(re)ce-
pti de corde puro et (con)sc(ient)ia bo(na)
et fide no(n) ficta et sunt h(ec) finis
(con)sum(m)ato(r)is q(ui)a caritas e(st) (con)su-
mato sine p(er)fe(cti)o o(mn)i(u)m p(re)cepti(o)nu(m)
p(ro)pt(er) e(tiam) d(ici)t(ur) finis t(er)minatio(n)is
p(re)cepto(rum) q(ui)a o(mn)ia op(er)a q(ue) sunt
in p(re)cepto tendu(n)t ad caritate(m)
ut magis ac min(us) h(ab)eat(ur)
de corde puro et intellectu puro
s(ecundu)m glo(sa) et sunt h(ec) intellectus
p(er)fectu intelli(gitur). s(ed) q(uo)m(odo) carit(as)
mot(us) cu(m) caritat(e). Q(ua)nto ei q(ui)s
mag(is) deu(m) intellig(it) tato pl(us)
diligit n(on) alias i(n) p(er)ficiat(ur) et
ita h(ec) ip(s)o de no(t)at causa(m) efficie(n)-
te(m). (Con)sc(ient)ia bo(na) i(n) spe q(ui)a q(u)i
p(ur)a(m) h(ab)et (con)sc(ient)ia(m) secure
sp(er)at et fide no(n) ficta s(cilicet) no(n)
si(mu)lata ut q(ui)d fragili s(ecundu)m m(u)lt(os)
adusq(ue) forti ... i(n) lib(r)o
de vita (con)te(m)platiua describ(itur) sic

Caritas e ut in videt' tota bo-
luntas ab omnib9 terrenis et pnti
bs spi-s9 ausa iuncta deo i sepa
ignita bilit' et bita igni qda spe sti
aq° e et ea que refit' i tensa
re
conia i qnamcti oibus qria corpi-ous
nescia nlli bito i mutabli-
tati obnoxia sup oia que cre-
nalit' diligim9 excelsa. Cas
tonis opotentissia dine conte-
latois ancilla. i omnib3 sp in
victa. firma actionum bnarum
salus morum fins celestiu pre-
ptorum mors crimini vita vir-
tutu vtus pugnantium palma
victorum status merentium. Re ma
ter meritorum bonorum pmium perfectorum
sine qua nllus deo placuit cu
qua no potuit aliquis deo pec-
care fructuosa i penitenti-
bus. leta i pficientib3 gloriosa
i pseuerantib9. victoriosa in
martib9. opesa i oib3 omo
fidelib3 ex qua et qi bom opis
vigeret. Caritas quantum ad ac-
tu differt q̄ mois pa. sic in
Amor
tto finarum. Caritas e dileccio
qua diligit' ds pp se et pxim9
pp deum et i deo. Ergo sic q ist
caritas ii vita copulas ama
tm cu amato. Ro sic sm
aug. Caritas e vtus q̄ vix
Reu et pxim desideram9. Ite-
ro sic scdm aug. Caritas e vtus
Animi que nri rectissima affecco
est / hacz diffon in pa' dati

cparatoe ad deum. Cha i cpa
toe ad pxm. Cha i cpa-
toe ad tm. Cha i cparatoe
dili ad dilem. **De ca inter caritate et alios amores**

Amor triplex e scitut9 a
nalis et vicios9. Amor
gratuit9 e laudabilis qua
vtus ht fine pncipale bom
i cmutabile. hoc dicit' cari-
tas et cupiaz. Ergo cupiditas
q̄ deu pmissis no re
spicies vtiltz sua sz boni-
tati. hic mo diligit hie plus
deum qua se ipm. Ergo vo
cupiam diligit q̄ deum re
muracom i eo expectat. Amor
nalis nec laudabilis nec vitu
pabilis e et ht fine i diligen-
tia vl vtilitz ppaz. Iste sub-
dividit' i amicicia et concupi
scencia. Ergo amicitias dili-
gim9 hic amor nos et nram
pfcom et nram cnsuacoe et ma
gis ea que magis sut nra
ut caput pp9 totum corp9
exponi9. hic omnes in nobis et
in brutis e. Ergo cupiam
sic diligim9 deum q naturalis
nre sbuenit vl sbenit qua
hic amor no diligit pp se res
s pp' ipsi ei9. Vn hic mo
pl9 diligit ho se dilcoe na
li qua deum. Amor viciosus
vitupabilis e q privat et ht
volupta sine dilcom i ca
tura. hic amor dr' ect in

auaricia et concupiscentiam. Secundum cari-
tatem diligimus sicut amore dilectoris
Christi caritate propter se comminus in nobis
non liceat. Tertium concupiscentiam non
diligimus voluptate carnali propter
nos amor iterum multiplex est
scilicet naturalis erga se primus er-
ga parentes, iocundus erga socios,
iustus erga omnes, violentus
erga inimicos, servus erga deum.
Item differentia est inter amorem et
dilectionem et caritatem quia amor
proprie est nature et dicitur amor quasi
animos unus hic copulat appe-
titum in re amata. Dilectio
est amor proximi et dicitur dilectio quasi
duo ligans, sociat enim amantem
et amatum in amore ut sibi mu-
tuo se liguent. Caritas est amor
clatu in deum hic carum estimat
et indicat omnibus creaturis [cariorem] creatorem
unde dicitur caritas quasi cara vi-
tas vel quasi cara deo faciens. Alia
est differentia autem predicta quia amamus
deum propter se, diligimus eum sicut omnia.
Caritas utrumque complectitur scilicet propter
se et super omnia. Diligere deum in
hoc differt a dilectione proximi:
diligere deum est ei velle bonum
quod habet scilicet quod sit omnipotens et summe
bonus et summus. Item diligere deum
est velle eius precepta amare
sine omni intermissione fideli-
ter. Item diligere deum est velle
ipsum possidere et possideri ab ipso.
Item diligere deum est voluntati eius

voluntatem nostram in omnibus conformare. Dili-
gere vero proximum est velle ei summum
bonum non propter commodum sed propter gratiam. Item
diligere proximum est idem velle et idem
nolle in bonis vel diligere proximum
est successum bonum ei optare
et querere vel diligere proximum est velle
ei hoc quod est. Item differentia inter
dilectionem dei et proximi quia deum dili-
gimus in se et propter se, proximum vero
diligimus in deo et propter deum. Cum
Sicut duplicatur ex caritate
scilicet dei et proximi. Ista duplici-
tas non intelligitur quantum ad habi-
tum sed quantum ad actum quia uno habitu
caritatis diligitur deus et proximus.
Caritas quandoque dicitur habitus. Apostolus:
Caritas dei diffusa est in cordibus nostris. Ali-
quando motum. Canticum: Ordinavit in me
caritatem. Aliquando signum. Unde maio-
rem caritatem nemo habet, scilicet maius
signum caritatis. Aliquando gratia pro-
prie sumpta in verbo Iohannis: Deus caritas
est et sic sumitur pluraliter. Aliquando sumitur
venialiter et sic tota trinitas dicitur
caritas. Aliquando sumitur pro fervore
caritatis. Unde dimissa sunt peccata
multa. De effectu karitatis

Karitas peccata expellit.
Unde dimissa sunt ei pec-
cata multa quia dilexit multum. Le-
ge custoditur. Apostolus ad Romanos: Qui di-
ligit legem implet. Deum iun-
git. Iohannes: Manet in caritate
in deo manet et deus in eo. Cum ceteris
virtutibus ornat. Apostolus: Caritas

paciēs ē benigna ꝯtᵉ ꝑsim
adiuuat. Ap⁹ ad hᵉ ī excel
lēciorē viā nob̄ de. Glaz tri
buit. Jo. Si q̄s diligit me
ꝯᶜ ꝗ seqᶻ ad eū veniē⁹ ꝗ ma
sioꝫ apᵗ eū faciē⁹. dileccōe
dei dignū efficiat. Jo. Si q̄s
diligᵗ me dili. apa. meo. C
Caritas ī cordib⁹ nr̄is diffudiᶻ
cū ad ꝑxīm dilataᶻ effudiᶻ
p ꝑdicatoeꝫ ꝗ opa. mīe. In
fundit ꝑ illuiatoꝫ grē. Di
fundiᶻ p opa ꝑfcōis ꝗ sup
erogacōis ꝑ cari. tē veniᵗ
deus ad hoīes ī incarnacōe
ꝗ ī hoīes ī grē collacōe
ꝑ ipaꝫ caritatē ꝯᶻ hoīes
ad deū bona opacōe ꝑueni
unt ad deū ī glorificacōe. Lo
ris vulneracōe q̄ ī intima cor
dis penetᵗ. Can vulnerata
caritate ego sū. Languide
facō ꝗ ꝑsideriᵐ ceidi cū
amato. Can mutacōe di
lco q̄ amore langue. Ine
briacō q̄ sic incendᵗ ī ama
tū q̄ sui ipi⁹ ꝗ om̄ terrēpᵗ
illū obliuiscaᶻ. Can. Come
dite ꝗ bibite ꝯᵉ. ligfica q̄
cor ī dīna dulcedie sic re
soluit cū appetit⁹ cū appe
tibli inūtabli amicaca vniᵗᶻ
Can. Aīa mea ligfac. ē
ut dile. lo. ē. Amor hᵗ vī
diffusiua ī bō opacōe vn
tiua ꝑxīmi dileccōe. Cū
forma ī iustificacōe. Item

alit hᶜ ondiᵗ q̄ vi hᵗ diffu
siua ut pꝫ ī ecīs cāltoe
vnitiua ut pꝫ ī xpi ī car-
nacōe. Cū ꝯfortiua ut pꝫ ī
glorificacōe. Quibus rebus copa
Kaitas ē ret. caritas
R bonoꝝ pricipiū q̄ a deo
opa ec̄ bnoꝝ mediū ē q̄a
ꝑᵐ deū opaᵗ ē bonoꝝ
finis q̄ ꝑ deū vl alit. cari
tas d. bone opacōis pꝑᵐ
q̄ monet ad ī gᶠ. Caritas
opatᶻ magna si ē. dr ec̄
mediū q̄ opa īformat. di
cinaꝗ finis q̄ opa dirigit ad
finē debitū ꝗ ꝑuat. Cō no
caritas dicitᶻ finis sacrm
q̄ tp̄e ē finis scꝫ ꝯsūpcōis
ꝗ ꝯsūmacōis tracōis. pᵒ mo
caritas ē finis pcōꝝ q̄ illa
ꝯsūit. Sᵒ caritas ē finis
pcptoꝝ q̄ illa ꝑficat. Rᵒ
mo ta vita etna qua ꝑce
deus ē finis nr̄i labor. Cō
vita etna dᶻ vc̄ tm⁹ quo
ꝯsistitᶻ. Deus vō tig⁹ in quo
qescitᶻ. Caritas d. forma
virtutū mltapᶻ. pᵒ q̄ monet
oēs virtutes ad opa meritoria
ꝑ q̄ ꝑficiūtᶻ virtutes et
meritᶻ augeri. Sᵒ q̄ oēs
virtutes monetᶻ ad finē cari
tatis scꝫ boñ. Caritas eñ
hᵗ boñ ꝑ fine ꝗ obiecto. C
Alie at virtutes hn̄t boñ
n̄ ꝑ obiecto s ꝑ fine tm̄ ꝗ
ille finis virtutū ꝑfcōnem

denotat. Certo quia caritas aug-
mentat virtutum perfectionem delectationem
et tollit fastidium et alleviat
onera propter ipsius desiderium. Cer-
tio quia complet et perficit nos-
tra in esse nature et in esse gratuito
et meritorio. Caritas multis
rebus similis est. Primo quia comparatur
auro quod fornace tribulationis
probatur. aurore qua sequitur dies
eternitatis. arche Noe in qua
qui non sunt inventi perierunt.
arbori bonos fructus presentanti
Cale ad celestia sublimanti
Rituum dis diam quingenti
Clavi celi aperienti. corone
meritis decoranti. Capiti spiritualem
et motum influenti. Caritas
enim continet spiritualia et ipsum mentis
de aliis virtutibus influit enim
motum et affectum movendi mo-
torie. Sed meritis illuminanti
thorus deo sponsam exhibenti.
fundo sustinenti firmando aqua
voluptatis ab aqua eternitatis
dividenti. fonti meritis irriga-
ti. Crine iuvamen ornanti. Gla-
dio flammeo paradisum custodienti
Igni affectum accendenti. Iugo
suavius premendi. ...ne de ce-
lo descendenti. rose rubenti
radici omnium gratie quam assu-
mendo. Ebrietas ad ventos transmit-
tenti ut sic mutant et consuet-
um bonis. soli fulgenti thesauro
latenti. vinculo 2 vos amores
diligenti. In dilecto colligenti
vino inebrianti. vesti pectoris
spiritualis recipienti. unguento
vulnera letalia curanti
Karitas de excellencia caritatis
Karitas excellit alias virtutes in
multis. Primo in diuturnitate. Corinthiorum. Caritas
diligitur deum quia prius dilexit nos. Ex
in spiritualibus sicut. Caritas est regina
virtutum. Certo prioritate quia est
amicabilis ... Certo de spe
constante quia explaneta venus est
circa pulcritudo quia sicut pulcritudo
corporis hominis est ex debita mem-
brorum ordinatione et venustate
coloris sic et pulcritudo anime est
ex debita ordinatione actuum et
habitu venusto. Hoc autem facit
maxime caritas cum eius actus sint
ordinati et eis venustas habitus
Certo in supportatione laboris
Augustinus. omnia seva et immania
levia facit amor. Certo in con-
iungere sua. Certo fortis est
ut amor dei. Certo in utilitate
Augustinus habe caritatem et fac quod vis
bonis. Certo in dulcedine quia
caritas per actum suum facit
delectabiliter nos in deo non solum
in patria sed etiam in via de signis
Signa dilectionis / karitatis
Sunt quia amicus amici libenter
audit libenter de ipso loquitur saepe
de illo cogitat. Amicus de eius
obsequio tempus et res pro illo ex-
ponit. offensa cavet offen-
si placat congaudet prosperitati
condolet adversitati. Gaudet de
sua presentia dolet de absentia
diligit et odit hoc quod ille con-

nat' ei placē timet displicē
Attrahit alios ad ei9 amiciciā
minima ab eo data nō alienat
consilijs suis acquiescat petit ab
eo spiritualit' Carnalit' qs sic
petit vtrū habeat caritatē Non
s'm qz q'dā sciunt se nō hr̄e cari-
tate ut qui sunt i actu pctī mortal'
ul i pposito Quidā dubitant
se hr̄e qz vones hnt pclitos
pte ut sunt illi qui i cipiunt fa-
cē q's i se ē Quidā putat se
hr̄e sic qui multa opa bō
facit' 7 dm abstinuerit
a pctō ſ; ut d'scit sustinet mo-
tus tēptacōnū 7 ymaginaciō
spia Quidā experiunt se hr̄e
ca'i tez ut illi qui gustāt dul-
cedine i qmlis̄ fomes fere
extincta ē 7 qz sp̄ ul bona
faciūt ul affectant Quidā ēti
sūt hr̄e ut quibz dz ser̄re
laut q̄lis paul9 fuit
Tres gradus ācor' Qui ordibz amor
sūt isti pmo9 tu diligo
me ꝑ me. h' ē mercenari9
7 meretrit bon9 ꝗsi pricipal
finis ē dz s'c'd9 tu diligo d'eu
ꝑ se 1. qz bon9 h' ē ultie bo9
qz t'lis amor vno tm actu i
d'eu d'eu r'spiciat Tercio tu
diligo me ꝑ d'eu h' ē opti9
qz t'li amore nō querit hō de suo
ēt i corp° ſ; solum q' d'ei sit
Super oīa diligēd9 ē deus qz
tu ipē sit pncipiū 7 ex hoc
ipō ē summu 7 hc ipō qz sum-
mū ē summe bonū ē 7 hc ipo
qz summe bonū ē summe btum
ē. 7 hc ipo qz summe btum ē su-
me btificatiuū / 7 hc ipō summe
fruend'm / 7 hc ipō ē ei summe
ꝑ amore inhere'd'm 7 i eo tā-
q'a i fine q̄escend'm. Tria
generalit' diligunt' s; utile hōe
stu delectabile. ꝑ pm̄ dilige-
da ē tribulacō qz utilis ꝑ
s'm diligēda ē ut h'a plus
qz honesta ꝑ t'ciu' diligēd9
ē maxie deus qz delectabilis
immo ꝑ h' oīa diligēd9 ē d's
qz ipm diligē ē utile delecta-
ble 7 honestū Gradus cari-
tatis i q'm ipa tollit pctm
sc; i isti pmo tollit caritas mor-
tale pctm nō q'm ad hitum
ſ; q'm ad actu liberat em
a pctō morali ſ; nō aptitate
cadendi i illud Sc'do modo
caritas tollit mortale pctm
q'm ad actu 7 hitum ſ; veni-
ale nō ṅ sic p; i alh'
qbus9 sc'ificatis Tcio caritas
tollit pctm mortale pctm
vtrūq; mō 7 veniale pctm
ſ; nō q° ad hitum Talis fuit
caritas in bta virgine ante
conceptōm xpi Quarto tollit
caritas vtrūq; vtroq; mō sic fuit
i bta virgine i conceptōne
7 p9 tūc vi fuit i compas-
sati9 fomes pctī mundi tollit
Quinto tollit caritas vtrūq;
vtroq; mō 7 ē sup omnj imis-
sionē ſ; h' fiet in patria p'fca
caritas qui ē hitu mag

motu mtiori directa ope
cptiori sollicitata radice sta
bilita fugere distiti dilacue
gsolato. Diligit^2 d^s ex toto
corde .i. itellectu sn errore
tota aia .i. volutate sine
grietate tota mete & meo
ria sn oblivioe **De ordie caritat^s**

karitat^s

Ordo caritat^s
Oz^a aug^s e diligere p^o q^s s^r
nos .i. deu. Deinde q^s nos simus
p^3 h q^s iuxta nos e .i. pxi^m
vlti^o q^d infra nos e .i. corp^9
ppu. Unde in eode gru gtineri
dz corp^9 pxi q^s utraq^3 rone
habz i flore bami^i isptu sp^us
nri. Unm aliis diligendi e p^o
(p)^ris ^s^o p^ntes in filij p^9 dome
stica vltio inici. Ex h^ec vi^o expli
ce gra intelligit aliquis
diligi^2 mag^s alt^o multipli
ci^3 maiori affcu. et s^e sup oia
diligendi e deus. s^3 int^r hoies
mag^s diligendi sut p^ntes q^s
filij. Deinde gsanguinei s^3 grdus
gnacois maiori affcu sic
diligendi sut pl^9 filij q^s p^ntes
s^3 eq p^tinetib^9 sic ceterdm e
mag^s i digetabs. ad maiore
grtam sic mag^s st^2 diligendi
st^2 q^i mag^s ad gr^az habilitat
ad maiore glaz sic diligendi
st^2 pl^9 filij quia p^ntes mag^s
s^3 grem ptcipandi b^o glie
Rno q^s iste e ordo dilcois
nate & grc. E h^c excepto
q^s ho dilcoe nali mag^s dili
git se q^s deu. Et e^go e in
dilcoe gtuita q^s pp^ta sacri^m
q^s iste ordo cater^s q^s s^3 aug^m
e i vna cit et i p^tria q^r
cu gla p^sicat nam q^s q^s
no e p^sicois i nata manebit
i glia **De dilcoe pxi^mi**

Mutuo debet se hoies dili
gere q^r oia sut mebra
vni^9 corporis xpi mistici q^r
vno spu s^co vnificat^r spua
lit^r & vniut^r q^r fide vna hut
q^r vnu bap^m receperut q^r
vnu hnt p^rem & do^m q^r ad
vnu tendut deu regnu. Dilec
tom pxi suadet nis ne a^t
cetiq^3 voltes ut sic ro. hoies
Quis scripte vn diligeb^s pxi^m
tiuu. ^co^o. eo^m creatr q^r sile
sili gaudet & oe sile di
ligit sile s^o. Ergo cli^9 e dilige
q^s diligi quadrup^a rone
p^o. q^s diligi^9 sicut q^s s^3 q^s dili
gim^2 nos sicut^9 s^3 c^rrdig. Eo^o
q^r q^s diligi^9 ipe virtut^s e s^3
q^s diligim^2 alicne. Ter^o q^r
cu diligi^9 alios obligam^9
eu^s s^o diligim^2 alijs obliga
m^2. Quarto q^r cu diligi^9 me
m^2 nob cu ab diligim^2 alij
ment^2 s^o. q^s dilcom pxi^mi
officim^2 imitatores xi. Johes
h^c e pceptu meu ut di^i
si. di. uo. Salvator dixit
ipi. Joh. Vn h^c cognoscent
oes q^r m^i es. di. ?c. Corp
latores d^i. Jo. Qui diligit
fr^em suu i deo manet &
videt deu. Societas s^i na

votilis e voce sublevatoris per
ver. de soli qui tu tecta ab
lione consolatoris per. Ecce quia
bonum et gaudium est s. in humeros
crucifixoris. Item Ecce cum oculos
tuos ponerem c. ad tua expo
sicionis quod nichil ad regulam pena
no corrigens quod... exemplo
ta scintilla autem ignis

Circa de dilectione inimicorum
Dilectionem inimicorum notandum est
alia est dilectio affectus et alia eff
ectus. Dilectio affectus est duplex
quia alia est innocentie alia bene
ficentie. Dilectione innocentie tene
mur diligere inimicos quia non debemus
eis optare malum in quantum malum
sed in quantum est eis optare malum
in quantum malum sed in quantum est eis
expediens vel rei publice. Affectus
dilectionis beneficentie duplex
est s. principalis et secundarius. Effectus
principalis est velle [inimicis] et optare
inimicis bona spiritualia sicut
est gratia et gloria. Hoc modo tenemur
affectu diligere inimicos. Affectus
autem dilectionis beneficentie secun-
darius est optare inimicis bona
temporalia. Hoc modo non tenemur
semper diligere inimicos quia non semper
expedit eis habere temporalia
bona. Eodem modo distinguendum est
de dilectione effectus que similiter
duplex est s. innocentie et be
neficentie. Primo modo tenemur omnes
diligere inimicos quia non te
nemur eis mala inferre nisi
forte propter bonum persone vel rei

publice. Secundo modo distinguenda
est dilectio beneficentie quia si est bene
ficium spirituale necessarium ad sa
lutem tunc tenemur inimicis
illud impendere sicut orare
pro eis non quidem in speciali sed in com
muni ut scilicet non excludamus eos
ab oracionibus communibus. Si vero est
beneficium temporale adhuc non tene
mur nisi in casu necessitatis. Nota
tamen quod duplici possumus habere
inimicum s. persone nostre vel ecclesie.
Igitur inimico persone nostre bene
facere perfectionis est non in quantum benefi
cium ipsi vel alteri cedit aliter
nocumentum quia in tali casu prohibere
beneficium valet. Inimicos
autem ecclesie beneficium prohibere
perfectionis et meriti est non quod beneficium
spirituale recusandum est
experientia patet quod optare bona
temporalia inimicis ecclesie in per
sonis est non peccatum sed quoniam
credunt perficere. Inimicis
vero persone optare bona
temporalia perfectionis est non peccatum
dens quando scilicet putatur eis vel
aliis fore nociva. Nota
quod licet amicum diligere sit ma
gis debitum tamen inimicum diligere
magis est remissionis pene
meritorium et ad alia multa va
let. Primo quia magis accedit
ad perfectionem maiorem. Secundo
quia magis gratuitum. Tertio
quia maius caritatis diligere
inimicum magis est meritorium
remissionis pene et hoc racione

difficultatē licz i amātis
sit magis meritori9 vite et
ne rōne intēsionis amor
em̄ fncaorē faciat motum
caritatis sicut 7 dispō naīis
ofert for̄ Tō q̄ meriu
dilige' expssi9 signū cari
tatis ē q̄ gt motu ne ē
bn̄ velle difficile ē nisi assit
gr̄a p qua vincat̄ natā

no Tō q̄ ille cui i iuria facta
ē nō det nō regulaconē
q̄re ex debito nāitatis sz si fa
cit oplet debitū pfcōis sm̄
dicat Cū q̄ the det rēo
cilīacōm q̄re ut supplica
cōna osequat̄ vna q̄ in
iuria passus ē alterz q̄ por
rogauit De virtutib3 cardia

De virtutibus cardinalibus

Deo virtutes libz meritic
tās dmales rectificat̄
aia i suis vib9 ma pdēa
a rectificat rōnale. fortitudo
irascibilez tpancia ocu pi
scibilem Justicia po rectificat
oms vires ipa em̄ iustia
ophendit virtutes ordina
tes ad pxīm ut ē eqtas
7 liberalitas 7 ordinatas
ad seipm̄ sio ē pēna 7 ino
cētia 7 ordinates ad deū
sit ē latia pietas 7 obedīa
pp̄ hō dī iustia cētur eas
vires 7 q̄ nō tm̄ ē vtus
spālis sz etiā gnalis ophē
dens totis oēc rectitudinē
cū ipa dicat̄ rectitudo vo
luntatis Et p virtutes car
dinales homo in operib9
i strīt p̄ nisi sit dup̄. q̄ i strīt
qno ad se p p̄dentia 7 qno
ad pxīm p iusticiaz Sm̄ etiā
sit dup̄ q̄ hō reīat̄ i p̄
sper p tpancia 7 i adūsis
p fortitudī Et dt aug9 q̄ p̄de
cia ē i eligēdis fortitudo i
tollerandis tpancia i vtēdis
iusticia i distribuēdis Jtē dt
aug9 q̄ p̄dencia ē i pcauē
dis i sidiis Justicia i sbue
nēdis miseris fortitudo i pfe
rendis molestiis tpancia
in coherēdo delectacōib9 puā
uis Jtē dt aug9 i iusticia
sua q̄ sicut dt p̄dēac ctep
lacio fixe mutās ad hone te
pauore meritaz delectacōis
Justicia debita ordinacō ad
deū 7 ad pxīm Jste q̄ a
virtutes appellant̄ cardina
les q̄ sicut hostiū vertit̄ in
cardine sic ata i hijs vtit̄ 7 re
git̄ vita hoīs hōta̅ et
pollitice q̄ hōnes pollit
7 ornat. Dr̄ etiā hūane
q̄ hūano studio acqrunt̄

Appellant̄ etiā osuetudinales
q̄ honestas hūana se magis
i istis exaltat sic ē sctor̄ de-
uocō se magis exaltat in
virtutib9 theo tis Tō q̄ p̄ no
dēac ē scire q̄ possit tpa
cie ē nō psumere q̄ nō po
ssit fortitudis ē face q̄ nō
possit Justicie ē velle face
pl9 qua possit Jste virtutes
pīas hnt gr̄d9 pfcōis sm̄

quos aliter eas possidet. Et incipientes aliter proficientes aliter perfecti. Dicuntur enim iste virtutes quasi politice secundum quod regunt vitam hominis quo ad opera exteriora quamvis pugnat contra vicia et hoc modo sunt in incipientibus. Purgatorie dicuntur secundum quod iam sunt in victoria viciorum et consistunt partim intra et partim extra et sic sunt proficientium. Dicuntur purgati animi quia iam sunt devictis viciis homo consistit ita quod raro primi motus insurgunt et hoc modo pertinet ad perfectos. Exemplares dicuntur quamvis sunt in mente divina. Ista sunt enim rerum divinarum exemplaria. Ita et ydee virtutum in ipso consistunt.

Prudentia de prudentia

Prudentia secundum quod est virtus politica est ut ait Macrobius ad rationis normam que cogitat quam agit universa dirigere ac nichil preter rectum velle vel facere. Prudentia vero secundum quod est virtus purgatoria est ut idem ait mundum et omnia que in mundo sunt divinorum contemplatione despicere et omnem anime cogitationem in sola divina dirigere. Prudentia vero prout est virtus purgati animi est sola divina nosse et ea tanquam nichil aliud sit intueri. Prudentia sane exemplaris est ipsa mens divina cui omnia nuda sunt et aperta. Secundum partes prudentie secundum Tullium sunt intelligentia providentia memoria. Intelligentia

no

vero est per quam animus perspicit ea que sunt. Prudentia autem est virtus ut idem Tullius ait per quam videtur de futuris antequam facta sint. Memoria vero est secundum eundem virtus per quam repetit ea que fuerunt. Nota quod duplex est iudicium scilicet discretivum et diffinitivum. Iudicium discretivum est quo ratio iudicat aliquid esse faciendum vel non faciendum. Et tale iudicium est sciencia et non virtus. Iudicium vero diffinitivum est quo ratio imperat aliquid fieri vel non fieri. Et circa istud est virtus. Unde in primo iudicio sic habet sciencia ad operatores bonos ut consiliarius. In secundo vero iudicio se habet virtus ut imperator. Prudentia habet regere ceteras virtutes in actionibus. Sub hac omnes partes philosophie moralis que sunt ethica monastica vel yconomica et politica. Continetur. Prima scilicet ethica mores quo ad se ipsum instruit. Secunda scilicet yconomica familiam disponit. Tertia scilicet politica urbes et regna regit. Triplex est prudentia. Prima est cordis et hoc est in dispositione presentium et in recogitatione preteritorum et in provisione futurorum. Deuteronomium: Utinam saperent scilicet presentia et intelligerent scilicet preterita ac novissima providerent scilicet futura. Secunda est oris et hec est in moderatione sermonum. Qui moderatur labia sua prudentissimus est. Psalmista: Pone domine custodiam ori meo. Tertia est operis et hec consistit ut ait Tullius in fuga mali

no

nota

z elegane bom ps delma ama
lo z fiat bonu. Nota q alia
e pudencia mundana alia spua-
lis alia diuina. pa e in tpa
libus cognoscendis. 2a i comodo
carnis. 3a i obsequiis diuinis
Officiu prudencie e actus alia3
virtutu dirige sicut sup dcm e
de virtutibus discretio no tm vtus est
qa auriga virtutu. Nolle ei
falle nl falli posse ut dt Sen
Res p virtutes estimate. Sen
tur p i com z cē huic's si diuina
pns estimes si digitate rebus
no fm opionem multoz s p cor
naz ostituas. Nobis comissa
ad dei gliaz z pximi edificacioz
dei dispesare. luc. xvi. pu. e si
dispe z pa cē mutabilitem
fuge. Fcitate i obscuritate pscue
rare debe qui acepisti qncia
no inape

De temperancia

Temperancia p macrobiu
pnt e ppllitica vtus e
nich appete penitendu. In nullo
lege moderacois excede sub
iuge rois cupiditate doma
re. Tepancia pnt e vtus
purgatoria e oia relinquere
in qm natura patit pt ea
que corpis vsus requirit. Tepan
cia pnt e vtus pgati ai e
terrenas cupiditates no tm
reprime s penitus obliuisci
Tepancia pnt e vtus exemplar e
quedā i se ppetua i mente
quisdā ptes tpancie fm
tuliu sunt tres scz ōtinencia
clemencia. modestia. odtine

cia fm tuliu e vtus p quam
cupiditas ōsilii gubnacōe
regit. Clemencia e vtus p qua
mot ai in odiu alicuius teme
ratat benignitate nl hyllaritate
retinet. Modestia e p vtus
p qua pudor honestus carā
z stabilē opat auctē. Partes
tpancie sut tres. sobrietas.
ōtinencia. modestia. pa ōsistit
circa gustu in quo ponit modu
sobrietas. 2a circa tactu
ōsistit qm ad vi ōcupiscencia
tui i ponit modu castitas
hēt ei hec cohibe vehemētes appetitus
refrenadi se i vē spē ōcupiscentia
tiua. Isti at appetitus respi
ciunt psobrietate z ōtinencia
am. Tercia ōsistit in dcis z in
fcis. Secundm at pnt hec acap
ptinet ad tres ss z circa
ptes eaz maias s. visum
auditu olfcum ptinet etia
hec fm z ad tactu na qui de
qui e i ōcupiscentia s ad alios
actus quoz regula sit man
ad pcuciendum nl capiendum
nl pedes ad ambulandum. In
omnibus istis modis ponit mo
destia. Dignitas tpancie i
hoc e qz euam decorat quia
sit i natis fōr decencior est
qz materia sit vel i morali
bus ōplis ōmendat modus qr ipa
ecto pp hoc tpancia ōmen
dat soli qui e medius pla
netaz z decencior int ceos
agerita ōmulat qz mediu

quia medium tenuit boni. Unde dicitur quod verbis non meum sed adver-bys. i. non in eo quod alius faciat sed in eo si benefaciat consideratur. ¶ Istud patet in illa vidua que obtulit domino minuta et magis commendata est quam qui magna dona miserunt in gazophilacium. Viciosos appetitus refrenat sicut supra dictum est. Unde comparatur freno et remo et lime que superfluum et rubiginem tollit. De fixo [illegible] temperat sed quod apponit [illegible] rationabile sit observanti. Medium servat unum. ¶ De-ne medium si non habes per se medium de hoc medio dicitur. ¶ Medio tutissimus ibis. Istud medium voluit dominus nos tenere quando fecit eam non de capite vel de pede sed de costa et quando fecit hominem partim corporalem et partim spiritualem ut dignitate nature spiritualis angelica et sic corporalis creatura. Per quod [illegible] applicatur qui stetit in medio discipulorum, sedit in medio doctorum, suspensus est in medio latronum, locatus est in presepio in medio duorum animalium. Visus est eciam Johanni in Apocalypsi ambulans in medio candelabrorum aureorum. ¶ Natura consonat quia natura in medio collocat proxima corporis [illegible]. ¶ Stultis abutitur omnes. Unde virtus temperantia comparatur ligno vite quod erat in medio paradysi.

De fortitudine

Fortitudo secundum Macrobium primo est virtus politica est animum supra periculi metum agere nichil nisi turpia timere, tolerare fortiter adversa vel prospera. Fortitudinis purgatorie est animo non terreri a corpore recedente nec altitudinem abhorrere. ¶ Fortitudinis purgati animi est passiones ignorare non vincere ut nesciat irasci et nichil cupiat. ¶ Fortitudinis exemplaris est quod semper idem est nec aliquo mutatur. ¶ Partes fortitudinis secundum Tullium sunt quatuor. scilicet magnificencia, fiducia, paciencia, perseverancia. ¶ Magnificencia secundum eundem Tullium est magnarum et excelsarum rerum cum ampla quadam animi proposicione cogitacio atque administracio. Fiducia est virtus per quam in magnis et honestis rebus multum [illegible] se animus in se firma cum spe collocavit. Paciencia est honestatis et utilitatis causa rerum arduarum atque difficilium voluntaria ac diuturna perpessio. ¶ Perseverancia est virtus in racione bene considerata stabilis et perpetua permansio. ¶ Alia sunt [illegible] fortitudinis. ¶ Primum est quod [illegible] robustos superat. ¶ Machabeus. Iudas vir fortissimus. ¶ Aliud est quod homini bona spiritualia conservat. Luce [illegible] fortis armatus custodit atrium suum. ¶ Tercium quod ditat. ¶ Proverbiorum: manus fortium

diuicias parant. Quartus quia
regnum celorum expugnat
Matth. regnum celorum vim patitur.
Quintus quia ornat patriam. forti
tudo et decor indumentum eius. Sextus
quia cunctis associatur. quoniam leo
fortissimus bestiarum ad nullius pa
uet. Septimus quia communitatem ex
spectat patriam. Cicero: forte quos
in re publica. fortitudo consistit
in duobus s. aggressione et duorum pos
sibilitate agere et confortare cor tuum
cum contemptu timorum. Hebr. apo
stolus sicut filium pharao. Sic ne
magis ch. esse. cum po. De
cetero insufficiencia tribulacionum. Apostolus
nemo coronatur nisi qui legitime certaverit. Cum
repugnatione timorum. Job. mili
cia est vita hominis super terram. Ecgl
ta iuuat fortitudinem. Primum est
exhortatio sicut legitur de Iuda
machabeo quia armat socios non
clipeis vel hastis muniuit
sed sermonibus optimis. Secundum ex
robustorum ut legitur de elea
zaro qui elegit fortiter mo
ri quam prauis legibus. Tercium
virilitas et fortitudinis postis de li
gnis. Quartum exhortatio in prin
cipibus sicut legitur in Iosue quod dominus
non deleuit statim hostes fili
orum israhel sed relinquit aliquos ut
per eos probarent. Quintum phara
Sextum spes remunerationis
in paradiso. Consortetur manus
tue et non dissoluantur. erit enim
merces operi tuo. Septimum
hastium debilitas. quis debilis
est fortis est ut modo dicitur. Imma superbe
eia temptacionum caput
hostis est qui non potest dimicare in
valetudinem. Sextum ordinis adiu
torium. Exodo. cum eleuabat moy
ses manus vincebat filii israel
si autem dimittebat vincebat
amalech. Septimum armorum
spiritualium apparatus. Sicut sampson
vicit philisteos in mandibula
asini. i. temperancia et simplicitate
Octauum memoria diuine pas
sionis quam significatur in dauid qui
contra golia vicit in baculo et fun
da. Nonum confortatio spiritualis per
preces cor hominis confirmet.
Decimum ambulauit elyas in fortitudine
cibi illius. Et simul et petrus
paratus spes sua gratia confortatus
est. Deinde magis obedire
deo quam hominibus. Undecimum ut apostolus ait
tale confortamentum super mentes
hominum
De iusticia
Iusticie politice sunt materia
bonum est obseruacio communis
quod sicut est iusticie purgatorie
sicut unde est ad diuina hominis perue
nti una sicut eius quod oportet
officium conseruacio. Iusticie purga
ti ad vita se cum superna
mente sociari ut sicut vi
ta sicut impetum imitacio
iusticie exemplaris est ipse
in asspitiua opus sunt co
tinuacione non flecti. Partes
iusticie sunt tales sicut sequitur scilicet
religio pietas. gratia vin
dicacio. obseruacio veritas.
Religio sunt cuius tale est
superiorum tamen dicunt natura quia
diuinam vocat curam et ceremoniarum

affert. Exp[ro]ptas e p[u]gna
gmott sanguine et benivole-
ne officium et diligens tribuit
cult[us]. Cura e i p[u]gna circa
et offert alt[ius] mensura et remu
nerandi bonitas gaudet. Vindic-
ta e vt[us] pugna mes et i iniuria
et omne quod obstat e defendendo
atque blasphemando repulsat. Obs
nantia e p[er] quam homines aliqua dig
nitate ancellentes cultu q[ua]dam
et honore dignantur. Veritas e
p[u]gna i immutata eorum que sunt
aut fuerunt aut futura sunt. Nar-
ratio quod iustitia non tantum e virtus
specialis etiam generalis ut habetur
supra de virtutibus cardinalibus in
genere. Iustitia dicitur in libro Sapien-
tie perpetua multiplicatur rone quo
quod perpetuat quasi stabiliendo
i loco debito s[ub] deo et super
corporales creaturas. Deo quod
manebit i patria s[ed] contra
et s[ed] contra talis non cardinales
virtutes et si maneant s[ecundu]m
i patria non tamen s[ecundu]m omne officium.
Temperantia ei frenabit motus
illicitos. Prudentia nos non ca-
vebit a[d]versitatibus. Fortitudo
non aggredietur terribilia. Iusti-
tia pollitur tempore s[ed] amore vi-
delicet pene vel premie ipsius he
qui iustificat i peccatos p[re]mune-
ratione. Timore exemplum. Bonus
qui fuit i India tradidisset cum
Aulta monet ad rectitudinem
ad iustitie exemplum e rectitudo
humana corporis quod i dicitur
evolvi i recto corde cum hec

enim exemplum quod ut dicit Augustinus
Iustitia e i corde hominis naturaliter.
Exemplum quod bruta animalia do-
cent multa que ad iustitiam
pertinent ut e i nocentia et co
cordia et huiusmodi. Merito septua
centies usque ad mortem certa pro
iustitia. Effectus iustitie e quod
beatificat. Capitulum. Beati qui esuriunt
et sitiunt et petitionis. Beati qui
patiuntur propter iustitiam. Beatificando
altat etc. Eorum opera iustitias
exaltabit. Appetitum con-
pre refrenat ipsius erit iustitia
cingulum lumborum eius. Esaie. Deo
reparat per iustitiam et mediam spa-
cio sedibus eius. A morte eterna
liberat. Proverbiorum. Iustitia liberat
a morte. Coronat. Timothei. Repo
sita e mihi corona iustitie. Remu-
nerat. Capitulum. Retribuet mihi dominus
secundum iustitiam meam. Iustitia consistit i fide.
Ad Romanos. Credidit Abraham deo
et reputatum e ei ad iustitiam. In
ordine post. Clama in quadro
expau vos iusta meditatione
ceteris virtutibus mihi qui i sapientia
mo et qui i iustitia meditabitur
In humilitate. Capitulum. Et dicat
nos i plenitudine omnem iustitiam. Glo-
riosa e iustitia scilicet sermon
in eruditione pulchra. Ornati
iustitiam iniuncti fidelis. De qua
Loquitur omnibus ad Romanos.

Loquitur quod data divinitus pro-
fici generaliter dona dei spe-
cialiter tamen et appropriate vii sunt do-
na spiritus sancti quod per ordinem ipsius
enumerat assumens incipiens usque

ad ultimum desiderium. Septem
igitur dona sunt multipliciter necessaria
scilicet ut per hec expellerentur vii vicia
ita ut scilicet timor expellat su-
perbiam pietas invidiam sciencia iram
que est contra concordiam fortitudo
accidiam intellectus gulam sa-
piam luxuriam consilium avari-
ciam. Secundo dicuntur dona vii esse propter
expediendos viros naturales ra-
cionabiles. Indiget expediri
tam in prosperis quam in adversis. In
prosperis quidem per timorem. In adver-
sis autem per fortitudinem. [illegible]
autem indiget expediri quantum ad
officium respectu proximi quod fit per pi-
etatem et quantum ad officium respectu
dei quod fit per gustum sapiencie. Raciona-
lis quoque indiget expediri in
veritatis speculacione quod fit per
donum intellectus et in veritatis
eleccione quod fit per donum consilii
atque in eius execucione quod fit per
donum sciencie. Per hec enim dona vir-
tute consistit in medio racionis
pure et precise. Tercio dicuntur
vii dona propter regimen acti-
ve et contemplative. Vita contem-
plativa tria dona scilicet habere
timorem ad reverenciam. In-
tellectum ad intelligenciam veritatis.
Sapienciam ad gustum bonitatis.
[.]elecia vero vita debet habere pie-
tatem ad agendum fortitudinem nec
ad sustinendum. Scienciam ad dirige-
ndum consilium ad cognoscendum. Ultima
quod dona sunt spiritualia quia lux

cognicionis multum expedit ad
dirigendos pedes nostros in viam
eternam propter eandem tamen sunt dona
combinata ii. quia semper adiungitur
unum directivum cum alio quod spec-
tat ad actionem vel passionem.
Unde glossa super Ezechielem. Ex sinu
sapiencie maturi per intellectum
prudenti per consilium tandem per for-
titudinem audaci per scienciam discreti per
pietatem misericordes per timo-
rem humiles. De dono timoris

Timor est ut vult Augustinus fu-
ga mali. Quatuor species timoris
sunt. Prima est naturalis scilicet
quo timet naturalis nocumen-
tum naturale. Iste timor non est
meritorius nec demeritorius quia
non subiacet libero arbitrio
et sicut naturalis non creata insti-
tuta sed restituta quia iste ti-
mor est pena pro peccato primorum
parentum inflicta. Hoc timore
Christus naturaliter mori timuit.
Secundus est timor humanus quo
scilicet quis nimium timet pelli
sue. Iste timor nascitur ex
nimio amore proprie vite et
est quoque mortalis scilicet in ca-
su quo preferret mortaliter
quam amitteret vitam suam et
quoque venialis est ut cum quis
propter se facit venialiter peccatum quod
permitteret se gravari. Tercius est
timor mundanus quo quis timet
nimis rebus suis. Hic nascitur
ex nimio amore rerum temporalium
et est quoque mortalis quia venialis
ponitur [illegible] in quo dictum
est de humano. Quartus est timor

similis quo scilicet quis timet peccare
propter iehennam principaliter. Quintus
est timor initialis quo scilicet quis timet
iehennam et offensam dei qui du-
os oculos habet unum ad penam
alium ad deum et hic est principali-
ter. Sextus est timor filialis quo
scilicet quis timet dei offensam vel
separacionem ab eo. Nota quod ubi predicti ti-
mores sic accipiuntur quidam timor
est a spiritu sancto et cum spiritu sancto sicut
timor initialis et filialis aliquis
est a spiritu sancto sed timor similis
aliquis est sine spiritu sancto sicut
timor humanus et mundanus quos
non spiritus sanctus scilicet donum sciencie operatur nec
presumptio sciens dampnat. Est et alius
timor reverencie ad deum quem
solus movet timor eius viri in patria
sicut dicitur in psalmo Timor domini sanctus
permanet in seculum seculi. Reverencia vero est re-
flexio angelicam considerata magnitudine
dei ad propriam parvitatem.
Timor domini multa bona operatur
peccatum expellit Ecclesiastici i Timor
domini expellit peccatum. Sapienciam
gignit. Ecclesiastici Radix sapiencie timor
domini. Negligenciam abicit. Ecclesiastici
Qui timet deum nichil negli-
git. Animum stabilit Proverbiorum. Si non
in timore domini tenueris te insta-
nter cito subvertetur domus tua.
Spiritualiter ditat Proverbiorum Non est in-
opia timentibus eum. Bona opera
cumulat Ecclesiastici Qui timet bo-
num faciet. Cor delectat Ecclesiastici Timor domini
delectabit cor. Vitam prolongat
Ecclesiastici Timor domini apponet

dies. Eternaliter remunerat Ecclesiastici
Timenti deum bene erit in extremis.

Timor | De timore filiali
filialis donum spiritus sancti est. Non
tamen cum spiritu sancto est sicut carita-
s est a spiritu sancto nec tamen est cum solo.
Timor tamen filialis locum spiritui
sancto preparat ut cum sic seta filium
introducat. Seta namque sic
filum introducat ut cum pa-
rtit sed cum ipso non permaneat
sic Augustinus dicit. Timor filialis
est donum quo nemo bene utitur
quia licet sit timor filialis bonus
sit in se primum quod est donum spiritus
sancti est tamen actus eius quandoque imperfe-
ctus est. Timor itaque filialis
deus facit primum est quod imperfe-
ctioni tali facit. Tercium est quod est
aspectu metu pene tamen primo
primi bonus est et dicitur quod di-
stinguitur. Sed non quod illo
timore filialis dupplex sit est
scilicet vel cum quo utitur caritas
habitus tamen vel cum utilitate simi-
litate. Quorum primus modus utique bonus
est nam ille utitur est abhorrere
penas eternas quod bonum est
sit in timore initiali. Secundo
modo utitur est malus quia utitur
eius est utilitate malum ex
delectacione pro pena cuius tamen af-
fectus habet in voluntate et se-
querentur effectus sed sponderetur
in prauitas ut dicit Augustinus
et sic intelligitur dictum Augustini
quod dicit quod timor similis est

bonus non tamen ex eo quod qui timet bene
agit servilis. quia agere bonum
ex bonitate facti sed agere meritorie
est ex bonitate agentis quod agit
ex virtute caritatis et gratie

Timor initialis / De timore initiale

Initialis sic dictus est quia est
proprie incipientium qui adhuc in an-
gustia sunt super peccatis suis que com-
miserunt. Et hec angustia
foras mittitur quando conscientia serenatur
ad plenum. Contra quia caritas
sed foras mittere initialem timo-
rem in quantum habet nam timorem
servilem sed habet scilicet quod habet oculum ad
penam. Timor vero initialis habet
duos oculos unum ad gloriam qui
est venialis alterum habet ad penam
qui est vere actualis sed timore
servili est venialis. Et ideo timor
initialis abstinet a peccato crimi-
nali propter penam purgatorii in
quo nullus potest quiescere cum pec-
cato quia etiam timet penam pur-
gatorii in quantum est dilatoria
glorie sine separata ad tempus.
Tertio est amor filialis ut
quo deum diligimus propter se tamen
et mercenarius ut quo deum dili-
gimus principaliter et secundario bonis
rebus etiam ad mercedem. Sequi-
tur duplici amori respondet du-
plex timor scilicet filialis et initialis. Nam
filialis timor respondet amori
filiali. Initialis amori
mercenario. De timore filiali

Timor filialis proprie contimet
offendere deum quia deus si
propter peccatum non separaret adeo tamen
a peccato abstineret ne ipsum offen-
deret et iste differt timor filialis
ab initiali quia proprie est timor
separationis et propter conscientiam peccati
timet adeo separari. Timor vero
filialis tamen non timet offendere.
Alia est differentia quia timor initialis
est in perfectoribus sed filialis perfectorum
est. Tertia est differentia quia iste timo-
re pene dominus sit scilicet perfectis
et cautela. ipsa perfectio per-
tinet ad timorem initialem. Ta-
lis enim perfectio est ex conscientia pec-
cati de quo nescit an sit di-
missum. Cautela vero pertinet
ad timorem filialem. Et sicut
perfectus timet peccatum quia deum
offenderit ita perfectus timet
penam sed tamen perfectus timor
filialis sanctus et castus

De dono pietatis

Donum pietatis consistit in tribus
scilicet in cultu dei et in bene-
ficentia sancte scripture et in honore
proximi. Cultus dei consistit in pro-
fessione divine maiestatis et
hec est theosebia. Reverentia
sacre scripture consistit in hoc ut
ei firmiter credat ut solli-
citate custodiat ut fideliter
dispenset. Honor proximi con-
sistit in reverentia seniorum
in compassione aliena in subven-
tione miserorum. De dono scientie

Scientia donum idem est
quod prudentia que est
virtus politica sed differunt in

rone agendi. Sp̄ritus tamen om
parat [corr.] cupiditatibus carnalibus
sive doni cupiditates
fidei. quartus actus sive doni e
ducere itta ... in mediona
tonis ... sit ... Sextum e q
habeat rones quibus se defendat
ab impugnatibus fide sua Sextum
sive donum non tm subponit
ea que sunt scripta i libris
theologicis sed eam que sunt scrip
ta i tota ph̄ia quibus innitatur
ad probanda fide .... est q
a malo abstineat. Octavum e
q bona et pr̄ntia tpalia cum
stret contra sive doni e regere
opa ad norma rones ad
conformitate dei. Est hec perfectum
donum sit ... sibi spe bonum
malum lateat. Est hec sua regit
puritate ... q ... domo do
na gubernat. Item pdeum sive
sit hec q sit et aliquo sit et ad
q sit. Sive donum e scientia
scia actiora et io rone scientie
consistit i cognitione ... q non
e ... rone scia ... consistit
i ... hec e ... de dono fortitudinis
Fortitudinis
donum ... glo super
Job. Dixit e consilium sn
fortitudine q q letando ... ..at
... sn virtus ... non ... nō
at. ... non q fortitudo ... cpta
... doni ... fortitudinis
cardinali ... fortitudo
... cardinalis est ... ...

dum ne suspensi ... fortitudo non
sput e donum e to ... ne
... ut e religione
... et plura que ... sunt dif
ficultas vel ... non
sit in proposito de dono consilii
Consilium ... mens
... de consilium de
liberatio ... valentibus
ad finem ad que intendimus
et talis consilium ptinet ad
... vel e ... ut ...
... de consilium ...
... ad quas
non ... q ... e consili
um ... psaus ad ...
et ... que ... -
nandos ... consilium ... dona
... i medio c
templatorum et actorum donorum
et deliberatio de opibus ad
... sive teneamur ad
ea sive non et ... sumit
consilium totum et ita consilium
et ... st ... i ...
tm consilium fundat super pr.
... i ... sapientie ... q
... e i patre. nō q sicut nō
ad sive donum ptinet rep
bare malum et eligere bonum
ita ptinet ad consilium ta
mere picula que st ... ...
... Est hec sicut donum
sive ... regere puritate ita
donum consilii ... regere forti
tudinem. ... em differt

gsiliu astia q gsiliu e cta
difficile et ardua scia uo ctam
bonum De sapia et intellectu

Sapia et intellect differut
q sapia e cognitio dei
absoluta intellect uo est
cognitio dei collata ul i co
paratoe ad creaturam est alia
differentia q intellectu cognoscitur
deus p signa sapia uo co
gnoscitur apo experimento unde
p intellectum deu cognoscis p
sapiam uo dulcedinem ei gu
stam. Unde sap dr qi sapida
sapore gdita scia est igr
p intellectum sermo pcui p
sapiam maturi De btitudib igr

Beatitudines sut vii sm
distinctoz qdam eprus
bm sit h octo quas salua
tor enuat de monte s. pau
ptas sps mititas luct
esuries iustie mia mundi
cia cordis pax hay bea
titudinu imis attapt sm in
tegritate pfectois requirut
ut ad pfectam integritate
tru s recessus a malo pgress
i bno et pfens stat i optio
Siue malu aut pcedit
ex timore supbie ut ex
ratore malicie ut ex la
guore ecupie gt h tria
sut tres btitudis sz pau
ptas sps gt malu timoris
mititas gt malu uatoris
luct gt malu libidinis
pgress i bono attenditur
s. sinaz mutatoz q e sm

duas vias dei s. ma gt
viam de qbus i ps Uias
tuas dne dm mi et sm istas
duas vias istas sumuntur
due btitudines sz esuries iusti
tie et affectus mie Pfecta stat
in optio attenditur in duob sz
i limpida cogitatoe et tranqlla
affectoe et sm hec sumut due
ulte btitudines sz mundicia
cordis ad deu videndu et pax
mentis ad pfecte fruendu p bea
titudines excludut vii vicia
capitalia paupertas spus
excludit supbia mansuetudo
ira luct i nidia qm qui
luget p pctis alio no i ui
det illis esuries iustitie
acedia mia auaricia mu
dicia cordis gula q cordis
i mundicia fuit hec ad mo
bruti aialis pax excludit
luxuriam qm gustato spu de
sipit ois caro Ut i enia
tone donor e ordo artificial
q p pom digniores ita i
btitudib e ordo nalis ubi
digniores ponunt ulto Dne

Paupertas spc De pma btitu
Psumitur h p abstinentia ab
amore i ab amore carnalium
voluptatum et diuiciar ut ppe
excellencia h triplicitur ad
mdi un dr supplicia paup
es st qui no querut illecebras
scli Aug. q dr pauperes
spu st humiles deu timentes
alia glo dt q pauperes sut
qui metu et ora possident et

Mitis est sic dicitur beatus. De secunda

Mitis enim nec patitur nec vindicat. Est
autem mititas eadem cum mansuetudine
licet cum expositores super Matheum quod mansue-
tus est qui nullam amaritudinem in aliquo sen-
tit, ex quo patet quod mansuetudo est
purgativa ire et potest dici quod man-
suetudo est species fortitudinis mediante
patientia. Differunt tamen mansuetudo
et patientia aliquo modo quia patientia
est in sustinentia molestiarum
corporalium, mansuetudo vero in su-
stinentia contumeliarum. De tercia.

Luctus est lugere pro peccato toto
corde ipsum ita quod insurgamus
ad destructionem ipsius. Lugere autem
de malo ut fugiamus ipsum sic
lugere est solius contriti. Lugere vero
de aliquo malo spirituali est cuiuslibet
virtutis. Et ex libris de virtutibus luget de
suo errore. De quarta

Esurientes iusticie vehementes
desiderium iusticie sitiunt boni
esurientes ad bis pertinet est beatitudo
quia aliarum virtutum esurientes car-
dinalium quarum perfectionem immediate
coniungimur deo quod non sit palias
virtutes cardinales. Iusticia enim
proprie sumpta hic comprehendit fidem
spem caritatem que immediate
nos coniungunt deo. De quinta

Misericordia est per quam pre-
mia celestia meremur. Opera
misericordie sunt quatuordecim
videlicet vii corporalia et vii spiritua-
lia. Corporalia sunt hec videlicet
visitatio infirmorum potatio sitien-
cium cibatio esurientium redem-
ptio captivorum vestitio nudorum
collectio peregrinorum sepultura
mortuorum. Prima vi de illis habemus
ex evangelio. Septima de Thobia. Opera
autem spiritualia sunt hec: delinquenti
ignoscere peccantem corripere ig-
norantem docere titubanti consulere
egentem consolari pro salute proxi-
mi orare iniurias sustinere. Et hec
[illegible]. Et propterea opus mundicie quia
rursus malum et patientia similis
frangit iram et hic primum est. Sic
racionem irati mitigare verbo.
Visito poto cibo redimo tego
colligo condo. Et aliquo pro donis
oro foro consulo solor. De sexta

Mundicia cordis est qua clari-
ficatur cor et mundatur ad
videndum deum et certitudo di-
ligendi. Et [illegible] ad mundicia
sit non pulvere sed pietatis quod
quando est purgati. De septima

Pax est status virtutis in quo
est delectatio in deo sine contradic-
tione mentis [illegible] et si
est aliqua difficultas. Et dicitur quod
pax est purgatissima cum paci-
ficis magis attribuitur vel fili-
as quam dei quam alias quod licet una
maxime assimilet hominem deo quia
ad opera exteriora magis
ad interiora assimilat pax

Octava beatitudo. De octava

Octava est de qua dicitur beati qui perse-
cutionem patiuntur propter iusticiam
quoniam ipsorum est regnum celorum.
Hoc est sustinentia persecu-
tionum propter iusticiam annexa est
quasi [illegible] pacificus sit

absque condicione terminus medicandy.
aboli patet quod idem pati est superare
temptacionem mortis propter christo in eo
de gradu est cum pace propter hoc sunt
quod octo sunt beatitudines quatuor ad
decem sed tamen vij quatuor addistin
ctionem gradium quoniam super pacem
non est alia beatitudo. Et augustinus pax
est finis et consummacio omnium beatitu
¶ Octava beatitudo redit ad caput
duobus modis. ¶ Primo quia idem premium
sibi promittitur quod prime beatitudini
scilicet regnum celorum ¶ Secundo quod omnes
probat ab ultima usque ad primam
ut virtus de sit sicut ait gregorius. extra libus
unusquisque aperit se lateat vel
lata continencia probat. Ex predictis
colligitur quod habitus virtutum
principali disponunt ad exerci
cium active. habitus vero donorum disponunt
ad actus contemplative. habitus autem
beatitudinum disponit ad perfectionem
utriusque. De sensibus spiritualibus
Per sensus spirituales percipit
anima spiritualia quia videt spon
si sui pulcritudinem ratione splen
doris ¶ Audit summam armo
niam sub ratione verbi ¶ Gustat
summam dulcedinem sub ratione sapiencie
comprehendentis utrumque scilicet verbum et
splendorem ¶ Odorat summam
fragranciam sub ratione verbi in
spirati in corde ¶ Tangit su
mam suavitatem sub ratione verbi
incarnati et nos in habitantis
corporaliter et reddentis se pal
pabilem et osculabilem per
dilectionem caritatem ¶ Ex predictis
patet quod sensus spirituales deserviunt
perceptiones mentales circa verita
tem contemplandam que quidem con
templacio incipit a sensu et pervenit
ad ymaginacionem de ymaginacione ad racionem de racione ad
intellectum de intellectu ad intelli
genciam de intelligencia ad
sapienciam sive noticiam excessi
vam que incipit hic in via
et consummatur in gloria. De fructibus spiritus
Fructus xij spiritus sancti
dicuntur nonnulli habitus secundum status
consolacionum quibus consolatur spiritus
iustorum et iste delectaciones
constituunt opera perfecta ¶ Sunt autem
isti fructus caritas gaudium
pax paciencia longanimitas boni
tas benignitas mansuetudo
fides modestia continencia ca
stitas De dulia et latria
Latria est servitus et reveren
cia deo exhibita ubi sic
reverencia exhibetur honor deo
debitus est ydolatria. ¶ Latria com
prehendit quoque scilicet fidem spem
reverenciam sacrificium oracionem
pa... duo sunt cordis sequencia
duo sunt corporalis operis vel animi
est oris ¶ Dulia debetur crea
ture in quantum est ymago dei ¶
Duplex dulia est honor qui debetur
sanctis ¶ Communis debita virgini sacra
sancte in quantum ipsa persona sancta
debetur ei dulia sed in quantum
est mater dei debetur ei yperdu
lia id est superior dulia ¶
Humanitati christi persona tamen debetur

dulia e i plato gstituta
debet ei reuerencia que gsistit
i obediencia preceptorum et i ex
hibitoe honoris. Si aut psona
est debet ei reuerencia tm q
gsistit i exhibitoe honoris ypo
dulia debet creature excelle
ti sicut e caro xpi beata v
go et cx xpi. Sm sacrm q
ue crux xpi i qua pepe
dit debet ypodulia q i stiuc
tm fuit nre redemptionis. Sm
aliis at scis i q̄bus sut ligna
sine res tales metall debet
res caby scis i signu xpi
cifixi debet latria ymma
gibz vm debet eadm adoracio
que debet et illis quorum sut
ymagines. Sm n ymagi
nes i q̄bus res scis silla
quorum ymagines sut adorami

Preceptu de preceptis mgrie
est i pmi faciendi ul no
faciendi. Preceptorum at qda st
affirmatia ut honora patrem
alia negatia ut no me
chaberis. Precepta affirmatia
stricte sumendo sut precepta
& negatia phibicioes. Precep
ta affirmatia obligant sp
s no ad sp. Negatia obli
gant sp et ad sp. Precepta de
calogi pnt intelligi uel
data ut in nata. Pmo m
tm ptinet ad ppl'm isr'lita
tii. Sco m omes obligat
Sz ergo qp gtinet lex nature

i pliate decalogus expliate
hc gtinet q scripta e i corde
cui'libz i pliate. Qstud em p
ceptu e legis nre. Sz t no
vis fi alij no feceris. Includit
h precepta no occides no fur-tu
faceres et hm' que decalogus
ponit explicite. Sz tra precepta
tradunt i patie s. illa que
sut affirmatia. Sz tra at ne
gatiue sz negatia et hc io
q difficili' e facere bonu qua
declinare malu. plures em
i faciendo bonu requirut' circusta
tie q i q̄busda precepta phibent'
act' et affcus ut pz i ist' no
mechaberis no concupisces vxo
rem pxi tui q appetit' mimis
i ordinat' e ad illa i q̄busda
solu'mo phibet' act' ut cu
di. No occides. h dico f forz
tradcon. Sz tra f'm intate
intelligendi n f viri' intelli
gendi oia precepta negatia
tollerat manu et anim.
Multis mois ligamr sz lege
nre ut diliges deu sup
oia et nlli facias qd nob fieri
nolu' preceptis diuinis liga
bat' dicta precepta tr dant
In die et i siue noto s. quia
f aliquy bone e volu
ta re de nramus. Sm q̄b'
dicta gsilia etia sut precepta
sic religios qui bonart
talia decreuit pry ut e
ieiunare aliqs vigilias.

scor thm9 9suetu e 9sta
ta pmogenit9 succedit i re
gno C Quadatis plator. Unde
s. tath moyse et C 9stud qr
s aug 9 sit et 9stam
existat ad ihenaz C Nullis
pcepto sunt sic qr qda or
dinant nos ad deu qda ad p
xim C Deus i simuavit qn
i duab9 tablis dedit I pma
tabla sut tria pcepta que
ptinet ad deu qz pm ptinet
ad pren qr e eterna unitate
Scdm ad filiu qz e deux
ta bam veitatoe C tciu ad spm
scm qr e despiritali bitatoe
C In scda tabla fuert vij pce
pta ad pxim ptinecia qz
pmu e de exhibedis bois ut
e illud honora prem et ma
trem Reliqua vj sut de cauen
dis mal que ifeii pnt cor
de ul ore ul ope C ope ledig
pxim tpl pp qd dicunt tria
pcepta C pm e ne occidas
s e no mechaber C tciu no
furta facies. ore qo pxim
ledim9 et qt hc e illd no
dicas qt pxim tuu fls
testioni C corde ledim9
pxim dup C concup. s. v rei
corali adlt no 9cupi
sces vxo pxi tui C concup.
rei corali bn di no
9cupi re pxim tui talogi
Primu p decalo pcepto d
ceptu tres ht clausu
las. pma e no hebis deos

alienos cora me. Sbi phibem
adoratie creaturaz spualiu i
anglos C scda e no facies t
sculptile hc e ymagies fic
tas que nulli rei nalis s
repntatie C tcia nec pmez
silitudines. s. ymaginis rei
nalis et seq que e i celo de
sup ut solis et lune et que in
tira deorsu ut hois bovis
et slim nc cor que sut i aqs
sub tira. i. pistiu no adora
bis ea sz actu exteriori nec
coles. s. affcu interiori C So
hys pz qm no rephendut
xpiani qui faciut ymagi
nes no quide ad adorandu
et colendu. s ad moirandu
C honor at qui exhibet sas
no e latre s dulie C Scdm
allegoria vom pa clau
sula hui9 pcepti ond huj
deos et sar calienos y dolat
ce qui deos hnt alienos
Iudei qd messia i. anxpm
C etrratem arithmetu
C Tanc haz. s. no facies t
sculptile faciut heiti qui
no credut de deo n qz yma
gic et fatasia 9figunt C Co
t tcia faciut mali quam
qr superbi colut silim nec cor
que sut i celo de sup Ira
sup oia diligit platura
C Auar9 colit silim nec cor
que in tira sut C Volupttus
si colut silitu cor que
st i aquis hc e delicias

Secundum est non de secundo
assumes nomen dei tui in
vanum. hic prohibetur iuramentum
quod fit contra preceptum. Sciendum enim
primitus iurans et iuramentum
accipiens assumit nomen dei in va-
num quia primus sine causa nominat sum-
mam veritatem. Secundus etiam nominatur eo
tempore. Tribus modis quis peccat
in periurio vel iurando contra conscientiam
vel iurando contra illicitum vel ve-
niendo contra iuramentum. Ceptera
secundum quod iuramenta quandoque sunt
contra scripturam vel sonat in blasp-
hemiam ut qui iurat quod per in
tes[?] anima dei et similia ut sonat
in irreverentiam sicut qui iurat
per vulnera Christi est mortale pec-
catum etc si vero est quod iurat
Istud preceptum non solum mitti-
tur per peccatum veniale sed
etiam per intentionem mortale assu-
mitur enim nomen dei multipliciter
in vanum scilicet corde ore et opere
Corde sicut mali qui tamen nomine
sunt re Christiani qui licet
baptismum receperunt sacramentum tamen
non rem sacramenti id est gratiam non habent
Ore sicut mala intentione vo-
ti iuramenti confessionis predicationis quod fit
vana intentione et in iusta
oratione sequitur dei. apostolus hic la-
...
est amen. Opere sicut ypocrite nomen
dei assumunt in simulatione operis
exterioris non in puritate cordis
in sumunt illud in vanum quia
recipiunt mercedem suam etc.

Tertium est memento ut diem de tertio
sabbati sanctifices non facies
omne opus in eo. Istud preceptum
quantum est morale ut vacatio quod
est ad deum orando meditando
colendo quantum est ibi ceremoniale
ut assignatio diei septime quod
significat et spiritualiter designat allegorice
allegorice quietem corporis Christi
in sepulcro anagogice requiem
eternam in celo. Istud quarta preceptum
tripliciter potest accipi primo generaliter
ut cessemus ab viciis. Secundo spe-
cialiter ut cessemus ab operibus cor-
poralibus que impediunt vaca-
tionem ad deum. Tertio specialissime
ut est in vita contemplativa qui ab
omnibus mundanis se separant ut
soli deo vacent. Contra vacatio
est necessaria quia debitum tuum prestas
deum ergo quod sabbatum dicitur id est quies
vel sanctificatio ad deum sicut dies
dominica post dies sabbati et
quilibet dies statuta ad divinam
venerationem quibus cessandum
est ab opere servili id est a peccato
et ab opere impediente vacationem
ad deum. Opera et similia de-
viant libertatem scilicet opera me-
chanica mercatorum placi-
tum agricultura. de quarto
Honora patrem
tuum et matrem tuam. Huic
precepto additur promissio scilicet ut
sis longevus super terram quia quartum
est ut conservatio vite aliene
necessariam continuatione vite
preceptum dei nisi mandato homo

qui e pri^m pgnacoz q ad
esse nate ut pr carnalis
ul qui e pri^m pmnstin
gnacois sumedo. Alio mo
no s rom gpag s gnez acci
pit ipse qui d pr ctate ul
p rege qui d pr defensioe
honor intelligit hic d i s exp
hibicoe corpal i sustetacoe
ul spualis i obedietia ul
reuerentia. Ez obedia d iust
ficat s d iustitate prim qz
pri spuali debem obedie
i spualibz. plato plari s
regi i tpalibz rei publice
pri carnali i dispone rei
familiar.

De quinto precepto

Quintum e non occides. hic
explite phibet homi
cidum s i plite ois motz ire
s prom^m sine ille corde sit
tm ut ira su oris ut gnt
melia su opib ut pcussio
cta morte. Sob de pilato p
hibet hic hois occisio i iu
sta. Occ i iusta tpr fit
s ex ca ut i illo qui occi
dit sine culpa ul ordie
ut cu ille qui no e iust
legis accidit. ul ex animo
ut qu iust leg qz occidit
s libidie vindicte no amore
iustic. Distigu hoicidy
gen dupx s. vel q d cor
le z mentalem q d spua
le hoicidi^m. Spuale duo
bz modis fit vno m obmitte

do ut cu qs videt alm i ex
tma necite z no subuenit ei
mentaliter d eu occidisse
alio m fit gmittedo et hic
gnez tarde s. odiendo Jo. qui
odit fratrem suum hoicida e. Cer
cus ore sz detrahendo qr ille
cu detrahit occidit i gsia illi
qui audit detractom illi i qua
pris viuebat phona opa fa
ma. Corneqz ope sz malo exo
aliqui dicionez rume psta
do z tuc mentaliter d illu oc
cidisse

De sexta precepto

Sextum e Non mechaberis
In hoc precepto sic d aug
phibet ois illiat gcubit
z illacs ois illegittis b sus
de hac m qre i libro ito in
capo de luxuria z i ta scepti

Septim e / De septimo

non furtum facies. qz s au
g m phibet ois gtito rei
aliene ex cupite / gtractio
rei aliene. pt s liate tbz
moibz. Ex po gndo fit no ex
cupite s obedia sic facit
fily isrl aufendo vasa egi
pciorz. Ex s^o qn fit ex caute
la ut si aliqs furet gladio
furioso ne e ul alys no
ceat. Ex to qn ex ncitate fit
ut cu qs ad morte sit esu
riens furet pane qr i na
te cia sut gria. omia

Octauum / De octauo

no loqris qt pxim tuu
falsum testiom. hic phibet

ome gen9 acediay sic dr augs
q' deviat p tres vias ꝯst em
mediu m picolosu q nocet offi
ciosu q pdest iocosu q delectat
Cnihil ꝯt papto i ebdis ta
tuitas vitat tpe nativis tn
ta & optunitas fciat ipaz tala
tuitate vitat ee licitam

N onu De nono p & decimo
& decim e i hic No concupi
sces domu pxi tui nc deside
rabis uxore ei9 no fuu no
ancilla no boue no asinum
no oia que illi9 sut. Duo pro
hibent hic sz gcupia carnis
i uxore pxi & gcupia oclor
i re aliena. Na alh dno
maiore iclinat nata cor
pta ad dum p gsuato su
i ee spei ad aliud p gsua
coz i ee sui i idiui. Sit no
phibet appetitus qui e extor
ruptoe fmint ul alia de
lectacoe sualit qz i possibile
e q ille gcupie no sit i nob
Ez phibet vsus qui e ex
gssu rois qmis istud precep
tu ad dno ti debet ti in
telli abi phibere ois vinisa
lit ois gcupia male uolut

C onsiliu De gsilys in gne
put dicit qt ppptu
est psuasio boni melioris
ad q no tenem. gsilia i mlt
tis differut a pcepte. pmo qnia
ad pcepta tenem ad gsiliu
at no qz pcepta suare est

neitatis. gsilia u° volutatis. Ite
lex vet9 dat pcepta. evagelium
u° sr addit gsilia. Ite gsilia
ptinet ad pfcos pceptu at
ad pficiedos. Ez pmissio ad
i pfcos phibita u° ad pusos
pcepta scpant nos ab illicit
s gsilia agcessis. Ite p pcep
ta declinam pctm. s p gsilia
declinam occones pctandi. Ite
p pcepta maiore negatia pe
na fugi9 s p gsilia pmiu
cumlam9. Ite gsiliu suatu
afft pmiu no suatu no ad
ducit suppliciu m. Et ad pcepta
gstingim ex debito. s ad gsi
liu no n ex uoto. Ite gsiliu
uotu fit pceptu sic aut au
gs voue i q m e volutatis
dr vo neitatis. Ite melius de
uotu i moribus pmissionis
i uenire.. sm melius e mida
pcepta suare cu deuotoe qua
sr ad gsilia obligare & i his
negligetez ee. Nota qd i
lege mosayca fuert iudicia
& cerimonia & moralia lex
at evangelica iudicia tpa
Epta aufendo figuras eua
cuat cerel vitates exhi
bedo pcepta gsumat addi
ciedo adiuat at ea s. mysti
com docmictoz pmissione
pmoz & pfcoz gsilioz
Et io dr lex mosayca dif
fire ab ewangelica qz figuras
illa h vitatis illa pone

sed gere illa realis. sed spiritualis illa oraciones. sed virginitatis illa humilitas. sed libertatis illa oneris sed honoris.

De consiliis christi

nota spe

Consilia que christus adiecit preceptis ista sunt. Primum est paupertas que consistit in abdicacione proprietatis. Unde Luce: Qui non renunciaverit omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. Matthei: Omnis qui reliquerit domum vel fratres etc. aut agros etc. propter nomen meum centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Et dicit Jeronimus: Monachus habens obulum non valet obulum. Secundum est obediencia de qua ibidem. Tercium castitas. Matthei sexto: et perpetua continencia que dicitur sanctitate. Luce: Si quis vult post me venire abneget semetipsum etc. Sciendum autem quod duplex est obediencia, scilicet perfecta que se ad omnia extendit que non sunt contra deum vel contra regulam, et hec est eorum qui professi sunt, et que dispensacione prelati fiunt. Et de hac obediencia dicitur: Perfecta obediencia legem nescit, terminis non arctatur, non continetur professionis angustia. Et de hac nullus tenetur debito necessitatis sed solum perfectionis, sicut tenemur emulari charismata meliora. Talis est obediencia imperfecta, sufficiens tamen ad salutem, ut ad quod quibus tamen in hiis que facere promisit vel in hiis que in illis in prelate continetur, sicut sunt illa sine quibus religionis professio non servatur ut ... efficaciter, et hec talis obediencia necessitatis est. Unde dicit beatus Benedictus in regula: Et si prelatus preceperit aliquid impossibile temptandum est facere. Loquitur de obediencia perfecta quod debet servari, ad quod non obligat ad prelati preceptum; consilii est et magne perfectionis et non necessitatis. Et si servat ad simplicem amorem, hoc quod maioris perfectionis est. Tercium est castitas, de illis dicit dominus ait: Sunt eunuchi qui se castraverunt propter regnum celorum. Et ad idem pertinet illud Matthei: Audistis quia dictum est antiquis: non mechaberis. Ego autem dico vobis: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mechatus est eam in corde suo. Hic ostenditur quod non solum dampnabilis est consensus ad opus mechie sed eciam consensus ad delectandum. Non quod conspirare ex subito motu veniale est. Concupiscencie ex deliberacione consenciendi mortale est. Perfecta tamen consilia sunt spiritualia et specialia omnis perfecte religionis quia suos observatores elongat a malo non solum in quantum ad culpam sed eciam quantum ad causam. Omne namque malum oritur ex triplici radice, scilicet ex concupiscencia oculorum et ex concupiscencia carnis et ex superbia

bite. Porta no ba qsilia pste
nos elongat deo thao tplici rō
te. Sc̄m qsiliu ē terri
at. Diligite inimicos. Istud
qm ad dilcom affc̄ ē p̄cepti
ꝫ qm ad dilcom effcus ē qsiliu
ꝙ inimico velle graciam et glā
noātis ē ꝫ onde illi signa
beniuolencie ē pfcois et qsiliu
vn ad hoc omib no tenen. Ita-
ne negare hom signa fa
miliaritatis qn veniam petit
vl qn neccitatis qpostit vindicta
ē vl qn sc ille qui hoste ħet
ad familiaritē, ingereret si haberet
psupcas ꝙ no sẏlare vl re
cusare faciat tūc diligi ꝫ
et int vitas ē reputa9. Ex
ꝙ ads vlt9 scad familiaritate
ingerat inimico hc pfcois
ē. Vn ꝙ ads i inira passus
reconciliacom grat et cha
ria no ē debitu neccitatis sẏ
qꝰ no ē salꝰ ꝫ ē pfcois et
qsiliꝰ qꝰ magini respsat
primi. Tercius ē magtudinis
at. Si qs te percusserit i vna
maxilla. pbe ei alia hc
sic intellit a patꝰ sis alia
sustine paciēt et iste qsiliu
ē pacie rv lesiois corpis
Sextus ad ide ptinet ad ꝙ
ē pacie rv ablacois rerū
sicut ē illud. Ei qui tecu i
iudicio vult qtendere et tunica

tolle relinque ei et palliu
Nota ꝙ qtingit siue re-
petere tociu iudice seculi di-
cunt qtencione vl strepitu ad
tu auctoritate. pm illi licz
Scm no licz i pfcis. pfcis
at no. Vn repete qsiliu
ē i finib. pfcis vo preceptu
Illis at qui abrenunciave-
rint ꝓprietati no licz repe
te sua ꝫ ut qregacois dex
tu ē nuc et regacois ut
illud. Ei petenti te tribue
re. Si vis pfcus ee vade
et vende oia re. Nota ꝙ
dare supfluu ē nca sed
de quib9 egem9 ē qsiliu
Amplius aucti9 ē nunqge
ꝙ plus hre. Rex aut dt do9
g oia que vultis ut faciat
vob hoies uos valde faciatis
illis. Ent intelligendum ē ꝙ
tunc vultis ronabiliter et dicta
te caritate ut nob fiat re
vn si petem9 rem re ali
qua et no indigem9 et no
vellem9 ea ronabilit cam
dare nob. Septim qsiliu
ē de simplicitate vbor ut ibi. Sit
smo vr. ē ꝙ no na. Cui9
ꝫ ē si affinato vl nega
to ē i ore sit et i corde. E
ad hc qsiliu reducit ex
aliud. Audistis ꝙ dcm ē
antiqs no piurabis ego
at dico vob no iurare
omio. Nota ꝙ iurare qm

no

no

ad i. finitus ptinet pmissio-
nis e. Non aut intentione qua
tus ad pfectionem ptinet consili-
um quod phibet ne dus nutrie
peccatis s. ptelu et p
capillum pp ydolatriam. Ne
s. credamus aliquos nimis
esse in illis. sunt tamen mediu
in eranta p evangelia et
creatis i. precium tamen est sed
dedicata. Octauum est deuitan-
tanda occasione peccandi ten-
di. Si oculus tuus scandalizat te
etc. et post alte. Omnibus
quem nullum membrorum eruit
precipit sed occasio peccandi potest
enim occasio esse ex aspectu et tunc
oculus scandalizat tunc aut sit
bona intencione tua est oculus
dexter. vel potest esse occasio ex tac-
tu et non bona intencione tunc
manus dextera scandalizat. Etc
Item potest esse occasio peccandi ex
alio et hic ex consiliario qui dicitur
oculus vel ab adiutore qui ma-
nus dicitur et dexter qui est consi-
liarius vel adiutor in spiritualibus
hic ergo si scandalizat abscin-
da sunt quia occasiones peccandi
sunt fugiende. Nonum est de
rectitudine intentionis ac
simplicitate finis. Unde dicitur aliud
sit tene ne iusticiam vestram faciatis
coram hominibus ut videamini ab
eis. Et illud. Nesciat sini-
stra quid faciat dextera tua. Item

sic luceat lux vestra coram ho-
minibus. ut vi. o. v. b. et glo. p.
v. qui in celis est. De hijs
nota quod contingit considerare duos
fines scilicet temporalem et eternum. De
eternus finis est ultimus hic bene lic-
itus autem spiritualis ut predicacio
non potest referri ad finem temporalem
ita etiam quod illud temporale refe-
ratur ad deum quia non sunt facienda
mala ut veniant quecumque bona
et hoc est quod ait Aug. Non Augus
debemus evangelizare ut man-
ducemus sed manducare ut evan- no
gelizemus. Nota quod vel debemus tenemur
illos actus referre ad deum
quos habemus de omni ex ipsius radice
ut est manducare cogitare et eli-
gere et similia. Et tenemur actus
referre ad obedienciam eorum ut
est quietiua respirata et hic
Decimum consilium est de conformi-
tate operis ac doctrine ut ibi
alligant enim onera gravia et
digito s. non etc. ma. Sicut
enim et non faciunt ad ad yppo-
crita vide p. m. libro de c. tus
et tuo. in. ut eccl. fi. de. oc-
sura. Nota quod in predicacione no
assistit aliquando tentatio generaliter
s. de hijs que pertinent ad sta-
tum salutis. Aliquando vero assistit
tentatio secundum statum personarum ut
patet de religiosis. Primo modo
tenetur predicator facere quod
dicitur eciam assistat actus absque

tencia. Quarto mo no' tenet' ipe
no p'latu' illa facere. Vtru' at
malus p'lat' p'dicando distinguit'
q' excusat' i' p'cto notorio p'lat'
qui p'dicat sine exco'icato offi
cii hoc faciat sine absolu te
q' scandalizat excusat' aut' in
p'cto occulto si p'dicat et no' sen
tit extincto suo co'pungi ad
huc videt' p'care q' videt'
co'tempne'. Vndecimu' co'siliu' e'
debitatu' co'suetudi'e ut ibi
nolite seculari ce'te' et ibi
nolite cogitare de crastino.
no Secundu' q' t'plex e' sollicitudo.
p'ma e' laudabilis et e' p'uide'
cia spualis. Vn' ap'us ad cor.
ii. sn' vxor e' sollicitus e'
q' sunt dei quo' m'i placeat deo. Secunda
ad ro. Qui p'lat' q'm p'est
i' sollicitudine. Secunda e' tollerabil'
et e' illa sollicitudo circa t'pa
lis quo ad corp'. Vnde Mar
tha mar. sollicita es et t'ba' ...
Tercia e' vituperabilis et ista
e' sup'flue thezaurizationis
quo ad auariciam. Que' p'ta
tor dedit dn's afflictione'
pessima' ut addat et congreget
et h' vanitas et sollicitudo met'
tassa. Sollicitudo p'a p'cipit'
secunda p'mittit' tercia p'hibet'.
Duodecimu' co'siliu' e' de ne
correptionis ut ibi si pecca
uerit in te fr' tuus corripe

Nota q' corripe fr'em no
fr'em qui e' co'siliu' ut qui
corrip' fr' venialibus. Secundo
e' p'ceptu' ut corripe de ve
nalib' sed mortalib' et in to
tus mo ad omnes p'tinet
et obligat sp' s; no' ad sep
q' p' loco et t'pe s. qui va
tat et liq' et teneat q' utilis
sit correptio. Tercium q'
t'plex e' correptio s. amor
timor sed pudoris. hui' sancti
ne sine correptionis doc'
dns i' eu'n'o p's ... mit
fr'em ve renouandu' amo
re tu inb'et cu' singularit'
quemr'. dns: corripe eu'
int' te et eu' solu'. Si h'
no' valet doceat eu' h'. re
uocandu' e' timore sibi aut
Si te no' audierit adhibe
tecu' unu' vel duos testes. Terci
doceat ut si n' h' valuit
reuocandu' eu' e' pudor'.
Vn' dicit' q' si n' illos au
dierit sit sicut ethnic'
et publicanus. i. excomunica
tur. Dicit et q' dn'i tulerit. Sa
ne p'stus ordo ... ne cor
reptionis nullus t'n de
c'minalib' q' de culpis q'bus
solet claustrales s. i' suis
capitulis accusare non p'mis
sa amonitione. Nunq' tu
accusans aliu' timeat de
ligere ne hoc faciat ad i-

famadum sed ad corrigendum quem si quis ex deliberatione contra ii facere moriatur peccaret

Incipiunt rubrice sexti libri de institutione sacramentorum

Prologus in sextum librum

Celestis medicus hominum egritudinis reparatiuus tali modo sanauit egrotum sicut optime oportebat egrotati et egritudini et accioni egrotantis et ipsius egritudinis curationi. Ex ipsius ut hic est morbus aut originale peccatum sive culpa. Origo vero istius culpe licet principaliter fuit ex consensu rationis occasionaliter tamen fuit ex sensibus carnis. Adhuc quoque quia prima natura exigit morbo optimi quod non tantum esset spiritualis dominus esset ... ad sensibilibus signis ut sicut sensibilia fuerunt tunc occasio labendi ita essent ei occasio ... resurgendi propterea medicina nostri ... consistit in ... sacramentis. De effectu sacramentorum De diffinitione sacramentorum

Sacramentum est ut ait Augustinus invisibilis gratie visibilis forma. Diffinitio generalis est et convenit sacris tam nove legis quam veteris quam tam illa quam ista sunt ex similitudine representativa et ex institutione significativa. Secundum autem quod eadem diffinitio convenit sacris nove legis est supplenda est ita ut eius similitudinem gerat et ita ex institutione quod non ex similitudine solum sacra representat vel ex institutione significat sed etiam ex virtute divina sanctificat et gratiam conferunt per quam anima curatur ab infirmatibus viciorum. et hoc est quod Hugo dicit in summa sua in alia diffinitione. Sacramentum est illud in quo sub tegumento rerum visibilium virtus divina salutem secretius operatur. Est etiam tercia diffinitio Hugonis de sancto victore qui ait sa-

crementum e materiale elementum extrinsecus
oculis suppositum q ex similitudine
signis existitudine representatis
ex sanctificatione aliquam graciam invisi-
bilem conferens. ¶ Tria tanguntur
hic que sunt de ratione sacri
stricte et proprie accepta. Primum
e naturalis similitudo ex qua habet
apparentiam signandi. ¶ Secundum est
actualis institucio ex qua habet
ordinem deriviatum ad id signi. ¶ Tertium
e spiritualis sanctificatio ex qua habet
virtutem efficiendi illud signatum.
¶ Item dicit Augustinus quod sacramentum est sacre
rei signum. ¶ Istud autem non e
diffinitio sed pocius ethimologia sacri.

Sacramenta *de institucione sacrorum*
nove legis sunt a Christo. Christus
instituit tanquam nove legis la-
tor in qua vocavit ad premi-
a dedit precepta instituit sacramenta.
¶ Cristus enim verbum patris cum sit
summe veritatis virtutis et summe
bonitatis et summe veritatis ex ce
bonitatis promisit premia beatifica-
tiva. ¶ Ratione veritatis dedit precep-
ta directiva. ¶ Ratione virtutis in-
stituit sacramenta scilicet adiuvancia
ut sic per sacramenta repararet vires
ad implenda precepta et per precep-
ta perveniat ad premia. ¶ In-
stituit autem Christus sacramenta in
verbis et elementis ut ait Augustinus
¶ Accedat inquit ad elementum verbum
et fit sacramentum et e ibi elementum
materia et secunda verborum ¶ forma

ad hoc vero instituta sunt sacramenta
in verbis et elementis ut habent
evidenciam signandi et efficaciam
sanctificandi quia cum elementa o-
culis verba auribus se offerunt
que sunt principales sensus cogno-
scitivi dant evidenciam signis.
¶ Deinde verba sanctificant elementa
ut plenior fiat huiusmodi cum
relationibus efficacia. ¶ Institu-
it autem deus sacramenta dupliciter
de ¶ quedam scilicet cum advenientibus
sunt ut matrimonium et penitentiam
sed hec duo confirmavit et consumma-
vit in lege evangelica. Duo primam
precesserunt et imperfectius instituit.
¶ Alia quinque sacramenta solus Christus
inchoavit / confirmationem quando ma-
nus puerulis imponendo. Vnc-
tionem vero discipulos ad curandum
mittendo qui infirmos ungebant
oleo sicut in Marci vi. Baptismum
autem suscipiendo dando formam
dando. Ordinem vero potestatem
ligandi et solvendi tribuendo
et conficiendi sacramentum altaris.
¶ Eukaristiam autem conprandio se
ipso sinapis et conficiendo ac
dando discipulis immediate
passione sacramentum corporis et
sanguinis. ¶ Instituta sunt etiam
sacramenta multiplici de causa primo
propter humiliationem qua homo
querit salutem in inferioribus
se. ¶ Secundo propter erudicionem qua
homo per visibilia ad cognoscenda

i visibilia recipiat ¶ Tercio
pp excitatoz qua noxia
sibi declinet ho occupatoz
s; & adm ¶ Quarto pp q̄gruita
tez medicine qz cū medicus
sit deus & hō q̄gruenter medi
cina dz q̄tine aliqd diuinu s;
i visibilez grām & grām ad
humanū s; visibilis gre for
ma ¶ Quinta ē q̄gruitas ex
pte ipsi qz cū mixtus sit
hō q̄stans ex corpe & spu
¶ Spus aut i corpe no bn
recipiat spūalia no i corpa
lib9 q̄gru fuit dare medi
camta spūalia i reb9 cor
palib9 sic pillule i nebula
¶ Sexto pp augmentu meri
ti meritu vi valet ad meritu qui
deo credit i his ubi huma-
na ro no pbet expime
tu pz q° ex p̄dictis q; sit
sacrorū efficacis quadam
instituta que secdu qz ysti sa
scitaco q; final qz humane
infirmitatis curtico / sacroz

Effect9 sac / De effectu
mētoz noue legis
multiplex ē · p° a pcto mu
dat ¶ Sc̄o i bn bno q̄firmat
¶ Tercio corpi xpi vnitat i cor
pat ¶ Quarto iustificat ¶ Quin
to ad sanitaz vita pparat ¶ Sexto
cor i videndo illuīat ¶ Septi°
animas pfirmat ¶ Ista patz
i vij sacris p ordine / sca
pm opat baptm9 ¶ Sc̄m vo
q̄firmato & eukaris & sic de alijs
scdm diusa gre naz & causa
no q; i oib9 grā spūalis q̄tine-
at · s; taliter efficiat qd in
sola aīa hñant collocari &
a solo deo infudi s; qz i illis
& p illa grām curatois ipsi
mo medico xpo oportz hauri
ri / licz no alligauit potēcia
sua sacris quin & p alias vi
as grām sua valeat // Sa
cra sp hnt signacōem veritatis
s; no sp efficacia curatois
& no pp defectu expoētis s;
ex pte suscipientis qz grā
ulli datur repugnati fonti
gre · vn & sacra no scificat
nisi digne accedentes & absq;
omni ficcone ¶ No tn q; tn v-
tute sacroz sit de actu
q̄ttu9 ita q; defect9 dignit
vel pparatois ex pte suscipient
suppletur vtute diua i sacris
dū mo no accedat sicut se
ex i morli pcto vel i pposito
pecandi ¶ Vn sicud qdā
suscipiunt sacrm tm ut
sicte accedentes ¶ Quida vero
tm vt p aggmentū & sicut de
notoru recipiunt grām pr9
qua veniant ad sacra · Quida
suscipiunt & sacrm & rem
ut digne accedentes ¶ Sac
mentu9 dr a sacrando & hoc pt
intelligi dupliciter aut sanctita
tez efficacdo tm aut sanctitatez

signando tantum aut simul efficiendo et
signando. Secundo modo conveniunt sacra-
menti rebus signatis presertim sacra-
mente gratia veteris legis. Tertio
convenit signis veteris legis.
Quarto modo conveniunt sacris nove
legis. Christus homo in medicus hominum ut vero in me-
dicina et mediana dicitur sanare
re efficiendo tantum sed sacramenta san-
at indicando tantum. Circumcisio
non sanat efficiendo et signando.
Remedia sunt que etiam iustifi-
cant sed diversimode. Deus enim
iustificat auctoritate. Gratia iustifi-
cat formaliter expellens morbum
spiritualem. Impletio preceptorum
iustificat ut dicta. Sacra
non tanquam vasa medicinalia
in quibus conferitur gratia. Sicut dabat
ministro ex usu herbis homines in in-
firmitate morbi corporalis. Deus
enim sanat corpus auctoritate.
Medicina effective. Dieta co-
servatione. Vasa medicinam conti-
nent. ut dicitur vulgariter pixis
ista sanavit me. Medicus
non sanavit ut minister.

Sacra de numero sacramentorum
nove legis sunt vii secundum diver-
sitate hominum in vita. Prima est
introductorium scilicet baptismus. Secundum
pugnativum ut confirmatio. Tertium
viventis refectivum ut eu-
karistia. Quartum resurgentium ut
penitentia. Quintum exeuntium ut
extrema unctio. Sextum mi-
strativum ut ordo. Septimum

novos milites introducens
ut matrimonium. Sacra si-
gnata sunt in vii signaculis
quibus fuit veteris testamenti
pagina sigillata que agnus
qui habet clavem David qui claudit
et nemo aperit reseravit.
Item in vii tubis quibus angeli
tecinuerunt. Item in vii stellis
quas habebat similis filio hominis
in dextra sua. Item in vii pani-
bus quibus dominus turbam saciat.
Item vii oculis super unum la-
pide. Item in vii lucernis ta-
bernaculi suppositis candelabro.
Item in vii locionibus naaman in
iordane. Sacra sunt vii que
disponunt ad vii virtutes.
Sacra baptismus est sacramentum fidei.
Confirmatio spei. Eukaristia caritatis.
Penitentia iusticie. Extrema unctio
perseverancie que est fortitu-
dinis complementum. Ordo pru-
dencie. Matrimonium temperancie.
Alia ratio est numerus sacramentorum quia
ordinatur contra triplicem culpam
et contra quadruplicem penam.
Nam baptismus ordinatur contra origi-
nale peccatum. Penitentia contra mor-
tale. Extrema unctio contra veni-
ale. Ordo contra ignoranciam.
Eukaristia contra maliciam. Confirma-
tio contra infirmitatem. Matrimonium
contra concupiscenciam qua temptat et ex-
cusat. Item alia ratio numeri
est sacramentorum quia sacra sunt

tam sanctificata morbi spiritualis
ad modum medicine corporalis
Preservativa non corporalis
quadruplex est scilicet curativa conserva-
tiva preservativa meliorativa
Sic in isto & sacramenta curant
baptismus enim curat sic & tollit
penam non curat paulatim
quantum ad penam quousque nullus
debitor hic sit. Extrema unctio
curat a morbis levioribus sive
venialibus. Secundo baptismus et pe-
nitentia curat a morbis le-
talibus. Ex quo ergo predicta tria
sacramenta sunt quasi medicine cu-
rative. Confirmacio est medicina
conservativa sanitatis spiritualis
in qua datur spiritus sanctus ad ro-
bur & ad conservationem gracie date
in baptismo / matrimonium est tercia
medicina preservativa. Ordo
est medicina meliorativa
in quo augmentatur gracia. Eucharistia
vero sic facit. Curat enim
alia que sunt dicta & nunc
maiorem conservat etiam graciam
in bonitate in gracia et augmentat
sicque meliorat & nichilominus
a peccato preservat. De dispensacione

Potestas / sacramentorum
dispensationis sacerdotis ge-
neraliter spectat solum ad genus
humanum. In omnibus sacramentis di-
spensandis necessaria est dispe-
nsantis intentio quia quod in-
tendat facere quod Christus instituit
ut humanam salutem & salutem
facere quod facit ecclesia in quo clau-
ditur generalis intencio predicta quia
ipsa ecclesia sic sacramenta a Christo
accepit sic ad fidelium salutem
dispensat. Rursus sicque ordo di-
gnitatis exigit ut maiora
maioribus minora minoribus
committantur. Certa sacramenta
respiciunt excellentiam digni-
tatibus ut sacramentum confirmacionis
& ordinis. Ideo conferuntur ab
episcopis. Quedam vero indigenciam
respiciunt necessitatis ut baptismus
& matrimonium quod vim generat alterum
/ vero generat. & horum dispensacio
etiam personis inferioribus conceditur
& maxime in articulo necessitatis quo
dicto racione baptismi. Quedam
etiam sacramenta sunt quasi media
ut eucharistia & penitencia & unctio
extrema / & horum dispensacio
ad solos pertinet sacerdotes qui
sunt quasi in medio inter episcopos &
minores personas constituti. Et
sacramenta dispensari possunt ab
omnibus & a malis fidelibus & infi-
delibus inter catholicos & cetera / quia si
dispensari possent tantum a bonis
nullus esset certus de susceptione
sacramenti cum nullus sit certus de boni-
tate ministri sic nec de ipsa
Et ita spes oporteret in eo & ma-
licia hominis preiudicaret alie-
ne saluti. Quia dicto sacerdos
dispensacio committitur homi-
ne racione sanctitatis que narratur

Ez rone autc'is quesso marz
q'm e dese ‖ Tercio m aut q
sacra q̄daz sunt fatalia. q̄daz
uo accntalia ‖ Ornat m aut
ad fatalia no plꝰ ualet opa-
tio boni ministri qua mali
qua deus ibi opat' ut auc-
tor ho ut minister ‖ Ez i acci
dentalibꝰ sic sunt oratioes plꝰ
ual' pt opatem boni qua
mali hc aut e quantus no
pse i. q'm ad alios effectus ac-
cidentales no q'm ad eentiales
‖ Tercio q' apud hereticos
sunt sacra ura no tn recta
pcitabꝰ utilia nisi ad ecclie
redeat unitate ‖ Unde aug'
eccia cpata padiso i dicat
posse bap'm hoies foris ac-
cipe s salute no tenē ‖ Na
et flumina de padisi fote lar-
git' manauerūt n° tn iue
spotheam nt i egypto quos
illa puenerit e felicitatis
vite que de padiso gmedat'

† Tercio de karactere et itaque
est statu fidelium sacrorum
matic ecclastice uertatethe
sz fidei gemite. fidei robora-
te. fidei multiplicate ‖ Pri-
mo sit distinctio fidelium ab
i fidelibꝰ i bap'mo ‖ Sed'm ali-
ud sit distinctio fortium ab
infirmis et hc in sacro cfirma-

tionis ‖ Tertium sit distinctio
tlicorum aliorum psacrorum or-
dinibꝰ sicut e q' sacra hec
tria faciunt karacteres i pri-
mit p quos infideles i psonis
i delebilit' sp distingunt. Un
nllatenꝰ iterari pnt ‖ Ca-
racter ig' baptismal i capie
am e cfirmatois uo psiac-
cam s ordis i psonis ‖ Et pdic-
ta triplex distinctio fit ad
silitudine distinctiois aliorum
r(e)pub' ‖ Prima e quib' s totꝰ
r(e)pub' ab alio r(e)pub' et h
fit h' spualit' p bap'm ‖ Sc(d)a
e spalis s. militum et appella-
ribꝰ. h aut fit p cfirmatoz
‖ Tertia spalissima s. ducium et
uspiam et h fit psacrm ordis
‖ Septima q' karact' e signu
distinctiu spuale i delebi-
le io no cfert' i sacris que
solet iterari sic e pnia ma-
trimoni'm et hm ‖ Octauu'm est
q' karact' baptismal est
fundamentu'm om karacterum
aliorum et illo no hito non
pnt alii karacteres i pmi
aut pl' oz de nouo fieri
ut illi karacteres hcant' ‖ Un
si q's ordinat' no baptizatus
nichil pfus agit' ‖ Nonus ba-
sicra sit ut dicm e que pp
karacterem i psione non
iterant' tn que hc e omnibꝰ

nō iterari sup eandē psona
et materiā et vocatis ea et hoc
ēis ne fiat ɔtumelia sacro
Hoc hic enim trādi poss̄ q̄ sacra
pns dispēsata fuissēt i offi
cialia et inepta quedā sūt
de sacro3 sba quedā de ɔgru
ētia. Cum ea que de sba sūt
obmittūt euacuāt sacramēta
et sūt iterāda. Obmissione
uo illo3 que sūt de ɔgruētia
nō euacuāt sacra/

Ab initio/ De dīa sacro3

Constituta sūt sacra ad
curatione3 hoīm et sp tm mor
bo ɔtrīt. In lege enim natē
fuit oblatões et sacrificia
et decimatões. In lege autē
scripta introducta ē circūcisio
et adiūcta ē expiatio atq
supaddita oblationū et sac
ficio3 multiformis destinatio
In lege autē noua statuta
sūt sacra mīo paucora
utiliora potiora vtute efficia
cora et pminētia dignio
ra atq signe euidētiora
i quibus ē impleto sil et
euacuatio oīm pcedētiū sicut
dt hug de s vict. Ergo oīm
tpis sacra sunt sicut um
bra medij tpis sicut yma
go seu figura. Postmi tpis
s. gr. si corpus qd in se co
tinet vitate et grāz qua
signe reputant et pssēa
aliud ɔferūt et pmittūt

pdcta patet q ɔgru indicatõis
similitudo in oblatõe legis natē
lis occulte i remit. Circūci
sione uo eidēti⁹ exprimit p
baptm at manifesti⁹ declarat. Et
sacra veteris legis emittebat p
uiloe expecabat pstos et dīuos
inerrados domabat. Ergo sacra
noue legis ɔferūt grāz que
veta de longinquo uitabant
vñ porta sacra pparuert
et pduxerūt ad noua sic
sila ad tm sic sigm uesp
gnatū sicut figūt ad vita
tem et sic i pfectum ad pfectum. Et
est et alia drā qr cū ē
oībus sacris q ɔsistat i re
bus sensibilib⁹ i visibilē grāz
signātibus. Ergo spāle ē sacris
noue legis efficiant q co
sistat etc i vbis. Itē sacra
noue legis efficiant q signāt
sz hoc nō faciāt sacra veteris
legis. Itē sacra noue legis
iustificat et quātū ad op⁹ opās
et quātū ad op⁹ opatū. Sed
sacra veteris legis solū
iustificabat quātū ad opus
opans qr nō valebat fa
cientibus n quātū illo3 caritas
et deuotio fidei se extendebat
illud nō intelli de circūcisiõe
qr cū nō fuit in lege data
nequaq in lege ɔputat
qr ipa in puul tollebat
originale et grāz ɔferebant

qr no faciebat sacra lega-
lia. Iste in lege distingue-
bat circūcisio ppl'm dei ab
aliis gētib; s; nunc disting't
baptis baptismalis. Qm̄ le-
galia sacramētum fuerūt an
passione dni viua et statim
p9 passionē mortua et p9q
clarunt vitas xp̄m9 fuit
sepulta. nostra vo sacra sūt
usq; ad fine mūdi sp̄ i suo
vigore manebunt. De baptis-
Baptism9 est / mo capm
ianua omni sacrorum qr
nulli cōfert' an ipsum i ceteri
aliq aliorum. Et substantia
bapm̄i sunt duo. pm̄ est
expssio forme verbis a dno
istitute que h' e ego bap-
tizo te i noīe patris et filij et
sp̄s s. absq; obmissioe vel
additiōe verbis absq; ppostī-
tate ordinis. et absq; comuta-
tiōe noīb9. Unde cū quor nois
forma verborum violat' i. obmi-
ssioe addicioe transpositōe
et comutatōe .i. si po' lo-
co patris et f. et sp̄c s. cum no-
mine potestis sapiētie et beni-
gni qr in quocumq; ydiomate
baptizet' non debet ponere ap-
propriata t'b9 psonis licet
expssa noīa triu psonarum.
Similit' loco baptizo no debet
dici i mergo vel i tingo. Scd'm

e ablucio pcedens aque
i toto corpe vel salte i digniori
pte. Et tm̄ e qr i mersio il-
la significat ablucione et vort' tpe
qn' et fora uborum exprimit'
ita qr no bn9 puerum imer-
gat et alis vba pferat. Ter-
tm̄ e intencio generalis vl spa-
lis vl gnalis. Spalis at
intencio e ut iste baptiza-
tus mdet'. Gnalis e fac-
is qd facit eccla. Intencio
aūt illi9 requirit' q' baptiza-
tur. i. e adult9 qr qui i vite
baptizant' no recipiunt sa-
cramentum. Quartum e fides ipi9
baptizati qr i adultis re-
quirit' fides ppa s; i puuli
aliena qr puuli i fide ec-
clie baptizant'. Bapt9
mus fit in aq' et no i alio
liquore qr cū bo p pctm p-
mi parētis mersit i imdi-
ciam igneitatem et concupiam
p bapt^m ab aliis t'b9 libe-
rat'. et hc nota i pprieta-
tib9 aque s. pulcritate p-
spicuitate frigiditate. Una
baptismal aqua sua pu-
ritate mūdat sua pspicuita-
tate illūiat atq; sua fri-
giditate ab estu sine concupie-
tiat. Et hoc baptism9 fit i
aqua neq; i opia ex ca-
sarit et ne pp defectum piclm
silmt homib9 i terent si in

alioliquoc fiet z ut i bciat
aput omb gmb m bapti
Trip^x e bapt^9 s. fluus fla-
mis z sanguis int hos tlis
e sta Bapt^9 flu9 a tota
pena liberat z a culpa et
graz i hitu i fundit z carita-
te i pmit Bap^9 flamis
delet culpa no semel tm s
pluries z ht graz i bsu i
spo gsistit mitu Bap^m9
sanguis liberat ab oi tep
tatoe z gsert stati pmiu
z xpm e mr m stati euolat
Do hs pz qb sit melior i
ter hos bapmos qr se hnt
ut extcsecia z expressa
In bap^o qda sacrm tm susti
pmt ut ablucio extior
Qda res tm ut gra in
tior Qda res z sacrm
ut karact^r Octo sut de
sollepni^te bap^m q no st
de sba vo Sal oleu csma
cereus csmale saliua
flat^9 vtute baptismalis
ista figura Que tu patinis
no mutat ee s ornat
In q^oz locis baptizand^9
i vngit^r s. i fronte ut fide
publice pfiteret^r In vtute
ut agenda subtilis abco
intelligant^r In scapulis ut
iugu xpi abco suani^9
portet^r In ptoe ut tota
cordis dilcoe ds diligat^r
abeo Bap^m9 fuit istitu-
t9 m^ltis. qn xpc baptizat9

e/ sorlit qn dixit ite do. omb
gentes zc finalit qn dixit
nycodem^o Nisi qs renat^9
fuit ex aqua zc Effectus
qn xpc pass^9 e Effectus bap
tismi multip^x e ad alia sa-
cra gpat qr bapm^9 e sacra
metu metrancu apto mu-
dat qr figatu e i mari ru-
bro vbi submersi sut egypcij
Nond^m aut qr i bapmo
delet^r originalis culpa fuit
pcti macla fomes vo no to
lit^r s remittit^r pena rela-
xat vn puere i duit veste
candida Conabilo illumat
vn ponit^r sal i ore puci
Concupiscibil^es ad bonu in
flamat vn dat^r candela pno
Irascibil^es gfortat vn istl
brat Amalech p9 transitum
maris rubri Gram tribuit
qr signat^r p columba que se
dit sup xpm baptizatu ka
racterem i pmit ht signatur
p mare vitreu i apoc
fomite mitigat qr sigt fri
giditas Communione eccle
pstat Jerm Circumsio quib
sufficat^9 fuit i vetero Asa
tissfactoe liberat extiori
qr no reqrit gemitu neqz plac
tu intellige extiore Ianuam
intior apperit in adulto s.
contignito pstat eis dyali ami
mitt Janua celi apperit
qr signu e luce quando

xpo baptizato aperti sunt celi
Secundum autem quod passio xpi
apperuit ianuam paradisi pe-
nitentiaria & satisfactoria genera-
liter. Baptismus autem aperuit per
tantum efficaciter singulare sa-
cramentum istum hominem singularem euo-
lat. Ob ad laudandum. Au-
res ad audiendum aperit. Item
ponitur saliua in ore & in
aure pueri. Exemplum xpi
efficitur. Item tercio baptizando
unguitur in vertice spiritus & sal locu-
ad veniendum spiritui sancto. Lauda-
bilem totam deo reddit. Item
balsamus cum crismate. Solet
pueri baptizandi usque ad
pascha & pentecosten seruari
nisi urgeat necessitas vel timea-
tur periculum. Ad signandum quod
in baptismo fit renatus spiritualis
& quod gratia spiritus sancti datur. Baptismus
xpi & iohannis conuenerunt in
materia & in modo tingendi sed
differebant in forma quia baptismus
iohannis tradebatur in nomine
futuri. Differebat etiam in effectu
quia baptismus xpi iustificat io-
hannis non. Item in fine quia baptismus
iohannis via fuit ad baptismum
xpi. De kathecismo & exorcismo

Kathecismus & exorcismus
tamquam preparatorii premittuntur
baptismo ut in baptismo gratia effi-
cacius operetur. Tribus de causis
kathecismus institutus est.
Primo propter instructionem de articulis generali-
bus ad fidem suscipiendam. Secundo propter
renunciationem ad fidei professionem.
Tertio propter sponsionem ad fidei
observationem. Item adultus vero
peccatum proprium habet & per se renunciat & per se
recipit. Sed parvulus autem
quod non habet peccatum actuale neque
per se credere potest recipit ut habet
alios peccatorum qui pro ipso
respondent ad fidei observantiam.
Exorcismus autem statutus
est ut baptizando potestas
dyaboli pellatur. Nam propter pecca-
tum hominis dyabolus potestatem in homines
accepit & in alia que vene-
runt in usum hominis. Item tam
adulti quam parvuli exorci-
zari debent ad expulsionem
nocive potestatis. De confirmatione

Confirmatio sacramentum est pu-
gnantium. Verba confirma-
tionis sunt sex. Duo ex parte
sacramenti in se scilicet materia crismatis
& forma verborum que talis est in
more magistri conveniens. Signo
te signo crucis, confirmo te cris-
mate salutis in nomine patris
& filii & spiritus sancti. Duo ex parte
ministri scilicet dignitas ponti-
ficalis & intentio debita.
Duo ex parte suscipientis
scilicet frons in qua debet fieri crisma-
tio & quod confirmandus sit bapti-
zatus. Item unctio crismatis episcopi
fit in tribus sacris quia diuisi-

sitas cum sine accipitur. ¶ In bap[tismo]
fit in vertice ad signandum fidei su-
sceptorem quia in vertice est locus rationa-
lis. ¶ In confirmatione fit in fron-
te ad signandum audaciam confessio-
nis cuius impedimentum est timor
et verecundia que specialiter mani-
festantur pallore vel rubore
frontis exprimente cellule y-
maginalis. ¶ In ordine fit
in manibus ad signandum potestatem
conficiendi sacramentum dominici corporis.
¶ Huius sacramenti multiplex est utili-
tas quia gratia data in baptismo
confirmatur. Unde confirmatio habet dicitur
quod operatus es in nobis scilicet in baptismo.
¶ Ad miliciam spiritualem preparat.
Unde confirmandi tamquam pugnaturi
pugiles inunguntur ne ab i-
nimicis spiritualibus teneantur et
quia omnis christianus debet in bello
esse christi. ¶ Apostolica et omnes debet
hoc accipere sacramentum ut spiritualis
possit contra mundum carnem et dya-
bolum pugnare. ¶ Ad confessionem
constanter nominis christi animat quam
oportet verum deum et verum hominem
confiteri. ¶ Quarto ut confiteamur eum
esse dominum nostrum patri et spiritui sancto
coequalem quod notatur in forma
verborum ubi dicitur fit expressio trini-
tatis. ¶ Quinto ut confiteamur eum
esse humanatum nam crucis sup-
plicium pertulisse quod notatur
in crucis consignatione. ¶ Interius et exterius
spirituali decore nos ornat.
¶ Interius quidem per gratie puncta

te exterius pudore honesta-
me. Et hec duo signatur in confirma-
te quod constat ex oleo per primum et
ex balsamo per secundum. ¶ In bonis
agendis et malis sustinendis
corroborat. Dicitur enim spiritus sanctus ad
robur quia animam animat et corpus
armat. ¶ Animam quidem per pressionem
caracteris contra pusillanimitatem.
Corpus vero per perceptionem contra
contra insultus demonum contra vere-
cundiam et timorem in confessione nominis
christi audaciam prestat. ¶ Primum
notatur in confirmatione frontis que
est locus verecundie. ¶ Secundum in percussione
maxille post pugnam. Coronat
quod notatur in vitta qua caput
confirmati ligatur. ¶ Certa sunt circa
confirmatos que non sunt de sacramenti
necessitate sed de bene esse ut recumbentes
immo dicitur quod per annos confirmandus
episcopo presentetur qui et patrinus effi-
citur quod vitta capiti circumligetur.
Per istud sacramentum fiunt fideles
plene christiani plenitudine
sancto accipere quam tamen in baptis-
mate plene facti sunt christiani
plenitudine sufficientie. ¶ Cetera
tria se habent in dignitate ut
excedentia et excessa. Na[m]
unctio prima premittit in esse. ¶ Baptismus
in effectu. Tercium in ministro.
¶ Dicitur enim consecratio christi et cetera
confirmatio in dignitate ministri
que non confertur nisi ab episcopis
confirmata nisi recepta per episcopum et cetera.

remissione et sic de aliis sacramentis
Eucharistia est De sacramento eukaristie
sacramentum caritatis tal dine
qua nostre quia deus in hoc sacramento ma-
gne dilectionis nobis signum ondit
et nostre dilectionis affectum provo-
cat rem specialiter erga se infla-
mavit. De substancia huius sacra-
menti quo ad primum est quod consecrans
eucaristiam sit sacerdos. Secundo species pa-
nis et vini. Tercium est intencio
consecrantis. Quartum est forma
verborum scilicet hoc est corpus meum
et ista sunt talia. Hic est enim
calix novi testamenti et cetera. Ad
intellectus ista nota circa intencio-
nem quod aliud est intencio et aliud
effectus quia intencio semper est necessaria
vel specialis vel generalis sicut
dictum est de baptismo. Attencio autem
non est de substancia sic quod rapiatur
mens in prolacione verborum et alia
quod quandoque contingit ex infirmitate
quandoque ex negligencia vel in-
curia et tunc est peccatum. Secundo
probatur quod non solum requiritur in-
tencio consecrantis sed eciam intencio
istud sacramentum instituentis unde
si aliquis sacerdos staret in foro
et super omnes panes proferret
formam verborum eciam cum inten-
cione sacrandi non fieret transsubstan-
ciatio et hoc non esset propter defectum
verborum cum sacerdos una vice
tot hostias consecrare posset
quod toti mundo sufficerent sed est

necessitatem ecclesie sed est propter defectum
intencionis illius qui hoc sacramentum
instituit quia non intendit quod
cum tali ludibrio vel stulticia
fieret consecracio sed pro utilitate
vel necessitate ecclesie generalis vel
particularis. Circa formam
quod verborum scilicet dicendum quod cum dicitur hoc
est enim corpus meum. Ista dic-
tio enim non est de substancia forme sed
debet esse ibi propter tamen obmitti
non debet. Aliud namque est
forma necessaria sine qua non potest
transsubstanciacio fieri et aliud est
de forma debita sine qua non de-
bet fieri consecracio. Modo dictum est de speciebus
panis et vini. Item nota
quod materia eucharistie alia est necessaria
alia debita. Materia necessa-
ria eucharistie est panis frumen-
ti quia sine illo non potest fieri
consecracio. Materia vero debita
est quod panis ille azimus sit
quia licet in fermentato possit confi-
ci tamen hoc non decet fieri super ca de-
causa. Prima est causa quia
panis ille azimus congruit
institucioni Christi cum enim dedit
discipulis corpus suum confec-
tum in tali materia. Secunda causa
est quia talibus panibus conveniunt
ex signo. Christus enim sine
omni fermento peccati fuit. Item
dicendum est de materia
calicis quia alia est materia
necessaria alia debita. Materia

neria talibus c vinum qr sa
guis xpi no pt i alia
matia 9sita qua i vino C
matia no debita / c qr aqua
vino miscealr et ho dupn
rone C 3o qr talis matia que
nit i institucoi xpc eni san
gne suu sub tali spe dedit
C 4o qr talis matia queit
caa signifcato qr ecclia
que p aqua sigt xpo
p fide z caritate 9iugit
C Et tacdm prea qr i electo
z in agrestans 9sitat qr
electu no e vinu s sicut
9ngelacoe sanguis tam
modicu aque 9miscer
vino dz qr absorberi posst
ab illo aliogn i pedit
9secracio s. si vinum ab
aqua vincat C Et istud de
signat qr cu ad xpm 9
uertim no ipe i nos s
nos i ipm mutam qr
corpi suo mistico i corpa
m C Et dicitr nondm qr si
vna gutta vini i ponitr
ex aliqua neglige sau
gui no pp ho desinit sa
guis / neqz pp admixtio
ne sanguis neqz pp in
sanguine mutar vinu
i sanguine s utraqz spes
i sua natura p manet
C Et si multum de vino por
ad gutta sanguis sicut

qntz sit i ablucoe tunc desinit
ibi ee sanguis qr spes vi
ni istius gutte subito e san
guis absorbetr amisso vi
no ad mixto C Et ita eukaristia
ca e sacrm tm ut spes
panis et vini 9sidrata e ibi res
tm ut corpus xpi misticu
C 9sidrata e ibi res z sacrm
ut corpus xpi verum qd sumit
de virgine C Et istud e res prim
z sacrm s C Et sub utraqz spe
xpc e totus in diuinis. s. corpus
aia et deus ac p hoc ut bisqz
z vinu z siphastrm sacrm
C Et sub spe naqz panis est
corpus xpi p 9uersione et
sanguis p 9nexione et aia
p 9comitacoz ac diuinitas p vni
tonm C Et ista cum 9cor non
pnt dici nec ab inuice sepa
ri eo qd m deus e de san
gne C Et prea xpc totus est
sic in tota spe qr in qlibz
eius pte sive spes illa sit
i tegra sive diuisa ac
p hoc no e ibi ut circumscriptus
ul occupans locu ul gnus
situ ul pceptibilis p alqm
sensm corporen C Et exm hmoi
hemus i speculo qr si diuidatr
i multas ptes i qualibz appet
ymago que prius apparebat

in integro. Quarto ex[illegible] hominis
de sermone qui multis recitato
quorum quilibet auditorum recipit
illum totum. Unde quamvis sit sermo
unicus in presente totus tamen est
in quolibet audiente. Hostia fran-
gitur in tres partes propter multas
rationes. Primo propter tres personas
distinctas in una essentia sicut tres
partes in divisione hostie sunt continue
Christo est. Secundo propter tres status ec-
clesie scilicet triumphantem militantem
et in purgatorio ardentem. Tertio
propter tres status Christi quibus fuit
mortalis mortuus et immortalis.
Quarto propter tres in corpore domini
passas tempore passionis eius
manuum pedum et lateris. Quin-
to propter tres substantias in Christo scilicet divi-
nitatis anime et corporis. Sacramentum
corporis Christi prefiguratum est multi-
pliciter scilicet oblatione Melchise-
dech in qua signa huius fortis
exteriore sacramenti et post effectum
scilicet refectionem. Ubi enim cessit
spiritualis signa refectionis
in pane et in vino. Secundo in eucha-
ristia est refectio spiritualis in re.
Tertio in manna ut significatur esse
[illegible]. Quarto in agno pascha-
li in quo significabat a servitute
liberationem egypciacam. Spiritu-
aliter agnus est signum libe-
rationis a dyabolo. Quinto in diversis
satisfactionibus. De quibus habetur in levi-
tico quibus significabatur oblatio
passionis Christi ut fuit hostia
quo ad reconciliationem et victi-
ma quo ad satisfactionem pro peccatis
nostris et holocaustum quo ad
totius corporis sui lesionem. Sexto in
oblatione manne. De qua legitur.
Septimo in [illegible] pro qua significabatur
in quo debet fieri oblatio et super
quod quia in fide Jhesu Christi fuit vi-
num ad designandam refectionem.
Cant. Introduxit me rex
in cellam vinariam. Octavo aqua ad design-
andam ablutionem. Unde vidi aquam
egredientem. Et nono sanguis ad de-
signandam redemptionem. Hebr.
Sine sanguinis effusione non
fit remissio. De dignitate eukaristie
et miraculis eius

Dignitas
et excellentia huius sacri
apparet in multis. Primo quia sic-
ut per deum est tam in lege
quam in lege fuit prefiguratum. Se-
cundo quia a prophetis pronunciatum.
Ps. Panem angelorum manducavit
homo. In [illegible] ponitur prefiguratio
prophetali [illegible]. Tertio quia
a Christo est institutum et hoc dupli-
citer verbo et facto. Verbo ut patet Io-
hannis. Ego sum panis
vivus qui de celo descendi. Facto ut
in cena. Accipite et
comedite hoc est corpus meum.
Quarto quia ab apostolis observa-

tum/ Cor. Convenientibus nobis in unum
iam non est dominicam cenam manducare. ¶ Octavo quia
a summis pontificibus sollempnizatum
tum qui ordinaverunt cantum
et orationes et locum et tempus et vesti-
menta et vasa divisa que omnia
sunt ad decorem huius sacramenti. ¶
Maxima dignitas apparet in hoc
sacramento quia cum Christus constet ex tribus
substanciis scilicet deitate anima et cor-
pore. ¶ Ipsa quidem deitas excellit
omnia corpora magnitudine sua et lauda-
bilis nimis. ¶ Item anima eius precel-
lit omnes animas cum sit plena
gratia et veritate id est perfectissima
et affluentia et cognitione. ¶ Item cor-
pus eius excellit omnia corpora
quia dispositum tempore fuit sump-
tum de beate virginis et deitate uni-
tum. Ergo in Christo nobilissimum in ce-
lo et nobilissimum in terra unita
sunt/ mirabilia sunt multa
in hoc sacramento. ¶ Primum est quia verum corpus
Christi in tanta quantitate sicut fuit
in terra et sicut iam est in celo nec
tamen excedit terminos illius parve
forme. ¶ Secundum est quia sunt ibi
accidentia sine subiecto. ¶ Tertium est
quia panis vita convertitur in corpus
Christi quod tamen non fit materia cor-
poris Christi nec causa adminiculatur
¶ Quartum est corpus Christi non
augetur ex multitudine hostiarum
consecratarum nec minuitur ex
hostiarum susceptione. ¶ Quintum
est quia idem corpus in pluribus
locis id est sub omnibus hostiis

consecratis est. ¶ Sextum est quia qui
dividit hostiam non dividitur corpus
Christi sed in qualibet parte totus est
totus Christus. ¶ Septimum est quia qui
tenetur hostia in manibus et videtur
oculis corpus Christi non tangitur
non videtur sed hec tamen in tota
speciebus sunt. ¶ Octavum est quia stan-
tibus desinunt ille forme tunc etiam
desinit ibi esse corpus Christi et san-
guis. ¶ Nonum tamen non sit ibi pa-
nis vel vinum tamen accidentia eundem
habent effectum ut substanciare
et inebriare et huiusmodi. ¶ Nota nō
quod deus omnino est ubique simpliciter
et semper. creatura vero convenit in uno lo-
co tamen esse. ¶ Corpus vero Christi medio
modo se habet. ¶ Cum enim sit crea-
tura non debet comparari creatori
in hoc quod non sit ubique cum vero sit
unitum deitati debet in hoc ex-
cellere alia corpora ut simul et
semel in locis pluribus possit
esse sub isto modo sacramento. ¶
Amplius sacramentum eukaristie quoddam est sum-
mum ut hec que ibi sunt acci-
dentia in loco determinato. quedam
est ibi secundum naturam et intellectum
ut quod ibi Christus est tantus quantus
fuit in terra nec tamen excedit ter-
minos illius parve forme. ¶ De
mirabili transubstanciatione nota
quod triplex est mutatio una
est artificialis ut cum fit vi-
trum de cineribus. ¶ Alia est na-
turalis et hec est super. s. accidental

et spiritualis. ¶ Accidentalis est ut quando
eadem substantia manet sub diversis acci-
dentibus sibi invicem succedentibus.
¶ Substantialis est ut quando eadem
materia manet sub diversis formis
substantialibus sicut patet in transmutacione
elementorum in invicem. ¶ Tercia autem
mutacio est supernaturalis ut quando
nec materia nec substantia manet sed
tantum accidencia sine subiecto et talis
mutacio est in transsubstanciacione. ¶ Item
in rerum mutacione potest considerari
tripliciter difficultas vel ex parte termini
a quo vel ex parte termini ad quem vel
nō ex parte distancie terminorum ad invicem.
¶ Primo modo creacio est mirabilior
omnibus mutacionibus quia est de non
ente simpliciter. ¶ Secundo modo conversio panis
in corpus Christi mirabilior est
omnibus quia est in ens actu prius
existens. ¶ Tercio modo incarnacio
est mirabilior quacumque mutacione
quia ibi est Deus homo infinite dista-
tia. ¶ Cum [illegible] distinguit
mutacionem quadrupliciter. Prima est
de non ente in ens et hec dicitur crea-
cio. ¶ Secunda est de ente in non ens
ut corrupcio. ¶ Tercia est de ente
in ens quod nunc non est sed tamen erit
ut produccio. ¶ Quarta est de ab
ente in ens iam existens et
talis est conversio panis in corpus
Christi. ¶ Hec mutacio non habet
similem in natura sed est ad al-
teracionem contraria quia hic muta-
tur una substantia in aliam et manent

accidencia. ¶ Secundum in alteracione vero
est quia ibi mutantur accidencia
et manet eadem substantia sicut in corpo-
ralibus quando fit de albo nigrum
et in spiritualibus quando de iusto fit
impius vel de ignorante fit
sciens. ¶ Nota quod hec propositio de nō
multipliciter sumitur. Quandoque notat
causam ut cum dicitur Christus conceptus
de spiritu sancto. ¶ Quandoque materiam ut
cum dicitur Christus natus de virgine.
¶ Quandoque principalitatem substancie ut cum
dicitur filius natus de patre. ¶ Quandoque
transsubstanciacionem seu conversionem ut
cum dicitur corpus Christi fit de pane.
¶ Quandoque ordinem ut cum dicitur cre-
ata est de nichilo.

De effectu eucharistie

Digne suscipien-
tes corpus Christi bonum mul-
tiplex consequuntur. Primum est ipsi Christo
concorporacio. Augustinus: hec fa-
me come .s. mee filiois
liberatoris mutacionis. ¶
Item mitior unificacio quia
non unquam perituri sacra-
fit de cetero. ¶ Gen. li-
gni vite comestu vita per-
stabat. Sic per gratiam per-
illuminam. Perfectum ¶ Sextum
unificacionem et bene cetera vita
perhibent per quem mors intrat.
¶ Tercia est corporis mistici in-
corporacio. Unde Augustinus:
¶ Nec tu me mutabis in te
etc. ¶ Istud non intelligitur de
unione corporis sed mistici

deuoc̃o saciādo s̃ꝫ augme-
tando. No cius dmit deus
sussilia. Quartu est spual
refectio. ps. i loco pascue ibi
me collo. deus ei no tm
istituit sacrm q nos m
vite gre guaret ut bapm
ul q genitos roboraret
ut gfirmac̃o. verũ etia q
roboratos muntret ut eu-
kariz. pp q hec ta i scã
stant. oĩbꝰ qui ad fidem
accedunt. Quintu deuocois
augmtm. ps. Impīguā
sti m oleo capt meu et
calix meꝰ inebrians quã p̃clarꝰ ẽ et
nas q m ad ce gtutu m
ebꝰ attendit. s. m gusac̃e
deuocois ad deu ⁊ dilccois
ad pxim. Et delicacois nr
nosmetipos. Sextum fouit
mitigac̃o. ps. Sup aquã
refectois educa me quia
sic aq̃ refrigerat. sic ⁊
istd sacrm afuare gaup
Septim gre collac̃o. Hec
descēdēte mãna desceñdeb-
at pit ⁊ ros. Octaũ
virtutu roborac̃o. ps. pãis
cor hois gfirmet. Nonum
pctoꝝ remissio qꝛ psta
cibu fit reparac̃o deperdi
toru. qui di. in orone dñi
ca p. n. co. da no. ho. sta
ti seqr ⁊ dimitte nob debi
ta. n. Decimũ mitigac̃o deue
nalibꝰ ⁊ no d' mortalibꝰ

qꝛ sic alimtm nale dimicti
pdest ⁊ no mortuis. Similiter
⁊ alimtm spuale. Decimũ
dyam ac mac̃o. ps. psti
m gspctu meo me. ad h. eo
q tri me. Undecimũ spei e-
leuac̃o. ap. Qmo no cum
nob no oĩa donauit. Duo
decim amoris excitac̃o. Bñꝰ
diste xpiane qnt m diligere
debeas xpm qui dedit nob
carne sua i cibu sanguine
i potu etiam i ptm aqua
latis m lauacꝛ. Itē tredecim
fidei gmēdac̃o qꝛ i hoc sacro
eleuat fides sup natam ⁊ sup
sẽm ⁊ sup mtellm. Ap. capti
uantes omne mtellm i obseq
um xpi. Quartusdecim angliča qui
uac̃o. ps. pane ange. ma.
do. xvm celestis regni colla
to. Jo. c. mi. mãdu. car. mã
⁊ bibit sanguine me. ht vita
etnã. xvm spualis delcac̃o
ps. q primo dedco pstitisti eis
ceu o. del. ⁊ o. sa. su. xvij
mtellcus illuiac̃o. Sic Gusta
uit Jonathas de melle et
illu. sut oculi ei. De effcu
eucħe dr. Bñꝰ corpꝰ xpi
e egrot medicina pegra
tib; dieta. debiles gfortat
valentes delctat. languidos
sanat. sanitate suat. fit ho
mansuetior ad correctionem
pacietior ad labore arde-

tior ad amore sagacior ad
cautela / ad obediendum promp
tior ad gras actiones devocior
Sicut rite comunicantibus multa
bona proveniunt sic dictum est
ita indigne sumentibus corpus
xpi multa mala occurrunt nullus
enim placet deo nisi placeat
ipse prius. Indigna manducacio
peccatis homines illaqueat / desp
racionem sperat · proximum scandalizat
mentem excecat temptacioni sub
iugat · deum irritat · vita spiritua
lem minuat · virtutibus spoliat.
De hiis omnibus per ordinem dicitur in ps
fiat mensa eorum cora
ipsis in laqueum. ecce primum. et in
retribuciones ecce secundum. et in scan
dalum ecce tercium. Obscurentur
oculi eorum ne videant · ecce quartum
et dorsum eorum semper incurva ecce
quintum. Effunde super eos ira
tuam ecce sextum. fiat habita
cio eorum deserta · ecce septimum et
in tabernaculis eorum non sit qui
inhabitet ecce octavum. Quomodo sumendum

Corpus de sumentibus eukaristiam
xpi quatuor modis sumitur.
Quidam accipiunt spiritualiter
tantum ut qui accipiunt rem sa
cramenti i. graciam et non ipsum sa
cramentum tactibus xpi. Dicitur enim mo
sumendi dicit Augustinus crede et
manducasti i. corpori xpi
mystico incorporatus. Quidam
sacramentaliter tantum ut comunica
tes in mortali. Quidam
spiritualiter et sacramentaliter ut
qui accipiunt rem et sacrame
tum ut comunicantes in gratia. Quidam
nec spiritualiter nec sacramentaliter ut
qui nec sacramentum nec rem sacri
accipiunt. Primi non mandu
cantes manducant. Secundi ma
ducantes non manducant. Tercii
manducantes manducant. Quar
ti non manducantes non mandu
cant. Iste comunione comittit
peccatum tribus modis · primo cum quis
statuto tempore comunionem dimittit
Jo. nisi manducaveritis carnem
filii hominis etc. Secundo cum quis statuto
tempore comunicans suo male
attendit Apostolus dicit at sunt
indigne iudicium sibi manducat
et bibit / Tercio cum post comunionem
operacionibus se non custodit et iste
multiplex malum incurrit corpus
quia xpm quem suscepit ignominio
se expellit aste et ecce epis
vitatur quod non admittat ho
spes. Secundo quia talibus consortia mo
lestitudinem gerit. Iude. Iud
as enim postquam cum xpo ce
navit ipsum tradidit. Dicit et
absolon fratrem suum ad convivium
invitavit et post cenam occidit.
Tercio quia admodum honestatem per
dit. Venitis remittitur vobis
pariter ut illarum. Tum filiis i
llis qui cum ramis olivarum
et clamore xpm occurrerunt et
ipsum post modum crucifixerunt.

Qualiter ad communionem accedendum
sit dici possunt in esu agni
paschalis. Comedebat enim in-
di agnum accincti renibus
calciati pedibus baculos tenentes
in manibus cum lactucis agresti-
bus et festinanter. Per primum signatur
puritas castitatis. Secundo sunt
lumbi vestri praecincti etc. Per secundum
affectus devotionis. Cant. Quam
pulcri sunt gressus tui in cal-
ciamentis filia principis. Per tertium
memoria dominice passionis. Gen.
in baculo meo transivi iordanem istum.
Per quartum amaritudo contritionis. Ps. Ci-
babis nos panem lacrimarum.
Per quintum promptitudo voluntatis
bone et operationis. Prov. vidisti
hominem velocem in operibus suis coram
regibus stabit. Quales esse
debeant communicantes ostenditur in
vestibus sacerdotalibus. Requiruntur
enim ista. Indicant distinctionis
iudicia castitatis, mortificatio
carnis, constantia fortitudinis,
perseverantia, caritas, longanimi-
tas, perfectio castitatis. Primum notatur
in superhumerali. Secundum in alba.
Tertium in cincta. Quartum in fanone.
Quintum in stola. Sextum in casu-
la. Corpus Christi sunt velatum
accidentibus multiplici ratione.
Primum propter meritum quantum ad bonos
quia primum quia fides non habet meritum
ubi humana ratio praebet
experimentum. Secundo propter indignos
quantum ad malos quantum dubitat

sanctis qui percussi sunt quando
archam domini viderunt. Tertio quartum
propter imbecillitatem quantum ad omnes, non
enim possemus claritatem videre
corporis Christi glorificati. Exodus
de moyse in facie cuius non poterant
filii israel intendere quia resplendebat.
Quarto propter vitandum horrorem
crudelitatis si carnem Christi dentibus
attractaremus. Quaeres sit causa
quare laycis non datur istud
sacrum sub duplici specie. Responsio: Prima
quia laycus posset credere quod totus
Christus non esset sub utraque specie. Secunda
propter periculum quia de facili posset
effundi sanguis. Tertia ut veritas
respondeat umbre quia in lege
nichil habebant ex offertis
de libamine. De abstinentia a communione

Abstinet quidam a communione
propter peccatum culpa et aliqui
sine culpa mortali sed propter sa-
cri reverentiam. Sicut qui
sentiunt se minus mundos mente
vel carne vel etiam indevotos
et isti bene faciunt dum non possunt
iuste et sine aliorum scandalo
supersedere. Unde ubi non instat
necessitas consulendum est talibus ut
de communione [illegible] quousque
parati et devoti ac circumspecti
possint accedere. Nulla tamen
necessitas debet compellere ut peccato
in mortali quis communicet. Sicut
peccatum facit indignum communicare
[illegible] moris [illegible] ut [illegible]

qn quis accedit no gett dispto
pbito et i gfess aut i actu
ut qn mutat forma sacri
et irreuerent ipm tractat aut
i pposito ut qn ht volu[n]t p[ec]cam
di m[or]tale p[ost] q[uam] gedit abstinet
vaca p[ro]p[ter] reuencia sacri ex
tioris sic excludit pollutio
et i mundicia corporalis p[ro]p[ter]
reuerencia rei gerente sub for
mis [...] excludit defectus
iusticie iudicij et comis puc
cos et amictos [...] p[ro]pt re
uerencia rei signte i. unitatis
corporis mystici [...] excludit
vinculu[m] interdicti vel suspen
sionis vel excomicatois et in
mste [...] ut p[ro] p[ri]ola reuerenn
cia sn ei culpa excludit
mlti clemone. ht p[ro] p[ro] m
pueri qui cu si sint ppe etate
adulta s. annor x vel xij
et appent i eis reuerencie si
gna et discrecionis pnt sumere
alias no [...] gor i furiosi
qui excludunt sn culpa q[uo]
ty ginicare pnt si hnt luci
da intervalla [...] cu q[uo]s ht
lucidas manus lig hc sit sn
culpa cu p[ro]p[ri]ola reuerencia
no debet tange corp[us] xpi
[...] terra q[uam] hom excludi
batur in lege ab esu agni
sic in ecclesi qui sigint eos
qui accedunt ad gmanem

irreuerent [...] leg op
tuss [...] ora qui tetigit
archa dni [...] alienigene
hij signti fideles [...] ta
liu gmoe dr in Gen. fe
cit a passia deuorauit fi
liu meu. Jo. [...] i mo[rtali]
qui signt hnt[es] mortale
pctm [...] de hijs ppha ma
lum qui fr [...] casa dei
[...] d[e] hijs [...] nota [...] indi
gne sumus si no sumus re
uent [...] no catholica l
hns mortale stat [...] mi
us gmicat suo tpe multa
i [...] p[ro] q[uia] [...] te
multipli[...] pnat. [...] ho
sup [...] eucharistie [...]
vocabi salnata [...] a q[uo] ag
cepit multas [...] multos
fortu[n]a qui ipm xpm suscept
[...] gina gstitucionis ecce trans
gredit. statuit vi ecclia
q[uod] qui no gmicat i pascha
omnes ab ingressu eccl[es]ie ar
ceat et moriens careat
ecclesiastica sepultura [...]
q[uia] maledictoz i [...] pu
de sdi qui cu cecidrit
no ht sublevante, sed [...]
sol[us] [...] qui xpm no ht [...]
to qui vias dei no repperit
Aug[ustinus] [...] e illi ho
spitiu de [...] qui solet
dimittere pulsante admitt
[...] q[uia] vires spiritales

Aug[ustinus]

pdit carnis eius quia est sine
mortali pecato et membra cor
poris xpi mistici. quia membra at
de sustentare. alimento corporis
xpi veri. in illo quoque efficac
reddi sic et membra corporum
ad quod non transmittitur corporalis
cibi nutrimentum / De officio

De prerogativis misse

P[D]lurimas habet missa. primo quia
celebratur diciminus. Secundo quia
tantum in ecclesia et super altare non
quacumque propter tamen fiat sub tentorio
vel in alio loco honesto. Tertio
quia celebraturus oportet esse sacerdo
te. Quarto quia oportet eundem
esse indutum sacris vestibus
Quinto quia tantum non sit in die et
non in nocte nisi in nativitate
domini. Sexto quia semper celebratur
accensis luminibus etiam si mille
soles lucerent super terram. Septimo
quia ibi sonant verba divina
et angelica et humana. Divina
quidem quia dicitur vel cantatur pre
fatio et leguntur verba domini in evangelio
Angelica non quia cantatur
Gloria in excelsis. Humana autem
sunt in collectis et aliis huius.
Octavo quia audiuntur ibi tria
nobiliora ydiomata que
mundus habet scilicet ebrayca ut
ibi sabaoth osanna. Grecum
tamen ut ubi dicitur kyrie. Et la
tinum ut in aliis quoniam sunt ibi
Nono quia missa suo modo
est plena misteriis est sicut ma

re guttis sicut sol attomis sicut
firmamentum stellis et sicut empi
reum angelis. Decimo quia sacer
dotes in sollempnibus ecclesiis habent
in missa sua plures ministros
scilicet dyaconum subdyaconum et aco
litum. Undecimo quia angelis ibi
existentibus qui suffert in presencia tan
te maiestatis esse scolares
Duodecimo quia ibi est dominus celi
et terre. Officium misse mora
liter sic est ita. Introitus fiat in affec
tum boni. Et quia autem introitus
duplicatur hoc fiat quod in nostra
in temptatione debemus declinare
a malo et facere bonum. Kyrieleison
quod noviens dicitur fiat in
invocatione misericordie dei quia noviens
modis indigemus quibus tribus
modis ad peccatorum remissionem
quia peccavimus corde ore
et opere. Christe tribus modis quoniam
ad gratie collationem scilicet fidei spei
et caritatis. Tertio tribus modis
quoniam ad glorificationem qua
gaudemus sic nobis in trio et
intra nos de nobis et iuxta nos
in proximo. Gloria in excelsis
significat gratiarum actionem. Collecta
devota significat orationem. Epistola
et evangelium racio et doctrina legis
significationem. Graduale et alleluia
significant vite active et contemplative
perfectionem. Offertorium contribulati
spiritus sacrificium. Secreta significat
statum vie. Prefacio statum patrie

sanctus sanctus sanctus exultacionem angelorum
preambulam. Canon distinctionem membrorum
in corpus christi misticum per me-
significat, siliacionem passionem. Capitulum
Agnus dei liberacionem primam
Anime inplicat aut augmentum
ut liberem animalis penitus pe-
nibus et finitis. Complenda signi-
ficat operis completionem. Circa
quedam alia que fiunt in missa nota
significationem allegoricam. Intelligimus
enim per altare crucem per calicem sepulcrum
per patenam lapidem sup-
positum. corporale sindonem in qua
corpus domini fuit involutum.

no. Nota quod licet omnes misse sint
eque bone quantum ad opus operatum
cum omnibus idem sit opus multum dif-
ferunt quantum ad opus operans. Unde
melius est audire missam boni sa-
cerdotis quam mali sicut in mensa
corporali eundem cibum iocundius
accipimus a mundo ministro quam
ab inmundo.

no. Nota quod periculosum est
si celebrat senex vel manibus
tremulans aut caducum
morbum aut dolorem vel minus
idiota. Unde talibus iniungendum est
quod abstineat a missa. Capitulum
qui diebus celebrent et non
debent sumere ablucionem in missa po-
steriori alioquin ad secundam missam non
accedit ieiunus. De negligenciis

6 Si per negligenciam sit in missa.
Contingit evenire quod peracto ca-
none nec vinum nec aqua inveniatur in calice statim in fundendum
et utrumque et sacerdos iterabit consecra-
cionem ab illo loco. Simili modo et
proficiat usque in finem ita tamen ut
dimittat duas cruces que fiunt singula-
riter super hostiam consuevit. Item
si de simplici vino vel aqua fiet con-
secracio vinum reputabitur pro sa-
cro sed aqua non. Si quid de sangui-
ne deciderit super corporale vel pal-
lam altaris vel super albam aut
casulam pars illa recidatur
et in locis reliquiarum fuerit reponatur.
Si extrahatur saltem in quantum pos-
sit et sumatur. Deinde abluatur
et hec ablucio iterum sumatur. Si vero
super terram vel lapidem vel lignum
acciderit lingendum et exstergendum
est radendum est locus ille et
pulvis in sacro loco reponen-
dus. Porro si in ipsum sangui-
nem musca vel aranea ceci-
derit vel tale aliquid quod vix sine
vomitu aut magno periculo sumi
potest proiciatur et lavetur quantum potest
caveatur in talia. Sed hec ablu-
cionem sumat sacerdos sed musca
vel aranea super piscinam cre-
metur. Item si de corpore Christi super
pallam ceciderit vel aliud
destruetur non incidatur sed
abluatur et a ministro sumatur.
Si intinctus corporis Christi reica-
at suscipiatur prout diligencius
potest et sumatur. De sacramento penitencie

Penitencia est ut dicit Ambrosius
preterita mala plangere
et plangenda iterum non committere.
Capitulum Gregorius Penitencie est ante acta
peccata flere et iterum flenda non
committere. Circa peccatis differencias
nota quod quedam differencias dicuntur per
quem ut hoc est aliud veniale
mortale. Circa peccatum ut
dicit est sal lucas. Differo itaque

pnie dati e pctam z no pec
ccatas. Vez tn pnia diffinit
p duplici actu. Vnu q e vr
spcu pctu pctita mala
plange. altm r'spcu fut
scz plagenda itez no comitte
z pnia actus e inre fz ippo
no to. ¶ pnia dupx e. ¶ Vda in
terior vnu z h e ve'me nale
¶ Alia exterior q fit per vbu
homis. pa no e sacrm ppe
sa us e sacrm ¶ Alio vn pe
nitencia pse susscepta dr ppe
sacrm ee eu tlib et an
bapt^m possit fi. ß pnia in
tencia pinstedas vere e sac
ment^m ¶ Secund^m q luge p
pctis ppis e act^s pnie sed
luge p malis alienis alis
vtut e scz inre. luge vo p
bonis etnis e act^s trate be
atitudis ¶ De qua dr bti qui
lugent z c. ¶ Secundo dz pnie
scz q exteriore no apta ee ppe
tua. sz eta interiore distinguit
est em pnia intior sz vit^m
z h dr ee ppetua ¶ Alia e sz
actu z hec no dr ee ppetua
tenet ¶ Op em ver qs ad intiore
pniaz hitnales qua valet
no pctasse z volt decto no
pctare. sz ad exteriore pniaz
no sp tenet ¶ Prma alius e
dolor ronalis qui e pcti
detestacio ¶ Alius e sensibilis q
e passio z pmus dolor spez
ee in pnia. sz aut sp no
e de nectte ¶ Vnde cum homo
no sit ctus de pcti remissione
ti pp hc no oz ee pniaz ex
teriore ppetua q no cognit^s in
talibus certitudo sz sufficit ta
quecune pbabilis ut e qui satis
fecit sto pbable. qt^m erat ex
pte sua volendo ostiendo satisfaco.
¶ Cu in oi sacro noue legis
sit aliqua materia visibilis ele
menti que sit signum z tn ipre
oz eadem in sacro pnie ita ee
sz tunc materia sensibilis ulte lar
ge accipi por re sive rebus
illa sit exterior sba sive actio
sita. Vn sz. hc in pnia pnit e
sacrm sut res z vba vba q
pe sut in ofessiōe z absolucōe
¶ Res aut ipa actio h'na ¶ Ad i
tellugend^m ita plenius nota q
sic i medicab corporalibus quedaz
ossistunt in sola passioe corpali
ut e secto vulner ¶ Queda vo
in actione eius ut e potacio me
dicinis. ita in sacris quedaz ossistut
in passioe eius q sanctificat^r z no
in actoe n' pacone ut bap^mus
ofirmacio eukaristia extrema vnctio
ordo ¶ Queda vo ossistut etiam
in actu eius qui sanctificat^r ut
alia duo sacra. s. pnia z
bap^mus matrimoniu ¶ In pnie
go que sine nro actu opant^r
requirit^r exterior ma que si
gt z cat rem sacri ¶ In alijs
ipe act^s n^r e pro sensibili ¶ Et
ex predictis pate pt q quedam
e h sacrm tm ut act^s pnie
exterior ¶ Quedaz e res tm ut
remissio pctoz ¶ Queda res z
sacrm ut otto interior
Est pnia — De qlitate pnie
quedam vba Aug^s pnia ua

est p(e)nitenda no(n) (com)mitte(n)da ad
missa defle(n)da. Sedam e(st) fl(ict)a ij
sidor(us) q(ui) irrisor e(st) (et) no(n) penitens
qui adhuc agit q(uo)d penitet
Tercia e(st) caucta q(uia) (con)fus(us) su(n)t
i(n) exemp(lum) m(er)a du(m) (con)sig(na)t sp(er)e. Quar
tam e(st) s(e)c(ur)a Aug(ustinus) si tu(n)c pe
nitens q(ua)n p(e)cc(are) no(n) potes p(e)cca
te dimis(er)u(n)t (et) no(n) tu illa. Q(ui)nta
iniq(u)a ut Judas p(e)n(itenti)a duct(us)
abiens laq(ue)o se suspendit. Sexta
desp(er)ata s(ic)ut p(ro) angustia sp(iritu)s
dicentes int(ra) se p(re) angustia. Se
ptima s(er)a (et) inutilis. Aug(ustinus) O
felix penitenciam humilitas obti
nes (con)tricionem quia facile vias
i(m)mutabiles q(uam)q(ua)m tremebundi
iudicis g(ra)tis i(m)p(er)ii p(re)cum
p(e)n(itenti)a d(ebet) e(ss)e amara. Jeremias plan
ctu(m) amarum fac tibi. Voluntaria.
Aug(ustinus) In gaudio d(ebet) fieri i(m)mor
talis sunt quicumq(ue) fiat p(er)fect
a morte moritur. Perfecta.
Aug(ustinus) nulla p(e)n(itenti)a e(st) s(er)a d(e)i
sit vera accelerata. Ap(osto)l(us) Accipe
res g(ra)ti(a)m dei in vacuum recipere. Ecclesiastic(us) Ne tardes
conv(er)ti in salo fi(n)e potius parem
quam solue. Confortes. Jo(hannes) p(e)cc(at)a
tua p(re)ce redime (et) oc(cas)io(n)es p(ro)cura
Eam lam(en)t pedes n(ost)ros quo
itinere que allos. Iterata sp(iritu)
alit(er) d(ebet) e(ss)e cu(m) xpo s(em)p(er) victuro
no(n) cu(m) lazaro moriturus q(uia) p(e)n(itenti)a
d(ebet) e(ss)e p(ro)p(er)ata (et) no(n) diu dilata.
P(rimo) q(uia) ex sp(irit)u ... bu(m) ex
sp(irit)u ut faciat vinas (et) fuit
labrusta. S(ecun)do q(uia) ad magna
vocavit. Ecclesiastic(us) ... magnas (et)
magna. Tercio ne a b(ea)tis in
p(er)petuis excludam(ur) sic(ut) s(cri)ptu(m) est

fatuis virginibus differebat p(er)
parare. Quarto ne hostibus in
pediamur sicut filii isr(ae)l a pha
raone impediebat ut no(n) (con)s(ur)
gerent de egipto. Quinto q(uia) re
linquere p(e)cc(at)u(m) tandem (com)pelli
mur. Greg(orius) (con)tempnens d(eu)s e(st) hic nun
c(qua)m cum s(er)uis p(ro)sp(er)itas blan
diret. et si tot adu(er)sitatib(us)
cum pulsat cu(m) tot calami
tates ingemiat. q(uo)d aliud
qua(m) ut no(n) audiet clamat.
Sexto ne blandis seducamur
sicut fistula aucupib(us) a
vib(us) (et) sicut piscis p(er)ca in
hamo (et) sicut vermis p(er) mel
septo. Septimo ne morte p(re)ueniam(ur)
Greg(orius) Tu(n)c etiam morte multi
mora (con)h(abe)nt (et) mortis. Octavo ne
(con)suetudine teneamur. sic(ut) arbor
d(e) facili no(n) evellit(ur) cu(m) bene
radicat(ur). Jeremias Nu(n)q(uid) ethiops
p(otes)t mutare pelle(m) sua(m) (et)c(etera).
Ad agenda(m) p(e)n(itenti)am monet nos
q(uia) dicit Greg(orius) Nimis dur(um)
e(st) cor q(uo)d no(n) emollit b(e)n(e)fi
cia ne(c) t(er)ret supplicia ne(c) alli
ciu(n)t p(ro)missa ne(c) castigant
flagella. Impedime(n)ta p(e)n(itenti)e
sunt pusillanimitas cogitacio(n)es ta
les sicut v(er)eq(ue)us umbrati(ci) qui
alt(er)nos vel ab umbra t(er)ret(ur)
pudor (con)fitendi sic dicit Aug(ustinus)
ve(re)cundia magna p(ar)s e(st) p(e)n(iten)c(ie)
Genitor satisfaciendi ex (con)tra
dicit ap(osto)l(us) hoc momentaneum (et) leve
t(ri)b(u)l(acio)n(is) (et)c(etera). Delectatio p(e)cc(a)ndi
(que) t(em)p(or)alis e(st) q(uia) delectat etiam q(uo)d
cita(n)t. Sepius diu (con)tinuendi sec
und(u)m dicit Q(uia) securis ad
radice(m) arbor(is) posita e(st) (et)c(etera).

no

spalto gratiam optinendi 9 dt
ezech. Cum natus hora inge
muerit peccator etc. Timor re
tardat. Aug9 Non tedidi
excepit me qui steti tenuit
me qui iui duxit me ita
Hom loq² de dno. Hom tardi s
pultus e qui videt aliquem ca
dere si no fit in eode loco
tamen. Consuetudo pecandi
sicut balaam conspectus mo
stru no metuit qui asina lo
queret². Considera dei ma
qui ipm penituerit recipiendi
fb... e in spm scm. Gregorius quia
dei debemus erubescere si iusti
tia eius violuimus fundare. de

effectu pnie

P[er] pniaz. Effectu pnie
solvitur hs apto. Resti
tuitur vite. Reconciliat deo pc
donis spiritualibus ditat. De filio
dyab[oli] filius dei efficit. Paradisus
apit. hic e q angelos letificat
Impium iustificat. Amissa
bona revocat penam eternam
vitat. Iste pnia e 2a thabula
post naufragium ad q pt rec
re hoc quia dni e in statu
pntis vite quinque 7 quantumcumque
clementia dei voluit implorare
Supx e n naufragium
sz pcti originalis 7 pcta ac
tualia. Et de pmo liberamur p
tablaz baptismi q virtute 7 ef
ficacia accepit a tabla crucis
xpi. De 2o ut liberemur p
tablaz pnie quia diuina cle
mentia pvidit homi q post pc
catu actuale no pt iteru
qno baptizari. Nota q quare-

actu pcta liberamur p gratiaz a seq
lis aut pctorum p pniaz 7 ptes
pnie. Amissa no pplicaz. Ite
no qualit opa vivificata mor
tificata revivificat q licz
vere sit q a pria ad habitum no
sit regressus i vita nali no est
tn vere i vita morali. Nam
a pria tor ad habitum voluntarium
e regressus sz a morte culpe ad
vita gre. Cum dicitur e q sicut
pcta actualia transeunt actu
7 remanet reatu ita bona
opa transeunt actu 7 remanet
merito. Et in aut q manet
dur mortificata vel vivificata
Bona g opa qua dm sunt
quncta radici mendi dur
vina qui ab illa separant² di
tur² mortificata qn redeunt²
dur vivificata q redeunt
ad statum sue originis videlicet
caritatis 7 q valet ad maiore
radicationem caritatis. de ptibus

pnie in com[mun]i

P[ar]tes pnie.
integrales sut tres sz co
rdis contritio confessio satisfactio. Cum
enim complemetum pcti possit ee
in actu cordis solus vel oris
7 cordis sil. vel tn sil cu ad
pfectio pnie exigitur hoc actu
licz ad ee simpliciter sufficiat
7 qtio in actu 4 confessio 7 satis
fcto in opere. No enim a hys
exigitur² que sunt ee successi
ue q ptes integrales sit sil
? exigitur² hi in toto q habet
ee pmanes. Sz aut tres
sit ptes pnie hic sit ondit²
pnia enim e quedam spontanea

indicium in quo confessio est quasi citatio
sibi secundum rei an iudicem sponta-
nea confessio. Deinde sequitur
emende punitio in parte solutio.
Et in hoc differt iudicium fori a
iudicio poli quia reus confessus in uno
dampnatur hic absolvitur. Alia
est sufficientia istarum partium quia cum
peccatum omne committatur corde ore
et opere iustum est ut ista
tria reddantur pro quolibet ut peccator cui
per cor deliquit verbo accuset
et facto puniat. Item per partem offen-
dit homo deum et vicinum et seipsum per
contritionem reconciliatur deo homo per con-
fessionem ecclesie per satisfactionem sibi. Item
iste partes tres prime sunt tres
diete quibus itur in terram promissio-
nis de quibus dicitur Exodi. Ibimus
via trium dierum. Item iste tres
partes vivificant mortales tres
mortuos quos dominus suscitavit
contritio per quam suscitatur puella
in domo, confessione iuvenis in por-
ta, satisfactione Lazarus de sepulcro.

De contritione

Contritio
est dolor voluntarie assump-
tus pro peccatis cum proposito confitendi
et satisfaciendi. Quod dicitur in generali
est et ponitur ibi dolor pro genere. Volu-
ntarie assumptus ponitur ad differentiam
doloris naturalis quia non est meritorius
cum non sit in genere moralitatis
sed voluntas ponit eum in genere mo-
ralitatis. Pro peccatis ponitur propter materiam
doloris in iudice quod est de bono alie-
no. Sic quod non sufficit contritio nisi sit
actus virtutis sed nisi sit cum proposito satisfaciendi
prime ... quod dicitur in operatione

ad alias partes accedatur et ideo
ponitur cum proposito confitendi et satis-
faciendi. Item dicitur quod cor dicitur contritum
quando est in spiritu tangente
se non cedit sed obviat affectui pec-
cati de morando. Contingit vero dicitur
quando incipit a proposito peccandi re-
spirare licet non totaliter tollit quantitatem.
Conteri autem dicitur quando voluntas per
se ab effectu peccati resilit. Item
in contritione duplex est dolor unus est
voluntatis qui non est aliud quam
peccati displicentia. Alius est sen-
sibilis. Primus est de essentia contritionis
et de hoc dolore intelligitur illud. Primum
licet vix ... Nota
quod ex ratione debet magis velle
nunquam peccasse quam vigentuplum
vinci. Secundus vero dolor non re-
quiritur de ratione contritionis sed de eius
perfectione quia talis dolor non est in
nostra potestate. Nota quod contritio
tantum potest intendi quod non solum cul-
pa sed etiam tota pena deletur. Quod
potest autem potest fieri duplicitur. Primo ex
parte caritatis que displicentiam
causat peccati quia sic contingit
tam intendi caritatem in actu
contritionis quod sequens moriens
absolutus ab omni pena. Alio
modo fit istud ex parte doloris sen-
sibilis quem voluntas in contritione
excitat quia cum ille dolor pena
quedam est que tantum potest intendi quod
sufficit ad deletionem culpe et pe-
ne. Contra est quod in altera et to-
tum sit intendit in infirme et in-
forti secundum quod dicitur de fide informi
et informata. Dicitur autem contritio
fieri contritio distinguendo ...

qr contto dr cu contto hat ptec
dupr Uno mo p concomittaciaz
qr gra associat motui exi
steti in aia et illu infort qz is
no elicitat. Scdo m no pp conco-
mittaciaz qr f motu infort
Alio mo p tanj ita q mot
atrita elicitat. Pa mo attto
fit contrito qr attt ille sup
manet in aia infort adue
niente gra fit tolor adueni
ente luce. Sdo m im possible
est q attto fiat contrito. Ca q
rrt q dim qs de pto dole dicat
Pndeo q sic dt Aug de s. but
Cds qui salut hoiem a vinclo
pti ligat eu vinclo ppetue
detestacois. Ucd detestacio pti
ppetua dup e. Una ita
tu ad qua tenet ho ca p-
pstam pti remissione. De
qua dict Aug li de penite
te pctor sp doleat et de dolore
sp gaudeat et no sp doluisse
se doleat. Alia e detestacio in
actu. Ad hac ho no sp tenet. Scia
endum q beti et dapnati et hij q
sut in purgatorio no hnt contrcoes
pprie. Cuius ro e ita qr in contrac
pprie supta sit tu scz gra dolor
et satisfactionis meriti. In dapnat
no e dolor in dapnat et ab no
e gra. Et hij qui sut i purgatorio
no merent. De confessione
Confessio e ut dicit Aug
apgna morb latebs spe vici
e apit. Uel sic confessio sacralis
que e p9 pnie qua dicet deest
bit et pmaliis q e pton et pe-
actu qui e aperire et pfiteri qui
o spes veme. Dup e confessio
qdaz e metalis q fit deo et hec
de iure nali. Qr an incarna
xpi sufficiebat confessio. Alia est
vocalis que fit hoi et no e de iure
nali. Qr an incarnacoz xpi
sufficiebat confessio metalis qr
no dm deus erat ho. S pq qua
e ho, et confessio fi hoi vicario x
Cuius hc e q ministri sacerdotes de
dit ptatez ligandi et solvendi insi-
nuat. Et tanq medicis confessi-   vel instituit
one debe fi. Ucd q x instituit
confessione tacite s apli pmul
gaverunt expresse eam. Ucd quibus
i articulo mortis conmittat pcm tn confessio
vocalis e necia ut in re qn hent
oportunitas vel i pposito qn eam
ar tickes neca excludit. Et no co
tepts religionis et ista neccitas
confitendi ps cocione no e intelli
tdm p necitez remedij ad pcm
iam dimissu sit s p obligacoz
precepti. Confessio et satisfaccio
necia e no solu p reconcilia
coniz in iudicio dei s ecia i ulti
co ecce. Quare etia circustanti
as tenemur confiteri. Nota q   no
circustancias quedam sunt trahentes ad
aliud genus pti ut tolhic en
mlere coniugata et has tenet
ho confiteri. Queda vo sut aggra
vantes in eade spe et haz qdaz
sut aggravantes no notabilit sic
sua ut hm. Has no tenet homo
confiteri quemadmodum veialia pecta
quedaz at sut aggravates nota-
bilit et has s quosdaz opz confiteri
Uno cum suffit illi q at m.

accepit de alieno dicat(ur) c(ontr)a accepi
alicui an h(oc) possit visitari si
simo(n)e denariu(m) accepisset. Mali
os (com)munius e(st) q(uod) no(n) tenea(tur) (con)firma
tes no(n) c(on)t(ra). Et aut sit circumsta
tie aggravantes p(eccatu)m no(tantur) his
v(er)sib(us) assignat(ur) ordo loc(us) mora
ta. Causa t(em)p(u)s et luctu(s) pusilla
mod(us) culpe gen(us) et stat(us) alte(r)
co(n)dicio m(u)n(u)s etas et scandala sex(us)
Et q(uam)vis p(e)cc(at)a alio(rum) sit nota
sacerdoti t(ame)n oportet ea (con)fiteri q(uia) no(n)
sunt ei nota ut iudici. Et q(ua)ndiu
possit aliq(ui)s differre (con)fessionem
dic(itu)r s(unt) opiniones. Quida(m) di
cunt q(uod) pecc(at)or tenet(ur) (con)fiteri statim
h(ab)ita oportunitate sufficienti. Alii
dicunt (com)munius q(uod) cu(m) (con)fessio sit
int(er) p(re)cepta affirmativa no(n) obligat
n(isi) p(ro) loco et t(em)p(or)e. Eccl(es)ia aut(em) de(termi)nat
et decrevit q(uod) h(om)o (con)fiteat(ur) semel
in anno q(uia) i(n) anno h(abe)t q(ui)l(ibe)t de(bi)te
(com)municare. Et in casib(us) t(ame)n q(ui)b(us) te
net(ur) q(ui)s an(te) h(oc) t(em)p(u)s (con)fiteri sc(ilicet) in t(ra)n(s)a
ctio sacri q(uia) volt (com)municare vel
celebrare. Alia e(st) r(ati)one p(er)icli
ut si e(st) i(n) p(er)iclo mortis. Et t(er)ci(us) e(st)
r(ati)one (con)fessoris ut si dicat sibi (con)fessor
q(uod) p(ro) sua (con)fitea(tur) teneat(ur). Et
q(ua)rt(us) e(st) r(ati)one dubii ut si non
sp(er)at s(e) ampli(us) illo anno copiam
(con)fessoris h(ab)ere q(uod) h(abe)t mo(do) vel
si h(abe)t casu(m) de q(u)o solus ip(s)e p(otes)t ab
solvere et h(abe)t mo(do) copiam p(re)nd(ere)
eius d(icitu)r p(ro)p(ter). Et si q(ue)rit(ur) utr(um) co(n)
fessio f(a)c(t)a in mortali valeat
d(ic)i(tur) q(uod) (con)fessio e(st) in remediu(m)
et in p(re)ceptu(m). Et in q(uan)tu(m) e(st) reme
diu(m) no(n) valet in mortali suscep
ta t(ame)n absolvit(ur) h(om)o a p(e)cc(at)o sic(ut)
etia(m) ficte bap(tis)m(u)m suscipiens. V(erum)

aut (con)fessio sit iteranda rec(ipie)nd(u)m
e(st) q(uod) si neglexerit nullo(s) tene(tur) co(n)
fessione bona fide semel f(a)c(t)a(m)
ampli(us) iterare. Sunt t(ame)n q(ui)d(a)m ca
sus in q(ui)b(us) tene(tur) q(ui)s iterare (con)fessi
one(m). Primus e(st) q(uan)do no(n) sunt p(ro)p(ri)o (con)fessore
et q(ua)n(do) p(ro)p(ter) (con)fiteri (com)mu(n)i(ter) ergo
e(st) si (con)fessori de(fi)ciat clavis po
testas eo q(uod) no(n) h(abe)t auct(orita)t(e)m ab
illo p(e)cc(at)o absolvendi. Sc(dus) e(st) si
de(fi)ciat ei clavis sci(enti)e q(uod) ne
scit discernere. T(er)ci(us) e(st) si (con)fitens
dimidiat (con)fessione(m). Oportet
eni(m) q(uod) s(em)el fiat (con)fessio o(mn)i(u)m
q(uae) s(un)t i(n) memoria. Si eni(m)
aliqua op(er)uerit (con)scie(n)tia
non ideo debet (con)fessio reputari
dimidiata. Q(ua)rt(us) e(st) si (con)tempsit
seu neglexit (et) oblit(us) e(st) sati(s)
f(a)c(t)ionem q(uam) si sci(re)t implere
vellet t(unc) oportet (con)fessione(m) itera
re. Si vero aliq(ui)s talis i(n) p(re)s
tat(io)n(e)m p(er)ignora(n)tia bona fide fecit
(con)fessione(m). Questio e(st) utr(um) te
neat(ur) (con)fessione(m) statim iterare
Et co(m)munio (com)munior q(uod) no(n) i(n) specie
sed in genere licet q(ui)d(a)m alit(er) dicat
Nota q(uod) (con)fessio f(a)c(t)a privati(m)
vel p(ro)p(ri)a m licet sit q(ui)d(a)m op(us)
bonu(m) t(ame)n et minori(s) t(ame)n i(n) q(ua)n(tu)m
e(st) p(ro) sacr(amen)to no(n) p(otes)t si sit q(ui)d(e)m d(e)t(er)
minata h(abe)t m(u)ltior(um) s(cilicet) actu
p(e)n(itenti)e morib(us) quo (con)scientia bonis manife
stari solet vel (con)fiteri sint. Sin
sine nec(essita)te n(on) licet alit(er) (con)fi
teri. Si in nec(essita)te t(ame)n p(otes)t p(er) actu(m)
equivalentem supplere / Confessionis

Qualis debeat esse (con)fessio nota(tur)
in his v(er)sib(us) sit simplex humilis (con)

Margin notes: no | q° | no | no | q° | q°

fessio pura fidelis. Vera ste
gnes nuda discreta libens
verecunda. Integra secreta lacri
mabilis accelerata. Fortis et
accusans et sit parere parata

no[ta] Quantum multa valet confessio
a morte liberat quia sit confes
sio in foro contentioso dampnat
sit in spirituali liberatur. Item Deum
homini manifestat. Item Aug. Si
nolle confiteri non me celabis
deum sed te mihi. Volnera mentis
sanat Jeron. Volnus iteratum
tardius sanatur. Item Paradisum aperit
Aug. Obice vilium peccatorum quod
peccatis aperit paradisum. Item Hom.
latrone dextro. Ion quam glo
Si homo detegit deus tegit. Item Mi
sericordiam divinam emollit glo
super illud. Item Delictum meum
cognitum tibi feci. Item Si homo cognoscat
deus ignoscit. Item Ambr. iacu
dat quod in voce exultationis
et confessionis sonus epuli. Item Intercessores
multiplicat. Item Beatitudines eum pro
se confessi orat. Item Conscientiam mundat
Item Aug. Confitendo fit homo defectus
pulcher. Item Foedus diaboli rumpit
Tenent aliquos secretum altius
deo coniungit Aug. Quod quisque
auribus tuis quando confiteris et vita
quae est ex fide. In via salutis
dirigit Jeron. Qui abscondit
scelera sua non dirigetur pro. 28 ca
Item Peccatum delet Ps. dixi confitebor
adversum me iniustitiam meam domino et tu
re[misisti]. Item Satisfactionem supplet Glo
super act. Iubemur confiteri peccata
nostra ut erubescentiam non eru
bescentias pro pena equali pena

net Ho[m] dedente putrido quam
reothit ne alii putrescat

Generaliter. Cui debeat fieri confessio

Generaliter tenendum quod confessio debet fieri
habenti claves quae sunt scientia discer
nendi et potestas ligandi et solvendi
Item Baptismum autem quod sicut baptismus
est sacramentum necessitatis ita et penitentia unde
sicut baptismus duplex sit minister
unus tamen baptizare competit ex officio
scilicet sacerdoti. Alius tamen committi
dispensatio baptismi ratione necessitatis
ita et ministri penitentiae duplex est unus
tamen confessio fit ex officio sicut sacer
dos. Alius autem est qui audiendo
confessionem vice supplet pro sacerdote
in necessitate ut clericus. Item Dicit autem
aliquis quod cum deest copia sacerdo
tis non oportet confiteri laicis sed sufficit
soli deo. Quamvis omnes sacerdo
tes habeant claves non tamen omnes
possunt ligare et solvere sicut ex
communicati suspensi et heretici et dap
nati. Item Hi autem non est propter defectum
ordinis sed quia non habent materiam
scilicet subditos quia auferunt eis
cum excommunicantur. Possunt tamen tales
baptizare quia hoc sacramentum est necessi
tatis. Possunt quoque tales eucharistiam
conficere quia hoc spectat ad potestatem
ordinis. Ligare autem et solvere digni-
tatis ad hec ordinem. Dicendum quod
nullus potest absolvere confitentem nisi
sacerdos proprius. Item Sacerdos autem
proprius dicitur sex modis. Primo ipse
pastor vere. Secundo predicatorum
superior fuit vicarius. Tertio pro pe
nitentem in dubium ut sunt fratres
predicatores et minores. Quarto com
plicitam proprii sacerdotis. Nam tamen

liceat v̄l districtis et notis et hoc
scilicet ¶ Secundo propter necessitatem quia in
articulo mortis periculo quilibet sacer-
dos potest absoluere et peregrini
absoluuntur ab illis apud quos
sunt ¶ Tertio propter defectum sui sacer-
dotis quia scilicet est ydiota vel pro-
ditor confessionis vel scilicet consiten-
tes mulieres prauet ¶ Quarto cum ei
si non inuenit aliquem qui auctoritatem
habeat efficiatur ei sacerdos proprius non
quilibet sed discretus et qui est notus
vel expediens vel ydoneus persona ¶ Omnis

De sigillo confessionis

Ea que
agerunt in sacramentis sunt sig-
nata expressius que intimius contin-
gunt et ideo confessio qua quis
sacerdoti se subicit signum est in-
terioris humilitatis qua aliquis deo su-
bicitur. Deus autem peccatum illius qui
se sibi per penitenciam subicit tegit ¶
Unde de sacramento necessitate. Oportet quod confes-
sionem sacerdos celet ¶ Quinto et a-
liis huius celationis cause et vti-
litates quia per hoc homines magis
alliciuntur et simpliciter peccata confitentur
¶ Sacerdos etiam non solum debet
celare peccatum quod in confessione
recepit sed et alia omnia per que
posset peccator vel peccatum deprehen-
di. Si potest autem penitens facere ut
illud quod sacerdos per confessionem
scit sciebat ut deus sciat
etiam ut homo et hoc facit dum licen-
tiat eum ad dicendum et ideo si di-
cat non frangit sigillum confes-
sionis ¶ Sed aut queritur utrum
illud quod scit sacerdos per confessionem
et scit alio modo possit reuelare

super hoc diuerse sunt opiniones sed
hec est verior quod sicut sacerdos sciat
illud peccatum ante confessionem vel
scientiam sicut post non debet illud
reuelare quantum ad id quod scit
ut homo ¶ Nota quod iste modus
dicendi dico tibi quod in confessione non
claudit hic dicitur sigillum con-
fessionis quia non seruatur forma
confessionis De satisfactione

Sicut in bellis restituta
amicitia non statim remit-
titur debitum illati dampni ita
post remissionem culpe in con-
tritione et confessione remanet
debitum pene satisfactorie Iniun-
git autem sacerdos quedam
ad satisfactionem fundamentum sicut
abstinere a rapina et restituere ab-
lata ¶ Secunda iniungit ad
satisfactionis expeditionem ut est
vitare consortia malorum ¶ Ter-
tiam iniungit ad satisfactionis
solidationem ut ieiunare vigilare
dare elemosinam peregrinari et huiusmodi opera
penalia ¶ Quarta iniungit ad
perfectionem et securitatem satisfactionis
ut sunt opera supererogationis
¶ Satisfactio debet esse vnde culpe
in tribus scilicet in numero. Unde Ps. laudabo
per singulas noctes lectum meum la-
uabo ¶ In pondere Augustinus libere
debet facere in morbis futurum
quicumque facere potuerit pro offensa mor-
te morietur ¶ In mensura
quantum peccato tempore debet esse in
penitencia comparato sunt in cul-
pa ¶ Ista tria requirit secundum
conuenientiam non secundum
necessitatem (ut sequitur)

no

Satisfactionis / De partibus satisfactionis
quedam sunt partes / i qm
principales scilicet oracio ieiunium
et elyam ¶ Alia vero non sunt secundarie
que ad has reducuntur ut vigi-
lie peregrinaciones et discipline
¶ Dicendum ergo quod omnia opera car-
ne affligencia reducuntur ad
ieiunium ¶ Omnia opera vero spiritua-
lia sive etiam devocionis ad
oracionem ¶ Omnia autem opera misericordie ad
elyam ¶ Sufficiencia partium prin-
cipalium potest accipi ex parte ter-
mini a quo est motus satisfactionis
quia per ieiunium revocamus concu-
piam carnis per elyam concu-
piam oculorum. per oracionem superbia
vite ¶ Alio modo sumitur ista suf-
ficiencia ex parte termini ad quem
fit satisfactio. quia per ieiunium un-
ordinatur homo ad seipsum. per elyam ad
proximum per oracionem ad deum ¶ Tercio
modo sumitur hec sufficiencia ex parte
materie de qua fit satisfactio quia
per elyam fit satisfactio de bonis
exterioribus per ieiunium de bonis
corporis per oracionem de bonis mentis
¶ Quarto modo sumitur hec sufficiencia
ex parte modorum satisfaciendi. fit
enim satisfactio tribus modis vel per pu-
nicionem vel per redempcionem vel per
supplicacionem. primum facimus
ieiunando. secundum elyas dando
tercium orando ¶ Quinto sumitur hec
suffi- ciencia ex parte effectuum ¶ Opera satisfactoria
enim tria magis bona promerentur
scilicet impetracionem gracie / remissionem
pene. expugnacionem reliquiarum cul-
pe ¶ Ad primum hec videtur valere elya
per multiplicacionem intercessorum ad secundum
ieiunium ad tercium oracio / De singulis

Elemosina / partibus satisfactionis
Elemosina supra potest accipi aut in ra-
cione sublevandi necessitatem proximi
et sic est opus misericordie ¶ aut in ra-
cione recompensandi pro debito
offense divine et sic est opus iusticie
vel primo modo pertinet proprie ad administra-
cione. secundo modo ad remissionem dimissio-
nis pena quia elyam fit dicta est
proprie satisfactoria ¶ De ieiunio
est sciendum quod in carne non sit
unum est vetus quod debet sustentari
aliud est vicium quod debet domari
¶ Ieiunium ergo quod non fiat ut
vicium domat bonum est et satisfactio
nunc aliud non ¶ Oracio vero
quadrupliciter potest fieri aut per
a petitione bonorum et sic est pars
contemplationis aut pro amocione
malorum et sic est proprie pars satisfactionis

Iustificacio / De iustificacione
est motus ab iniusticia ad
iusticiam ¶ In iustificacione impii quatuor
requiruntur s. motus liberi ar-
bitrii et contricio et infusio gracie
et remissio culpe ¶ Horum primo duo
sunt ex parte suscipientis alia non
ex parte agentis ¶ Predicta quatuor
sunt simul tempore non natura ¶ Priori-
tas autem et posterioritas que
secundum ordinem nature est reduci-
tur aliquo modo ad ordinem cause
et causati ¶ Inter ista videtur ergo taliter esse ¶ Causa
est motus liberi arbitrii et alii
aliis est quia requiritur ... vobis
iustificacionem ¶ Voluntas quidem et
liberum arbitrium sumuntur hic pro-

cause. ¶ Propterea motus iste appellatur
motus liberi arbitrii. ¶ Iste quoque
motus qui per liberum arbitrium consen-
tit deo ut primo motori vocatur
motus fidei quia habet aliquid cognitionis
vel alicuius assertionis sicut fides. ¶
¶ Dicitur secundo quod motus liberi arbitrii
sive motus fidei in deum taliter potest
esse quia motus quo de peccato aliquis
contristatur, sicut in generatione partium
potest esse corruptio quia corruptio unius
generatio alterius, sicut corruptione ita in
virtus destructione potest esse conversio ad
deum per liberum arbitrium quia a-
versio a contraria peccatorum de peccato quod
unum prius est in generatione ultimum est
in resolutione. ¶ Isti vero duo mo-
tus liberi arbitrii scilicet [illegible] sunt
per se quia gratia infunditur quia
sunt ad praeparatoria ut gratia detur.
¶ Quamvis enim deus nulla iustificatione
praecedente posset impium iustifi-
care tamen requiritur spatio ex par-
te nostra quia sicut requiritur spatio
ex parte materie in naturali mutatione
ad recipiendum formam ita in muta-
tione voluntaria et hoc non est ex
impotentia agentis sed suscipientis.
¶ Alia ratio est quia in iustificatione
peccatoris fit introductio unius for-
me et expulsio contrarie ideo requi-
runtur duo praedicta scilicet motus liberi
arbitrii disponens ad gratie suscep-
tionem et contritio id est displicentia ap-
tata disponens ad culpe expul-
sionem. gratia non potest remitti
quia culpa remittatur quia per
gratiam culpa remitti sicut in-

troductio forme prior naturaliter
est forma que expellit ex parte a-
gentis quia illa que expellenda
est removeri possit. Qualiter
autem iustificatio fiat in instanti
vel successive nota distinctionem
¶ Potest enim dupliciter accipi iustifi-
catio sicut et generatio. Uno mo-
do ut dicat motum ad iustitiam
tamen [illegible] et sic fit succe-
ssive ut qui succedit succe-
ssiva praeparatione. Alio modo potest acci-
pi ut dicat solummodo mutationem
sine motu. hoc modo fit iustificatio
in instanti. et hoc explicat ratione
prima. est quia fit virtute infinita et sim-
pliciter immediate. ¶ Secunda est quia
fit in fine simpliciter. ¶ Tertia est quia
forma tamen que expellit scilicet
culpa quia quam introducitur scilicet
gratia [illegible] simpliciter est. ¶ Ad illud
quod autem augustinus quod maius est iusti-
ficare impium quam creare celum
et terram. dicendum quod maius quantum
ad id quod fit quam minus est sed non
quantum ad modum faciendi. ¶ Quamvis
enim in iustificatione impii sit resi-
stentia formalis scilicet gratie ad peccatum
non tamen ibi est resistentia effectiva
qua aliquid resistit agenti scilicet
deo cuius virtute nichil potest resi-
stere. ¶ In iustificatione aliquid est ex
parte dei et aliquid ex parte peccatoris
et ex parte utriusque. aliquid ex parte
dei sunt duo scilicet [illegible] gratia
tamen indulgentia et iustitia quam omne
deum aliquid tale exigit [illegible]
[illegible] in purgatorio ¶ [illegible] sequitur per
duos discipulos. quos misit de
[illegible] [illegible] et locum quo

erat ipse venturus. tunc quem
corporaliter nunc aut per gratiam
spiritualiter ¶ Ex parte peccatoris sunt
etiam duo scilicet dolor et amor que
h sunt due mole quibus peccatum
contereretur quas per legem non de
bent dyabolo in pignore obliga
ri ¶ Ex parte ecclesie sunt
duo ¶ Primum est meritum passionis
xpi cuius meritum est inexhausti
bile et etiam aliorum sanctorum qui fe
cerunt opera multa supererroga
tionis que omnia sub potestate clavium
sunt posita ut si quid minus est
in uno membro ecclesie recompensetur
in alio. unde si aliquis non est mem
brum ecclesie non influit in ipsum me
ritum predictum ¶ Secundum est indulgentia
que datur in ecclesia per papam et
episcopos ¶ Tamen ut ipsa indulgentia
tamen valeat exigitur primum
requiritur auctoritas et causa scilicet communis uti
litas ex parte dantis exigitur etiam
fides devotio et obedientia hec enim con
solvitur id. propter quod datur ex parte
recipientis / De penitentia venialium

Penitentia est remedium in
stitutum ad expiandum peccatum
omni debetur sensibilis ¶ Penitentia tamen
deletur non solum peccatum mortale
sed etiam veniale patet quia penitentia
est remedium contra utrumque ¶ Con
tra penitentia non est similiter de venialibus
sicut de mortalibus quia penitentia in
stituta est ad recuperandum gra
tiam quam peccatum mortale tollit.
Licet igitur penitentia non sit de venia-
libus simpliciter tamen est propter eos et
quia venialia movent ¶ Propter rationem dubi
um quia credunt esse morta-
lia ¶ Huius ratio statuti ubi quia
homo qui tenetur confiteri semel in anno
non habet nisi venialia ¶ Secundo ratione pre
cepti ut quia venialis delicta ad
hoc deducta est quod non homo se auctat
ubi ea tempus in mortale ¶ De re
missione peccati venialis sciendum quod
in duobus casibus non remittitur ¶ Primus
est si talis habet peccatum mortale cum
sine mortali numquam remittitur
veniale. licet econverso possit fieri scilicet quod
peccatum mortale remittatur sine
veniali ¶ Cum enim mortale peccatum
tollat caritatem que universa
delicta operit ¶ Constat quod exi
stenti in peccato mortali numquam
remittitur veniale ¶ Secundus est quod vo
luntas fixa manet in affectu
alicuius peccati venialis delectatur quia
illud idem tolli non potest et hoc multi
plici ratione ¶ Prima est quia omne
peccatum remissione indiget ad
duo. scilicet ad culpam et quo ad pe
nam sed non potest esse sua remissio
sine prima quia quamdiu homo culpam habet
debitor est pene ¶ Culpa autem in
deordinatione voluntatis consistit unde voluntas
sic valens manens regularis
non potest ¶ Alioquin duo opposita
essent simul in eodem ¶ Alia ratio
est quia manente causa non potest tolli
effectus ¶ Sed voluntas inordinata
ad aliquid est causa venialis unde
manente voluntate fixa nullo re-
mittitur ipsum peccatum veniale ¶
¶ Sciendum etiam quod unum peccatum venia
le potest remitti sine altero quia peccata
tamen mortale maior est ad hanc
etiam potest remitti sine veniali
¶ Alia ratio est quia peccatum mortale

ita deo displicet q sat etia p
peccatu deo displice. Cz veniale
quis displiceat tn mordeat y
sit no tn sat peccante displice
q no puat gra. s obnubila
in q tm eis pcessus ad exteriora
impendit. 7 p hoc veniale
no impedit qn aliud remitti
possit. etia rō e q veniale
no hnt conexione ad inuice
nc ex parte auersionis q no aū
tut a summo. nc ex parte conversionis
io vnu remitti pt sn alio
q no pt fi de mortalibus q co=
nexione hnt ad inuice ex parte
auersionis q lz eni mortale p
catu auertit a deo lz no heant
conexione ex parte conversionis.
Ex predictis collige q aliter se hnt
mortalia ad inuice 7 aliter
mortalia ad venialia. mortalia
lia ei sic se hnt ad inuice q
vnu no remitti sn alio. venia=
lia no sic se hnt ad inuice q
vnu remitti pt sine alio. mor=
talia uo sic se hnt ad venialia
q mortale sic dimitti sn veni
ali s no veniale sn mortali. cuius
duplex e rō. pma e q mortale 7
veniale hnt se sicut hit 9 7 dispo
s sublato hitu pt manere dispo
sio 7 no econuerso. scda rō e q
mortale oppo caritati veniale
aut fuorē eius s ablata cari=
tate tollit fuor eius 7 no econuerso.

Ad peti. P. dimittitur peccatu
venialis remissione beiale
no exigi nouus caritatis hitus
s sufficiat nouus motus q veniale
petm no tollit vtutes hitus s
no ipedit ipius actu. Secūdo m
ee q peccatu veniale no dimitti
sn contritione cuius h e rō q q
dm inclinet deo totus in aliqua
veniali nunq dimitti. s vo tz
auerte ab eo q q prius volebat
e displice ei q voluit. ta
lis aut displicentia dolor contri
tois dr. tercio sciendu q contritio
pt accipi tripli. ul i hitu ul
i actu ul medio mo. contri
to in hitu no suffit ad pcti
venialis remissione q tuc
quaq hret hitu pme vtute
no posset hre veniale peccatu
7 sic petm veniale no posset
ee cu gra. contritio q i actu
no sp remitti reqrit q se
q q petm q aliqs i memoria
no ht no poss remitti. pt
hoc reqrit medio mo. s. ut
petm displiceat actualiter ul
explicite seu implicite. dico
aut implicite q tlib actus
sufficit q displicet explicite
petm veniale si cogito fuit
ad illud. Nota ecia q tam
fuerit pt ee motus caritatis
inferri q oia venialia peca
to sunt 7 sine actuali cogitaco
ipor. q qui qs fuerit i deum
ft displiceat ei omne q a deo
retardat 7 ita lz explicite
de veniali pcto no cogitet tn
i illo motu contmet implicite
displicentia pcti venialis ul
omnis ul mi. Sciendu ecia
q m contritione de venialibus ... pprium

no[n] requirit[ur] p[ro] tollendis venialib[us]
sic in [con]tritio[n]e de mortali req[ui]
rebat[ur] s[ed] suffic[i]t q[uod] displiceat
ei et p[e]c[ca]tu[m] p[rae]teritu[m] et infirmi
tas q[uae] ad p[e]c[ca]t[u]m veniale in
clinat[ur] q[uam]vis ab eo o[mn]i[n]o i[m]mu
nis e[ss]e no[n] possit. ita t[ame]n no[n]
q[uod] voluntas maneat fixa
i[n] uno veniali q[uia] illud sit re
tent[u]m n[on] dimitti[tur] in [con]tritione
g[e]n[er]ali n[e]c sp[eci]ali ¶ Sc[ie]n[d]u[m] aut[em]
sic e[st] h[aec] r[ati]o q[uia] p[e]cc[a]ta mor
talia s[un]t in p[otes]tate n[ost]ra ut
vitent[ur] no[n] solu[m] singula s[ed] et
o[mn]ia. venialia a[utem] q[uia] si singula
vitari p[ossu]nt no[n] t[ame]n o[mn]ia q[uia] vo
i[n]finitate nec [con]tingit ¶ Multa
s[un]t p[er] q[uae] dimittu[n]t[ur] p[e]cc[a]ta venia
lia et tollu[n]t[ur] q[uae] p[er] a[n]t[ea] [con]phe
d[ic]unt[ur] p[ri]o sic ¶ o[mn]ia q[uae] g[rati]am
[con]ferunt ut sacr[amen]ta n[ov]e l[egis] s[ecund]o
illa q[ui]b[us] i[m]pedim[en]ta g[rati]ae
et g[rati]e tollu[n]t[ur] sic e[st] aq[ua] b[e]n[e]d[ic]ta
q[uae] v[ir]tute rep[ri]mit i[n]i[m]ici et
sp[irit]ual[is] b[e]n[e]dictio ¶ t[er]cio ex[er]citia
hu[m]ilitat[is] excepte n[ost]ra sicut
e[st] tunsio pectoris ¶ q[ua]rto d[omi]nica
o[rati]o ieiuniu[m] et h[uius]mo[d]i r[ati]o h[uius]
e[st] q[uia] t[ame]n venialia dimitt[un]t[ur] p[er]
fervore caritat[is] q[ui] i[m]plicite
v[e]l explicite [con]tinet o[mn]ia illa
q[uae] nata s[un]t de se fervore caritat[is]
excitare d[icun]t[ur]. venialia p[e]cc[a]ta
dimittere t[ame]n no[n] s[un]t o[mn]ia q[uae]
p[e]cc[a]ta s[un]t. s[ed] t[ame]n s[ecundu]m q[uod] [con]ti[n]e[n]t
fervore[m] s[ecundu]m q[uod] caritat[is] ¶ Remissio[n]es
pat[re]s p[ossu]nt p[ro] p[ri]uata maior
v[e]l minor excitat[ur] fervor q[ui]
v[e]l i[m]plicite v[e]l explicite [con]tin[et]

eo[rum] [con]tinet plus v[e]l pauc[ior]
a venialia dimittu[n]t[ur] no[n] t[ame]n
s[em]p[er] o[mn]ia De extrema unctione

Mediator dei et ho[m]i[num] no[n] solu[m]
vocat[ur] q[uonia]m h[abe]t salvac[i]o[n]is
v[er]a xp[ist]us et q[uonia]m h[abe]t ypsi[u]s unc
tio[n]is i[n] alios diffusive ¶ Sc[ri]b[itur] [au]t[em]
t[ri]b[us] unct[ion]ib[us] fuit d[omi]n[u]s p[ri]mo i[n] domo
p[at]ris sui i[n] signu[m] regni suscepta
h[aec] signat unctio[n]e[m] i[n] bap[tis]mo s[ecund]o i[n]
ebro[n] s[ed] ... ¶ et post multa
bella h[abe]nt h[aec] signat unctio[n]em in
[con]firmatione ¶ T[er]cio it[er]um i[n] ebron
s[ed] o[mn]i[s] israel p[er]... a p[a]ce
regnat ¶ h[aec] signat unctio[n]em
i[n] extrema ¶ De q[ua] h[uius] sacra
s[un]t q[ua]tuor ¶ P[ri]m[u]m e[st] q[uod] h[abe]at unctio
sola[m]... s[ecundu]m e[st] ¶ Sc[ien]d[u]m e[st] inte
n[ti]o ¶ T[er]t[iu]m e[st] materia s[cilicet] oleum
i[n] finis ¶ Q[ua]rtu[m] forma v[er]bo[rum]
s[ecundu]m p[ro] i[s]ta[m] sacram unctio[n]em ac quia
sacram v[er]bo[rum] d[e]b[e]t h[abe]re unges
¶ Q[ui]ntu[m] e[st] loc[us] i[n]ungend[us] q[ui]
sit ad oc[u]los ad aures ad nares
etc ¶ Sextu[m] h[oc] sacra[men]to forma v[er]bo[rum]
e[st] dep[re]catiua q[uia] istud sacram[en]tum
videt[ur] valere p[er] modu[m] suffragii
¶ Datur enim ad effectu[m] q[uod] h[o]i p[ro] opa
ipsa posset [con]seq[ui] n[isi] i[n]firmitas
i[m]pediret ¶ Vnde nota q[uod] in aliq[ui]b[us]
sacra[mentis] forma v[er]bo[rum] no[n] e[st] n[isi] in
sola ordi[n]e s[ecundu]m ... ¶ Divi[n]i sacra
b[us] i[n]ducat presbiteros et orent
sup[er] eu[m] ungentes eu[m] oleo ¶
¶ Quoda[m] sacrame[n]t[is] [con]sistit i[n] sola
enu[n]tiacione sic in bap[tis]mo aut
eni[m] d[icitu]r ¶ Baptizatus eo[s] no[n]
s[u]ffic[it] de ordi[n]e mentione[m] ¶
¶ In al[iis] sacra[mentis] sic[ut] q[uo]d[am] d[icu]nt

De extrema unctione

consistit forma verborum in oratione et emu-
ciatione ut in sacramento penitentie consue-
verunt enim presbiteri orare dicentes ab-
solutionem et remissionem etc. et post
ea dicit absolvo te etc. ¶ Cum
enim in peccato offenditur deus et ecclesia
contra quem in isto sunt orationes et contra
quem absolutio ¶ Istud sacramentum
non datur nisi adultis quia peccata venia-
lia videtur tollere contra quod institutum
est. Item datur aliis quia infirmis
in periculo mortis constitutis ¶ Item
etiam non datur istud sacramentum quia
sunt alias remedium patet
primum nec debet dari nisi posti-
lati qui devotionem suam exigit
¶ Ei sepe quis in finalem ad mor-
tem sepe potest iungi sed una in-
firmitate non debet aliquis bis in-
ungi nisi casu infirmitas vel-
(?) pertiebatur ita quod in uno
anno propter una infirmitate nec
quod bis inungatur. Effectus huius
sacramenti multiplex est unus est sani-
tas duplex una principalis scilicet
liberatio ab infirmitate spiritua-
li quia continentur pretiosa quibus
anima debilis efficitur ad exigen-
dum actum gratie vel gloriae ¶ Alia
est sanitas secunda que est quod
effectus et signum perfectus sanitatis
scilicet sanitas corporalis et hec est
unde quando sanitas corporalis dependet
a sacramento spirituali sanitatis tunc
enim istud sacramentum valet utrumque
in susceptibilibus digne ¶ Similiter
enim utilis est infirmitas corporalis
sed ad meritum gloriae cumulandum

valet etiam ad devotionem excita-
dam et ad velociorem transitum
ad celum ¶ In hoc sacramento sicut
in ceteris tria sunt unum est sacramen-
tum scilicet unctio exterior aliud est
res tantum scilicet effectus duplicis
sanitatis ut dictum est ¶ Tertium est
sacramentum et res scilicet quedam unctio
spiritualis interior in actibus iocun-
ditatis et solacii. **De sacramento ordinis**

Nunc sequitur de quibus dictum
est pertinet ad statum persone
sed duo de quibus dicendum est pertinet
ad quem statum ecclesie quod ordo per-
tinet ad generationem spiritualem
matrimonium vero pertinet ad genera-
tionem carnalem ¶ Ordines precedit
prima tonsura quod in transitu de
statu communi in tempore aliqua
quasi dispensatio intermedia
unde in transitu a statu laicorum
ad statum ministrorum dei convenit
prima tonsura interponi. Sit enim in
hac tonsura aliquorum capillorum
reservatio in modum corone quia
in ministros assumuntur illius cui ser-
vire est regnare ¶ Est itaque
signum distinctivum in ordinatis scilicet
exterius tonsura et interius carac-
ter ¶ Ad esse autem ordinis tonsura non
preexigitur sed ad bene esse quod dispo-
sitio congruitatis est ipsa tonsura
ad ordines et non necessitatis ¶ Hugo
de S. Victore ordine sic describit
¶ Ordo est signaculum quoddam in quo
potestas spiritualis traditur
ordinato et officium ¶ Hic nota
quod sicut in naturalibus deus de supe-
riora corpora in regimine inferiorum

sic et in spiritualibus quedam posuit su-
periores et quedam inferiores ut illi
prelati habeant sub se istos sic sunt
clerici qui presunt in spiritualibus et prin-
cipes ac iudices seculares qui
presunt in temporalibus. Decima huius
sacramenti sunt viii primum est potestas ordina-
ndi. Secundum est materia scilicet unctio in
sacerdotalibus ordinibus et tactus illorum
que tangenda sunt. Tercium est forma
verborum. Quartum est sexus virilis quia
mulier non recipit karacterem
ordinis. Quintum est intencio. Sextum
est quod ordinandus sit baptizatus. Septimum
est cum (?) est canna sacerdotis. Oc-
tavum est quod sacramentum tantum ut visibile
quo potestas spiritualis datur. Ordinacio est
res tantum scilicet gracia que confertur. Ordina-
cio est res et sacramentum ut karacter. Sep-
tem sunt ordines. Primus est hostiariatus
Secundus est lectoratus. Tercius exorcistatus
Quartus acolitatus. Quintus subdiaconatus
Sextus diaconatus. Septimus
presbiteratus qui summus ordinum perfeccio
est et finis aliorum. Alii autem sunt qui
sex gradus quibus ad tronum ascen-
ditur salomonis. Actus hostiariorum
est custodire locum … sacrorum
ab hiis qui in medio sunt … separati
scilicet ab excommunicatis. Actus lectorum
est legere prophecias. Actus exorci-
starum est dicere demones per coniura-
ciones ne dominentur in corpore non-
dum baptizati. Actus acolitorum est
designare lumine evangelii in lume
celi. Actus subdiaconorum est obla-
ciones accipere ab offerentibus et eas
offerre dyacono legere epistolam …
est actus principalis et consequens.

Actus dyaconorum est ordinare hosti-
as ad altare portare aut vel legere
evangelium et actus consequens. Actus presbiterorum
est conficere corpus et sanguinem Christi
et hic est actus principalis. alius est con-
sequens scilicet ligare et solvere per que
actum principalem corporis mistici ut
sit aptum et ydoneum ad suscepcionem
corporis Christi veri. In quibus ordinibus
karacter imprimitur. Sciendum quod fuit hic mu-
tacio est. Hostiariis karacter imprimitur quando
datur eis clavis et dicitur eis sic agi-
te tanquam racionem reddituri deo
pro rebus istis que clavibus istis recl-
uduntur. Lectoribus karacter imprimi-
tur cum episcopus porrigit eis librum cum
debita forma verborum. Acolitis im-
primitur in verbis que dicit episcopus cum
dat acolito candelabrum. Subdya-
conis imprimitur quando episcopus cum forma
verborum dat calicem vacuum et cetera
vasa quorum usus est in confeccione eucha-
ristie. Dyaconibus et presbiteris imprimitur
quando episcopus imponit manum capiti
cum verbis ad hoc statutis. Predictos
ordines Christus explevit. Hostiari-
atum quando ementes et vendentes eie-
cit de templo. Lectoratum exercuit
quando in medio seniorum librum ysaye
legens aperuit. Exorcistatum quando
demoniacos sanavit. Acolitatum
quando dixit ego sum lux mundi. Sub-
dyaconatum quando linteo se precin-
xit et pedes discipulorum lavit.
Dyaconatum quando in cena corpus
et sanguinem suum discipulis minist-
ravit et dormientes apostolos exci-
tavit. Presbiteratum quando se in ara

discipulis contulit et qui in cena panem
et vinum in corpus suum et in sanguinem
mutavit **De qualitate ordinandorum**

Qualitas ordinandorum consistit
in duobus scilicet in scientia et dignitate
morum scientia sicut habetur in tractatu de
scientia sacerdotum ... sit in moribus
probatus xlviii di. In hiis hoc
... xxxi q. iii ... et potu ...
... ex de vita et ho. cle. ...
... nobis ... et ma..
... di. ... consiliis
... ex de vi. et hone.
cle. ... hospitalis ... q. i. ...
doctor in predicatione xliiii di. i.
Corrector ... ecclesiastice discipline
lxxxvi di. c. i. ... probat hoc
... q. ... in fine hoc
... l. di. c. i. residentiam faci
at in ecclesia sua vel beneficio ex de cle.
... non resi. per totum ... suffi
ciat beneficium ... curam ...
ex de preben. de multa. ... sit
gubernator familie xlviii di. ...
... sunt ... vitanda
omne crimen mortale ... ex de
temporibus ordinandorum ... Non
litigiosus xlvi di. ... et ... se
quenti. Non cupidus xlvi di. i.
Non lusor ex de vita et ho. cle.
Non negotiator ex ne cle. vel
monachi ... per totum. Non ex
erceat clamosas venationes ex
de cle. venatore per totum. Non sit in
... cohabitet ex
de coha. cle. ... Non sit in co
messationibus et fabulis xliv di.
i. Non intersit ... ex de
vi. et ho. cle. c. ... Non
immisceat se negociis secularibus
ex ne cle. vel mo. ...

... et ioculatoribus non debet
intendere ex de vita et ho. cle.
Non ... negligens ex de
celeb. missarum c. i. Iustum
iudicium non debet vendere i. q.
i. ... et c. ... non
... ex de simo.
... per totum. non sit excommunicatus vel
suspensus aut irregularis ex
de ... in illorum.
Non apostata ex de apostatis
c. ultimo. Non sit simoniace in or
dine vel beneficio i. q. i. et ex
de simo. ... per totum. Non sollempniter
penitentes l. di. ...

Ante ordinem De ipsa ordinatione

Ante ordinem suscipiendum ... quis
... xxiiii di. c.
ultimo. In peccato mortali non accedat
ex de ... ordi. ... cau
... non negli
gat. Nullus ordinem ... vocatio
nis ... xxiii di. per totum.
Non accipiat ... ...
... ...
... sacris ordinibus ...
... ex de ... ordi. ...
Nec ... accipiat ...
ordine ... di. c. i. ...
... xxx di. ...
Nec ... prohibitum.
Nec sine titulo ... et
... ...
ex de ... ordi.
c. i. et ult. ... in qua
ordinatur ... audiat ...
... tangenda ...
... in susceptione sui ordinis
xxiv di. ... Non accedat
... et ... ex
de ... c. ... ...

crimino recipiat ordines extra
de temporibus ordinationum c. litteras. Item Non recipiat
ordines neque conferantur nisi temporibus
ab ecclesia constitutis extra de temporibus or-
dinationum c. 1 et 2. Item Multa sunt que im-
pediunt promotionem clerici sine
culpa licet non sine causa ut de-
fectus promoti ignotus extra de pere-
grinis c. 2. Bigamus xxvi di-
stinctione. Neophitus xlviii di-
stinctione. Corpore viciatus xvii q. 1.
Illegitimus de illegitimo thoro natus
extra de filiis presbiterorum c. 1. Servus
extra de servis non ordinandis c. 1 et 2. Item
Obligatus ad ratiocinia quamvis re-
pellitur ab ordinibus. Item Expedit propter
dignitatis clericalis quod ordines non
conferantur clericis nec aliis nisi in
quolibet loco neque in quolibet tempore mis-
se.

De sacramento matrimonii

q

Matrimonium est legittima coniunctio
maris et femine individuam
vite consuetudinem retinens. Ma-
trimonium in sponsalia initiatur per
consensum animorum expressum per verba de
presenti ratificatur per carnalem copu-
lam consummatur et perficitur. Item Ad hoc
autem sacramentum quod perfecto re est in re
suppletur. Item Quia non est in re completo sic
patet in pueris in quibus est perfecto quantum
ad rem huius suppletur sed non est in eo per-
fecto quantum ad rem completum sed completur
et operacionibus. Item Sciendum nota quod duplex
est de matrimonio in quibus est duplex perfecto
quia est que facit matrimonium scilicet con-
sensus animorum per verba de presenti expressus
et ad hoc non requiritur copula car-
nalis. Item Alia est perfecto que matrimo-
nium consummat ad quam requiri-
tur copula carnalis. Item Bonum

matrimonii est triplex scilicet fides ut neuter
alieno thoro macletur. proles ut
ad cultum dei educetur. Sacramentum
ut non dissolvatur. Item Licet ecclesia
possit divorcia propter impedimenta
matrimonii facere numquam tamen potest nec debet
matrimonium quod legittime celebratum
est dissolvere quia quos deus coniunxit
homo non potest separare sit autem tibi
separare. Item Solvitur tamen matrimonium
per mortem. Item Sciendum autem quod duplex
est coniunctio in matrimonio. Et duplex
est mors utramque dirimens illam. Item
Est enim coniunctio spiritualis per consensum
animorum que solvitur per mortem spiritua-
lem qua homo moritur mundo per re-
ligionis ingressum. Item Alia est coniunctio
carnalis per commixtionem sexuum que
solvitur per mortem corporalem. Item Causa ma-
trimonii quadruplex est. efficiens
ut consensus animorum per verba de presenti
expressus. materialis ut ipse persone
sint legittime etatis secundum leges vindicato
et mulier sub arrata et huiusmodi. Item Final-
ter duplex est. Una principalis scilicet
est prolis procreatio et fornicationis
vitatio quia matrimonium non solum est
in officium sed etiam in remedium. In-
stitutum autem fuit primo in officium tantum.
Item Alia est secundaria et illa est multiplex
ut quia hostes reconciliat et eo dis-
mittuntur heres. Vis ligat alma
nos vis tulisset angit amorem
Item Quadrupliciter matrimonium est
distinguitur. Unum est carnale inter
virum et mulierem. Secundum morale
inter deum et animam in ecclesia mili-
tante peregrinam. Tertium allegoricum
inter christum et ecclesiam. Quartum est
anagogicum inter deum et animam in.

de sacro matrimonio

ecclia triuphante p quinacoi glie
pt ab accessu ad vxore quarto Re
causa est quia plus ea reddere debi
tu quia vitare incontinencie istud tbi
moris no est pctm. ¶ Qrto pt sterili
tatem explendi libidinis et hic mo pctm
est vel mortale vel veniale secundum quod
libido est vel venialis vel mortalis
sit aut pctm quicumque moris in coniuga
li cohitu an v. coniux moris pstat
vxore maritus abutens. Cuius nota
loca quidem mo. ¶ Nota quod vxor
dimissa propter fornicacionem recon
ciliat viro multis moris. ¶ Primo v.
velas mechari retinet ne recon
ciliat. ¶ Absens pstituit uis. ¶ Primo
renouat mulieres. Tria sunt orna
menta sponse. anulus in digito mo
nile in pectore corona in capite.
¶ Primum signat opus puritatis quia ima
nu est opus. ¶ Scdm affectus sinceri
tatis quia in pectore est affectus. Tertium
contemplacionis claritatem quia in capite
est per spiritualitas intellectus. ¶ Augustinus
omne itaque nupciarum bonum impletum
est in illis parentibus xpi scilicet proles
fides sacramentum prole cognoscimus ipsum
dominum. ¶ Fidem quia nullum adulterium
¶ Sacramentum quia divorcium solum autem
nupcia aut concubitus non fuit.
¶ Beata virgo multis de causis fuit
desponsata viro. Primo ut designaret
ipsa beata virgo ecclesiam desponsatam
xpo qui solus est virgo. Scdo ut per Jo
seph origo eius ostenderetur quia per vi
ros genealogia texitur. ¶ Tercio
ut Joseph esset testis castitatis
ipsius. ¶ Quarto ne infamaretur si
generaret non viro maritum. ¶
Quinto ne velut incontinens dap
naretur quia de ribu erat sacerdotali

li et tales comburebantur alie aut
adultere lapidabantur. ¶ Sexto ut
virgo viri solacio sustentaretur.
¶ Septimo ut partus dyabolo cela
retur. ¶ Octavo ne iudei xpm tamquam
illegittimum insultarent. pseqm videntur
decimo quod xiiij sunt impedimenta matrimonii
v. Error condicio votum cog
nacio crimen. Cultus disparitas vis
ordo ligamen honestas. Si
sis affinis si forte coire nequibis
hec socianda vetat conubia
iuncta retractat. Incipit
rubrice vij libri qui est de vltimis temporibus
et de aduentu antixpi

De purgatorio
De accionibus
purgatorij
ij De suffragiis eccle
ij quo suffragia
possit et quibus
iij que et indulgencie
defunctis valeant
iij De aduentu antixpi
iij De mala vita
antixpi
iij De quibus moris
quibus decipiet
iiij De persecucionibus
antixpi
iiij De enoch et ma
de helya et enoch
iiij De duracione huius
persecucionis
v De morte antixpi
v De conflagracione
mundi
Prologus vij libri

vj De resurreccione generali
vj De iudicio com
mo
vj De iudicantibus
vj De iudicandis
vj De innouacione
mundi
viij De penis inferni
viij De dilatacione purgatorij
ix De gloria cele
sti
ix De dotibus in communi
ix De dotibus anime
in generali in speciali
x De dotibus anime
x De dotibus corporis
in generali in speciali
x De dotibus corporis
xj De aureolis in generali
xj De aureolis in specie
xij Enumeracio celestium
gaudiorum

F Inale iudicium quedam sunt an
tecedencia ¶ Quedam que concomit
tancia et quedam sequencia. Ante

credentia meritum tamen sunt sine pena purgatorii et ecclesie suffragia ac prosecuto anno ipsi. ¶ Concomitantia iudicium duo sunt videlicet conflagratio mundi et resurrectio corporum. ¶ Sequentia iudicium sunt etiam duo scilicet pena infernalis et gloria celestis de quibus per ordinem est dicendum.

De purgatorio igne

Purgatorius ignis corporalis est per quem tamen in spiritibus iustorum qui in hac vita non impleverunt penitentias neque satisfactionem condignam affliguntur. ¶ Hii qui sunt in purgatorio spem habent evasionis quia sciunt se non esse in inferno et tamen propter penarum magnitudinem sed aliquando non advertunt. ¶ Multe sunt rationes quare oportet esse purgatorium. Prima ratio est quia secundum Augustinum tria genera hominum sunt. ¶ Quedam enim sunt valde mali quibus non possunt suffragia ecclesie prodesse. Quedam valde boni quibus non sunt necessaria. Quedam non valde mali qui habent venialia et hiis debetur pena purgatoria. Secunda ratio est quia sicut summa bonitas non patitur quod bonum remaneat irremuneratum ita summa iustitia non patitur quod malum remaneat impunitum. Tertia quia divine lucis tanta dignitas est quod eam soli mundi cordis oculi videre possunt. Unde oportet quod quisque redeat ad mundiciam baptismalem antequam conspectum dei perveniat. Quarta est quia culpa est offensiva maiestatis divine et dampnosa ecclesie et deformativa in nobis ymaginis divine sed offensa requirit punitionem et dampnum requirit satisfactionem et deformatio purgationem. Propter hoc necesse est quod peccato pena vel alibi reddatur punita. Quinta est quia contra creaturis utitur sed peccatum oritur ex delectatione et libidine unde oportet deleri per penam. ¶ Sexta est quia nulli debet negligenter suffragari sed si non puniretur talis in futuro videretur tamen modicum reputari de negligentia pene dilate. ¶ Septima est quia iustum est ut spiritus qui contempto summo bono se subiecit in summo in peccato propria subiciatur miseriis in penis. ¶ Nota quod anime purgatione sufficienter in igne fuerint purgate statim evolant ad gloriam et hoc probatur multipliciter ratione. Primo quia post purgationem nulla remanet in eis ad gloriam dissimilitudo unde illi debetur remuneratio ingredi. ¶ Secundo quia ianua celi semper illis est aperta quia obstaculum nullum habent. ¶ Tertio quia necesse est illos spiritus in quibus est levitas sursum elevari et nichil retardat ad gloriam elevari. ¶ Quarto quia cum deus promptior sit ad remunerandum quam ad puniendum nullo debet purgatos gaudere glorie quos purgandos subicit pene. ¶ Quinto quia non puniunt deus bis in idipsum. Unde cum iste sufficienter satisfecit in penis ignium non oportet amplius puniri in dilatione premiorum. ¶ Sexto quia post purgationem non debet talis esse in purgatorio neque in limbo quia non est de numero illorum puerorum neque in inferno quia non habet mortale ergo oportet esse in celo quia post mortem non sunt alia receptacula animarum. ¶ Septimo quia efficacior est caritas quam iniquitas sed iniquitas statim ducit ad supplicium ergo caritas statim ducit ad premium. ¶ Octavo quia impedimento cessante corpora gravia ferunt deorsum et levia sursum sic spiritus malorum remota carne ante

ferunt statim ad locum supplicii
propter peccati enormitatem. Corpora vero bo-
norum si non impediuntur aliqua culpa
vel poena habent statim feruntur ad
locum primorum. **De acerbitate purgatorii**

In purgatorio duplex est poena
una damni scilicet dilatio di-
vinae visionis alia sensus scilicet afflic-
tione ignis et quantum ad utrumque
minima poena purgatorii maior
est maxima poena mundi. Istud
patet de poena damni quia affectus
quo desideratur summum bonum post
hanc vitam ab animabus sanctis inten-
sior est quam aliquis affectus rei
temporalis in hac vita. Et ratio-
nem iam tempus unde advenit eo
carentia eius molestius toleratur.
Istud quoque patet etiam in poena
sensus quia cum dolor non sit ex
ipsa laesio sed laesionis sensus tanto
magis dolet anima quanto magis
sentit sensitivum aliquid. Et ignis in
spiritum agens maiore affligitur.
Ratio acerbitatis poenae purga-
torii haec est quia tamen dolens plus quaerit
remedium quia poena plus pon-
derat in prima virtute bonae
voluntatis quam poena afflictionis.
Unde ponderat plus dolens mo-
dica poena voluntaria in praesen-
ti quam multo maiore non ita
voluntaria in futuro sicut plus va-
let modicum auri quam multum
plumbi. Unde licet quod hic deficiat
in voluntate non tamen ibi supplicatur
in acerbitate. Et ignis qui
purgat animas est elementaris duplex
quantum ad id quod ipse affligit
et immediate sicut est in corporibus

pruinis. Dicitur ignis vero. Et ideo dicitur
ignis similitudinarie sicut dicitur leo
verus et leo pictus utrumque tangit
ignis qui dicitur in rubeo ardet sed
ardore videntur. Ille autem
corporeus ignis duplex potest consi-
derari primo ut in sui natura
sic agit prout in corpus et non
in animas. Et prout est instrumentum
divinae iustitiae sic agit in animam
in quantum illi spiritui suo per
quam affligitur quia violenter illa
ipse in fortius. Sic enim anima per
ordinem naturae vinitur corpori
ut infaciat vitam sic multo
fortius ordine iustitiae vincitur igni
in quo sentiat poenam. Et nota
quod daemones non puniunt animas
in purgatorio sed illuc eas addu-
cunt vel etiam assistunt ex oppres-
sione tamen dicit daemones in hac
vita quosque bonos affligunt. Et hoc
licet est ratio quia in praesenti durat
pugna inter bonos et daemones
quam licet in ... victoriam sed
post hanc vitam non sic. Unde et iste
aer caliginosus est assignatus
daemonibus magis propter temptandi
officium quam propter supplicium. Et
de locis poenalibus quod sit et ubi
sit require supra in libro quarto de
descensu Christi ad inferos. Et hic
dicitur tamen de loco purgatorii quod dicitur
assignatur aut secundum legem communem
et sic est in uno loco scilicet in par-
te inferni contra limbum puerorum. Et
aut secundum dispensationem specialem sic
purgantur aliqui in locis diversis
ubi peccaverunt vel in quibus peccaverunt

hec autem sit propter aliquam specialem
relationem per suffragia eorum quibus
apparet in illis locis vel etiam
propter aliquam suam bene meritum edificatorum
corporibus ille plus vel minus consolatur
prout quos plus vel minus sentit decima-
li durat. Oportet enim quod pueris
dei faciens videat lignum fenum
stipulam in maiora vel minora
venialia et mediocria per re-
mationem taliter estimatur. Et predicta
non pene diversitas non est ignis
diversitate agentis sed subiecti pa-
cientis sicut sub eodem sole unus
plus estuat alter minus ut dicit
Gregorius. Necesse est autem ut ait Augustinus
quod tamen urat dolor quantum inheserat
amor. Quanto enim quis torquetur
durius quanto affectus eius venialibus
adherebat fortius.

De suffragiis ecclesie

6 Sicut pertinet
ad severitatem iustitie divine
bonos propter venialia in purgatorio
puniri ita pertinet ad benignitatem
divine misericordie per suffragia re-
levari. Et possunt ergo suffragia
defunctorum non ad meritum vite eterne
sed ad solutionem pene et hoc vel
ad pene mitigationem vel ad
celeriorem liberationem. Et sunt au-
tem quatuor maxime generales suffragiorum
ad quas omnia alia reducuntur scilicet
oratio ieiunium elemosina et sacrificium
altaris quorum utriusque sic accipitur.
Et enim defuncti possunt absolui a
pena duobus modis scilicet per viam
gratie et per viam iustitie. Per viam gratie
dupliciter. Primo per intercessionem publi-
cam capitis que est in oblatione
sacri altaris. Secundo per intercessio-
nem quasi privatam membrorum suorum per oratio-
nes iustorum. Similiter per viam iustitie
dupliciter. Primo per modum solutionis pene
scilicet in ieiuniorum afflictione. Secundo
per modum redemptionis pene scilicet in
elemosinarum largitione. Si autem que-
ritur quid defuncto valet in capitulo
istud quod presentis mandavit. Dicendum
est quod opus operans id est meritum auc-
toris statim consequitur mortuus de
bonis que precepit de anima sua
fieri. Sed non opus operatum id est fructus
ipsius operis donec opera fiant. quia
primo valet ex merito absoluto. Secundo
ex merito conditionali **vel quibus**

Ad quos suffragia possunt

Ad hoc quod valeant suffragia requiritur ali-
quid ex parte facientis et aliquid ex parte
mortui recipientis. Et ex parte fa-
cientis requiritur quod sit in caritate et
quod intentionem dirigat ad illos quibus
vult ut opera sua prosint. Et distin-
guendum tamen est hic quod suffragia per
malum possunt fieri dupliciter vel ut per
auctorem et sic non possunt nisi forte
parentibus scilicet quantum per elemosinas quas dant
boni pauperes ad oran-
dum pro defunctis / vel ut per ministrum.
Et hoc dupliciter quia vel facit ut minister
publicus ecclesie et ecclesie sic quando sacer-
dos malus celebrat missam / vel
agit exequias. Et talia possunt
quia malicia non nocet ipsi boni
auctoris sicut patet in medio iusto da-
te elemosinam per servum malum. Si-
ve facit vel ut minister privatus per
se non existens tamen in caritate
sive defuncti sive alius. Et tamen
possunt quia licet opus illud sit mor-
tuum quo ad ministrum non tamen quo
ad auctorem. Et ideo si malus mi-
nister facit aliquid de mandato eius

qui non est in caritate non possunt ali-
quid. Ubi (?) exigitur ex parte recipien-
tis ad hoc quod suffragia prosint illi
primum est quod ipse sit in caritate. Unde
non valent illis qui sunt in inferno
quia sunt a corpore Christi mystico separa-
ti. Unde nulla spiritualis influentia
pervenit ad eos sicut nec influentia
corporis valet membris a corpore
separatis. Secundum est indigentia. Unde
non valent beatis quia adhuc non sunt
in via sed in caelo nec possunt ad altio-
rem ascendere. Sed potius illorum orationes
suffragia nobis prosunt. Utrumque
in hiis qui sunt in purgatorio scilicet cari-
tas et indigentia. Unde sicut patet
hic satisfactio pro alio vincto qui
per se non valet ita patet etiam pro defunc-
tis. Nota quod suffragia pro de-
functis prosunt secundum magis et minus pro
diversitate meritorum in mortuis vel
pro diversitate vivorum qui magis sollici-
tantur pro aliquibus quam pro aliis. Illa
enim suffragia que specialiter fiunt
pro aliquibus plus valent illis quam aliis
licet etiam aliis aliquo modo conveniant.
Suffragia vero que communiter fiunt pro
defunctis omnibus unicuique pro modulo suo
prosunt illis tamen amplius qui dum erant
in statu vite magis meruerunt
ut eis prodessent. Notandum autem
ut dictum est suffragia non prosunt
hiis qui sunt in caelo nec illis qui sunt
in inferno tamen aliquo modo etiam prosunt
illis. Unde nota quod valet illis
qui sunt in purgatorio per modum
purgationis. Valet salvatis in cae-
lo per modum gratulationis quia multi-
plicatio salvandorum augmen-
tat gloriam accidentalem. Valent

dampnatis in inferno per modum dilationis
quia quanto plures salvantur per minu-
tiam (?) tanto pauciores dampnabuntur
et ita est minor pena propter subtrac-
tionem consortii illorum. Valet etiam
ipsis facientibus per modum meriti.
Quare pro populis pro vivis et defunctis
celebrantur misse mortuorum
licet non sit propter illorum indigentiam
ac statim ecclesia solet secundum generalem ordina-
tionem. **Utrum indulgentie defunctis valeant**

Papales indulgentie prosunt
defunctis in purgatorio ut patet
quia crux datur aliquibus pro duabus vel
pro quatuor vel pro x animabus. In eccle-
sia enim est thesaurus meritorum et pas-
sionis Christi quod pastorum habetur dispensatio. Ergo solus
papa quia habet claves huius thesauri
pro necessitatibus ecclesie potest accipere
et dispensare. Alii autem sicut
non habent in hiis potestatem generalem
sed limitatam et non nisi per summi
pontificis dispensationem. Dicendum
ergo quod papa proprie non absolvit
defunctos a pena sed quantum pro eis
de communi thesauro ecclesie solvit
sicut aliquis liberat credi-
tori debitorem suum a debito
et aliquis amicus debitoris cum
pro debito solvit sic vinctos
utique non absolvit papa. Illis
quibus datur indulgentia non
possunt ultra causam (?) ... vivis et
defunctis et hoc triplici ratione primo
quia indulgentia non est donum col-
latum gratie sed remissio pene
punitio autem tamen nichil sit
aliis quantum non potest. Secundo
quia datur indulgentia auc-
toritate et iurisdictione est

qua sunt lapsi ex eo quod indulgen
cias receperunt. Unde non prodest in
peccato defunctis indulgenciam pro
curare sed solum in bonis operibus sui
suffragium pro caritate ipsa vite
quod post **De adventu antixpi**

a Antequam veniat dominus ad iu
dicium regni romani
fiet discessio. Causa sicut dicit glossa
super apostolum prius erit discessio
ab utroque imperio. Qua impleta
adveniet antixpus. Hic
parentum seminibus concipietur sed post
conceptum descendet malignus
spiritus in matris utero cuius virtute
et operatione deinceps puer nascetur
aletur adolescet. Propter quod et filius
perdicionis vocabitur. Et nascetur
autem in babilone de tribu dan
sicut dicit glossa super apostolum. Postea
vero veniet in ierusalem et circumcidet
se dicens iudeis se esse xpm
illis promissum. Unde complices iude
ita specialiter adherebit ei sicut
dicit haymo super apocalypsin. Donec
enoch et elyas predicantibus qui
ex illis salvandi fuerint ad xpi
veritatem. Et angelus bonus de
putabitur prius ad custodiam anti
xpo sed quia ita obstinabitur in pec
cato quod dicet se esse deum et super
omne illud quod dicitur deus aut
colitur se extollet sicut dicit apostolus
tunc primo deseret eum angelus ex
toto ut habebit eum postmodum ad
promotorem sed ad accusatorem. **De**

Antixpus **mala vita antixpi**
erit luxuriosus et in concupiscen
tiis feminarum ut habetur in dan. xi.
Cum apto in proposito simulabit
sanctitatem ut facilius decipere possit

Cor suum per superbiam magnificabitur
et sicut dicitur in dan. viii. contra princi
pem principum consurget, i. contra deum
et ut dicit glossa super dan. ii. In tan
tam elevabitur superbiam ut leg
es et cerimonias mutare conet
ur et finem temporis. Tante autem pre
sumpcionis erit quod non putabit se
adhuc pervenisse propter quod mediocrem
diffitetur. Propter alius feret medium et a
fa. v. Erit etiam blasphemus sicut
apoc. xiii. et dan. viii. Et symone
contra excelsum loquetur. Ad maiorem
autem contumeliam dei faciet ymagi
nem suam adorari omnes faciet
te signari in manu dextera et
in frontibus suis sicut habetur apoc.
xiii. consedebit vero se dicens filium
dei et filium hominis ita ut in templo
dei sedeat tamquam ipse sit deus et
faciet se adorari. Iudei namque
templum quod romani destruxerunt
reedificabunt. Affirmabit etiam
nullum fuisse xpianum sed omnes an
tixpos fuisse. Dicitur in glossa de ethe. ii.
Quando sicut in xpo complementum
divinitatis habitavit ita in antixpo
omnis plenitudo iniquitatis quia
in ipso erit caput omnium malorum
scilicet dyabolus. **De quatuor modis quibus decipiet**

Merito vocatur antixpus in omnibus
contrarius xpo quia eum sponsor cor
rumpet quatuor modis declinabit
scilicet callida persuasione miraculorum
operatione donorum largitione tormen
torum exhibitione. Primus modus
seducendi homines erit callida persua
sio. Predicabit enim novam legem
contrariam esse et legem xpi posse

destruet. Predicatores quos simul
dixerunt per universas partes mundi
impedient. Nichilominus apostoli
antichristi nec scripturam secundum veri-
tatem exponant nec catholicis doc-
toribus vel aliis libris audiantur.
Apostoli autem bonos se simulabunt
2 et tamen mala suadebunt. Et quod
maius sub intendi est per ista
miracula quia per magicam ar-
tem faciet illa. Unde glosa super
Apoc. xiii: magica arte
faciet statuam loqui et futura
predicere. Faciet etiam sicut in Apoc.
dicitur xiii: ignem de celo in terram
descendere. Glosa: id est malignos
spiritus super suos faciet descendere
ut loquantur variis linguis.
Spiritus enim malignus descendet
in conspectu hominum sicut spiritus sanctus
descendit in apostolos Christi. Unde
iactabunt se meliores esse
apostolis Christi qui spiritum sanctum ha-
buerunt in cenaculo. Item per
artem magicam simulabit se
mortuum et fertur a demonibus
in aere quasi ascendat in celum et
sic putabitur ab hominibus quod resur-
rexisse qui prius mortuus puta-
batur et tunc mirabuntur populi et
adorabunt eum atque laudabunt
eum. Certum vero non tunc faciet
miracula. Dicit enim decipien-
tur dicitur in psalmo insidiatur [illegible] quasi
leo ipse. Glosa: Recte antichristus
comparatur leo existenti in spelun-
ca quia in eos vis et dolus opera-
bitur. Vis enim per leonem, dolus per

speluncam intelligitur. Et queritur hic
semper quid erit humane mentis
illa temptatio quando pius mar-
tir et penis corpus tormentis
subiciat et tamen tortor ante eius
oculos mirabilia faciat. Sicut
enim antichristus finget se a mortu-
is resurgere, ita quod finget se
ad celum ascendere. Apoc. xiii:
et plaga mortis eius curata.
Glosa: arte magica. Ascendet
antichristus in aera ferentibus eum
demonibus. Faciet quoque arbores
subito florere et arescere, mare
turbari, res in diversas figuras
mutari, mortuos etiam in con-
spectu omnium suscitabit. Et eos
decipiet per innumera. Ipse na-
que antichristus inveniet thezauros
absconditos per quos ad se
[illegible] se inclinabit plurimos. Di-
tabit enim iudices huius seculi
et tunc eorum flammam solicitabit eos
decipiendum alios conabitur. 27 [illegible]
Certe compellet per minas et
tormenta quos aliter vincere non
poterit. Certa non sit autem dolus
tunc erit tribulatio ut [illegible]
[illegible] et [illegible] et hoc in-
nuitur in Apoc. v dicitur: percus-
sus [illegible] sicut
in tanto [illegible] perpendes
ultra Christi membra per [illegible]
non tribulatio vehemens [illegible]
Cohibebit [illegible] cuncta que in
partibus [illegible] sint impleta
[illegible] tormentorum sed in illis
regionibus tunc fideles vehe-
mentius sunt vexandi ubi
[illegible] fuerat crucifixus et sicut

dicit haymo sup apoc. Illa
temptacio no pptes s.sil to
ex aliabit mund solutus Sol
uetur em demones q nunc ligati
sunt ne possit nocere qntum vel
let. Fideles illo tpe no pdi
tabunt qr tanq excecati habe
bunt tunc boni erunt qui nec vexa
cis nec emcis a bonis qr q insti
tuant .i. signum eius ad literam
ut adherentes s' congstant et
aly instiant. aut nomen bestie
confessione oris. aut numm no
mis ei .i. multiplicacio opera
nt in apoc legit. Sic aut an
xpi a multis e oibus persecutoribus
ita sci tunc plus fortiores erunt
oibus et martiribus De sequacibus
Predictis quarter antixpi
mois anxpt multos sibi
attrahet. Vn apoc xij. Cauda
ei trahebat terciam ptem stellarum ce
li et misit eas in terra. Trahet
aut malos p munera bonos
p tormenta. simplices p predica
et miracula. Vn eum iusti et
sci putabant adherebunt p suo
arbitrio voluntatis habebit igit
secum magos et maleficos et
reges et principes. Vn apoc
xiij vidi de mari bestia ascen
dente. glo .i. antixpm habentem
vij capita .i. principes vniu
sos et cornua x .i. eos qui i
pugnant decalogum. Nota igit
qr anxpt p veniet i benig
tate et miraculorum opacione
et tunc iudeis iudeus suscipi
pient. qui in spualiter adherebunt
ad quorum conversione veniet hely
as et enoch et tunc anxpi i apta
persecucionem consurget. De gog et
Et gog et ma magog
gog dicunt quidam qr sunt
x tribus ultra montes caspios no
in ita qui bn possit exire si p
mittentur. Sz no pmittunt a re
gina amazonum sub cuius re
gno et dicione viuunt. habitant
inducti i fine seculorum exituras et ve
turas in ierlm et cum suo messia
ecclesias destructuras. Aly dicunt
qr gog et magog intelligitur co
at antixpi qui i fine seculi
veniet expugnare eccliam. Et p gog
sm glosam sunt illi p quos late
t dyabolus persequentes fideles. Et
p magog aut illi p quos apte
nl illi qui tpe anxpi pub
occlte p magog apte eccliam
persequentur. Item aug gog re
fertur ad tectos magog ad dy
abolum qr gog interptatur occulta
cio magog detectio De helya
Erit omnium adue et enoch
tu antixpi qui e prauita
tate et manifestu ei aduentum
predicacionem et apta persecucionem
veniet elyas et enoch et quilibet
sic dr mala .c. ult. corda pa
trum ad filios. Glo ad instanciam
postorum de fide saluatoris inquam
et ipi crediderunt et cor filiorum ad
patres eorum. Glo qr suscipiant
fidem quam illi habuerunt. Vn
xpianum et iudei pari tunc in
xpm religione consenciet de
eorum predicacione et stabili con
fessione dr. apoc xj. Duobus
testibus meis scz helye et enoch

ña

et pphabunt et pdicabunt dieb9
ml^c lx. hevi. Glo. i. tb9 anis
et dimidio sit tpe xpi pdicat^t
annuci fidelib9. Glo pdicatores
pmaz ex^m ordetos. hij sunt
due olive .i. spu plem et duo
candelabra. Glo. i. lumen
dates alijs. Et cum de antixpus
occidet eos in ierlm et iacebunt
corpa eoz tb9 dieb9 et noctib;
et dimidio qz nlls audebit cor
pa eoz sepelire ppt metum
antixpi occisores aut illoz
nlde leti erunt ppt morte ipoz
post dies tres et dimidium resur
get et occisores eoz audient
voce dicem hely et enoch hue
et ascendent in celu in nube. Et
Antixps no xv dieb9 regna
bit sup morte illoz. De duratione

2 Regnabit antix^t h9 psecutois
Regnabit antix^t .iii. anis
b9 anis et dimidio sm Dan. xi.
Iurauit angelus pmotem
mensui qz in tpe et tpa et dimi
diu tpis .i. in 9 ani et duoz et
dimidij. Glo. h' in spacio di
duratia psecucio sb antixpo. Et
tristi aut ut dicit^r. i. ap^t bruia
ti fuisset dies illi, no fuisset
salua oia caro ggz qmia cu
ta fragiles nos et i finos aspe
xit dns dies quos singlarit^r
intulit misericordit^r breviatos
dr. eccia. Glo sup ap^t. hec e
breviacio quo cetera ginora ta
ta moderatio. De morte anti
p Potestate sua dni9 xpi
occidet antix^m sic dicit
glo sup ap^m sine ipse siue
p michaele archangelm
Occidet^r aut i monte oliueti
i ierlm et i solio suo in loco il
lo circa que dns ascendit. Et
Int^r scdo antixpo no statim
veniet ad iudiciu^m dns s^m
glom sup Dan. gcedent^r xl
dies ad resurgerent sctoz et
ad pmaz sub vse. Et quo aut
sit spaciu^m int^r illos xl di
es et fine mudi nemo scit.
Et post ici no antixpi post morte
te ill9 gaudebunt ducentes
uxores et ducentes licet pncs
ps nr mortuus sit tn hemi9
pace et securitate et cu dixa
verit repetin9 supueniet
eis interit9. Et iudei no tuc ad
fide et sca ecca usqz ad fine
mudi pacifica gquiescet
qmia extunc ferdinale eccia et
senicia dyaboli pemtus dc
sicet. De conflagratione mudi

1 Ignis precedet faciem iudicis
pmaxum9 qui vastitudine dua
et no solu ignis qui e in spera
sua s; etiam oms ignes et qui
intra et qui sub tra sut gcur
rent ad mudi gflagtom. Et
Ignis aut iste hebit officiu
q^oz ignium scz ignis infnall
reprobos puniendo et ignis pga
torij bnos aucmalib9 pgan
do et ignis terrestr vegetabi
lia et sensibilia gsumendo et
corpum ani incinerando et ignis
elementalis elementa subtilia
do et ad innouationem disponendo

pillu igitur igne ita faciens tre exuretur configura huius mundi proibet status & olim sicut fuit diluuiu & mito pris iudicium dei fuit aqua contra ardore luxurie qui tunc preualuit. Ultimum uero iudicium erit contra tepore caritatis que tunc quasi senescente mundo refrigescet ¶ Ignis iste conflacio e successiua habet enim inicium medium & fine ¶ primo namque iudicium aduentum preueniet & quasi per igne illu fiet purgacio iustorum & punicio malorum & incineracio corporum ad consumptione terre nastica quo facto stati erit rerum corporum tu aduentu iudicis ad iudicium & tunc flamabit totus mundus perfumtu ¶ Terminato autem iudicio tota caliditas ignis illius expergnetur in mari iudicis ¶ Inuollet enim peccatores & trahet in infernum & ita patet quomodo ignis ille aduentum iudicis preueniet & precedet & committabitur & sequetur

¶ Nouus predicta fiet mundi innouacio secundum mutacionem purgacionem & innouacionem multiplex est dicta quia primo purgacio est penalium qualitatum detractio secundo innouacio pulcrioris forme induccio ¶ Secundo quia purgacio est elementorum ab impuritate qua habent ex commixtione ad puritate mutacio

¶ Innouacio uero est celorum a statu ueteri in statu nouum commutacio & hec cessacionem a motu ¶ In celis enim propter corrupcionem nulla impuritas est sed tantum in propter motus. Unde non est cessacionem purgacio per igne sed cessacio a motu ¶ Sic autem purgabuntur elementa quam predictum ab igne uis combustibilis ab aere obscuritas ab aqua glacialis frigiditas a terra uero grauitas & opacitas

Deus de racione generali

Deus sicut est potentissimus in constitucione naturarum ita est clementissimus in collacione graciarum & iustissimus in retribucione stipendiorum ¶ Cum igitur homo meruit uel demeruit in anima sed & corpore punietur uel premiabitur in utroque. Unde in utroque oportet eum resurgere ¶ Ad uocem autem tube resurgent mortui sicut dicit Apostolus. Simpliciter autem intelligitur illa uox secundum quosdam enim uox tube est imperium Christi resurgere imperantis ¶ Secundum alios uox tube est manifesta apparicio Christi. Unde per tubam signare nichil aliud est quam mundo iudice filium dei demonstrare ¶ Resurgent igitur omnes nulla in eis consistente dicta quantitati ad ordine temporis sed maxima quantitatum ad ordine dignitatis ¶ Illa mali surgent deformes & passibiles. In bonis autem natura conseruabitur & uicia detinentur ¶ Omnes uero tam boni quam mali surgent integri corpore debita statura secundum etate plenitudinis Christi ¶ Resurreccio autem tam coniget in natura similiter

defectum sicut in pueris et in mu-
tilatis sine natura diminuta
membrorum. ¶ Superfluum scilicet un-
guium crinium et huius erroris sicut
est in monstruositate membrorum.
¶ Resurgent quoque corpora eadem
numero que prius erant ex eodem
pulvere in quem redacta fuerunt
ita quod in quascumque auras vel
sinus pulvis ille dispersus fuerat
ad eandem animam redeat que ipsum
primitus animavit et vivificavit ani-
mavit ¶ Licet solum resurget corpora
quantum ad membra principalia sed
etiam salvis capillis et dentibus que
faciunt ad decorem ¶ Surgent
enim homines quantum ad esse et quantum
ad integritatem esse et quantum ad
decorem esse et resurget unus-
quisque corpus in optimo suo esse
et primo ¶ Duplex est mors anime per
culpam scilicet et per penam corporis ¶
Huius tenet duplex resurrectio
scilicet anime per gratiam et corporis per gloriam
et sicut anima primis parentibus mors
intulit culpe, mortem pene
ita resurrectio anime per gratiam cau-
sabit resurrectionem corporis per-
fectionem ¶ In resurrectione concurrunt
quatuor cause scilicet efficiens id est ipse deus
materialis id est pulvis formalis
scilicet unitio corporis et anime finalis
ut recipiat unusquisque prout
in corpore gessit sive bonum
sive malum ¶ Resurgent tunc
homines velociter integraliter et
spiritualiter et eternaliter. illa resurrectio
erit ista quantum ad deum prestita

quantum ad resurgentes et in mala
sit quantum ad spacium temporis.

Post resurrectionem / De iudicio extremo

Perfectam statim est iudicium
ipsum vero iudicium precedit tribula-
tio prava sicut per prophetas vatici-
natum et remissum ¶ Item per Christum
et apostolos et predicatores Luce in-
sit sermo suum et hoc te [illegible] ¶ Tercia
est pulsatio voce tube et hec
citatio est peremptoria ¶ Item
Richardus. Triplex est iudicium
primum uniforme hoc est iudicium
presentis vite quod non iudicat nisi
de sola qualitate retributionum
et in genere tantum ¶ Item quod bona
bonis et mala malis reddan-
tur sed numerus et quantitates retributionum
nescit ¶ Item dicitur multiforme
scilicet quod quilibet excipiet in morte
accipiendo sententiam de bonis vel
malis que gessit sed non omnia
bona vel mala recipit statimque
recipit in anima tantum et non in corpore
¶ Tertium dicitur universale scilicet ultimum
iudicium quod secundum numerum et quanti-
tatem recipit quisque bona vel ma-
la in corpore et anima ¶ Ultimum
iudicium est horribile ex omni parte
quia supra est iudex severus
¶ Subtus patens infernus. Intus
conscientia remordens. Extra mun-
dus ardens ¶ A dextris peccata
accusancia ¶ A sinistris demo-
nia trahencia et etiam illos boni
angeli appellentes in infernum. ibidem
omnes sancti sententiam iudicis ap-
probantes et omnes mali cum bonis

pctã dampnator cognoscētes
¶ De qualitate iudicij nota qd horri-
bile est. Luc. vtutes celorum
mouebunt ¶ Intollerabile
Job quis in tribuat et c. ¶ In
euitabile Ap9 omēs nos mani
festari optet an tribunal xpi
¶ Inopinabile Ap9 dies dni
sicut fur ita in nocte veniet
¶ Inexorabile Pu. oz opu
rat amicos ne au. le. orato
eis erit vx. ¶ Erubescibile
Ap9 quē fructū habuistis tūc
in illis i quibz nūc erube. ¶
Pctã uō erubescētia ē in
duob9 ¶ pmo i vermedo i iudi
ciū qr mali tū hēant tūc
corpa ponderosa optz eos
illuc portari ab angelis sic
abakuc portat9 fuit ad lacū
leonū in babilone ¶ Scdo in sta
do corā iudice qr pctã eorū
erunt omib9 manifesta vn is
reuelabo pudēda tua i fa-
cie tua ¶ Locus iudicij erit
i valle Josaphat et hoc multi
plici rōne pmo qr loc9 iudicij
debet ee comūs ħ inlm et terra
adiacēs videt ee comūs cū
sit qr loc9 mediū 9 nrē habita
cōis ¶ Scdo qr debz ee public9
ħ locus pcius ē famosissi9
ppt opa nrē redēpcionis que
ibidē gesta sūt ¶ Tercio competit
locus ille rōne negocij qr
tractādū ē ibi opus nrē
et iusticie ¶ Quartus aut cōue
ti qui ē apud valle illam
designat nuam iosaphat aut
qz iudicaui dē sigt iusticia

Non solū de iudicātib9
ßm ptatem diuinā sed etiā
in forma huana xps iudi-
cabit quia in z ficioe ordinaria
iudicabit ut deus cū tota trini-
tate ß iurisdicioe delegata iu
dicabit ut homo. ¶ Itē nota qz
quiqz sūt modi iudicandi pmus
mod9 ē pme auctoritatis quo iudi
cabit tota trinitas ¶ Scd9 ē sub
auctoritatis q° iudicabit xps ut ho
¶ Tercius assessorie dignitatis
quo iudicabūt apli et viri p
fci qui cū iudice eminēcia 9sedē
bunt et residebūt tanqz melius
scientes leges et 9suetudines re
gni dei quibus tantalit implendis
et studiis operam dederunt ¶ Quar-
tus ē approbacionis quo iudica
būt omēs sci et etiā angeli ¶ Quint9
mod9 iudicandi ē culpa iudicādo
rū manifestac. sic etiā mali
iudicabūt ¶ In iudicādo xpus
habuit duos act9 optios oppo
tos vnū scz actiū et aliū passi
uē ¶ Pmus naqz ē in fimitat
et alius ptatis. In pº enim ad
uētu xpc venit ad iudicādū
passiue ¶ In scdo veit ad iudi
candū actiue ¶ Ppter hoc in pº
aduentu venit in forma infima
¶ In scdo apparebit in forma gloriosa
¶ Quint ē qz xpm i iudicio videbūt
multi tam i nata diuinitatis qua
huanitatis ¶ A malis at nullo m
forma diuina potit videri et hoc
multiplici rōne pmo ppt defectū
disposicionis in ipso vidēte qr na
fm gra no sufficiat ad dei vi
sionē ¶ Scdo ppt eminētiā delectacionis
que ē i visione deitatis qr vidē
deū ßm Johēm vita etna est q
no pt puicari reprobis ¶ Tercio
ppter potestatē qz xpus apparebit

blandus iustis sicut dicit gg
et terribilis i iustis qr psigratu
est in colunna nubis in die et
ignis i nocte videbunt tunc ma
li hnanitate xpi ut timeant
et no deitate ut gaudeat boni
aut vtracz xpi natam videbunt
no Stigmata qz xpus pnrabit
et i sig passionis s. cte clauos
et c. Videbit qz xps sup emi
nenciori loco cu stis mali vo
sibt9 in terra quia dilexerunt
et mito tunc xps iudicium exce
bit tn qz nouit mita singlorz
in quo sut onis thezauri sapie
et scie dei abscoditi tn qz no
e rens de aliqe illorz de qb9 iu
dicabt no ei fecat patm nec
i vent9 e dol9 in ore ei et h
dns papue decet iudice/
or Omnes/ De iudicandis
erunt qua or i iudicio ethia
em iudicabunt et dapnabunt
ut quorz mita dapnalia pmi
xta sut aliqb9 bonis sicut illorz
qui hnerunt fide sine opib9
Secda iudicabunt et saluabu
ut quorz mita bna pmixta
sut aliquibz malis venialibus
Tercia no iudicabunt dapna
bunt ut qrz mala mita omo
i inmixta sut bonis ut qui ca
ruerunt fudamto fidei Qrta
no iudicabunt sz iudicabunt
et saluabunt quorz mita bona
i pmixta sut bonis malis
sicut pfctorz paupm xpi et
dequib9 c. xix. Vos q secu
ti me e. s. s. iudi xij t ist
no De pdcis qr or qrmubz nota
q omis hores iudicabunt i iudio
vel tm vocois sz no i iudicio dap
nacois Infideles em qui
no sunt fideles tm tb deita
quia hostes sut vlla mitorz dis
cussione puniet et audiencia
Istis aut no io iudicabunt
ut mitorz vorz denouo discua
tur an bona vel mala sint
sz ut pmiccia bnorz mani
festet oibz et ut etia malos
appeat iusta sua dapna
tonis Tunc sue sent i iu
dicio. vna pbonis alia cont
malos Prima cont bnos
cotinet sex clausulas Pa
e amabilis vocaco ibi venite
Scda diuina bndicco ibi bndicti
Tercia prna dilecco ibi patris
mei Qrta e vemna cois
ibi papite Qnta e regni
assignaco vel regnu Sexta
e glie ppetio ibi q vobis
ppatum est Septia e etna
pdestia ibi ab inicio mudi
Itz sna cont malos cotinet
vij clausulas Pma adeo sepa
tom ibi Ite Sca maledictoz
ibi maledicti Tercia e i tarte
racois inclusiom pbnt ppo
sicoz In designata Qrta
pene acbitez ibi ignem Qn
ta liberacois despacom ibi
etnu Sexta demonu assoda
acone vel cmissatz e dyalo
et anglis ei9 De i nouacoe mudi
Termiato iudicio stati est
Innouaco mudi que no
cplebitur quia diu pctor est
i mundo i. cuiusqz detendat
in infinito Sicut em ille
maximus ignis elemta pgabit

cū h̄at v̄tute in pulc̄rimam
forme extrīsece ¶ Sic̄ mūdum
ī nouabit cū h̄eat v̄tute sub
tiliatiā ¶ Mūdus aut̄ ī nouari
ī pulcriorē formā indiget debe
oridit̄ multipl̄r rōne ¶ P°ma
sicut digni sunt q̄ elemēta
p̄gurent̄ p̄ eo q̄ infecta erāt
pp̄t peccm̄ hoīs ita digni
ē ut mūdus ī noue͡t pp̄t glo
rificatōē hoīs ¶ Scd̄a rō ē
ut creatē remuneret̄ p labo
re quo hoī seruierūt ¶ Tcīo
ut tal̄s mūdus p̄nt est p hoc
speculū creatōis dīni cogitat
qui ī sua natā vid̄ri nō pt
¶ Sed in futō speculū opt̄z me
liorē ēē ⁊ p̄gatū ī pulcritu
dine creatūaz̄ ampliꝰ resul
tet spēs creatōris ¶ Qrt̄a aut̄ nō
ē ad utilitatē q̄ deus alit̄ videri
nō possit sicut mō s; ad delectāō
tudīe ut videtz delectaōēm visio
nis intellectualis add̄at delectacō
visionis sensibilis ¶ Orbes ce
lestes ⁊ sydera pp̄t ī prīncipalioz̄
nullaz̄ h̄nt p̄gatōēm sicut elemēta
s; motꝰ tm̄ mō ī p̄fectiōē ⁊ iō
ī nouabūt ⁊ p̄gabūt ¶ In
nouatō vō ī illis duo requirit
sc̄ȝ motꝰ cessatōēm ⁊ intēsitātē
splēdoris ampliorē q̄ñ stabit
sol stabit in oriēte ⁊ luna in
occidēte ubi creati sūt ¶ Prīmꝰ
scī ē vō q̄ superiora sca sunt
ad usū hoīs duplr̄ vno mō
pp̄t ncītē corpīs sc̄ȝ statum
ḡnatōnis ⁊ corruptōīs ⁊ iō
cessante illo cessabit motus
¶ Alio mō pp̄t delectatōēm ī pul

critudīe creatē ⁊ pp̄t cogitōēm dei
ī illis ideo lux illoz̄ nō cessabit
s; augebit ¶ Cīa elemēta notā
q̄ t̄rā erit cristallꝰ ⁊ planabit̄ n̄o
aer erit clarior nec h̄ebit impressio
nes quas h̄t mō q̄ nō erūt nu
bes neq; venti neq; pluuie neq;
grādo neq; ros neq; nix neq;
tonitā neq; fulgā ¶ Ignis etiā
⁊ aqua fiet purior ⁊ manē
bunt nō solū s̄m sb̄am s; etiā s̄m
suas qualitātes quas h̄ebūt qd̄
oportet ad h̄itum s; nō q̄ntū ad usū
q̄ cū in his duobz̄ elemētis magis
vigeat qualitātes actiue sc̄ȝ fri
giditas in aqua ⁊ caliditas in
igne ḡnatōnis sūt magis et
corruptōnis prīncipiū ⁊ talis effectus
ipsoz̄ nō erit ampliꝰ ⁊ pp̄ hoc
dicit̄ mīne ¶ Et ideo alios dicit̄
q̄ elemēta mīne duo q̄ dotꝰ tūc
intēdet in illis teste basilio su
pra vox dn̄i intercidentis flamā
ita q̄ calidū ustiuū ⁊ frigidū
glaciē tendet infimus ¶ Perspicu
ū aut̄ in aq̄ ⁊ lux in igne ma
nebūt q̄ de oībz̄ elemētis ignoble
tendet sursū sic grossū terrenū
⁊ opacū tenebrosū ⁊ hꝰ ¶ Quo
circa celū ⁊ t̄ra tīnsibūt q̄ntū
ad formā s; nō q̄ntū ad sb̄am
q̄z etiā ex pītis emerget trās
mutacōēs elementoz̄ ⁊ ḡnacōnes
aīalium ⁊ plantāz q̄ cause
illoz̄ cessabūt pp̄t ista dicit̄
elemēta mīne nō q̄ntū ad sb̄am
s; q̄ntū ad actiōēm ⁊ passionē
¶ Corpa vō celestia h̄itā q̄e
te ⁊ lumē clariori dicitur ī nouai

Vere tu illa que sicut dom e ma
erit silua in homine qui silui
dine hic tu om igne tate z ppt
hec in homib glorificatoe z i noua
tone pnt dici qua i nouari et
remunerari **De penis infni**

6 Sicut patz diuina potencia in
creando sapia in gubna
do z clemencia in reparando Sic
patebit eius iusticia in puniendo
Dignum enim est ut no remaneat
deform9 pcti sine decore iusticie
Licet enim pctm sit transitoriu
tn erit pena ppetua multipli
ratione qr ho pcauit in suo etno
ideo punietur in etno dei Sed qua
matia ignis infnalis est etna
sz pcti matia ideo z pena
etna qr pctm e cont illu qui
e infinit9 bonu z pena deb3 ee in
finita no qz acerbitate sz duratoe
Tercia qr ho p pctm punit i se
bo9 qd posset ee etnu Quarta
quia mala voluntas reprobor
etna e vellet enim in pcto si pos
set ppetuo delectari ideo ppetuo de
bent puniri Sexta qr i infit
errat rationalis tn ppunit finitu
infinito In iudicando dup complici
sitas in apponendo z integritas
i adhendo bni z pena e infinita
Septima qr dapnat9 de pcto ppe
trato nunq habebit veram pniam
ideo deus nunq mutabit punitois
istius sniam Octaua qr pctm abita
ppetua separat sz ado io morte
ppetua pctor morit Nona qr rdes
indicat exempla de eade matia
Videm9 enim qr cunpo momenta
nea dat ius possidendi ppetuu

Item vulneratio momentanea mor
te inducit ppetua Item cau9 infor
nea tpalis e detencio bo ppetua
Item plaga tpalis c linor ppetu9
Sicut in pcto i delectatio aduq tep
tu mito pcipitat pctor in loca
i fimu z despectu z maiore asta
tn glie elongatu sz i infimu
b adespectib9 reb9 pcumat sz at
fectib3 corpm in amorem i innoua
toe mudi qr qd e ignobile in mdo
ad locum penarum confluet z ibi
horrore eius carceris multiplicabit

c Dum **De diuisite penarum**
Cum dapnatis sit diuisitas pc
tatorum z erit diuisitas penarum
Sicut tu in pcto sit auisio aterta
tore z quisio ad bonm comutabile
z deordinatio volutatis cont dicta
men rationis merito pena variabit
ppt ista Vn ppt auisione
adrecatoe erit carencia visionis
dei Sz ppt quisione ad bonm
comutabile erit pena ignis in
cendij ppt in ordinatione autem
rationis z volutatis erit pena
vit pena verimis que consistit
in afflictione horra acerba z etna
Ignis infnalis no equaliter
omnes cruciabit qm ab eode igne
alij plus alij minus torquebunt sm
qr plus ul minus pcauerunt Sicut
ab eode igne aliud urit palea
z aliud lignum Ignis aut ignis
ille sit corporeus neq3 possit agere
in spm tpm calefaciendo agit
tn in ipm ut instrum diuine iu
sticie ipm ledendo z ille dolor
est maxim9 tn ppt potenciam
diuine manus ignem illu mouentis

tuēy ꝑꝑ in mediatōm ꝯuicti ō
Infin⁹ ē locus tenebrosus cū sit
locus trīstic lūme aut sit delca
ble cū lūme in ger̄it trīsticiam
ꝑaccidens ꝑ m̄q̄m aliq̄ triste
dn̄ in inf̄no aliq̄ ē obscuri lu-
mis quo dapn̄m vide p̄nt vin
dolcant no vn letent. Repbi
vident vsq; in diem iudicij ḡliaz
bonoꝝ in vniūsali nō in ꝑticla-
ri q̄ vidēt eos in magna ḡla
ꝑ no in q̄ali. De qua visione
no letant̄ sed trīstant̄ ta ꝑꝑt
in vidia aliene felicitꝰ q̄a ꝑꝑt
tar eciam ꝑꝑe btitudīs. Post iu-
diciū vo ad penas ꝑꝑas ita de
flecte̾ eoꝝ ꝯsideratō q̄ de suoꝝ
ḡlia no cogitabunt. In dap
natis erit flet⁹ spualis ⁊ no
scz dolor intior ⁊ no fletus
corꝑalit̄ qui ē cū resolucōe
lacmaꝝ q̄ cessate motu celi
nulla iam erit ꝯūacō nl corup
cō vmis que dn̄s comnat̄
neq̄q̄ua inlis erit q̄ nllm aial
ꝑt hoiem remanebit erit aut
ibi vmis ꝯsūe radens aiam
⁊ no corp⁹. In loco sūmo sola
est leticia. In loco īfimo sola
ē trīsticia. In medio .i. i mūdo
ḡ sūt ino ꝑmixta. Post diem
iudicij tm̄ in ͣ tu loca erit in
ḡtata scz celū infin⁹ ⁊ limb⁹
Sᵃ(?)unt sunt loca penalia require
sup̄ in libo q̄rto de desc̄su ap̄i
ad inferos. Octo penaꝝ genera
in legib; scripsit ce tuli⁹ scz dap
n̄m vincla verbera talionem
ignominiam exilium morte ꝑui-
tute. Hec oīa p̄nt penis infira

lib⁹ ad aptari/ ꝑ̄m p̄z q̄ dap-
nati dn̄i amiserut ⁊ oīa bna
ta gre qua ḡlie no solū intē
ꝑ eciā in ꝑe ꝑs. No remanebt
bestia ut hauerat̄ par aque de
fouea scz dn̄e inte ⁊ ignicul⁹
de incendio scz caritat̄. Crūia
ꝑ̄m Ier. finita est estas ꝯsumma
ta est messis. De ꝑ° ait ligat̄
manib; ⁊ pe ⁊c̄. De ꝯ° pū axi
lei pencactes stultoꝝ corporib⁹
Istud no intlligi̾ de malicie ma
tialib⁹ ꝑ de diūsitate penaꝝ q̄b⁹
impij maleant. De q̄rto Apoc
ix° Cruciatū tꝰisicaunt se ⁊ in
dch̄ sūt tm̄ dato illi dolor. De
q̄nto facies ꝯbuste .n. ē. Immo
tam igniomiosū est corp⁹ ꝯpara
resiimet ipm stupebit qui illud
videbit ⁊ vellet h̄re tale sicut
sunt qui dn̄mdn̄ erat comestu
vmib⁹. De vi° ꝑicite eū in te
nebras exterios. De vij° q̄ ibi quos
ꝑꝑ viunt ⁊ sic sic dr̄ in Apoc
est mors ꝑā. De viij° tueᵒꝝ ꝑū
teps ꝑuicias ꝑca ē sb tributo
penaꝝ ꝑꝑ eimet ⁊ tn̄ nunq̄ sol
uet. Si propdas collige q̄ibi
calor ignis stridor frigoris
aspect⁹ demonū · clamor · impiu·
cruditas sitis · fetor sulphuris ·
vmis ꝯsūe vincla carcer · ti-
mor · dolor · pudor · inuidia ra
dor · tristicia · carencia visionis dei ·
ablacio spei omnis salutis. Ipm
ecia ee q̄ oīs creatura appe-
tit pena ē eis q̄ querūt mor-
tem nale et no inveniet ibi
erit sic aut dn̄o. Pena satasta

n̄o

n̄o

cc

demes gcupia & fure nasti
b Usuq; qr de gla celesti
Quanto psens tanto magis eo
ingit eendi pu° Homo aut q
psens ee exoptat duplice ht fine
ultim unu extrinsecu qui e btitu
do treata q nos in pria btificat
ptt. Aliu ht intrinsecu q est
btitudo i treata q nos btificat
effetiue scz ipm deu. Prl btitu
do sz creata e tanqua finis
quo quiescit. Bya vo scz in cre
ata est tanqua finis in quo quie
scit. Alio mo indicabat phi s
male btitudine. Dicebat em
stoyci btitudine in btute animi
gsiste. Pypatetici aut in cog
tone vitatis. Epicurei in volupte
Nos aut dicimus duplice ee
btitudine sicut pmis dtm e. Deus
remunerat suos sm mita. Aps
bn° qsq; mercede acci. s sua
labo. Et apt mita scz dando g
ciam p gtia. Mt. Ite & vos in
vinea mea & qd iustu fuerit
dabo vob. Remuneat sup mita
bn mesura; bona & coser & no
coagita. Et sr da. i sr bes.
d Dos in patra de dotibus aie
est illud qd i mediate & pmo
aiam deo cuingit ut e visio delec
tacio cpphensio. Sut em qra do
nat pria sicut e sapia & intel
lect q lucz deo aiam cuingit no
tn sine medio & pp ht no dicu do
tes s aie pmatoes. Dotes eta
no applleant dona q; dant aie
in intraductoe sui in gliaz sed
dona pcipua pque ad actum
vite glose disponi sit & i pntu
no appllat. qpe dos cpcuq; domi
dat sponse in sua traductoe
s domi pcipuu de quo sustetari
debeat. Dotes sut duplices. Ita
em sut apte aie quibz deo cuingi
taq pu° vite sue sine huiu
medio cuingit & pquas tra
cuat in amplexus sponsi i
dissolubiles & sruitoes. Queda
vo dotes sut exopte corpis glos
ipm corpus subiat aie taq pu°
vite sue ne p ipm aia abat
tu glie retardet. Notandu m
etia qd dotes aie sut de pmo
spuali. Dotes aut corpis de pmo
accidetali. Circa dotes no ht
qr sponsus e s aia sponsa q
vsu eusde hebit p9 morte
vnice. Sibit ut angeli dicu do
tes hre qr in nuptiys sit cssy
morz & vino nataz. Vm no
e in angelis licz pm heant
vn etia angli no pnt dici spo
se ut dotes qpe habebunt. Spo
sis carnalibus dant tu scz
dos donatio qpt nuptias & pa
frna. Dos aut e donato sponse
facta exopte pris & hoc ad vsu
sponsi qpt onca matrimoy sed
ad possdez sponse. In divinis aut
deus pat dat sponse dotem ad
possidendum s sponsi xpo ad
honore & gliamz et no ad vsu
qr bnoz nraz no indiget. Do
natio aut qpt nuptias e qua
a sponso dat sponse & hc in fu
to erit gaudium qd hebit aia
i visione xpi hominis. Pafrna
est qd ht sposa qpt dotem nimia no

que sibi dant^r ab amicis et
hi^o consistunt erit in patria pergau
dia que habebit^r de speciositate beato
rum et de congratulacione felicitatis
illorum. **De dotibus anime in qua sunt dotes**

Dotes anime sunt tres scilicet cogni
tio dilectio inhesio sive tentio
que etiam aliquibus alia appellatur con
prehensio aliquibus alia vero fruicio
harum dotium multiplex^r accipitur modus
primo ex parte virtutum theologicarum
quia cognitio succedit fidei di
lectio caritati et comprehensio sive
fruicio spei. Et accipitur alio
modo ex parte potenciarum anime/ cog
nicio namque pertinet apparet intellige
ncie dilectio volun^tati comprehensio
memorie apparet^r etiam aliquibus
de aliis potenciis scilicet racionabili
concupiscibili et irascibili. Et tertia
non pertinet intelligi quia deus non
est obiectum potentie sensitive sed
intellective. Et ponunt etiam potere
dotes accipi secundum ea que tribus
personis appropriant^r ita ut comprehen
sio respiciat potenciam patris
cognitio vero sapienciam filii. Dilectio
bonitatem spiritus sancti. Circa istas
dotes nota quod cognitio rei in
se ponit presenciam comprehensio ponit
rei contingenciam. dilectio ponit
amantis ad rem amatam colli
gacionem/ **De dotibus anime in speciali**

Prima dos est anime cognitio
per quam divina essencia videbi^r
ab omnibus tota sed non totaliter prout
est infinita. Videbit tamen divina
essencia limpidius ab uno quam

ab alio et iste defectus erit ex parte
videntis non vero quia erit visum. Et
dimittitur namque consistit quod imperfectior
operacionis potentie altissime scilicet
intellective et circa obiectum al
tissimum scilicet deum. Et ex parte igitur ob
iecti cum sit unum simplicissimum
nulla potest esse diversitas sed ex parte
potencie una magis una potencia
magis erit perfecta sine ipse qua
alia tanto perfectius operabit^r circa
unum et idem subiectum sicut idem
sol diversimode a diversis aspicia^r
vel eadem litera a diversis legentibus
secundum quod acutius magis vel minus ad
videndum est dispositus. Et tribus mo
dis cognoscimus aliquid scilicet quod est
vel sicut est vel quod est. Et primo modo
cognoscitur deus in via etiam
a malis. Et secundo modo in vita in
patria ab omnibus unde Johannes similes ei
erimus quoniam videbimus eum sicut
est in sua maiestate claritate
bonitate etc. Tertio modo nec a bonis
nec a malis videbitur neque in
via neque in patria quia infinitum
nunquam capiet finitum. Videbimus
deum in se et deum in nobis et nos in
deo et deum in creaturis in deo. Et
cognoscere autem deum in sua essencia
est media visio meridiana. Et cognoscere
cognoscere creaturas in se verbo visio
est matutina. Sed cognoscere
creaturas in se sicut est in proprio genere
appellatur^r visio vespertina. Vi
debit etiam unusquisque cogitaciones
alterius prout volet secundum quod unusquisque
quod interiora ab alterius oculis ...

Potentia non abscondit videbunt
ita quod iusti deum ut gaudeant
videbunt gloriam sanctorum ut congau-
deant videbunt quorundam penas
reproborum ut de periculorum evasione
gratias agant. Ad secundum quomodo quali-
no videatur deus sine medio. Nota
quod triplex est medium scilicet differens ob-
nubilans et disponens. Sine
medio igitur differenti videbitur
deus quia dei visio non est per distan-
tiam sed per presentiam cum ipse deus
essentialiter sit ubique videbitur
etiam sine medio obnubilante
quia tolletur speculum et enigma que
ambo sunt in via. Cum enim visus
noster in presenti non possit propter debi-
litatem in tantam excellentiam lucis
figi necesse est habere medium scilicet cre-
aturam. Creatura vero infinita est distan-
tia inter speculum et rem visam
propter hoc obscuratur licet ibi simi-
litudo sit. Videmus enim in enigmate
id est obscure. Videbitur etiam sine
medio velatus quia deus cognoscetur
in se ipso et non per aliqua abstracta
similitudine. Alias creata esset et
non deus et non esset vere finis omnium.
Non autem videbitur deus sine
medio disponente quod est gra-
tia et gloria oportet enim propor-
tionem esse inter visibile et visum.
Hec autem dispositio erit ex parte
videntis et non rei vise. Quintum
quod in capite est medium. Primum est
medium peccati quia peccata vestra
diviserunt inter vos et deum
vestrum. Istud est medium impiorum.

Secundum est medium creature. Apostolus
Invisibilia dei creatura mundi per
ea que facta sunt etc. Et hoc est
medium philosophorum. Tertium est medium
figure. Apostolus Omnia in figura
contingebant illis. Istud fuit
medium patriarcharum et prophetarum.
Quartum est medium scripture sive
declaratio sermonum suorum hoc est
medium theologorum. Quintum
medium est fidei. Apocalipsis Esto
fidelis usque ad mortem et da-
bo tibi coronam vite. Hoc est medium
fidelium quo tamen in enigma-
tate vident deum. Tertia dos
dicitur esse dilectio secundum dilectionem virtutis
et dilectionem dotem. Prima est
donum quod sumitur secundum habitum
quia virtus est id ipse quod consistit
restitutiva gratie in statu glorie.
Dos autem est quod caritas unita
erit in trinitate sponse alia
est dei penes obiectum quia licet
obiectum ubique sit deus non
tamen secundum quod deus sed erit obiectum
virtutis in quantum est summa boni-
tas. Obiectum autem dotis in quantum
amabilis in unum spiritum. Nota
quod fides et spes secundum rem evacua-
buntur in patria caritas vero nec secundum
rem nec secundum actum eius evacua-
buntur sed solum in secundum modum quia
imperfectio eius tolletur. Sicut
Augustinus etiam quod fidei succedet
spes qua videbimus. Spei vero
succedet beatitudo ad quam perve-
nturi sumus sed caritati nil
succedet quia semper augebitur

Tercia dos que est comprehensio
que est tencio visi et amati
Vel est tencio veri et boni primi
et illud verum est prout comprehe
ditur summe pertingere et circum
plecti dimani immensitatem
b Visa de dotibus corporis glorificati
Quemque corpus perfectius habet esse
in suo toto quam pars sua sicut
etiam videmus a corpore corruptibili se
parata perfectius habet esse quam ei
coniuncta sic in futuro requiritur
corpori incorruptibili perfectius
esse debet quam in sepulta ma
xime cum nichil impediatur tunc
a corpore sicut modo quare post eius
glorificatione corporis habeat
tunc gaudium spirituale Dotes
corporis sunt quatuor quarum numerus
sic accipitur Nam ad hoc quod
corpus perfecte sit subiectum
anime nec eam impediat in operi
bus glorie quatuor requiruntur
quorum duo pertinet ad sensum
Alia duo pertinet ad motum
Duo ad sensum duo requiruntur
Primum ut sit receptibile specierum
facile specierum sensibilium ad quod
disponit claritas Aliud ut
non sit receptibile passionum
ignobilium ad quod disponit in
passibilitas Duo ad motum
etiam duo requirunt Primum
est ut contrariam inclinationem
non resistat suo motori ad
quod disponit subtilitas
Alia sufficiencia talis est quod
in homine quadruplex est compositio
Prima est qualitatum contrariarum que si est
composito tunc erit perfecta quando qua
litates ita equantur ut nulla pu
gnet contra aliam et hoc faciet
impassibilitas Secunda est compositio
materie cum forma hec autem compositio
erit perfecta quando materia vincetur
a forma penes hanc perfectionem sunt
subtilitas Tercia est compositio
corporis organici cum anima perfectio
illius compositionis est quod omnia
organa sine impedimento sint
mobilia penes hanc sunt agi
litas Quarta compositio est
corporis cum spiritibus lucidis quibus
movetur corpus ab anima et huius
compositionem secundum perfectam statum
videtur claritas Tercio sumuntur
predicte secundum proprietates que sunt
in elementis Nam penes aque
transparentiam sumitur claritas
penes terre soliditatem impassi
bilitas penes ignis subti
litatem subtilitas sumitur penes
mobilitatem aeris agilitas
Quarto sumuntur iste dotes
secundum quatuor defectus quos
habet corpus humanum ab igne
caliditate et in nigredinem
a terra grossitudine ab aere
passibilitate ab aqua frigi
ditate et inde tarditate Hec
ista tollentur per quatuor dotes
corporis Christus assumpsit quatuor
dotes ante passionem suam sicut
dicit Hugo de sancto victore claritatem
in transfiguratione agilitatem in
nativitate quia salva virginali
integritate natus sunt In

et passibilitate in cena quam corpus
suum discipulis suis manduca-
dum dedit. De dotibus corporis in specie
pr Prima dos corporis est claritas
Et nota quod dicitur aliquid
clarum dupliciter aut quia purum est
ut vitrum clarum aut quia lucidum
sicut stella clara. Et corpus
autem glorificatum et erit purum et
erit lucidum. Unde in utroque modo
erunt corpora clara. Duo enim
sunt que nunc causant obscuritatem
in humano corpore scilicet materie im-
puritas et alterum est luminis pauci-
tas. Et erit ubi tollitur utrumque
scilicet illa impura densitas et ob-
scuritas que ex modicitate luminis
est et ideo erunt corpora clarissima.
10 Nota quod corpora septies erunt
tam clara sicut modo sol quia dominus
dicit quod iusti fulgebunt sicut
sol. Et teste Ysaia erit lux
lune sicut lux solis et lux solis
septuplicata sicut lux vii dierum.
Et creditur quoque quod corpora
sanctorum non equaliter erunt cla-
ra quia meliora corpus habebit
lucidius. Unde licet corpus Christi
supra modum excellat claritatem
aliorum tamen in comparatione sanctorum potest
claritas assimilari claritati solis
secundum illud vobis timentibus nomen
meum orietur sol iustitie id est
Christus. Sed claritas sanctorum potest
respectu Christi comparari lumini
stellarum. Unde apostolus stella dif-
fert a stella in claritate et hoc
est quod sancti plus vel minus secundum
gradum meritorum. Et claritas non
puerorum qui post baptismum mori-

untur cuiusque pueri mereantur adamas
distinctionis comparari potest lumini lune
quia sicut luna non habet lumen
a se sed a sole ita isti non
habent claritatem ex meritis propriis sed
ex meritis alienis scilicet Christi bap-
tismum enim ex passione Christi
habet efficaciam. Et secunda dos cor-
poris est impassibilitas que con-
sultat ex virtute anime sive
corpus potenter continet ita
ut a nullo exteriori agente
valeat immutari. Et propterea
quamvis corpora sanctorum sint compo-
sita ex contrariis illa tamen contrarie-
tas erit accommodata equali-
tate et concordiam redacta. Et
Dixerunt autem quidam quod im-
passibilitas sanctorum resultabit
ex natura quinti corporis sed
hoc non est verum quia non secundum
corpore habent in proportionem
materiale corporum in sanctorum. Et
Differentia est inter impassibilitatem
sanctorum et ade in statu innocen-
tie et puerorum in limbo quia
impassibilitas sanctorum erit
non posse pati. Sed impassi-
bilitas ade fuit posse non
pati. Impassibilitas vero
puerorum in limbo erit non
pati et hoc non est ex potes-
tia resistendi lesioni exteri-
ori que non habebunt sed ex
ordinatione divine mentis que
non permittit eos eis adhi-
beri per quod possent ledi. Et
Ex quo patet quod si tales
pueri post resurrectionem pone-

rent in igne lederentur ab eo
¶ Secundus est de corporibus glorifi-
catis que si ponerentur in inferno
non sentirent ex hoc aliquam
lesionem ¶ Subtilitas est tercia
dos corporis que aufert gros-
siciem corporis creatam ex com-
posicione elementalium qualita-
nota tum ¶ Notandum autem quod duplex
est subtilitas una scilicet ex ra-
ritate porum distancium non
propinqua et ex tali subtilitate
efficitur corpus spirituale divisibile
et non erit in corporibus glorifi-
catis ¶ Alia est ex perfecta vic-
toria forme super materiam
et hec subtilitas est vivere sicut
celum dicitur subtile et hoc modo
corpora nostra erunt subtilia
¶ Sciendum eciam quod sicut duo
corpora non glorificata non possunt
esse simul in eodem loco sic nec
duo glorificata ¶ Alio non seque-
retur inconveniens scilicet quod in uno
corpore glorificato esset potencia
agendi ac movendi partes al-
terius corporis in alio vero esset
impotencia resistendi ¶ Corpus
vero glorificatum potest esse simul in
eodem loco cum corpore non glori-
ficato ¶ Nam sicut in corporibus non
glorificatis una grossicies im-
pedit ne duo corpora in eodem
loco esse possint quia unum
alteri resistit ita grossicies
ista per hanc subtilitatem tota-
liter adeo tollitur quod corpus non

glorificatum non possit resistere
glorificato ita quod corpora glorifica-
ta penetrabunt alia corpora non
illa dividendo sed sub mensurando [?]
manente distinccione dimensio-
num utriusque corporis ¶ Quarta dos
corporis est agilitas que tanta
erit sicut ait Augustinus quod protinus
ubi volet spiritus erit et corpus
unitum sicut melior eciam cor-
pus habebit levitatis [?] et agi-
litas ita tamen quod voluntas sanctorum
erit omnino quieta racioni ¶ Unde
voluntas eorum numquam appetet quod
non debet ¶ Sed voluntas anime
melioris volet racionabiliter
moveri corpus suum cicius quam
alterius et spiritus inferioris glorie
non volet corpus suum tam cito
moveri quam alterius sicut ¶
Sermone patet quod in manibus visitabit
deum Augustinus scilicet quod ubi volet
spiritus protinus erit et corpus
¶ Unde corpora nostra sunt tarda
et tunc agilia hec est racio quod nunc
in corpore duplex est motor scilicet
natura elementi predominantis que
movet ad determinatum locum et
voluntas anime que movet in-
differenter ad quelibet loca ¶ Sunt
ergo corpora tarda sunt ad
voluntatem quia natura predominans na-
turaliter deorsum trahit. In futuro
autem natura totaliter erit sub-
dita voluntati unde movebitur
corpus ad nutum spiritus
Aureola est de incolis in genere
Augmentum speciale gaudium

veniens ex ope pcellenti et p'ui
legiato. Secundo aut q' sit
ex gaudio eentis primu q' e au
reola redundat quida decor
qui e glia corpis sic aureola
no tn principalit sicut i mete
s3 p quida redundancia fulgeat
etia in carne. Sed tn q' de
cor cicatricu que in martiru cor
pib9 apparebunt no pt dici aureo
la qua martires aliqui cicatri
ces no habebunt ut pote qui sunt
submersi vl famis inedia vel
squalore carceris interepti et illi
tn aureola habebunt. Tercium
quilibus hominu debet aureola q'
patet multiplici rone. Primo
ex opibus excellentissimis tum
potentiarum aie excellentissim ops
ronalis est predicato veritatis
Excellentissim vo ops concupiscibilis
e observatio virginalis castitatis
Excellentissim etia ops irasci
bilis e oppressio mortis vn patz
q' predicatoribus et martiribus et vir
ginibus debetur aureola. Secundo patz
hoc ius et sufficientia ex hostibus
quos p pugnas magnificas
vincim9 qui sunt mund9 caro de
monia. Martires eni vincunt mun
dum virgines carne predicatores
diabolum que no solu de se sed et
de corpibus expellunt alioru. Tercio
p3 ide p victoria p'ticularem passi
onu. Sunt eni passiones i nate
et illate et in cordibus alienis
Hos passiones innatas vin
cunt virgines vl supant illatas
v9 martires illas que sunt in alie
nis cordibus vincunt predicatores
Tercio distinguntur aureole p'm
ea quibus xpo noblissime conforma
ntur. Xpus eni fuit doctor p'm
q' veritate mundo manifestavit
fuit et martir p'm q' cando
sustinuit passione fuit etia
virgo p'm q' puritate servavit
Quarto sumuntur aureole scdm
pfiguratione in veteri testamento
Terra magis habebant aureolas
sicut legitur in exo. s3 altare
incensi et archa federis et me
sa ppositionis. Primum significat
aureolam martiru qui corpora
sua sup altare passionis imo
laverunt. Secundum significat aureola
virginu q' sicut archa federis
auro intus et extra decoratur ita
virginitas mentem et corpus or
nat. Tercium significat aureola predi
catoru qui sicut mensa ppositionis
tenuit panes doctrine
Aureola diminutive dr a th
in cparatione ad auream. Unde
nota q' int aureola auream
et palma differentia e. Aurea eni
primu e spirituale q' metaphori
ce dr corona tm ex parte mentis
q' no cendet generi opibus sed
radici caritatis tm ex parte primu
q' p h' efficitur particeps deitatis
et possequens ex vite pratib tn
et rone p'fectionis q' significat singu
laritatis. Aureola vo e p'mu
accidentale s3 illud q' eidet opi
p excellenti et p'ulegiato spiali

scilicet martirio virginitati preciu
tam ¶ Palma est premium actu
aliter tale quod non redditur sed vo nc opr
luntati debetur tale premium
habuit sanctus martinus ex eo
quod martirium desideravit licet opus
non sit subsecutum ¶ Unde cantatur
de ipso quia et si gladius persecu
toris non abstulit tamen etc ¶ Hec autem
palma non aurea nec aureola
dici potest De aureola in speciali
a Aureola prima debetur mar
tiribus in quibus perfectissima vic
toria est de impugnatore ex
teriori et hec perfectio victorie desi
deratur in nobis primo ex magnitudine
passionis que inter omnes passio
nes illatas exterius per penam
mors tenet locum et propria dolor
tatibus omnibus aliis doloribus premi
net et in hoc ideo gloriosior victo
ria est ¶ Secundo consideratur ex causa
pugne que ipse christus est
martirem enim non facit pena
sed causa idest mors suscepta
propter christum ¶ Tercio quod martirio
non debetur premium secundum hoc quod ab
exteriori infligitur sed secundum hoc
quod voluntarie sustinetur quia non
meremur nisi per ea que sunt in nobis
et non per ea que sunt extra nos
sed nec demeremur nisi per ea que sunt
intra nos ¶ Quanto autem id quod quis
sustinet voluntarie difficilius
est voluntati sustinere tanto vo
luntas que propter christum illud
sustinet ostenditur firmius in christo
fixa et ideo excellentius ei
premium debetur ¶ Aureola autem
secunda debetur virginibus propter singularem

victoriam quam de carne optinent
contra quam continue bellum geritur
¶ Notandum autem quod vidue pug
net contra carnem perfectius tamen
virgines triumphant quia nobilissimum
genus victorie est nunquam hosti
cessisse ¶ Illis tamen virginibus tantum
aureola debetur que propositum ha
buerunt virginitatem perpetuo conser
vandi ¶ Omnibus autem propositum fue
rit incorruptum integritate car
nis manente dum sunt in fine vite
inveniatur ad premium pertinent redi
misse quia virginitas mentis repa
rari potest et non virginitas carnis
¶ Si autem aliquis carne sit virgo et tamen
si propositum non habuit virginitatem
servandi non est tamen dubium quin habitura
sit speciale gaudium de incorruptione
corporis sui super cetera gaudia
¶ Sicut etiam innocentes de hoc
gaudebunt quod in innocentia conservati
sunt quamvis peccandi oportunitatem
non habuerint ¶ Notandum quod aliqua no
potest corrumpi carne nec tamen aureo
lam amittit sicut illa que vio
lenter opprimitur Unde dicit lucia
Si invitam me corrumpere feceris
mihi duplicabitur ad coronam quod non
est intelligendum de aureola dup
licata sed quod duplex premium repor
tabit unum pro virginitate custodita
et aliud pro iniuria quam passa est
¶ Tercio insuper quod virginibus debetur fructus
centesimus et hoc ideo quod celestem
vitam ducunt que significatur per centum
quia numerus ille de leva transit ad
dexteram ¶ Viduis vero debetur fruc
tus lx quia tales sic vivere debent
in operibus misericordie que
significatur per lx ¶ Coniugatis autem debetur

fructus centesimus quia talibus sufficiat
implere decalogum in fide tamen
Conductu enim tnarii in dena
rium fiunt xxx. Aureola tercia
est predicatorum quia pressissima
victoria tamen diabolum obtinere
quando aliquis non solum diabolo impu
gnanti non cedit sed eciam illum
de regno ex illis expellit
et non a se sed eciam ab aliis. Nec
eciam dicendum ut quidam volebat
quod aureola predicatorum debetur pre
latis quibus tamen non competit ex
officio predicare et docere sed quod quia
quando exercet sicut actu istum
prelatis autem non debetur hec
aureola quamvis habeant officium
predicandi nisi actu predicent quia
aureola non debetur habitui
sed actui pugne. secundum illud Apostoli
no Non coronabitur nisi qui legitime certaverit. Non
dum quoque quod predicare et docere tamen
actus sit mere inter spirituales et
celestes computantur. **Enumeracio**
Ultimo / **celestium gaudiorum**
celorum gaudia sub epilo
go enumeremus non quidem singula
generum sed genera singulorum.
Erit enim particularia sunt que
quilibet in se habet vel in aliis
quia ea solius dei noticia comprehen
dit et illi quos summa sapiencia
voluerit ea scire. Erit tamen na
que quisque gaudebit de bono al
terius quantum de bono proprio quod tamen
non intelligendum est de mensu
sione gaudii sed de modo gaudiorum.
Erit igitur et tanta sunt ibi gau

dia quod omnes arismetici huius mun
di non possent ea enumerare omnes
geometri non possent ea mensu
rare. Omnes gramatici dyalectici
theologi non possent illa sermonibus
explicare quia quod oculus non
vidit nec auris audivit nec in
cor hominis descendit. Que preparavit
deus diligentibus se. Gaudebunt
enim super se de visione dei. Infra
se de celi et aliarum creaturarum cor
poralium pulchritudine. Intra se
de corporis et anime glorificacione.
Circa se de hominum et angelorum
associacione. Deus omnes sensus
spirituales ineffabili delectacione
reficiet cum ipse obiectum omnium
sensuum spiritualium sit futurus / erit
namque deus speculum visui cythara
auditui mel gustui balsa
mus olfactui flos tactui ibi
erit candor lucis estualis a
menitas vernalis habundancia
autumpnalis requies hyemalis
Ibi teste Augustino fulget quod
non capit locus. sonat quod non
rapit tempus. olet quod non sparsit
flatus. sapit quod non minuit
edacitas. heret quod non divellit
sacietas. Ibi sicut ait Augustinus
deus sine fine videbitur sine fa
stidio amabitur sine fatigacione
laudabitur. Ibi videretur esse stul
ticia sapiencia salomonis Ibi esset
deformitas pulchritudo absolonis
Ibi esset tarditas velocitas a
sahelis Ibi debilitas indica
retur fortitudo sampsonis Ibi esset

mortalitas longa vita mathu
salem vbi paupertas esset re-
gnum augusti vbi secundum augustinum
nichil oberit nichil deerit nichil
affluit nichil defluit nichil
extra quod appetatur nichil intra
quod fastidiatur vbi secundum bernhardum deus
erit racioni plenitudo lucis vo
luntati multitudo pacis me
morie continuacio eternitatis
Augustinus in libro de temporibus eterne
misera vita propterea illam
vitam amplecti debuisti vbi
vita sine morte vbi iuventus
sine senectute vbi lux sine
tenebris vbi gaudium sine tri
sticia vbi pax sine discordia
vbi voluntas sine iniuria vbi
regnum sine commutacione Bernhardus
Mortes sanctorum tam magna
quod non potest mensurari tam multa
quod non potest numerari tam copio-
sa quod non potest finiri tam preciosa
quod non potest estimari Augustinus Illud
quod promittit deus fides non capit
spes non attingit caritate non
comprehendit desideria et vota trans
cendit acquiri potest estimari
non potest vbi secundum augustinum eterna
non desinunt premia non desti
tuunt vbi nichil quod amabitur
deerit vbi nichil desiderabitur
quod non assit vbi beatitudo sic
dicit augustinus in duobus consistit scilicet
in necessaria presencia omnis boni
et in necessaria absencia omnis
mali De ista gloria sic loquitur
Augustinus O vita vitalis dulcis et

amabilis et semper memorabilis
vbi summa securitas secura
tranquillitas tranquilla iocunditas
iocunda felicitas felix eternitas
eterna beatitudo et beata cui sine
fine visio atque laudacio dei
vbi affluencia diviciarum
influencia deliciarum et confluencia
honorum Denique de gaudiis cele
stibus nota versus Crescunt cognos-
cendo dotantur amando fruen
do Est subtile citum clarum
corpus patiens nil Corpora
sanctorum tuta libera fortis
sima Dulcior voluptatis
plena sed absque pati Sensus
amicicia concordia plena po
testas Pax et gaudia secu
ra decus et gaudia sunt
animabus Gaudia pax re
quies liber secura iuventus
Non peccat sapiens sanus
dives redolens laus Aureola
martir doctor virgo quod meretur
fructus centenus sexagesimus
quod tricenus virginibus viduis
et coniugibus tribuuntur Ex
omnibus collige quam premissis
gaudia spectare solum ad
animam quedam ad corpus
quedam ad utrumque Que
sit felicitas sine quibus beatus se
cundum merita recipiat sicut
fine Amen

Explicit compendium theologice
veritatis completum per manus
Andree de Wetzlsolma Anno domini
mº cccc viij feria vj ante Iudica

Incipiunt Auctoritates Augustini

Tanto maiore humilitate sibi pre
sidentibus quanto magis dignitate pre
latus. Corporalis labor dux est
humilitatis quia omnis labor sine hu
militate vanitas est. Qui enim vi
lis sibi ante deum magnus est
humilitas nec ipsa irascitur nec
alios irasci permittit humilitas
est si aliquis peccat in te
peccavit antiquam ille peniteat
indulseris ei. Humilitas autem
pons esse est caritatis et qui non
habet caritatem perdet vitam. Sicut in evan
gelio si offeris etc. Tunc si non dimi
seritis nec deus dimittet etc.
Vide ne dicas reddam malum pro
malo exspecta dominum et liberabit
te. Relinquere proximo nocenti
te et tunc deprecanti te peccata sol
ventur. Non curat antiquus hostis
hostis ut tollat opes a nobis
tollat sed ut caritatem in nobis
feriat. Non potest peccata dimi
tti ei qui in se peccanti debita non
dimittit. Ysidorus. Et qui semper
tardius reconciliat deum sibi
tardius placat. Augustinus. Si
ergo iniuriam dimittis atque
que tibi facta est non orationem
facias sed maledictionem super
te inducis. Alia que in orationem
compungitur valde ei proficit ad
salutem. Gregorius. Dicit compunctionem
quippe omnis superius accipit
cum sese in lacrimis celestis re
gis desiderio affligit compunctio
non inferius accipit cum flendo
inferni supplicia pertimescit

Non dubites aliquam causam sine
dubitare iustificare per peni
tencie compunctionem. Basilius. Non
enim in fletibus sed in actibus iusticiis
sed in deo confidamus. Ubi autem
gemine lacrime ibi spiritualis ignis
accenditur qui secreta mentis
illuminat et inflammat. Ysidorus.
Quam lacrimas indesinenter fundit
et tamen peccare non desinit hic la
mentum habet sed mundacionem non
habet. Lacrime enim penitencie apud
deum pro baptismate reputantur. Dili
ge lacrimas prime svanoberi
sint et devote delectet te semper
pro peccatis luctus et planctus in vo
bis esto tamen primus ad lamenta quam
tu fuisti primus ad culpas.
Qualis fuit intencio ad peccandum
talis sit devocio ad penitendum.
Salomon. Ecclesiasticus. Est finis
orationis quia primum ante orationem
prepara animam tuam et noli esse quasi
homo qui temptat deum. Augustinus.
Vir multum iurans replebitur in
iquitate et non discedet de domo
eius plaga si in vacuum iuravit
homo non iustificabitur. Superbus
est sicut claudus qui vult
omnes precedere. Neque ei potest ad
hiberi remedium cuius vulnus corporis
est occultum autem aliud etc. Qui
confidit in cogitationibus suis
magnis impie agit cogi
taciones iustorum iudicia con
silia autem impiorum fraudulen
ta. Augustinus. Qui in oculis annuit
cogitat maliciam mordens
labia sua perficit malum
Ieronimus. Nec potest a dyabolo decipi

nisi qui ei probe maluerit sine
potestatis asseri. Potestas quippe
spiritualis non in temeritate illi attri-
buta est sed in tua est vo-
luntate. In libro clementis dicitur
enim nisi qui voluptatibus omnibus
se subdiderit sponte potestatem eius
usque hominem non habet. Ylarius
Sicut a capite reguntur membra
ita cogitationes mente dispo-
nuntur. Si enim in cogitatione voluntas
non rapiuntur et in actione firmatur
tunc enim oculos in capite hominis
tu vita redemptor noster tamen
ta cogitatione conspicimus. Ideo preci-
pit si tota civitas custodiatur
et unum foramen per quod hostes
intrent relinquatur. Ylarius
Non est timendum si bona ma-
la que in cogitatione veniat sed
magis gloriandum est si mens
mala ab omni ratione et intellectu
discernat. Nichil iuvat si inter
bonum et malum spiritu preciorem di-
scernimus nisi opere aut mala cogi-
tata diligencius caveamus aut
bona intellecta opere compleamus
quia si cogitationi non consentis
operi resistis. Ide. Nichil
desiderabilius dixi quam ex-
tincta caritatis. Dominus homi-
nem fratrem tuum iudica te
et proximum tuum habe tamquam
unum ex membris tuis. Cum
deus nobis magna beneficia pa-
ret nichil exigit a nobis nisi
ut diligamus eum et templa
nostra ei faciamus munda ut semper

in nobis habitet et nos in eo perma-
neamus. Sicut mors violenter
separat animam a corpore ita dilectio
dei hominem a carnali amore.
Neque enim regem diligimus si le-
gem eius contempnimus. Ysidorus. Amplius
sequitur humilitas et humilem
spiritum suscipiet gloria tanto eris
apud deum preciosior quanto fueris
ante oculos tuos despectior. Pul-
vis es in pulverem reverteris cinis
es in cinerem ibis. In summo hono-
re firma sit tibi humilitas et non
extollat te honor nec exaltatus
humilieris. Humilia te ut exalteris.
Augustinus. Qui deus deus hic est totum
deum non diligit in extoto qui
hominem odit. Gregorius. Nichil
similius actibus demonum quam litigare.
Nemo cum iniurias acceptas
se erigat nec tamen vicijs vicium
reddat vel mutatione. Glorio-
sius enim est tacendo vincere et fugere
quam vincendo superare. Augustinus
tolle invidiam et quod habeo
tuum est. Ubi est invidia ibi super-
nus amor esse non potest. Ide. Vitam
sperent invidi si possent au-
res et oculos in omni civitate
et videndo et audiendo prosperita-
tes et successus hominum magis
torquentur. Miseri plus timere sunt
amicorum invidie quam inimicorum
insidie quia felicitas sit gau-
dia tot invidorum gemitus. Et
Nunquam melius torquens invidos
quam virtuti et glorie serviendo.

Idem amittis pecuniam et doles
amittis villam et fles amittis deum
et non fles quia civis Babilonie
es et non Ierusalem. Accidia ianua
est viciorum que clausa omnibus aliis
virtutibus tribuit quietem. Luxuria et ca-
strimergia facit hominem porcum
et superbiam dyabolum. Super-
bia est omnium viciorum caput et origo
et omnium virtutum ruina. Superbia de-
mones ex angelis fecit. Humilitas
Aug' vero homines sanctis similes fecit. Alanus
dicit homo creatus adeo rex aut-
lius et omnia subiciat sub pedibus
eius sed per peccatum tussorit efficiat leo
superbia vulpes avaricia sus
luxuria canis invidia filius ade
gula vermis ira asinus accidia
[illegible] Gregorius: vir est ydoneus testibus
testificatur quod non vidit nisi astans
audierit. Maledictus homo qui
opus dei facit negligenter. Phi-
lippus: felix est paupertas que
adulatoribus caret. Unde non
est in carendo difficultas si non
est in amore cupiditas semper
avarus insidiatores metuit
videt potenciores se et credit esse
raptores videt pauperem et cre-
dit esse furem. Non est xpiane
religionis in temporalibus exaltari
sed magis depressione et maceratione
corporis. Inmanius confossum est per
linguam detractorum acutiorem est
fecit enim corpus xpi iam exanime
quam proximum non desinit mactare.
Ebrietas est blandus demon
dulce venenum suave peccatum
quia qui habet se non habet se non habet
quam qui facit non solum facit
peccatum sed ipse est totum peccatum

Ebrietas multos subvertit su-
minuit egritudine ingerit
alienat mentem inflamat li-
bidinem revelat secreta in
pellit ad vbera. Ieronimus. Qui alium Iom'
cogit ut plus quam opus
fuit bibendo inebriet melius
esset ei ut gladio vulnera-
ret eius carnem quam animam
per ebrietatem occideret. Nullum
secretum est ubi regnat ebrietas
ita mentem excecat ut homo
ubi sit nesciat. Omnis anima
xpiana aut est xpi spon-
sa aut dyaboli adultera.
Nichil insanius quam pro mo-
mentanea delectatione se eternis
obligare suppliciis. Ieronimus. Ne Iom'
videndo vicias transformatum hominem
estimare non possum. Ieronimus. Ie.
Humilitas ubi tunc sublimitas
est nec ad regna celorum quis
venit nisi per humilitatem. Si autem
habes furem times si domum
ignem si vestem tineam times
sed deum nil humilitate qui habet
nichil timet animus. Non
currendo et loquendo sed sede-
do et tacendo monachum te no-
veris. Gregorius. Xpianum luxurie [illegible]
demones extollunt per homi-
stio qui post xpi fidem forni-
catur templum dei violat. Ieronimus. Ie.
post dulcissima opera penitencie
facta est caro mea tamquam
caro ethiopis et cutis mea
adherebat ossibus meis et
in iuventute libidinis bulle-
vit. quid ergo faciet virgo

mulieribus emunita Ubi est vir-
go ibi est templum dei nec in
famant lupanaria castita
tem sed sancta castitas tol
lit loci infamiam illa virgini
tas dei hostia est cuius nec
mentem cogitacio nec carnem
maculat libido Ambrosius
Ubi necessitas castitati in
ponitur auctoritas libidini
datur Nec est casta dicen
da que muneribus alliatur
frequens feminarum visus
mentem mollificat sensum
ebetat et sapientem esse
non patitur Johannes
Multitudines hominum officia
et salutaciones et convivia
quasi quasdam sathenas
voluptatum fuge Qui
corpus suum continencie
devovit cum feminabus ha
bitare non presumat sed
fugiat et victor erit etc
Amen dicant omnia

Hic habetur summa de septem mortalibus peccatis
predicata per reverendum magistrum Franciscum

Et audivi vocem magnam
Istud est Apoc. 16. ubi ponitur com-
minatio eterne pene quo ad septem
genera peccatorum mortalium. Et
primo comminatur pena eterna contra gu-
lam peccantium. 2o comminatur luxuriosis
peccatoribus Ier. 29. 3o comminatur avari-
tandis presontes etc. in tercio 4o ypo-
crite. primo Judeis peccatoribus 2o genti-
libus 3o hereticis et hic presontes qui
cresaunt sicut fontes. 5to ypocri-
tis presolem qui volunt esse splen-
didi. 6to comminatur peccatoribus sordibus ganti-
christo et complicibus eius et hic probe-
stiam. 6o ipse antichristo presumen-
primo omnibus malis patris prima
grandi flumine Eufraten unde intel-
sic vocem i. occultam inspiracionem
de templo scilicet superiori scilicet de celo
dicentem vii angelis i. universis
predicatoribus Ite scilicet non solum
pedibus corporis sed mentis scilicet qui
sunt effectus et intelligenciam scripture
et amore. Canticorum vii. Quam
pulcri sunt gressus tui. Effundite
i. comminando annunciando predicando
docete vii phialas i. vii penas de-
bitas vii peccatis mortalibus quia quod-
libet peccatum suam habet specialem penam
Ire dei i. divine vindicte que debentur
sunt Intra i. peccatoribus qui finaliter
adheserunt terrenis et plusquam
celestibus. Deinde prosequitur narra-
tio specialiter. Et primus angelus annunciat penam
contra gulosos. Et abiit primus angelus
i. precipienti obedivit primus cetus
predicancium scilicet comminando et predi-
cando contra peccatum gule. Et effudit
i. annunciando predicavit iram suam
i. divinam vindictam et ultionem futuram
contra gulam que tue nascencia p-
elegit gulosi sunt terreni delectando
in cibo et potu et ideo dicit terram gulam
quia sitit et fame torquetur. Prover-
biorum. Tria sunt insaciabilia terra
ignis os vulve etc. Et sequitur 3o ter-
tium. Et factum est scilicet corporalis contra
gulosos. Vermis eorum scilicet remordi-
tur horrendus. Secundo quia homo infinita-
tuit tria tempora causant in homine penam
punit scilicet passio corporis preteritum
quod non potest uti quibus prius usus est
Et futurum tempus quia pena. Et pessi-
mum scilicet inefficax quia non solum deli-
tiis carebunt sed et cruciatus
perpetuos propter hoc sustinebunt Isaie
lxv. Ecce servi mei comedent et vos
esurietis. In homines scilicet gulosos
etc qui habent caracterem i. habebunt
vel habent caracterem bestie i. similitudinem
bestiarum. quia vivunt secundum bestias extra
horam comessando. Et in eos qui
adoraverunt bestiam i. ventrem suum
unde ad Ro. xvi. Christo domino non servi-
unt. Ad Phil. 3o. Multi ambulant
quos sepe dixi vobis. Et in templa
Jude. Hii sunt in epulis suis ma-
le convivantes. Et ymaginem eius
i. creaturam quia ipsi sunt intenti
creaturis. Ex quibus possunt se sa-
ciare. Ex isto patet quod ideo predi-
cet comminari contra hoc peccatum gule
Nota quare est predicandum Gula
contra gulam. Et quibus modis com-
mittitur. Et que sunt species eius et
que mala facit. De primo sciendum
quod due sunt cause. Primo quia prima
temptacio hominis fuit in gula
ut de pomo. 2o quia officium gule
est fomentum sive fundamentum ali-
orum viciorum. Math. iiii. Glosa
tria temptaciones Christi. Nisi gula
prius refrenetur frustra contra alia

vitia laboratur. Et alia glosa dya
bolus victus de gula non temptat
de libidine et luxuria et ergo homo
debet esse temperatus in cibo et potu su
mendo tamen ad necessitatem non ad
superfluitatem. Unde Non vivas ut e
das sed edas ut vivere possis. De
De gula est sciendum quod quinque modis committitur
primo ipsa gula. Primo quando quis sine ne
cessitate prevenit horam come
dendi sicut legitur exemplariter
primi regum xiiii de Jonatha que
est ergo hora dicendum quod hora tercia
quando non est ieiunium iuxta illud
Act. ii Non sicut vos creditis hii
ebrii sunt sicut vos dicitis cum sit
ieiuniaum est hora tercia quia tunc transiit me
dietas diei et tunc etiam deus fuit
crucifixus et tunc legitur sitivisse. Et
aut sic prevenientes horam zach.
vel ieiuniis incurrunt maledictionem
Eccl. x Ve terre cuius principes mane
comedunt. Ubi petrus super corpus
hoc est ratio. Principes sunt quinque
sensus. mane comedit qui horam
debitam prevenit et ergo maledi
citur qui sic comedit ante horam
sed bene illis qui expectant horam ubi
supra dicitur ibidem Beata terra etc. Secundo
2o quando quis nimis delicosa et delica
ta affectat comedere contra pauper
ut patet Luc. xvi. Epulabatur cotidie
splendide. Et Num. xi contra illos
dicit Jeronimus Non sit tibi cure quomodo
preciosis cibis stomacha conficies. Item
contra quem cibum homo non sed tantum
curam sic sicut speciales Seneca
Palatum tuum fames excitet non
vapores. Joelis i Ululate qui bi
3o bitis vinum in dulcedine. Tercio quando

quis nimia quantitate comedit vel
bibit sicut sodomite nimium come
derunt Ezechi. 16. ubi ponuntur causae
quatuor causae cur subversi sunt Hec fuit
iniquitas sodome sororis tue satu
ritas, superbia, habundancia panis, et
ocium. Jeronimus Pluvia que paulatim
descendit optima est. subitus autem
ymber arva subvertit sic minus
cibus nocet Unde Luc. xxi Attendite
ne graventur corpora vestra crapula
4to Quarto studiositas valde parandi cibos
sicut in exemplis illorum filii Hely sacerdotis
primi regum ii. Crudi carnes cru
das acceperunt a populo quod specialiter facerent
potum conterere. Ysydorus tota die epu
las. Nunc autem qui ad complendum gulam
5o reperire delicias parat. Quinto quando nimis
ardenter et avide comedit ut patet
de Esau Genes. xxv. Ubi veniens
ad fuerat lentis. Eccl. xxxvii. Noli avi
dus esse in omni cibo. Augustinus Melius
est vesci pistibus more domini quam
lenticula more iumenti. Unde
Bern. ad sanitatem corporis quanto honeste
stius et ordinatius cibus ingreditur tan
to facilius et salubrius digeritur. Unde
6o Frequenter, lauta nimis, ardenter,
studiose. Decimo gula propter mala facit n(ota) mala
in hominibus primo gignit luxuriam pri(mum) De luxuria
et incitat. Jere. v. Saturavi eos et
mechati sunt in prostibula domus. Jeronimus
Venter vero estuans de facilissimo
ac in incitat in libidine unde Gregorius
Vicina sunt venter et genitalia
per vicinitatem membrorum sequitur confederacio
2m viciorum. Secundum malum gula clausuras
anime i. virtutes in homine dissipat et
corrumpit contra regulam ultio In figura

labium sardam. princeps ceterorum destru
xit muros ierusalem i. anime scilicet virtutes.
3m ¶ Tercium quia non solum cor sed et corpus
inquinat unde B. Pe. in petri 2o ca.
Hii vero velud irracionabilia pecora
in coinquinacione sua peribunt percipi
entes mercedem suam. Et in Canonica
Jude Hii sunt macule convivantes non
dicit quia sunt maculati sed quia se ipsos ma
4m culant ¶ Quarto quia non solum inquinat
corpus et animam sed ymmo occidit
quia multi propter gulam incurrunt infir
mitates ex quibus faciliter moriuntur
Eccli. xxxvii. Multi propter crapulam obi
erunt qui autem abstinens est ad
iciet vitam. Job 1o Filiis et filiabus
5m tuis vescentibus veniet ¶ Quintum
malum quia depauperat hominem. prover.
xxi. Qui diligit epulas in ege
6m state erit ¶ Sextum malum quia omnia
secreta revelat prover. xxxi. Nullum
secretum ubi regnat ebrietas. Seneca
A pueris ebriis extorquetur veritas
ut patet in figura Noe Nudavit secr
eta sua licet non intencione Eccli
xxxi. Ignis probat durum ferrum
sic vinum corda superborum arguet
in ebrietate potatum. Septimo luxuriam 7m
gignit. Virtutum ruina fiunt Inqui
nat occidit depauperat omnia prodit
luxuria **Et secundus angelus** s
iam predicat penam annuncians
predicatoribus contra peccatum luxurie
et ideo sequitur quia originem
traxit luxuria a gula. Et intelligi
tur secundus angelus i. celestis pincerna effudit
comminando annunciavit predicando
docuit iram suam i. vindictam
divinam. et viciorum venturam i.
mare i. contra luxuriam que fuit.

in mare primo propter fetorem fluorem 1o
nam fetor est in mari sic et luxuria
Joelis 1o Computruerunt iumenta in
stercoribus suis i. vitam suam in ster
core luxurie figerunt. prover. certe sicut
ut stercus terre i. viventes luxuriose
2o propter fluorem quod mare fluit et tu 2o
mescit in se ipso sic et luxuriosi.
Ezechielis xvi. Omnes adulterantes
q. clipeans succrescens Eccli. ix. Speciem
mulieris aliene admirati repro
bi facti sunt Et sequitur Colloquium
concupiscencia quasi ignis exarde
scit Femininus flammigo perdit et
femina perdit Proverbiorum vi. Nu
quid homo potest in sinu suo suave
ne ardeat ¶ 3o propter amaritudinem 3o
aqua enim maris est salsa et amara
sic animus luxuriosorum. Canticorum v.
Favus distillans labia meretricis
novissima autem illius amara ut
Eccli vii. Inveni amariorem morte mulierem
que laqueus venatorum est ¶ Quarto 4to
propter multitudinem sequencium sicut mul
titudo aquarum in mari sic et
luxuriosi multi Eccli vii. Aslicris
uba sunt vincula et sagena
cor eius que capit omnes pisces
magnos et parvos multi enim
seducuntur per eam Aug. Efficacissimum
gluten est mulier ad capiendas
animas Jeronimus Si cum viris habitat
femine perstrarum non deest et
dyabolo Unde legimus sicut scribit
vincencius in hystoriis de quodam Et
sagenis fluxus est sic homo libidinis

quia ipse efficiunt glauca et habe
sunt et sunt quasi mortui Et ons
anima vivens in magna nulla
vivencium mortua est in mari
adhesit pcto luxurie quo moriuntur
spiritualiter quia sicut a morte
nullus resurgit nisi miraculose
sic et a pecco luxurie raro resurgit
Ad Rom viii Prudencia carnis
mors est Proverbi fovea profunda
et puteus angustus Eccli xv
Pro spem mulier multi pierunt
Species eius Unde species et modi illius vicii
quique sunt species eius prima est pa
simplex fornicacio que absoluta
ut absoluta fornicacio et semper
est pcm mortale quia prohibi-
tum est veteri et nova lege Secunda est a- 2a
dulterium Tercia stuprum tam 3a
virginibus cruarta incestus i abusus 4a
consanguineorum vel affinium Et ibi
etiam comprehendit claustralium violacio
Quinta contra naturam pctm sodomiticum 5ta
Et fit quinque modis Primo cum vir in
virum vel femina in feminam incedit
Secundo quando aliquis vel aliqua
se ipsum incendit quasi vir cum muliere
Tertio quando bestialiter cum aliquis accedit
non secundum ordinacionem Quarto quando
mulier super greditur virum Quinto
tamen semen contra vas naturale
effunditur sicut legitur Genesis xxxviii
de her qui fecit detestabile pctm
Item dampnalis quinque sunt mala que
mala confacit generat luxuria Primo inquinat veritatem
doctrine pabula spernit Doctores infa-

tuat honores animalibus equat De primo
coinquinat corpus et animam ymmo pri
plus sepe prima ad corin vi omne corpus
peccatum contra corpus qui autem for-
nicatur in corpus peccat Eccli ix Omnis
mulier fornicatoria quasi stercus in
via conculcabitur Secundum veritatem quia 2m
ita fulgit et illaqueat quod vix pos-
sit reverti ad deum Jeremias primo viii
Considero recordem nemo qui
agit peccatum ... et eccia mulier vide
ibi usque sustinuit con mulieres ... que
nibus et statim quasi vas Unde
Osee v Non dabunt ut revertantur
ad deum cogitaciones eorum quia
spiritus fornicacionis est in medio
eorum et dominum eorum non cogno-
verunt Ideo luc xiiii uxorem duxi
ideo venire non possum Tercio facit 3m
contempnere predicacionem et omnem prima
amonicionem prima xxxi Ubi sapien-
tis quecunque audierit potest luxuriosus
ipsum retrorsum Item sapientes in-
fatuat iam de salomone qui adora-
bat ydola Eccli Ne zeles mulierem
sinus tui ne ostendat super te malici-
am Unde Iero Non est uxor du-
cenda sapienti quia primo impediuntur
studia philosophie Eccli xix vinum
et mulieres Item homines separatos
facit similes bestiis ps Homo
cum in honore esset etc Secundum eius eunu-
chus concupiat carnis in desideriis
ambulat quasi irracionalia iumenta
ex spiritu ... ps Nolite fieri sicut equus et
v Qui amatoras ipse ...

Et tercius angelus effudit
i. ordo predicatorum effudit i. annun
ciavit divinam vindictam super
flumina i. contra iracundiam et
iram Et comparat fonti et flumi
nibus. quia quandoque ira latet in corde
et aliquando patet. quia continetur in corde
tunc dicitur iracundia et dicitur aqua sed
dicitur flumen quando procedit in verbum
vel in factum. Unde Eccli. xxx. Ne
des anime tue potestatem nec mulieri ne
quando i. ire veniam Et comparat flumi
nibus quia sicut aqua et flumen impetuosius
currit quando invenit obstaculum sic
et iracundus obviatum copiosius accen
ditur. Eccl. 8 Noli resistere contra
faciem potentis. nec resistere contra fa
ciem fluminis i. ire Et factus est san
guis illorum lividus quia glauci
et lividi efficiuntur Et audivi an
gelum aquarum i. novum testamentum
et dicitur ideo quia est nuncius multorum
populorum dicentem iustus es domine
quia nec prece nec precio fluctuaris
a rectitudine equitatis. Ps. Iustus es
domine etc. qui es scilicet eternaliter immu
tabilis Jacobi primo Apud quem non est
transmutatio Exo. 3o Ego sum qui
sum. et qui misit me ad vos et
eras scilicet eternaliter sine principio Joh.
primo In principio erat verbum et non
fuit factus sicut mundus [illegible] sancte
quia hec iudicasti quia sanguinem i.
penam etiam dedisti malis quia
sanguinem sanctorum effuderunt Deutro.
xxxii Laudate gentes populum eius

quia sanguinem servorum suorum
ulciscetur et vindictam retribuet
Et audivi aliud angelum i. testa
mentum vetus dicentem etc. quod novum
et vetus testamentum dicunt
concorditer quod deus malis retribuit
vindictam et bonis premia ¶
Unde nota duplex est ira scilicet — Nota
bona et mala. Ira bona dicitur qua
ex causa irascitur viciis et peccatis tam
suis quam alienis et ista dicitur zelus
dei. Eccle. vii. Melior est ira risu.
Secundo Ira mala qua irascitur
homini non viciis et peccatis ¶ Et illius
sunt quatuor species. Prima dicitur subita sive
indeliberata que fit cito et talis
est veniale peccatum. Ps. Irasci
mini et nolite peccare Unde
glosa si motus animi surgit
qui non est in potestate nostra qui
non consenciat ideo veniale est.
Secunda dicitur deliberata quando movetur
cum consensu et deliberacione contra
proximum que latet in corde et non
exit ad verbum vel factum et tunc est
mortale Mat. v. Qui irascitur
fratri suo reus est iudicio ¶ Tercia
dicitur aperta quando tunc motus procedit a corde
usque ad verba contumeliosa vel
facta iniuriosa et tunc est maius
peccatum Qui autem dixerit fratri suo
racha reus erit concilio Mat. v.
Quarta dicitur inveterata quando homo
gerit displicenciam per quam mani
festat Et tunc dicitur odium firmum.

adephe ut sol non occidat super
iracundiam vestram Augustinus. Ire
ira circumstat modum et prava fa
tiat devestata Seneca. Ecce turbat
q mala fac vitam decurtat iniuria gignit
Ira fugat socios ad mala quod vivit
1o Primo racionem obnubilat Job xviii.
alligabit ab indignacione clevos
meos. Ps. Turbatus est a furore
Et Rabanus Impedit ira animum ne
possit cernere verum. Gregorius. vii
super Job. virum stultum interficiat ira
cundia. Secundum veram mansuetudo
amittitur super imaginis.
2o Ecclesiastici xxx. Zelus et iracundia
3o minuunt dies Tercio Proverbiorum xxvi.
sicut carbones ad prunas sic
vir iracundus suscitat rixas De
4 cimo Ecclesiastici vi. Cum iracundo non
5 facias rixas. Quinto quod est ianua
demonis malum Augustinus Ira est
ianua omnium viciorum que clausa
virtutibus patet ingressum Proverbiorum
xxviii. Iracundus provocat rixas.
Et quartus angelus
Ubi ponitur pena superborum et
ondit correctum malum et maliciam
et intelligitur sic. 4 quartus ce[rtus]
predicatorum. Et tunc predicatur
digne quando malum quod pervenit
eo demonstratur vel declaratur
effudit i. annunciavit futuram pe
nam superbis et maniter glorian
tibus Et despugnant superbos quia
sicut claritatem et sublimitatem ap
petunt in hoc mundo non in celo
gloria quod dicitur Luc. xiiii. Noli te in
sublime extollere. Hec enim gentes
mundi querunt Et datum est illi
scilicet predicanti contra vicium superbie
affligere homines i. annunciare pe
nam futuram conviciis superbie co
minando eis et homines scilicet
superbos estu i. ambiciosos tempore
prosperitatis. sunt superbi quando prospere
succedit eis tunc elevantur Et igne
i. iracundie scilicet tempore adversitatis quia
sicut est primum superborum quod tempore prosperitatis
sunt ambiciosi et tempore adversitatis
iracundi. Vel sic Estu scilicet clacionis
cum laudantur estuant igne confusi
onis scilicet cum vituperantur Proverbiorum xxvi.
Qui iniuria querit malo et anulo
crudelis mittitur contra eum. Et estu
averunt homines estu magno pro
confessio superbie qui enim estuant
estu ambicionis cum bene eis suc
cedit tempore magno estu confessi
bia Et blasphemaverunt nomen
dei i. honorem dei sibi appropriantes
vel deo non ascribentes quod blasphe
mare est illud quod deo proprium non
attribuitur vel quod sibi usurpat
honorem dei. Unde tria sunt in nota
superbis. Primo irreverencia maiorum
secundum contemptus equalium tercium opp
ressio minorum sive subditorum. Unde
signa superbie sunt Omnis superbus
est intollerabilis. Iudicium est enim

superfluus inmitessi pomposus ian-
te oculis facie tumens de loco supe-
riori certat melioribus se preferre
affectat singulas species et verba et
facta iactitat et reuelationem nobis
sequio non obseruat. Iob. 3o. et
quod deus culpam superborum non mi-
ttet impunitam deus habitos potestatem
superbie plagas scilicet super ambitionem
et vitia superborum ire sunt consuetudine pe-
ne. Unde Iacobus: Deus superbos humi-
liabis. Eccli. xo. Radices gentium
arefecit deus superborum. Ysa. 2. Incur-
vabitur omnis sublimitas hominum
neque exercent penitentiam i. raro agunt
penitentiam scilicet de suis excessibus quia
noluit humiliari ut patet in dyalis
et dampnat. Prima aut requirit
humilitatem. Ut darent illi scilicet deo
gloriam scilicet per humilitatem et confessionem
confitendo suos defectus quod faciunt
nota penitentes. Nota quomodo mala per-
ueniunt ex superbia. Versus: Cum dicem
ta ducit, virtutum gratiam perdit.
Vastat, obest, raro sanatur,
1o inuidia gignit. Primo quod omne bonum
quod inuenit in homine destruit et
perdit. Et bonum quod non uenit hic
impedit quod alias ueniret. Gregorius.
Sicut humilitas omnia vicia cruciat
at omnesque virtutes colligit et ro-
borat sic superbia virtutes destruit
et eneruat. Item cum tota vicia
concitantur in malis operibus ut ue-
niant ut fiant sola superbia est
bonis operibus insidiatur ut pereat.
Unde Eccli. tibi sapientia si gratia for-
magis detur. Sola superbia deest
it omnia si comittentur. Ut patet
de alexandro magno qui fuit
ualde superbus quia philosophus dixit
Deus presto erat dare tibi
sapientiam sed non habes ubi reciperes
2o eam. Secundum quod est origo omnis peccati
et mali. Unde Gregorius in moralibus
Superbia est regina peccatorum
et ideo non vadit sola sed multis
viciis comitatur. Unde Eccli. Su-
perbia est inicium omnis peccati qui te-
nuerit id implebitur maledictis
et viciis. Bernardus. Inicium omnis
peccati et totius perdicionis superbia.
Unde thobie 4to. Superbiam nunquam
in tuo sensu aut in tuo animo
dominari permittas. Iaco. Superbia in-
inicium omnis perdicionis consumpsit.
3 Tercium quod depauperat diuites.
Eccli. xxi. Obiurgatio et iniurie
annichilabunt substantiam et domus que
nimis est locuples annichilabitur
4 superbia. Quartum quod viro et raro
sanat in homine quia nescit se humi-
liare et sine humilitate non est sa-
lus. Eccli. 3o. Sinagoge superborum
5 non erit sanitas. Quintum malum
quod ubi est ibi facit contenciones
et rixas. Prover. 14. labia stulti

insistent rixas et ob zelatio iurgia
provocat et dr stultus q stans alto
pub. xxxviij qui se iactat et
dilatat iurgia concitat Item ps
odibilis coram deo et hominibus etc
Et spiritus angelicus sic
audit penam invidorum et intuitus
i conto est annunciandus sz contra in
vidiam super sedem de bestie i dy
aboli quia dyabolus maxime re
quiescit circa invidos Ysa xiiij
In signum sedebo in monte testa
menti in lateribus aquilonis mons
testamenti est superba ecclesia latera
sunt invidi frigidi nichil de igne
caritatis habentes qui tristantur
de bono aliorum Et sicut est cognomen
eius sz bestie tenebrosum sz
incognitudo veritatis quia ipsi coope
rantur incognitudine veritatis Et
commanducaverunt linguas suas pre
dolore sz sibi mutuo detrahen
tes illius enim bonum et malum pa
tent sz abeis Ingo designatur de
tractio et est species seu filia invidie
Oracius Invidus alterius rebus macre
scit opimis Et ideo designatur per buffo
nes in sacra scriptura quia buffo
nes moriuntur de bono odore vi
nee sic et invidi i tristantur de
bono aliorum non possunt videre bon
bonum aliorum et ad solem pro
bono odore fuerunt Et blasphema
verunt i vituperant sz invidi contra
deum quare dedit illis beneficia
sz de vulneribus et vulneribus suis
que habent ex suis malis unde ista
Ite Omnis adulterii recedit a forte

veritatis et ceterorum mandatorum pro
me non cognovit dt dns unus
quisque approximo suo custodiat nota
per longum spacium in tempore unde de nota
tractor et invidiosus comparatur ser
penti Item mordeat serpens i silen
cio nec comius sz in re qui detra
hit oculte proximo suo et vaciosus
serpens venenum sz portat in lingua
et oculte mordet ubi potest et tortu
osus inficit incedit et go serpens
est venenosus et perditosibus sic invi 30
diosus illos mordet retro quos lau
dat in oculis et a laude incipit sed
vituperatorum finit Ysa xxvij visi
tabit dns in gladio suo et grandi 9°
Et non egerunt i penam i verbo contra
apostolos suis sz confitentes destruc
Item xxij homo astutus verbis im
perij omnibus diebus vite sue non emu
dietur Burg Nequid vippera e
lingua que tres inficit uno
flatu nam tres occidit sic et detra
hentem et audientem Ysa idem gladius
triplex lingua detractoris nec hodie
lingua tria enim sunt quam detrac
1^m tore In primo est apti boni obstinacio
2^m secundo opti mali detectio tercium sz dicit
3 ipositio Ysa quod mala purgat quod
vindicia que [illegible] curat seca
et sine curabilis sicut est quod concitat
incitare anima i cognitione veritatis
Ergo Invidi dent perpendere
quante sit caritatis quod alieno profectu
deficiunt alieno letitia tabescunt
quante est infelicitatis qui meliora
tode proximi deteriores unde sortes
cetima invidi dolor cum oculos habent

ut om felicitates torqueret. 2m q
invidia pprium subiectu cruciat
anguia alti noceat q asercio in
cipit Seb9. Invidia pprium sui mor
dax est. Subdit Invidia estuans
a semetipso livore pprio sit cogit
pena. Tulius poeta. Neque melius
torquebit invidos quam virtutibus
et gladio. Vn sacra scriptura cruci
ta bonorum hominum sunt. gaudia tanti
invidorum gemitus. felicitas enim pp
subiecta est invidie. Sola miser
30. invidia caret. 3m quia facit homine
imitatore dyabuli. Eccl y. Invidia
a dyaboli intrauit in orbem terrarum.
9° 4o quia non habet fine q raro punitur.
Ciprianus zelus fine non habet. Cum
ceta finiant quatenus ille cui invi
detur successu meliori pficiat tan
to invidus incendii livoris ignibus
exardescit. Et subdit Cuius voltus
est palidus aspectus trux tremor
in labiis stridor in dentibus verba rabi
da. Cuius effrenata manus ad viole
cias prompta que et si interim gla
dio odio docet. Gregorius in moralibus
Cu pomne vicium antiqui hostis virus
infundat. Huano cordi reys nota
Et textus magistri Hic est scripta
pro parabolis ubi avaricia pena ve
turaz. contra avaricia et cupiditas
Et mi3. c. i. certo. pdicatum effudit
ira. i. annunciat divinaz vindictaz in
flumine. id magnum. i. contra avaros
et cupidos. Et sicut pflum Eufrate
q sic pz Eufrates interpretatur crescens
vel frugifer vel pululens et sicut
avaricia et cupiditas que pp vult cre

scere et fructificare in pululibus
et in crescentibus sz infinibus terre et
rebus temporalibus sz non pt cresce
re illis quia Eufrates est fluvius
et non manet sz continue defluit
sic et res temporales q durare non
pnt et ideo dicuntur temporales. Vn ps.
Divitie si affluant etc. q. d. dicitur
fluunt non sunt stabiles. i. eas
no diligatis. sed aqua non remanet
vn Eccl. ppvy. sed in pcussura
tribui remanebit pulvis sic in
cogitacionibus non manet nisi appara
cio destructionis. Abacuk y. Ve qui
non multiplicat pua usque quo congregat
contra se lutum. Et siccavit aqua
eius sz ille animus sicut predi
cans. contra avaros. siccat humida
cia temporalem. i. pdicavit humidacia
rerum temporalem esse destruendam.
ps. Fo. y. transpit mundus et concupia
et. Jacobi po. Exortus est sol. etc. ita
dives in itineribus suis marcescit.
Vt prepare via regibus. i. accessus
pdicatoribus ad corda hominum quia
nisi siccata sunt aqua cupiditatis
in hominibus non pt transire pessimus
pdicato et doctrina pdicatorum
et ideo dicitur audaciore sine cupi
ditatis. ut eradicet. a cordibus
hominum abortu solis. i. apo. q. d. ex
pdicato contra avaricia incipiendu
apo q anguia. q anguia pcessit
ut dicitur sunt avari et viperunt
temporalia sz ipso veniente omnia destruxit
Et vidi de ore bestie sz preue
lacionem de ore dracontis. i. de

mente cupidi et avari qui predatores
muri avarus quia est vel valde siti
bundus et sic avaricia seu avarus
qui numquam verbis temporalibus saciari
potest Eccl. avarus non implebitur
pecunia Philosophus appetitus divici
arum crescit in infinitum Item prover.
xxx tria sunt insaciabilia terra ignis
et os vulve Corpore sunt in mundo
tria ab avaro terra procedunt scilicet sa
gacitas in acquirendo tenacitas
in conservando quia non requiescit con
servare 3o prudencia in dispendendo
quia cogitat cui debet dare et cui non
Hec sunt tria dona quibus paramu
lantur ninivem i. pistrum mundi. hoc
Jone iii et 4 Ninivem civitas
magna itinere dierum trium Nota
contra divites qui sunt ut draco
sitibundi quia non habent prudenciam dispo
nendi et debite distribuendi quia
illis frequenter contra sunt mors. vero
vivunt qui male consumunt et maxime
qui male acquirunt Ymmo deus non dat
eis tantam graciam quod pecuniam bene dis
pensarent sed sicut venit sic recedit
Eccl. v. Est alia maxima quam vidi
sub sole xx Est et alia infirmitas pes
sima divicie conservate xx. vidi ibi
et ideo dicitur homines numquam vanavit
quia sic se habent avari sicut corvus garrulo
sitatem et contrariam simplicitatem et garrule
zant nescientes quid loquuntur quia non
possent congregare Item 2o dicitur vidi
corpore de ore bestie per quam intelligitur
superbia quia omnia bona vastat Augustinus
Omnis iniquitas in malis operibus ex
ercetur ut fiant superbia autem bonis
operibus insidiatur ut veniat Et tres
spiritus exeuntes de ore superbi tres

sunt lancee. vnde prover. xiii. Inter
superbos semper iurgia sunt Item dexos de
ore pseudo prophete exeunt tres spiritus
in mundo. Est autem carnalis concupiscencia seu
libido cuius prophecia est mortua. ad ro
mii. Sapiencia carnis mors quia quod
dicit carnalis concupiscencia tendit ad mor
tem. 3es spiritus sunt contra 3a mala scilicet lau
tiores ciborum. 2o mollicies vestimen
torum 3o segnicies ociorum que causabant
subversionem gomorre et sodome
Et ideo comparantur ranis. Quartus sunt
tres species eorum advocati mali qui
vaquis diviciarum deliciarum semper vivunt
quiete tocius ecclesie inquietantes
qui exeunt de ore illorum trium de ore
draconis bestie et libidine Tamen
eum scilicet isti advocati qui falsas leges
et allegaciones faciunt et confingunt pro se
impugnant Ysa. ve qui condunt le
ges iniquas xx Secundo sunt qui veras
leges mala exponendo depravant
et sic decipiunt homines de quibus dicitur
Ysa. xx disperdat dominus ab israel caput
et caudam i. actorem et advocatum dicit
glosa quia incurvas dicitur advocatus qui
incurvatus muneribus facit male. Tercii
sunt [illegible] qui per excepciones dilatorias
et appellaciones frivolas causas
multiplicant causam principalem dilatantes.
Et peiores medicis alii magis placet
infirmitas quam sanitas et mali advocati po
cius vident causam malam et iniustam
vnde prover. Deserti dissipa gentes que volunt.
et hoc exeunt de ore draconis et
de ore bestie quia causam laudis et superbie
causas iniustas defendunt Item de ore
pseudo qui ex amore carnali hoc
faciunt quod ita causas prolongant et addita
demones eos incitant quibus dis
licet pax inter homines quos eos perdunt.

nota

mordentes deceperunt homines Et omnes
spiritus demoniorum. sunt illi fili et mali
advocati sunt a demonibus inspirati
p' deus dat bonis spiritum qui loqui
dent Math. x Non enim vos estis qui
uestis minus eius domini. Ysa xix dis
rupe spiritus egipti factores signa
et quoibent se omnes qui vellent
pacem facere sed intus turbant pacem
et quietem unde ps loquitur pacem cum
proximo suo mala autem in cordibus eorum
Adverses totius terre. i. ad seculares et
spirituales congregare vos ipsum cor
concitando unum contra aliud quod procedit
ad diem magnum dei omnipotentis. i. pro
dent ad diem iudicii cum partibus suis
quos sic inducunt ad litem unde
Ier. xii. Congrega eos quasi gregem
ad victimam Ioel ad diem furoris domini
Et vocat diem iudicii vocat magnum
et determinatum. per tempus extremi
iudicii dicitur dies quia omnia secreta erunt
omnibus manifesta Danielis vii iudicium
sedet et libri aperti sunt Et ad co
lossenses: Nolite ante tempus iudicare quo
adusque veniet dominus qui illuminabit abscon
dita tenebrarum pure cordium sunt bona
et mala bonorum et malorum Vel quia
ibi fiat valde magna quia bonis
dabuntur eterna gaudia malis vero re
bus eterna supplicia que sunt valde in
inenarrabilia ps cum accepero tempus iusticiam
Et dicitur dies dei quia et iudicet nil late
bit. ad Hebre. v. Omnia nuda et aperta
sunt. oculis eius Et dicitur omnipotentis quia
nichil potest effugere nec resistere
iudicio ps Si ascendero in celum tu
Ecce venit sicut fur. i. cito et occul
te veniet dominus ad iudicium et quod
dicit ecce admirative quia cito et quod

prius venisset quia qui homo estimat
se sanum moritur. et sepultura et quod
sepelit Beatus Iohannes Beatus qui
vigilat in sua custodia ne cadat
in mortali peccata et custodit uestim
enta sua. i. opera sua et virtutes
a bonum macula peccati. ne nudus am
bulet ad iudicium quia talis ne re
pellatur quod ille cum deus est quod
hunc intravisti Et turpitudinem
unde revelabo pudenda tua
Et dicitur non dissipat quod ille ecclesia
omni tempore vestimenta tua sint
candida et oleum de capite tuo
non deficiat Et congregabit illos
sunt reges terre. i. in locum qui vocatur
armagedon. i. mons prius cons spiritum
eccia que mons est per eminentiam
virtutum humilitas paupertas et castitas
in quibus debet esse sita Sed proh
dolor multi sunt fures ecclesie qui
bona pauperum furantur Ysa. i. quo
modo est civitas meretrix Et Ysa. iii.
vos depravastis vineam meam
glosa dicit Et principes viri Ier. co
queruntur dominus Ioh. x. Omnes fures
et latrones sunt quia male dispensant
bona ecclesie congregantes divites
soli male vincentes pauperibus
1o furantur Nota avaricia est mala
ex tribus quia prophete et doctores
2o sibi maledicunt 1o quod apostolus vanis
quod appellatur ydolatria 3o quia ex ma
3o la prodeunt contra primum quod prophe
ta maledicit avaricie abacuc
ii. ve qui congregat avariciam
domui sue Et Ysa. v. ve qui
et dominus b. ve qui opulenti estis
Lu Et dominus b. ve vobis divitibus

Jacobi v. Agite nunc divites plo-
rate et ululate. Et apoc. Ve ve
ve avaris ve illis qui vivunt
ut augeant res proprias et eter-
nas amittunt. Aug. Omnis ma-
ledicunt dispensatorem avari-
cie dominus est largus et dives ideo
maledicitur quia talis avarus. Eccle.
x. Avaro nichil est scelestius
et nichil est iniquius quam amare
pecuniam. Hic enim et animam suam
venalem habet quoniam vita sua proiecit.
Et comparatur araneis quia sicut se
aranea eviscerat ut telam faciat
sic et avarus pro divitiis congregan-
dis. Ysa. lix. Confidunt in nichi-
lo et loquuntur vanitates conce-
perunt dolorem. Et sequitur Ova
aspidum ruperunt etc. Opera eorum
illorum inutilia. Ysa. xxx. Ve vobis
filii desertores dicit dominus ut faceretis
consilium et non ex me et orditis te-
las et non per spiritum meum. Et ydo-
latria appellantur quia sicut ydolatre
venerantur creaturam pro creatore
sic pecuniam pro deo. Ad
ephesios v. que est ydolorum
servitus. Ubi glosa avari deus
est nummus. Mathei vi. Non
potestis deo servire et mamone
id est divitiis. glosa dicit divitiis ser-
vire est deum negare. Et propter
quod omnes omnibus spiritualibus et sclaves
comparati sunt vos sollicitat
turbat perdit gravat inquinat

de avaricia quod mala facit

inflat os mutum reddit paradisi
ianua claudit. Crimina quia parit
virtutum menia frangit. Item quod
generat sollicitudinem que requiem
tollit homini ut patet de divite
cuius dominus debuit dormire Luc. xii.
miser nescis. Ecclesiastes v°. quod perdat
somni dormiendo labore pro eo. Ecce
v. saturitas divitis non sinit eum
dormire. Item turbat cor ymmo
3m totum hominem et familiam hospitibus
quia quod est hospes avarus sit et fa-
milia. Proverbiorum xv. domum suam qui
sectatur avariciam qui autem odit
3m avariciam. Item 3m est perditio sui
Proverbiorum i. prosperitas stultorum perdet eos.
Ysa. xxxiii. rapine impiorum detraxit
sicut eos Luc. xvi. mortuus est
dives et sepultus in inferno. Ecce dominus
coniungit mortem diviti et inferno
ad signandum quod moriuntur divites spiri-
tualiter et postea vadunt in infernum se-
pulturam pessimam more et con-
gregat coniuncti sunt quibus separabit
4m eos quia deus. Item generat et despicit
Gen. iiii. Abel descendit decipi-
pto. Et Zacharie v. Iniquitas sedet
super talentum plumbi quod dicit quibus
pecuniam iniquus est. Item xxii. Ysa.
v. Ipsa sunt abhominabilia. Et Ja-
cobi v. Religio munda et immacula-
ta custodiat se absque seculo. glosa
dicit qui temporalia non diligit in
mundo se a peccato custodire potest. Item
Aug. Contra plurimos intra vacu-
carere crepat corde meditat.
Job xx. Cum saturatus fuerit arta-
bitur et omnis dolor super eum. Item
facit hominem mutum in laude dei.
Ysa. lvii. Cuius manus tue dicen-
sti propter ea non rogasti quia non curat
neque deum neque proximum. Cum si fe-
licitate quesitum invenit intus

auctorem qui eam tribuit non regnit
Octauus quia claudit introitum paradisi
Lucas 18. filioli quam difficile est con
fidentes in diuiciis regnum dei in
trare et ideo subdit facilius est came
lum etc. Item est radix omnium et
origo malorum Ecclesiastici xi. Si fueris
diues non eris etc. quia nichil ma
le aguit nichil male dissipat
Item mutationes uirtutum destruit
Abakuk. Super omnem mutationem
videbit comportabit aggerem q. d.
quia multa mala portant et compor
tata dissoluit Et septimus
sicut beatus Johannes annunciat penam
contra accidiam Et intelligitur ut prius
effudit i. annunciauit malum i. contra
accidiam seu accidiosos Et fuit per
aerem quia accidiosus non manet
stabilis in uno loco sed huc illuc vagatur
impetu quia vento ipsum impellit sic et
tediosus instinctu dei qui non ma
net firmus in loco sed impellitur de uno
loco ad aliud Et exiuit vox magna
i. comminatio exiuit de templo i. a pre
dicatoribus qui respectu sunt tem
plum siue eciam quia hoc est locus
eorum predicatorum Et de throno quia
compositi sunt sedere in throno i. in
cathedra magistrali dicens factum est
i. consummatum est sed quasi fieri dicitur quod
postquam consummabitur malicia hominum
veniet finis ultimus et iudicium
quia deus dimittit maliciam quousque
repleatur numerus sanctorum Et facta sunt
fulgura scilicet miraculorum et voces
exhortacionum et tonitrua comminacionum

quia peccata hominis sepius terrentur quod
dimittunt peccata maiora sunt fiet
in fine mundi Et terre motus ma
gnus factus est generalis i. fiet generaliter
qualis nunquam fuit ubi fuit quod
magna erit commotio terre et ter
bentur mali et maxime hic de tempore
antichristi et post mortem ipsius fiet ut
qui aliqui fuerant conuertantur Et facta
est i. diuisa ciuitas i. congregacio
multorum in tres partes quia malitia
hominum in generali consistit in triplici peccato
ut patet Johannis 2. Omne quod est in
mundo aut est concupiscentia carnis etc.
Et dicit in tres partes dicit propter tria genera
reproborum qui erunt tunc in mundo
scilicet Judei alii gentiles et heretici
Item dicit 3o ad signandum tres modos pec- Nota
candi quia aliqui per impotentiam contra fra
gilitatem suam alii per ignorantiam alii
per maliciam Item alii verbo aliqui
in proximum aliqui in seipsos Item
ore corde et opere et ideo dicit ciuitas
facta est in tres partes quia alii
erunt auari aliqui superbi aliqui
luxuriosi etc. Et ciuitates congregaciones
malorum ceciderunt scilicet in peccatum
per culpam postea in infernum et etiam
penam Psalmus Ceciderunt omnes qui operantur
iniquitatem Item ciuitates eorum destru
entur Et babilon magna i. ma
gna congregacio malorum quia babilon
interpretatur confusio que erit tempore antichristi
venit i. veniet in memoriam ante deum quia
post tempus dicet deus videbitur venisse
quia prius videbatur oblivisci eorum quod
suis permisit eos viam eorum vanitate
eorum quos tunc cruciabit penis eternis

et sic totum non videbitur oblitus quos
prius videbatur oblivisci dare eis
i. reddere calicem vini i. penam
vini immensuratam quia dominus mensurat
penam iuxta mensuram culpe
eterne indignationis ire i. eternam ma-
gnam vindictam et ultionem quia
magnam vindictam faciet eis Et
omnis insula i. ecclesia vel congregatio
sanctorum fugiet i. fugiet de societate
malorum quia tunc querunt loca secreta
per peccatores amicos et montes non
inventi i. sed non sunt inventi
in culpa et societate malorum ne
nihil peccatores erunt participes eius
Et notat sanctos montes propter nimie alti
tudinem et constancie stabilitatem Et
grando magna i. pena eterna sicut
talentum ponderata et mensurata
descendit de celo i. apparebit in die in
homines i. hominum et terra diligentes qui
dilexerunt singulariter terrena plusquam
celestia unde subditur Blasphe
maverunt homines scilicet dampnati et
verbis blasphemaverunt i. vitupera
verunt et murmuraverunt contra deum
propter plagam grandinis i. propter penam
magnam eis stantem et ideo dicit hanc
magna facta est quia magna in
acerbitate et perpetuitate. Nota acci
Nota dia diffinitur sic est negligencia
que fit in divino cultu servicio qu
ando negligunt se scilicet in servicio dei
Et committitur tribus modis primo
quando negligit facere quod debet sicut
precepta divina que facere debet si
vellet salvari secundo quando non solum
negligit bona opera que si servaret
et faceret obtineret vitam eternam sed eadem
omnino dimittit servicia divina tertio quan
do non solum negligit et dimittit manda
ta dei sed eciam alios impedit et ab
strahit ab eis. Contra istud exemplo solis debemus
fugere acciditam. Sol enim quolibet die
cursum suum complet nunquam negligit
sed currit singulis diebus de oriente
in occidentem et de nocte revertitur et mane
incipit et ibi currit et revertitur ab occi
dente in orientem. Licet non constat tan
ta approbacionem sui laboris nec potest
negligencie sed homo et cetera hinc servat
ordinem et mandatum suum ad illud
respectum sunt Augustinus dicit in decretis
est enim vano quod cum vadis solis
inveniat in lecto quia si sol loqui
posset tibi diceret sibi amplius heri
laboravi quam tu totum mundum per
currendo et tu ego surgeres adhuc
tu dormis. Item eciam Salomon quando
misit hominem ad formicam erudi
endum aptam dicit proverbiorum vi. Vade
o piger ad formicam et considera
vias eius et disce sapienciam que
cum non habeat ducem nec preceptorem
nec principem parat estate sibi cibum quia
auctoritate quamplures sunt consideranda que
arguunt nos pigros primum formice
paruitas quia Salomon proponit homini
magistram. Seneca pudeat
ab quibuscumque animalibus ... cum non
trahere mores q. d. verecundum est
trahere sapienciam ab quibuscumque animalibus
Sicut enim constat per omnia in scolis quando
magnus asinus instruitur a puero cogitur
sciencia cogitur magis studere

sic nos debemus facere et supius vias
custodire. ¶ Tercio quod debet confundere nos
formica dicit considera vias eius non
dicit viam quia multas vias facit pro uno
pro grano propter quod pluries longe
vadit a domo sua quos debent con-
pungi qui gravantur semel in
septima venire ad ecclesiam vel
ad lectionem ad quirendum cibum spiritualem
¶ Quartum est quod non habet ducem sicut augustinus
quos et preceptores suos erudiatur
nec principe qui ipsam remuneret
benefactorem vel puniret male faci-
entem hoc tamen ea omnia facit ¶ Quintum est quod dicit
primum granum eligit quos pascitur
et paleas dimittit homo autem ergo
non colligit granum sed paleas scilicet
vicia et peccata quibus nutritur quasi in
sordibus ¶ Sextum quod formica onus aliquod
portat maius quam ipsa et homo
modicam penam quam posset evadere
eternam dampnationem recusat por-
tare et dicit se non posse sustinere et
ergo operarius nos debemus addiscere
diligenciam ad salutem ¶ Item arbores
crescunt ex uno modico pro quo opp-
na materia in magna quantitate et post
magnam adversitatem veniunt que eos
spoliat folia sua nichilominus fruc-
tum producit in estate sic et homines
non debent in tribulacione dimittere de-
servire qui tamen tribulacione sua ad-
veniente dimittit omnia ¶ Item eorum in
hominibus mundanis qui diligentes
sunt in rebus temporalibus et acquirendis
sic et hoc plus debemus querere vitam eternam
nam precepta dei implendo ipsi cum
net ignem nec aquam quasi non curat

ut acquirat temporalia multo magis nos.
¶ Item quorum corpore quo ille probris vigi-
lando orando passus est ¶ Item obta-
ligo ¶ Item B. p. quo laboravit et
oravit in nocte fessando se quoque
horis ¶ Item astris viri qui instan- Rom
ter laboraverunt legitur enim in
vita patrum quidam peregrinus venit
ad quoddam cenobium qui cum videret
eos innundabit laborare corripit
eos dicens Maria optima partem
elegit quare et nos non tantum
ille positus in locum spiritualem ma-
bat quare astribus non visitaretur
tandem venit ad eum senior dicens
tu es spiritualis non est tibi necessarium
vinum comedere et dixit sibi ultra
hoc maria optima partem elegit
tamen martham sororem habuit et
est propterea melioratus et laboravit
¶ Item de sancto Johanne qui voluit fieri
angelus ¶ Item de heremita cui angelus Rom
ancipit ¶ Item de anthonio qui vi-
dit angelum alium laborare alium
flectere dicenti sibi sic fac et salva-
beris ¶ Secundus dicit aliquid boni facito
ut dyabolus non inveniet te ociosum
ut dominum hominus de david cum
fuit ociosus cecidit in adulterium
sed quando fuit occupatus non sternit
salomon filium ¶ Item in locum pacis ocio-
so nisi in fine quia in paradiso nullus
ponitur nisi qui laborat sic
in mundo in purgatorio et in
regno celorum ergo non habet locum
nisi in fine Et ideo dicit apostolus si quis
non laborat non manducet ubi
nullibi ponitur sed prohibetur esta
irracionalibus sed vobis eius per

allegacionum Item Exodo · et accidia
mala provenit xv· Vo dampni
ficat bona dissipat et mala nu
trit· Dampnat et occidit primum
reddit egestatem multinoda propri
medietatem luxuriosum torpe
tem timidum vanitatem et maledic
1º tum · Primum quod dampnificat hominem vertit
a bono proverbiorum xvi· Item pigricia
quod sepes spinarum que claudit viam
ad procedendum sic et pigricia ad
proficiendum. Seneca turpissima
iactura est que fit per negligenciam
2º 2º bona sua dissipat et destruit
in homine proverbiorum 16· Qui mollis
est et dissolutus in opere suo frater
3m est opera sua dissipantis· 3m ma
la nutrit · i · peccata dat occasionem
multarum cogitacionum proverbiorum xxxi
per agrum pigri hominis transivi etc.
4 4m dampnat · i · ea est dampnacio
eterne proverbiorum xi· Manus in manu
non erit innocens malus Lucidos
luce xix· Que male faciebas
quod ego homo austerus sum etc. et Mathei
5m xxv· Servum inutilem etc. 5m quod occi
dit vivencium proverbiorum xxi· Desideria
occidunt pigrum etc. et Ecclesiastici xxii. In
lapide luteo lapidabitur piger etc.
6 6m est quia pauper est quia per deser
ciunt pla ea decem proverbiorum xxiiii
Sapiencior est piger videtur sibi vii viris
loquentibus etc. 7m quod facit hominem egere
7m proverbiorum egestatem operata est manus
remissa Et ibidem cogitaciones ro
busti semper in habundancia omnis autem
8m piger in egestate erit 8m quod facit
voluntates varias Item quod facit hominem
9m semper volentem etc. ibidem desideria sunt
proverbiorum xxi· piger dormit semper

Et alibi usque quo piger dormis quando
10m Item mendicum facit proverbiorum xx propter fri
gus piger arare noluit etc. Item
11m facit hominem luxuriosum vel carnaliter agere
secundum quod sit frater adulterii. Frequenter
enim est quod desidiosus peccat ut in
David. et Sodomitis Ezechielis xvi· Hec
fuit iniquitas Sodome superbia sa
12m turitas panis et ocium Item tedium
in bono facit proverbiorum xxvi· Sicut
hostium in cardine vertitur sic piger
in lecto suo Et ibidem abscondit pi
ger manus suas sub ascella sua
13m Item reddit hominem timidum proverbiorum xx
piger dicit timor ante etc. Item
facit hominem prophetizare malum
sibi ipsi et dubia interpretari in pe
14 ius proverbiorum xxii· Dicit piger leo fori
est in medio etc. Item proverbiorum xxvi
vulgo dicitur omnis piger propheta est
15 Item facit hominem maledictum adeo
et hominibus Jeremie xlviii Maledictus
homo qui opus Dei facit negligenter et propter hoc
consequenter etiam maledictus et quod
non dignus esse occisus summus cau
sa · quod sui emptoris qui summe dedit
laborare sit et nos apud Redempti
onis precioso sanguine emptos in
maculati Item preciosa datur nobis
non terra sed celestis patria etc. etc. finis
Explicit summa de septem morta
libus peccatis pronunciata per Venera
bilem doctorem Franciscum Et
reportata per manus Matthie
de Chlewitze et filii Boguslay
olim de Nochadlow · pro eius ...
et studentibus Cracovie Anno domini
mº ccccxv· feria sexta post octavas
Francisci.
Matthias petit mente pia ut di
catur pro eo Ave Maria gracia

Ito q' Noe post mdi cataclisma ... qui vixit plus vixit . Dua milia
annis ... quinquaginta sex anni . Initium ... archam
... . anni . Ita quod ... deo ... erit
qui intraverunt et ... aquas ... archam ... annis
ante ... deo . cc . ... duo milia quinque

Sacra scriptura persuadet et amonet ad inimicos esse beneficos
multis. Primo eos diligendo Mathei v° Diligite inimicos vestros. Secundo
pro eis orando Luce vi Orate pro persequentibus et calumpniantibus
vos. 3° eis benedicendo ad romanos xii Benedicite perse-
quentibus vos et nolite maledicere quia maledici regnum
dei non possidebunt prime ad corinthios vi. 4to eis benefa-
ciendo Luce vi Benefacite hiis qui oderunt vos proverbiorum
xxv Si esurierit inimicus tuus ciba illum. 5to occasiones offe-
ndendi evitando unde dicitur [illegible] abimelech tuus separa te exemplum in
Jacob et Esau qui ab invicem discesserunt Genesis xxxvi°.
6° eorum iracundiam revocando proverbiorum xvi Cum autem placue-
rint domino vie hominis inimicos eius convertet ad pacem. 7mo cum
eis mansuete loquendo Ecclesiastici vi Verbum dulce multiplicat amicos
exemplum in david et in abigail primi regum xxv°. 8vo in malis
eorum condolendo et hoc primum proverbiorum xxiiii Cum ceciderit
inimicus tuus ne gaudeas. Et ecclesiastici viii Noli de inimico tuo
mortuo gaudere exemplum in david qui luxit saul planctu
magno secundi regum primo. 9° molestias eorum superando per
fortitudinem psalmus Si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem
utique. 10° eis cum indiget iuvando Exodi xxiii Si videris
asinum odientis te iacere sub onere non pertransibis sed sublevabis
cum eo. Undecimum penitentibus indulgendo Luce xvii Si septies
conversus fuerit dicens penitet me dimitte illi Et idem Ecclesiastici
xxviii Memento novissimorum tuorum et desine inimicari
exemplum in Ioseph qui indulsit fratribus suis Genesis l° v° [illegible].
~~[illegible] petit ... ut dicatur pro Ave maria~~ +

Est sciendum quod sunt octo opera debita circa ad pauperes. Primo
debemus pauperibus caritatem et hoc quo ad effectum cordis Ecclesiastici xxii
Cum amico fidem posside in paupertate cum illo ut et in bonis ...
2° dulcia loquendo i. amicabiliter loqui Ecclesiastici iiii Congregationi
pauperum ... Ecclesiastici xiii pauper locutus est. 3° debemus pauperibus
honorem et hoc quo ad effectum amoris Ecclesiastici 4 animam esurientem
ne despexeris Et Jacobi ii° vos autem exhonorastis pauperem.
4to debemus pauperes fovere in bonis quod patet per filium [illegible]
Job xxix° pater eram pauperum psalmus Insidiatur ut rapiat
pauperem. 5to debemus defendere a malo psalmus Judicate

egeno et pupillo Jacobi ij° Nonne diuites opprimunt pauperes
Sto deum pauperibus condicionem clamans scilicet eos condicio
Eccl iiij decima paupere Et eccl xij. ab hoc superbos, in-
deum pauperibus id est eos liberare pacientes et qui sunt in
aliquibus miserijs et tribulacionibus ps Eripite pauperem
Eccl xiij qui venit Quo deum pauperibus scilicet eos susten-
tando et qui aliquibus deficiunt et maxime illis que
sunt vite necessaria prouerbiorum xxxi. Deuelere misit
manus suas etc. Diuicias sed et

Est sciendum quod in sacra scriptura reperiuntur quadruplices
diuicie scilicet diuicie temporales et iste non sunt appetende
ps Diuicie si affluant nolite cor apponere. Secundo sunt
diuicie spirituales Ysaye xxxiij. diuicie salutis sa-
piencia et sciencia Tercie sunt diuicie celestes prouerbiorum viij
mecum sunt diuicie et gloria, ps gloria et diuicie
in domo eius Quarte sunt diuicie supercelestes
ad Romanos xj o altitudo diuiciarum etc.

j cor. ij° Nos autem non ut spiritus

Est sciendum quod spiritus mundi est multiplex Primus spiritus est
superbie Osee v Non dabunt cogitaciones suas et
reuertantur ad deum quia spiritus fornicacionis in
medio eorum est Secundus spiritus est gule ut in apocali-
psi legitur de ore bestie et de ore pseudo Tercius spiritus a-
uaricie Exodi vi narrauit moyses et non acqui-
euerunt propter spiritum auaricie Quartus spiritus est iracundie
Judith xv sumpsit dux spiritus ... Sichem
Quintus spiritus est inuidie primi regum xvi Inuasit spiritus
malus aduersus dauid et eo agitatus fuit tamquam
contra fratrem suum abel Sextus spiritus mendacij iij regum
vltimo ero spiritus mendax in ore prophetarum actuum v qui
dicebat dyabolus ad eam si perdere ad bonum [illegible]
[illegible] eam dabo tibi Septimus spiritus accidie sunt in
mittes lucem rubeo dicebat spiritum Et nunc scilicet etc.

Ad hoc quod manducandum et percipiendum pascha requiruntur x
quorum tria sunt per ordinem quinque. Et secunda tria quibus
et tria per quinque. Primum est humilitas unde Deuteronomio 16
Epulaberis coram domino deo tuo et proles et recordaberis quia
servus fuisti in Egipto. Secundum est quod accedit quinque que ardor
devocionis intime. Luce 16 [illegible] splendide. Est tercium bonum
in epulis et illud est significatum de [illegible] agni paschal[is].
Tercium est consciencie puritas bone de isto legitur prime Cor. v. Epule-
mur in azimis sinceritatis et veritatis et [illegible] desideriis [illegible] tria
alia sunt que concomitantur id est in quinque tria sunt secunda.
Primum est fidei integritas [illegible] sicut [illegible] Deuteronomio
26 adorato domino deo tuo epulaberis [illegible] Secundum est memoria
passionis domini [illegible] epulas [illegible] diei festi
ut sit nobis in recordacionem domini dei tui. Tercium est hylaritas
spiritualis leticie Ps. Iusti epulentur et exultent in conspectu dei.
Et alia tria que sunt secunda per quinque. Primum est gratitudo
[illegible] epulandi benedicetis deum. Secundum est bonorum operum
continuatio Deuteronomio 16 epulaberis in festivitate tua et bene-
dicat tibi deus in opere manuum tuarum. Tercium et ultimum est
quod habeat operacionem et sperare promissa pro rebus [illegible] eternam
gloriam vel vitam eternam Ps. [illegible]

Prime Corinthi vi.

Nota septem sunt cause propter quas fugiende sunt
mulieres. Primo quia mulier est mendax litigando [illegible]
unde fugiendum est eorum consorcium quia fallaces sunt
in blandiendo Proverbiorum v. Favus distillans labia mere-
tricis. Tercio voraces sunt in consumendo [illegible] consorcia mali
est fugiendum Luce xv. De filio prodigo quia filius prodigus
consumpsit substanciam. Quarto tenaces sunt illaqueando Proverbiorum
xxiii fovea profunda meretrix et puteus angustus
[illegible] quia fastidiose sunt fraudando Ezechielis xvi fecit
meretrix fastidiosa. Sexto [illegible] sunt se ornando
Proverbiorum vii occurrit ei mulier ornatu meretricio.
Septimo quia sunt contumeliose in negociis Apocalipsis
16 [illegible] ostendam tibi dampnacionem meretricis magne

Prime corinth vi omnia michi licent

Est sciendum quod septem cause quare non est contenden-
dum in iudicio prima est propter conservandum honorem non e(st)
contendendum in iudicio et maxime infidelium Prov. xx
Honor est homini separare se a contentionibus 2o propter ma-
ioris boni impedimentum Math. v Et qui tecum
voluerit contendere et tunicam tollere dimitte ei et pallium 3o propter
periculum Eccl. viii Non contendas cum homine locu-
plete 4to propter fallaciam advocatorum Ysa. xxiv transgres-
si sunt leges mutaverunt ius et dissipaverunt
5to propter avariciam iudicum Ysa. primo Principes
tui infideles socii furum omnes diligunt munera
6to propter multiplicationem peccatorum ut hec hic quidem omnes
Septima est et ultima propter nimiam sollicitudinem
fugienda est in iudicio contentio Ysa. lviii Ecce ad
contentiones et ad lites omnes ieiunatis etc.
Matthias petit mente pia ut dicetis pro eo ave maria
Prime cor. vii De virginibus

Virginitas sancta est donum magnum et sanctum Et est octo-
plex causa prima castitatis mundicia vel aliter primo quia con-
servat castitatis mundiciam Apoc. xiv Hii sunt qui cum mu-
lieribus non sunt coinquinati 2o quia animam decorat Et
ideo in scriptura adiungitur virgini pulcritudo Hester ii
O quam pulcra est casta generatio Sap. iv Canticorum Ecce tota
pulcra es amica mea 3o quia angelis celi assimilat i(ta)
virgines assimulantur angelis celi Math. xxii In resurrectione
neque nubent neque nubentur sed erunt sicut angeli et in carne sunt
et preter carnem vivunt 4to quia virginitas desponsat Christo domino
2a Corin. xi Despondi vos uni viro virginem castam 5to quia
ideo iungit et approximat et adducit regi virgines
6to celestibus statibus sponderat Eccl. xxvi Non est digna
ponderatio 7mo quia odorem suavem spargit ... 8o
quia commendat virginitatem invitato ad nuptias Math.
xxv et que digne sunt intraverunt ad nuptias

Orthodoxus dicitur ipse qui in omnibus divine nobilitati et dignitati attendit Item qui attendit ipsam debitatem Item qui conservat testimonium pie conscientie Orthodoxus respicit actum interiorem cultoris respectu exterioris Et fidem katholice et fidem universalis katholicam grece interpretatur universalis latine apostolice fidei que ab apostolis est fundata hec fides Orthodoxus dicitur vere glorians et dicitur ab orthos quod est vere et doxos gloria quasi vere glorians etc.

Ipocrisis est inspecula qua ectiam mundus de molli qua hominibus blanditur qua corpus atteritur qua spiritus affligitur pro peccatum qua peccatum non fugitur qua peccatum ab hominibus timet sicut mundus pestum hec laudem venatur correctionem abhominatur pleditur opera predit deum ledit angelos demonis placativa dotius lucet interius fetet sicut sepulcrum dealbatum plenum ossibus mortuorum etc.

Prima Cor. xi

Mulieres debent velare Est sciendum quod in scriptura pluribus rationibus ministri quare sacerdotes dicuntur angeli dei prima propter scientiam divinorum secretorum sacerdotes dicuntur angeli dei Malachie ii labia sacerdotis custodiunt scientiam etc. 2a propter annunciacionem divinorum mandatorum pro Et in Scriptura angelos suos spiritus etc. 3a propter mundiciam carnis Mathei xxii In resurrectione neque nubent neque nubentur sed erunt sicut angeli dei 4a propter decorem splendide conversationis Actus vi de beato Stephano intuebantur vultum eius quod illi debent aliis ubi et quo bone doctrine 5o propter custodiam divine gregis pro angelis suis mandavit de te 6to propter obediam divine voluntatis pro Benedicite domino omnes angeli eius prima propter gradum sancte contemplacionis et propter contemplacionis altitudinem dei sed cum sacramento Math xxiii angeli eius ipse

vident faciem patris sui qui in celis est Nona et ultima quare
sacerdotes dicuntur angeli propter assiduitatem divine laudis
Isa. 6 Clamabat alter ad alterum sanctus sanctus etc.

Prima Cor. x.

Nota in scriptura invenitur societas octuplex quarum quedam sunt bone et alie quedam sunt male prima est trium personarum in divinis scilicet patris et filii et spiritus sancti prima Joh. primo ut societatem habeamus cum deo et societas nostra sit cum patre et spiritu sancto hanc corrigit ipsa iocunditas quia nullam societatem sine iocunditate quis corrigat Secunda societas angelorum sanctorum Tobie v. Credo quod angelus domini bonus comitetur vobiscum hec societas corrigitur ab homine propter dignitatem nature etc. Tertia societas bona videlicet virorum iustorum bonorum ad Gala. 6 Jacobus et iohannes dederunt michi hanc societatem nostram corrigit nobis etc. Quarta societas bona est virorum beatorum qualiter Johannes in apoc. primo Ego iohannes frater vester et particeps in tribulatione hanc societatem corrigit quia nostra passio sit quedam societates malorum prima est societas mala apud malos Isa. primo principes tui infideles socii furum hac societate sociati erant pylatus et herodes 2a est ypocritarum Job xxx frater fui draconum et socius strutionum 3a est demoniorum de hac societate habetur in levitico ultima societas est dampnatorum que contraria societati prime ad corinthios infra etc.

Prima ad corinth. xii de spiritu sancto

Notandum quod novem modis quilibet homo potest cognoscere spiritum spiritum suum an sit perfectus sive an non. Primo cognoscitur per sensum prudentie discretionis quia sicut unusquisque cognoscit et sentit si spiritus sit in nobis providemus an sit perfectus nos sensus discrete provisionis i. quod quod facimus quod bona discretione faciamus unde supra Cor. ii spiritualis

157 158

homo omnia iudicat et ipse a nullo iudicatur. Secundo promotivo loc-
cucionis continue i. prolocucionem operacionem quod quibus bene opera-
unde ad Galathas v. Si spiritu vivimus spiritu et ambulemus.
3o plenum vite loquucionis unde Johannis iij Spiritus ubi
vult spirat et vocem eius audis etc. Quarto progeni-
tivus intime compunctionis unde ad Ro. viij ipse enim
Spiritus postulat pro nobis i. postulare facit nos i. ge-
mitibus inenarrabilibus de dolore peccatis. Quinto prelatiuus
sancte meditacionis scilicet de domino deo et de factis eius unde
propheta in psalmo Os meum aperui et attraxi spiritum i. per
meam meditacionem. Sexto passivus sine dolore pul-
sans [illegible] operacionis ut scilicet nullum scandalizando vel offen-
dendo unde Joh. xx palpate et videte quia spiritus
carnem et ossa non habet. Septimo perceptivus divine
delectacionis in hiis que dei sunt sicut in ordinibus
[illegible] unde ad Ro. viij Qui enim secundum carnem sunt
in carne sunt. Octavo protractivus probacionis in diversis pa-
ciendo omnia adversa tamquam dei unde Paulus Omnia
opera spiritus in omnibus unde Joh. xv. Nono perditivus
diuine sermonis venienter ad efficacia i. quod aliquis au-
dit sermonem ad diligencia unde Act. x. Adhuc eo
loquente cecidit spiritus sanctus etc.

Inscripcia [illegible] xx in venimus consolacionis nos [illegible] vita

Primo extra antiquorum patrum ac reductum ad memoriam [illegible] consolati sunt a
[illegible] rectorum unde ad He. xij [illegible] tamquam nubem [illegible] exemplum antiquorum
patrum Secundo documenta scripturarum unde Ro. xv ut per consolacionem scripturarum
spem habeamus. Tercio spes promissorum [illegible] memorie
promissa consolacionem et de isto [illegible] memor esto verbi [illegible]
Quarto penssata utilitas [illegible] de isto [illegible]
Quinto memoria dominice passionis [illegible]
per gustus celestis dulcedinis unde [illegible] impleamini
[illegible] consolacionis Sexto gracia dominice [illegible]
[illegible] consolacionis Octavo dulcedo [illegible] consolacionis [illegible] exper-
tacionis unde [illegible] xij consolati [illegible] ad [illegible]
[illegible] Nono [illegible] culpe [illegible] unde [illegible]
[illegible] captivitate etc.

Cum enim silencium Capitulum xviii

Ad silencium moderatum quem homo servat in sermone valde
adiuvatur quod valet silencium moderatum sive virtuosum
ad custodiam gracie percepte. Quia in multiloquio non deest
peccatum. 2o profundum est ubicumque homo multa loquitur varie
quam non habet bonam graciam quia sicut thezaurus non est securus vasta
bene non servata sic cor hominis boni fuerit si non hoc ob-
servatum tunc enim demones omnia rapiunt. 3o quicumque bonus
homo debet se servare a multiloquio. 2o silencium moderatum
est frenum insipiencie quia quod homo moderatus est in sermone
non tendit ad insipiencias facere tunc est quietus de se ipso
et alios non inquietat. Sicut enim nobiles equi sellantur
et frenantur et viles sive mali equi mittuntur currere sine
frenis magis. Sic eciam boni et nobiles homines illi re-
frenant linguam suam unde Eccli xxviii verbis tuis facito
stateram et os tuum frenare. 3o silencium moderatum
est decor sive signum innocencie unde in signum istius Zacha-
rias pater Johannis baptiste antequam genuit eum fuit factus
mutus. 4o qui volunt crescere in gracia debent esse muti
a multiloquio quia tales deus visitat. Sicut quia sicut ligna ari-
da cito ignem faciunt clamorosa et magnum sonum faciunt
et ligna viridia non faciunt sonum. Sic eciam tales homines
aridi non habentes graciam dei multa mala faciunt unde
legitur de Valerio cum esset in quodam festo tacuit requisitus
fuit qui vidit quia dixisse me aliquando penituit tacuisse
vero nunquam. 4to silencium moderatum est signum magne
sapiencie et prudencie unde Job xiii utinam taceretis ut
putaremini esse sapientes propter quod homines tacentes videntur
tamen esse sapientes. Sicut videtur per experienciam aqua
quanto est profundior tanto est quietior. Sic eciam quando
homo profundior in bonis operibus. Sic eciam quanto sapien-
tes plus sapiunt tanto plus silencium habent et quanto sunt insi-
pientes tanto plus loquuntur. Proverbiorum xviii aqua profun-
da verba ex ore viri et torrens redundans fons vite
Item dicit sapiencia quia qui [illegible] sunt [illegible]
tanto plus loquuntur sed qui sunt [illegible] tunc non multa lo-
quuntur [illegible] ubi plurima verba sunt ibi sunt [illegible]
[illegible] Marthas petit [illegible] ut dicitur [illegible]

Est sciendum quod consyderacio creaturarum quas
deus fecit et creavit movet hominem
movet ad quinque laudabiles dispo
siciones quelibet hominem primo ad amorem
ad honorem ad stuporem ad timorem et
ad laborem. Primo scilicet ad amandum
deum quia omnes creature invitant
hominem. Augustinus in libro Confessionum
celum terra et omnia que in eis sunt
ecce dicunt michi ut te amem nec
cessant dicere omnibus ut sint inexcusa
biles. Secundo scilicet ad honorem divinum
deo impendendum cum omnis creatura se
cundum nature potenciam nititur deum ho
norare ut est aliqua res corporea que
suis legibus nititur obviare. Boe
cius: omnes res voluntarie adhuc sequuntur
et ipsi deo obtemperant. Tercio scilicet ad
stuporem. Dicit Anzelmus omnis vo
luntas rationalis creature subiecta debet
esse voluntati divine et hoc stupore
in [illegible]. Quarto scilicet ad timorem
omnis enim creatura replica nobis [illegible]
minime alloquitur. Ut dicit Hugo audi quomodo
omnis creatura tibi vocibus loquitur
[illegible] accipe scilicet beneficium
redde scilicet debitum, fuge scilicet
supplicium eternum. Quinto scilicet ad laborem
Job v° homo nascitur ad laborem
et avis ad volandum etc. patet

Est sciendum quod multi declinant peccata sua
in dominum deum et primo se excusando
per dei creacionem sic dicunt ipse nos fecit
deus tales ut possimus peccare
[illegible] consolacionem [illegible] quod deus [illegible]
[illegible] eos [illegible] arbitrio eorum
[illegible] Ecclesiastici xv° Posui tibi
ignem et aquam etc. 2° per dei permis
sionem quia dicunt deus permisit istos
esse in peccato qui eum debent corrigere
re quod [illegible] auxilium dei [illegible]
[illegible] [illegible] et non [illegible] qui
aspiciat. 3° per dei supportacionem quia dicunt
deus permisit peccare ut [illegible]
[illegible] maiorem [illegible] agunt et
nesciunt illud Pauli ad Romanos v° [illegible]
[illegible] [illegible] dei [illegible]
[illegible] deus iniquus est qui aufert
[illegible] 4° [illegible] [illegible] quia dicunt
deus abstrahit graciam suam quo propterea
et nesciunt illud apostoli parati estote
in eo 4° per dei providenciam quia dicunt

deus providit quod deberem peccare et nesciunt illud
Ecclesiastici 4° loquar ad eos

Est notandum quod quatuor sunt genera peccatorum ad deum
pro vindicta clamancium scilicet oppressio pauperum, cla
mor [illegible] homicidium, flagicium sodomiticum et defrau
dacio mercedis. Primo Genesis iiii° capitulo v
bi dicitur: sanguis [illegible] ad me clamor filiorum Israel etc.
Genesis 2° [illegible] iiii° capitulo ubi dicitur vox san
guinis fratris tui clamat ad me de terra. Genesis 3° capitulo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod ve
nit clamor [illegible] coram deo qui misit nos
ut perdamus eos. Genesis 4° [illegible] Jacobi v° capitulo
Ecce merces operariorum vestrorum qui messuerunt re
giones vestras que fraudata est a vobis clamat
et clamor eorum in aures domini Sabaoth introivit

Item [illegible] [illegible] [illegible] homines tam
diu [illegible] ab ante [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] Nicolaus de Lyra [illegible] [illegible]
[illegible] quia [illegible] est [illegible] quia hoc fuit [illegible]
[illegible] complexionis [illegible] [illegible]
est quia [illegible] [illegible] [illegible] eo quod ipsa
[illegible] [illegible] quia [illegible] ex bonitate
[illegible] eo quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quia [illegible] terra et corrupta
[illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et lapides
[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] bono [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] illam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ordinate [illegible] plurima vita [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Hec Lyra dicit

Est notandum quod octo anime in archa Noe tempore
diluvii conservate significabant octo genera salvan
dorum in die iudicii. Et primum genus illorum est qui
[illegible] iuste et sancte conservant. Secundum est [illegible]
et bonorum [illegible] 3m est bonorum [illegible]
4m est bonorum [illegible] 5m est illorum qui
post [illegible] [illegible] peccatum et iterum redeunt ad penitenciam
et tunc in bono statu mortui sunt. 6m est illorum
qui statim post baptismum decedunt. 7m est illorum qui
[illegible] in statu bono et post [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Octavum et
ultimum genus est illorum qui post baptismum [illegible]
[illegible] [illegible] etc. patet

Est notandum quod accipere incarnatum adiuvo
bo gratie et glorie Et si inmortale sicut
filius hodie aperte hominibus pro innocens mai
bus et modo sicut 1 scilicet sic accipi
et [illegible] adiuva 2o [illegible] sicut
[illegible] ecclesia adiuvate [illegible] 4o
[illegible] agite 2 accipiet [illegible]
pro 3o [illegible] sicut [illegible]
adiuvo 1a Corinthiorum [illegible]
[illegible] accipiet 4o [illegible]
sicut [illegible] [illegible] accipere [illegible]
[illegible] sicut [illegible] victorie Ia-
cobi 1o beatus vir qui suffert temptacionem [illegible]
7o [illegible] sicut [illegible] vite [illegible]
[illegible] [illegible] sicut [illegible]
et accipe 2 [illegible] tua 6o
voluntatem sicut [illegible] [illegible]
[illegible] ut dicit [illegible] cum non videat
quod [illegible] non accipit illud quod oportet
1o [illegible] sicut corpore [illegible]
vite 1a Corinthiorum [illegible] quidem
[illegible] sed unus accipit [illegible] unus
[illegible] [illegible] dicit apostolus [illegible]
quod [illegible] ne alter accipiat coronam tuam

Apocalipsis 1o beatus qui legit
et qui audit verba prophetie huius et servat
ea que in ea scripta sunt tempus enim
prope est qui dilexit nos
et lavit nos a peccatis nostris in
sanguine suo [illegible] nos
Christus lavit in suo sanguine 1o
per baptismum [illegible] [illegible]
2o per [illegible] [illegible] [illegible]
3o per [illegible] [illegible] [illegible]
4o per tribulaciones [illegible]
5o [illegible] [illegible] 2 [illegible] apocal
6o [illegible]
et fudit pro nobis [illegible] sanguine
1o in circumcisione 2o in oracione 3o in
flagellacione 4o in coronacione 5o
in cruce 6o in latere aperto et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
de sanguine anime 1o in nativitate

2o suscitando lazarum 3 [illegible]
[illegible] [illegible]

Est notandum quod [illegible] benedicto [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
benedicto [illegible] [illegible] [illegible]
et nichil aliud [illegible] nisi [illegible]
[illegible] ut nocte benediccionem [illegible]
[illegible] [illegible] malach [illegible]
omnes [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
benedicto data [illegible] [illegible] zachei
[illegible] [illegible] [illegible] maledictum [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] sicut [illegible] et
benedicto [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et dabit benediccionem [illegible] [illegible]
ad [illegible] in bonis operibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tibi 6o [illegible] [illegible]
[illegible] non dimittam te nisi be-
nedixeris michi [illegible] [illegible]
[illegible] benedictio [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] benedicto [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] ut [illegible] [illegible]
benedicto adiuvo 2o [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] maledictum accipiet benedicto
[illegible] [illegible] 3o [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] benedicto
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
benedicto [illegible] accipient [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] accipiat [illegible]
[illegible] 6o [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] bibet [illegible]
et [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] accipiat benediccionem [illegible] et
ultra mandata dei [illegible]
[illegible] dei custodies [illegible] mandata
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] te benedictiones iste et [illegible]
[illegible] sunt Noe cum filiis suis [illegible]
[illegible] benedixit deus [illegible] [illegible]
crescite et multiplicamini et re-
plete terram [illegible] et timor [illegible]

[illegible] Et [illegible] deus [illegible] filiorum [illegible] 2 [illegible] [illegible] [illegible] de domo eius [illegible]
[illegible] [illegible] 9o

vadenum

Et videns quod in [illegible] dominus imitari [illegible] per abraham qui est separatus a consortio malorum [illegible] Et Jeremie l. Recedite de medio Babilonis [illegible] magnitudo [illegible] ad Romanos iiij° Credidit abraham deo et reputatum est ei ad iusticiam. Et ad Hebreos xi° Sine fide impossibile est placere deo. 2° [illegible] spirituali [illegible] carnales vos autem spirituales [illegible] Jeremie iiij° Circumcidimini deo et auferte preputia cordium vestrorum filii iuda et habitatores ierusalem [illegible] obediencia [illegible] obedire oportet magis deo quam hominibus [illegible] peregrinus [illegible] Gen. xxiij° [illegible] Humilitas [illegible] quam habuit [illegible] Gen. xviij° [illegible] humilitatem [illegible] humilitas [illegible] Hospitalitas [illegible] Abraham [illegible] Gen. xviij° Apparuit deus [illegible] hospitalitate [illegible] Gen. xxiij° [illegible] senectute bona [illegible] filii abrahe [illegible]

Est sciendum quod [illegible] dicit Ego sum [illegible] qui [illegible] omnes [illegible] Ego sum qui sum [illegible] Ego sum [illegible] Ysaie xl° Ego sum deus [illegible] Ysaie xlv° [illegible] 3° in benignitate [illegible] Ysaie xliij° Ego sum [illegible] Jeremie xiij° Ego [illegible]

[illegible] Luce 21 Ego dabo [illegible] Ysaie 48° Ego sum deus [illegible] et utilia [illegible]

Fui in spiritu in dominica die. Apocalypsis primo. Intelligendum quod dies dominica cessandum ab omni labore [illegible] minus est peccatum in festo arare quam ociari alicui [illegible] in vinea laborare vel arare quam ludos in [illegible] Deus est spiritus [illegible] sabbatum festivitatibus vivas alias non festa [illegible] vii kalendas [illegible] [illegible] molestiam laborum [illegible] manus vivas [illegible] non [illegible] quam manus [illegible] sanguine [illegible] si cogitares scilicet de peccatis de penis inferni et de gaudiis celi et de beneficiis dei [illegible] necessitatibus [illegible]

[illegible] Ego sum qui [illegible] Ego sum pastor bonus [illegible] in equitate [illegible] Jeremie 39 Ego iudex et testis [illegible] Ego iusticias iudicabo [illegible] Ego [illegible] Et Johannis 12 ego [illegible] [illegible] 32 [illegible] ego [illegible] Luce 17 Ego sum merces tua magna nimis [illegible] et ego [illegible]

[illegible] abraham [illegible] Abraham vero plantavit nemus in bersabee et invocavit ibi nomen domini dei eterni. Gen. 21.

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] diuersos [illegible] excellentissimi [illegible] et [illegible] excellentissimi [illegible] libertate [illegible] Dauid [illegible] regia [illegible] et magis [illegible] et [illegible] sunt [illegible] de [illegible] fuit [illegible] ad vocacionem [illegible] et [illegible] Daniel [illegible] ad [illegible] et passionis [illegible] quo ad [illegible] familiari[illegible] et [illegible] Zacharias [illegible] ad templi edificationem ad [illegible] Jeronimus [illegible] ad [illegible] et [illegible] et [illegible]

[illegible]

Vos bn [illegible] et boni [illegible] Deo obedientibus [illegible] et [illegible] custodi mandata mea et precepta ut bene [illegible] laborantibus [illegible] labores [illegible] contra auariciam [illegible] in [illegible] honorantibus [illegible] in [illegible] honore [illegible] ut [illegible] Deum [illegible] et [illegible] finaliter

[illegible] bonum [illegible] bona arbor bonus fructus [illegible] bonum [illegible] bona [illegible] bonum [illegible] bona [illegible] bonum [illegible] bona [illegible] bonum [illegible]

[illegible]

Bellatores [illegible] vita [illegible] bella [illegible] ut [illegible]

[illegible]

Secundo quod prelati dicuntur oculi dei et subditorum propter quatuor causas
Primo quia sicut oculi sublimiter [illegible] quia sicut oculus respicit corporis partes
capitis sic prelati preminent [illegible] 2o sicut oculo
tactu totum regitur sic prelati [illegible] 3o sicut oculus [illegible]
sic prelati debent [illegible] subditos [illegible] 4o [illegible]
[illegible] 5o sicut oculus non [illegible]
sic prelati non debent [illegible]
[illegible] 6o sicut oculi [illegible]
[illegible] et [illegible] sic prelati debent [illegible]
[illegible] 6o [illegible] et ergo 8o sicut
oculi [illegible] sic prelati dicuntur [illegible]
et [illegible] 9o sicut oculi [illegible] sic pre-
lati bona [illegible] et [illegible] subditos 10o
sicut oculo [illegible] sic prelati [illegible]
[illegible] nono sicut oculi [illegible]
sic [illegible] sic prelati debent [illegible]
[illegible]
[illegible] sicut
oculi [illegible] sic prelati
[illegible]
[illegible] sic prelati dicuntur
[illegible]
[illegible] sic prelati

[illegible]

[illegible] 160 161

[illegible]

[illegible]

bone

nõ ꝗ [illegible] desiciunt [illegible] 2ª [illegible]
[illegible] 1ª vtq̃ e fides [illegible] et [illegible]
ꝑ oculos [illegible] videro calcar [illegible] ps. [illegible]
[illegible] petre ego rogabo [illegible] vt nõ desiciat
fides tua / 2ª vtq̃ [illegible] bona est spes ne
qs diffidat de [illegible] ad galatas 6º bonum aũt
facientes nõ deficiam[us] [illegible] [illegible]
[illegible] / 3ª vtq̃ caritas ne [illegible] [illegible]
[illegible] et deficiat [illegible] [illegible] [illegible]
4º [illegible] est [illegible] est qui [illegible] defic[it]
[illegible] / 5ª vtq̃ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dei [illegible]
[illegible] ad iudicium et nõ deficiat [illegible]
[illegible] vtq̃ iusticia [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 18 oportet [illegible] et
[illegible] deficere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nõ deficiat [illegible] 6ª vtq̃ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 18
[illegible] deficiat petra [illegible] deficiat [illegible]
1ª vtq̃ [illegible] ne [illegible] deficiat [illegible]
[illegible] vtq̃ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] deficiat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / 2º [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / 3º [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / 4º [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / 5º [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / 6º [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / 1º [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / 2º [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / 3º [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 12 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] 12

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
6º [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 2ª [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et in
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 18 [illegible] [illegible]
[illegible] / 2ª [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] et est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / 3ª est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
/ 4ª [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] / 5ª est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / 6ª [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / 2º [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et 2ª [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / 3º [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 2º [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 4º [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 28 [illegible] [illegible] [illegible]

in lingua et cadens in conspectu inimicorum
in perdicionem tibi et sit capiti tuo [illegible]
in morte. 4o [illegible] offendiculum sicut avis
capta in laqueo sic lapsus in [illegible]
per corrupcionem carnis [illegible]
in equis [illegible] obligatum sit et caderet / 6o
ignorancia agendorum sicut ceca cadit [illegible]
[illegible] per negligenciam cadit [illegible] si cecus
cecum ducat ambo in foveam cadunt
et 2o ad corinthios x [illegible] se existimat stare
videat ne cadat. Septimo exempla caden-
cium faciunt cadere sicut angeli ceciderunt
quod lucifer sic isto per imitacionem malorum unde
cadet a latere tuo mille et decem milia
a dextris tuis. Et proverbiorum xxiv [illegible]
[illegible] Si iste cadit [illegible] remedium
est surgere per penitenciam proverbiorum xxiiii septies
cadit iustus in die
lacrimantur utiliter [illegible] penitentes
[illegible] contemplantes penitentes sicut [illegible]
[illegible] peccando [illegible] primo sicut offe-
nsam dei [illegible] offendit
[illegible] lacrimatur [illegible] sibi deus
Judith penitenciam et indulgenciam cum
lacrimis postulemus // 2o sicut [illegible]
[illegible] lacrima
et lavatur [illegible] per singulas noctes [illegible]
Et [illegible] et lacrimis [illegible]
3o sicut plaga [illegible] debita [illegible]
[illegible] fleat [illegible] et lac-
rima ut [illegible] ezechia
[illegible] audivi oracionem tuam et vidi lacrimas
tuas et sanavi te ~~penitentes et lac~~
penitentes et lacrimantes sicut [illegible]
in [illegible] iniquitatis [illegible] penitentes [illegible]
[illegible] adulterio [illegible] ut deleatur
Tobie iii [illegible] qui [illegible]
cum lacrimis [illegible] ut [illegible]
liberarentur / 2o sicut [illegible]
[illegible]
Judith [illegible] cum
lacrimis 2a machabeorum xiii [illegible]
[illegible] qui [illegible] cum lacrimis orabant dominum
3o sicut afflictorum compassiones [illegible]
[illegible] lacrimantur [illegible] ut mitigetur
[illegible] Jeremie ix Quis dabit capiti meo
aquam et oculis meis fontem lacrimarum [illegible]
lacrimas [illegible] capite [illegible]
Contemplantes lacrimantur [illegible]
[illegible]
[illegible] elemosina [illegible] ut [illegible]
optinent [illegible] lacrimis
in contemplacione [illegible] Jeremie xxxi [illegible]

[illegible] vox tua a fletu et oculi tui a lacrimis
2o sicut absencia amici [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] lacrimas meas / 3o sicut depende-
ncia [illegible] gaudii [illegible] vestibus [illegible]
[illegible] lacrime [illegible]
[illegible] xxi [illegible] deus omnem lacri-
mam ab oculis [illegible]
Ideo septem sunt utilitates sicut quia [illegible]
[illegible] caritas [illegible] ipsa
[illegible] et [illegible] / 2a [illegible]
[illegible] 3a [illegible] peccatum
[illegible] / 4a [illegible]
[illegible] in tribulacione [illegible]
[illegible] per aquas [illegible] / 5a [illegible]
[illegible] xvii [illegible]
[illegible] / 6a [illegible]
labor penitencie [illegible] apud te
[illegible] penitencie [illegible]
[illegible] / 7a [illegible]
[illegible] Corinthi
vii [illegible] deo [illegible] in eo

[illegible] liber [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 3a [illegible]
[illegible]
[illegible]
3a [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

Non multa scripta sunt ad ... utilitatem ... Jo 20 quod ... scripta sunt ut credatis ... ad operandum ... scripture ... vidit Baltasar manum scribentem in pariete Mane Thethel Phares

y pccā humana ac cul
despendū 10 d. ihus ac
i anime fc digito scribebat
i tra ce de qui pccā nausim
cia z adultia mulierū scribe
bat c. gne p fidia ad appe
ādū apo 3 ~~scribe bti mor~~
scribam fui cū nom de mi
a btor qui admunitadū
3 d p velutū ac ubor plā
laudis z oia q fecit nom
q scptr sit i libro ubor
palomas 28 apo nom
filior sic p scpta d gla
pmin ad aquinre dum
apo d 1d scribe bti mor
9 scherie ap supplican
ad dectes mindu scrib
scribe n. q' me suorum
tudines 10 obligatores
pdctor adolescēdiedū
12 10 leart e samuel
ad apptū legem ugim
et scpta i libro 12 dem
meta mistor ad iteli
gendū 13 iob qbm dct
ut scribant femoneb
mei

pdicatores dicunt duo qui
duplice caritate dei z pxim
9t 21 misit duos discipulos
lu 10 designat et dicunt vii
angeli apo vii qui quas p qui
dicebz om duet 2 qui scpta
forme gnang spc scī qui
debet here 3 q debent
a mala pturpae z a uan
narac z a sacramenta
cēte 9 solac y fidei mat
d q tibz mei pdicare

ta y d sit ... geli
debent fime z no ut eis qui ta po q
qr debent ce spiculas ... no cor
pobales z 9 teplatum z dicunt vii
q. apo vii

162

z dicunt aquile qr aqla videt imo
te z volat alte sic pdicatores debet
apo z vidi z audiui vocē vnī ag'l
le volant p mediū celi z dicetis
voce mag' ve ve ve inhitantib' ... ...
po qr diuicias delicias honores z qr
te z anime corpoib' sit ae z corpo
vib' d iudico pagano ...
9 iugato vidue ugini ... ...
ois opeib' a clerico i religio sola
deū ... i pater i filio i spu
sou 9 facientibz mala ...
oientibz neglientibz 10 qr
pcepta negliete ... ...
tibz i mdo i ... ...
12 nascetibz ... i mdo ... fino
moientibz 3 zacharie 2 ooo
fugite de tra aquilone dicit dns
yereme 1 qr ... i genali de
soio loq

162
163

No ... scpta sit ad ... ...
... ...
... ... scpta ...
... scpta ... ...
... ... scpta apo ...
... ...
... scpta ... ... ad laudandū ... scpta
... ... scpta ...
... scpta ad ... ...
... ... scpta ... ...
... ...
... ... pccā adultera
... ...

[illegible] ... [illegible] de pro sepi
... est ad [illegible] per Reg[ulam] [illegible] religiosi
... [illegible] 2 ora q[ue] fecit [illegible] ego [illegible]
... filios [illegible] septa [illegible] plura
ad [illegible] 7 septem [illegible] b[ea]ti [illegible]
[illegible] 7 [illegible] supplicia ad [illegible]
[illegible] vos per [illegible] obli
gacioes [illegible] ad obediend[um] [illegible] sunt
obediencie [illegible] Reg[ula] [illegible]
[illegible] documenta [illegible] ad intelligend[um] [illegible] vos [illegible]
[illegible] ut [illegible]

Prepropere / laute / nimis / ardenter / studiose
Hiis quinque modis committitur ipsa gula
Luxuriam gignit / virtutis menia frangit
[illegible] mala gula facit — [illegible] occidit / depauperat / omnia perdit
Infatuat / [illegible] / doctrina [illegible]
[illegible] mala luxuria facit — Doctos infatuat / [illegible] delibus [illegible]

Cor turbat / vitam decurtat / iurgia gignit
[illegible] mala ira facit — Ira fugat [illegible] / et mala [illegible]
Animam cecam ducit / virtutis [illegible] perdit
[illegible] mala superbia facit — [illegible] / obest / vana [illegible] / iurgia gignit
[illegible] mala invidia facit — Excecat / cruciat / [illegible] / et fine carebit
Sollicitat / turbat / perdit / [illegible]
[illegible] mala avaricia facit — Inflat / [illegible] reddit / [illegible] claudit
Animam [illegible] / virtutis menia frangit
Dampnificat / bona dissipat / et mala [illegible]
[illegible] mala accidia facit — Dampnat / et occidit / [illegible] / reddit [illegible]
[illegible] / [illegible] / mendicum / [illegible]
[illegible] / timidum / [illegible] et maledum

Fundamentum primum Jaspis / 2m zaphirus / tercium calcedonius / 4m smaragdus /
quintum / sardonius sextum sardius septimum crisolitus octavum berillus nonum
topasius / decimum crisopassus undecimum jacinctus duodecimum ametistus

II

